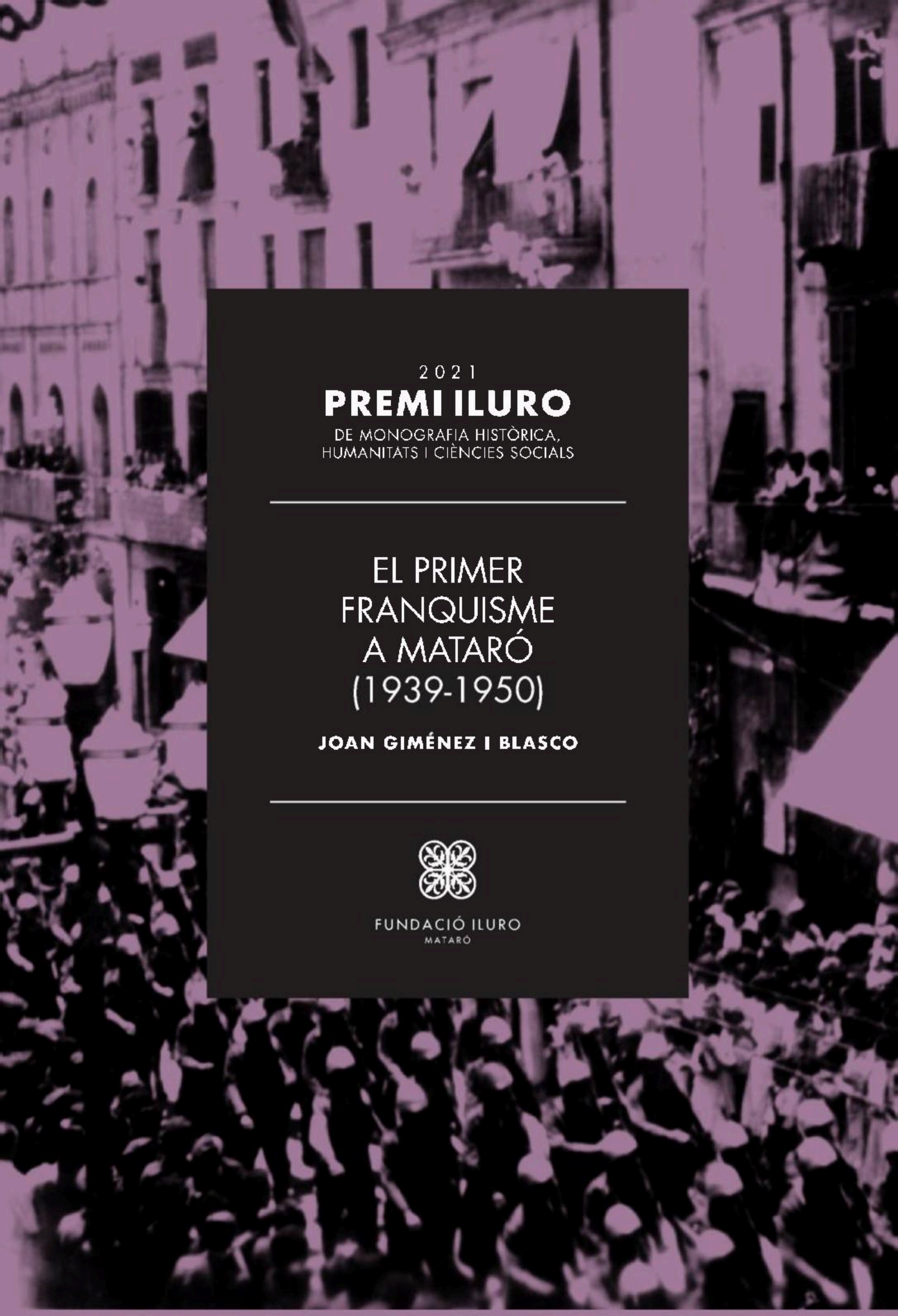

2021

PREMI ILURO

DE MONOGRAFIA HISTÒRICA, HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS

EL PRIMER FRANQUISME A MATARÓ (1939-1950)

JOAN GIMÉNEZ I BLASCO

FUNDACIÓ ILURO
MATARÓ

2021

PREMI ILURO

DE MONOGRAFIA HISTÒRICA,
HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS

CREU DE SANT JORDI

EL PRIMER FRANQUISME A MATARÓ (1939-1950)

JOAN GIMÉNEZ I BLASCO

PREMI ILURO 2021

FUNDACIÓ ILURO
MATARÓ

2022

Primera edició: octubre 2022
©Joan Giménez Blasco
ISBN: 978-84-1206-043-0
Dipòsit legal: B. 16221-2022
Edició: Fundació Iluro
Producció: Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Impressió: Gràfiques 92, S. A. – Avinguda Sucarrats, 91 – 08191 Rubí

«Si aixequem els parracs horribles de la Història, trobarem això: la jerarquia contra la igualtat i l'ordre contra la llibertat».

(Éric VUILLARD, *L'ordre del dia*, p. 117)

A les mataronines i mataronins que varen patir la violència i la repressió d'una guerra que ells no varen iniciar.

SUMARI

Pròleg 9
Agraïments 13
Introducció 15
Abreviatures i sigles 19
I. Un nou cicle històric 21
I.1. La presa del poder 23
I.1.1. L'inici d'una nova etapa 23
I.1.2. L'ocupació militar 27
I.1.3. Els nous ajuntaments 37
II. Panorama socioeconòmic de la ciutat 47
II.1. Població i activitats econòmiques 47
III. La gestió municipal 51
III.1. L'Administració municipal 51
III.2. La gestió econòmica 56
III.3. L'abastament 61
III.4. La salut pública 77
III.5. La beneficència 83
III.6. Els refugiats 98
III.7. L'ensenyament 105
III.8. La política cultural 116
IV. La vida quotidiana 121
IV.1. El món del treball 121
IV.2. El món de la cultura i l'associacionisme 138
IV.3. L'àmbit festiu i religiós 142
IV.4. El lleure 165
IV.5. El desordre públic 173
IV.6. La prostitució 181
V. La imposició d'una ideologia 209

V.1. L'exaltació feixista 209
V.2. El control social 220
V.3. Ser dona 227
V.4. La persecució de la llengua catalana 238
V.5. L'oposició política 244
VI. La repressió 259
VI.1. La repressió a l'Administració municipal 261
VI.2. Una repressió sistèmica 275
VI.2.1. La investigació de la Policia Municipal 275
VI.2.2. Mataronins al front 284
VI.2.3. Homes i dones privats de llibertat 291
VI.2.3.1. En camps de concentració 292
VI.2.3.2. En Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores 296
VI.2.3.3. A les presons 300
VI.2.4. El Batallón de Trabajadores N.° 162 306
VI.2.5. En primera persona 309
VI.2.6. La repressió en l'àmbit professional 317
VI.2.7. La investigació policial sobre les dones . . . 321
VI.3. Les confiscacions 324
Conclusions 329
Epíleg 335
Annexos 337
Annex 1. Milicians mataronins 339
Annex 2. Mataronins a l'Exèrcit Popular 355
Annex 3. Mataronins empresonats 374
Annex 4. Mataronins en Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores 381
Annex 5. Mataronins en camps de concentració 387
Annex 6. Informes de la Policia Municipal 396
Annex 7. Homes destinats al Batallón de Trabajadores N.° 162 562
Bibliografia 565
Índex antroponímic 571
Índex toponímic 603
Títols publicats 607

PRÒLEG

> «En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército Rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado.
>
> El Generalísimo Franco
> Burgos 1.° Abril 1939»

Això deia el darrer «parte de guerra» amb el qual el general Francisco Franco posava punt final a la Guerra Civil que ell i altres militars rebels vers la legalitat constitucional de la II República havien començat i que, en el transcurs de tres llargs anys de conflicte, infligí una infinitat de danys vers Espanya i la seva gent que trigarien decennis a ser guarits. Aquella guerra, que a primer cop d'ull pot semblar un conflicte domèstic com tants d'altres s'havien esdevingut en l'Espanya contemporània, és en realitat l'escenari de la confrontació dels ideals democràtics amb els nazifeixistes. Malauradament, els que defensaven la constitucionalitat republicana i democràtica no tingueren suports externs més enllà d'alguns brigadistes autoorganitzats que ajudaren la República sense el suport de les seves respectives nacions. No fou així al bàndol mal anomenat Nacional, que rebé l'ajuda bèl·lica i econòmica de la Itàlia feixista i l'Alemanya nazi. Al marge d'això, el suport a la República per part de l'URSS aïllà encara més la democràcia espanyola i accentuà les lluites intestines dins de la zona republicana. El resultat és sabut. Els vencedors imposaren el seu nou ordre, en què no existien els colors o la diferència de matís, la dissidència fou anihilada i, almenys en aparença, només hi havia una interpretació de la lògica de les coses: el nacionalcatolicisme.

Els vencedors entengueren que calia gravar amb lletres indelebles aquelles paraules del «parte de guerra» i altres de semblants a la ciutat

de Mataró, per tal que no s'esborrés el record del que, segons ells, havia estat una veritable *cruzada*. Així fou com, en la sessió del ple del 25 d'agost de 1939, la corporació municipal de Mataró va decidir col·locar una placa de marbre a la façana de l'Ajuntament que fixés en el temps i en l'espai els motius del com i el perquè del nou *statu quo*.

El llibre que teniu a les mans aborda precisament aquest nou ordre de coses que s'imposà *manu militari* a partir de la presa de la ciutat, el gener de 1939, per part de la columna de la quarta divisió d'infanteria, dita Colonna Littorio del Corpo di Truppe Volontarie i que perduraria *mutatis mutandis* fins a la mort del dictador. Per ser més exactes, el llibre analitza i desgrana de forma ben estructurada la primera part d'aquest llarg període conegut com a franquisme, la que va, a casa nostra, des del 1939 fins al 1950. El concepte «Primer franquisme» forjat pels historiadors pot semblar fins i tot un eufemisme si es té en consideració l'aire gairebé asèptic del terme. D'altres s'han referit a aquest període de temps de postguerra, més oportunament, com els «anys de la fam», «de la por», «de la repressió» i «de la venjança». Tots aquests termes tal vegada s'hi adiuen més i, tots junts, donen una idea de com foren les llargues dècades del racionament, de les presons curulles de presos polítics i d'excombatents republicans, de camps de treball forçat, d'execucions a les parets dels cementiris i altres fossars i d'un constant ajusticiament de presos comuns i polítics a base de la pena capital, el garrot vil.

El període comprès entre els anys 1939 i 1950, a Mataró, ha tingut la sort de ser estudiat pel Dr. Joan Giménez i Blasco i les pàgines que teniu a les mans en són el resultat. És una veritable sort —i és escaient repetir-ho i remarcar-ho—, no només perquè Giménez té un mètode rigorós i exhaustiu d'anàlisi de les fonts, sinó perquè, a més, les presenta escrupolosament al centre del seu treball citant-les a bastament, fent que siguin elles les que filtren els fets, les idees i les essències d'aquell temps. Giménez ha sotmès les fonts documentals a un extens i intens examen per, finalment, col·locar les seves tesis sobre un ferm podi heurístic. Per fer-ho, ha dedicat llargues hores a la consulta d'unes fonts que en la majoria dels casos restaven inèdites o havien estat tractades massa superficialment. De l'estudi aprofundit de l'autor sobre les fonts documentals, el que signa aquests mots en pot donar fe, ja que el gruix documental que sosté aquest volum es conserva en els fons que custodia l'Arxiu Comarcal del Maresme. Prova d'aquest extens judici i valoració de documents són els centenars de notes que trobareu a les citacions a peu de pàgina i els

abundants documents i fotografies que l'arxiu conserva i que s'han reproduït al llarg de les planes del volum.

Giménez, que no defrauda mai els lectors avesats a seguir la seva obra, és fidel en aquest treball al seu estil sensible i humà. Com ha fet tantes vegades, continua donant als seus relats el seu particular enfocament humanista bo i posant al centre de l'objectiu els éssers humans que troba en el marc històric que disecciona. Uns humans o, més ben dit, unes persones que, amb les seves grandeses i les seves misèries, els seus errors i els seus encerts, transiten per l'escenari de la història de la ciutat de Mataró. En opinió de qui signa aquest pròleg, l'enfocament humanístic de Giménez, que és sempre present en els seus treballs, en aquesta obra es fa molt més evident i accentuat que en cap altre dels seus escrits anteriors. Tal vegada, el motiu d'aquesta aproximació tan humana rau en el fet que per primer cop l'autor tracta un context que no li és aliè del tot. Certament, Giménez no és coetani dels fets que narra (és nat el 1954), però això no obsta que molts dels paisatges socials que descriu formin part dels records i les vivències de la seva infantesa i de la seva adolescència transcorreguts en el Mataró del franquisme ple.

Prova de la sensibilitat de l'autor són tres apartats corresponents a tres dels grans capítols que formen l'obra. En el capítol titulat «La imposició d'una ideologia» aborda el que avui anomenaríem «qüestió de gènere» i parla de la situació de les dones sota un règim profundament sexista que s'autoexigí corregir el que al seu parer havien estat els excessos, diguem-ne, feministes de l'etapa anterior. L'altre apartat on Giménez palesa el seu tacte és el que dedica a la prostitució, on parla de dones prostituïdes i de prostituïdors —només això ja és tot un programa—. El tercer apartat que destaco d'aquest conjunt «lila» és el dedicat a la investigació policial sobre les dones dins del capítol de la repressió. Aquests tres exemples, per citar-ne només alguns, donen bon compte de com és l'atenció que aquest historiador dedica, dins del grup dels oprimits, a aquelles que sovint han estat els més oblidats de tots: les dones.

En les pàgines d'aquest llibre, el Dr. Giménez no oblida tampoc els presos, els pobres, els perseguits i els depurats. Per si fos poc i en el cos del text no quedés prou emfasitzat aquest intent de fer una aportació historiogràfica reparadora, clou el llibre un important conjunt d'annexos on es troben centenars de noms de vides que protagonitzaren els fets narrats. Trobem, per exemple, les llistes dels que participaren de la milícia i de l'exèrcit popular durant la guerra, i dels que patiren la posterior

repressió a les presons, als camps de concentració i als batallons de treball, així com també d'aquells a qui la policia al servei de la repressió dedicà la seva atenció en informes sobre el control de l'acció i del pensament de la dissidència. Tota una vindicació i un reconeixement pòstum.

En aquest volum s'aborden de forma exquisida la història institucional de l'Ajuntament de Mataró, des de la constitució i la conformació dels diferents consistoris, la depuració dels treballadors de l'Administració local i la gestió municipal. L'Ajuntament i les seves sessions ofereixen a l'autor un esplèndid escenari on les forces vives representen la personificació del nou poder establert, on els regidors fan gala de menjar llagosta en temps de restriccions i estraperlo; i l'autor contrasta aquests personatges amb les famílies que amb truites d'un sol ou intentaven nodrir-se. S'exposen també els detalls de la reocupació militar del territori a partir de les Frecce Azzurre italianes i l'organització del control de la plaça per part de les tropes regulars nacionals, així com el panorama socioeconòmic, de la vida quotidiana dels mataronins i mataronines del període estudiat i, sobretot, de la repressió i el control que patiren.

En definitiva, i per acabar, s'ha de dir que aquest llibre no és només l'enèsima monografia de recerca històrica, sinó que és molt més perquè va molt més enllà. És un bàlsam reparador sobre les ferides de la guerra. Un volum al servei de la justícia i la veritat. Un homenatge als qui patiren la intransigència del feixisme i un monument que serva la memòria dels qui el van combatre. El valuós llibre que teniu a les mans està cridat a ser una peça clau i fonamental en la construcció de la historiografia contemporània de la ciutat de Mataró i de la comarca del Maresme. Avui que sembla que les idees totalitàries reviscolen, avui que es blanqueja el franquisme i es relativitzen els crims de lesa humanitat que va perpetrar, avui són més necessàries que mai obres com aquesta.

Alexis SERRANO MÉNDEZ
Director de l'Arxiu Comarcal del Maresme

AGRAÏMENTS

Aquest treball no hauria estat possible sense l'amabilitat i l'atenció de tot el personal de l'Arxiu Comarcal del Maresme i de l'Arxiu Municipal de Mataró.

Les amables paraules d'Alexis Serrano Méndez que prologuen aquest treball són un reflex de la seva benvolença vers la meva persona i el testimoni pregon d'una amistat compartida durant més de dues dècades.

La Glòria, l'Arnau i en Martí han estat sempre el meu suport i els dipositaris de la meva estimació.

INTRODUCCIÓ

> «La dictadura franquista se basada en la misma alianza antidemocrática y contrarevolucionaria que la italiana y la alemana, era tan represiva y en cierto sentido incluso más que aquellas; se estructuraba sobre la base de un partido único y en el principio del caudillaje; tenía la misma concepción centralizada y uniformadora del Estado; copió buena parte de las instituciones esenciales del régimen fascista italiano; adoptó algo parecido a una ideología oficial; instauró unas estructuras pretendidamente supraclasistas o corporativas y se refugió en la autarquía económica, anunció, como las dictaduras fascistas su propósito de *durar*».
>
> (Ismael Saz Campos,
> *Fascismo y franquismo*, p. 88)

L'any 2019, la Fundació Iluro va publicar un treball que vaig presentar a la convocatòria del Premi Iluro de l'any anterior i que el jurat tingué a bé guardonar amb aquesta distinció.

El resultat fou un llibre que porta per títol *Mataró 1936-1945, de la Revolució a la repressió*. Com el seu nom indica, aquesta obra analitza en la seva primera part els processos marcadament revolucionaris que s'esdevingueren després del sollevament militar de 1936.

A partir de l'any 1939, el treball es centra en l'estudi de la repressió exercida sobre la població des de dues instàncies molt específiques. En primer lloc, la que vingué *manu militari*, exercida en virtut del ban del 30 de juliol de 1936 —publicat en el *Boletín Oficial de la Junta de Defensa Nacional*— que considerava delictives totes les activitats empreses en

defensa de la legalitat republicana i les sotmetia al Codi de Justícia Militar a través de judicis sumaríssims. I, en segon lloc, la documentació localitzada que generà un tribunal específic —per jutjar els mateixos fets— que es denominà Tribunal de Responsabilidades Políticas.

Amb aquesta base documental es va elaborar l'estudi de la repressió a Mataró en el període comprès entre els anys 1939 i 1945. Les xifres més significatives es poden trobar a l'apartat VI d'aquest treball.

Posteriorment a la publicació de l'esmentada obra vaig continuar les recerques sobre la vida quotidiana durant el primer franquisme a Mataró i, en aquest punt, va aparèixer una nova font documental, elaborada per la Policia Municipal i no treballada fins aleshores, que s'ha incorporat en el present estudi per tal de facilitar una visió més global i aproximada a la realitat de la repressió que generà a la ciutat de Mataró la victòria dels militars colpistes i els seus seguidors.

Aquests fets ja foren treballats per la historiadora Margarida Colomer en unes dates en les quals encara resultava incòmode parlar d'aquests temes. Aquesta obra es nodreix de les seves investigacions pioneres i s'endinsa en altres àmbits que la recerca ha permès ampliar i que, juntament amb el seu treball, permeten ara tenir un coneixement més aprofundit d'aquesta etapa històrica.

L'objectiu de les pàgines següents és analitzar com, després de l'entrada de les tropes italianes a Mataró el 27 de gener de 1939, s'intentà estructurar a la ciutat un model polític i social que s'emmirallava en els projectes que ja s'havien instaurat a Itàlia i a Alemanya els anys precedents.

Es tractava d'un model que propugnava un rebuig absolut a la democràcia participativa i parlamentària, que havia entrat en crisi a Europa en els anys d'entreguerres, i l'assumpció dels valors de la dreta espanyolista més conservadora, temorosa dels avenços que els moviments comunistes i socialistes tenien en l'àmbit europeu des de l'octubre de 1917.

Òbviament, el catalanisme polític i la militància social i política foren absolutament proscrits i substituïts per un cabdillisme, instituït *gratia Dei*, que convertia el seu titular en el paradigma de les virtuts militars, cíviques i polítiques, amb capacitat il·limitada de gestionar la vida política, social i econòmica de tot un país. L'única militància admesa —subjectada amb mà de ferro pel dictador— s'articulà a través de la Falange, que tenia com a objectiu mobilitzar les masses de forma militaritzada i corporativa en defensa del règim. El catolicisme més conservador i l'Exèrcit es convertiren en avaladors d'aquest projecte polític. Qualsevol oposició políti-

ca i ideològica no tenia cabuda en aquest nou model i, per tant, fou objecte d'una constant i ferotge repressió.

Les pàgines següents intenten fer una mena de retrat, una foto fixa, d'una realitat social, econòmica i política gestionada pels guanyadors de la contesa bèl·lica. L'accés impune als òrgans de govern locals, les depuracions, els intents de recatolitzar la societat, la imposició d'una ideologia autoritària i feixistitzant, el control de l'activitat econòmica, amb un fracàs absolut en la producció agrària i amb la imposició d'un règim d'autarquia, empobriren el país fins al punt que els nivells productius de 1936 no s'assoliren fins a l'any 1951.

I, malgrat la xerrameca de la propaganda oficial, els grups dominants, en un país on —en paraules del mataroní Joaquim Casas Busquets— alguns menjaven pollastre cada dia i la resta arròs bullit, sense postres,[1] vivien al capdamunt d'una piràmide social en la qual la gran majoria havia de sobreviure amb uns salaris de mera subsistència i enmig d'una precarietat sanitària i alimentària que no podia contenir la beneficència pública ni l'oficial del règim. Tot això traslluïa en uns comportaments socials com la prostitució, els furts d'aliments, l'estraperlo, la violència domèstica, l'alcoholisme, l'abandó de menors... que convertien en una ganyota grotesca el discurs oficial.

Per si aquest panorama, per ell mateix no fos prou dantesc, cal afegir-hi un element clau que garantí l'estabilitat i la durada del règim: la repressió.

La consulta de l'arxiu de la Policia Municipal de Mataró ha permès confegir una nòmina de prop de 1.300 persones que foren investigades per la seva trajectòria política. Amb el benentès, però, que no es tractava d'investigar les activitats que es feien en aquelles dates concretes, sinó que totes les recerques es retrotreien d'ençà dels Fets d'Octubre de 1934. Aquests informes policials eren la base per a depuracions professionals, empresonaments, judicis militars, alliberament —o no— de camps de concentració i estades en batallons disciplinaris de soldats treballadors.

Evidentment, el règim hagué de modular les seves manifestacions i actuacions arran del context polític internacional. A tall d'exemple, a partir de l'any 1945 desapareixen a la fi dels plenaris del Govern local els crits feixistes de ritual invocant la pàtria i el dictador. Les llargues penes imposades pels tribunals militars comencen a convertir-se en penes *atenuadas* en el domicili dels sentenciats o en llibertat condicional. L'au-

1. CASAS, *Notes*, p. 15.

tarquia viurà el pas a la tecnocràcia i la dictadura en estat pur intentarà disfressar-se a partir de lleis que la facin mínimament homologable amb la resta de països europeus. Així es dictaren el Fuero de los Españoles o la Ley de Sucesión a la Jefatura del Estado sense que el dictador cedís mai els seus poders omnímodes. És més, ho tenia meridianament clar, l'any 1947: «Nuestro Régimen vive en sí mismo. No espera nada de fuera de él. Se sucede a sí mismo y no prepara otras sucesiones».[2]

Quan el context canvià, l'inici de la Guerra Freda validà el franquisme com a element —indesitjable, però útil— en la lluita contra el comunisme i això prolongà trenta anys més la vigència de la dictadura.

La ciutadania hagué de patir inerme i, amb més o menys aquiescència, la duresa de totes aquestes imposicions forçades. Portar a la llum pública els noms i les històries individuals i col·lectives de tota una generació és un deure de ciutadania i una obligació com a historiador.

Escriure història, probablement, consisteix a reconstruir les circumstàncies i les vicissituds de les vides dels homes i les dones que visqueren en una època determinada. En aquest cas concret, els mataronins i mataronines es converteixen en testimoni de la violència exercida contra Catalunya, per raó de la seva llengua i de les institucions que democràticament havia assolit, però, també, en una referència del que el franquisme, amb la seva brutalitat, significà per a tots els habitants de l'Estat dins un context europeu que estigué molt a prop de precipitar-se a la fosca del feixisme.

A tots ells, el testimoni del reconeixement de les generacions que vàrem recuperar i viure la democràcia.

2. Riquer i Culla, *El franquisme*, p. 37.

ABREVIATURES I SIGLES

AC	Arxiu Central
ACM	Arxiu Comarcal del Maresme
ACR	Acció Catalana Republicana
AM	Arxiu de Mataró
AP	Acción Popular
BDST	Batallón Disciplinario de Soldados Trabajadores
BOE	Boletín Oficial del Estado
CADCI	Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria
CEDA	Confederación Española de Derechas Autónomas
CEN	Central
CNS	Central Nacional Sindicalista
CNT	Confederació Nacional del Treball
CT	Comunión Tradicionalista
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya
EC	Estat Català
FAI	Federació Anarquista Ibèrica
FET	Falange Española Tradicionalista
GOB	Gobernación
JL	Joventuts Llibertàries
JONS	Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista
JS	Joventuts Socialistes
JSUC	Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya
LC	Lliga Catalana
NS	Nosaltres Sols!
PC	Partit Comunista
PR	Partit Radical
PS	Partit Socialista

POUM	Partit Obrer d'Unificació Marxista
PSUC	Partit Socialista Unificat de Catalunya
RE	Renovación Española
SIM	Servicio de Información Militar
SIPM	Servicio de Información y Policia Militar (Franquista)
SRI	Socors Roig Internacional
UDC	Unió Democràtica de Catalunya
UGT	Unió General de Treballadors
UP	Unión Popular
URSS	Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques

I. UN NOU CICLE HISTÒRIC

El desenllaç final de la cruenta batalla de l'Ebre, entre els mesos d'octubre i novembre de 1938, obrí de bat a bat les portes de Catalunya a les tropes insurrectes. La República reclutà —en una situació límit— tots els homes entre els 17 i els 55 anys per fer front a unes tropes que avançaren per territori català sense aturador. Josep Pla es feu ressò de la fragilitat dels homes que lluitaven en aquests moments al costat de la República en un article que publicà a *La Vanguardia* el 10 de febrer de 1939.[3]

Seguint, a partir d'aquestes línies el que publicà Joan Villarroya,[4] el 23 de desembre de 1938 s'inicià l'ofensiva militar contra Catalunya. En el cap de pont de Seròs, les tropes franquistes desbordaren les defenses republicanes i el seu avenç ja fou imparable. El 30 de desembre, pel nord, conqueriren Camarasa, i, pel sud, entraren a la comarca del Priorat i, aquestes mateixes unitats, conqueriren Tarragona i Reus el dia 15 de gener de 1939.

En aquests mesos, l'aviació franquista atacà intensament nuclis urbans.[5] A Mataró, els bombardejos tingueren lloc el 15 de desembre i originaren diversos morts i ferits. Altres poblacions del Maresme foren bombardejades entre els dies 21 i 26 de gener. Concretament, Malgrat de Mar ho fou el 21 de gener i hi moriren diverses persones. Segons Vi-

3. «Pasamos el Tordera en un puente de barcas y nos encontramos, en la otra parte, con un rebaño de dos o tres mil prisioneros que, conducidos por una pareja de la Guardia Civil, marchan, a pie, hacia Barcelona. El contraste con nuestras tropas es indescriptible. Primero, sorprende la mezcla de viejos y jóvenes, de hombres de pelo cano y de niños. Todos van arrastrando los pies y harapos, con una tremenda actitud de desaliento y de melancolía. ¿Por quién ha luchado esta gente? ¿Dónde está la mirada altiva y soberbia del vencido auténtico? Todos ellos fueron vencidos de antemano e hicieron la guerra a la fuerza y de cualquier manera». Citat per SEGURA, «Els darrers mesos», p. 130.

4. VILLARROYA, «La campanya», p. 53 i seg.

5. CAPDEVILA, *Topografia*.

llarroya, en aquesta població s'hi llençaren quaranta-nou bombes de 100 kg i vint de 20 kg.[6]

El dia 20 de gener, el president Companys feu una dramàtica crida a la resistència a través de la ràdio:

> En aquesta guerra, catalans, ens ho juguem tot, fins el nostre nom. Sento la vergonya i el dolor immens que em revolten amb glopades de coratge i de ràbia, en pensar en la gran extensió de terra catalana de les comarques lleidatanes i tarragonines que està ja en poder dels invasors [...] totes les hores, totes les forces, totes les inquietuds, totes les energies humanes i sobrehumanes per barrar el pas a l'invasor.[7]

Malgrat tot, les forces sollevades entraren a la capital catalana el 26 de gener de 1939 sense trobar resistència. A partir d'aquest dia, els bombardejos es generalitzaren a la demarcació de Girona, començant per la capital i per poblacions com la Bisbal d'Empordà, Figueres, Vilajuïga, Roses i el Port de la Selva.

El dia 27 de gener, una unitat motoritzada ocupà dues de les ciutats més importants de Catalunya: Badalona i Mataró. Aquest dia, tropes italianes, amb flors de mimosa a la boca del canó dels seus fusells, entraven a Mataró.[8]

Entre els dies 27 i 30 de gener, l'avenç per la costa es veié deturat per la resistència que oferiren forces republicanes entre Sant Vicenç de Montalt i Caldes d'Estrac. Tanmateix, vençuts aquests nuclis, el dia 30 s'ocupaven Arenys de Mar, Canet de Mar i Sant Pol de Mar, i l'endemà, Calella, Pineda de Mar i Malgrat de Mar.

El dia 1 de febrer, les Corts republicanes es reuniren per darrera vegada en territori republicà al castell de Sant Ferran, a Figueres.

L'arribada a Girona de les tropes franquistes era ja imparable i es materialitzà el dia 4 de febrer i, amb ella, arribà també la retirada de les autoritats republicanes a terres franceses.[9] El dia 5 de febrer ho feren el

6. VILLARROYA, «La campanya», p. 72.

7. VILLARROYA, «La campanya», p. 73 i 74; FIGUERES, *Lluís Companys*.

8. Aquest punt ha estat a bastament estudiat per diversos historiadors: Joaquim Llovet (*Mataró*), Margarida Colomer (*La Guerra Civil* i *La postguerra*) i Joan Giménez (*Mataró 1936-1945*), per la qual cosa es fa un resum dels fets més rellevants i s'aporten les novetats historiogràfiques més significatives.

9. NADAL, *Girona 1939*.

president de la República, Manuel Azaña, i el president de les Corts, i poc després els presidents basc i català, Aguirre i Companys. El dia 8 de febrer caigué Figueres i l'endemà les tropes de la 5a Divisió de Navarra arribaven al pas fronterer del Pertús. Aquest mateix dia, les restes de l'Exèrcit de l'Ebre entraven, de retirada, a França per Portbou.

La retirada de les tropes republicanes, seguides a l'encalç per les tropes sollevades, es continuà amb intensos bombardejos que afectaren especialment la gernació de població civil que emprengué el mateix camí cap a l'exili. S'ha calculat que més de 470.000 persones travessaren els passos pirinencs entre els mesos de gener i febrer de 1939, de les quals unes 100.000 eren catalanes.[10]

El dia 10 de febrer de 1939 es donà per acabada l'ocupació de Catalunya. Josep Pla, aquest mateix dia, signava un article a *La Vanguardia on* descrivia la realitat que l'envoltava des de la seva pròpia òptica.[11]

I.1. La presa del poder

I.1.1. *L'inici d'una nova etapa*

El 27 de gener de 1939, a Mataró es tancà una convulsa etapa de la seva història i s'inicià un nou període. Per a molts dels qui el visqueren significava una absoluta derrota personal i col·lectiva. Per a d'altres, la fi d'una etapa de penalitats i privacions. La derrota humiliant dels uns i la victòria exultant dels altres s'emmarcaven en la puixança —a escala mundial— dels règims autoritaris en els quals s'havia inspirat el sollevament dels militars colpistes. Mataró iniciava el camí del que havia de ser una ferotge i dilatada dictadura.

10. RÚA, «Camí», p. 97.

11. «Estos pueblos de La Maresma, pues, están magníficos, pero en estos momentos sufren de incomunicación. Tiramos, desde el coche que pasa velozmente por las poblaciones, unos ejemplares de LA VANGUARDIA ESPAÑOLA en Mongat, en Mataró, en Arenys de Mar, en Canet, en Pineda, en Malgrat y observamos la lucha que se produce entre la gente de las calles para apoderarse de un número del periódico (...). En todo caso hemos de decir que de todo lo que conocemos de la Cataluña liberada, esta parte de La Maresma nos ha parecido la más feliz, la de la vida más tranquila y sosegada, la que ha recobrado con más rapidez el ritmo de la normalización». Citat per SEGURA, «Els darrers mesos», p. 130).

El mateix dia, el general Roberto Olmi,[12] que es trobava al capdavant del Raggrupamento Carristi Ferrea Mole Ferreo Cuore i que havia fet la seva entrada a Mataró a mitja tarda, signava un document pel qual constituïa el comitè que havia d'assumir «la representación municipal, hasta que se reciban las disposiciones convenientes por parte de la Superior Autoridad».[13] Joan Brufau i Cusidó era nomenat alcalde.

L'endemà, Joan Brufau, ja com a batlle, signava un document adreçat a la població que és tan interessant pel què deia com per com ho deia. Es tractava d'un conjunt d'indicacions sobre l'assalt del dia abans a determinats magatzems de queviures de la ciutat. El com és que el document es redactà en llengua catalana, cosa que permet percebre com s'estava mentalment lluny de la sinergia de les circumstàncies que s'havien d'esdevenir en un futur immediat.

El document blasmava l'actuació de les autoritats del denominat Front Popular i comminava les persones que hi haguessin participat —en un termini de vuit hores— a retornar els productes dels quals s'haguessin apropiat.[14]

12. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 181.

13. Estava integrat per Joan Brufau, Clet Vicens, Emili Albó, Josep Montasell, Artur Galí, Jaume Feliu i Francesc Arnau. Arxiu Parroquial de Sant Josep. Fons Joan Brufau. 27.1.1939.

14. «MUNICIPI DE MATARÓ. EDICTE. L'autoritat municipal constituïda en aquesta ciutat amb motiu de les actuals circumstàncies, lamentant que la conducta seguida pels representants del denominat Front Popular, d'execrable memòria, per la seva malvada actuació, hagi determinat els excessos, sempre vituperables, d'alguns subjectes del respecte degut als serveis d'Assistència social i a les necessitats apurades en el que a la manutenció respecta, de la major part de la nostra població, en el dia d'ahir, abusant de l'absència de vigilància en els dipòsits de Proveïments del Municipi i de la Delegació Comarcal de Proveïments, així com en el d'Intendència Militar, retiraren a viva força dels magatzems de queviures expressats, diferents quantitats de comestibles que devien distribuir-se a tota la població de la present, amb el que s'ha perjudicat greument l'abastiment general que hauria pogut fer-se. Per a reintegrar els al·ludits efectes es fa públic per a coneixement de totes les persones que, sense la corresponent autorització, retiraren efectes dels expressats magatzems que deuen retornar-los al lloc d'on foren retirats en el termini màxim de vuit hores, passat el qual es practicaran les investigacions necessàries en averiguació dels que s'haguessin fet culpables de la sustracció, prevenint-els que als que apareixin culpables els seran aplicades les sancions a què per la seva execrable conducta s'hagin fet acreedors. Mataró 28 de Gener 1939. Per la Comisió municipal interina Brufau». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

IMATGE 1. Desfilada militar davant l'Ajuntament de Mataró. Arxiu Comarcal del Maresme. Font: Col·lecció del matrimoni Juan González Álvarez i Teresa Cabot.

El mateix dia, el comandant militar de les forces d'ocupació, F. Cilio, ordenava «a partir de las 20,30 horas del día de hoy (hora nacional), queda terminantemente prohibida la circulación dentro del término de

esta población del personal así como de los vehículos de todas clases hasta las 8 horas de mañana, día 29 de Enero». Sols pogueren circular els qui disposaven de la corresponent autorització. Se'n concediren una desena, entre les quals cal destacar la de Javier Gutiérrez de Carbajal per tal «de entregarle 100 panes para el suministro de tropas» i l'autorització a la Clínica N.° 3M. Y 7C per tal de facilitar-los 2.000 racions de pa. A la Indústria Flequera se l'autoritzava a panificar la farina que li havia estat lliurada per les clíniques militars.[15] El 28 de gener mateix es feu saber a la població «que no se alarme aun cuando oiga cañonazos pues nada extraordinario ocurre estando asegurado el orden público en esta ciudad».[16]

L'endemà, un altre ban dictat per la Comandancia Militar de Mataró donava un marge de tres hores, a partir de les onze hores, per lliurar a la Jefatura de Vigilancia tot l'armament i les municions que es trobessin en mans de la població civil. En cas de desobediència es remetia per a les sancions al que disposaven «los Bandos de Guerra».[17] D'altra banda, la mateixa autoritat militar ordenava la «inmediata presentación» de tots els mecànics de la ciutat «en el garaje "Llibre" (en la esquina de la carretera de Barcelona con la Rda. Barceló) con la prevención que se impondrán sanciones a los que dejen de cumplimentar esta orden». Vinculada a aquesta problemàtica hi ha una altra ordre, de la mateixa autoritat i data, comminant els xòfers i propietaris de camions a presentar-se amb els seus vehicles a la ronda Alfons XII «sea cual fuere el estado de uso en que se hallen los coches». Les represàlies als infractors eren molt serioses: «serán considerados incursos en delito de rebelión y sabotaje al ejército».[18] Probablement es tractava d'aconseguir, urgentment, mitjans de transport per traslladar les tropes.

El 31 de gener, l'Alcaldia donava un termini de vint-i-quatre hores a totes les persones que disposessin d'aparells de ràdio, sense la deguda autorització del seu propietari, per tal de fer-ne lliurament a la seu del Centro Tradicionalista ubicat al carrer de Sant Rafael, davant del carrer d'Altafulla. Això devia estar relacionat amb les requises que s'havien fet, a l'etapa precedent, dels aparells en mans de persones

15. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
16. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
17. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
18. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

dretanes per evitar que propalessin les informacions de les emissores sedicioses. I també, en la mateixa data, la comandància militar feia una crida genèrica a la població per tal restituir tots «els efectos de cualquier clase que sean cuya propiedad no les corresponda». S'amenaçava els infractors amb ser tractats conforme als «Bandos de la autoridad Militar».[19]

El 5 de febrer, un nou comandant militar, Fernando de Torre, pertanyent al Ejército del Norte. Servicio de Etapas, dictava un conjunt de disposicions per tal de controlar «la entrada y salida de viajeros en Mataró». S'establiren quatre punts de control. Dos a la carretera general: un per controlar el moviment en direcció a Girona i l'altre vers Barcelona. Un tercer a la carretera que menava a Argentona i Granollers, i el darrer a la carretera de Mata. Les persones que utilitzessin el ferrocarril haurien d'identificar-se «ante la pareja del Resguardo de Carabineros que se nombre al efecto». També establia l'obligatorietat de declarar els «billetes de Banco para el canje» que es portessin.[20]

I.1.2. *L'ocupació militar*

Ha estat documentada la presència a Mataró, entre les forces ocupants, del Raggrupamento Carristi Ferrea Mole Ferreo Cuore que comandava el general Roberto Olmi.[21] Un document, datat el 29 de gener de 1939, ordenant el lliurament d'armes a totes les persones que en disposessin a Mataró, signat pel comandant F. Cilio, descobreix la presència de la División Legionaria Flechas Azules, el lema de la qual era «Agredir para vencer».[22] Les Frecce Azzurre es van constituir a Sevilla l'any 1937. Hi hagué també unes Flechas Verdes i unes Flechas Negras. Es tractava de cossos que integraven tropes mixtes italoespanyoles amb organització, estructura i armament italià i tropa fonamentalment espanyola.

19. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
20. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
21. Giménez, *Mataró 1936-1945*, p. 181.
22. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

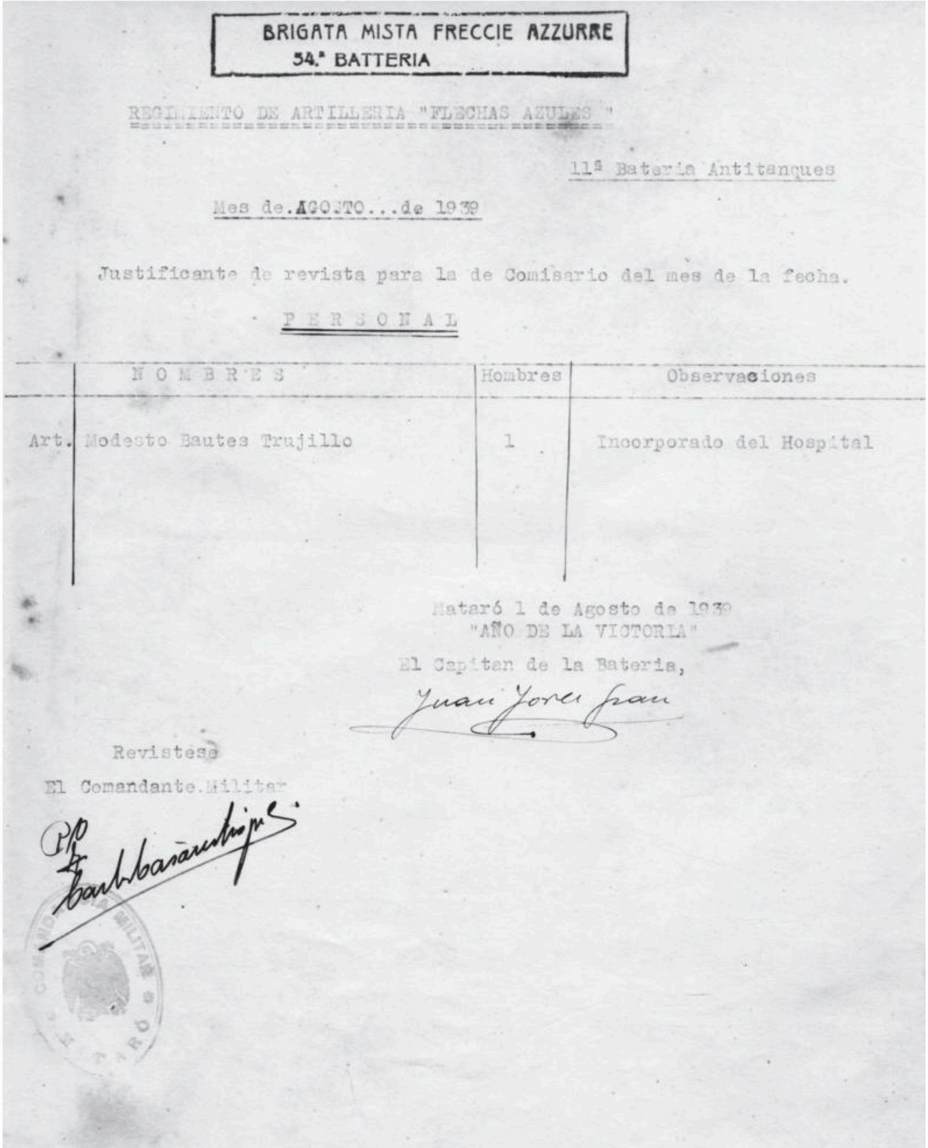

BRIGATA MISTA FRECCIE AZZURRE
54.ª BATTERIA

REGIMIENTO DE ARTILLERIA "FLECHAS AZULES"

11ª Bateria Antitanques

Mes de AGOSTO...de 1939

Justificante de revista para la de Comisario del mes de la fecha.

PERSONAL

	NOMBRES	Hombres	Observaciones
Art.	Modesto Bautes Trujillo	1	Incorporado del Hospital

Mataró 1 de Agosto de 1939
"AÑO DE LA VICTORIA"
El Capitan de la Bateria,
Juan Jorel Gran

Revistese
El Comandante Militar

IMATGE 2. Document de la Brigata Mista Frecce Azzurre durant la seva estada a Mataró. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-620, 1.8.1939.

Carles López Rovira, que ha estudiat la contesa bèl·lica a Catalunya entre els mesos de desembre de 1938 i febrer de 1939, assenyala: «Les Fletxes Blaves realitzen un avançament espectacular el 27 de gener [...]. Per

Mollet, Premià de Mar i tot seguint la costa fins a Mataró. No avançaran més avui per precaució».[23] Un document del 2 de febrer de 1939 situa la caserna d'aquest cos a Mataró a la casa Viladevall del carrer de Sant Agustí.[24]

El mes de juny de 1939, la División Legionaria Flechas Azules amb el general que les comandava, Francesco La Ferla, abandonaren Espanya, ocasió que fou aprofitada per l'Ajuntament mataroní per manifestar-li «la gratitud de esta Corporación». L'alcalde d'Albacete, intermediari en aquesta felicitació, ho expressava molt gràficament.[25]

Tant la Divisió Littorio com les Fletxes Blaves es trobaven des de l'any 1938 a les ordres del general Gastone Gambara. L'octubre de 1939, l'Ajuntament de Mataró acordà felicitar el general per un nou nomenament que havia assolit, atès «que fue uno de los que asistió con sus aguerridas huestes a la liberación de la ciudad».[26]

Pel que es pot deduir de la documentació consultada, a Mataró s'establí una comandància militar amb diferents responsables. El comandant F. Cilio, pertanyent a la División Legionaria Flechas Azules, ho hauria estat des del 28 de gener de 1939. El 5 de febrer del mateix any hauria estat Fernando de Torre, pertanyent al Ejército del Norte. El 20 de maig hauria estat substituït per Francisco Padillo fins al 21 de juliol, que el substituí Cipriano Pacheco. Els dos darrers pertanyien al mateix cos d'exèrcit que l'anterior.[27]

23. López, *La conquesta*, p. 190.

24. «Por acuerdo de la Corporación municipal, en sesión de ayer se delega a V. para que, valiéndose de los operarios convenientes, proceda a la obertura de la Caja de caudales existente en el despacho del Cuartel de Flechas Azules, en la casa Viladevall, donde estaba instalada la Checa. Mataró, 2 de febrero de 1939. El Alcalde. Sr. José Esquerra Coma». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

25. «Alcalde de Albacete. Particular. 21.6.1939. Sr. Alcalde del Ayuntamiento de Mataró. Mi estimado compañero: Oportunamente cursé los telegramas que me tenía interesados referentes a la gratitud de esa Corporación a la División Legionaria Flechas Azules. En las históricas horas de la salida de España, de S. E. el General La Ferla, se han puesto de manifiesto nuevamente los lazos de fraternidad que nos unen a la nación romana, cuyo perenne recuerdo de gratitud vivirá siempre en nuestro corazón de españoles. Tenga siempre la seguridad del afecto de su devoto s. s. compañero que le saluda brazo en alto. Firmado: Paulino Cuervas». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

26. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 13.10.1939.

27. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

El 28 de gener de 1939, un document d'Alcaldia adreçat a l'administrador local de la Arrendataría de Tabacos ordenava posar a disposició de «las fuerzas que se hallan en la presente del Ejército de operaciones una cantidad de tabaco suficiente para los mismos».[28]

El comandament del Primer Grupo de Artillería de Asalto Littorio s'havia establert a la finca de can Garí, al veïnat del Cros.[29] L'oficialitat italiana va ser allotjada a diferents habitatges de la Riera, inclosa la casa de l'antic alcalde Cruxent, absent per raons òbvies.[30]

El dia 8 de febrer de 1939, l'alcalde Brufau anunciava al ple de l'Ajuntament que el cap d'estat major de la Divisió Littorio «aposentada en nuestra ciudad» havia ofert distribuir gratuïtament a la població «diecisiete camiones de víveres» que contenien llaunes de carn en conserva i cent seixanta sacs de pasta seca, «cuyo donativo han hecho en nombre del Duce».[31] El gest fou correspost per les autoritats locals fent pintar una pancarta amb el text següent: «Obsequio del Duce a la población liberada de Mataró. Viva el Duce y otra con las flechas y la inscripción Arriba España».[32]

Entre els dies 14 i 17 de març es feu un altre repartiment de queviures de la mateixa procedència amb cent noranta caixes de «galleta marinera» amb un total de 34.200 unitats, 72.720 llaunes de carn i 8.000 llaunes de sopa en conserva. Es donaren dues llaunes de carn, una de sopa i dues galetes per família. La resta es repartí entre els establiments de beneficència. El repartiment es feu al magatzem que hi havia al carrer Sant Isidor número 16.[33]

28. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

29. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

30. «Sr. Coronel Bendito habitación en casa Arenas piso 1° con baño. Riera. Sr. comandante del Duche habitación en el piso 1° de la Energía Eléctrica con baño. Riera. Capitán Palom habitación en casa Vda. Miracle piso 1° Riera (...). Teniente Bertine y Teniente ? 2 habitaciones en el piso donde vivía Cruxent. Riera. Teniente Pabón habitación en el bajo donde vivía Cruxent. Riera». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

31. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.2.1939.

32. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Interior 781-782. 25.9.1939.

33. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 17.3.1939.

Un dels efectes col·laterals en totes les èpoques històriques de la presència de tropes d'ocupació ha estat la relació entre els militars i les persones de sexe femení de les zones ocupades. A Mataró, *sotto voce*, sempre s'assenyalaren alguns naixements dels darrers mesos de 1939 com a fills d'italians. Algunes vegades, aquestes relacions s'intentaren legalitzar per la part masculina de la parella, però, en ésser militars, els calia la corresponent autorització. Abans de donar-la es cercaven informes sobre la idoneïtat de la noia.[34]

L'11 de març de 1939, el tinent capellà de l'Ospedale da Guerra 31 de la Croce Rossa Italiana, establert al Masnou, s'adreçà a l'alcalde mataroní informant-lo que

> [...] durante la Acción victoriosa por la total liberación de Cataluña de la barbarie marxista, el mando de los Legionarios Italianos y Brigadas Mixtas ha constituido en el Cementerio Comunal de este pueblo una «sección militar» a la entrada a mano derecha, habiendo enterrados en ella unos 80 cadáveres de Gloriosos caídos Italianos y Españoles Nacionales, desde la fecha 28 de Enero de 1939 hasta la fecha de hoy, en cuyo día las unidades italianas salen de esta zona dejando la custodia de ellos a los queridos vecinos de este pueblo.[35]

El document inclou la filiació i la ubicació dels cossos enterrats.

Malgrat els tòpics de la propaganda oficial, la relació entre autoritats civils i militars no fou sempre modèlica. El dia 6 de desembre de 1939, l'alcalde mataroní exposava en el ple que, amb motiu de celebrar-se la diada de Santa Bàrbara, patrona de l'arma d'artilleria, es trobava a la caserna mataronina d'aquest cos i allí fou interpel·lat pel general inspector Múgica,

34. «Mataró 22 de Diciembre de 1939 – Año de la Victoria. Excmo. Sr. D. Carlos Bessi Nela, Cónsul de Italia. Barcelona. Muy distinguido Sr.: Correspondo a su atenta del 4 del corriente y hechas las averiguaciones, puedo informarle que la Srta. Amparo Valls Torres domiciliada en la calle San Peregrino n.º 10 de esta, está prometida en matrimonio con el súbdito italiano Sr. Santo Fantetti, dando sus padres consentimiento. Es persona de buena conducta moral y profesa la religión católica. En política su padre es más bien indiferente. Aprovecha esta ocasión para reiterarle el testimonio de su más distinguida consideración. El Alcalde». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

35. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-620. 11.3.1939.

> [...] dirigiéndose al Alcalde, para que el Ayuntamiento, sin excusa alguna, atendiese al Regimiento en todo lo que al mismo concerniese, pues dijo el Regimiento proporciona a la ciudad un ingreso de sesenta mil duros cada mes, y bien puede el Municipio destinar algunas cantidades para que no venga el caso de que sea destinado el Regimiento a otra población más espléndida, pues son varias las que ofrecen satisfacer obras o ofrecer terrenos.[36]

Les autoritats locals gestionaren la situació amb el governador militar de la regió, general García Escámez, exposant-li que «el Ayuntamiento se halla exhausto debiendo hacer un gran esfuerzo para seguir adelante, pues no hay fondos; no se cobran los recargos sobre las contribuciones, no habiendo más recurso para obsequiar al Regimiento de Artillería que una petición o llamamiento al público a base de donativos».[37] I aquesta fou la solució per afrontar el contenciós. S'escollí la celebració del primer aniversari de l'entrada de les tropes italianes a la ciutat per tal d'orquestrar una campanya popular d'ajut a l'esmentat regiment d'artilleria.[38] Els primers donatius, per import de 2.000 pessetes, foren a càrrec de les indústries capdavanteres de la ciutat. També s'anotaren moltes participacions —totes elles nominals— de cinc pessetes. A primers de febrer de 1940 es comptabilitzaven més de 600 donacions que acumulaven un total de 51.706 pessetes. L'autoritat militar feu públic el seu agraïment a la població en una nota publicada a la premsa local.[39]

36. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

37. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

38. «Ante el aniversario de la liberación de Mataró. DONATIVOS recibidos en esta Alcaldía, para ofrendar al 19 Regimiento Divisionario de Artillería, el Estandarte Guión, mobiliario y menaje de comedor y cocina y agasajo la tropa del mismo, con motivo del primer aniversario de la Gloriosa liberación de nuestra ciudad. 1.ª Relación. —12-1-1940. 1 Manufac. Gasol, S. A. 2.000'— 2 Industrias Minguell 2.000'—3 D. Juan Brufau Cusidó 250'— 4 D. Vicente Delós Vila 250'— 5 S. A. Clement Marot 250'—». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 106, 12 de gener de 1940.

39. «Una nota del Sr. Coronel Comandante Militar. El Sr. Coronel del 19 Regimiento de Artillería, Comandante Militar de esta Plaza, nos envía para su publicación la siguiente Nota: Para que los generosos donantes de esta Ciudad, puedan apreciar la esplendidez de su donativo al Regimiento, el próximo día 27 de 15 a 17 se permitirá la entrada en el Cuartel a cuantos lo deseen, pudiendo visitarse la Sala de Estandartes donde podrá verse en su vitrina el Estandarte, así como un retrato del Caudillo tejido en

Parlant d'una altra cosa, ocasionalment s'obligà algun propietari a cedir espais per allotjar tropes.[40]

La relació entre els soldats de la guarnició de Mataró i la pagesia local esdevingué, també, un àmbit polèmic. El 23 d'octubre de 1940, el cap comarcal de la Central Nacional Sindicalista (CNS) adreçava a l'Alcaldia un escrit del sindicat «Agro-Pecuario» en el qual li formulava un seguit de queixes sobre l'actuació dels soldats en aquest aspecte.[41] Un d'aquests incidents arribà a enfrontar un sentinella armat amb un guàrdia municipal.[42] Aquesta notícia permet conèixer l'existència d'una instal·lació militar al camí de la Geganta l'any 1945.

Els problemes d'ordre públic vinculats a la població castrense —que seran abordats en un altre apartat d'aquest treball— eren ben presents a la ment dels responsables polítics de la ciutat. Així, en previsió de les

---

seda, obsequio del fabricante de sedería D. Manuel Fábregas Jorba, el Comedor de Tropa con todo el menage para el mismo, obsequio de la Ciudad y el Hogar del Soldado con el billar, obsequio de la Caja de Ahorros de Mataró». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 116, 24 de gener de 1940.

40. Escrit adreçat a Pere Ferrer Nutó del carrer Llauder: «En cumplimiento de las instrucciones recibidas del Iltre. Sr. Coronel Comandante Militar de esta Plaza, participo a V. la orden de desalojar el local de la calle de Puigblanch núm. 27 al 35 por toda la presente semana, al objeto de que puedan ser alojadas fuerzas del Ejército en el mencionado edificio». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002, 4.2.1943.

41. «Desde un tiempo en esta parte recibo continuamente queja por parte de agricultores de los diferentes vecindarios de esta ciudad de que soldados del Cuartel de esta ciudad entran en los sembrados llevándose consigo hortalizas, boniatos y demás artículos agrícolas habiéndose llegado al caso de que insolentan con los mismos agricultores al ser advertidos (...) ya que en estos últimos días ha empezado notablemente la requisición en los campos de este término municipal». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-510, 23.10.1940.

42. «Que el Guardia Rural D. Manuel López Novo, da parte a esta Jefatura que sobre las 18'30 horas del día de hoy, prestando servicio en el Vecindario de Cirera, y teniendo quejas de los propietarios de las huertas junto al torrente "de la pólvora", de que al anochecer les hurtan las judías y boniatos, vigilaba dichos contornos y dio el alto a dos individuos, que fueron reconocidos como soldados de la guardia en los barracones de madera del Ejército establecidos junto el citado torrente y la Rda. Carlos III (paseo de la Giganta) y al llamarles la atención intentaron desarmarle, violentándose con él, y al no conseguir su propósito se dieron a la fuga, siendo seguidos por el Guardia hasta los citados barracones, donde dieron gritos de "Barranco", refugiándose en ellos. En aquel momento apareció un soldado armado de la guardia ordenando que se retirara el Guardia, no dándole satisfacción alguna». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 28.11.1945.

MATARÓ

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN: BARCELONA, 18 - TELÉFONO 255

AÑO II — MARTES, 1 JULIO 1941 — N.º 111

España contra Moscú

España entera ha vibrado ante el hecho de la guerra contra Rusia. Los españoles, que conocemos en nuestra entraña la tragedia comunista, los campos de nuestra Patria que aún están húmedos con la sangre de lo mejor de una generación joven y heroica, percibimos con alegría el gesto decisivo del Führer para dar la batalla al peligro comunista. Los sentimientos patrióticos han encontrado con este motivo válvulas de escape por las que se manifiesta la íntegra solidaridad con los países de la nueva Europa que en pie de guerra tratan de salvar el honor y libertad de la occidental civilización.

La juventud falangista, a la que se han unido grandes masas del auténtico pueblo español, ha salido a las calles para testimoniar su presencia en esta lucha, de la que España fué adelantada victoriosa. Fuimos los españoles los que un 18 de julio nos alzamos contra la opresión bolchevique y marcamos al mundo con la más guerrera y valiosa sangre, el camino combativo que había que seguir para su aniquilamiento.

Místico fervor ideal bulle como en aquella fecha hoy en España. Contra la furia y el peligro rojo se alzan hoy los sentimientos e ímpetus de lo más sano del pueblo español. En estas horas se ha sabido percibir la guarida de la fiera y los ánimos se han exacerbado ante el gesto de los países jóvenes que opone a la Rusia soviética la potencialidad de sus ejércitos en prueba de su designio de salvar a Europa y al mundo.

En estos momentos España no puede estar ausente de esta gesta enorme. Nuestro destino imperial, civilizador e histórico, no nos permite estar apartados e indiferentes ante esta gran contienda.

La posición de la joven España en estas horas decisivas para todo un orden, una civilización y una libertad que se resisten a permanecer impasibles, porque sin ellas sería la muerte, la ruina y la esclavitud universal, se ha patentizado en el espontáneo ofrecimiento de los millares de españoles que han llenado los boletines de enganche abiertos por la Falange.

La culpabilidad rusa está presente en la mente de los españoles y el peligro de su dominio en el mundo les lanza en verdadera avalancha de cruzados, no contra Rusia en el sentido de aniquilar una nación, sinó contra Moscú para salvar Rusia y devolverle el ritmo histórico universal de los pueblos libres.

ALISTAOS para luchar contra el comunismo

EX-COMBATIENTES — EX - CAUTIVOS

AFILIADOS A LA FALANGE

Banderines de enganche de voluntarios, en Jefatura de Falange, de 10 a 1 de la mañana y de 4 a 7 de la tarde.

Inscripción: hasta el 2 de julio.

¡Rusia es culpable!

El alistamiento de voluntarios

Orden de la Jefatura Provincial de Milicias

La Jefatura Provincial de Milicias de Barcelona hace público lo siguiente:

Todo el que se halla inscrito, vuelva con dos fotografías para rellenar la ficha.

El haber será el de la Legión, aumentado en un treinta por ciento, que se hará efectivo en reichmark al cambio oficial. Se abonará a suboficiales, clases y tropa una gratificación de equipo de mil pesetas por una sola vez y a su ingreso. Se establece el subsidio a los casados, consistente en el haber del legionario y una peseta por cada hijo menor de 16 años o cada hija menor de veinte. A este subsidio tendrán derecho las clases y tropa y será abonado directamente a las familias en su punto de residencia. Aquellos alistados que estuviesen en la actualidad empleados o colocados en cualquier trabajo, conservarán rigurosamente su empleo, y su sueldo o jornal será abonado directamente por el Empresario a su familia. Se notificará a los jefes del Movimiento los que se encuentren en este caso para la vigilancia de su cumplimiento. El tiempo de permanencia en esta unidad será considerado para los efectos de abono de campaña, como doble. También será considerado este tiempo, así medido, para sumar al que cada

C. N. S.

El próximo día 6 de julio, inauguración del nuevo edificio de esta Delegación Sindical Comarcal y concentración de los Sindicatos locales en el Parque Municipal.

C. N. S.

El día 6 de julio, en Mataró, grandiosa Concentración de las Hermandades Sindicales de Labradores de las Comarcas de Badalona, Calella y Mataró en el Parque Municipal.

IMATGE 3. *Mataró*, núm. 111, 1 de juliol de 1941.
Font: Diari de Mataró.

celebracions de Santa Bàrbara, l'alcalde de Mataró s'adreçava al comandant militar de la ciutat fent-li un seguit de prevencions.[43] També li comunicava les actuacions que el Govern local prendria en prevenció

43. «Al propio tiempo me permito recordarle la cuestión de la próxima fiesta de Santa Bárbara, al objeto de que puedan ser reducidas en lo posible las escenas públicas producidas por la natural euforia de aquel día (...). No dudo de que V. S. contribuirá —con las medidas necesarias— a que la Fiesta de Santa Bárbara, también Patrona mía como Artillero, se celebre dentro de la mejor discreción pública». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 29.11.1945.

d'incidents: «A tal fin he dispuesto que las casas de lenocinio permanezcan cerradas y que los bares y cafés lo hagan con estricta puntualidad a la hora reglamentaria».[44]

La premsa local acollia amb entusiasme desbordant la participació de l'Exèrcit espanyol a la campanya russa, a la qual la retòrica patriotera del moment qualificava de croada: «...percibimos con alegría el gesto decisivo del Führer para dar la batalla al peligro comunista [...]. En estos momentos España no puede estar ausente de esta gesta enorme. Nuestro destino imperial, civilizador e histórico no nos permite estar apartados e indiferentes ante esta gran contienda».[45] La crida al reclutament es feu directament a excombatents, excaptius i afiliats a la Falange. Se'ls oferien atractives condicions econòmiques: el sou dels legionaris, amb un increment del 30 % «que se hará efectivo en reichsmark al cambio oficial». Una gratificació de 1.000 pessetes «de equipo» en fer l'ingrés més una pesseta per cada fill menor de setze anys o filla menor de vint. I una altra dada important: en cas d'estar treballant, la percepció íntegra del salari, que seria abonat a la família per l'empresari corresponent.

El novembre de 1941, el secretari de l'Ajuntament de Mataró s'adreçava als diferents caps de secció de la mateixa institució exhortant-los a contribuir a un «aguinaldo, con motivo de las fiestas Navideñas, para los heroicos camaradas de la División Azul, que defienden en suelo ruso la causa de la civilización occidental y cristiana, el Sr. Alcalde vería con gusto contribuyeran los empleados municipales con una cantidad en metálico, a la medida de sus fuerzas». La nota finalitzava indicant que s'havia de remetre «una relación de los que han contribuido y con expresión de la cantidad».[46] L'any 1943 es feu una crida pública a recollir diners per la mateixa finalitat el resultat de la qual fou la captació de 7.560,45 pessetes. La partida més important fou el resultat d'un festival que es va dur a terme el desembre anterior i que aplegà 4.254,70 pessetes.[47] La premsa es feu ressò de l'agraïment dels mataronins desplaçats a terres russes.[48] A més dels esmentats hi ha, també, el testimoni de Francesc

44. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 29.11.1945.

45. *Mataró*, núm. 111, 1 de juliol de 1941.

46. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28, 14.11.1941.

47. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 16.01.1943.

48. «Los voluntarios mataroneses en la División Azul, acusan la recepción del Aguinaldo. Por la Alcaldía han sido recibidas sendas cartas de los camaradas de nuestra

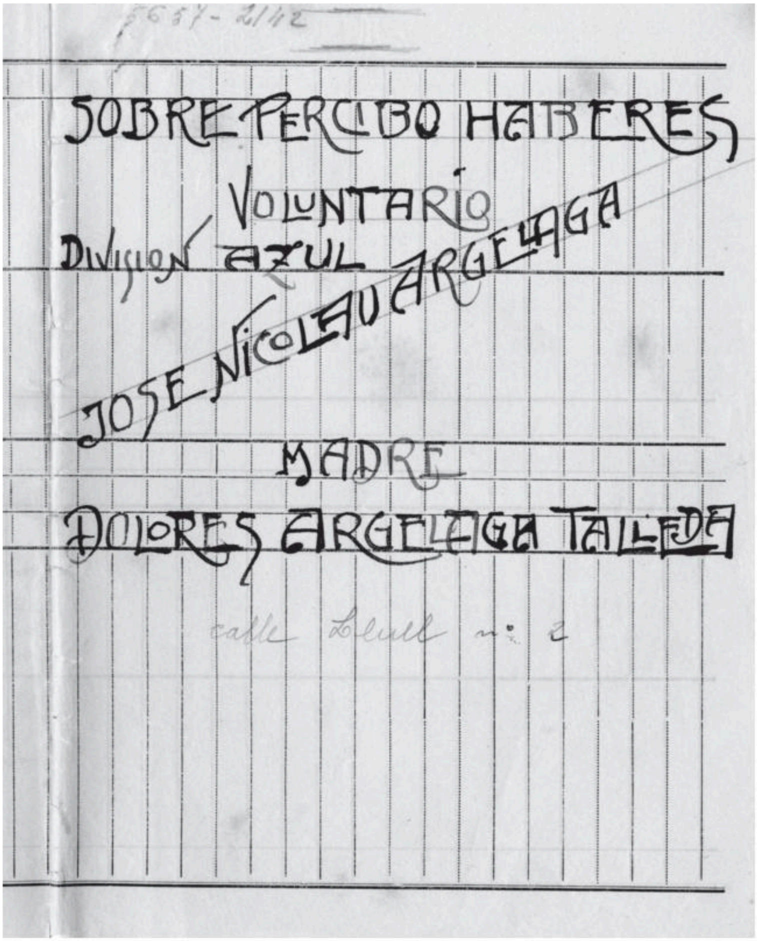
5657 - 2142
SOBRE PERCIBO HABERES
VOLUNTARIO
DIVISION AZUL
JOSE NICOLAU ARGELAGA
MADRE
DOLORES ARGELAGA TALLEDA
calle Llull n.º 2

IMATGE 4. Inscripció d'un voluntari a la División Azul.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-551.

Pou Almiñana, de 19 anys d'edat, que el 25 d'agost de 1943 adreçà una instància a l'Ajuntament sol·licitant un certificat de bona conducta per tal que «pueda reingresar en las filas de la Gloriosa Divicion [sic] Azul».[49]

El periòdic local recull escrits d'alguns d'aquests divisionaris i articles que pretenien il·lustrar el lector sobre la «realitat» del comunisme. Alguns

Ciudad, voluntarios en la División Azul, Elías Tarín Agustí, José Giró Utzet y Julián Chércoles Gil, en las cuales agradecen el Aguinaldo que la ciudad les remitió con motivo de las fiestas de Navidad...». *Mataró*, 26 de febrer de 1942.

49. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-2, 25.8.1943.

d'ells són un compendi dels tòpics més roïns i estereotips del pensament feixista que portà a la mort milions d'éssers innocents.[50] Un d'aquests soldats de la División Azul, Elies Tarín Agustí, trameté articles a la premsa local i cartes a l'alcalde Martí Pascual comentant aspectes de la seva actuació.[51]

I.1.3. *Els nous ajuntaments*

Després del Comitè nomenat el 27 de gener, que encapçalava l'alcalde Joan Brufau, es procedí al nomenament d'una comissió gestora per part de les autoritats militars de l'Exèrcit del Nord. Margarida Colomer

50. «¿Cómo te explicas tú que los obreros de los países cultos (...) se hayan dejado fanatizar por el comunismo hasta el punto de desearlo para sí propios? —Por de pronto creo que se trata de un fenómeno de snobiano multitudinario estimulado por una minoría, la de siempre, la judía, interesada en llenar las cabezas ajenas con cascotes anestésicos para que las masas no se den cuenta de sus verdaderos manejos. —¿Que son? —Simplemente los del diablo (...). El judío internacional, inventor de la masonería, tiene una intención diabólica: la de alzarse sobre un montón de ruinas y de cadáveres y contemplar la extinción de toda la cristiandad (...). [Els russos] —Están inertes, "muertos por dentro" y son incapaces de ninguna clase de reacción. La judería ha actuado sobre ellos durante veinticinco años y ya lo ves. Míralos la cara y los ojos. Espiritualmente están esterilizados. No sé... acaso en otros veinticinco años pueda decirse que un ruso es nada menos que un hombre». *Mataró*, núm. 248, 14 de juliol de 1942.

51. «En el frente ruso a 26.3.42. Sr. Don José Martí Pascual. Mataró. Distinguido amigo y querido camarada (...). El otro día, el Capitán de mi Compañía me hizo el honor de incluirme en un grupo de elegidos para dar un golpe de mano contra un pueblo enemigo y a este Grupo le cupo en suerte ser designado como el de choque. Como es natural no puedo entrar en detalles pues hay la natural censura, pero sí le diré que en el salto final fui de los cinco primeros que entraron en la localidad junto con nuestro bravo alférez, con bombas de mano aniquilamos a los rojos y acabamos con ellos. Cumplida nuestra misión regresamos victoriosos, pero con la tristeza de ver caídos a dos de nuestros mejores. Al regreso Dios aún me dio fuerzas para cargar con un camarada herido, al que llevé durante cuatro horas a través de la estepa hundiéndonos hasta encima de la rodilla. Todo esto duró una noche y a 30 grados bajo cero. Hoy tengo los dedos gordos de los pies helados, pero la satisfacción del deber cumplido y el haber sido anotado como distinguido en la acción. Fueron momentos de gran emoción para mí los del asalto, pues me acordé de todos, de Mataró y de sus Santas Patronas, cuya medallita pende sobre mi pecho...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28, 26.3.1942.

ha estudiat a bastament la composició d'aquest primer Govern municipal de la dictadura.[52]

Un dels trets característics d'aquesta etapa —com ha destacat aquesta autora— foren les dificultats internes entre els membres del consistori pertanyents a diferents sensibilitats polítiques. Heu-ne ací alguns testimonis.

Ja a la sessió constitutiva del nou plenari municipal, l'1 de febrer de 1939, Joan Brufau advertia que «entre los componentes de la Comisión no puede sustentarse ninguna discordia, que entre todos habrán de hacerlo todo. La voluntad del Generalísimo será acatada y respetada sin tibieza». A la mateixa sessió, Casimir Labori, antic regidor pel partit monàrquic, afirmava que «debe darse sensación de unanimidad en este acto». Trinitat Cruzate hi afegia que després d'interpretar-se l'himne de la Falange s'havia de fer el mateix amb el de la Comunión Tradicionalista.[53]

En el plenari municipal celebrat el 5 de maig de 1939, l'alcalde Joan Brufau exposava les gestions que havia fet amb Josep M. Milà Camps, aleshores president de la Diputació de Barcelona, arran dels rumors que s'havien escampat indicant que, des de Mataró, s'havien adreçat tres llistes de possibles nous regidors adreçades a la central barcelonina de la Falange. En el cas que els rumors fossin certs, l'alcalde considerava que «el desempeño de los cargos edilicios perdería la independencia necesaria reduciéndolos a su ejercicio con el carácter de precario».[54]

El 4 d'agost de 1939 es tornà a evidenciar la divisió existent en el si del Govern municipal. Un antic secretari de l'Ajuntament, Nicasio Sánchez de Boado, havia sol·licitat la reincorporació al càrrec. La proposició en principi fou denegada, però originà un tens debat en el qual votaren en contra de l'admissió els regidors Clet Vicens Rossel, Josep Antich Mateu, Lluís Briansó Anglès, Rogeli Ovejero Rodríguez, Josep Montasell Casellas, Artur Galí Vergés i l'alcalde Brufau. I a favor, Emili Albó Franquesa, Trinitat Cruzate Grenzner, Nicolau Guañabens Bonamusa, Rafael

52. Foren: Alcalde, Joan Brufau Cusidó. Tinents d'alcalde: Francesc Arnau Gomà, Emili Albó Franquesa, Clet Vicens Rossel, Artur Galí Vergés, Josep Montasell Casellas. Regidors: Lluís Briansó Anglès, Josep Antich Mateu, Antoni Cabot Puig, Rogeli Ovejero Rodríguez, Casimir Labori Arqué, Nicolau Guañabens Bonamusa, Trinitat Cruzate Grenzner, Rafael Soler Moreu. COLOMER, *La postguerra*, p. 33 i seg.

53. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 1.2.1939.

54. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.5.1939.

Soler Moreu i Casimir Labori Arqué. Com a resultat de la confrontació, Antich feu constar que no havia votat «por antipatía personal» i Ovejero proposà la seva dimissió, que no fou acceptada i arribà a preguntar «si en el ejercicio del cargo de Concejal puede tener plenitud de libertad de acción».[55] Tot i que l'alcalde li reconegué la plena llibertat, Ovejero no s'estigué de contestar «que alguna vez pudiera no ser verdad la libre actuación a pesar de los deseos de la Presidencia».[56]

Tor just una setmana després, l'11 d'agost de 1939, enmig del debat sobre les depuracions de funcionaris municipals, es plantejà una discussió sobre els informes que havia de lliurar el servei d'informació de la Falange. Emili Albó intentà excusar els retards indicant que «la Sección está abrumada de trabajo y por el escaso personal con el que cuenta, que además no está adecuadamente remunerado». Brufau respongué: «...aunque se quiera defender aquella actitud es indefendible y no concibe como no han correspondido; con la solicitud que nos han merecido. No es la F. E. T. cosa extraña para nosotros, porque la F. E. T. somos nosotros todos; no es de unos Sres. determinados. Es de todos».[57]

Un altre front que tingué obert Brufau fou el dels excombatents. Les desavinences amb aquest sector venien de temps enrere. El 14 de juny de 1939, l'alcalde havia informat el ple d'una reunió mantinguda amb aquest col·lectiu en la qual li havien manifestat el seu interès per les places de l'Administració municipal que ocupaven funcionaris nomenats per «las autoridades rojas».[58] Brufau reconegué que en el primer moment es declararen «cesantes» tots els funcionaris nomenats a l'etapa precedent, però que, posteriorment, «fueron llamados algunos empleados, más o menos simpatizantes con los rojos, que se consideraban necesarios para el trabajo de despacho». Concloïa Brufau que «no puede imponerse a la

55. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

56. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

57. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 11.8.1939.

58. «Una de las peticiones por ellos expuestas, es la de que fuesen suspendidos en sus destinos, todos los empleados municipales nombrados por las autoridades rojas desde el diez y ocho de julio de mil novecientos treinta y seis hasta la liberación de nuestra Ciudad». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.6.1939.

Corporación Municipal ninguna obligación de emplear a quienes la comisión de ex-combatientes ponga o presente».[59]

Les diferències entre Brufau i el segon tinent d'alcalde, Emili Albó, esclataren públicament en el ple celebrat el 18 d'agost de 1939.[60] Un retret, aparentment intranscendent, sobre si Albó havia entrat en el despatx de Brufau quan aquest estava fent una entrevista donà peu a Brufau per retreure-li públicament que Albó hagués formulat una denúncia a la policia sobre el pes de les peces de pa que es venien a la població. L'alcalde argumentà que aquesta denúncia l'implicava personalment, atès que era el «Delegado local de Abastos» i recriminà Albó dient que «no cree sea su misión en el Ayuntamiento, traicionar a los compañeros». El debat continuà pujant de to fins que Albó digué: «V. miente. Contestándole la presidencia que es él quien miente y le califica de mal compañero».

Considerant que Albó, ja des del 6 de febrer de 1939, signava com a secretari de Falange a Mataró,[61] res té de sorprenent que Brufau s'enfrontés amb la Falange local. El primer de maig del mateix any rebia una comunicació signada pel «Delegado Local de Prensa y Propaganda» que li recordava que «deberá abstenerse de autorizar acto alguno organizado por las secciones de FET y de las JONS por estar su autorización reservada a la Jefatura Provincial de Propaganda».[62] Brufau responia dos dies després: «Supone esta Alcaldía que esta inoportuna comunicación ha sido fruto de un ecceso [sic] de celo o impulsividad del Delegado Local».[63] El cap local de Falange, Manuel Guañabens, li responia en la mateixa data que «dicho delegado se limitó a informarle de la orden circular no. 7 recibida de la Provincial».[64] En aquest punt val a dir que el «Delegado de Prensa y Propaganda» era Rafael Soler Moreu, que ja havia votat en contra de la posició defensada per Brufau en el tema de la incorporació de Sánchez de Boado. El mes d'agost

59. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.6.1939.

60. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.8.1939. Fins que s'indiqui el contrari, les citacions següents pertanyen al mateix document.

61. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 180.

62. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1. 1.5.1939.

63. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1. 3.5.1939.

64. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1. 3.5.1939.

següent, el mateix alcalde proposà denunciar Soler al governador civil per no assistir a les reunions ordinàries.[65]

Un altre episodi d'aquesta conflictivitat tingué lloc arran d'un article que aparegué el 24 de novembre de 1939 a la premsa local.[66] L'article en qüestió, titulat «El frío y la estètica», feia uns comentaris gairebé pueríls sobre els nous abrics dels guàrdies municipals. No fou aquesta la percepció de Brufau. El dia 6 del mes següent, en el ple ordinari de l'Ajuntament, exposava la seva visió del problema. Segons Brufau, l'article «censuraba acremente al Ayuntamiento»[67] i manifestava que la funció censora que li pertanyia com a alcalde havia estat delegada en el director de la publicació, «a cuyo buen propósito no ha sabido corresponder». Brufau tractà el tema amb Josep Manté, excombatent i cap local de la Falange, i li exposà «que no es procedente en la España nueva que por quienes son afectos al Gobierno del Generalísimo se critique a las autoridades delegadas del mismo y que el único responsable de la censura es la Alcaldía». Manté li replicà que no podia admetre que aquest alcalde fos el censor de la publicació i afirmà «que este Ayuntamiento no merecía su acato y beneplácito» i afirmà «que antes cambiaría el título del periódico». En aquest punt, Brufau es manifestà conciliador.[68] Manté respongué que «con este Ayuntamiento no era posible una convivencia».

En aquest punt del relat resta prou palès que Joan Brufau era qüestionat pel que, segons la retòrica franquista, eren les tres columnes del règim: Falange, excaptius i excombatents. Tots ells el veien com un arribista de darrera hora. Efectivament. No havia militat a la Falange, no havia estat captiu durant l'etapa republicana i no havia combatut al front al costat de les forces colpistes. Com és prou sabut, havia estat amagat

65. COLOMER, *La postguerra*, p. 52.

66. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 69, 24 de novembre de 1939.

67. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939. Fins que s'indiqui el contrari, les citacions següents pertanyen al mateix document.

68. «Añadí al Sr. Manté que aunque existan diferencias y antagonismos, le brindaba la cooperación que exige el nuevo Estado, ya que nunca ha estado en el ánimo de la Alcaldía molestar lo más mínimo a los representantes de la Falange, que es de todos y nunca ha pretendido inmiscuirse en los asuntos de su competencia y que precisaba se hiciesen desaparecer los roces y antipatías». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

al seu domicili durant tota la guerra fins a l'arribada de les tropes faccioses a Mataró.[69]

El 5 d'abril de 1940, Brufau exposava al ple del consistori municipal «que por unos pocos que se atribuyen la representación de los ex-combatientes se ha presentado una denuncia que califica de gravísima contra el Alcalde».[70] Feu arribar l'escrit a mans del governador militar.

El 24 de maig fou detingut per la Guàrdia Civil un funcionari municipal per presumptes delictes d'estafa i falsedat. Brufau en feu una valoració que il·lustra nítidament el conflicte que l'enfrontava amb els esmentats excombatents i el nivell personalista que l'enfrontament havia assolit.[71] La situació havia arribat al límit. Tres setmanes escasses després, el 13 de juny de 1940, tots els membres de la primera comissió gestora eren destituïts, amb l'alcalde al capdavant.[72]

69. Brufau, *De xerric*.

70. «...sorprendieron la buena fe de los que fueron citados a la reunión para tratar asuntos del Ayuntamiento. En ella exhibieron el documento denuncia. Seguramente hubieran quedado los dos firmantes Sres. Fábregas de Caralt y Saurí y cuatro o cinco que les siguen. Es una sarta de infundios y calumnias (...) lo que están haciendo desdice del honroso uniforme que visten, pues para ser honrado, hay que parecerlo pero hay que serlo. No podemos aceptar el derrotismo porque tenemos la obligación de denunciar a los derrotistas y así lo recomienda a todos pues el respeto a la Alcaldía a todos debe importar». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1940.

71. En referència a l'inculpat digué que «era deficientísimo y desmoralizador pero esta Alcaldía, en consideración a hallarse aquel firmemente apoyado por algunos dirigentes de los ex-combatientes no procedió a su destitución con el fin de orillar conflictos que de seguro se hubieran producido. La campaña que algunos dirigentes de los ex-combatientes hacen contra esta Corporación, es únicamente debida a la apetencia de cargos que tienen los mismos sin tener en cuenta que nadie supera en méritos ante la Gloriosa España Nacional al dicente, pues antes y después del Salvador Alzamiento ha sido siempre Españolista cien por cien y por el contrario muchos de los que hoy figuran entre los ex-combatientes y se destacan por su propaganda contra la Alcaldía proceden del campo Catalanista». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1940.

72. El nou Ajuntament estigué format per Josep Martí Pascual, alcalde. Tinents d'alcalde: Antoni Carrau Trias, Josep M. Saurí Masuet, Joan Comas Pujol, Manuel Guañabens Bonamusa. Regidors: Francesc Lobera Cervera, Manuel Plana Bransuela, Enric Julià de Caralt, Josep M. Sabater Colomer, Joaquim Ximenes Castellà, Antoni Cabot Bover, Antoni Fàbregas Carrau, Càndid Lasaga Larrion, Benet Fité Sala, Enric Correa Rodríguez. Colomer, *La postguerra*, p. 55.

En el primer discurs del flamant nou alcalde —després d'expressar el seu agraïment al Caudillo, a la Falange, als excombatents i excaptius de forma genèrica—, deia: «De una manera particular me dirijo a vosotros Ex-combatientes que formáis parte de este nuevo consistorio, para agradecer la noble ayuda y gran desinterés que siempre he encontrado a vosotros y rogaros que en esta nueva tarea, sigáis ayudándome con más fervor, si cabe».[73]

A la sessió consistorial del 15 de juny, els excombatents passaren comptes amb l'alcalde defenestrat. Antoni Carrau volgué que constés en acta «que los componentes de esta Comisión Gestora, ex-combatientes, ex-cautivos y camaradas de Falange, dijera el Sr. Brufau en el momento de la toma de posesión que somos un cien por cien nacionales, toda vez que en otra ocasión dijo lo contrario». El regidor Joan Comas Pujol també demanà fer constar en acta la seva protesta com a excombatent sobre les declaracions de Brufau[74] que, segons ell, hauria dit «que la mayoría de los ex-combatientes eran unos separatistas que combatían al Ayuntamiento por afán de mando y que atacaban al Alcalde por ser español de toda la vida». Comas continuà detallant:

> Nuestra campaña [...] fue emprendida por considerar que la corporación municipal no actuaba según los dictados del espíritu del nuevo Estado y que su constitución no respondía a los postulados del Movimiento todo lo cual constituía un bochorno para la Ciudad.

És força evident que el pols que Brufau mantingué amb els antics combatents del bàndol franquista l'havien guanyat aquests darrers. Tanmateix, això no apaivagà pas les tensions existents en el bloc dels guanyadors de la contesa civil.

Tot just l'endemà, 14 de juny de 1940, el delegat dels excaptius, Emili Albó, feia un conjunt de consideracions sobre la situació dels darrers

73. «Si alguna vez perdiera vuestra confianza sin necesidad que me lo indicáseis, dejaría el cargo, ya que como os he dicho me debo a Falange, a los Ex-combatientes y a los Ex-cautivos. Vosotros como combatientes bien ganada tenéis esta confianza que en vosotros ha depositado el Caudillo, pues no en vano habéis derramado vuestra sangre en defensa de nuestro ideal común que es España». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 13.6.1940.

74. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 15.6.1940.

mesos. En un text elaborat en aquesta data, Albó exposava que havia tingut reunions amb els representants dels excombatents i que s'havien estudiat llistes per a la formació d'un nou Ajuntament. La primera havia estat consensuada entre les dues organitzacions. Però en una reunió posterior dels excaptius n'havien estat exclosos: «los excombatientes faltaron al pacto y el Jefe [de Falange] lo permitió».[75] A partir d'aquest punt, Albó inicià unes crítiques furibundes contra els excombatents que il·lustren meridianament les seves diferències i també com el *casus belli* no era pas un tema ideològic o doctrinal, sinó que el que es debatia en darrera instància era una qüestió tan elemental com primordial: «cargos retribuidos».[76]

La inestabilitat va ser un element significatiu en el primer òrgan de Govern municipal en aquests anys. La segona gestora dimití en bloc el mes de febrer de 1946. Margarida Colomer, en el seu treball, explicita respecte a les raons dels dimissionaris: «...creiem que en aquells moments estaven imbuïts per un sentiment d'incertesa i de por, perquè tots ells s'havien significat públicament a favor del feixisme, el qual havia estat vençut».[77]

L'esmentada autora ha estudiat la formació i la composició d'una tercera gestora que prengué possessió el 14 de març de 1946 amb la presència de Joaquim Boter de Palau al capdavant com a alcalde. L'impacte social que tingueren les vagues locals durant el mandat d'aquest consistori sembla ser que fou la causa de la seva substitució. En aquest ambient d'inestabilitat, el setembre de 1948, un nou consistori es feia amb la responsabilitat de regir la vida local. En fou nomenat alcalde Antoni Cabot Bover. Josep M. Mestres Simon,[78] responsable del servei d'informació de Falange, en fou nomenat síndic.[79] Com ha indicat Colomer, aquest consistori intentava aplegar alhora membres de Falange, excaptius i excombatents, per tal d'evitar els conflictes precedents.

75. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 191.

76. Referint-se als excombatents, Albó afirmava: «...han lavado sus culpas luchando en las trincheras, pero no parece mucha lógica que puedan ostentar cargos de tal responsabilidad (...) y por eso se da el caso de que ocupen cargos retribuidos hombres que lucharon contra nosotros en las elecciones de febrero que tienen actualmente cargos retribuidos, con carnet de militante y ha más, de Estat Catalá y ex-combatientes que no han visto las trincheras ni en fotografía». GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 191.

77. COLOMER, *La postguerra*, p. 86.

78. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 808.

79. COLOMER, *La postguerra*, p. 334.

En el context de maquillatge o de camaleonisme que hagué de fer el règim després de 1945 davant les potències guanyadores de la guerra, hi havia la Ley de Bases de Régimen Local que havia de regular l'elecció i el funcionament dels governs municipals que, fins aleshores, havia estat a l'arbitri del governador civil. Això va fer possible les primeres eleccions municipals del franquisme l'any 1948 amb un sistema conegut per «terços» en el qual sols els caps de família tenien dret a votar un terç dels regidors, un segons terç el votaven els sindicats i el darrer, «las corporaciones». Antoni Cabot i Bover tornà a ser escollit alcalde. Aquesta corporació regí la ciutat fins a la nova convocatòria celebrada l'any 1951.

El control del poder municipal per part dels representants locals del franquisme es caracteritzà, doncs, per l'enfrontament —molt poc dissimulat— entre les diferents famílies polítiques que defensaven el règim, a la recerca de determinades quotes de poder i d'interessos crematístics que ells anomenaven «cargos retribuidos».

II. PANORAMA SOCIOECONÒMIC DE LA CIUTAT

II.1. Població i activitats econòmiques

Resseguint la documentació elaborada pels funcionaris d'aquests anys es pot obtenir una visió molt propera a la realitat social i econòmica que visqué Mataró als anys quaranta del segle passat.[80]

Segons Joaquim Llovet, Mataró tenia 28.804 habitants l'any 1936,[81] que ascendiren a 29.807 l'any 1945 i a 31.642 l'any 1950.[82] L'any 1943 tenia 31.559 habitants, «de los cuales son vecinos 28.846», xifra que s'avindria amb les publicades per Llovet i que mostra com els efectes de la guerra havien estabilitzat la població en els mateixos paràmetres que al seu inici. A partir de 1945, la població començà a créixer de forma imparable durant la resta del segle.

L'estructura urbana de l'any 1943 la descriu l'existència d'un nucli format per unes 6.000 cases amb pati al darrere i fetes amb paret de tàpia, les antigues, i amb rajoles les més modernes. És una referència clara a les típiques cases de cos ben característiques de la comarca. Es fa esment al fet «que el problema de la vivienda es uno de los más importantes en esta población por lo que sería preciso construir algunas de nuevas para normalizar y resolverlo». Aquesta precarietat portava moltes persones, i fins i tot famílies, a viure rellogades a cases d'altri, compartint els espais comuns.

80. Les dades que segueixen a continuació procedeixen de dues fonts diferents: *Memoria de la Secretaría General 1941-1947*. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1; *Expediente de los Servicios Municipales*. 15.2.1943. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002-15. A partir d'aquest punt seran citats en el text en referència a l'any de la seva elaboració, 1943 i 1947.

81. LLOVET, *Mataró*, p. 437.

82. LLOVET, *Mataró*, p. 439.

Es destaca la presència de veïnats aïllats del nucli urbà, com ara Valldeix, amb 174 habitants; Cirera, amb 164 habitants; les hortes de la carretera de Barcelona, amb 1.011 habitants; el veïnat de Mata, amb 347 habitants, i Cerdanyola amb 651 habitants. Cal assenyalar que els quatre primers eren, fonamentalment, zones agrícoles, mentre que en el darrer s'estava esdevenint un fenomen d'urbanització, pràcticament espontània, de parcel·les —cossos— que els propietaris agrícoles venien als sectors socials que demandaven habitatge davant la mancança abans esmentada. La immigració procedent de diferents llocs de l'Estat fou una de les principals impulsores del procés. L'informe de 1947 sobre aquesta barriada deia que «el que tiene mayor número de edificaciones agrupadas es el de *Sardañola* unido a la ciudad o casco de la población por medio del Tranvía de Argentona a Mataró». Sobre la precarietat i condicions d'aquest indret ja se n'havia fet ressò el ple municipal l'any 1940, en el qual es deixava constància de la «imposibilidad de suministrar agua en las viviendas construidas en el paraje vulgarmente denominado Pueblo Seco, en el Vecindario de Sardañola, cuya agrupación de casas se ha formado sin sujeción a ningún plan de urbanización».[83]

Les dades econòmiques són disperses en els documents treballats. Per a l'any 1943 permeten fer-se una idea cabal de l'estructura de les activitats productives en el sector industrial. Els 8.785 treballadors d'aquests àmbits es repartien com mostra el gràfic 1.

És absolut i indiscutible el predomini de l'activitat tèxtil. La *Memoria* de 1947 forneix una gran quantitat informació sobre aquest àmbit. S'hi indica que aleshores les empreses d'aquell sector dedicades al gènere de punt eren més d'un centenar i consumien anualment 77.000 quintars mètrics de cotó. Això feia possible una producció anual d'1.725.000 dotzenes de peces de roba interior, 930.000 dotzenes de mitges, 2.700.000 dotzenes de mitjons per a home i criatures. En «rayón o seda» com a matèria base, es fabricaven 644.000 dotzenes de peces d'interior, 280.000 dotzenes de mitges i 940.000 dotzenes de mitjons per a home.

Complementàries d'aquestes indústries se citen la tintoreria industrial, les fàbriques de cartó i els tallers de construcció o reparació de maquinària. Per a aquest mateix any 1947 es calculava la xifra d'obrers industrials en 12.810 persones.

83. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 16.9.1940.

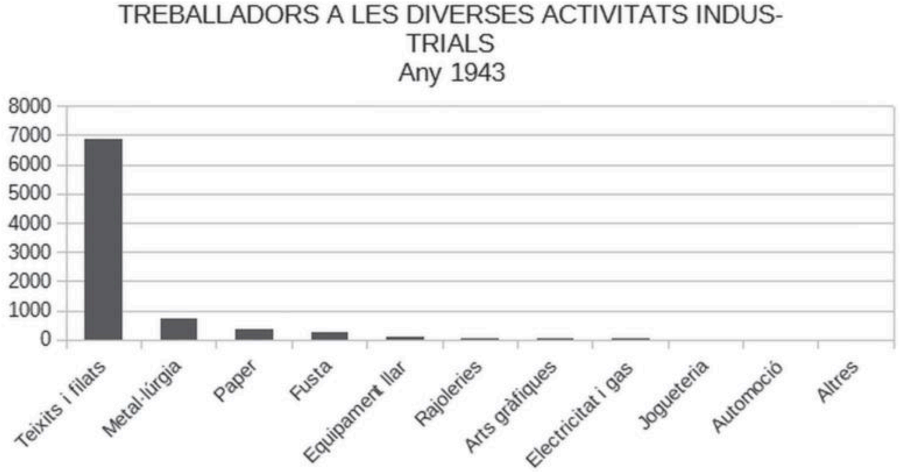

GRÀFIC 1. Treballadors a les diverses activitats industrials.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002-15.

L'autor de l'informe d'aquest any destaca singularment la importància de l'agricultura local. Ofereix una dada significativa: l'agricultura de regadiu representava el 21,6 % del terme municipal, i la de secà, el 45,4 %. Pel que fa a la primera, la producció absolutament destacada era la de la patata: «dedica a la exportación la mayor parte de la patata temprana tipo *Royal Kidney* [...] los mercados principales de exportación eran Inglaterra y Francia, valorándose en un buen número de millones de pesetas el índice de exportación de este tubérculo». La Hermandad Sindical de Labradores y Ganadero» local certificava el 12 de desembre de 1949 que la collita de l'any anterior havia estat de 79.941,50 quintars mètrics.[84] També tenia importància l'horticultura, amb productes com cols, coliflors i enciams. L'informe concloïa que hi havia, aproximadament, 546 propietaris de petites explotacions que ocupaven un 3,8 % del cens obrer.

Per a l'any 1953 hi ha també disponibles unes xifres sobre l'activitat ramadera de la població que, per les seves dimensions, cal entendre com orientada a satisfer el consum local.

84. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-0049.

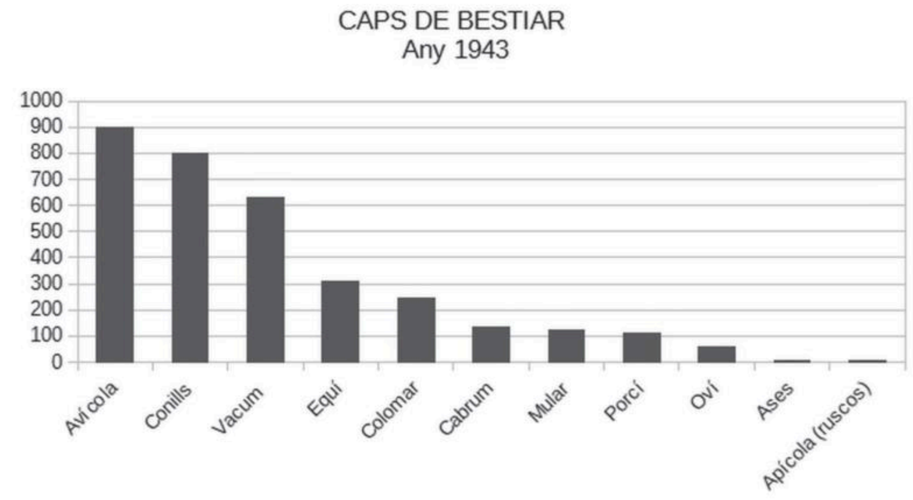

GRÀFIC 2. Caps de bestiar (1943).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002-15.

En definitiva, el potencial econòmic de la ciutat es basava en una potent indústria tèxtil que l'havia fet figurar com la capital estatal de la producció del gènere de punt i en una agricultura intensiva de la patata primerenca orientada als principals mercats europeus on es feu un nom amb la definició de *Mataro potatoes*.

I una dada també sobre la pesca. El Pósito de Pescadores de Mataró certificava, el 20 de març de 1950, unes captures —probablement de l'any anterior— de 25.000 quilos de sardina, 10.000 quilos de seitó, 10.000 quilos de pop, 3.100 quilos de calamars i 105.000 quilos de «varios».[85]

85. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-0049.

III. LA GESTIÓ MUNICIPAL

III.1. L'Administració municipal

L'Ajuntament constituït l'any 1940 tenia quatre tinences d'alcalde i deu regidors, si bé aquestes xifres no es mantingueren fixes en les diferents gestores. Constituïen, juntament amb l'alcalde, el vèrtex jeràrquic de la institució. En depenien un bon nombre de persones enquadrades en diferents àmbits i competències.

L'any 1943,[86] l'Administració municipal estava integrada per diferents estaments professionals que feien les tasques que els eren pròpies.

La gestió administrativa estava dividida en àrees i serveis. La Secretaria comptava amb cinc membres, encapçalada pel secretari de l'Ajuntament i la presència d'una mecanògrafa en darrer terme. Intervenció tenia quatre empleats; Dipositaria, dos; Governació, sis; Foment, tres, i Hisenda, sis. Un grup definit com a «Técnicos» comprenia un arquitecte, un enginyer, un delineant, dos capatassos, dos paletes i tres peons. La gestió dels tres mercats municipals, plaça Gran, Peixateria i plaça de Cuba, ocupava un veterinari i set persones més, entre les quals el responsable de la Cámara Frigorífica. Sanitat ocupava nou persones: un farmacèutic, cinc metges, un practicant i dues llevadores.

Un dels temes més punyents d'ençà del 27 de gener de 1939 fou l'accés als diferents llocs de l'Administració municipal. I així, per obviar els enfrontaments —que esdevingueren inevitables—, es feu una gradació dels mèrits que podien al·legar els aspirants a una plaça de funcionari. L'1 de setembre de 1939 s'havien de convocar places d'«empleados

86. *Expediente de los Servicios Municipales.* 15.2.1943. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002-15. Mentre no s'indiqui el contrari, les dades següents pertanyen al mateix document.

escribientes temporeros»; els jornals assignats eren «siete pesetas para las mujeres y ocho a los varones». Els candidats, després d'acreditar «condiciones de aptitud y competencia», s'havien de subjectar a un determinat ordre de preferència que encapçalaven els mutilats, «alféreces provisionales o de complemento con medalla de Campaña». En segon lloc, es trobaven els «Ex-combatientes del Ejército Español» als quals seguien els «ex-cautivos por Dios y por España», els orfes i familiars d'«asesinados por su adhesión al Glorioso Movimiento Nacional» i, en darrer terme, els antics empleats de l'Administració municipal cessats, però no inhabilitats.[87]

El Govern municipal dictà un seguit de disposicions que transparenten aspectes del comportament quotidià dels membres d'aquest col·lectiu. El 3 de maig de 1939 dictava «que no se permita a los empleados, pasar de una a otra mesa de los despachos, aunque no tengan quehacer inmediato».[88] En la mateixa línia d'actuació, el 23 de desembre de 1940 s'ordenava: «Existiendo en cada piso water, deberán los funcionarios utilizar el de su respectivo piso».[89] També es dictaren instruccions sobre el compliment de l'horari laboral[90] i es sancionaren treballadors públics per estar «tomando el sol» en plena jornada laboral[91] o, a d'altres, per dormir en hores d'oficina.[92] Així mateix, es feu signar un document als empleats municipals en el qual reconeixien «la obligación que tenemos de hablar el idioma español durante las horas de oficina y en todo acto de servicio».[93]

87. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 1.9.1939.

88. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-114-1. 3.5.1939.

89. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28. 23.12.1940.

90. «...para evitar nuevos abusos y al propio tiempo para suprimir de una manera enérgica la actuación de algunos que después de firmar su entrada, y sin permiso alguno vuelven a abandonar la Oficina...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28. 5.9.1939.

91. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.6.1941.

92. «Incoar expediente a Don Antonio Sans Poch, Jefe del Negociado de Hacienda y al Auxiliar temporero de dicho Departamento, Don José Fontrodona Puigvert, por el hecho de haber permanecido dormido unos minutos durante las hora de oficina en su despacho». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 11.11.1940.

93. El document localitzat fa referència a la Sección de Fomento i fou signat per Lluís Gallifa Grenzner, Ignasi Mayol Passant, Josep Solà Sanfeliu, Marià Ribas Bertran i

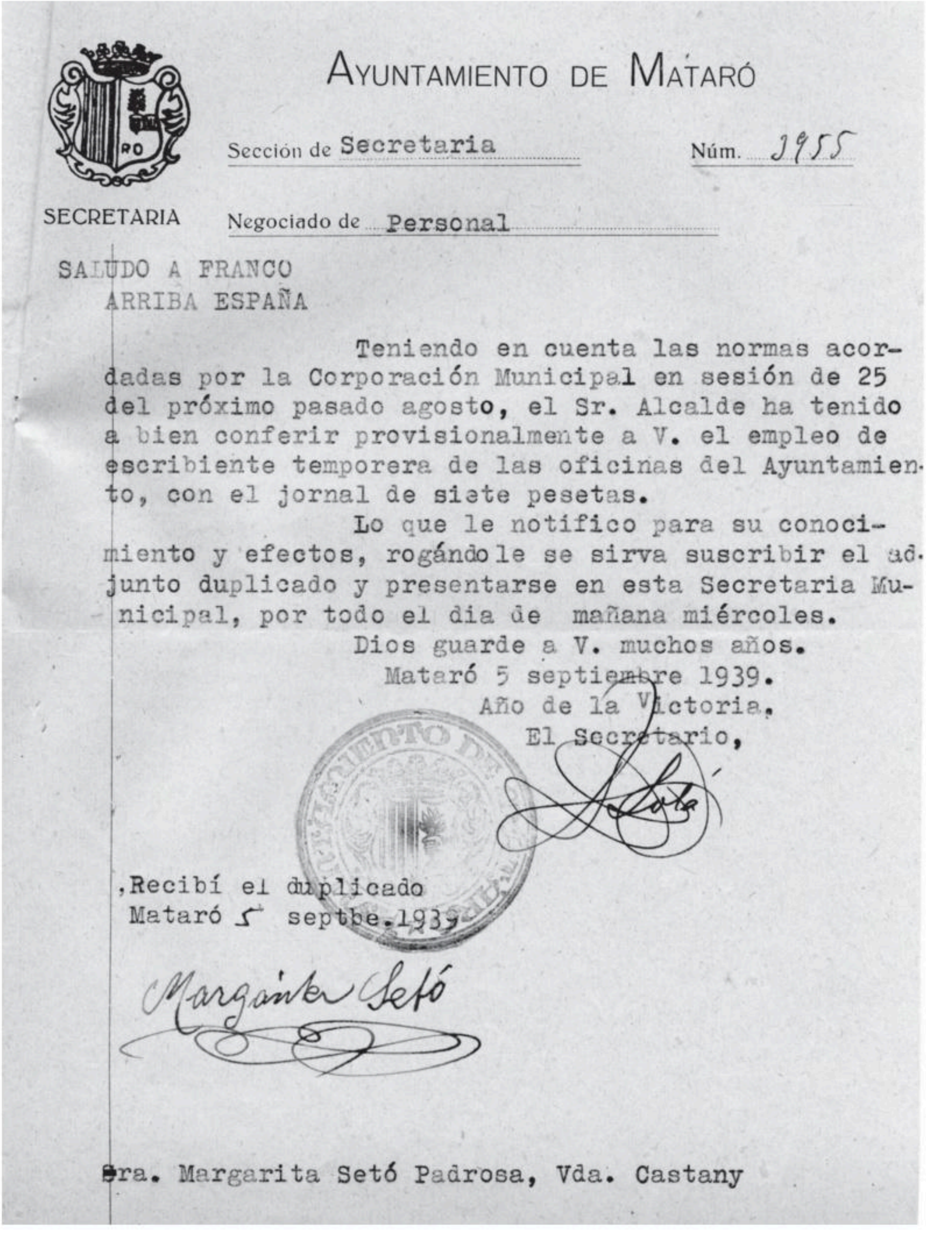

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

SECRETARIA

Sección de Secretaria Núm. 3955

Negociado de Personal

SALUDO A FRANCO
ARRIBA ESPAÑA

Teniendo en cuenta las normas acordadas por la Corporación Municipal en sesión de 25 del próximo pasado agosto, el Sr. Alcalde ha tenido a bien conferir provisionalmente a V. el empleo de escribiente temporera de las oficinas del Ayuntamiento, con el jornal de siete pesetas.

Lo que le notifico para su conocimiento y efectos, rogándole se sirva suscribir el adjunto duplicado y presentarse en esta Secretaria Municipal, por todo el dia de mañana miércoles.

Dios guarde a V. muchos años.
Mataró 5 septiembre 1939.
Año de la Victoria.
El Secretario,

,Recibí el duplicado
Mataró 5 septbe. 1939
Margarita Setó

Sra. Margarita Setó Padrosa, Vda. Castany

IMATGE 5. Document del Negociat de Personal de Secretaria de l'Ajuntament de Mataró. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-075.

Octavi Nogueras Colldecarrera. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28. 3.8.1940.

La secció d'Arbitrios era la responsable del cobrament dels *consums*, que es feia a les entrades de la població —en els anomenats burots— i que requeia en els productes de primera necessitat i alimentació. L'any 1945 s'establí que afectés les begudes espirituoses, alcohols, carn, volateria, caça menor i peixos i mariscos fins.[94] Ocupava cinquanta-sis persones entre el personal de l'Administració i els funcionaris que controlaven els «fielatos» o llocs on es recaptaven els tributs.

Per la naturalesa de les seves funcions, la gestió dels burots fou un àmbit procliu a la conflictivitat. Un parell d'exemples. El 12 de juliol de 1948, Josep Álvarez, inspector d'arbitris, denunciava el subcaporal d'aquest mateix cos Domènec Rivera Laplana i l'agent Ramon Pons Casalduch. Segons l'informe, «Rivera extrajo aproximadamente dos litros de chartreuse [d'unes garrafes que havien de controlar], llevándose cada uno una botella y llenando el cántaro que fue roto antes que llegase el relevo».[95] El 31 d'agost de 1944, a quarts d'onze de la nit, el guàrdia Vicenç Carceller era als burots de Sant Simó, trobà Dolors Coll i Salvador Tauler que portaven «dos bultos al parecer sospechosos» i els cridà l'atenció. S'inicià una discussió, insults i Tauler cridà dient que «esta mala gente nos quieren matar a disgustos y de hambre». Es formà un aldarull amb altres persones que vingueren del camí Ral i la discussió finalitzà amb la detenció de Coll, Tauler i un dels veïns que s'enfrontà a Carceller.[96]

El servei de vigilància pública estava compartimentat en tres cossos: la Guàrdia Municipal, la Guàrdia Nocturna i la Guarderia Rural. La Guàrdia Municipal estava integrada per un cap, un auxiliar del cap i vint guàrdies. El nucli urbà estava dividit en sis districtes i per cadascun patrullava un guàrdia vetllant pel compliment de les ordenances municipals. Hi havia també un servei «en las calles de peligroso tránsito de carruajes». En els mercats també s'hi disposaven guàrdies per tal d'atendre les peticions sobre «calidad, precios, peso y sanidad de los artículos que en los mismos se expenden». A l'estació de ferrocarril s'hi disposaven altres membres «que poseen don de gentes» per tal d'atendre les persones foranes i acompanyar-les a edificis oficials o facilitar-los qualsevol mena d'informacions «referentes al comercio, agricultura e industria de esta población». Existia també «cuando las circunstancias lo requieren [...] un

94. Vas, «Evolució dels impostos», p. 230.

95. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-112. 12.7.1948.

96. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 31.8.1944.

servicio de guardias de paisano distribuidos por parejas, siendo el más veterano el responsable del servicio».

La Guàrdia Nocturna la formaven vint-i-quatre «serenos-vigilantes» la funció dels quals era «servir al público en los múltiples casos en que estos requieren sus servicios». No eren pròpiament empleats municipals. L'Ajuntament els oferia «el apoyo moral necesario para el prestigio que requiere la representación de la Autoridad» i una gratificació de 200 pessetes anuals, i eren els veïns «quienes les satisfacen mensual o semanalmente una cuota voluntaria».

La Guarderia Rural, popularment *guardavinyes*, estava integrada per quatre guàrdies que controlaven els cinc districtes externs al nucli urbà esmentats anteriorment. Anaven armats amb una «carabina Winchester» i havien d'entrevistar-se diàriament amb el seu responsable. I aquest, a la vegada, obtenia informació sobre la seva actuació pels propietaris de cada districte.

La neteja de la via pública era responsabilitat d'una brigada municipal formada per cinc persones, mentre que la recollida de brossa estava contractada amb una empresa externa.

Depenent de l'Ajuntament hi havia l'Escola d'Arts i Oficis, amb divuit professors; un laboratori municipal amb tres empleats: director, subdirector i un «práctico», i l'escorxador, amb una plantilla de set persones encapçalada per un veterinari.

Es deixà constància de l'existència d'un cementiri municipal, popularment conegut com a «cementiri dels esperitistes», on s'enterraven les persones no catòliques i que s'havia deixat d'utilitzar d'ençà del 27 de gener de 1939.

La remuneració d'aquest nombrós col·lectiu era molt estratificada. L'encapçalava el secretari municipal amb unes percepcions de 17.000 pessetes anuals. Un paleta cobrava 8.640 pessetes a l'any. Un cap de secció en cobrava 7.400 per al mateix període. Un capatàs, 6.100 pessetes l'any. Un professor de l'Escola d'Arts i Oficis, 2.000 pessetes, considerant que treballava 225 dies a l'any.[97] Els empleats «temporeros» cobraven 10 pessetes diàries.[98]

L'Ajuntament de Mataró tenia també una especial vinculació amb determinades institucions sanitàries o assistencials. L'Hospital de Sant

97. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002. 15.02.1943.
98. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-238-2. 30.11.1939.

Jaume i Santa Magdalena, fundat al segle XVII, l'any 1943 el regia una junta administrativa que nomenava l'Ajuntament. En aquesta data rebia una subvenció municipal de 32.000 pessetes. Tenia una cabuda de 150 llits i 50 llits més disponibles «para enfermos militares».

En l'àmbit assistencial, l'Ajuntament era també el darrer responsable de l'Asil de Sant Josep, que acollia seixanta «viejas y sin amparo familiar». Es regia també per una junta administrativa nomenada pel Govern municipal i era gestionat per una comunitat de monges concepcionistes. Rebia una dotació de l'Ajuntament de 50.000 pessetes.

També en aquest mateix àmbit, i en una dependència municipal, existia l'anomenat «Socorro y conducción de pobres transeúntes y emigrados» que estava a les ordres de la Junta de Mendicidad, que gestionava un alberg nocturn que es construí al passeig de Rocafonda i que, l'any 1939, fou destinat a escola amb el nom de Menéndez y Pelayo.

III.2. La gestió econòmica

El 2 de febrer de 1939, una setmana després de l'entrada de les tropes franquistes a Mataró, l'alcalde Brufau exposava als membres del consistori municipal que, «no contándose con fondos debido a la acumulación de billetes de Banco emitidos por las autoridades rojas» i davant el fet d'haver de satisfer els sous dels empleats municipals, proposava sol·licitar un crèdit al Banco de Crédito Local.[99] I és que, efectivament, el romanent líquid a la caixa municipal «en monedas nacionales» el dia primer de febrer de 1939 ascendia a 5.110,30 pessetes.[100] Tanmateix, un document del 14 de març de 1939 certificava que s'havien lliurat al Banco Urquijo Catalán 263.937 pessetes «en billetes rojos o ilegítimos». I també es notificava que a la Caixa d'Estalvis hi havia un compte a favor de l'Ajuntament amb un saldo de 47.428,89 pessetes que havia estat obert l'any 1936.[101]

La situació financera del Govern comunal a l'entrada de les tropes franquistes, sobre el paper, semblava força equilibrada. L'estat de comptes el mes de juny de 1939 era el següent:

99. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.2.1939.

100. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-114-1. 18.6.1939.

101. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 237. 14.3.1939.

TAULA 1. Estat de comptes (juny 1939)

	Actiu	*Passiu*
Finques	2.615.454,51	
«Semovientes»	3.300,00	
Valors	43.285,60	
Mobiliari	263.454,00	
Deute municipal		844.554,94
Diferència a favor de l'Actiu		2.080.939,17
	2.925.494,11	2.925.494,11

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-114-1. 18.6.1939.

El deute tenia com a partides més significatives els préstecs destinats a la construcció del mercat de la plaça de Cuba, 417.464,99 pessetes; la construcció de l'escorxador, 102.722,27 pessetes, i les despeses per la construcció de l'institut d'ensenyament secundari, a la plaça de Cuba, 121.427,68 pessetes. Tanmateix, en aquestes xifres s'havien obviat «las obligaciones derivadas de compromisos contraídos durante el período de dominación roja», que totalitzaven 1.097.612,12 pessetes, «para el pago de cada una de ellas se requerirá la aprobación expresa de la Corporación Municipal».[102]

Els pressupostos elaborats el desembre de 1940 per a l'any següent mostren les línies generals dels ingressos i les despeses de la Hisenda municipal.

Al capítol d'ingressos s'han pogut documentar algunes figures impositives, com ara un «Repartimiento General» que es feu l'any 1939 amb el concepte «Signos de riqueza». Hi tributaven persones físiques i jurídiques amb una quota mínima de 25 pessetes, que era la de Concepció Montañès, o la més elevada d'Industrial Mataró-Gerona, amb una quota de 2.983,35 pessetes. L'import d'aquest arbitri ascendí a 25.995,90 pessetes.[103] També hi havia exaccions sobre les «Placas de Carro», cadascuna de les quals pagava sis pessetes, o les «Placas de Bicicleta», que podien pagar tres o quatre pessetes. De la primera es recaptaren 3.237 pessetes i de la segona, 1.904 pessetes.[104] Una altra exacció documentada és la de «Vigilancia de determinados Establecimientos». Es

102. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-114-1. 18.6.1939
103. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 237. 31.5.1939.
104. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 237. 31.8.1939.

cobrava mensualment i el nom de les titulars correspon a les responsables d'alguns dels prostíbuls de la ciutat.[105]

En les despeses crida particularment l'atenció la partida de «Vigilancia i Seguretat», tenint en compte que ja hi havia una dotació específica per a la policia urbana i la rural. Probablement, caldria vincular a aquesta vigilància i seguretat un document del 7 de febrer de 1939 que aplega un conjunt de persones que no tenien pròpiament la funció de guàrdies municipals. però que feien tasques de vigilància. Alguns tingueren una presència ben activa en tasques repressives.[106]

TAULA 2. Ingressos

Concepte	*Pessetes*
Rendes	1.585,22
Subvencions	7.500,00
Eventuals extraordinaris	93.232,60
Arbitris no fiscals	127.500,00
Contribucions especials	5.000,00
Drets i taxes	963.250,00
Participació en tributs nacionals	340.000,00
Multes	6.000,00
Imposicions municipals	567,000,00
Altres	5,000,00
TOTAL	2.116.067,82

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords.
Fons 70-001, 3.12.1940.

105. Micaela Pellicena, Joaquina Lezama, Dolores Mata, Ana Peinado i B. López. Pagaven quaranta pessetes mensuals. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 237. 31.8.1939.

106. «Relación nominal del personal que actúa en esta jefatura desde el día 28 de enero del año en curso hasta la fecha con expresión del cargo que cada uno desempeña». El document està segellat per l'alcaldia i porta data del 7 de febrer de 1939. Els noms que hi figuren són els següents: Cap de Policia: Màxim Gutiérrez de Carvajal. Auxiliar: Lluís Briansó Anglès. Investigació: Enric Subiñà. Agents: Domènec Rivera Laplana, Pere Xena Tapias, Josep Rovira Aymà, Josep Abascal Vega, Gabriel Cobo Carceller, Santiago Rancho Cordero, Balbino de la Fuente, Jaume Preses. La retribució anual del cap era de 4.673,90 pessetes. La dels agents, 3.127,90 pessetes. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 237. 7.2.1939. Per contrastar l'actuació d'alguns d'aquests individus, consulteu GIMÉNEZ, *Mataró*, vol. II.

TAULA 3. Despeses

Concepte	*Pessetes*
Obligacions generals	627.271,85
Representació municipal	24.400,00
Vigilància i seguretat	112.248,35
Policia urbana i rural	175.556,05
Recaptació	202.091,25
Personal i material d'oficina	248.191,45
Salubritat i higiene	202.270,72
Beneficència	168.350,00
Assistència social	25.700,00
Instrucció pública	145.643,15
Obres públiques	139.345,00
«Fomento de los intereses comerciales»	35.000.00
Imprevistos	10.000,00
TOTAL	2.116.067,82

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.12.1940.

També, a l'àmbit de les despeses, l'import dedicat a «Recaptació» és molt elevat i, probablement, deu ser degut al fet que inclou el nombrós personal —56 individus— que actuava en els burots —en el llenguatge oficial de l'època, «fielatos»— que a les diverses entrades de la població recaptaven impostos sobre tota mena de productes que s'hi introduïen.

El pressupost municipal visqué una discreta evolució en aquest període o inicià un creixement sostingut a partir de l'any 1944.

Un element que no apareix ben definit en aquestes dades és l'endeutament, segurament inclòs en el capítol «Obligacions Generals». Algunes dades, però, les trobem en els acords municipals. N'hi ha un testimoni veritablement escandalós. El 25 de juny de 1940, l'alcalde «da cuenta de una deuda que tiene este Ayuntamiento que raya un millón de pesetas al cincuenta por ciento, indicando el Sr. Lobera [regidor d'Hisenda] la conveniencia de estudiar la reducción de dicho tanto por ciento». L'esmentat Lobera «estima será fácil conseguir una reducción de interés».[107]

107. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.6.1940.

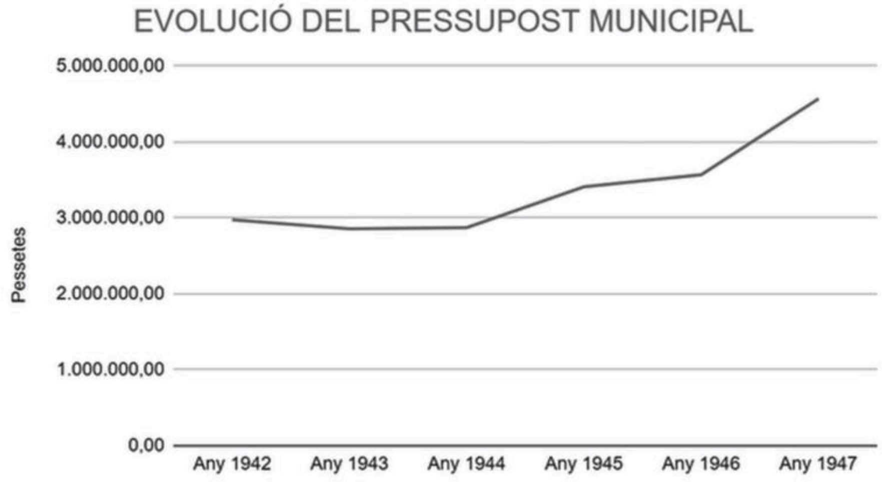

GRÀFIC 3. Evolució del pressupost municipal (1942-1947).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.1.1949.

No ha estat possible escatir qui era el generós beneficiari d'aquesta operació ni la data de creació del deute. Però, considerant que els deutes generats durant el «período marxista» estaven suspesos de pagament, podria ser que l'operació s'hagués signat per fer front a les despeses immediates que calgué satisfer després del gener de 1939.

El 21 d'octubre de 1940 s'aprovà un «Expediente de Unificación de la Deuda Municipal» en el qual s'agruparen un conjunt de crèdits concedits per la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Mataró en dates diverses—el més antic de l'any 1918— en un únic crèdit de 918.606,26 pessetes per al qual es pactà un interès del 3,5 % anual. Tanmateix, restaven pendents de pagament els interessos vençuts d'aquest capital, que ascendien a 157.377,63 pessetes que l'Ajuntament es comprometia a pagar. Nogensmenys, es reconeixia un deute de 117.007,37 pessetes corresponent als interessos «devengados en época roja» sobre el qual es condicionà el pagament «a lo que el Estado disponga referente a las liquidaciones y débitos de las Corporaciones Locales en el período marxista». L'Ajuntament cedí a la Caixa d'Estalvis, com a garantia del pagament de l'emprèstit, l'import obtingut del lloguer dels corrals de l'escorxador, el rendiment de l'arbitri sobre escorxadors, un recàrrec

extraordinari del deu per cent sobre la contribució industrial i urbana «y en su defecto del recargo del treinta y dos por ciento sobre la contribución industrial y de Comercio».[108] L'any 1942 s'acordà sol·licitar a la mateixa institució un altre préstec, aquest d'un milió de pessetes al 4,5 % anual a pagar en quinze anys.[109]

III.3. L'abastament

> «Se pasan los días sin poder comer ni garbanzos ni judías».
>
> (Trinitat CRUZATE, regidor)[110]

El període comprès entre els anys 1936 i 1939 es caracteritzà —entre moltes altres coses— per una dificultat creixent a l'hora d'abastir la població dels elements imprescindibles per a la subsistència. Aquesta dificultat no s'apaivagà pas amb la victòria franquista, sinó que fins i tot s'agreujà.

Aquesta situació ha de ser emmarcada en la política econòmica endegada per les autoritats franquistes, l'autarquia, decretada pel Ministerio de Comercio el 14 de maig de 1939. Segons Luis Palacios, aquesta estratègia econòmica es convertí en una perversa equació de desastroses conseqüències econòmiques per a la població: autarquia = racionament = mercat negre = estraperlo = preus abusius aplicats clandestinament = fam.[111]

Mercedes Vázquez de Prada aporta algunes dades significatives sobre aquesta problemàtica. Segons l'autora, el valor adquisitiu del salari de 1948 representava el 50 % del de l'any 1936.[112] A causa del fracàs de la política econòmica d'aquesta etapa s'imposà el racionament, però

108. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.10.1940.

109. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.2.1942.

110. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 13.10.1939.

111. PALACIOS, *Historia*, p. 89.

112. VÁZQUEZ DE PRADA, «La oposición», p. 1061.

no arribava a cobrir el 25 % de les necessitats mínimes de la població obrera. Tant es així que, per assolir el subministrament que les autoritats havien promès en una ordre del 14 de març de 1939, els treballadors havien de comprar en el mercat negre un mínim mensual de set quilos de pa, 1,250 de bacallà, 12,750 de llegums i 0,600 de sucre. Amb la paradoxa que aquests productes que, teòricament, estaven rigorosament controlats eren insuficients per satisfer les racions establertes, mentre que en el mercat negre en circulaven quantitats molt superiors a les que arribaven a mans de les «Comisarías de Abastos».[113]

La vida local d'aquests anys estigué absolutament condicionada per les diferents variables d'aquesta realitat. Així, en una reunió del Govern municipal, un dels regidors advertia del perill que significava que les fàbriques estiguessin tancades i una part de la població tingués dificultats per adquirir els aliments bàsics:

> Por su profesión está en contacto con el pueblo y estima que si debemos rechazar a los que tengan las manos manchadas tenemos la obligación de atraernos a los que son dignos de nuestras atenciones [...] hay quien carece de lo más necesario, quien no tiene dinero con que adquirir o comprar los elementos de primera necesidad para su subsistencia, quien no puede comprar pan.[114]

Entre les classes dominants s'estenia el temor que la situació de precarietat pogués originar un rebuig «del pueblo» al nou règim.

Un conjunt d'elements havien contribuït a aquesta situació. Hi havia fàbriques tancades per manca de matèries primeres. L'oferta de productes alimentaris era escassa i, per tant, els preus eren molt elevats per a uns salaris que s'havien referenciat en els vigents el 18 de juliol de 1936.

Les autoritats gestionaren el problema des de diferents vessants. Es crearen les delegacions «de Abastos» amb la finalitat d'endegar la correcta distribució dels aliments més imprescindibles, se'n taxaren els preus i s'establiren targetes de racionament.

113. Vázquez de Prada, «La oposición», p. 1062.

114. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.4.1939.

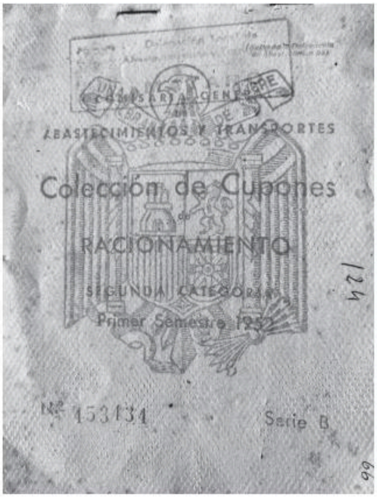

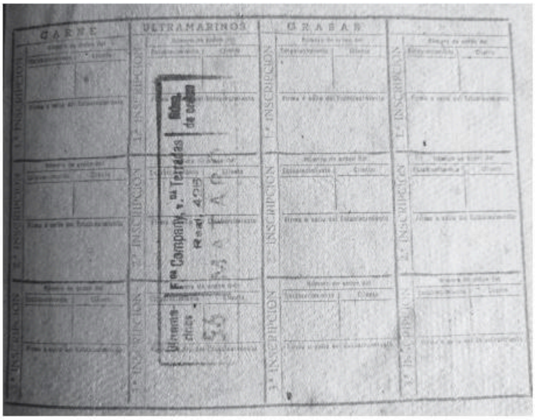

IMATGES 6 i 7. Portada i full interior d'una targeta de racionament. Es pot observar el segell de l'establiment conforme havia despatxat el producte que pertocava.
Font: Col·lecció particular.

Tot aquest conjunt de mesures no evità que, en la memòria dels contemporanis, aquests anys quedessin reflectits com els anys de la fam.[115]

Seguint aquest raonament, les autoritats s'implicaren a gestionar —amb més o menys encert— els productes bàsics de subsistència. Atès el caràcter eminentment industrial de la població, aquesta tenia assignada unes quotes —*cupos*, en el llenguatge de l'època— dels diferents productes alimentaris.

L'element fonamental en l'alimentació de l'època era el pa. Amb la particularitat que, per als grups benestants, era un element que es combinava amb altres menges, mentre que per a les classes més humils era bàsic, més que res, perquè pel seu cost era el més assequible, comparativament amb els altres aliments. Els problemes amb el pa podien originar-se des de diferents àmbits. El més elemental era l'abastiment de fari-

115. «...vele para que no falte lo indispensable a precios asequibles, pues el pueblo no puede vivir con los escasos medios de que dispone. Los jornales no han sido aumentados, y en cambio todos los artículos necesarios para la vida están muy elevados de precios en comparación a los que regían en mil novecientos treinta y seis. Debiera reprimirse el alza exagerada de los precios y con ello demostraríamos preocuparnos de cortar estos abusos. Pase que se disponga de algunos artículos pocos, si se quiere, pero que a lo menos sean asequibles a los obreros». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.7.1939.

na. Històricament, Mataró mai havia estat una població cerealística i això la feia dependre de blats o farines importades.

A partir del febrer de 1939, el subministrament de les farines panificables a Mataró depenia d'una institució anomenada Harino-panadera que assignava a les poblacions la quota corresponent de farina. Els problemes s'originaren per la manca de regularitat d'aquest subministrament. El 8 de setembre de 1939, el tema fou debatut en el ple municipal. L'alcalde, com a «Delegado Local de Abastos», exposà que, d'uns dies ençà, els lliuraments de l'«Harino-panadera» s'havien reduït. I, així, s'havia passat de rebre 176 sacs de farina un dia i l'endemà 50 sacs, a algun dia que no se'n rebia cap i a altres dies que se'n rebien cinc o sis fins a arribar a la situació que «lo cierto es que la harina se ha agotado». Davant d'aquest fet, l'actitud que prengueren les autoritats fou la de reduir a la meitat el pes de les racions que es lliuraven als ciutadans «y tenemos asegurada la ración para mañana, pero para el lunes y el martes no podemos asegurar lo mismo. Si tenemos la suerte que mañana venga harina, tendremos asegurado otro día».

En el mateix ple, el regidor Trinitat Cruzate plantejà que, tot i existir l'obligació per als forners d'elaborar «exclusivamente el pan familiar, haya algunos que continúan fabricando panecillos de Viena». L'alcalde argumentà que no tenien competències per impedir-ho.[116]

El mes següent es repetia una situació similar que s'aniria reproduint sovint en tot el període estudiat.[117]

En aquest context, una altra dificultat s'afegia als consumidors i a les autoritats locals. D'una banda, el preu del pa —com de la majoria de productes— estava taxat per les autoritats superiors. Però, de l'altra, el Govern local podia decidir reduir el pes de les racions, segons les existències de farines. Això generà un altre niu de conflictes: quin pes havien de tenir les diferents racions de pa? El 4 d'agost de 1939, el regidor Albó es feu ressò d'aquest problema i, en un moment en el qual el pa es

116. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.9.1939.

117. L'octubre de 1939 no arribaven «los cupos de entrega» i en aquestes circumstàncies no es podia elaborar el pa: «Debía ser ayer que en Mataró no se fabricara pan, pero se ha preferido que fuese hoy por no parecer tan larga la abstención; mañana habrá pan en las panaderías». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.10.1939.

trobava taxat a 0,65 pessetes la peça de 800 grams a Barcelona, exigí en el ple que els forners de Mataró fossin obligats a pesar els pans a l'hora de vendre'ls assegurant que «hay familias que se mantienen exclusivamente de pan». L'alcalde li contestà que a Mataró es lliuraven les peces de 900 grams per 0,65 pessetes i les de 450 grams es venien a 32,5 cèntims de pesseta, però que, per evitar la dificultat de pagar el 0,5 cèntims, els forners podien treure o afegir pes a les peces. A partir d'aquest moment del debat, es començà a detectar tota una altra problemàtica: la relació entre el preu taxat per a cada peça de pa i el pes real que tenien.

Així, es deixà constància que el comandant militar de Mataró havia interrogat els forners que elaboraven panets de Viena, atès que es venien amb trenta grams menys del pes establert. Els forners investigats declararen que els grams que hi mancaven «se los quedaba el Sr. Alcalde».[118]

En aquest punt, a la mancança de cereals panificables s'hi afegien els abusos i la corrupció dels gestors. El problema del pes dels panets originà un important enfrontament dialèctic entre l'alcalde Brufau i el regidor Emili Albó.[119] A la fi, el 14 de setembre de 1939 es fixà el preu i el pes del pa a Mataró de forma oficial.

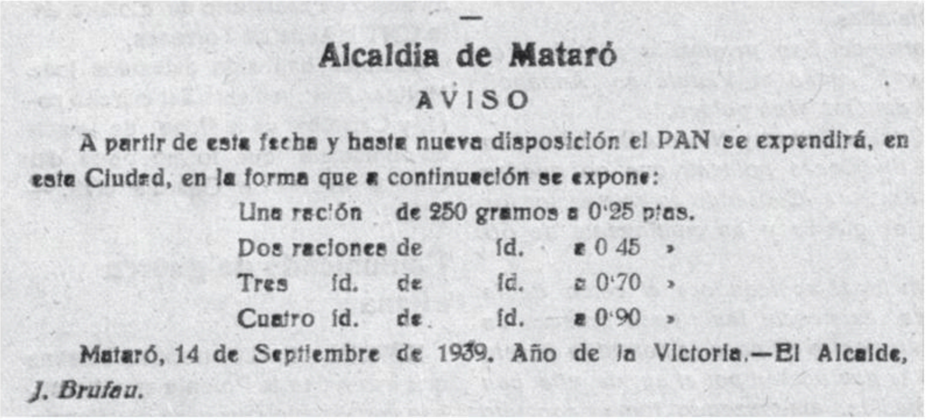

Alcaldía de Mataró

AVISO

A partir de esta fecha y hasta nueva disposición el PAN se expendirá, en esta Ciudad, en la forma que a continuación se expone:

Una ración	de 250 gramos	a 0'25 ptas.	
Dos raciones de	íd.	a 0 45	»
Tres íd. de	íd.	a 0'70	»
Cuatro íd. de	íd.	a 0'90	»

Mataró, 14 de Septiembre de 1939. Año de la Victoria.—El Alcalde, *J. Brufau.*

IMATGE 8. Expedició de pa a la ciutat de Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 10, 14 de setembre de 1939.

118. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939. No es donen més detalls sobre aquest punt.

119. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.8.1939.

A més de totes aquestes dificultats encara era possible afegir-n'hi de noves. El mes de setembre de 1939, el governador civil hagué d'intervenir en la problemàtica dictant un conjunt de disposicions per tal de controlar «rumores tendenciosos, con fines exclusivamente políticos» motivats per l'«aglomeración observada últimamente en las panaderías». Un dels problemes que denunciava la primera autoritat civil era l'acaparament de pa per part de certs compradors. A aquest efecte s'ordenava als forners vendre el pa «a las personas de su conocida clientela [...] en cantidad normal». Així, havien de fer llistes dels seus clients i facilitar-los targetes nominals «con cajetines impresos correspondientes a los treinta días del mes» per tal de controlar el consum diari de la clientela. Recomanava controlar la revenda del pa o que no es donés als animals domèstics. Els forners també tenien prohibit informar «sobre el cupo de harina que recibieron». Les sancions per incomplir aquestes normes es fixaven fins a 10.000 pessetes i s'advertia que aquestes operacions eren fruit de «saboteadores políticos de toda ralea».[120] Una forma infantil d'amagar la seva incompetència i mala gestió.

En la mateixa línia, uns dies després, la mateixa autoritat cercava obscures responsabilitats en la manca de pa,[121] dictava que en el subministrament s'havia de donar preferència «a las familias de posición más humilde, después a la clase media y finalmente a la mejor acomodada»[122] i definia el pes que corresponia a cada ració, fent referència al consum diari individual. Malgrat tot, l'any 1949 subsistien els problemes amb el pes del pa, com denunciava el metge Castellsaguer a la Junta Local de Sanitat: «También es sabido y comprobado por el dicente la coincidencia que ni por casualidad se ha encontrado un solo pan que excediese del peso legal y en cambio ni por casualidad ha comprobado uno solo que llegase a dicho peso, ya que en algunos la diferencia ha sido escandalosamente considerable».[123]

Enmig d'aquest ambient de precarietat absoluta i en ple auge de

120. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 2 , 4 de setembre de 1939.

121. «...mientras no se resuelvan en breve la provisión normal de harina y trigo (dificultada por turbia y punible maniobra cuyo esclarecimiento y consiguiente castigo se logrará en breve)...». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 9, 13 de setembre de 1939.

122. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 9, 13 de setembre de 1939.

123. Llibre d'Actes Junta Local de Sanitat. 7.12.1949. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB, 763.

l'economia de l'estraperlo o mercat negre de productes no és gens casual que apareguessin ofertes de pa al marge de la legalitat. Per exemple, l'any 1946 es descobrí un forn de pa clandestí que, òbviament, s'havia de subministrar de farines desviades del mercat legal.[124]

El pa no fou l'únic element de gestió complicada per a l'abastiment de la població. Un altre producte de consum molt generalitzat a tota la societat eren les patates i, malgrat que Mataró i tota la seva comarca eren un centre productor importantíssim en l'àmbit estatal de les reconegudes *Mataro Potatoes*, aquesta circumstància jugà en contra del subministrament a la ciutadania. El dia 5 de maig de 1939, l'alcalde Brufau deixava entreveure en el ple municipal que «por las noticias que han llegado a su conocimiento, desde el próximo lunes toda la cosecha de patatas, por acuerdo del gobierno, deberá quedar a su disposición para ser exportada, supliéndose [el consum local] con patatas de la cosecha pasada que traerá a la presente de otros puntos».[125] Una setmana després, els temors es confirmaven.[126] A partir d'aquest moment, Mataró i les poblacions de la rodalia es veieren privades de la seva pròpia collita. Les autoritats centrals, coneixedores de la bona recepció que tenia la patata primerenca que es collia al Maresme en els mercats internacionals, no desaprofitaren l'oportunitat de bescanviar-les per unes divises que eren molt necessàries en aquells moments, tot i que això condemnés a la precarietat els consumidors locals. Les conseqüències es feren evidents ben aviat. El dia 25 d'agost de 1939, el Govern municipal debaté aquest tema: «...en el asunto de las patatas [...] empezamos a tocar las conse-

124. «Personado el Jefe suscrito en la casa n.° 24 (...) de la calle San Saturnino y previa autorización del inquilino de la misma llamado Emilio Corominas Marques, penetré en la misma donde pude comprobar la existencia de un horno de pan en pleno funcionamiento. En la referida casa quedaron 39 panes intervenidos y en depósito hasta tanto se le ordene su traslado a esta Jefatura. Quedan en este despacho la cantidad de 62 panes que le fueron incautados al Tenas». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2. 28.4.1946.

125. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.5.1939.

126. «Explica también la Presidencia las disposiciones adoptadas por el Gobierno destinando a la exportación toda la cosecha de patatas tempranas de la variedad Royal Kidney, del litoral y el nombramiento de la Junta que ha debido constituirse en cumplimiento de la circular inserta en el Boletín Oficial de esta provincia número ochenta...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 12.5.1939.

cuencias, pues se están agotando las existencias separadamente de las que tienen para el consumo propio de las que destinan a la siembra [...] se les decomisa toda la existencia no declarada», i alhora s'obligava els pagesos a portar les existències al mercat i s'iniciaren gestions per tal de cercar el producte a Vic o al Vallès.[127]

Tres dies després eren les autoritats superiors les que reblaven i sentenciaven el destí de la patata primerenca local. El 28 d'agost es feia pública una ordre del governador civil segons la qual restava «intervenida la cosecha de patata en los términos municipales del partido judicial de Mataró», intervenció que implicava que la quantitat d'aquest tubercle, tant el sembrat com el que ja era als magatzems, havia de ser comunicada en declaració jurada als alcaldes de cada municipi. Al mateix temps se'n prohibia tota la venda, ja fos al major o al detall. En arribar el moment de la collita, els pagesos n'havien de comunicar la quantitat recollectada i el lloc on s'havia emmagatzemat.[128]

El mes de setembre, les autoritats locals inquirien a la Jefatura Provincial de Abastos on es podien adquirir patates per al consum de la població i se'ls respongué que a Navarra o a Logronyo a 0,35 pessetes quilo «al cosechero y aquí a cincuenta y cinco pesetas los cien kgs».[129] La crisi s'agreujava i el 22 de setembre l'Ajuntament de Mataró remeté sengles telegrames al Ministeri de Comerç i al d'Indústria assenyalant que l'anul·lació del preu taxat per als productes hortícoles havia provocat un increment del 150 % en els preus de venda i, conseqüentment, comunicava que «se prevé conflictos de orden público por alza subsistencias». Pel que fa al tubercle, s'indicava: «Careciendo en absoluto de patatas [...] tenemos compradas sesenta toneladas semanales en Monforte de Lemos, rogamos sitúen seis vagones urgentes y otros seis cada semana para evitar alteración orden público».[130]

Òbviament, el pas dels mesos complicà la situació. El mes d'octubre de 1939, les autoritats mataronines havien de cercar les patates a Ga-

127. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

128. *Diario de Mataró*, núm. 84, 28 d'agost de 1939.

129. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.9.1939.

130. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 22.9.1939.

lícia a través del comerciant Ramon Majó. S'hi feu una compra de «diez vagones» del tubercle. Amb aquesta compra, les autoritats mataronines confiaven a poder abastir la població, fins a la propera collita, subministrant una ració de cinc quilos per persona.[131] S'acordà que les patates es vendrien a 0,65 pessetes el quilo, tot i que el preu de taxa era de 0,75 pessetes per la mateixa quantitat. Aquesta situació de dependència de les patates procedents d'altres indrets es reproduí els anys següents.

Realment era tan escandalós que, essent Mataró i els seus entorns zones productores del tubercle, aquest fos destinat a l'exportació abans de satisfer les necessitats locals que el mateix alcalde de la ciutat s'atrevia a recordar aquesta circumstància al governador civil en reclamar-li un lliurament promès de patates destinades a la població.

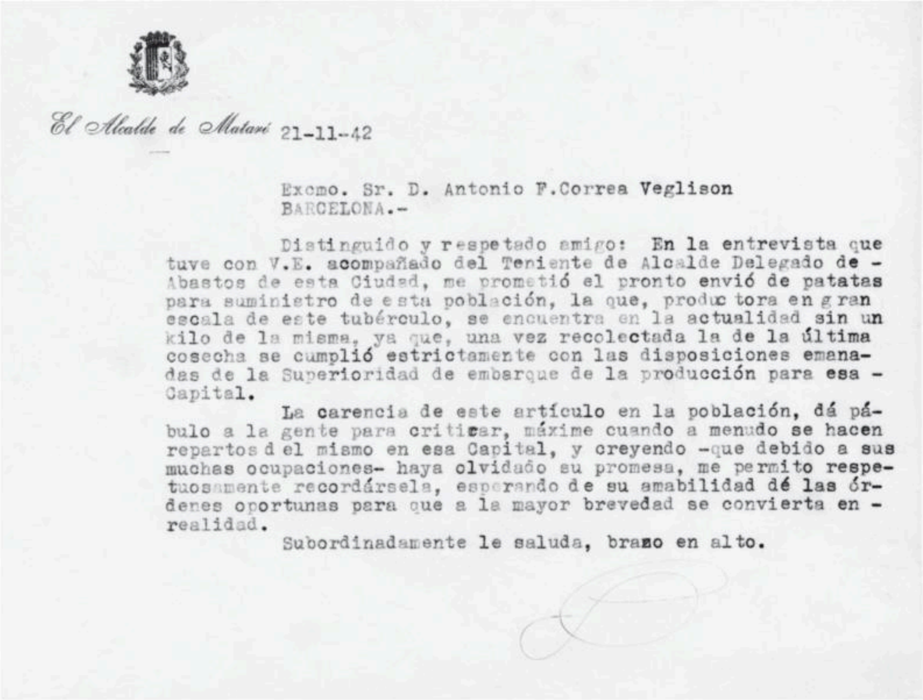

El Alcalde de Mataró 21-11-42

Excmo. Sr. D. Antonio F.Correa Veglison
BARCELONA.-

Distinguido y respetado amigo: En la entrevista que tuve con V.E. acompañado del Teniente de Alcalde Delegado de - Abastos de esta Ciudad, me prometió el pronto envió de patatas para suministro de esta población, la que, productora en gran escala de este tubérculo, se encuentra en la actualidad sin un kilo de la misma, ya que, una vez recolectada la de la última cosecha se cumplió estrictamente con las disposiciones emanadas de la Superioridad de embarque de la producción para esa - Capital.

La carencia de este artículo en la población, dá pábulo a la gente para criticar, máxime cuando a menudo se hacen repartos del mismo en esa Capital, y creyendo -que debido a sus muchas ocupaciones- haya olvidado su promesa, me permito respetuosamente recordársela, esperando de su amabilidad dé las órdenes oportunas para que a la mayor brevedad se convierta en - realidad.

Subordinadamente le saluda, brazo en alto.

IMATGE 9. Carta de l'alcalde de Mataró al governador civil de Barcelona.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 28.

131. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.10.1939.

Episodis similars es repetiren els anys següents. Així, l'any 1946, hi ha documentada una altra importació de 80.000 quilos.[132]

El pa i les patates poden ser adduïts com a testimoni de la gestió que es feu del subministrament d'aliments a la població en aquest període. Però la problemàtica s'estengué pràcticament a la totalitat d'elements que configuraven l'alimentació en aquells moments. Hi hagué importants problemes amb les carns[133] i s'arribaren a elaborar llistes exhaustives de productes i subproductes carnis amb els preus de taxa. Tanmateix, fixar els preus no resolia el problema, tal com denunciava el regidor Cruzate en el ple municipal. Aquest regidor indicava tenir coneixement que la darrera setmana «se sacrificaron muchos cerdos en el Matadero y no obstante se desconfía de poder comprar tocino a precio de tasa porque nunca lo encuentra, no obstante tener la certidumbre que en las tocinerías, si no hay tocino a la venta, no falta en la trastienda a precio de estraperlo».[134]

El mateix succeí amb els ous,[135] els vegetals o productes d'horticultura,[136] els llegums,[137] l'arròs, l'oli,[138] el bacallà o el peix d'extracció local,[139] la

132. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords, 28.3.1946.

133. *Diario de Mataró*, núm. 73, 14 d'agost de 1939.

134. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 15.12.1939.

135. «El próximo lunes, día 15, se pondrán a la venta al público Huevos, a razón de un huevo por familiar, contra prestación de la cartilla de racionamiento y corte del cupón Varios n.º 16, a precio de 6 pesetas docena. Este reparto sólo corresponderá a los poseedores de las tarjetas de racionamiento del núm. 1 al núm. 1342 siguiendo el orden de numeración en los repartos sucesivos. Mataró, 13 de julio de 1940». *Mataró*, núm. 2, 13 de juliol de 1940.

136. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 7, 11 de setembre de 1939.

137. «Mañana, miércoles, día 19 de los corrientes, en todos los establecimientos de comestibles y Unión de Cooperativas, se expenderá a presentación del carnet de racionamiento, 100 gramos de garbanzos por familiar al precio de 3'50 pesetas el kilo. Mataró, 15 de Abril de 1939». *Diario de Mataró*, núm. 59, 18 d'abril de 1939.

138. «Esta Alcaldía avisa al público en general que durante los días 4 y 6 del corriente se pondrá a la venta un reparto de aceite a razón de UN CUARTO DE LITRO por familiar a precio de 3,55 pesetas litro. Será servido a presentación del carnet de racionamiento que será debidamente marcado por los expendedores. Mataró, 3 de noviembre de 1939». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 52, 4 de novembre de 1939.

139. «...vengo a disponer que todo el PESCADO que se capte en nuestra zona o afluye a esta plaza, sea subastado en la forma tradicional en nuestra ciudad, en el rollo, desde cuyo sitio deberá ser transportado a la Plaza-mercado, acompañando a cada cesta una nota de la clase y peso del pescado, siguiendo exclusivamente el itinerario por

llet, etcètera. La precarietat —i l'estraperlo— també es centrà en altres consumibles més prescindibles com el cafè[140] o el tabac.

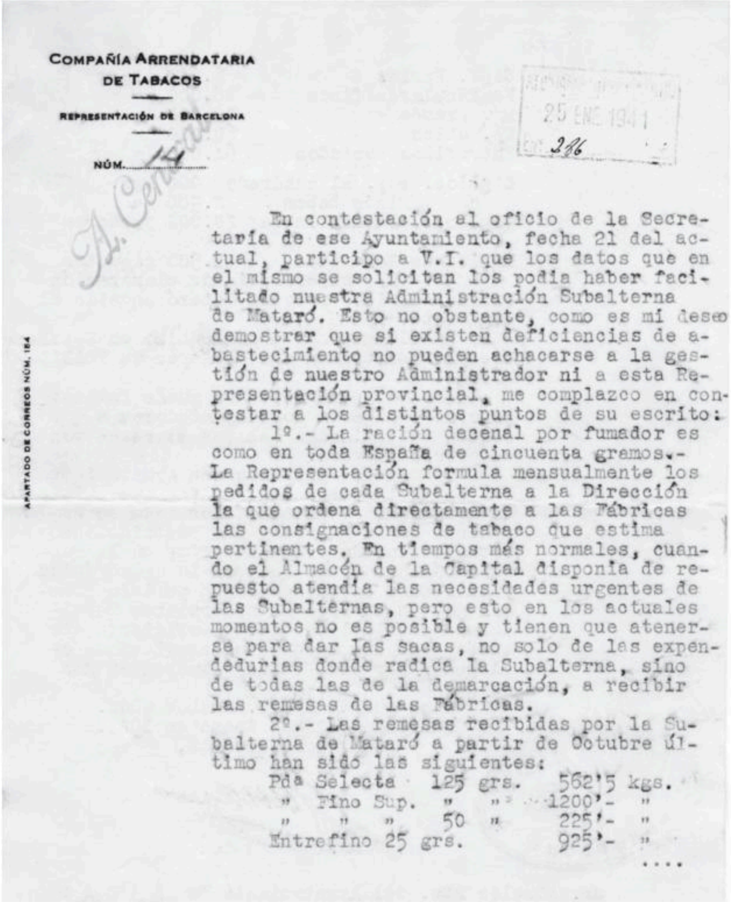
COMPAÑÍA ARRENDATARIA
DE TABACOS

REPRESENTACIÓN DE BARCELONA

NÚM. 14

25 ENE 1941

APARTADO DE CORREOS NÚM. 184

En contestación al oficio de la Secretaría de ese Ayuntamiento, fecha 21 del actual, participo a V.I. que los datos que en el mismo se solicitan los podía haber facilitado nuestra Administración Subalterna de Mataró. Esto no obstante, como es mi deseo demostrar que si existen deficiencias de abastecimiento no pueden achacarse a la gestión de nuestro Administrador ni a esta Representación provincial, me complazco en contestar a los distintos puntos de su escrito:

1º.- La ración decenal por fumador es como en toda España de cincuenta gramos.- La Representación formula mensualmente los pedidos de cada Subalterna a la Dirección la que ordena directamente a las Fábricas las consignaciones de tabaco que estima pertinentes. En tiempos más normales, cuando el Almacén de la Capital disponía de repuesto atendía las necesidades urgentes de las Subalternas, pero esto en los actuales momentos no es posible y tienen que atenerse para dar las sacas, no solo de las expendedurías donde radica la Subalterna, sino de todas las de la demarcación, a recibir las remesas de las Fábricas.

2º.- Las remesas recibidas por la Subalterna de Mataró a partir de Octubre último han sido las siguientes:

Pdª Selecta	125 grs.	562'5 kgs.	
" Fino Sup.	"	" 1200'-	"
" " "	50 "	225'-	"
Entrefino 25 grs.		925'-	"

....

IMATGE 10. Resposta de la Compañía Arrendataria de Tabacos a l'Ajuntament de Mataró. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 80-1.

las calles de San Feliciano, San Agustín, Santa Marta, 27 de Enero y Plaza de Cuba. Se decomisará el pescado, imponiéndose las multas procedentes a quienes infrinjan cualquiera de las precedentes disposiciones». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 4, 6 de setembre de 1939.

140. «Recibida de la Delegación Provincial de Abastecimientos y Transportes orden de suministro de 490 Kg. de CAFÉ a partir del próximo martes se procederá al primer reparto del mismo, a razón de 15 gr. por familiar en todos los establecimientos de esta Ciudad al precio de 18,85 Kg. más 10 % subsidio previa presentación de la tarjeta de racionamiento, cortándose el cupón n.° 2 (café) (...). Mataró, 18 septiembre 1940». *Mataró*, núm. 21, 18 de setembre de 1940.

Aquesta complexa situació fou gestionada per les autoritats amb la imposició de les targetes de racionament, document individual amb una mena de caixetins o cupons que calia lliurar en obtenir el producte que en cada data es posava a la venda. Era una forma de garantir que tots els ciutadans poguessin accedir als productes a preu taxat. Aquestes targetes podien ser de tres categories diferenciades que corresponien a les classes alta, mitjana o baixa. I, en el cas del pa, donaven dret a rebre'n diferents quantitats.[141]

Més enllà de la complexitat burocràtica, però, resta palesa en les notes precedents l'extrema precarietat a què estava condemnada la població, atès que, a més de l'exigüitat de les racions disponibles, calia tenir els diners suficients per pagar-les. A tall d'exemple, Pepita Navarro Massó referia el testimoni d'haver compartit un ou amb els seus dos germans.[142] Però també hi havia persones, com el regidor Clet Vicens, que podien comprar llagosta.[143] Tot un retrat del moment històric en termes alimentaris.

El metge Castellsaguer havia denunciat a la Junta Local de Sanitat una sèrie d'intoxicacions entre la població que ell atribuïa a causes alimentàries. A la mateixa sessió denuncià:

> También es un hecho cierto que, sobre todo en uno de los últimos repartos de aceite de racionamiento, coincidiendo también con la recrudescencia de las intoxicaciones alimenticias antes señaladas, no se ha podido utilizar con fines culinarios, por su pésima calidad o por tal vez las mezclas que llevaba.[144]

Però, al mateix temps que es desenvolupava tot aquest complex marc normatiu i de precarietat i desigualtat econòmica, prenia cos un univers

141. Testimoni personal de la Sra. M. Antònia Llobet. «Los repartos de Carne se efectuarán los Lunes, Martes y Miércoles y los Sábados por la tarde, previa entrega del tiquet correspondiente y a razón de 125 gramos por familiar. Mataró, 8 de julio de 1940». *Mataró*, núm. 2, 13 de juliol de 1940.

142. Relat oral. 15 de desembre de 2000.

143. «El Sr. Vicens expone que mientras aquí se expendía la sardina a dos pesetas con cincuenta céntimos el Kilogramo en Barcelona la vendían a tres pesetas y el compró langosta a diez y ocho pesetas el Kg». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. 10.5.1940.

144. Llibre d'Actes de la Junta de Sanitat. 7.12.1949. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763.

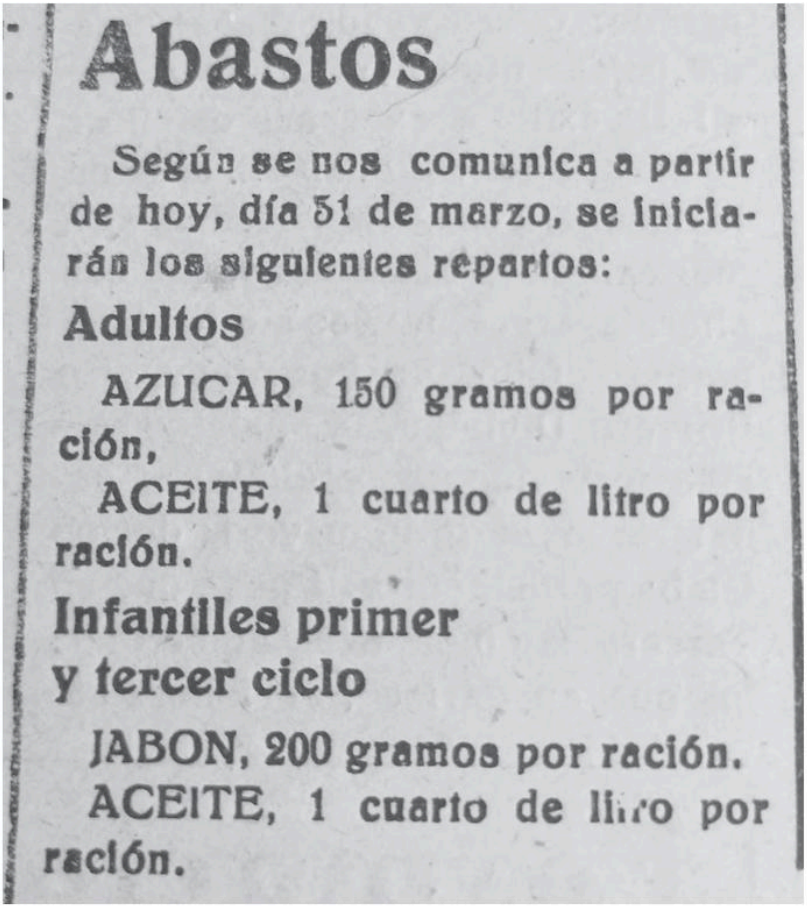

Abastos

Según se nos comunica a partir de hoy, día 51 de marzo, se iniciarán los siguientes repartos:

Adultos

AZUCAR, 150 gramos por ración,

ACEITE, 1 cuarto de litro por ración.

Infantiles primer y tercer ciclo

JABON, 200 gramos por ración.

ACEITE, 1 cuarto de litro por ración.

IMATGE 11. Repartiment de productes de racionament un dia qualsevol a Mataró. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 44.

paral·lel de fraus i ocultacions conegut a l'època amb el nom genèric d'estraperlo. Fernando Fernán-Gómez deixà una vívida definició del terme i de les seves motivacions més profundes.[145]

145. «El hambre era el motor de todo aquello, hambre del que vendía todo lo vendible, los muebles, los trajes, los recuerdos familiares, para comprar unos garbanzos, algo de carne, la papilla de los hijos... Hambre también del que se improvisó vendedor profesional, los estraperlistas callejeros, los que iban por las casas, las mujeres que se arriesgaban a que les rapasen el pelo. Al final de la cadena, que empezaba en las más altas esferas, solía haber un hambriento vendiendo cualquier cosas a otros hambrientos». FERNÁN-GÓMEZ, *Historias*, p. 55. Citat per PALACIOS, *Historia*, p. 90.

El mercat negre aparegué com una alternativa a les exigüitats de les racions ofertes regularment per l'Administració. Hi tingueren accés les persones amb recursos suficients, però coadjuvaren al seu manteniment i extensió altres grups de persones: els pagesos que veien en la venda en aquest mercat paral·lel un mecanisme per optimitzar la rendibilitat del seu treball, més enllà del que els oferia el preu de taxa; els comerciants que podien obtenir els productes amb què negociaven i vendre'ls a la seva clientela més benestant; els estraperlistes pròpiament dits, que amb algun vehicle traslladaven les mercaderies pròpies dels seus tripijocs, i, finalment, les dones, dones de condició molt humil que veien en aquesta activitat una manera d'alleugerir la precarietat i la fam de les seves famílies.

Començant per aquest darrer segment ha estat possible recollir-ne nombroses referències orals. Una línia d'actuació d'aquestes dones es feia fonamentalment a través del ferrocarril que unia Mataró amb Girona i Barcelona. En sentit Girona i vers les seves zones de pagès, es desplaçaven grups de dones per adquirir-hi fruita, llegums, patates, cansalada, botifarres, embotits i, fins i tot, es cita el cas de dones portant porcells vius a coll, embolicats amb mocadors d'abrigar, talment com si fossin criatures. Per evitar els escorcolls en arribar a l'estació s'havia establert una estratègia consistent a fer un «regal» al conductor del ferrocarril a canvi que alentís la marxa del comboi abans d'arribar a la «fàbrica del gas» de Mataró i allí es descarregaven els productes a mans de les persones que els esperaven. Les persones que feien el recorregut en direcció a Barcelona es proveïen de tota una altra mena de productes: arròs, oli, xocolata, cafè, tabac, i es descarregaven del tren amb el mateix mecanisme abans de l'arribada a l'estació.

En un estadi superior d'aquest món dels estraperlistes es trobaven les persones que disposaven d'un vehicle per dur a terme les seves activitats. La premsa local informava el 20 d'octubre de 1939 de la detenció de Julià Bosch, de Vilassar de Mar, que vivia a Mataró: s'havien trobat en el seu vehicle 400 quilos de patates «sin que pudiera mostrar guía ni factura de compra».[146] El 18 de setembre de 1940 es varen trobar «camuflados en distintos departamentos de una camioneta» de Pere Sala Cruells, de Mataró, seixanta-vuit dotzenes i mitja d'ous i dos pernils «sin guía», per la qual cosa li varen ser comissats i distribuïts «en los estable-

146. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 40, 20 d'octubre de 1939.

cimientos benéficos de esta localidad».[147] Els exemples a adduir serien molt nombrosos. A voltes, les quantitats comissades podien arribar a ser importants.[148]

I, en aquest punt, es fa palesa una altra realitat. 2.500 quilos de cigrons no els podia vendre un pagès qualsevol. En aquest cas, probablement i en molts altres, hi havia la conxorxa d'alguns jerarques del règim que, aprofitant la seva situació burocràtica, permetien desviar o ocultar partides d'aliments dels circuits legals i dirigir-los al mercat negre, a la recerca d'importants beneficis econòmics que generaren ràpides fortunes típiques d'aquesta època. Així, aquella equació de la qual es parlava a l'inici d'aquests capítol es podia ampliar amb les variables: corrupció = fam = mercat negre = nou-rics.

Una altra vessant de la problemàtica va ser la dels comerciants que venien a preu més alt del taxat els articles del seu ram, procedents de l'estraperlo.[149] El 21 de juliol de 1939 es denunciava que s'estava venent l'oli a 14 pessetes el litre quan el preu de taxa oscil·lava entre 3,10 i 3,55 pessetes per la mateixa unitat.[150] Un altre mecanisme —més rebuscat— per espoliar els clients consistia a obligar-los a comprar lots de productes quan únicament es volia el producte a preu de taxa.[151]

147. *Mataró*, núm. 21, 18 de setembre de 1940.

148. El 26 d'octubre de 1939 es publicava al periòdic local que havia estat detingut Jaume Bosch, de Mataró, per haver-se trobat en el seu cotxe 2.500 quilos de cigrons «sin la correspondiente guía ni factura de compra». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 45, 26 d'octubre de 1939.

149. «Relación de multas impuestas a comerciantes de Mataró por el Gobernador civil, Jefe de Servicios de Abastecimientos y Transportes: José Tomás Villabí, S. Isidoro, 55, por vender aceite a precios abusivos, 250 ptas.; Miguel Guardiola, Plaza Constitución, por venta de aves a precios abusivos, 150 ptas.; Juan Bosch Serra, S. Rafael, 66, venta de vino a precios abusivos, 250 ptas.; Margarita Alzuara, Calvo Sotelo, 100, venta de pan a precios abusivos, 150 ptas.; Jaime Alemany Fuster, M. Palau, 1, venta de gaseosas a precios abusivos, 250 ptas.; Salvador Ribas, San Rafael, 3, venta de vino a precios abusivos, 250 ptas.; Sebastiana Nogueras, Plaza del Mercado, por venta de judías a precios abusivos, 100 pesetas...». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 87, 16 de desembre de 1939.

150. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.7.1939.

151. «...que si a uno le conviene adquirir un kilo de azúcar se le obligue a comprar una lata de sardinas o de atún. Ello está fuera de la Ley, pero se ha establecido en muchas tiendas de comestibles de la presente; además se expenden muchos de dichos artícu-

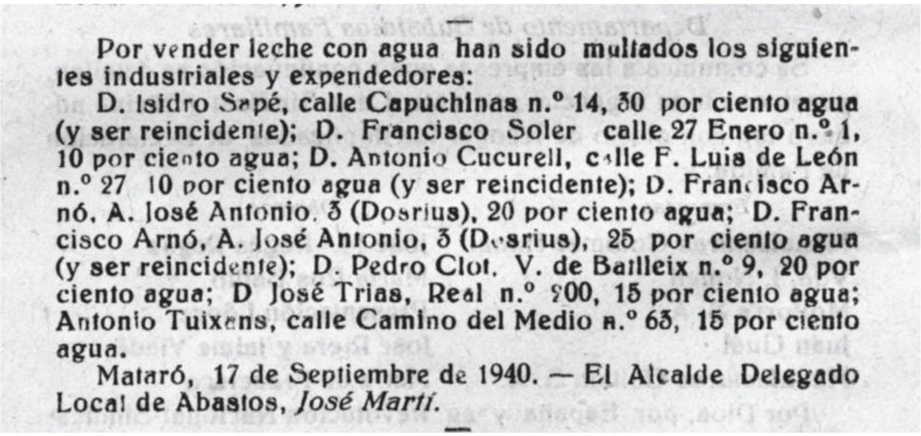

Por vender leche con agua han sido multados los siguientes industriales y expendedores:
D. Isidro Sapé, calle Capuchinas n.º 14, 30 por ciento agua (y ser reincidente); D. Francisco Soler calle 27 Enero n.º 1, 10 por ciento agua; D. Antonio Cucurell, calle F. Luis de León n.º 27 10 por ciento agua (y ser reincidente); D. Francisco Arnó, A. José Antonio, 3 (Dosrius), 20 por ciento agua; D. Francisco Arnó, A. José Antonio, 3 (Dosrius), 25 por ciento agua (y ser reincidente); D. Pedro Clot, V. de Bailleix n.º 9, 20 por ciento agua; D José Trias, Real n.º 200, 15 por ciento agua; Antonio Tuixens, calle Camino del Medio n.º 63, 15 por ciento agua.
Mataró, 17 de Septiembre de 1940. — El Alcalde Delegado Local de Abastos, *José Martí.*

IMATGE 12. Multes per vendre la llet rebaixada amb aigua.
Font: *Mataró,* núm. 21 (18 setembre 1940).

Menció a part mereix el problema de la llet. Aquí el frau era el percentatge d'aigua que s'hi incorporava, cosa que es feia notar en publicar les sancions.

Un altre aspecte en què es manifestà la precarietat del moment fou en la dificultat d'accedir a la moneda fraccionària. El regidor Cruzate ho expressava en aquests termes: «...la dificultad que existe para los cambios de moneda, por no disponerse de calderilla. Los compradores han de gastar más de lo que tienen previsto; han de satisfacer un exceso sobre el valor de los objetos que adquieren». L'alcalde reconegué que «la calderilla escasea y está autorizado el empleo de los sellos de correo para suplir la moneda fraccionaria».[152]

Un altre testimoni d'aquesta depauperació col·lectiva, en aquest cas en el consum de tabac, es troba reflectit en un succés recollit pels responsables municipals de la vigilància nocturna. El 19 de març de 1945, els agents localitzaren a les 5 de la matinada un jove de 18 anys a l'interior d'una sala de cinema. Interrogat, respongué que havia anat a la sessió de les 9 de la nit «y se quedó dentro con la idea de recojer [sic] colillas».[153]

---

los a precios exhorbitantes...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.7.1939.

152. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2. 19.3.1945.

153. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 29.12.1939.

L'any 1947, l'editorial Bruguera de Barcelona publicà un còmic amb el títol de *Pulgarcito*. Un dels seus personatges es deia Carpanta —literalment, «hambre violenta»—. El seu autor, Escobar, declarà que s'havia inspirat «en toda la gente de nuestro país durante y después de la Guerra Civil. Salvo los de siempre, todos los demás éramos Carpantas».[154]

Potser aquest fora el millor resum per a aquest capítol de la nostra història, en què els uns compraven llagosta i els altres compartien un ou entre tres. On molts eren Carpantes i uns quants es feren rics a costa de la fam dels primers.

III.4. La salut pública

> «Después de tres años de guerra civil, de destrucción de vidas y riquezas. La inmensa mayoría de los españoles se encontraban en un estado de penuria material que hacía difícil la mera supervivencia».
>
> (Isabel JIMÉNEZ, *El tifus*, p. 187)

Segons Isabel Jiménez Lucena, la davallada de la sanitat de l'Estat espanyol entre els anys 1939 i 1941 implicà que el percentatge de morts per malalties infeccioses assolís xifres superiors al 36 % de la mortalitat total. La mortalitat infantil assolia els 142,89 morts menors d'un any per cada mil nascuts, xifra que no s'havia registrat des de l'any 1923. Això provocà, segons l'esmentada autora, l'aparició de malalties pròpies de societats en crisi com són la verola, la diftèria i el tifus exantemàtic.[155]

Un autor rigorosament contemporani dels fets narrats, José A. Palanca y Martínez-Fortún, en un discurs llegit a la Real Academia de Medicina de Madrid el 28 de març de 1943 digué: «Hubo momentos en que tuvimos que actuar contra tres epidemias simultáneamente: tifus, viruela y difteria. Así fue en otoño de 1939». Quan el conferenciant es plantejava les causes d'aquesta simultaneïtat, la resposta definia perfectament el marc econòmic i social d'una bona part de la societat espanyola de la

154. PALACIOS, *Historia*, p. 102.
155. JIMÉNEZ, «El tifus», p. 188-189.

immediata postguerra: «...faltas de limpieza, miseria, sufrimientos, alimentación defectuosa».[156]

En alguns indrets —Madrid, per exemple— es prengueren mesures que descriuen molt gràficament tant el paisatge urbà i les condicions de vida d'una part de la població com el profund classisme que imperava en les classes dominants.[157] A Mataró, sense aquesta cruesa, hi hagué alguna proposta similar.[158]

Com no podia ser d'una altra manera, Mataró també es veié afectada per aquesta triple epidèmia i les autoritats locals abocaren els seus coneixements i mitjans per cercar-hi solucions. L'Ajuntament de la ciutat disposava d'un servei anomenat Sanidad e Higiene que l'any 1940 estava integrat per cinc places de metge, un practicant i dues llevadores.[159]

Les primeres notícies sobre malalties documentades a Mataró, en aquest període, parlen de la sarna i la verola. En el ple municipal del 17 de març de 1939, el regidor Trinitat Cruzate, metge, exposà «los estragos que causan la sarna y la viruela» i proposava que els afectats poguessin ésser tractats en els hospitals de la ciutat de manera gratuïta. Pel que fa a la verola, aconsellava fer bans o edictes recomanant la vacunació, també sense cap cost per als afectats.[160]

156. PALANCA, *Discurso*, p. 19.

157. «Se insistió sobre el aseo personal; fueron recogidos algunos tipos de mendigos repugnantes, supervivientes de la época en que la mendicidad era una especie de industria; se raparon centenares de cabezas masculinas e incluso femeninas (...). Por de pronto han desaparecido de la circulación aquellos tipos mal olientes y repugnantes por su desaseo y que antes invadían calles y plazas y hasta las plataformas de tranvías metropolitanos. También han desaparecido la plaga de chiquillos repugnantes que infestaban en años anteriores las terrazas de los cafés y vestíbulos de teatros y cines». JIMÉNEZ, «El tifus», p. 196, citant Abella.

158. El regidor Cruzate proposà en un ple municipal que «se ordene a los Guardias Municipales que prohíban a los mendigos que se establezcan en los portales de las Iglesias, prohibiéndose en absoluto que se sitúen allí los lisiados». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1940. 9.6.1939.

159. Els metges eren Joaquim Castellsaguer, Lluís Marimon, Joan Coll i Joan Vives; hi havia una plaça sense ocupar. Cadascun tenia una assignació anual de 4.000 pessetes. El practicant era Joan Pons, amb 1.200 pessetes assignades. Les llevadores Rosa Alfonso i Pilar Puig tenien un salari de 1.200 pessetes cadascuna. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 23.2.1940.

160. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 17.3.1939.

El 12 de maig següent, Cruzate també informava de les dificultats per aconseguir que la població es vacunés d'aquesta darrera malaltia. Sol·licitava que es fixessin noves dates per fer-ho. Afirmava que, per la seva part, ja havia vacunat els presos. Hi afegia que havia rebut material per fer 20.000 vacunacions «y se han hecho muy pocas», tot i que s'havien fet crides als mestres per vacunar els escolars i als empresaris per tal que fessin vacunar els seus empleats.[161]

El 30 de juny,[162] el mateix regidor, que exercia el càrrec d'inspector de Sanitat, comunicava al ple que, després d'una certa normalitat epidèmica, havia tingut coneixement de l'existència de casos d'«afección de las vías digestivas» i sol·licità de l'alcaldia la convocatòria de la Junta Local de Sanidad. Aquesta decidí fer proves analítiques a les aigües que abastien la ciutat i es trobà que els pous propers a la zona de l'escorxador municipal estaven contaminats amb «microbios de Eberth». El recompte de persones afectades fou de 225 en vuit dies. La situació motivà la intervenció dels organismes epidemiològics de rang superior, que qualificaren la infecció com a produïda per «colibacterias o endodigestivas». Però restaren sorpresos pel «caso raro de que ni en las dos cárceles en las que se hallan ciento sesenta y ciento cuarenta reclusos, ni en los Asilos de Ancianos, Hermanitas de los Pobres, de Ancianas de San José ni en los Cuarteles, en que actualmente se alojan más de dos mil soldados no haya aparecido ni un solo caso». Curiosament, les presons i alguns d'aquests centres citats s'abastien de les aigües contaminades amb el bacil d'Eberth, *Salmonella typhi*, i no hi havia cap contagiat

En el mateix acte, Cruzate s'estengué en tot un seguit de consideracions. Recordava com, els mesos previs a l'entrada a Mataró de les tropes franquistes, a l'hospital militar instal·lat a l'escola de Valldemia hi havia hagut 700 casos de tifus. I ho atribuïa al fet que durant aquest període no s'utilitzaven adobs químics en l'agricultura i sí, en canvi, el producte procedent de les latrines. Cruzate concloïa que aquesta malaltia era endèmica a la ciutat «y actualmente aparece con carácter epidémico». Te-

161. «En poco tiempo se ha intentado señalar dos días para la vacunación habiéndose presentado la primera vez nueve personas y una en la última». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1940. 12.5.1939.

162. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 30.6.1939.

nia molt clares les seves causes.[163] Per això, ell i els seus col·legues no podien comprendre com a les zones que s'abastien amb l'aigua infectada no hi hagués contagiats.

La resposta que avui coneixem a aquesta qüestió és que Cruzate i els seus entenien que la malaltia a la qual s'enfrontaven eren les febres tifoides de contagi fecal-oral. En realitat, l'epidèmia que assolà l'Estat espanyol en aquells moments fou el tifus exantemàtic, transmès pel bacteri *Rickettsia prowazeckii* a través dels polls del cos humà. En llenguatge de l'època, «el piojo verde».[164] Potser per aquesta causa els presos i els soldats obligats per unes mesures higièniques molt estrictes —de tipus capil·lar— n'havien estat preservats.

El dia 7 de juliol, Trinitat Cruzate feu una nova valoració de la situació sanitària de la ciutat. Explicà que s'havia fet una fitxa per cada malalt i que hi havia hagut uns vint-i-cinc casos nous amb un nombre indeterminat de morts i d'altes. Insistí en el tema de la higienització de les aigües indicant que en els dipòsits de la Compañía de Argentona s'hi havia instal·lat «hipoclorito de cal con goteo automático». Parlà de la necessitat d'informar la població a través de la premsa «para atajar las burdas fantasías del público que acoge las noticias fantásticas de casos de muerte» especificant que, d'un nombre d'afectats situat entre els 250 i 260, sols havien mort sis persones. Recalcà que l'epidèmia no es circumscrivia únicament a Mataró, sinó que era «una consecuencia de la post-guerra sufrida, contribuyendo mucho los refugiados, aglomeraciones de soldados, ex-prisioneros de campos de concentración, todo lo que facilita fermentaciones de micro-

163. «Es vergonzoso que para abono de los hortalizas se utilice las letrinas, como no se hace en ningún país. Ello representa el cultivo del microbio de Ebert, pues a los depósitos de letrinas van las deyecciones de los enfermos, depositándose los microbios que se multiplican fabulosamente, regándose con estas sin depurar, las lechugas, los tomates, fresones, los cuales por mucho que se laven no es posible eliminar los tales microbios. Y como no resulta ningún negocio al servicio de la extracción de letrinas, después de cobrar para extraerlas, cobran al venderlas y no tienen ningún interés en purificar dichas aguas, por lo que solo al Ayuntamiento puede exigirse que preste este servicio cumpliendo todas las condiciones sanitarias». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 30.6.1939. Un dels acords presos fou l'estudi de la municipalització del servei de latrines. L'any 1945, l'extracció de la mesquita de les latrines era responsabilitat de la Cooperativa Extracción de Letrinas de Mataró. El seu representant legal era Esteve Pont Graupera. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-138, 6-3-1945.

164. Palanca, *Discurso*, p. 23.

bios». En aquest punt, Cruzate —conscientment o inconscient— ja es decantava més per les causes del tifus exantemàtic. Afegia un altre detall: «Por cada hombre enfermo hay unas veinticinco o treinta mujeres y niñas».[165]

El 25 d'agost es proposà netejar les clavegueres amb una «solución débil de zotal».[166]

L'1 de setembre s'indicà que la malaltia «se halla en franca declinación», atès que en aquells moments hi havia una quarantena de casos i en el moment més àlgid havien arribat a 300. Es constatà la «resistencia pasiva de la población» a vacunar-se. S'insistia en la necessitat de fer propaganda de la vacunació, ja que en cas contrari el cap provincial havia amenaçat de «declarar a nuestra ciudad zona infecta con lo que tendrá autorización para exigir la vacunación obligatoria». S'informà, també, que s'havia «cortado la propagación de la viruela».[167]

El dia 29 d'agost, un anunci oficial de l'alcaldia publicat al *Diario de Mataró*[168] feia saber que «en el primer piso de las Casas Consistoriales» s'estava procedint, de forma gratuïta, a la vacunació antiverolosa dels ciutadans de qualsevol edat i a l'antitífica per a les persones compreses entre els cinc i els cinquanta anys.

El 8 de setembre de 1939 es constatava una millora en l'epidèmia de tipus «intestinal» i s'assenyalà que s'havia detectat un cas de lepra.[169] El dia 16, Trinitat Cruzate signava, com a «Subdelegado de Medicina», un extens article sobre l'epidèmia al periòdic local.[170] Hi comentava que Mataró havia experimentat un contagi epidèmic que en aquell moment ja estava controlat, però que la malaltia es propagava «de persona a persona, los familiares, los que están al cuidado de los enfermos, los que frecuentan el domicilio [...] las medidas tomadas no son suficientes en absoluto para atajar el mal, es necesaria la colaboración de todos los

165. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 7.7.1939.

166. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

167. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 1.9.1939.

168. *Diario de Mataró*, núm. 85, 29 d'agost de 1939.

169. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.9.1939.

170. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 12, 16 de setembre de 1939.

ciudadanos», per a la qual cosa recomanava, vivament, la vacunació a la població.[171] En referència al cas de lepra, després d'haver convocat una consulta mèdica, acordaren: «Somos tres los médicos que creemos que se puede diagnosticar la expresada enfermedad [...] no es enfermedad de las más contagiosas e incurable pero puede contagiarse y repugna al que presencia la ulceración de la piel». El malalt fou encomanat a un «sanatorio de leprosos».[172]

La sarna reaparegué a les discussions del ple municipal el mes de febrer de 1940. Trinitat Cruzate informà que

> [...] hubo gran invasión a causa de los refugiados, fugitivos y hospitalizados; que es una enfermedad muy difícil de extirpar, aunque muy fácil de curar. Se contagia fácilmente si no se está bien curado, lo que se puede conseguir metiéndose el atacado, en cama, tres días, untándose con unas pomadas y cambiándose las ropas de uso interior y de cama, lavándose después de bien enjabonados.

Recomanava que els metges municipals fessin inspeccions a les escoles per separar els alumnes «sarnosos» per tal que iniciessin tractament. El regidor Arnau informà que a l'Hospital de Sant Jaume s'havia disposat «un cuarto de baño para los sarnosos» que havia estat utilitzat per una cinquantena o seixantena de persones el mes anterior.[173] El dia 5 d'abril de 1940, ell mateix informava que els banys gratuïts presos per persones afectades d'aquesta malaltia, en els darrers tres mesos, arribava als 200.[174]

Més enllà d'aquests contagis, les autoritats es mostraven preocupades per certes situacions potencialment problemàtiques que s'esdevenien als mercats locals. El regidor Cruzate, amatent a les seves responsabili-

171. «En el Ayuntamiento, Clínica Alianza y Hospital Civil hay montado un servicio completamente gratuito a tal efecto; dará el pueblo de Mataró una prueba de cultura y disciplina acudiendo al llamamiento de las Autoridades Sanitarias prestándose en estos momentos en que el Caudillo, tanto se desvive por la salud de España, a ejecutar voluntariamente esta prescripción higiénica ya que será más meritoria que si se exige por obligación». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 12, 16 de setembre de 1939.

172. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.9.1939.

173. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 23.2.1940.

174. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1940.

tats com a inspector de Sanitat, afirmava que havia observat que en una carnisseria de la plaça de Cuba «tenían la carne que se expendía en el mostrador, sin preservarla de las moscas, de las que estaba poco menos que invadida, habiendo ordenado que se utilizaran gasas para evitar el contacto». També informà que a l'escorxador municipal es matava a les tardes i «permanecen las carnes colgadas durante la noche entera, en el mercado, sometidas a la acción de las moscas y aún de las ratas».[175]

L'any 1949, en un plenari de la Junta Local de Sanitat, el metge Castellsaguer, que n'era el membre degà, denunciava «la aparición continuada todo el verano y otoño de una serie de enfermedades de aparato digestivo de tipo uniforme todas ellas, como obedeciendo a las mismas causas, sin efectos de gravedad, caracterizadas por los mismos síntomas y casi por la misma duración [...] de causa indeterminada, si bien calificadas todas ellas en el epígrafe de intoxicaciones intestinales». Tot seguit, enllaçava aquesta denúncia amb el comentari següent: «También es un hecho incontrastable, la mala y en ciertos días pésima calidad del pan de racionamiento».[176]

Tot aquest panorama de la sanitat local permet fer-se una idea cabal de la precarietat de les condicions de vida de la població mataronina, a mig camí entre la manca de mesures sanitàries i la fragilitat de les persones, per les situacions de misèria econòmica i alimentària a què es veié sotmesa una part molt important de la població.

III.5. La beneficència

«Nadie puede quedar sin comer».

(Clet VICENS)[177]

L'estat sanitari de la població era sols un dels vectors que incidien en la vida de les persones que visqueren la postguerra. Altres factors, com

175. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

176. Llibre d'Actes Junta Local de Sanitat. 7.12.1949. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB, 763.

177. Paraules del regidor Clet Vicens. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.3.1939.

ara estar treballant o no, ésser refugiat, immigrat, represaliat, tenir el cap de família a la presó, ser criatura òrfena, dona vídua —pitjor, vídua de guerra— o separada, amb fills o sense, no tenir una xarxa familiar de suport, etcètera, podien menar, ineluctablement, a la marginació social.

Cal tenir presents les dades elaborades per les autoritats locals l'any 1944. En aquest moment es redactà un «Padrón de las familias pobres de este término».[178] S'hi inscrigueren 578 famílies que totalitzaven poc més de 2.000 persones en una ciutat que, l'any següent, assoliria els 29.807 habitants. L'objectiu d'aquest padró era facilitar a aquest col·lectiu «asistencia médico-farmacéutica y comadrona gratuita».

Aquest context de precarietat i marginació podia portar les autoritats a emprendre mesures exclusivament repressives. En el ple municipal del 4 d'agost de 1939 s'exposà que, a la vora de la riera de Sant Simó i a la zona de la platja, s'hi havien construït unes barraques:

> Los bañistas que por allí acuden han de soportar el hedor de la porquería de aquellas chozas ocupadas en su mayor parte por gente que viven de la rapiña, por lo que se hace preciso de una batida la policía y procurar se haga desaparecer tales infectas barracas.[179]

Aquesta era una opció: la repressiva. Però poc resolia, si no era traslladar el problema d'un lloc a un altre. N'hi havia una altra: prendre un conjunt de mesures per a la contenció d'aquest cúmul de situacions, apaivagar la penúria dels afectats i assegurar, així, l'estabilitat de la vida ciutadana. Vers aquesta línia van tendir nombroses iniciatives del Govern municipal.

Una de les primeres necessitats a cobrir era l'alimentària. Durant un temps indeterminat, l'Ajuntament de Mataró satisfeu uns lliuraments de racions de pa que feu el forner Pere Vilaseca. En el document de càrrec s'especifica que el responsable de la comanda era la Beneficència Municipal. El document permet entendre el mecanisme d'aquest repartiment de l'aliment bàsic de la dieta mediterrània.

178. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-551.

179. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

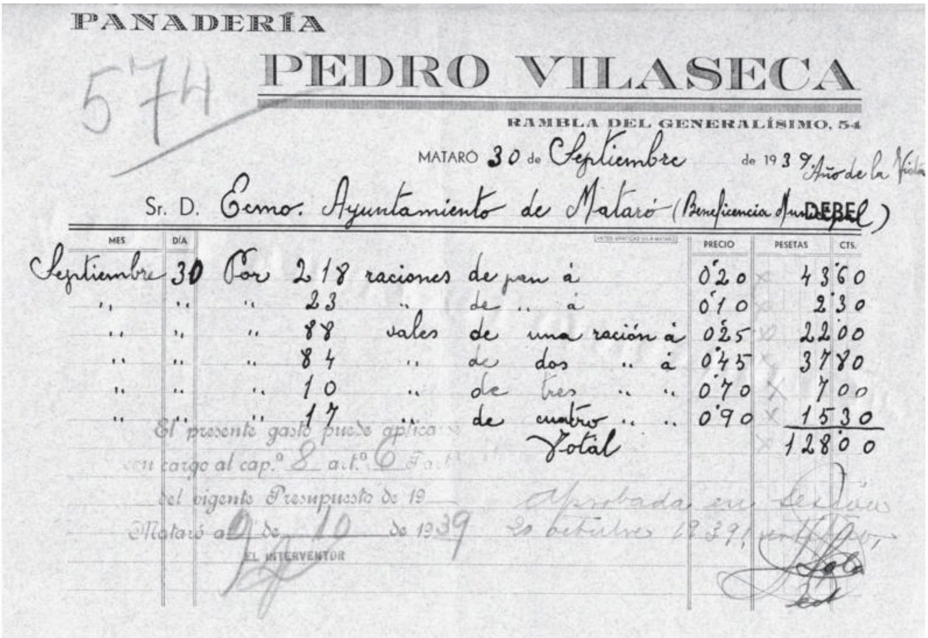
PANADERÍA

PEDRO VILASECA

RAMBLA DEL GENERALÍSIMO, 54

MATARÓ 30 de Septiembre de 1939 Año de la Victoria

Sr. D. Excmo. Ayuntamiento de Mataró (Beneficencia Municipal)

MES	DÍA		PRECIO	PESETAS	CTS.
Septiembre	30	Por 218 raciones de pan á	0'20	43	60
"	"	" 23 " de " á	0'10	2	30
"	"	" 88 vales de una ración á	0'25	22	00
"	"	" 84 " de dos " á	0'45	37	80
"	"	" 10 " de tres " "	0'70	7	00
"	"	" 17 " de cuatro " "	0'90	15	30
		Total		128	00

El presente gasto puede aplicarse con cargo al cap.º 8 art.º 6 del vigente Presupuesto de 19

Mataró a 9 de 10 de 1939

EL INTERVENTOR

Aprobada en sesión 20 octubre 1939

IMATGE 13. Document de càrrec del forner Pere Vilaseca a la Beneficència Municipal de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-1.

Es parla de diverses quantitats de vals, que podien anar d'una fins a quatre racions, el que permet suposar que l'ens emissor els distribuïa en funció dels membres de les famílies sol·licitants.

Més enllà d'aquesta intervenció, a Mataró existia —i existeix, en plena activitat en el moment de redactar aquestes línies, el maig de 2020— la Fundació Sant Joaquim i Santa Anna, coneguda com a Restaurant Sant Joaquim, que inicià les seves activitats l'any 1908 fruit de la donació de Miquel Albà i Andreu.[180]

Aquesta entitat fou la primera a socórrer les persones amb dificultat per a afrontar el repte diari d'alimentar-se en els mesos més crítics de l'any 1939. El Restaurant Sant Joaquim facturava els àpats al Govern municipal. Els dinars es cobraven a 0,30 pessetes i els sopars, a 0,20 pessetes.

180. CUSACHS, «Miquel Albà», p. 9.

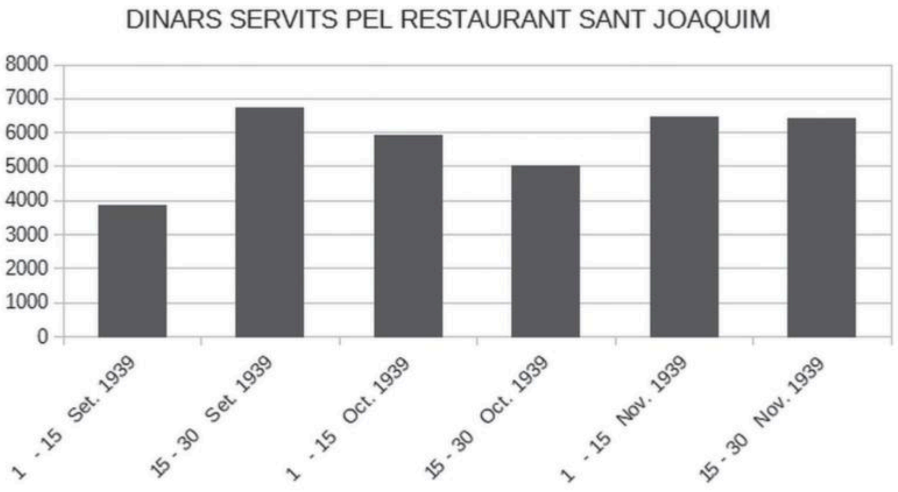

GRÀFIC 4. Dinars servits pel Restaurant Sant Joaquim entre setembre i novembre de 1939.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-2.

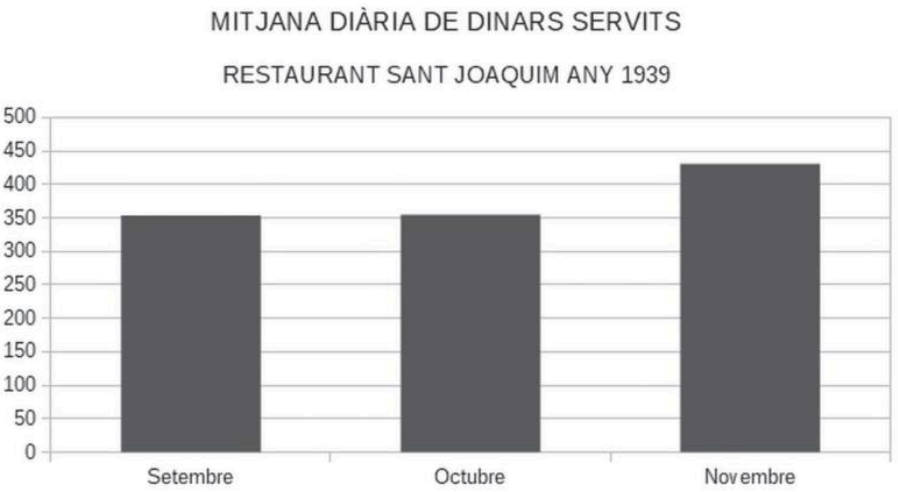

GRÀFIC 5. Mitjana diària de dinars servits pel Restaurant Sant Joaquim (setembre-novembre 1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-2.

Aquest important volum de racions quinzenals satisfetes implicaria les mitjanes diàries que s'expressen. Aquests números es complementaven amb els sopars que també oferia la mateixa institució. Les xifres són lleu-

gerament menors a les dels dinars, si bé el mes de novembre de 1939 totalitzaren 10.892 àpats, el que significa que 363 persones hi soparen, cada vespre, de mitjana.

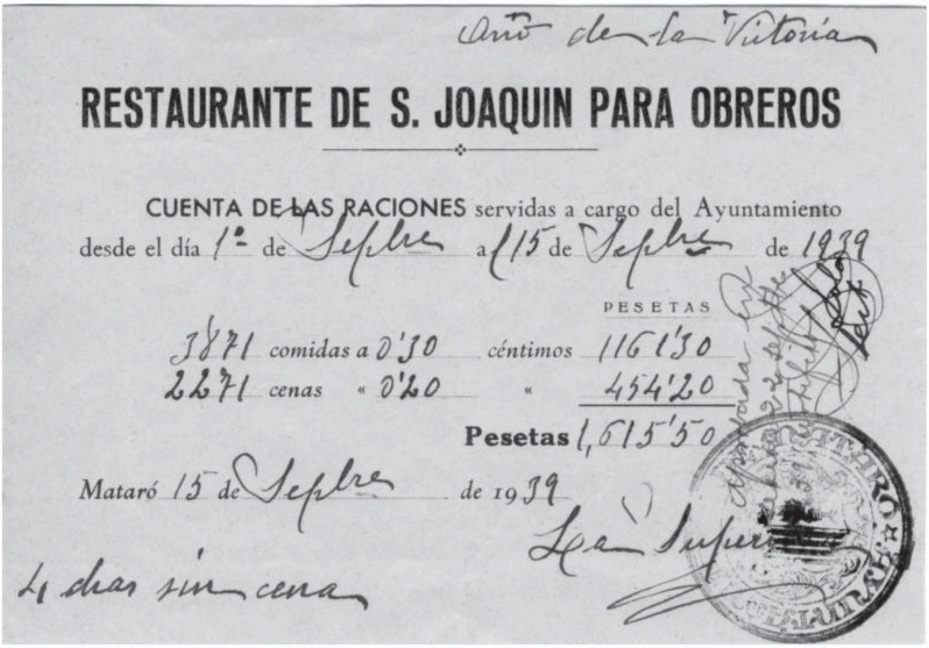

Año de la Victoria

RESTAURANTE DE S. JOAQUIN PARA OBREROS

CUENTA DE LAS RACIONES servidas a cargo del Ayuntamiento desde el día 1º de Septbre a 15 de Septbre de 1939

PESETAS

3871 comidas a 0'30 céntimos 1161'30

2271 cenas « 0'20 « 454'20

Pesetas 1.615'50

Mataró 15 de Septbre de 1939

4 dias sin cena

IMATGE 14. Compte de les racions servides pel Restaurant Sant Joaquim (1-15 setembre 1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-1.

L'Ajuntament també es feu responsable del pagament dels proveïdors.[181] A tall d'exemple, el Sindicato Agrícola de Mataró y el Litoral lliurà al Restaurant Sant Joaquim 2.856 quilos de patates entre el 3 de maig i el 7 de juny, a raó de 0,50 pessetes el quilo. I no fou l'únic pro-

181. Altres productes lliurats al Restaurant Sant Joaquim i facturats pagats per l'Ajuntament. El 25 de juliol de 1939, el Celler Duran, de la plaça de Cuba, facturava 244 litres de vi a 0,70 pessetes el litre. Josep Girona, magatzemista d'olis, llegums i cereals, feia el mateix amb 124 litres d'oli a 3,30 pessetes i 100 kg d'arròs facturats a 1,30 pessetes el quilo el 2 d'agost de 1939. El 31 d'agost, la forneria Pere Vilaseca facturava 4.467 pans a 0,65 pessetes la unitat i 234 pans més a 0,80 pessetes. El 25 de juliol, Josep Vidal, Comercio de Huevos y Pollería, facturava 127,75 pessetes per «12 patos peso 19 kilos 500 gramos precio 6,55 kilo». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-2; INT. 17-2.

veïdor d'aquest tubercle. Aquests productes alimentaris i d'altres foren pagats pel Govern municipal.[182]

A més, l'Ajuntament mataroní satisfeu —durant un temps— els salaris de les persones laiques que treballaven a l'esmentada institució fins que se'n feren de nou càrrec les religioses germanes Filles de la Caritat. Concretament, s'han localitzat els pagaments per als dies immediats a l'entrada de les tropes franquistes a Mataró.[183]

Aquest finançament públic a la Fundació Albà fou debatut en el ple del 18 d'agost de 1939. Es feu palès que la fundació encara no havia pogut disposar dels fons del seu patrimoni i que per això sol·licitava el suport de l'Ajuntament: «Necesitan que les ayuden a buscar comida para hacerse cargo de aquella administración». Enmig del debat que s'originà, l'alcalde Brufau intervingué afirmant: «El Ayuntamiento siguiendo las normas del Caudillo, no ha tenido inconveniente en gastar lo que no podía. Estaban a cero cuando se hicieron cargo de la Administración municipal y no han titubeado nunca en hacer que nadie quede sin comer [...] pues se distribuyen unas dos mil quinientas raciones diarias».[184] Tanmateix, afirmà que aquesta funció havia de passar a l'Auxilio Social, dependent de la Falange. L'Auxilio Social, com a entitat, es presentava amb aquests termes:

> Al impulso de un gran ideal de Patria, Falange creó «Auxilio Social»; para que España fuera un gran hogar digno para todos sus hijos, donde los españoles necesitados encontrasen apoyo, mientras lentamente se delimitaran los contornos del Estado social de rigurosa Justicia, que apetece nuestra revolución nacional-sindicalista.[185]

L'Auxili Social ha estat qualificat per Ángela Cenarro com *La sonrisa de Falange*.[186] Segons aquesta autora, darrere de l'actuació benèfica i de caire social s'amagava una dura repressió contra els vençuts i les classes empobrides que, a canvi de rebre el bàsic per impedir la mort per inanició,

182. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 238-2.

183. Foren Pepita Maymí, Maria Estany, Antònia Ròdenas, Maria Marcé i Carme Corominas. Cadascuna cobrà 25 pessetes corresponents als dies 27 al 31 de gener i 1 de febrer de 1939.

184. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.8.1939.

185. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

186. CENARRO, *La sonrisa*.

havien de patir tota mena de coaccions i humiliacions i acceptar els valors del nou règim.

Una de les competències que tingué a Mataró l'Auxili Social fou el repartiment de llet a persones malaltes i que es trobessin inscrites en el «padrón de pobres».[187] El 10 d'abril de 1939, l'Alcaldia dictà que aquest subministrament es faria prèvia certificació mèdica que indiqués el nom de l'afectat, l'adreça i la malaltia que el motivava; tanmateix, la quantitat restava limitada «según las posibilidades».[188] Uns dies després, la institució reconeixia que no hi havia disponibilitat suficient d'aquest producte per fer-ne una distribució als pobres i reclamava nous tràmits i formularis per poder accedir al repartiment.[189] Segons fonts de la mateixa entitat, en aquest apartat s'arribaven a repartir seixanta litres de llet diaris entre juliol de 1939 i abril de 1940. També s'haurien repartit 150.000 pots de llet condensada en el marc del programa Obra Nacional Sindicalista de Protección a la Madre y el Niño.[190]

De fet, Auxilio Social es convertí també en una eina propagandística i d'adoctrinament amb una particular incidència sobre les criatures. A tall d'exemple, es reprodueixen els trets generals de la celebració que aquesta institució organitzà per la festa de Reis de 1940, tal com el narrà el periòdic local.[191] En la introducció es feia referència a la supressió de la festa que s'havia fet durant el període de guerra:

187. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 12, 16 de setembre de 1939.

188. *Diario de Mataró*, núm. 54, 12 d'abril de 1939.

189. «...a partir del día primero de Mayo próximo, será preciso la presentación de un nuevo certificado médico, extendido en papel timbrado de esta entidad, para los solicitantes que puedan justificar la pobreza para que les sea entregado libre de pago, y en papel timbrado de recetas ordinaria del médico de cabecera en los restantes casos, siendo preciso en unas y otras las más exactas indicaciones que comprendan nombre, edad, domicilio y enfermedad, con expresión del tiempo para el que se solicite, indicando o la vez si se trata de enfermo agudo que guarde cama en período febril, para tener preferencia en el Reparto». *Diario de Mataró*, núm. 65, 26 d'abril de 1939.

190. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

191. «Con la creación del "Auxilio Social" se procuraba a los españoles el mínimum de derecho a la vida que desde el momento de nuestra aparición en el mundo tenemos, porque no podemos mirar la perdición de un semejante sin tenderle la mano, porque no podemos comer sin remordimiento mientras hay quien muera de hambre, porque es inhumano gozar de calor, de la salud y del bienestar, mientras hay un hermano que perece en la desesperación». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

> Continuando la tradicional Fiesta, interrumpida en tres años de oprobio, los Magos de Oriente han vuelto, para alegrar con su presencia a todos los pequeños de la ciudad y en especial a niños que amorosa y cristianamente «Auxilio Social» recoge en su seno.

El dia 5 es celebrà un sopar a la seu de l'entitat amb els infants que s'hi acollien per menjar. La xifra és exorbitant si es considera que Mataró no arribava en aquesta data als 29.000 habitants.

> En los comedores de «Auxilio Social», la institución orgullo del nuevo Estado español, más de 1.000 niños rebosantes de alegría, se sentaron ante unas mesas llenas de flores, donde les fue servida una cena extraordinaria que al igual que las comidas que se les sirvió en el día de Navidad y Fin de Año, colmó de satisfacción a los pequeños y de admiración a cuantos presenciaron el acto. La minuta que se les sirvió fue la siguiente: 1° Sopa de pasta gruesa; 2° Estofado de carne y patatas; 3° Merluza frita con limón; 4.° Postres, membrillo, fruta, vino de mesa, y vino dulce.

Un sopar pantagruèlic, en aquell context històric, per a l'absoluta majoria de famílies.[192]

L'endemà es feu el repartiment de joguines al Teatre Monumental amb la presència de l'«Ilmo. Coronel del Rgto. De Artillería, el Sr. Alcalde, el Jefe de F. E. T. y de las J. O. N. S., el Administrador Provincial de Auxilio Social en representación del Delegado Provincial y demás Autoridades y Jerarquías del Movimiento, la Banda interpretó el Himno Nacional poniéndose todos los asistentes al acto en pie y saludando brazo en alto». A partir d'aquest punt, el patriotisme del cronista es descordà: «A través del regalo de Reyes, la Patria les llega. ¡Arriba España! ¡Que recuerdo no van a guardar de tan señalado día estos futuros hombres del mañana. ¡Así se hace la España grande!» Després d'aquestes afirmacions qualsevol comentari és sobrer.

La institució també es responsabilitzava que els infants que acollia complissin els preceptes o rituals del catolicisme. Així, celebraven conjuntament les comunions dels infants acollits amb actes als quals es convida-

192. El caràcter extraordinari de l'àpat es pot constatar si es comparen els menús que es podien oferir ordinàriament. «MENÚ PARA HOY. COMEDOR INFANTIL. Comida: Sopa de pasta. Judías tiernas estofadas. Buñuelos de tocino, pan. Cena: Sopa de arroz, fideos, garbanzos, patatas y col. Leche, pan». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 32, 10 d'octubre de 1940.

va «las Autoridades locales y Jerarquías del Movimiento».[193] Els infants també havien d'assistir a actes on es conjugava perfectament el binomi «nacional» amb catolicisme.[194]

Les dades consultades mostren, de forma separada, les persones adultes i els infants que eren atesos als menjadors d'aquesta entitat. Segons la mateixa font, mensualment s'assistien 19.173 persones i es servien 38.347 àpats.

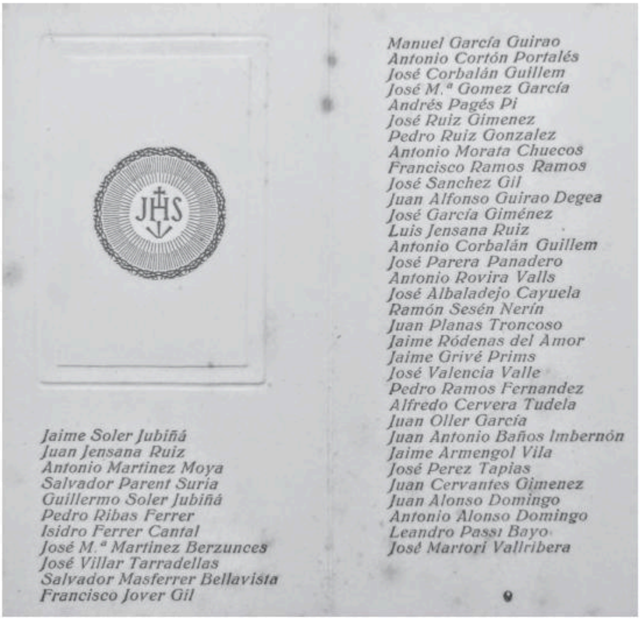

IMATGES 15 i 16. Recordatori de la Primera Comunió dels nens d'Auxili Social (25 juliol 1944).
Font: Museu Arxiu de Santa Maria. Mataró. Col·l. Estampes Auxili Social.

193. «Con motivo de celebrar su Primera Comunión 25 niños asistidos en esta Delegación Local tengo el honor de invitarte a dicho acto que tendrá lugar D. M. el día 25 del corriente a las 8 de la mañana en la Parroquia de San Juan y San José». Escrit del delegat local d'Auxili Social adreçat a l'alcaldia de Mataró. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 19.7.1949.

194. «Conmemoración del 4.° Aniversario de la fundación de Auxilio Social. Mataró, 1 de Noviembre de 1940. A las 8 de la mañana: En la Parroquial Basílica de Santa María, Misa de Comunión General y en acción de gracias a la Santísima Virgen Nuestra Señora de San Lorenzo, Patrona de "Auxilio Social", a la que asistirán todos los acogidos en nuestra institución. Seguidamente los pequeños depositarán flores al pie de la Cruz de los caídos en Homenaje a nuestros mártires». *Mataró*, núm. 33, 30 d'octubre de 1940.

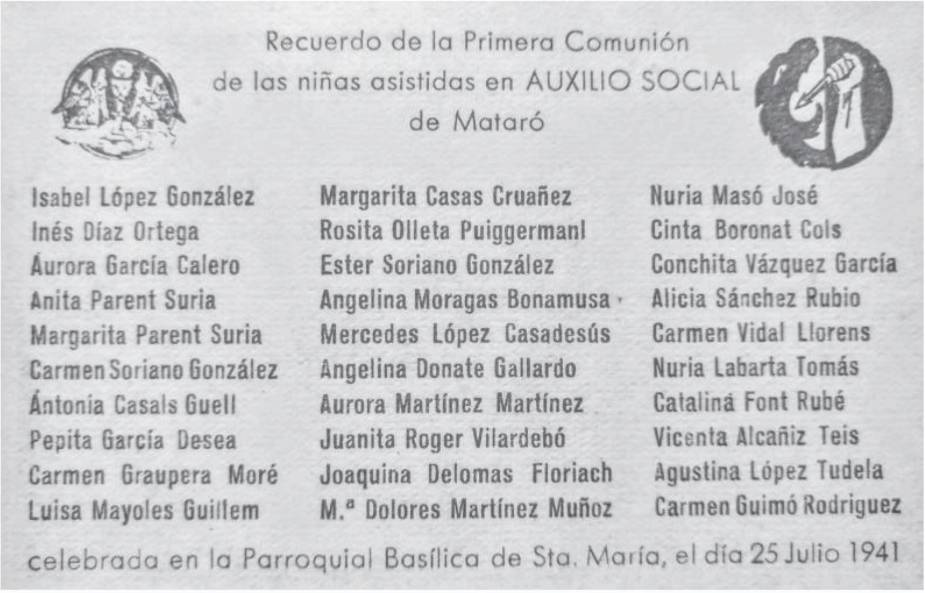

Recuerdo de la Primera Comunión
de las niñas asistidas en AUXILIO SOCIAL
de Mataró

Isabel López González	Margarita Casas Cruañez	Nuria Masó José
Inés Díaz Ortega	Rosita Olleta Puiggermanl	Cinta Boronat Cols
Áurora García Calero	Ester Soriano González	Conchita Vázquez García
Anita Parent Suria	Angelina Moragas Bonamusa	Alicia Sánchez Rubio
Margarita Parent Suria	Mercedes López Casadesús	Carmen Vidal Llorens
Carmen Soriano González	Angelina Donate Gallardo	Nuria Labarta Tomás
Ántonia Casals Guell	Aurora Martínez Martínez	Catalina Font Rubé
Pepita García Desea	Juanita Roger Vilardebó	Vicenta Alcañiz Teis
Carmen Graupera Moré	Joaquina Delomas Floriach	Agustina López Tudela
Luisa Mayoles Guillem	M.ª Dolores Martínez Muñoz	Carmen Guimó Rodriguez

celebrada en la Parroquial Basílica de Sta. María, el día 25 Julio 1941

IMATGE 17. Recordatori de la Primera Comunió de les nenes d'Auxili Social (25 juliol 1941).
Font: Museu Arxiu de Santa Maria. Mataró. Col·l. Estampes Auxili Social.

Les xifres són ben eloqüents de la precarietat en què es trobava bona part de la població. L'Auxili Social es finançava localment amb el resultat de les postulacions que periòdicament es feien per la via pública i per la Ficha Azul. Els acaptes havien originat algun incident de persones que havien rebutjat col·laborar-hi alguna vegada. Al periòdic local es feu un velat advertiment en aquest sentit.[195]

Aquest mecanisme consistia en una subscripció, teòricament voluntària, a la qual les persones interessades es comprometien a un pagament —en metàl·lic o en espècies— per subvenir les despeses de la institució.

195. «La cuestación de mañana. (...). Prevenimos, pues, a los espíritus mezquinos: mañana no salgáis de casa; no sea que empecéis el día en el Parque, como otro, y lo terminéis como él, en la celda de un edificio de más abajo». El «edificio de más abajo» és una referència a la presó de la ciutat. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 77, 19 d'agost de 1939.

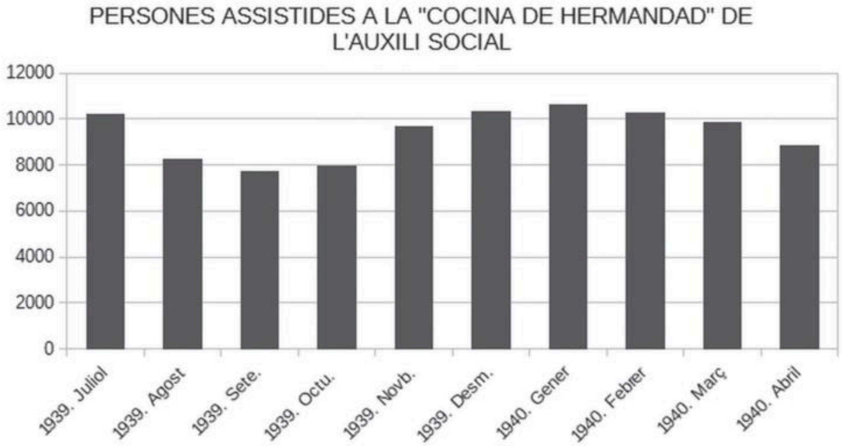

GRÀFIC 6. Persones assistides a la Cuina de Germandat (juliol 1939 – abril 1940).
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

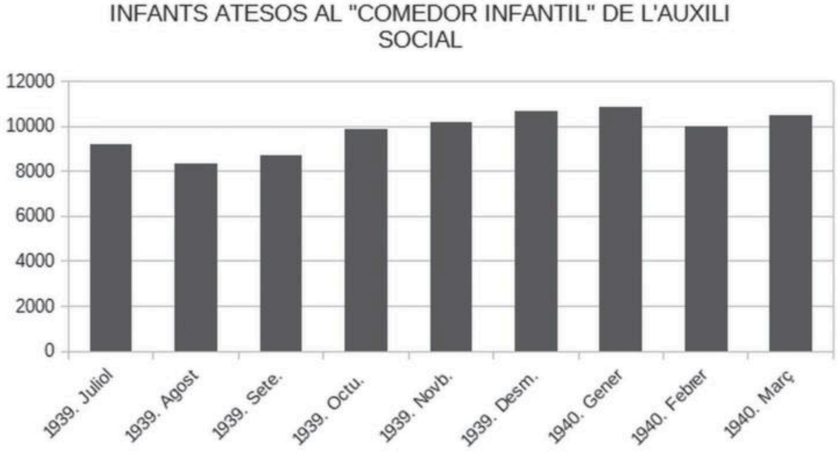

GRÀFIC 7. Infants assistits al Menjador Infantil (juliol 1939 – març 1940).
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

Tanmateix, aquestes dues vies eren insuficients per finançar les despeses de la institució a Mataró.[196] I és que hi havia sectors que es negaren a satisfer el que, probablement, se'ls exigia.

196. «Desgraciadamente, triste es confesarlo, los ingresos de la Delegación Local no cubren ni la mitad de los gastos que ocasiona la manutención de aquellas». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

El 21 de novembre de 1941, l'alcalde de Mataró s'adreçava al governador civil comunicant-li que «muchos suscriptores de la Ficha Azul, en su mayoría agricultores acomodados, no tan solo se niegan a hacer efectivos los recibos correspondientes, diciendo al cobrador que no intente de nuevo su cobro porque han decidido no pagar más, sino que coaccionan a los que siguen pagando tildándoles de cándidos». L'alcalde sol·licitava la intervenció del governador, atès que, si la situació no es reconduïa, posava en perill la continuïtat de l'assistència.[197] Dissortadament, no coneixem els arguments dels renuents al pagament, però és una mostra de la manca de consens sobre el funcionament d'aquesta institució.

Malgrat la intervenció de l'Auxili Social i de la Fundació Sant Joaquim i Santa Anna, la manca d'aliments per a sectors importants de la població es cronificà amb una pràctica habitual com fou la de donació d'aliments per part d'institucions o particulars.

En aquest sentit, l'Ajuntament hi tingué un paper capdavanter. Alguns exemples: el 9 de desembre de 1940 acordava destinar 5.000 pessetes a la compra d'articles alimentaris per a la població, amb caràcter urgent;[198] el 20 de gener de 1941, repartir 1.500 lots d'aliments a la població amb motiu de l'aniversari de «la liberación»;[199] el 31 de març de 1941 es rebia, a través de la Creu Roja, un donatiu de l'American National Real Gross dels Estats Units d'Amèrica consistent en farina i llet «para niños y madres lactantes pobres»,[200] i el dia 12 de juny de 1948 s'aprovava el donatiu de 1.500 «lotes de artículos alimenticios para ser repartidos a las familias necesitadas».[201] Es coneix la composició d'aquests lots per a l'any 1947.[202]

197. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-028. 21.11.1945.

198. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 9.12.1940.

199. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 20.1.1941.

200. La quantitat de llet va ser realment important: «Catorce cajas de leche condensada de quinientos ochenta y ocho Kgs. Ciento diez cajas de leche evaporada, de peso total cuatro mil setecientos ochenta y cinco Kgs.; sesenta cajas de leche en polvo de tres mil seiscientas libras; cuarenta cajas en barricas de cincuenta libras, de dos mil quilos». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 31.3.1941.

201. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1. 12.6.1948.

202. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-2. 21.7.1947.

L'any 1940, a l'hora de gestionar aquests repartiments, es creà una comissió per tal de tenir en compte els excombatents i expresos.[203]

Si l'alimentació és una realitat inexcusable per a la condició humana, no ho és menys l'allotjament. En pàgines anteriors ja s'ha fet esment al barraquisme existent a la ciutat. L'Ajuntament també prengué la iniciativa cercant espais on allotjar les persones sense llar.

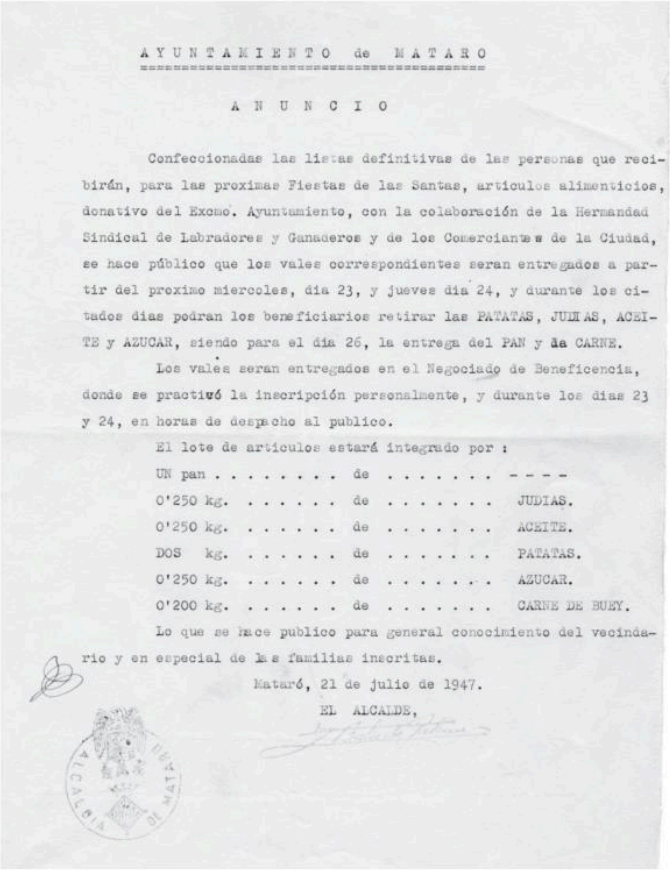

AYUNTAMIENTO de MATARO

ANUNCIO

Confeccionadas las listas definitivas de las personas que recibirán, para las proximas Fiestas de las Santas, articulos alimenticios, donativo del Excmo. Ayuntamiento, con la colaboración de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos y de los Comerciantes de la Ciudad, se hace público que los vales correspondientes seran entregados a partir del proximo miercoles, dia 23, y jueves dia 24, y durante los citados dias podran los beneficiarios retirar las PATATAS, JUDIAS, ACEITE y AZUCAR, siendo para el dia 26, la entrega del PAN y la CARNE.

Los vales seran entregados en el Negociado de Beneficencia, donde se practicó la inscripción personalmente, y durante los dias 23 y 24, en horas de despacho al publico.

El lote de articulos estará integrado por :

UN pan	de	- - - -
0'250 kg.	de	JUDIAS.
0'250 kg.	de	ACEITE.
DOS kg.	de	PATATAS.
0'250 kg.	de	AZUCAR.
0'200 kg.	de	CARNE DE BUEY.

Lo que se hace publico para general conocimiento del vecindario y en especial de las familias inscritas.

Mataró, 21 de julio de 1947.

EL ALCALDE,

IMATGE 18. Anunci de donatius alimentaris de l'Ajuntament de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-70.

203. En un context d'actes d'homenatge als «ex-cautivos» i «ex-combatientes» s'inclou: «...y reparto de bonos de beneficencia y de comida extraordinaria en los establecimientos benéficos, nombrándose una Comisión integrada por los Camaradas Comas, Sabater y Ximenes». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 30.12.1940.

Mataró havia construït un alberg nocturn per a persones sense sostre al passeig de Rocafonda, edifici que, posteriorment, fou convertit en escola de primària i batejat amb el nom de Menéndez Pelayo. El ple municipal del 26 de maig de 1939 abordà el tema.[204] El regidor Arnau exposà que l'edifici en qüestió aleshores es trobava ocupat per dues dones refugiades de Madrid. I que, en aquells moments, s'estava pagant un lloc de refugi per als indigents en una casa de la plaça del Beat Salvador. Intervingué el regidor Trinitat Cruzate afirmant conèixer bé el lloc on s'hostatjaven les persones sense llar, «cuyo local está lleno de grasa y sucio, lo que es vergonzoso y no debería abrirse de nuevo ni efectuarse obras de limpieza».

El lloc que denunciava Cruzate devia ser el que gestionava «Rosario Calvo Vda. de Gelabert», que durant els mesos de febrer de 1939 a març de 1941 presentava mensualment uns documents de càrrec a l'Administració municipal. Aquests escrits, elaborats de forma molt rudimentària, s'encapçalaven amb els mots «Casa Albergue» i a continuació es feia una llista nominal de persones —entorn d'una vintena—, amb una presència majoritària d'homes. Cal destacar que en el cas de la factura presentada el 31 de gener de 1939 hi ha tres dones que van acompanyades dels seus fills: Josefa M., 2 fills; Felisa F., 4 fills, i Nicolaia R., 3 fills. Per a cadascuna de les persones, Roser Calvo cobrava 0,50 pessetes per dia a l'Ajuntament.[205]

El 23 de febrer de 1940, el ple municipal proposà adreçar-se al Ministeri d'Hisenda sol·licitant que «el Chalet del Paseo del Prat de la Riba, en que se hallaba instalada la llamada Escuela Racionalista» fos cedit al municipi per tal de dedicar-lo a «Albergue Nocturno donde acoger a los indigentes de esta localidad».[206] Les gestions no reeixiren i, finalment, l'any 1943 s'acordà la compra de la casa número 13 del carrer de Sant Simó per convertir-la en alberg nocturn.

En aquest àmbit de la beneficència, més enllà d'aquestes necessitats absolutament peremptòries, les autoritats hagueren de fer front a altres

204. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.5.1939. Les citacions següents, mentre no s'indiqui el contrari, pertanyen al mateix document.

205. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2. 31.8.1939. El dia 4 de març de 1941, l'Ajuntament acordà apujar el preu a 0,75 pessetes «por el servicio público de albergue de pobres y transeúntes». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.3.1941.

206. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 23.2.1940.

despeses que són un testimoni fefaent de la precarietat en què vivia una part de la població.

El 3 d'octubre de 1939, Francesc Tutó, barber del carrer de la Pau número 14, presentava una factura a l'Ajuntament de Mataró «de los servicios de Barbería prestados en el "Albergue"». La factura, que ascendia a 75,40 pessetes, diferenciava entre afaitats i tallat de cabells. Els primers es cobraven a 0,40 pessetes i els segons, a 0,75 pessetes.[207]

El 28 de febrer de 1939, el farmacèutic Pere Pascual i Rius presentava una extensa factura de medicaments «para la Beneficencia Municipal» que ascendia a 707,05 pessetes.[208] L'Antigua Farmacia Dr. Spa feu el mateix, el 30 de setembre de 1939, amb una factura de sis fulls mecanografiats d'extensió, que totalitzava 1.342,15 pessetes.[209]

I a la darreria de la vida dels més humils, l'Ajuntament n'assumia les despeses funeràries. El 8 de setembre de 1939, l'empresa de pompes fúnebres de Miquel Junqueras facturava un total de trenta enterraments de persones mortes a l'hospital, Germanetes del Pobres, Asil de Sant Josep o per accident. L'import de cada servei era de 35 pessetes.[210]

En un context de tanta precarietat, les persones més vulnerables de la societat també deixaren la seva petja a la documentació. Dones i criatures es trobaven realment inermes davant del cúmul de circumstàncies adverses que els podien afectar.

Àngela G. M., en un escrit signat amb l'empremta dactilar, s'adreçava a les autoritats mataronines en aquests termes: «...que mi marido nos ha abandonado con mis dos hijos».[211] Miquel P. F. sol·licitava a la Casa Provincial de Caridad de Barcelona l'ingrés dels seus fills Josep M. i Jordi Josep.[212] L'informe de les autoritats municipals indicava que era una persona de bon comportament, vidu, amb quatre fills, els dos menors de 15 i 6 anys, pastisser d'ofici i que tenia una setmanada d'unes 100 pessetes.[213] Antònia V. C. sol·licitava el 6 de maig del 1946 l'ingrés del seu fill Llorenç[214] a la mateixa institució. L'informe municipal de l'11 de maig indica-

207. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2. 3.10.1939.
208. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 17-2. 28.2.1939.
209. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2. 30.09.1939.
210. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 17-2. 8.9.1939.
211. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-2. 11.5.1943.
212. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-138. 17.11.1945.
213. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-138. 24.11.1945.
214. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 6.5.1946.

va que eren persones de bona conducta i moralitat i afegia que «su situación económica es deplorable. Ya que se trata de una familia humilde en extremo y que tiene como únicos medios de vida lo que gana la madre yendo hacer faenas por las casas».[215] Climent J. P. vivia al carrer Isabel —indret on s'ubicaven els prostíbuls de la ciutat— i sol·licitava l'ingrés dels seu fill Climent, el 3 de setembre de 1946, a la Casa de la Caritat.[216] L'informe municipal definia una clara imatge de marginalitat.[217] En aquests casos citats, els pares exercien, encara, un cert control sobre els infants.

Altres vegades, els menors havien perdut aquesta protecció. El 25 de setembre de 1939, el cap de la Guàrdia Municipal havia acompanyat Joan F. M., d'11 anys, a la Junta Provincial de Menores de Barcelona per disposició de l'Alcaldia.[218] El 26 del mes següent ho feia amb Àngel M. M., refugiat de Madrid.[219] El dia 7 de desembre era un guàrdia municipal qui portà dos menors, detinguts a Mataró, al Tribunal Tutelar de Menors de Barcelona.[220] També hi ha notícia de menors reclosos per furts per ordre d'aquest tribunal.[221]

La marginalitat s'acarnissava amb els més febles en un context de pauperisme generalitzat per als qui més havien perdut en la guerra: les classes socials més humils.

III.6. Els refugiats

Durant el conflicte bèl·lic dels anys 1936-1939, Mataró acollí un nombre important de refugiats procedents de diferents punts de l'Estat. Marga-

215. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 11.5.1946.

216. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 3.9.1946.

217. «Es pobre y por lo tanto su situación económica mala. El estado de salud de él y su hijo parece buena. Sus medios de vida son los limitados propios de su condición de obrero. Su moralidad es deplorable, pues se da al vicio. Sus hijos mendigan con frecuencia». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 17.9.1946.

218. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2, 25.9.1939.

219. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2, 26.10.1939.

220. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2, 7.12.1939.

221. «El Iltre. Sr. Juez del Tribunal Tutelar de Menores de Barcelona en su oficio 4130 de fecha 9 del actual dice lo que sigue (...) se sirva informar a este Tribunal sobre la conducta que actualmente vienen observando las menores Isabel y Josefa (...) las cuales fueron entregadas a su familia en mayo de 1941 después de unos meses de reclusión por hurto cometido en esta población». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-138. 14.3.1945.

rida Colomer ha estudiat aquesta problemàtica i dona la xifra de 3.457 persones d'aquesta condició a Mataró el mes de gener de 1939.[222]

El dia 13 de febrer, l'alcalde Joan Brufau signava un document pel qual es disposava que totes les persones que es trobaven a la població en situació de refugiats o evacuats es presentessin a unes dependències del carrer Altafulla per tal d'iniciar els tràmits per tal de «reintegrarse a las respectivas poblaciones de origen».[223] L'11 de març ordenava «a todos los refugiados que sean pasaportados a sus respectivos puntos de origen, que sin excusa alguna hagan entrega de la Tarjeta de Racionamiento en el momento de serles entregado el correspondiente Salvaconducto de evacuación».[224]

Els trasllats foren encomanats a les autoritats militars, tal com mostren els documents que s'adjunten, i es dugueren a terme a partir del mes de març de 1939. A partir d'aquesta documentació s'ha elaborat el quadre amb la distribució de població repatriada, en funció del seu lloc de procedència.

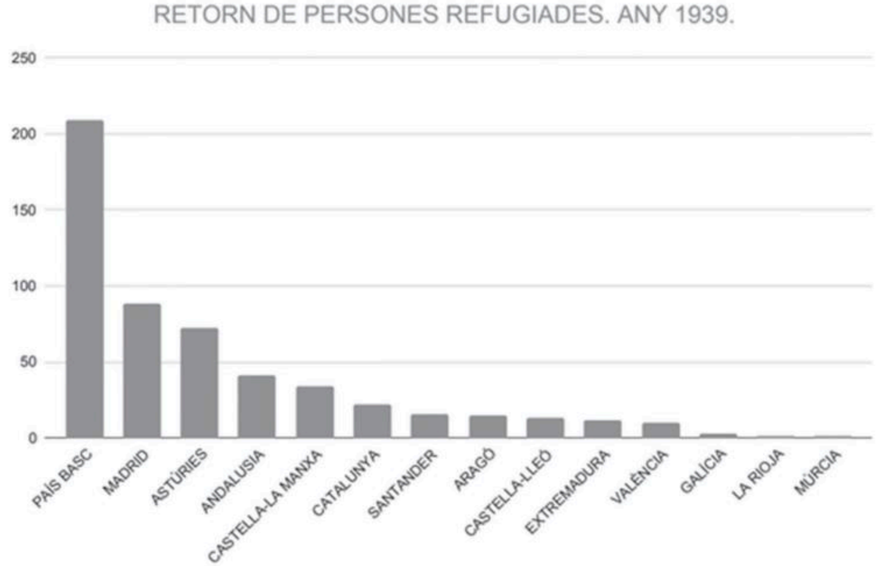

GRÀFIC 8. Retorn de persones refugiades a Mataró (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

222. COLOMER, *La Guerra Civil*, p. 239.
223. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.
224. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020. 11.3.1939.

Els representats a la taula sumen 537 persones, xifra molt propera als 534 refugiats que Colomer troba a Mataró el mes de febrer de 1939.[225] Per comprendre la importància numèrica que tingueren comunitats com el País Basc o Astúries caldria considerar que en un moment indeterminat s'ubicaren al col·legi dels salesians —aleshores Joaquín Costa— 571 persones procedents de la «Región Norte».[226] Per comprendre la diversitat humana que podia compondre aquests grups sols assenyalar que la persona de més edat era Regina Viñuela Álvarez, de Candanedo (Astúries), amb 88 anys, i a l'altre extrem, José Zabaleta Galiana, de 3 mesos, procedia de Sant Sebastià. Una altra dada significativa: un nen de 5 anys de Muskiz (Biscaia) es deia Stalín Aguirre Aguirre.[227]

«Familias»

Familiares
Modelo C

Número catorce

CARGO AL MINISTERIO DE Defensa Nacional

División Orgánica Mes de Marzo de 1939

TRANSPORTES MILITARES

Extracto numérico de la familia del (1) Carmen Delgado Baena *que sale hoy, día de la fecha, en virtud de* (2) la Comandancia Militar de Mataró *fecha* 30 Marzo de 1939-III-A-E.
registrado al número Catorce
Desde Mataró *a* (3) Barcelona a Almodobar de Rio (Córdoba)

CLASES	Categoría de coches	Núm. de personas	OBSERVACIONES
Señoras	----------	siete	Evacuados
Mayores de seis años	---------	"	"
De tres a seis años	---------	"	"

Mataró 30 *de* Marzo *de* 1939
El cabeza de familia,

(4) *La presente lista sirve para el trayecto de* Barcelona *a* Almodobar del Rio
El Jefe de Transportes Militares,

Revistados siete señoras, --- *mayores de seis años,* ---- *menores de seis años, cuyos nombres y parentescos con el cabeza de familia se detallan al dorso.*
El Comisario de Guerra,

CONFORME,
El Representante de la Empresa en el trayecto,

(1) Empleo, Cuerpo y nombre del cabeza de familia.
(2) Pasaporte u orden y Autoridad que lo expide.
(3) Trayecto general a recorrer.
(4) Trayecto parcial.

IMATGE 19. Document de transport de set evacuats de Mataró a Almodóvar del Río (Còrdova).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

225. COLOMER, *La Guerra Civil*, p. 239.
226. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.
227. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

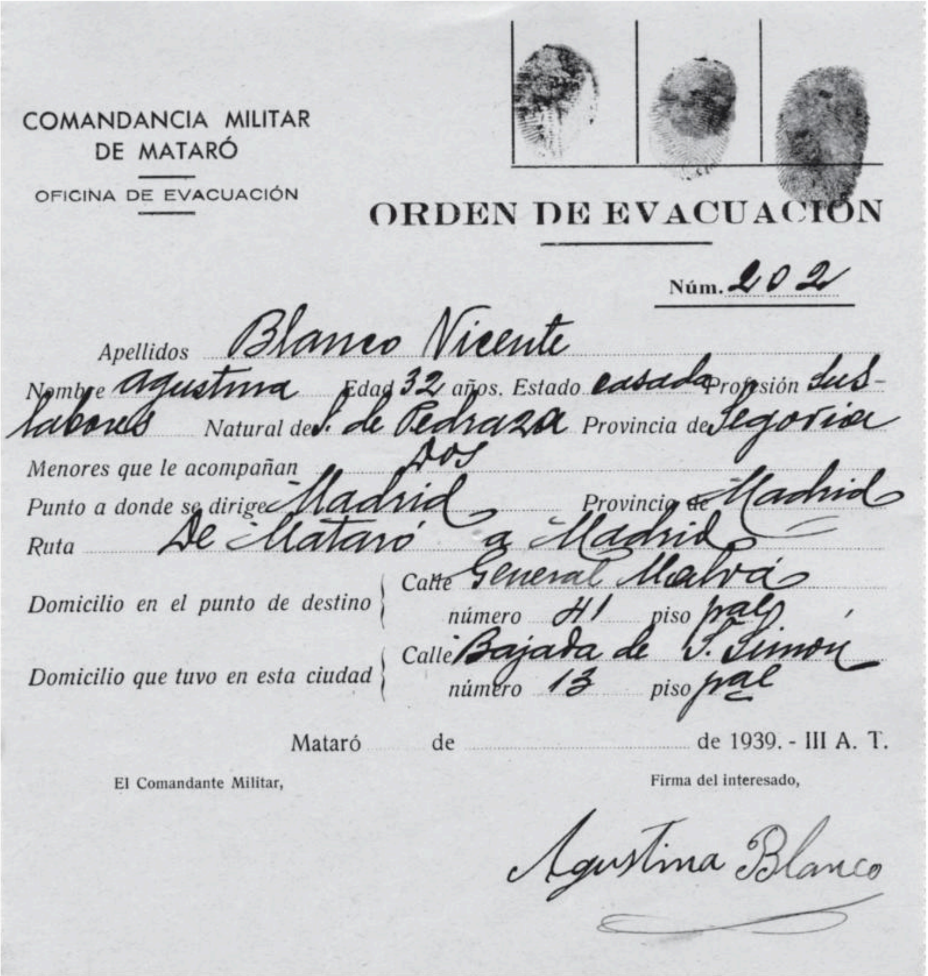

COMANDANCIA MILITAR
DE MATARÓ

OFICINA DE EVACUACIÓN

ORDEN DE EVACUACIÓN

Núm. 202

Apellidos Blanco Vicente

Nombre Agustina Edad 32 años. Estado casada Profesión sus labores Natural de S. de Pedraza Provincia de Segovia

Menores que le acompañan dos

Punto a donde se dirige Madrid Provincia de Madrid

Ruta De Mataró a Madrid

Domicilio en el punto de destino { Calle General Malvá número 41 piso pal

Domicilio que tuvo en esta ciudad { Calle Bajada de S. Simon número 13 piso pal

Mataró de de 1939. - III A. T.

El Comandante Militar,

Firma del interesado,

Agustina Blanco

IMATGE 20. Ordre d'evacuació de tres persones de Mataró a Madrid.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

S'ha pogut documentar un cas en què es repatrià un noi de 13 anys que havia estat ferit en un bombardeig i havia patit una amputació.[228]

228. «Sr. Comandante de la Plaza de Mataró. Exelentisimo (sic) señor: tenga a bien atender al dador, pues se trata de un evacuado que estando en una colonia fue alcanzado por la metralla de bomba por que se encuentra Hospitalizado por emputración (sic) de una pierna. Viva Franco. Arriba España. Afmo. s. El Administrador». Hi ha una signatura il·legible i un segell de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

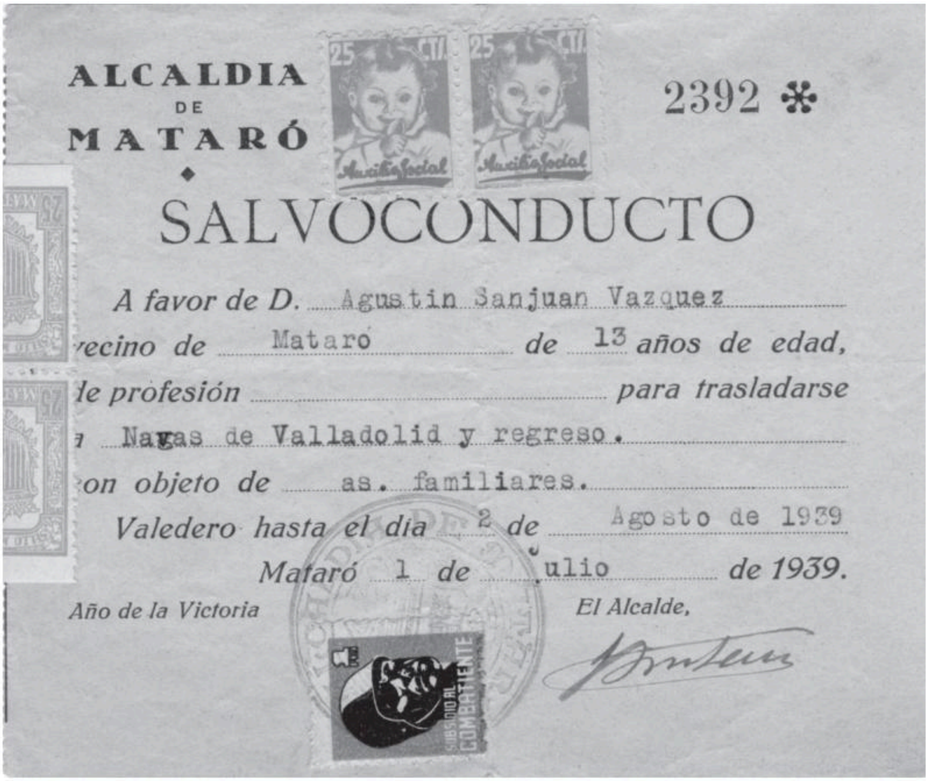
ALCALDIA
DE
MATARÓ

2392 ✻

SALVOCONDUCTO

A favor de D. Agustin Sanjuan Vazquez
ecino de Mataro de 13 años de edad,
le profesión para trasladarse
Nagas de Valladolid y regreso.
on objeto de as. familiares.
Valedero hasta el dia 2 de Agosto de 1939
Mataró 1 de Julio de 1939.
Año de la Victoria
El Alcalde,

IMATGE 21. Salconduit de l'Alcaldia de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

El mes de juny de 1939, l'alcalde feia balanç de les repatriacions. S'havien «reintegrado a sus hogares» 645 infants procedents de Colonias Infantiles. S'hi afegiren trenta-sis nois i noies més amb destinació a Madrid.[229]

Els refugiats procedents de Madrid foren també molt nombrosos. Un bon grup de nois i noies d'aquesta procedència foren atesos per l'Auxili Social abans de la seva repatriació.

229. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 23.6.1939.

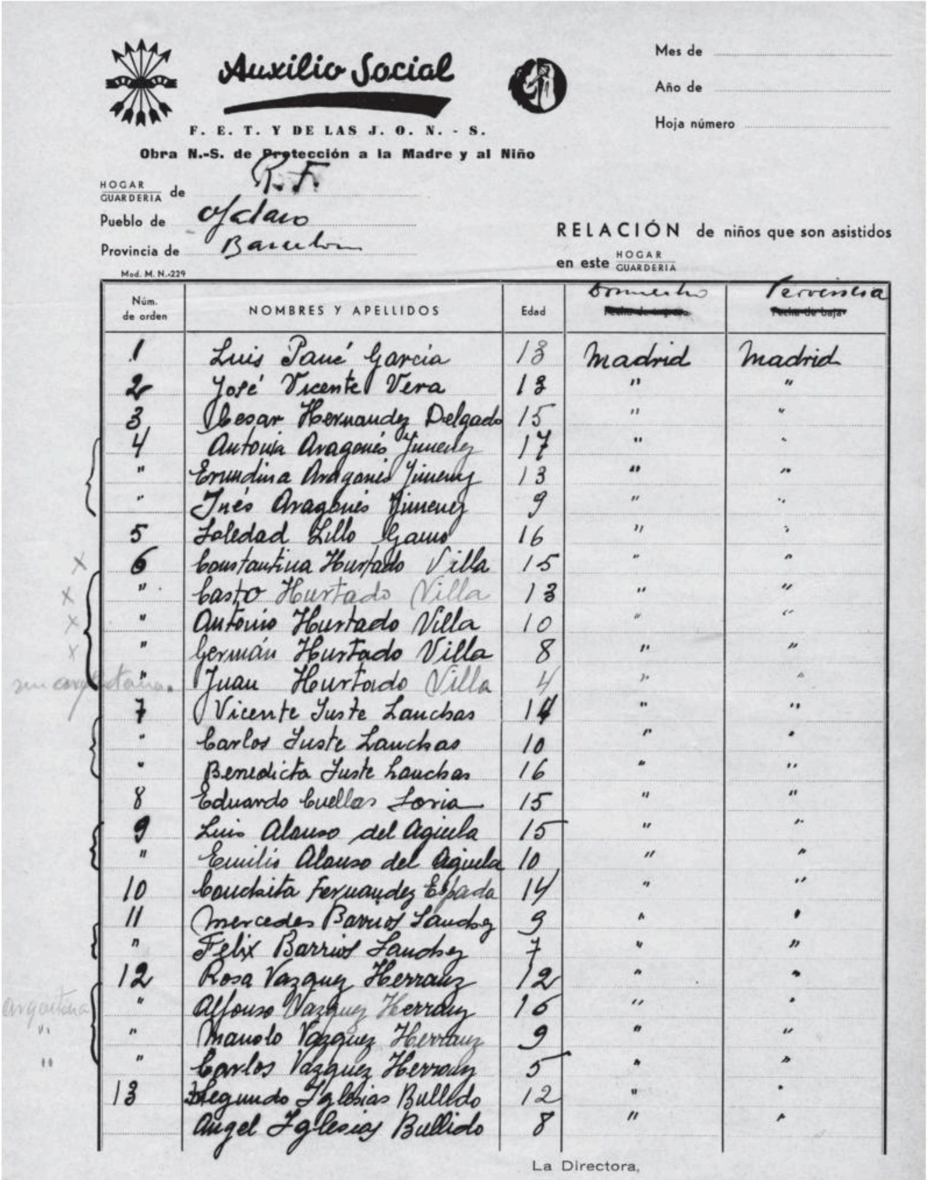
Auxilio Social

F. E. T. Y DE LAS J. O. N. - S.

Obra N.-S. de Protección a la Madre y al Niño

Mes de

Año de

Hoja número

HOGAR / GUARDERIA de R. F.

Pueblo de Mataró

Provincia de Barcelona

Mod. M. N.-229

RELACIÓN de niños que son asistidos en este HOGAR / GUARDERIA

Núm. de orden	NOMBRES Y APELLIDOS	Edad	~~Fecha de ingreso~~ Domicilio	~~Fecha de baja~~ Provincia
1	Luis Pané García	18	Madrid	Madrid
2	José Vicente Vera	13	"	"
3	César Hernandez Delgado	15	"	"
4	Antonia Aragonés Jiménez	17	"	"
"	Ermindina Aragonés Jiménez	13	"	"
"	Inés Aragonés Jiménez	9	"	"
5	Soledad Lillo Gamo	16	"	"
6	Constantina Hurtado Villa	15	"	"
"	Casto Hurtado Villa	13	"	"
"	Antonio Hurtado Villa	10	"	"
"	Germán Hurtado Villa	8	"	"
"	Juan Hurtado Villa	4	"	"
7	Vicente Juste Lanchas	14	"	"
"	Carlos Juste Lanchas	10	"	"
"	Benedicta Juste Lanchas	16	"	"
8	Eduardo Cuellas Soria	15	"	"
9	Luis Alonso del Águila	15	"	"
"	Emilio Alonso del Águila	10	"	"
10	Conchita Fernandez Espada	14	"	"
11	Mercedes Barrios Sanchez	9	"	"
"	Felix Barrios Sanchez	7	"	"
12	Rosa Vazquez Herranz	12	"	"
"	Alfonso Vazquez Herranz	16	"	"
"	Manolo Vazquez Herranz	9	"	"
"	Carlos Vazquez Herranz	5	"	"
13	Segundo Iglesias Bullido	12	"	"
	Angel Iglesias Bullido	8	"	"

La Directora,

IMATGE 22. Infants assistits per l'Auxili Social de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-1020.

Val a dir que, amb el retorn a les seves llars, no s'acabaven pas necessàriament les dificultats d'aquestes persones. En alguns casos, s'ha

pogut documentar que les autoritats franquistes del seu punt d'origen cercaren informes sobre la seva actuació mentre eren a Mataró.[230]

IMATGE 23. L'alcalde Cabot i un grup de noies austríaques (17 abril 1949).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. Fotografia Masachs.

Un altre tipus de refugiats —qualitativament i quantitativament molt diferents— fou el d'un grup de joves austríacs —tretze en total— que s'hostatjaren a Mataró l'any 1949 en cases de famílies de la burgesia local.[231] Eren majoritàriament noies i també hi havia un o dos nois. Per la

230. «Ruégole V. se sirva informar a este Gobierno Civil (Secretaría de Orden Público), sobre la conducta observada y actuación político social que haya tenido en esa localidad la refugiada procedente de esta provincia que al respaldo se expresa, así como cuantos antecedentes considere dignos de mención, todo ello para poder formar una idea exacta de sus actividades fuera de su habitual residencia. Dios guarde a V. muchos años. Bilbao, 8 de Febrero de 1941». En aquest cas concret, la petició feia referència a Inocencia Villacorta Salazar. La resposta de les autoritats mataronines fou que «se había comportado como una ciudadana cualquiera». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 2.4.1949. GOB-610.

231. Erika Facchini fou allotjada per la família d'Ildefons Renter. Sisglinde Zeller ho fou per la d'August Ribas. Ilse Radosavljevic estigué amb la família de Jaume Recoder. Johanna Hofer ho fou a la casa de Rafael Soler. Johanna Möhres s'estigué amb la

Pasqua de l'any 1950, l'alcalde Antoni Cabot els obsequià amb la mona pròpia de la diada.[232]

La iniciativa havia estat organitzada per Acció Catòlica per acollir infants del seu país que estaven en situació precària després de la Segona Guerra Mundial. Una de les noies, Zisglinde Heller, fou entrevistada a la premsa local.[233] Alguns d'aquests joves arrelaren a casa nostra.

III.7. L'ensenyament

> «Se recuerda de una manera expresa y terminante que continúa vigente y con plena validez la declaración prohibitiva de la coeducación acordada por la Junta de Defensa Nacional, en Orden de 4 de septiembre de 1936».
>
> (*Diario de Mataró*, núm. 32,
> 29 de març de 1939)

La preocupació per l'ensenyament del nou règim tingué un biaix profundament ideològic. L'escola era percebuda com una eina per a l'adoctrinament dels infants a la nova realitat.

Per tant, no té res de sorprenent que les primeres deliberacions de les autoritats locals sobre aquest tema estiguessin encaminades en aquest sentit. Així, quan s'autoritzà al mestre Lluís Falgueras obrir una acadèmia en cap moment es feu referència a les instal·lacions, nombre d'alumnes, programari, horaris, sinó que els advertiments que les autoritats li feren indicaven que «debe cumplimentar y sujetarse a las disposiciones establecidas para todos los centros docentes, con respeto especialmente, a la enseñanza religiosa y a presidir las aulas la Imagen del Santo Cristo,

---

família de Mercè Masjuan. La seva germana Hedwig Möhores s'estigué amb Pilar Pegueroles. Eva Moche fou acollida per Josep Solà. Gertrude Kraner ho fou per Dolors Matas. Cristine Herlinger s'estigué amb Josepa Montero. Erika Glaner anà amb la família de Miquel Cucurull. Gunter Sooboda estigué amb la família de Camil Augé. Ingolf Ortuer anà amb la família Agustí del carrer de Sant Josep i Margit Rekker fou ubicada a casa de Francesc Lobera. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 2.4.1949.

232. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 3.4.1950.

233. *Mataró*, núm. 112, 9 d'abril de 1949.

no faltando la del Jefe del Estado y a quedar proscrita la concurrencia bisexual de alumnos».[234]

El 26 de maig de 1939, el regidor Cruzate feia notar que en els balcons i les façanes de les escoles nacionals «no ondea la bandera enseña de la Patria» i, per tant, no es podia celebrar la cerimònia de cantar l'himne nacional «al colocar la bandera al empezar la clase y de arriarla, al cesar las tareas cotidianas». Suggeria que, atès «que constituye un acto de propaganda», l'Ajuntament les podria lliurar a les escoles «con las repetidas condiciones de hacerla respetar y estimar».[235] El 9 de juny següent, les escoles ja tenien les respectives banderes, però Cruzate observà «que al cantarse los himnos son pocos los que lo hagan al exterior, pues se canta en el interior de dichas escuelas» i insistia en el fet que l'himne s'havia de cantar a l'exterior «y aquello constituiría una excelente propaganda y los niños se acostumbrarían a honrar la bandera y con ello a la patria que nos cobija y ampara».[236]

Un altre problema que es plantejaren els regidors fou l'estat sanitari dels centres escolars. El regidor Cruzate ho expressà en els següents termes: «No critica la enseñanza, sino las condiciones sanitarias e higiénicas de los edificios en que funcionan las Escuelas Nacionales».[237]

Un tema recurrent per als edils mataronins eren els infants sense escolaritzar, més que res per les «molestias» que originaven. El 26 de maig, el regidor Albó feia constar que «no pueden vagabundear por las calles en hora de escuelas, los chiquillos de edad escolar pues además que sufren ellos perjuicios inherentes a la falta de instrucción y de la más elemental educación, ocasionan molestias al vecindario con sus chiquille-

234. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.4.1939.

235. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.5.1939.

236. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 9.6.1939.

237. «... entendiendo que para formarse hombres fuertes de espíritu y cuerpo debemos procurar que los locales en que deben reunirse cotidianamente los niños, sean lo suficientemente confortables para no impedir aquel natural desenvolvimiento físico y moral que el Caudillo propugna». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 10.11.1939.

rías y travesuras».[238] El problema tornaria a ser debatut el 17 de novembre en termes molt similars.[239] No fou fins a l'any 1940 que les autoritats locals es plantejaren que, potser una de les raons d'aquest absentisme escolar, era la manca d'escoles per a tots els infants de la població.[240]

El que és evident, a la llum de les taules següents, és que únicament un 19 % de l'alumnat assistia a l'escola pública. Fonts orals consultades atribueixen aquesta situació al fet que l'escola pública tenia la consideració de residual i únicament les famílies en una situació de precarietat absoluta prenien aquesta opció.

És també interessant contrastar les ràtios existents als diferents centres. Són habituals les xifres entre la trentena i la quarantena d'alumnes per professor, amb les corresponents excepcions per la banda alta o la baixa.

TAULA 4. Escoles públiques. Any 1944

NOM	ADREÇA		ALUMNES	MESTRES	RÀTIO
Menéndez Pelayo	Passeig Rocafonda	Nens	66	4	16
Unitaria I	Passeig Rocafonda	Nens	32	1	16
Unitaria II	Carrer de Sant Cugat	Nens	95	3	31
Lluís Vives	Plaça de Cuba	Nenes	200	4	50
Unitaria	Carrer d'Alarcón	Nenes	60	2	30
Párvulos I	*Artes y Oficios*		52	2	26
Párvulos II	Plaça de Cuba		51	2	50
Unitaria I	*Artes y Oficios*	Nenes	78	2	39
Unitaria II	Plaça de Cuba	Nenes	27	1	27
		TOTAL	661	21	

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Cultura, 6, 1944-1959. CEN-002.

Destaca la xifra de Santa Anna, amb una seixantena d'alumnes per classe, que s'avindria amb el caràcter més popular d'aquesta escola. Per contra, les xifres de Valldemia, els Salesians i les Capes són un clar indi-

238. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.5.1939.

239. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 17.11.1939.

240. «...es una vergüenza para Mataró ver por las calles, durante todo el día, niños comprendidos en la edad escolar, no habiendo escuelas para obligarles a ir, por lo que es de parecer se estudie la construcción de Grupos Escolares y obligar a los padres a mandar a los niños a la escuela». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.5.1940.

TAULA 5. Escoles privades. Any 1944

NOM	ADREÇA	TITULAR	ALUMNES	MESTRES	RÀTIO
Acadèmia Balmes	Plaça dels Bous	Cercle Catòlic d'Obrers	130	3	43
Col·legi Barrios	Carrer de Beat Oriol	Baldomer Barrios Rosa	70	2	35
Immaculat Cor de Maria	Carrer de la Riera	Congregació Filles Cor de Maria	416	9	46
La Immaculada Concepció (Les Capes)	Carrer de Sant Rafael	Religioses Missioneres I. Concepció	180	10	18
La Immaculada Concepció (Sant Josep)	Carrer de Sant Josep	Religioses Missioneres I. Concepció	249	9	27
Mare de Déu de la Mercè	Carrer de Fray Luis de Leó	Isabel Zaragoza	90	2	45
Ntra. Sra. Lourdes (Les Franceses)	Carrer d'Altafulla	Institut de la Misericòrdia	292	9	32
Sagrat Cor de Jesús (La Coma)	Carrer de la Coma	Religioses Terciàries Franciscanes	210	5	42
Sant Antoni de Pàdua (Salesians)	Veïnat de Cerdanyola	Congregació Salesiana	350	18	19
Santa Anna (Escoles Pies)	Carrer de la Rambla	Institut de les Escoles Pies	500	8	62
Valldemia	Carrer de la Riera	Congregació Marista	294	22	13
		TOTAL	2781	97	

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Cultura, 6, 1944-1959.

cador d'escoles dedicades als sectors socials de nivell més alt de la població o, fins i tot, de la rodalia, atès que tenien l'opció d'internat.

Un d'aquests centres fou l'escola de la Immaculada Concepció. Existiren dues escoles amb el mateix nom, però ben diferenciades. La ubicada al carrer de Sant Josep estava orientada a les famílies de condició humil, mentre que el centre del carrer del Torrent, conegut popularment com «les Capes» —per ser la capa i la boina un element distintiu del seu uniforme—, tenia unes connotacions clarament elitistes com es desprèn de les condicions d'inscripció que es feren públiques el mes de setembre de 1939.

El centre admetia alumnes, a partir dels 5 anys, en tres categories: internes, externes i «mediopensionistas». Les primeres estaven obligades a portar «uniforme completo», no podien pernoctar fora del centre i podien comunicar-se per escrit amb els pares o «familiares íntimos». Pagaven 155 pessetes al mes més deu de «ropa». Les «mediopensionistas» dinaven a l'escola. Havien de portar l'uniforme complet i pagaven 90 pessetes al mes. Les externes estaven obligades a portar davantal i pagaven entre 10 i 12 pessetes al mes, segons el curs que estudiaven. Els nois hi podien accedir des del parvulari fins a l'hora d'iniciar el primer curs de primària, en què havien d'abandonar el centre. Pagaven 12 pessetes al mes. També hi havia «clases particulares» a 20 pessetes el mes i «salón de estudio» a canvi de 3 pessetes mensuals. L'horari del centre era de 2/4 de 9 fins a les 12 als matins i de 2/4 de 3 fins a 2/4 de 6 a les tardes.[241]

Una altra escola com els Salesians o Sant Antoni de Pàdua tenia molt interioritzada la seva condició de centre adreçat a «los hijos de la clase media». Així ho expressaven en un escrit adreçat a l'alcalde de la ciutat.[242]

L'ensenyament mitjà fou també objecte de preocupació i debat per part de les autoritats locals. El 5 d'abril de 1939, el tema fou debatut al ple municipal. Es plantejà la necessitat de sol·licitar al ministeri competent la

241. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 5, 7 de setembre de 1939.

242. «Con fecha de hoy, escribo al Excmo. Sr. Gobernador Civil de la Provincia en respuesta a su cristiano llamamiento en favor de los hijos de la clase media, que cursan estudios de instrucción media. Nuestro Colegio, especialmente destinado a la instrucción de esos jóvenes y que favorece con becas completas de internos y mediopensionistas (...) ha querido responder a ese llamamiento ofreciendo otras nuevas becas de media pensión (...) en atención empero a los muchos favores recibidos de ese Excmo. Ayuntamiento, que usted tan dignamente preside, me permito ofrecerle una de las plazas gratuitas en las condiciones que preceptúa nuestro Reglamento de admisión». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28, 23.10.1940.

continuïtat a la població de l'institut de segon ensenyament. De cara al nou curs es considerava convenient «dejar sin valor ni efecto los exámenes efectuados durante el último curso de dominio rojo». Per als alumnes afectats es considerava que havien de ser sotmesos a una «reválida debiendo agregar obligatoriamente las asignaturas de Religión y Latín».[243]

L'11 d'agost es feia pública la negativa de les autoritats superiors a l'obertura de l'institut a Mataró. Una opció que es plantejà fou que el Govern local contractés els professors. Però això topava amb el fet que, en estar prohibida «la asistencia escolar bisexual», el nombre d'alumnes es reduïa notablement considerant que, per als nois, les escoles dels escolapis, salesians i maristes ja oferien aquest segon ensenyament. Aquesta situació deixava les noies locals sense possibilitat d'accedir al batxillerat. Això portà a considerar la possibilitat de crear un Instituto Cultural para la Mujer amb la finalitat d'oferir a la població femenina la possibilitat d'estudiar el batxillerat. El regidor Cruzate defensà aquest plantejament constatant «la afición al estudio de las niñas que en nada desmerecía de la que tengan los varones».[244]

Tanmateix, aquesta visió no era pas compartida per la totalitat del consistori. La Comisión de Fomento elaborà un informe sobre l'esmentat Instituto Cultural para la Mujer en el qual indicava que no creia «procedente [...] la creación del mismo ya que en cuanto a las artes domésticas, y en la parte correspondiente a la cultura general, este Ayuntamiento lo tiene debidamente atendido en la Escuela de Artes y Oficios para la clase trabajadora, y para las clases acomodadas entiende que ya están perfectamente atendidas en los Colegios de Religiosas». El regidor Cruzate manifestà la seva sorpresa davant del dictamen de l'esmentada comissió i es ratificà en la seva posició: «Hay un gran número de jóvenes que no pueden cursar el Bachillerato en esta ciudad por falta de profesoras. Y el Instituto para la Mujer ha de abarcar tal número de conocimientos que comprendan des de las primeras letras, enseñanza nocturna para sirvientas, obreras de fábricas, enfermeras, puericultura, maternología, etc.». I afegia: «Muchas mujeres van al matrimonio sin tener los más rudimentarios conocimientos, los más indispensables para cuidar a sus hijos».[245] Finalment, el projecte fou

243. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.4.1939.

244. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 11.8.1939.

245. «Es imponderable el bien que reportaría a la humanidad porque la madre

aprovat incloent-hi l'existència d'un cert nombre de matrícules gratuïtes per a les noies econòmicament més desafavorides.

L'Acadèmia fou inaugurada el 8 d'octubre de 1939. La seva seu fou la de l'antic institut d'educació secundària, a la plaça de Cuba. L'acte es convertí en una exhibició de la parafernàlia propagandística franquista: autoritats civils, militars, «jerarquías del Movimiento», arxipreste, representants del col·legis d'advocats, notaris, procuradors, alcaldes de les localitats veïnes, representants de la judicatura, benedicció del «crucifijo de la Academia», discurs del professor de religió, del director Manuel Oliveras Dalmau, de l'alcalde, que feu referència a l'«amor a la Patria y la memoria de los Caídos» i a la despesa que la institució significava per a l'Ajuntament, els crits de ritual a la finalització de l'acte...[246]

Els dies següents, la premsa publicà les característiques dels cursos que l'acadèmia havia d'oferir.

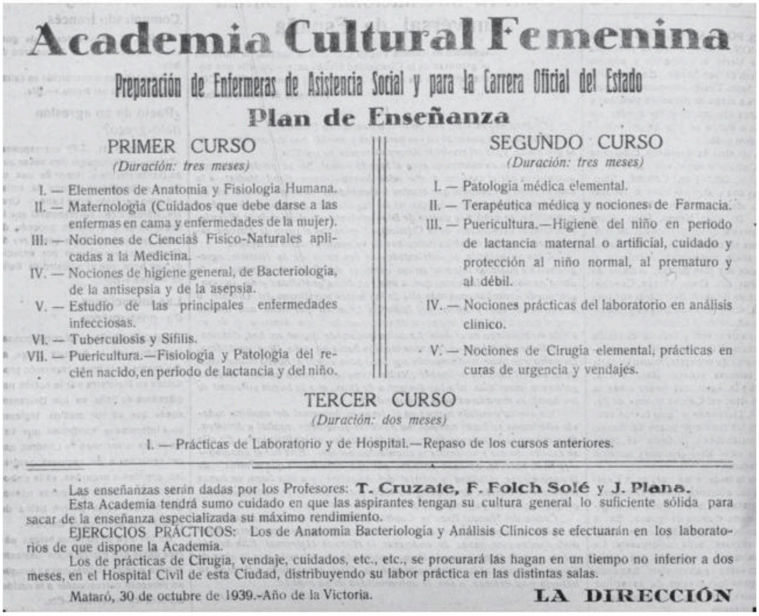

Academia Cultural Femenina

Preparación de Enfermeras de Asistencia Social y para la Carrera Oficial del Estado

Plan de Enseñanza

PRIMER CURSO
(Duración: tres meses)

I. — Elementos de Anatomia y Fisiologia Humana.
II. — Maternologia (Cuidados que debe darse a las enfermas en cama y enfermedades de la mujer).
III. — Nociones de Ciencias Fisico-Naturales aplicadas a la Medicina.
IV. — Nociones de higiene general, de Bacteriologia, de la antisepsia y de la asepsia.
V. — Estudio de las principales enfermedades infecciosas.
VI. — Tuberculosis y Sifilis.
VII. — Puericultura.—Fisiologia y Patologia del recién nacido, en periodo de lactancia y del niño.

SEGUNDO CURSO
(Duración: tres meses)

I. — Patologia médica elemental.
II. — Terapéutica médica y nociones de Farmacia.
III. — Puericultura.—Higiene del niño en periodo de lactancia maternal o artificial, cuidado y protección al niño normal, al prematuro y al débil.
IV. — Nociones prácticas del laboratorio en análisis clinico.
V. — Nociones de Cirugia elemental, prácticas en curas de urgencia y vendajes.

TERCER CURSO
(Duración: dos meses)

I. — Prácticas de Laboratorio y de Hospital.—Repaso de los cursos anteriores.

Las enseñanzas serán dadas por los Profesores: **T. Cruzate, F. Folch Solé** y **J. Plana.**
Esta Academia tendrá sumo cuidado en que las aspirantes tengan su cultura general lo suficiente sólida para sacar de la enseñanza especializada su máximo rendimiento.
EJERCICIOS PRÁCTICOS: Los de Anatomia Bacteriologia y Análisis Clinicos se efectuarán en los laboratorios de que dispone la Academia.
Los de prácticas de Cirugia, vendaje, cuidados, etc., etc., se procurará las hagan en un tiempo no inferior a dos meses, en el Hospital Civil de esta Ciudad, distribuyendo su labor práctica en las distintas salas.
Mataró, 30 de octubre de 1939.-Año de la Victoria. **LA DIRECCIÓN**

IMATGE 24. Propaganda dels cursos de l'Acadèmia Cultural Femenina de Mataró. Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS*, núm. 49 (31 octubre 1939).

---

instruida aseguraría mejor la salud y robustez de sus hijos. Debería enseñarse la confección de vestidos, sombreros, planchado, arte culinario, etc.». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

246. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 32, 10 d'octubre de 1939.

Els mesos següents es començaren a fer paleses les dificultats per a la naixent institució. El 17 de novembre s'exposava que el centre tenia una seixantena de noies matriculades i que hi havia hagut un dèficit d'unes tres mil pessetes. Això aconsellà obrir la matrícula a l'alumnat masculí, per la qual cosa s'acordà suprimir del nom de l'entitat la paraula «Femenina» per tal que hi poguessin accedir «los varones que lo deseen».[247] El dèficit es mantingué i, a la fi, el 31 de juliol de 1940 s'acordà «se suspenda el funcionamiento de la Academia Cultural Masculina».[248]

Malgrat els esforços benintencionats d'algun regidor, la política de vetar la coeducació entre persones de diferents sexes tingué com a conseqüència que les noies de les classes menys benestants restessin excloses de l'ensenyament secundari.

El dia 6 de desembre de 1939, la corporació municipal reinicià les gestions per tal d'aconseguir del Ministeri d'Educació la concessió de l'institut de segon ensenyament.[249]

Una altra iniciativa en l'àmbit educatiu fou la creació del Conservatorio de Música. El 25 d'agost de 1939, el Govern local n'aprovà la constitució i s'iniciaren els tràmits per a formalitzar un patronat que havia de presidir l'Alcaldia.[250] I, efectivament, la premsa es feu ressò el dia 11 de setembre de 1939 de la constitució del patronat de l'esmentada institució. Es constituïa el Conservatori de Música de Mataró com a filial del Conservatori del Liceu. La presidència correspongué a l'alcalde Joan Brufau Cusidó; secretari, Josep Solà Sanfeliu, i vocals, Josep Antich Mateu, Manuel de Torres Molina, Josep M. Agustí Marfà i Ignasi Mayol Pasant. La institució es plantejà com a objectiu «velar por la protección de los alumnos que tengan manifiesta aptitud para el cultivo de la Música y carezcan de medios económicos para el curso de estudios». El curs s'havia d'iniciar el primer d'octubre i les inscripcions s'havien de formalitzar a la seu de l'Escola d'Arts i Oficis.[251]

247. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 17.11.1939.

248. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 31.7.1940.

249. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

250. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 114-1, 26.8.1939.

251. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 7, 11 de setembre de 1939.

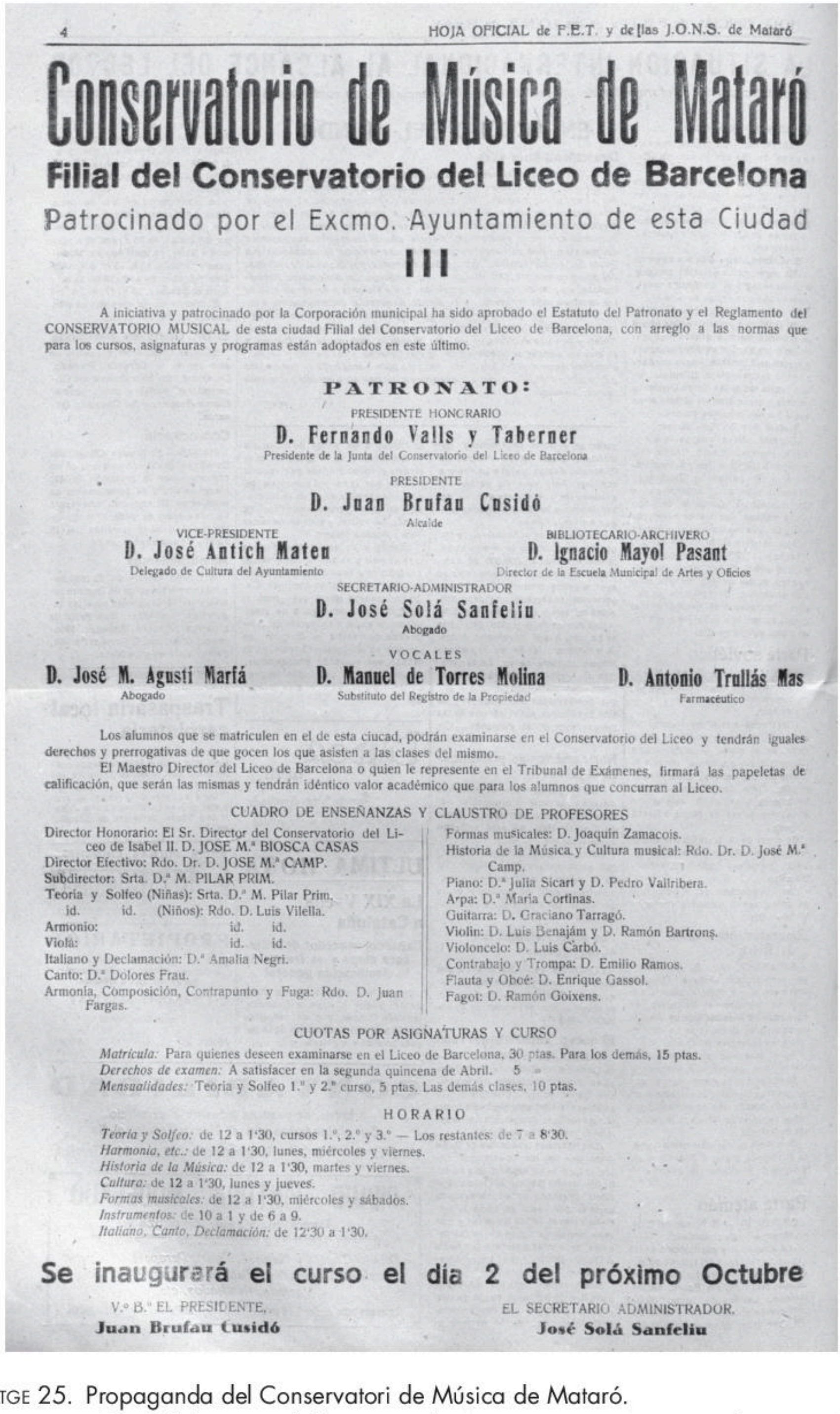

4 HOJA OFICIAL de F.E.T. y de las J.O.N.S. de Mataró

Conservatorio de Música de Mataró

Filial del Conservatorio del Liceo de Barcelona

Patrocinado por el Excmo. Ayuntamiento de esta Ciudad

III

A iniciativa y patrocinado por la Corporación municipal ha sido aprobado el Estatuto del Patronato y el Reglamento del CONSERVATORIO MUSICAL de esta ciudad Filial del Conservatorio del Liceo de Barcelona, con arreglo a las normas que para los cursos, asignaturas y programas están adoptados en este último.

PATRONATO:

PRESIDENTE HONORARIO

D. Fernando Valls y Taberner

Presidente de la Junta del Conservatorio del Liceo de Barcelona

PRESIDENTE

D. Juan Brufau Cusidó

Alcalde

VICE-PRESIDENTE

D. José Antich Mateu

Delegado de Cultura del Ayuntamiento

BIBLIOTECARIO-ARCHIVERO

D. Ignacio Mayol Pasant

Director de la Escuela Municipal de Artes y Oficios

SECRETARIO-ADMINISTRADOR

D. José Solá Sanfeliu

Abogado

VOCALES

D. José M. Agustí Marfá

Abogado

D. Manuel de Torres Molina

Substituto del Registro de la Propiedad

D. Antonio Trullás Mas

Farmacéutico

Los alumnos que se matriculen en el de esta ciucad, podrán examinarse en el Conservatorio del Liceo y tendrán iguales derechos y prerrogativas de que gocen los que asisten a las clases del mismo.

El Maestro Director del Liceo de Barcelona o quien le represente en el Tribunal de Exámenes, firmará las papeletas de calificación, que serán las mismas y tendrán idéntico valor académico que para los alumnos que concurran al Liceo.

CUADRO DE ENSEÑANZAS Y CLAUSTRO DE PROFESORES

Director Honorario: El Sr. Director del Conservatorio del Liceo de Isabel II. D. JOSE M.ª BIOSCA CASAS
Director Efectivo: Rdo. Dr. D. JOSE M.ª CAMP.
Subdirector: Srta. D.ª M. PILAR PRIM.
Teoría y Solfeo (Niñas): Srta. D.ª M. Pilar Prim.
id. id. (Niños): Rdo. D. Luis Vilella.
Armonio: id. id.
Violá: id. id.
Italiano y Declamación: D.ª Amalia Negri.
Canto: D.ª Dolores Frau.
Armonía, Composición, Contrapunto y Fuga: Rdo. D. Juan Fargas.
Formas musicales: D. Joaquín Zamacois.
Historia de la Música y Cultura musical: Rdo. Dr. D. José M.ª Camp.
Piano: D.ª Julia Sicart y D. Pedro Vallribera.
Arpa: D.ª María Cortinas.
Guitarra: D. Graciano Tarragó.
Violín: D. Luis Benajám y D. Ramón Bartrons.
Violoncelo: D. Luis Carbó.
Contrabajo y Trompa: D. Emilio Ramos.
Flauta y Oboé: D. Enrique Gassol.
Fagot: D. Ramón Goixens.

CUOTAS POR ASIGNATURAS Y CURSO

Matrícula: Para quienes deseen examinarse en el Liceo de Barcelona, 30 ptas. Para los demás, 15 ptas.
Derechos de examen: A satisfacer en la segunda quincena de Abril. 5 »
Mensualidades: Teoría y Solfeo 1.º y 2.º curso, 5 ptas. Las demás clases, 10 ptas.

HORARIO

Teoría y Solfeo: de 12 a 1'30, cursos 1.º, 2.º y 3.º — Los restantes: de 7 a 8'30.
Harmonía, etc.: de 12 a 1'30, lunes, miércoles y viernes.
Historia de la Música: de 12 a 1'30, martes y viernes.
Cultura: de 12 a 1'30, lunes y jueves.
Formas musicales: de 12 a 1'30, miércoles y sábados.
Instrumentos: de 10 a 1 y de 6 a 9.
Italiano, Canto, Declamación: de 12'30 a 1'30.

Se inaugurará el curso el día 2 del próximo Octubre

V.º B.º EL PRESIDENTE,
Juan Brufau Cusidó

EL SECRETARIO ADMINISTRADOR,
José Solá Sanfeliu

IMATGE 25. Propaganda del Conservatori de Música de Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 14 (19 setembre 1939).

Els anys següents no hi ha constància de la relació de l'Ajuntament amb aquest conservatori. Tan és així que, en un informe de l'any 1943 sobre les despeses municipals en matèria d'ensenyament, s'indica: «Subvenciona mensualmente con 50 pesetas una Academia particular de Música para auxiliar a su Director ciego de nacimiento»[252] sense cap menció al conservatori.

Una institució de la vida educativa local que sí que reeixí fou l'Escola d'Arts i Oficis. El 12 de març de 1939, el ple municipal acordà «que se reconstituya el Patronato de la Escuela de Artes y Oficios» amb la mateixa reglamentació que el regia des de l'any 1931.[253]

El mes següent, probablement, l'escola ja degué estar activa, ja que es feren efectius els pagaments de les nòmines del professorat, fet que permet conèixer les assignatures que s'impartien. Ignasi Mayol Pasant hi consta com a director i professor de tecnologia; els seus emoluments anuals eren de 2.146,55 pessetes. Lluís Gallifa Grenzner era el professor de matemàtiques amb una retribució de 1.541,55 pessetes anuals, quantitat que es repetiria a la resta del professorat. Esteve Banet Canudas era el professor de gramàtica; Rafael Estrany Ros, professor de dibuix; Teresa Buxaderas Bas, professora de «Confecciones»; Montserrat Barbena Quellus, professora de «labores para señora»; Josep Castell Torrents, professor de música. El professorat següent devia tenir caràcter auxiliar i tenia unes retribucions inferiors: Francesc Bas Espuny consta com a «auxiliar de dibujo» amb una retribució de 907,50 pessetes; Ramon Rodón Bruguera, «práctico de cerrajería», cobrava 937,75 pessetes anuals; Ambròs Herrero Piqueras era «práctico electricista», amb una retribució de 937,75 pessetes, i Francesc Coma Borrell, com a «oficial de secretaría» percebia 1.320 pessetes a l'any.[254]

Segons un informe municipal de l'any 1943, en aquells moment, el director era Rafael Estrany Ros, amb un salari anual de 3.960,60 pessetes. El centre tenia 284 alumnes. A més del salari del professorat, l'Ajuntament hi havia aportat en concepte de «gastos de material» 4.431,84 pessetes i es rebia una subvenció de la Diputació de Barcelona de 7.000 pessetes anuals.[255]

252. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 002, 15.2.1943.

253. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 12.3.1939.

254. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 17-2, 1.4.1939.

255. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002, 15.2.1943.

L'any 1946, essent Rafael Estrany Ros director de l'esmentada escola, es convocà un concurs per proveir dotze places vacants.[256] A les bases de l'esmentat concurs es fa palesa la prepotència i el caràcter discriminatori amb què els guanyadors de la guerra feien valer els seus «mèrits» a l'hora d'accedir a càrrecs de l'Administració. De les dotze places esmentades, tres havien de restar a disposició dels «Caballeros Mutilados», tres es reservaven a «Oficiales y Ex-combatientes», tres més a «Ex-cautivos y familiares de Caídos» i, a la fi, restaven per al «Turno Libre» una plaça de professor de solfeig, la plaça d'oficial de Secretaria i la plaça de porter. En aquest mateix sentit, dos dels documents que havien de presentar tots els candidats era un certificat de bona conducta signat per l'Alcaldia i una «Certificación de FET y de las JONS de adhesión indudable al Movimiento Nacional y a las ideas representadas por éste». A l'hora de fer les proves es constatà que no hi havia candidats per a la categoria de «Mutilados» ni per a la d'«Ex-cautivos» i sols n'hi havia dos per a la categoria d'«Ex-combatientes». Per tant, les places no sol·licitades s'incrementaren a les del torn lliure.

A la fi foren nomenats Baldomer Vila Riera com a professor de dibuix lineal amb una assignació de 2.000 pessetes anuals. Aquesta quantitat fou la mateixa per als següents membres del claustre: Isidre Maristany Marimon, responsable de la «Tecnología Mecánica»; Romà Alia Afuentes, professor de solfeig i piano, i Jesús Illa París, professor d'aritmètica elemental. Andreu Català Gascón, titular de la plaça auxiliar de dibuix lineal, tingué un salari anual de 1.100 pessetes. A la resta de professorat auxiliar se li assignà la mateixa retribució anual. El professor auxiliar de dibuix i pintura fou Santiago Estrany Castany, Salvador Esquerra Tuñí tingué la plaça d'auxiliar de dibuix elemental, Joan Torra Pòrtulas fou nomenat professor auxiliar de música, solfeig i piano, i Jaume Sahagún Sales fou nomenat professor auxiliar de mecànica. La plaça de porter fou per a Bartomeu Llagostera Pujol. Tenia una dotació de 1.000 pessetes. Un plaça restà deserta. El professorat estava obligat a fer classes d'una hora i mitja fins a un màxim de deu hores setmanals.

256. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-112, 3.5.1946. Mentre no s'indiqui el contrari, les dades següents pertanyen al mateix document.

III.8. La política cultural

Un dels àmbits més destacats de la intervenció municipal en el món de la cultura en aquest període històric tingué a veure amb la gestió del museu local. Segons l'informe de l'any 1947,[257] s'havien dut a terme importants obres a la casa renaixentista del Carreró, de propietat municipal des de l'any 1915.

Fèlix Clariana Castañer n'havia estat el conservador des del 25 d'abril de 1928 fins al 27 de gener de 1939.[258]

El 7 de setembre de 1942, el ple municipal aprovà el reglament que havia de regir la institució, que tenia una Presidència, que requeia en l'alcalde o en el regidor en qui aquest delegués, i com a vocals el director del museu, l'arxipreste de Santa Maria i dues persones escollides per l'Ajuntament per la seva vinculació amb el món cultural o històric. El museu es sostenia amb la corresponent subvenció municipal. Es preveia la possibilitat de crear diferents seccions «que tienden a fomentar la afición y premiar la labor de los individuos que se hagan acreedores de ello». L'any 1942 en fou nomenat director interí Rafael Estrany i Ros. L'any 1946 es convocà un concurs per a la plaça de director a la qual es presentà Estrany mateix com a únic candidat i obtingué la plaça amb una dotació anual de 3.000 pessetes.[259] Sota el seu mandat es dugueren a terme conferències promogudes pel Museu Municipal de Mataró. Així, el 20 d'abril de 1947, Luis Monreal Tejada, «Comisario del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional», feu una conferència sobre el monestir de Sant Pere de Rodes[260] i el mes següent Frederic Marés feu dues xerrades: una sobre «El Museo Sentimental», l'11 de maig de 1947, i una altra sobre «Las tumbas Reales del Monasterio de Poblet» el dia 15 del mateix mes.[261]

Els primers anys de vida de la institució foren més aviat convulsos. L'any 1944, el patronat de l'entitat nomenà Marià Ribas encarregat de l'arxiu històric i l'any següent es constituïa la Sección Arqueológica e Histórica de

257. *Memoria de la Secretaría General 1941-1947*. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1.

258. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-002, 17.4.1940.

259. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-112, 3.5.1946.

260. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-095-1. 20.4.1947

261. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-095-1. 11.5.1947.

la qual fou nomenat president. Des de la seva responsabilitat endegà diversos projectes, entre els quals la publicació d'un «Boletín de carácter histórico y arqueológico de interés mataronés». Malgrat tot això, Marià Ribas presentava la seva renúncia de tots aquests càrrecs en un escrit adreçat a l'alcalde, Joaquim Boter de Palau, el 21 de juny de 1946.[262]

La dimissió de Ribas degué actuar com a revulsiu d'algunes actituds i això li permeté capgirar la situació adversa que havia denunciat. El 26 de desembre de 1947 es constituïa la Sección de Historia y Arqueología del Museo de Mataró.[263] Segons Albert Manent, el Museu de Mataró, dirigit per Rafael Estrany, era regit per «un patronat de notables mataronins que seguien la rutina de les poques sessions anuals sense aportar-hi gaire cosa. Calia trencar el bany maria d'aquella institució i trobar-hi alhora un aixopluc en una època en què el govern civil no legalitzava entitats o grups que donessin ales a la cultura catalana».

Manent situa Esteve Albert com un dels promotors principals de la nova entitat. La Presidència fou encomanada a Marià Ribas. Jesús Illa en fou nomenat secretari. Jaume Lladó, posteriorment, seria nomenat conservador del museu. Esteve Albert, Lluís Ferrer i Clariana i Santiago Martínez-Saurí foren nomenats vocals. Tots eren persones vinculades a l'activisme cultural i, més concretament, a la recerca històrica.

Fet rellevant de la naixent entitat fou l'elaboració de la revista *Mvsev*, redactada majoritàriament en català, en forma de ciclostil, i que recollia treballs dels membres de l'entitat i d'altres personatges vinculats al món de l'arqueologia: Puig i Cadafalch, Serra Ràfols, Duran i Sanpere, Enric Torra, Joaquim Llovet, entre d'altres.[264] Josep Puig i Cadafalch fou nomenat membre honorífic de l'entitat l'any 1948, fet que creà recels en determinats ambients.

262. «Inauguradas las Salas para la instalación del Archivo Histórico, y recientemente la visita de AMIGOS DE MUSEOS, en cuyo acto se obsequió a los visitantes con libros de los que soy autor, en cuyos actos y otros celebrados en el Museo sin haber sido debidamente invitado, y no habiendo podido actuar en ninguno de los cargos referidos por falta de facilidades, que sin duda alguna V. ignoraba, y considerándome, por tales motivos, en situación desairada, he resuelto, muy a pesar mío, presentar a V. la dimisión de los referidos cargos en el Museo Municipal». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-112. 21.6.1946.

263. MANENT, *De 1936 a 1975*, p. 159 i seg. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix autor i treball.

264. LLADÓ, *Dues viles*, p. 97.

Un dels moments cabdals de la curta vida de l'entitat fou la celebració el 15 de maig de 1949 de la cloenda del curs de la Societat Catalana d'Història, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.[265] Els actes consistiren en una reunió científica, que havia de presidir Josep Puig i Cadafalch, però que no hi pogué assistir per malaltia. Sí que hi foren presents Ferran Soldevila, Ramon Sunyer i Joan Ainaud de Lasarte, entre d'altres. Pere Bohigues feu una conferència sobre «La poesía de Ausias March». A continuació es projectaren dues pel·lícules d'Enric Fité: *El centenario del 1º Ferrocarril* i *El poblado de Ilduro*. L'acte el clogué Ramon Aramon i Serra. Hi hagué una visita al museu, un concert d'orgue a Santa Maria i un dinar al Restaurante Dimas. A la tarda es feren sengles visites a les excavacions de la vil·la romana de Can Sans, a Llavaneres, i al poblat ibèric de Burriac.[266]

És prou constatable que l'entitat estava animada per un profund sentiment de catalanitat, juntament amb un esperit de recerca de la pròpia història local. I això, en aquell context històric, tenia un recorregut ben curt i una fi certa.[267]

El març de l'any següent, 1950, l'alcalde trametia a Marià Ribas un escrit en el qual suspenia la publicació del butlletí de l'entitat. Segons Manent, uns dies abans, Ribas havia estat previngut de la supressió si no acceptava publicar *Mvsev* en castellà. Ribas s'hi negà. La fi del butlletí significà, també, la fi de la Secció d'Història i Arqueologia.

Una seqüela dels fets antecedents fou el que Jaume Lladó descriu com a *civitas fracta* de la cultura. Es refereix amb aquesta referència a la toponímia històrica de Mataró. A una banda de la Riera hi havia la institució del Museu Municipal amb el seu director i un patronat «que no deixava fer i lo pitjor era que no feia res, essent pels oficis dels membres que el composaven més una institució gremial que altra cosa».[268] A l'altra

265. «...la qual actuava clandestinament i era tolerada». MANENT, *De 1936 a 1975*, p. 161.

266. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 38-39, 13.5.1949.

267. «L'activisme, cultural i en el fons catalanista, de la nova secció del Museu creava problemes al patronat, que sempre havia estat una bassa d'oli. I la rivalitat entre el director Rafael Estrany, i Marià Ribas ho acabava de complicar. Un regidor de cultura, com Martí Fité, segons em reportà Jaume Lladó, en un acte públic d'homenatge a la secció, quan el farmacèutic Pere Pascual li demanà més ajut per al grup va dir una frase immortal: "L'Ajuntament no està per romanços"». MANENT, *De 1936 a 1975*, p. 163.

268. LLADÓ, *Dues viles*, p. 123.

banda, hi havia el domicili de Marià Ribas, en aquell moment «Comisario de Excavaciones Arqueológicas». Segons Lladó, aquestes dues institucions —que haurien d'haver col·laborat per l'afinitat dels seus objectius— visqueren profundes divergències: «El patronat no reconegué la personalitat d'en Marià Ribas com a investigador i també pel càrrec que ostentava, que per dret li correspondria de figurar al patronat com a membre, cosa que li era refusada».[269] En justa correspondència, tot el material arqueològic que gestionava la Comisaría de Excavaciones Arqueológicas restava al marge de la institució museística municipal.

De ben segur que hi hagué persones de l'*stablishment* franquista que no perdonaren a Marià Ribas el seu protagonisme al capdavant de l'extinta Secció d'Història i Arqueologia.

269. LLADÓ, *Dues viles*, p. 123 i 124.

IV. LA VIDA QUOTIDIANA

IV.1. El món del treball

Margarida Colomer estudià a bastament la realitat econòmica i social de la classe obrera a Mataró en aquest període.[270] En aquest apartat s'aportaran noves dades sobre la situació econòmica global del món del treball.

El franquisme reconvertí el moviment sindical en una paròdia integrada en les estructures del règim amb el nom de Central Nacional Sindicalista (CNS), també coneguda per Sindicat Vertical. Entre altres competències, la CNS regulava aspectes com les vacances. Així, l'any 1940 dictava els dies de vacances «respetando las costumbres de la localidad». En aquest any concret es fixaren set dies consecutius —del 22 al 28 de juliol, en els quals es celebraven les festes de les Santes— havent de percebre els treballadors el salari de sis dies amb un increment del 10 %. Els homes que es trobessin fent el servei militar haurien de cobrar «íntegramente» els set dies de vacances.[271]

La mateixa institució sindical vetllava per la celebració de «la comida de hermandad» que havien de celebrar empresaris i treballadors en la data del 18 de juliol adreçant les instruccions oportunes als «Camaradas Empresarios».[272]

270. COLOMER, *La postguerra,* p. 464 i seg.

271. *Mataró*, núm. 4, 20 de juliol de 1940.

272. «Las Empresas que por dificultades del momento no puedan celebrar dicha comida, deberán hacer efectivo tal como está ordenado el importe de 10 pesetas por obrero en esta Casa Sindical. En cuanto al donativo de 3 pesetas por obrero acordado en reunión de empresas, queda subsistente la orden de ingreso para todas las empresas, tanto si han celebrado o no la comida de hermandad». *Mataró*, núm. 4, 20 de juliol de 1940.

Una altra vessant d'aquesta mateixa institució era el Servicio Educación y Descanso. L'any 1945 estava dirigit per Rafael Estrany Ros i el mateix dia podia organitzar «una velada de Boxeo en el Teatro de E. y D. y un selecto concierto en la Biblioteca Popular»[273] o «un gran concurso de Sardanistas».[274] I, en aquesta línia, Estrany mateix, al capdavant de l'esmentada institució, programava «en la plaza de toros que hay instalada en la playa los actos siguientes: Día 2 del corriente a las 10'30 de la noche, velada de lucha libre...» i el dia 4 a la mateixa hora es representava la sarsuela *Marina*.[275]

Gràcies a les dades publicades per la CNS el dia 10 de gener de 1940, es coneixen les xifres dels afiliats locals —l'afiliació era obligatòria— agrupades per activitats productives, el que ofereix una visió molt aproximada de la realitat social i laboral de la població. Com ja ha estat posat de manifest, el sector industrial marcava i definia l'estructura productiva de la ciutat.

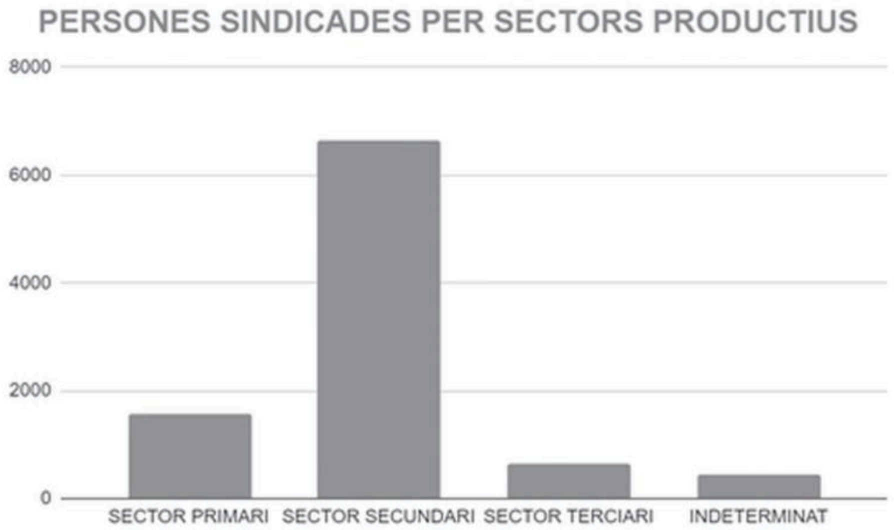

GRÀFIC 9. Persones sindicades per sectors productius a Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 104 (10 gener 1940).

273. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 138, 28.9.1945.
274. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 95-2, 22.7.1947.
275. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 138, 31.7.1945.

En el sector primari, les fonts sindicals diferenciaven els treballadors de secà, citats en el document com a «Cereal», dels dedicats a «Huerta y fruta», que caldria interpretar com a zones de regadiu, tenint en compte la importància del conreu de les patates. El concepte «Zootecnia», pres literalment del document, devia incloure totes les explotacions de bestiar: oví, cabrum, porcí, gallinaci, àdhuc la cria de conills —important en aquest context, fins i tot a l'àmbit familiar— i el vacum, documentat, per exemple, en les nombroses vaqueries —situades al nucli antic— que proveïen les lleteries annexes. La pesca, en aquest context, arribava a ocupar 203 homes.

GRÀFIC 10. Treballadors del sector primari a Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 104 (10 gener 1940).

En el sector secundari, les dades són concloents i incontestables en demostrar la preeminència de l'activitat tèxtil seguida per la metal·lúrgia, que s'hi trobava subordinada en l'elaboració de la maquinària específica. La construcció, pròpiament dita, tenia el seu lloc en una ciutat que iniciava una discreta expansió urbanística que no es consolidaria fins a la dècada dels anys 1950. La indústria paperera lligada als embalatges també estava vinculada a l'activitat tèxtil.

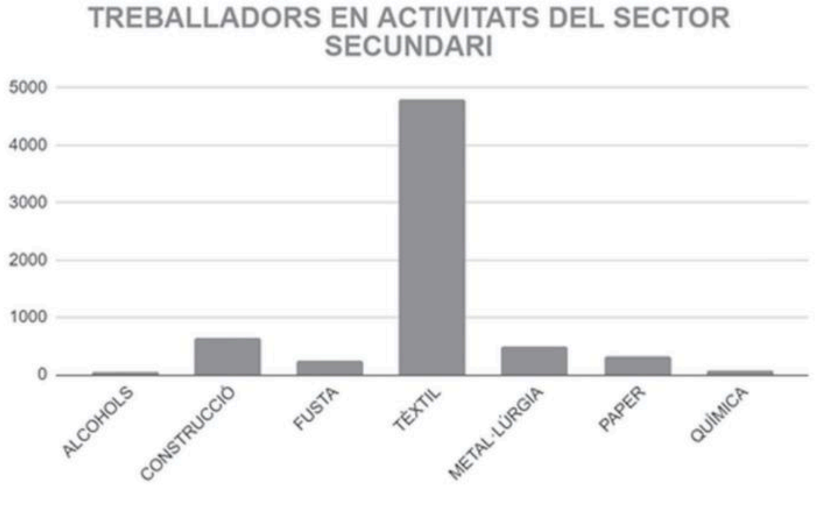

GRÀFIC 11. Treballadors del sector secundari a Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 104 (10 gener 1940).

El sector terciari es movia en uns paràmetres molt inferiors als altres dos sectors esmentats i en destacaven les activitats lligades al transport de tots els productes que elaborava el sector industrial. La categoria «Aigua i Electricitat» incloïa també els treballadors de la fàbrica de gas local.

GRÀFIC 12. Treballadors del sector terciari a Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 104 (10 gener 1940).

Reprendre l'activitat productiva a la ciutat després del gener de 1939 fou una tasca complexa en la qual s'havien d'implicar, necessàriament, les autoritats locals. El 2 de febrer de 1939, sis dies després de l'entrada de les tropes franquistes a Mataró, tingué lloc una important reunió per estudiar la normalització de les activitats productives a la ciutat. Hi participaren l'alcalde Brufau, el comandant militar Fernando de Torre Franco Romero, el cap local de Falange Salvador Prats Contijoc, el director de la sucursal del Banco Español de Crédito i «los fabricantes de género de punto».[276] Un dels temes més discutits en aquesta reunió i les successives fou el problema de les matèries primeres.

El mes d'abril següent, la situació era altament preocupant. La manca de matèries primeres incidia en la reducció de la producció i, en última instància, en un increment de l'atur. En aquestes circumstàncies, una pràctica que es feu habitual fou la de treballar, únicament, els dies que hi havia matèria primera per elaborar. Així, es podien succeir setmanes en què, en lloc de treballar sis jornals, se'n feien dos o tres, segons la disponibilitat de cotó o d'altres matèries.

El 21 d'abril de 1939, en un extens parlament davant del consistori, el regidor Cruzate lligava la normalitat de la «vida civil de la población, hasta conseguir la paz, el sosiego público» amb la difícil situació d'atur que es vivia. Considerava que era impossible conciliar les dues realitats. Remarcava, en referència al fort intervencionisme que hi havia en aquell moment sobre la producció industrial:

> Precisa que se procure por todos los medios que no carezcan de ocupación [...] que no falte trabajo en las fábricas, que se gestione la eliminación de dificultades y de entorpecimientos como los de no poderse cursar las facturas sin someterlas previamente a la aprobación de delegaciones especiales.

Cruzate definia el panorama social a la ciutat amb una cruesa difícil de conciliar amb el triomfalisme del règim: «Precisa nos fijemos en que hay quien carece de los más necesario, quien no tiene dinero con que adquirir los elementos de primera necesidad para su subsistencia, quien no puede comprar pan». I advertia: «Conviene no crear nuevos enemigos».[277]

276. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.2.1939.

277. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.4.1939.

L'alcalde Brufau respongué a aquestes paraules explicant que des del primer moment es posaren a l'acció en aquest tema. Amb un «aparato multicopista» elaboraren circulars per a tots els fabricants per tal que reclamessin primeres matèries per a un període de quatre setmanes. Malgrat haver rebut les autoritzacions corresponents, «no tenían utilidad alguna porque los almacenes no podían servir sino con grandes retrasos en la entrega, retrasando así mismo en parte el trabajar». Brufau deixà constància que havia fet patent el problema al «Comité Algodonero y Colegio de la Seda [...] delante el peligro de un conflicto social». Afegí que hi havia previsió de rebre «un millón de kilogramos de seda» i que algunes fàbriques treballaven només quatre dies a la setmana per la manca de cotó. Altres indústries, com per exemple Gassol, no havien començat a treballar «por haber sufrido la maquinaria por el bombardeo».[278]

Les discussions sobre aquesta problemàtica es repetiren de forma recurrent els mesos següents. El maig de 1939, les autoritats locals feren gestions davant del president de la Diputació sobre la necessitat «que se concediese un buen cupo de seda a los fabricantes de esta ciudad» i el comte de Montseny —president de la Diputació— animà els fabricants: «No demoren sus peticiones para con dicho ambiente hacer mayor presión a las Autoridades superiores».[279]

El juliol següent la situació de l'atur continuava essent alarmant. El regidor Vicens feia constar a la reunió del consistori que, segons les disposicions dictades per les autoritats superiors, «todas las empresas debían tener el mismo personal que tenían en mil novecientos treinta y seis, lo que le parece bien, para que no haya obreros parados», i inquiria a l'Alcaldia quines gestions s'havien fet en aquest sentit. L'alcalde al·legà que el municipi no tenia competència en aquest àmbit.[280]

En aquest context, l'arribada de vaixells carregats de cotó es convertia en una notícia destacada a la premsa local.[281]

278. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 21.4.1939.

279. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.5.1939.

280. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.7.1939.

281. «Gracias a las gestiones del Caudillo y de las dignísimas autoridades barcelonesas, que no descansan para solucionar definitivamente el problema de la citada indus-

La problemàtica de l'atur arribà a ser tan greu a tot l'Estat que el 17 d'octubre de 1940 Franco signà un decret que regulava la «exención del pago de alquiler, agua y luz eléctrica a todos los trabajadores en paro».[282] En el mateix sentit, el desembre de 1940, la Delegación Comarcal Sindical de Mataró oferia «a los parados más necesitados [...] 1 Kg. de arroz, 1 Kg. de garbanzos, medio litro de aceite».[283]

Per apaivagar la contestació social es prengueren algunes mesures de caire social com, per exemple, el pagament del jornal dels diumenges.[284] També es feren proclames grandiloqüents des de la premsa intentant denunciar els suposats culpables d'aquestes situacions, curiosament entre la «gente que se llama de orden».[285]

L'atur o la manca de feina era sols una variable d'aquesta situació explosiva. Una altra de molt determinant eren els salaris. Per estudiar l'impacte dels salaris a la vida quotidiana d'aleshores s'ha fet un buidat de 110 ítems d'un conjunt d'accidents laborals ocorreguts l'any 1941 en els quals, a més de les característiques de les lesions sofertes, es feia esment del salari dels operaris o operàries.[286]

---

tria parece ser que próximamente llegarán a nuestro puerto varios buques con sendos cargamentos de algodón, de los cuales están ya en camino el "Teseo", que conduce 4.500 balas; el "Laura C", con 7.850; el "Ida", con 3.000; el "Oakman", con 10.300; y el "Mar Caribe", con 13.000». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS*, núm. 40, 20 d'octubre de 1939.

282. *Mataró*, núm. 38, 16 de novembre de 1940.

283. *Mataró*, núm. 50, 19 de desembre de 1940.

284. «En ejecución de órdenes recibidas de la Superioridad, relativas al inexcusable cumplimiento de la disposición legal que ordena pagar el salario también los domingos, se recuerda que serán detenidos todos aquellos patronos de quienes conste que hayan soslayado, saboteado o negado el cumplimiento de dicha disposición». *Mataró*, núm. 37, 31 de juliol de 1940.

285. «¡OBREROS! Estad seguros: los rojos no volverán nunca más a mancillar el suelo de NUESTRA ESPAÑA. Han sido vencidos por las armas. Pero también por su DESGOBIERNO, por su TIRANÍA, por su MALDAD, por su COBARDÍA, por sus VICIOS y por sus MENTIRAS. Los "rojos" han sido total y absolutamente vencidos. Pero el MOVIMIENTO NACIONAL —que no es de izquierdas ni tampoco de derechas—, tiene que vencer ahora otro enemigo, que aún no ha sido derrotado; es la gente que se llama de orden, con su incomprensión, su avaricia y su ruindad; de esa gente enemiga del orden de la NUEVA ESPAÑA. Del orden que impondrá el CAUDILLO; de la era de auténtica JUSTICIA». *Mataró*, núm. 37, 31 de juliol de 1940.

286. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-402.

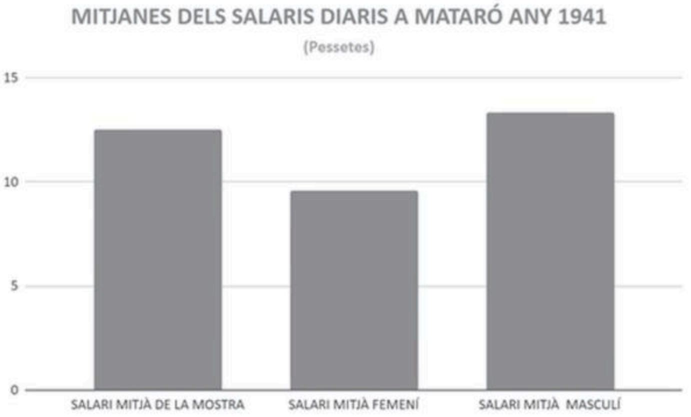

GRÀFIC 13. Mitjanes dels salaris diaris a Mataró (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-402.

El jornal mitjà de tots els elements computats es situa a 12,52 pessetes diàries. La mostra estudiada està integrada per 87 homes i 23 dones, amb una diferència considerable en les seves percepcions. Els primers cobraven de mitjana 13,30 pessetes, i les dones, 9,59 pessetes. El salari més elevat computat a la mostra era de 25 pessetes diàries. El compartien un teixidor i un matricer que treballava en un taller de reparació d'automòbils. A la banda oposada, les remuneracions més baixes es troben en un aprenent de fusteria que cobrava 3,60 pessetes i una treballadora tèxtil que percebia 3,88 pessetes.

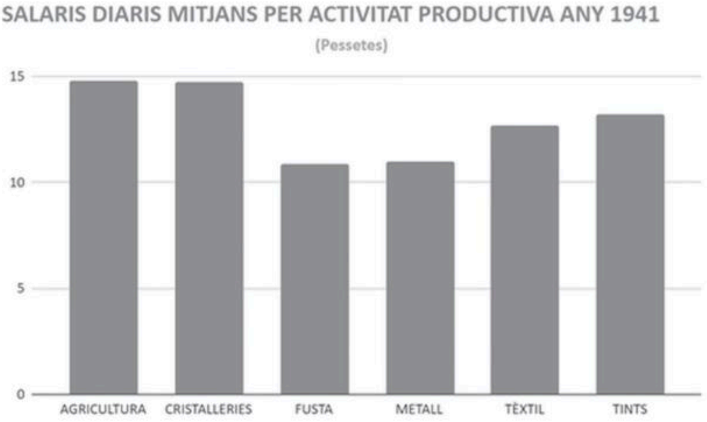

GRÀFIC 14. Salaris mitjans segons l'activitat productiva a Mataró (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-402.

Si l'anàlisi es fa segons l'activitat productiva, els treballadors de la terra percebien de mitjana 14,78 pessetes diàries, seguits de molt a prop dels operaris de les Cristalleries de Mataró, que es situaven a 14,72 pessetes. Tanmateix, caldria fer avinent, a l'hora de comparar aquestes dues quantitats, que, tal com es deia en aquell context, «a la fàbrica els jornals no s'apedreguen mai»[287] en el sentit que els treballadors del camp no cobraven els dies que les inclemències meteorològiques no els permetien treballar i els operaris fabrils no es trobaven subjectes a aquestes limitacions.

Els jornals dels tints es situaven a 13,23 pessetes i els de les empreses de fusta i metall estaven molt igualats, 10,87 pessetes el primer i 10,98 pessetes el segon.

El sector tèxtil, tot i ser el que tenia algun dels salaris més elevats de la mostra, es situava de mitjana a 12,66 pessetes, import llastrat per la presència de treball femení —inexistent a la majoria dels altres sectors— i molt mal retribuït. Així, si un teixidor podia cobrar més de 20 pessetes diàries, una bobinadora en cobrava 6,66 i una cosidora 8,98. Però, al mateix temps, una dona que treballés a l'Standart podia arribar a cobrar 11,77 pessetes.

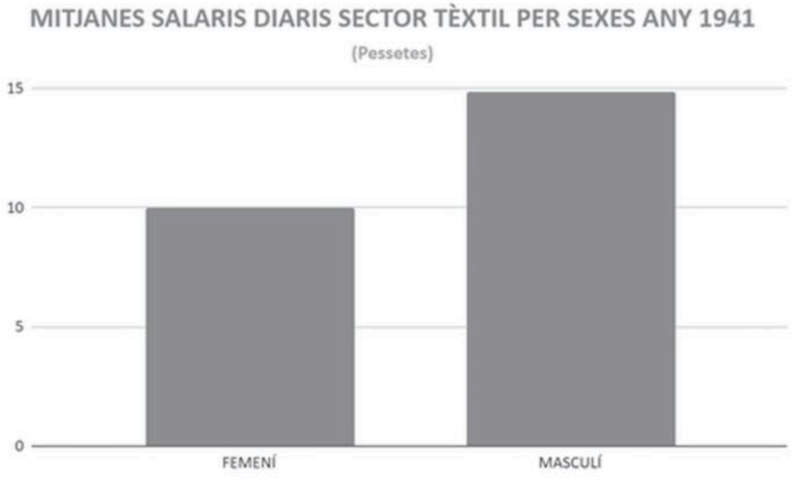

GRÀFIC 15. Mitjanes dels salaris diaris del sector tèxtil a Mataró (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-402.

287. Conversa mantinguda amb Francesca Alcorias Jofre, treballadora de Can Minguell. Juliol de 2009.

Un altre element que condiciona aquestes xifres és la diferència de categories professionals en un mateix àmbit. Així, a tall d'exemple, els operaris de les Cristalleries de Mataró tenien de mitjana un jornal de 23 pessetes, mentre que el dels aprenents es situava entorn de les 7 pessetes. Aquesta xifra era similar per als nois de la mateixa categoria de l'àmbit del metall i de la fusteria.

Si aquesta era, de forma aproximada, una radiografia dels salaris, manca encara una variable per conèixer la situació econòmica en què es desenvolupava la vida de la classe treballadora: els preus dels productes de consum bàsic. Amb les dades extretes del diari *Mataró* de l'any 1941 s'ha confeccionat aquesta petita mostra dels preus fixats per la Delegación Local de Abastos.

TAULA 6. Preus, en pessetes, d'alguns productes bàsics

Producte	*Preu*
Pa (kg)	1,00
Arròs (kg)	1,40
Patates (kg)	0,75
Cigrons (kg)	2,50
Sucre (kg)	3,10
Oli (l)	4,00
Bacallà (kg)	3,75
Vedella (kg)	14,00
Xai (kg)	11,00

Font: Elaboració pròpia a partir de *Mataró*, núm. 67 (6 febrer 1941), entre d'altres.

La primera constatació a fer destaca per la seva obvietat: l'escassa capacitat adquisitiva dels salaris estudiats anteriorment. El jornal mitjà de la mostra, establert en 12,52 pessetes, podria permetre consumir, bàsicament, pa i patates. Més dificultats hi devia haver per comprar amb una certa regularitat oli o sucre. Els productes carnis esdevenien absolutament inabastables per a aquestes economies que normalment havien de destinar una part important dels ingressos al pagament dels lloguers i a altres despeses de l'àmbit domèstic.

La impossibilitat per a moltes famílies d'accedir a les proteïnes d'origen animal portà a la pràctica —molt estesa en aquell context— de la

cria, en l'àmbit domèstic, d'aus destinades al consum. Gallines i pollastres donaven vida amb la seva presència a terrats, galeries, coberts i patis, on també tingueren espai els colomars on es criaven per al consum —no pas per lleure— coloms i tórtores. Però no sols foren aus. Conills i conills porquins també eren criats per moltes famílies i sovint acabaven enriquint un arròs dominical massa trist.

En aquesta mateixa línia de l'autoabastiment incidiria la denuncia de la Delegación Hidráulica de los Servicios del Pirineo Oriental. Segons aquest organisme, «...el cauce de la Riera de Argentona se utiliza en su totalidad para el cultivo de la agricultura por personas que carecen de toda autorización para ello, existiendo una cantidad exorbitante de huertos cercados con toda clase de material, como vallas de madera, palizadas y construcciones...». En vista d'aquests fets —i del perill que això significava en el cas de grans avingudes d'aigua—, l'Alcaldia ordenà als responsables dels horts que eliminessin totes les tanques i altres obstacles i prohibí «hacer plantaciones o siembras en el referido cauce» amb l'amenaça que, si no feien cas, «se les privará de recoger los frutos pendientes».[288] L'existència d'aquests petits horts permetia aportar a l'alimentació familiar verdures o llegums de producció pròpia.

Una altra conseqüència de les característiques dels salaris estudiats era la dificultat de moltes persones o famílies d'accedir, no ja a la compra d'habitatges, sinó tan sols al lloguer de pisos o cases. Això feu molt habitual la pràctica dels subarrendaments amb l'aparició dels rellogats, figura que comprenia des d'individus que podien compartir habitació amb persones estranyes al pis d'un tercer fins a grups familiars que disposaven d'una o dues habitacions —amb dret als espais comuns— conjuntament amb els propietaris o arrendataris de l'habitatge. Els llibres d'incidències de la Guàrdia Municipal són testimoni fefaent d'aquesta pràctica i de l'elevada conflictivitat que generava, ja fos per causa de robatoris,[289] per introduir

288. *Mataró*, núm. 106, 13 de juny de 1941.

289. «Antonio O. R. (...) domiciliado en la calle Moreto n.º 9 el cual el día 1 del corriente sustrajo de la habitación de la realquilada llamada Carmen Casas Torrent, el reloj que se adjunta, valiéndose de que la inquilina estaba durmiendo a cuyo efecto entro de puntillas dentro de la habitación a las 23'30 horas y a tientas se lo llevó de la mesilla de noche». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2906-416.

determinades persones a l'habitatge,[290] o senzillament per malvolença entre les parts.[291]

Un testimoni indirecte d'aquesta problemàtica l'ofereix l'acord de l'Ajuntament de l'any 1953 d'ordenar una «revisión médica de los habitantes en viviendas hacinadas». A tall d'exemple, l'informe indica que a la casa número 27 del carrer Sant Pelegrí hi vivien 26 persones i al carrer de D. Magí, número 1, l'inquilí, Pere Masramon Bres, hi tenia rellogades 30 persones. El document n'ofereix altres casos.[292]

Com no podia ser d'altra manera, i com ja s'havia anunciat per part d'alguns membres del consistori, la precarietat portà ineluctablement a la contestació social en forma de vagues per reclamar millores salarials.

Això es començà a percebre d'ençà l'any 1942, com ha assenyalat Margarida Colomer.[293] Tanmateix, la conflictivitat mantingué un *crescendo* els anys següents. Una data rellevant fou el novembre de 1945 amb una protesta organitzada per les dones que treballaven en l'àmbit tèxtil que es presentaren als seus llocs de treball, però mantingueren una actitud de «braços caiguts». Segons recull Margarida Colomer d'una dona que hi participà: «Fèiem l'horari establert però no treballàvem».[294] Després d'uns dies de tensió, la patronal acordà la concessió d'una prima de 75 pessetes mensuals per a tots els treballadors del sector.[295] Al cap de tres mesos, els empresaris deixaren de satisfer aquest pagament, fet que donà lloc a la vaga de la primavera de 1946. Segons Ricard de Vargas-

290. El 18 d'agost de 1945, Maria Boada Bosch fou detinguda per haver estat trobada «por la inquilina de la casa dentro de la habitación con un hombre, por cuyo motivo no la quiere en su casa. Como quiera que la Boada está en dicha casa no como realquilada, sino solo a dormir y no tiene en ella mueble alguno dispuse que no la permitiera la entrada y que hoy vaya a recoger un paquete de ropa». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB. 611-2. 18.8.1945.

291. «Queda detenida la que dice ser y llamarse Josefa Aguilar Ponches de 47 años (...) domiciliada en G. Mola 36, la cual al presentárseme en su domicilio requerido por la realquilada de dicha casa Maria Fuster Xirau, se insolentó y maltrató de palabra al suscrito. La Maria Fuster tenía una habitación realquilada y la Aguilar le ha quitado de la misma una cama, colchón y lavabo y según la propia Aguilar confiesa se lo ha vendido al trapero». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2. 25.6.1947.

292. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-505-31.

293. Colomer, *La postguerra*, p. 484 i seg.

294. Colomer, *La postguerra*, p. 485.

295. Vargas-Golarons, «La vaga», p. 88.

Golarons, es tractà d'una vaga general en la qual les dones tingueren un especial protagonisme.

El seguiment d'aquesta protesta obrera es pot fer a partir dels informes que el cap de la policia municipal, Lluís Briansó, adreçava diàriament al «Delegado Gubernativo».[296] L'informe del 8 de febrer de 1946 assenyalava que «al mediodía, se ha iniciado y se ha ido generalizando, una huelga de brazos caídos de obreros del ramo Textil». El document detallava les empreses on hi havia hagut aturades i afegia que, segons informes del gerent d'Industrial Mataró Gerona, S. A., Narcís Marfà, un capità de la Guàrdia Civil s'havia presentat a la fàbrica i «ha hablado con comisiones de los obreros y a sus instancias han reanudado el trabajo». A la tarda del mateix dia s'afegiren a la protesta els treballadors d'Herederas de Juliá Ginesta, S. L., Manufacturas Ribas y Julia, La Industrial Trasatlántica, S. A. i Manufacturas A. Gassol, S. A.

L'11 de febrer de 1946, l'informe indicava que al matí no s'havia treballat a l'empresa La Comercial Trasatlántica i que una representació dels seus treballadors havia anat a la seu de la CNS «donde se ha llegado a un acuerdo».

El dia 16 de març iniciaven la vaga de braços caiguts les fàbriques Fontdevila y Torres, S. A., Ymbern, S. A. i Esperalba, Robreño y Puig. L'informe afegia que una comissió de dones de les esmentades empreses havia visitat el «Delegado Comarcal Sindical» i l'alcalde. El document assenyalava el rumor que la vaga continuaria els dies següents amb la implicació de noves fàbriques, «proyectándose manifestaciones huelguistas».

El 22 de març es mantenia la vaga a Clement Marot, Julià Ginesta, Indústries Minguell, Esperalba i Industrial Mataró-Gerona. Cap a les 6 de la tarda es concentraren grups d'obrers davant l'Ajuntament sol·licitant la presència de l'alcalde. El responsable de la CNS rebé una comissió a la qual comunicà que havia rebut ordres superiors per tal de dissoldre la manifestació. Si es dissolien, «podrían ser recibidos por las Autoridades Locales cuantas comisiones lo solicitaran». La manifestació es dissolgué.

L'endemà, la vaga s'havia estès «a las restantes fábricas del ramo textil». A les 11 del matí s'havien concentrat davant de l'Ajuntament «grupos de mujeres en manifestación, interviniendo la Guardia Civil para guardar el orden». A la tarda, agents de la Policia detingueren i portaren

296. Aquesta citació i les següents, fins que s'indiqui el contrari, es troben a Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48.

a Barcelona Joan Tarensi Cabot, Joan Lluís Roig Ontangas, Antoni Duxans Garí, Josep Lleonart Pelegrí i Joan Macià Comas, «elementos de significación marxista». Els mateixos policies detingueren «algunas mujeres que intentaron perturbar el normal desenvolvimiento de las sesiones de cinema en los locales de espectáculos de esta ciudad» i després de ser interrogades foren posades en llibertat.

La vaga es mantingué els dies següents fins al 26 de març: quan «tot Mataró era tancat i tot Mataró era al carrer [la Guàrdia Civil] pressionada per la força exhibida per tota la classe treballadora mataronina unida es veié de bell nou obligada a arbitrar en el conflicte per posar-hi fi».[297] La Guàrdia Civil imposà als fabricants i autoritats locals restablir el pagament de 75 pessetes mensuals que s'havia acordat en la protesta anterior. Segons Margarida Colomer, l'èxit de la vaga, que va ser total, va ser degut a la presència massiva de vaguistes, que haurien arribat als 4.000.[298]

D'aquesta vaga és interessant destacar-ne el protagonisme que hi tingué la població femenina amb la seva actitud de «braços caiguts». Les dones, principals afectades per la precarietat dels salaris, prengueren un paper més que notable en aquesta protesta. Els seus arguments del novembre de 1946, en la fase prèvia del conflicte, eren irrebatibles: «Nosaltres amb el que ens pagueu no podem viure, per tant, per no viure no treballem».[299]

Un cop superat el conflicte, el 28 de març de 1946, les autoritats locals reconeixien la gravetat de la situació que s'havia originat a la ciutat i, indirectament, el protagonisme que havia tingut el cos armat en la seva resolució.[300]

297. Vargas-Golarons, «La vaga», p. 91.
298. Colomer, *La postguerra*, p. 490.
299. Vargas-Golarons, «La vaga», p. 88.
300. «...el conflicto felizmente resuelto y que se había iniciado el sábado de la semana anterior por los productores de algunas fábricas de géneros de punto de esta ciudad resuelto por la intervención eficacísima del señor Teniente Coronel del Benemérito Cuerpo de la Guardia Civil (...) secundado por las demás autoridades y funcionarios de distintas instituciones, entre los cuales los señores Guarot, Delegado Sindical Comarcal; Izquierdo que lo es del Frente de Juventudes, las señoritas telefonistas, que estuvieron en servicio permanente dando prelación al servicio a disposición de las autoridades, las fuerzas de Policía armada que se desplegaron a esta ciudad y otros». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 28.3.1946.

Tot i que la premsa local silencià absolutament aquests incidents en l'interregne que es produí entre els fets de novembre de 1945 i març de 1946, el periòdic *Mataró* publicà sengles articles que debatien aquesta problemàtica.

El 16 de febrer de 1946 es publicava un article amb el títol «El trabajo como remedio» en el qual, entre altres coses, es deia:

> Las recientes mejoras en los salarios materializadas en pluses periódicos de vida cara, no constituyen por sí solas la solución de los problemas que plantea la situación alimenticia de las masas ciudadanas [...]. Nadie se llame a engaño, porque a la vista de todos está, que no tenemos problemas por falta de poder adquisitivo, sino por falta de género qué adquirir.

I concloïa el seu discurs amb una frase —agosarada en aquells moments— que qüestionava la política econòmica del règim, «...pues la autarquía no deja de ser un idealismo con ribetes utópicos».[301]

Tres dies després, un article titulat «Pan y Justicia Social» afirmava:

> Pan, sí, y pan material del cual se ven privados a causa de tantas injusticias sociales infinidad de personas y familias pobres e incluso obreras y trabajadoras. Pan, sí, y pan material que muchas veces valiéndose de procedimientos criminales e inconfesables, sacan de la boca del pobre, por decirlo así, manos codiciosas que no buscan más que su medro personal y no les mueve más que una ambición insaciable de dinero.[302]

Ambdós posicionaments permeten copsar les diferents sensibilitats que sobre la situació econòmica hi havia entre els membres de les estructures de poder dominant a Mataró. De fet, la premsa en cap moment feu una crítica de la vaga, malgrat el seu fort impacte social, potser perquè s'era ben conscient de la cruesa de les condicions de vida de la classe obrera de la ciutat.

301. «Si no se produce, no puede haber suficiente mercancía en el interior y no puede haber el sobrante necesario para adquirir del exterior lo que precisa para subsistir o trabajar, por ejemplo, trigo, algodón, carburantes, etc. etc. De manera que si trabajamos comeremos, pero si no trabajamos, hasta parte de nuestra comida tendremos que dar a los otros pueblos para el intercambio, pues la autarquía no deja de ser un idealismo con ribetes utópicos». *Mataró*, núm. 766, 16 de febrer de 1946.

302. *Mataró*, núm. 767, 19 de febrer de 1946.

La gravetat dels incidents originats el mes de març de 1946 mogué les autoritats a prendre mesures clarament proactives, conscients dels riscos a què s'enfrontaven.

El dia 24 de gener de 1947 es reuniren a Mataró els alcaldes de Mataró, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt, Arenys de Mar, Canet de Mar, Sant Pol de Mar, Calella, Pineda de Mar, Malgrat de Mar i Blanes per tal d'elaborar un document que s'havia de trametre als ministeris de Treball i d'Indústria.

A tall de presentació, indicaven que el territori de les seves demarcacions constituïa «la comarca de España en la que radica un porcentaje más elevado de la industria de tejidos de punto tanto en utillaje industrial como en número e importancia de las empresas y número de los productores empleados en las mismas».[303] El motiu que els aplegava era «el gravísimo problema de carácter económico y social con posibles derivaciones en el orden público, consecuencia de la falta de algodón hilado primera materia básica para el trabajo de esta industria». Exposaven que el caràcter fonamental d'aquesta indústria a cadascuna de les poblacions citades condicionava tot un seguit d'altres sectors productius com els tints, la construcció metal·lúrgica, la indústria del cartró, els transports o la construcció.

Denunciaven en el seu escrit «el progresivo paro que día a día va aumentando» i l'atribuïen a dos factors. En primer lloc, les dificultats per exportar la producció pels tràmits que imposaven els països potencialment importadors. Lligat a aquest fet, les concessions de cotó filat —que autoritzava l'Estat a les empreses elaboradores— es fixaven en funció de la part de producte que s'exportava. En ésser limitades les exportacions, l'abastiment de fil era, també, cada vegada menor. Això generava un cercle viciós el resultat del qual era la paralització del treball i, en conseqüència, l'atur. Els signants del document afirmaven:

> Esta paralización del trabajo afectaría a las poblaciones representadas en esta reunión, en la cuantía siguiente: Mataró 20.000 personas = Arenys de Mar 3.600 = Canet 4.000 = Pineda 1.000 = Blanes 500 = Calella 7.000 = Malgrat 3.500 = San Vicente de Llavaneras 100 = San Andrés de Llavaneras 200.

303. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 112-9. Mentre no s'indiqui el contrari, les citacions següents pertanyen al mateix document.

La petició concreta fou que s'autoritzés els filadors de cotó a lliurar «mensualmente algodón en la medida de las disponibilidades de acuerdo con las fichas de contratación suscritas». En el cas que això no fos possible es sol·licitava el cotó necessari «que permita cubrir una jornada de trabajo por cada tres días semanales». Aquesta segona proposta —de mínims— implicava a la pràctica dos dies de feina a la setmana per a les treballadores i treballadors.

Un document annex, sense data, inclou una còpia d'una carta adreçada al governador civil. L'alcalde de Mataró li indicava: «El Sr. Ministro se mostró interesadísimo en el asunto y dispuesto a tomar las medidas conducentes a su adecuada solución». Concloïa l'escrit amb una mena de prec: «Le anticipo mi agradecimiento y el de la Ciudad entera, cuya vida económico-social depende por completo del Género de Punto hoy amenazado de paro total forzoso. Quedo a las órdenes de V. E. incondicionalmente».

Amb dos dies de treball a la setmana, les condicions salarials i de vida descrites i els antecedents de mobilitzacions socials esdevingudes l'any anterior, les autoritats locals manifestaven el seu neguit i nerviosisme davant d'un futur que preveien molt incert. Sobretot tenint en compte que la vaga de Mataró estigué inspirada en una situació molt similar que tingué lloc a Manresa el mes de gener de 1946 caracteritzada, també, per l'activisme de les dones, la protesta en forma de «braços caiguts» i la reclamació de les 75 pessetes. Calia cercar un aturador a aquesta incipient contestació obrera al règim.[304]

La denúncia del sistema autàrquic —abans citada per part d'un comentarista periodístic— en aquests moments marcava el camí que calia seguir per superar les condicions d'una política econòmica obsoleta i que posava en risc l'*statu quo* consolidat després de la guerra. Al mateix temps, avançava una nova etapa econòmica del règim franquista, el *desarrollismo*, que no es configuraria plenament fins al Pla d'Estabilització de 1959. D'aquí el profund neguit i la preocupació i, en part, una certa actitud condescendent de les autoritats locals amb les més que justificades demandes obreres.

304. <http://www1.memoria.cat/franquisme/content/la-vaga-de-la-fabrica-nova-1946>.

IV.2. El món de la cultura i l'associacionisme

El món de la cultura en aquesta etapa històrica discorregué per una doble via. Per una part hi hagué l'activitat vinculada a la ciutat, la pròpia dinàmica interna i les seves tradicions, i per l'altra, l'activitat que les estructures polítiques del règim dirigien. Un clar testimoni del segon tipus el trobaríem, per exemple, en les activitats que organitzava a Mataró el Sindicato Español Universitario, dependent de la Falange. El 23 de setembre de 1939 comunicava a l'alcalde de la ciutat la I SESIÓN DE CINE FÓRUM per a l'endemà. Al mateix temps sol·licitava «un donativo para la Caja del Estudiante Necesitado». Cloïa la petició «con un cordial saludo Nacional-Sindicalista» i l'expressió «UNIVERSIDAD, REVOLUCIÓN, IMPERIO».[305]

La sessió de cinema, àmpliament anunciada a la premsa local, consistí en la projecció del «magnífico film de la U. F. A. FUGITIVOS» i concloïa la crida a la sessió dominical: «Para nosotros, el Cine es un Arte y una Arma. Un Arte que debemos dignificar y un Arma que debemos poner al servicio de España».[306]

La pel·lícula en qüestió era *Flüchtlinge*, dirigida l'any 1933 per Gustav Ucicky, obra que aconseguí el primer premi a la millor pel·lícula alemanya instituït pel ministre de Propaganda del règim nazi Joseph Goebbels[307] i que constituïa una exaltació de la nació alemanya i un atac furibund al comunisme.

Una altra entitat orgànicament vinculada al règim era el Servicio de Educación y Descanso, dependent de la Delegación Provincial de Sindicatos. L'any 1943 organitzà un concert de l'Orquesta Clásica Femenina Isabel de la Calle,[308] quelcom rellevant en aquest moment històric tenint en compte la consideració que es tenia del gènere femení.

305. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-114-1. 23.9.1939.

306. *Hoja Oficial de FET y de las JONS de Mataró*, núm. 18, 23 de setembre de 1939.

307. MANVELL, *Doctor Goebbels*, p. 135.

308. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 21.2.1943.

IMATGE 26. L'Orquesta Clásica Femenina Isabel de la Calle al Fomento Mataronés. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1.

El mateix any, la mateixa institució organitzava un recital del pianista Luis Galve.[309]

El 28 de setembre de 1945, Rafael Estrany Ros, com a cap del Servicio de Educación y Descanso, sol·licitava autorització per a diversos actes que pretenia organitzar aquest ens. El primer era una «velada de Boxeo en el Teatro de E. y D.» i el segon un «selecto concierto en la Biblioteca Popular de la Caja de Ahorros».[310]

La iniciativa municipal tendia a fer homenatges a personalitats locals que haguessin tingut projecció nacional o internacional. Fou aquest el cas del pianista Frank Marshall. Se'l reconegué com a fill predilecte de la ciutat el 2 de juny de 1943. El mateix dia es feu un concert a la Sala de Cultura de la Caixa d'Estalvis en el qual intervingueren Rosa Sabater, Enric Torra i Alícia de la Rocha.[311] La relació entre Marshall i les autoritats

309. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 28.2.1943.
310. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-138. 28.9.1945.
311. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002. 10.3.1943.

degué ser prou cordial. L'any 1949 fou convidat a la celebració de les Santes, però se n'excusà per motius de salut. Tanmateix, elogià les celebracions i feu un donatiu per a la beneficència local.[312]

Una situació semblant s'esdevingué amb el cineasta Enric Fité Sala. Fou homenatjat l'any 1949 a la sala de plens de l'Ajuntament de Mataró amb el lliurament d'una placa. En el discurs, l'alcalde remarcà: «Don Enrique Fité viene proyectado desde fuera del recinto de la Ciudad; España y el Extranjero nos lo galardona y lo da a conocer al mundo».[313]

Les associacions locals, de diversa índole, tingueren també el seu protagonisme en la vida cultural de la ciutat.

El poeta Josep Punsola Vallespí fou objecte d'un homenatge pòstum, el dia 29 de maig de 1949, organitzat per la Unió Excursionista de Catalunya de Mataró. El seu vicepresident, Jesús Illa Paris, signava la invitació a les autoritats municipals. L'acte s'inicià amb una missa a l'església de Santa Anna i, a continuació, al Teatre Clavé, feren una glosa del poeta Timoteu Mas, Esteve Albert i Jaume Aymà. Josep Reniu feu una lectura de poesies i hi hagué un recital de «Cançons de Muntanya, de Nit i de Camí»[314] a càrrec d'Àngels Cirera, Emili Vendrell i la coral de la Unió Excursionista de Catalunya de Barcelona, sota la direcció d'Elisard Sala.[315]

A nivell ciutadà caldria ressenyar la iniciativa del Deporte Billar Mataró, que l'any 1946 s'adreçà a l'Ajuntament sol·licitant autorització per retre un homenatge al popular compositor de sardanes Vicenç Bou i Geli.[316] Un mes abans, l'entitat local Sport Mataronés i les «Entidades

312. «...dado que he estado enfermo y todavía estoy convaleciente, no puedo asegurarle si para este día estaré en condiciones de poder realizar el viaje. No obstante, y para contribuir en algo a tan simpáticas fiestas que se organizan con motivo de las Santas por las cuales siempre he sentido verdadero afecto y veneración por la alta espiritualidad que encierran, y además por ser hijo nativo de esta Ciudad, le ruego acepte un modesto donativo de 500 ptas. (...) al objeto que tenga a bien distribuirlas como crea Vd. más conveniente entre los pobres de esa Ciudad y Centros de Beneficencia». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 23.7.1949.

313. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 30.6.1949.

314. Cal destacar que el programa reprodueix aquest títol en català.

315. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 28.5.1949.

316. «Que teniendo conocimiento de la penuria económica con que vive el compositor de sardanas, sexagenario, Sr. Bou, unos cuantos admiradores del mismo, socios de la referida entidad, acordaron (...) la celebración de un homenaje para honrarle y recoger algunas pesetas que como donativo extraordinario se le hará donación. A tal objeto,

sardanistas de la localidad» havien retut un homenatge al mateix compositor amb la presència de la cobla Caravana.[317]

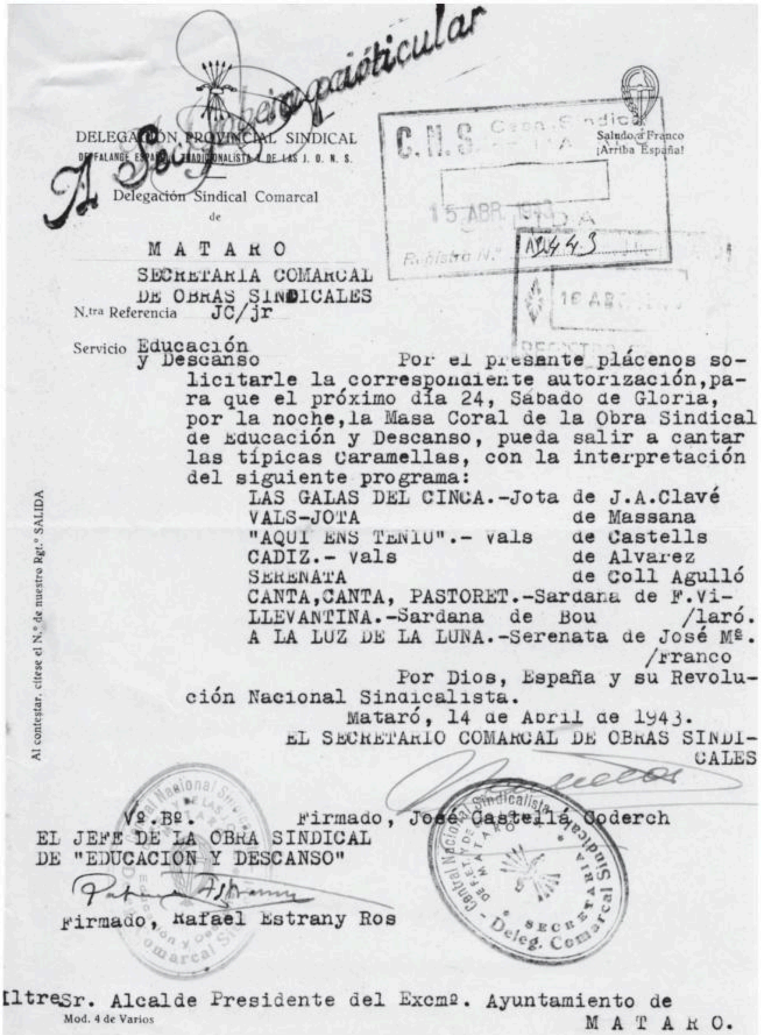

DELEGACIÓN PROVINCIAL SINDICAL
DE FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J. O. N. S.

Delegación Sindical Comarcal
de

MATARO
SECRETARIA COMARCAL
DE OBRAS SINDICALES

N.tra Referencia JC/jr

Servicio Educación
y Descanso

C.N.S.
Saludo a Franco
¡Arriba España!
15 ABR. 1943
Registro N.º 1244

Por el presente plácenos solicitarle la correspondiente autorización, para que el próximo día 24, Sábado de Gloria, por la noche, la Masa Coral de la Obra Sindical de Educación y Descanso, pueda salir a cantar las típicas Caramellas, con la interpretación del siguiente programa:

LAS GALAS DEL CINCA.-Jota de J.A.Clavé
VALS-JOTA de Massana
"AQUI ENS TENIU".- Vals de Castells
CADIZ.- Vals de Alvarez
SERENATA de Coll Agulló
CANTA, CANTA, PASTORET.-Sardana de F.Vilaró.
LLEVANTINA.-Sardana de Bou
A LA LUZ DE LA LUNA.-Serenata de José Mª. Franco

Por Dios, España y su Revolución Nacional Sindicalista.

Mataró, 14 de Abril de 1943.
EL SECRETARIO COMARCAL DE OBRAS SINDICALES

Vº.Bº.
EL JEFE DE LA OBRA SINDICAL
DE "EDUCACION Y DESCANSO"

Firmado, Rafael Estrany Ros

Firmado, José Castellá Coderch

Al contestar, cítese el N.º de nuestro Rgt.º SALIDA

IltreSr. Alcalde Presidente del Excmº. Ayuntamiento de
MATARO.

Mod. 4 de Varios

IMATGE 27. Sol·licitud de permís per a cantar caramelles.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 14.4.1943.

---

se decidió dar una audición de sardanas el próximo día 6 del corriente por la noche ante el local social de la entidad y acudir a la Estación del f. c. a la llegada del tren a las 20 horas para recibir al festejado con las "collas" que tomarán parte en la fiesta». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 2.9.1946.

317. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100. 6.8.1946.

Popularment, les cantades de caramelles organitzades pel Servicio de Educación y Descanso sol·licitaven el permís previ i a aquest efecte presentaven el programa de cançons que pensaven interpretar.[318]

Hi havia també altres entitats que s'afegien a aquestes celebracions. L'any 1949, l'Ajuntament oferí un ajut econòmic a les diferents colles que cantaren les caramelles a la seu del Govern local. Foren La Rondalla Mataronesa, el responsable de la qual era Andreu Caldas Castany; l'Agrupació Coral de la Unión de Cooperadores, amb Liberat Rafecas i Francesc Torres com a responsables; la Masa Coral de la secció cultural de l'Alianza Mataronense, el responsable de la qual era Francesc Sust Bellavista; la secció coral de l'Aspirantado d'Acció Catòlica de la parròquia de Sant Josep, sota la responsabilitat de Josep Canal Reguant, i la secció coral de la Joventut d'Acció Catòlica de la mateixa parròquia, sota la de Josep M. Tarragó Mir.[319]

L'Associació Sant Lluc s'afegia amb els seus actes a la vida cultural de la ciutat. Per a l'any 1947, el programa s'encapçalava amb un interessant dibuix de Marià Ribas amb la imatge del patró de l'entitat pintant un retrat de la Verge i l'Infant sobre un horitzó en el qual es percep una innegable perspectiva mataronina.

Els actes consistien en una exposició pictòrica al Museu Municipal, una missa en honor de sant Lluc i un concert i recital poètic. A l'exposició s'hi detallaven obres de Jaume i Jordi Arenas, Antoni Boix, Jordi Puiggalí i Marià Ribas mateix, entre d'altres. El concert fou interpretat pel Cuarteto Tutó i s'hi s'inclogueren primeres audicions d'obres de J. Tutó, Enric Torra i J. Soler. Hi hagué un recital de poesia, a càrrec de Josep Reniu, en el qual s'inclogueren obres de Josep Punsola i de Reniu mateix.[320]

IV.3. L'àmbit festiu i religiós

Qualsevol col·lectiu humà ha vehiculat idees, mites, emocions i sentiments —compartits pels seus membres— a través d'uns rituals propis que

318. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 14.4.1943.

319. Tots els grups reberen 100 pessetes menys l'agrupació de la Unió de Cooperadors i la corresponent a l'Alianza que en reberen 200. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 16.4.1939.

320. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-108. 18.10.1947.

IMATGE 28. Dibuix de Marià Ribas per a l'Associació Sant Lluc.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 95-28.

serveixen per a cohesionar i crear consensos entre la comunitat i, alhora, expressar aquest conjunt d'elements que diferencien i donen identitat a un grup determinat respecte dels altres. Disseccionant més el concepte es pot parlar de rituals o celebracions de caire laic o de caire religiós, en funció de quina sigui la raó última de la seva celebració.

La ideologia dominant al país, després de la victòria de les tropes sollevades, impregnà els rituals de la vida col·lectiva del seu propi esperit feixistitzant. Però a la vegada, considerant que tots els rituals d'origen religiós havien estat fortament reprimits d'ençà del juliol de 1936, aquests foren activament revalorats pel règim franquista i reincorporats en els seus propis esquemes interpretatius i propagandístics. A diferència del nazisme, que s'ha considerat que feu una mena d'incursió al neopaganisme, el franquisme abraçà amb força el catolicisme més tradicional i el convertí en una crossa ineludible del seu programari ideològic i cultural.

Una primera mostra d'aquest tipus de celebracions tingué lloc a Mataró el maig de 1939. Des d'instàncies superior es comunicà que durant aquest mes s'havien de convocar actes públics per celebrar la fi de la guerra amb el nom de Fiestas de la Victoria. A Mataró es dugueren a terme entre els dies 18 i 21 de maig de 1939. Ha estat possible localitzar el plec de les despeses, que ofereix una visió força àmplia de les activitats que es dugueren a terme.[321]

Un dels actes centrals fou la celebració religiosa. Tingué lloc a Santa Maria i fou objecte d'una contracta entre el responsable de la parròquia, Joan Fargas, i el representant del Servicio de Prensa y Propaganda de la Falange, Rafael Soler. L'objecte de la contractació fou la celebració d'una missa, concretament la «Misa Festiva de Ravanelli» el dia 18 de maig de 1939, que s'havia d'interpretar amb acompanyament d'orgue i d'instruments de corda, amb la participació de l'Academia Musical Mariana. L'import acordat fou de 250 pessetes.

Per a la mateixa data, i a les 10 de la nit, es pactà la intervenció de l'Orquesta Oriental Jazz per al ball que s'havia d'organitzar al Teatre Clavé. La seva minuta era de 300 pessetes. Signava el document Amadeu Casanoves, per part de l'orquestra, i J. Zaragoza per part de la Falange.

Aquesta mena de balls —restringits a determinats sectors socials— era l'àmbit on confraternitzaven les autoritats i les «jerarquías del Movimiento» amb els sectors de la burgesia local més o menys addictes al règim. Les autoritats i famílies més benestants es reservaven —previ pagament— alguna de les llotges del teatre. En aquest cas concret, les vint-i-cinc llotges del teatre reportaren al pressupost global de la festa uns ingressos de 648 pessetes. No hi mancà la toia, un ram de flors esponerós que es subhastava entre els balladors i qui se'l feia seu el regalava a una noia amb una certa voluntat de compromís. De la subhasta de la toia, se n'obtingueren 110 pessetes. El lloguer del teatre ascendí a 850,50 pessetes, i fou la despesa més elevada de tota la celebració. L'adornista Miquel Biada i el florista Frederic Pera presentaren sengles factures de 696 i 450 pessetes, respectivament.

Hi havia, òbviament, actes adreçats al conjunt de la població sense distinció de classes. Per al mateix dia s'havia contractat la cobla Emporium, de Barcelona, per tal que executés dues audicions al matí i una a la

321. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 17-2. Mentre no s'indiqui el contrari, els documents següents es troben en el mateix expedient.

tarda. El responsable del grup musical era Josep Puig i l'import acordat fou de 500 pessetes. En aquest mateix nivell de la celebració hi havia les passejades de la imatgeria festiva de la ciutat, els dies 18 i 21 de maig, que facturà Joan Diví «como jefe de los portantes y músicos de los gigantes», per un import de 350 pessetes. J. Diamant cobrà 150 pessetes per «peinar y vestir los gigantes y cabezudos». El mateix empresari facturà 637,40 pessetes en concepte de confeti, els paperets i serpentines que es llençaven al pas del seguici de gegants i capgrossos. En aquest mateix àmbit, més popular, caldria incloure-hi la presència dels pallassos PiPo Kita y Pon, que cobraren 190,80 pessetes per la seva actuació. Els globus i «juegos japoneses» costaren 500 pessetes.

La celebració, per tant, tingué una dimensió religiosa, política, de relació i de reconeixement mutu de les elits locals i les dirigents, i un caire obertament popular amb la finalitat d'aglutinar el major nombre d'adhesions possibles al nou model polític en uns moments d'absoluta precarietat en tots els ordres per a la majoria de la població. La celebració es tancà, econòmicament, amb un dèficit de 2.372,90 pessetes.

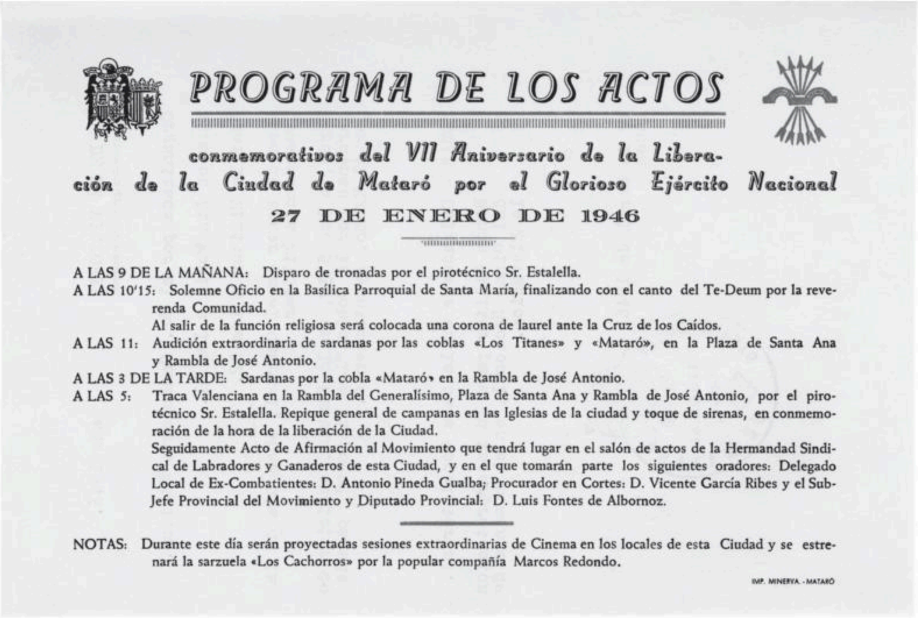

PROGRAMA DE LOS ACTOS

conmemorativos del VII Aniversario de la Liberación de la Ciudad de Mataró por el Glorioso Ejército Nacional

27 DE ENERO DE 1946

A LAS 9 DE LA MAÑANA: Disparo de tronadas por el pirotécnico Sr. Estalella.

A LAS 10'15: Solemne Oficio en la Basílica Parroquial de Santa María, finalizando con el canto del Te-Deum por la reverenda Comunidad.
Al salir de la función religiosa será colocada una corona de laurel ante la Cruz de los Caídos.

A LAS 11: Audición extraordinaria de sardanas por las coblas «Los Titanes» y «Mataró», en la Plaza de Santa Ana y Rambla de José Antonio.

A LAS 3 DE LA TARDE: Sardanas por la cobla «Mataró» en la Rambla de José Antonio.

A LAS 5: Traca Valenciana en la Rambla del Generalísimo, Plaza de Santa Ana y Rambla de José Antonio, por el pirotécnico Sr. Estalella. Repique general de campanas en las Iglesias de la ciudad y toque de sirenas, en conmemoración de la hora de la liberación de la Ciudad.
Seguidamente Acto de Afirmación al Movimiento que tendrá lugar en el salón de actos de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de esta Ciudad, y en el que tomarán parte los siguientes oradores: Delegado Local de Ex-Combatientes: D. Antonio Pineda Gualba; Procurador en Cortes: D. Vicente García Ribes y el Sub-Jefe Provincial del Movimiento y Diputado Provincial: D. Luis Fontes de Albornoz.

NOTAS: Durante este día serán proyectadas sesiones extraordinarias de Cinema en los locales de esta Ciudad y se estrenará la sarzuela «Los Cachorros» por la popular compañía Marcos Redondo.

IMP. MINERVA - MATARÓ

IMATGE 29. Programa d'actes del setè aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-94-36.

El desembre de 1940, el Govern municipal començà a elaborar el programa d'actes commemoratius del primer aniversari de l'ocupació de Mataró per les tropes italianes. La proposta vingué a càrrec del regidor Comas i consistí en una «misa de campaña», trasllat de les restes d'excombatents franquistes morts en actes de guerra, col·locació d'una làpida commemorativa de la fi de la guerra, «descubrimiento de las relaciones de Caídos en el Salón de Sesiones» de l'Ajuntament, lliurament de condecoracions «a los Combatientes que acrediten haberlo merecido» i un repartiment de «bonos de beneficencia y de comida extraordinaria» als establiments benèfics de la ciutat.[322]

Per a l'any 1941 es proposà subvencionar amb 850 pessetes una projecció matinal al teatre Clavé de la pel·lícula *Sin novedad en el Alcázar* destinada «a los pequeños colegiales [...] a los que servirá de estímulo para el cumplimiento en el servicio de sus deberes en el servicio de la Organización que es de la Patria».[323]

Una ressenya periodística de 1947 descriu a grans trets la celebració d'aquell any que s'havia convertit en un model genèric: «Gran número de casas y edificios públicos ostentaban colgaduras y las principales calles sendas banderas nacionales».[324] Al matí es celebrà un ofici solemne amb orgue i orquestra a la basílica parroquial: «en sitios preferentes del presbiterio figuraban todas las Autoridades, nutrida representación del Excmo. Ayuntamiento [...] representaciones del Ejército y otros oficiales. Acabó el acto con un solemne Te-Deum por la Rvda. Comunidad». A la porta de l'església, a la fi d'aquest acte, «fue colocada una gran corona de laurel al pie de la Cruz de los Caídos, siendo dados los gritos de ritual. La Banda Municipal cerró el acto con el Himno Nacional». A les 12 del migdia, davant l'Ajuntament, concert de la banda, i a la plaça Santa Anna, interpretació de sardanes. A les 2 de la tarda, a l'Hotel Suís, un «almuerzo de Hermandad» organitzat per la delegació comarcal d'«Ex-Cautivos». Presidí l'acte l'alcalde Joaquim Boter de Palau i ofe-

322. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 30.12.1940.

323. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 20.1.1941.

324. Algun any es feu, pràcticament obligatori a través d'un ban de l'alcaldia, guarnir les façanes de les cases aquesta diada. «ALCALDÍA DE MATARÓ. BANDO. (...) QUE, todas las casas deberán aparecer engalanadas con colgaduras y banderas durante el mencionado día...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-94. 24.1.1946.

rí la celebració el delegat d'excaptius Josep Vives Pàmies, amb l'assistència d'una cinquantena de persones. En el decurs de l'acte, amb el «mayor ambiente patriótico y de hermandad», es recitaren treballs poètics de Josep Català, elaborats durant el seu captiveri. «Una comisión estuvo en la Cárcel obsequiando a los reclusos». A les 5 de la tarda es feu esclatar una traca a la Rambla, i a la plaça Santa Anna hi hagué repic general de campanes en commemoració de l'hora d'entrada de l'Exèrcit franquista. També es requeria als industrials que a la mateixa hora fessin sonar les sirenes de les seves fàbriques.[325] Altra volta hi hagué sardanes, a càrrec de les cobles Mataró i Los Titanes. A la fi, a la nit, representació de l'òpera *Rigoletto* al teatre Clavé, dirigida per Antoni Capdevila.[326]

Ocasionalment, es podia convidar personalitats forasteres —de més o menys relleu— a aquests actes, com es feu l'any 1941 amb el secretari del consolat d'Alemanya a Barcelona.

Actes de característiques similars es succeïren, regularment, cada 27 de gener per commemorar l'ocupació de Mataró. Els tòpics de la retòrica feixista es repetien en discursos, any rere any, com el que l'alcalde Antoni Cabot adreçà als *camaradas* de Falange, encara, l'any 1949, com si no fos conscient que la geoestratègia europea s'havia modificat després de la fi de la Segona Guerra Mundial.[327]

Tanmateix, si hi havia una celebració que, per la seva forta imbricació en el teixit social de la ciutat, mereixia tota l'atenció de les autoritats franquistes era la de les Santes, festa major de Mataró.

Durant els anys de guerra, aquesta celebració no sols s'havia dut a

325. «La Comisión organizadora de las fiestas que tendrán lugar en nuestra Ciudad para conmemorar el séptimo aniversario de la liberación por el Glorioso Ejército Nacional, desea dar el máximo relieve al momento preciso en que se cumpla el séptimo aniversario de la entrada de las Tropas Nacionales en Mataró, a cuyo efecto ruego a V. como ya figura en el Programa Oficial de festejos que se acompaña, se proceda a un toque prolongado de quince minutos por la sirena de su fábrica, a las cinco en punto de la tarde del día 27 del corriente mes. (...) S. A. Ymbern. Manufacturas Antonio Gassol, S. A». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-94. 24.1.1946.

326. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1. 27.1.1947.

327. «Se computará una década, del venturoso día en que al amparo de la bandera roja y gualda tremolada por el Ejército liberador, se puso fin a un vergonzoso período de opresión y de oprobio, provocado, alentado y mantenido por intereses internacionales de los enemigos de la civilización cristiana y que habían escogido España para la gestación de sus siniestros propósitos». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 27.1.1949.

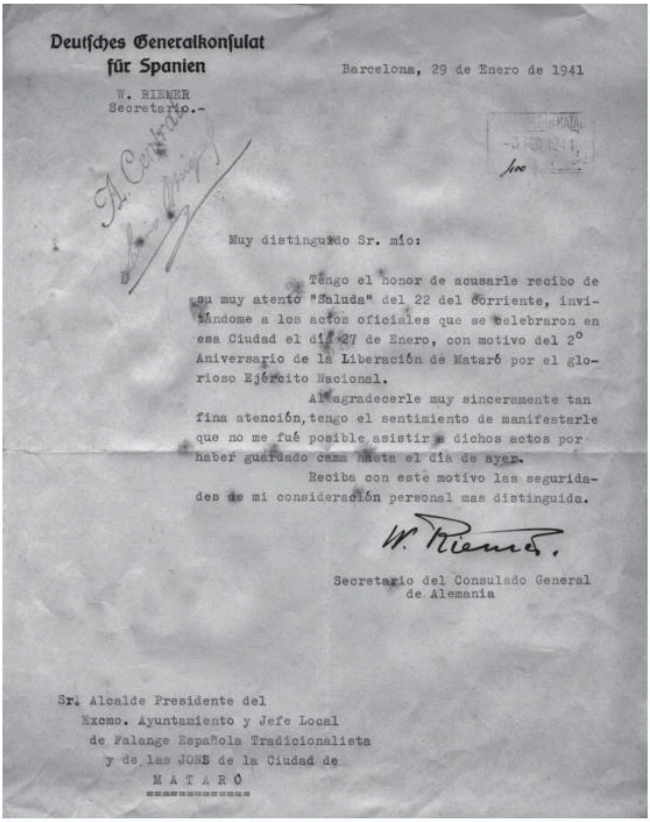

**Deutsches Generalkonsulat
für Spanien**

W. RIEMER
Secretario.-

Barcelona, 29 de Enero de 1941

Muy distinguido Sr. mío:

Tengo el honor de acusarle recibo de su muy atento "Saluda" del 22 del corriente, invitándome a los actos oficiales que se celebraron en esa Ciudad el día 27 de Enero, con motivo del 2º Aniversario de la Liberación de Mataró por el glorioso Ejército Nacional.

Al agradecerle muy sinceramente tan fina atención, tengo el sentimiento de manifestarle que no me fué posible asistir a dichos actos por haber guardado cama hasta el día de ayer.

Recibe con este motivo las seguridades de mi consideración personal mas distinguida.

W. Riemer.

Secretario del Consulado General
de Alemania

Sr. Alcalde Presidente del
Excmo. Ayuntamiento y Jefe Local
de Falange Española Tradicionalista
y de las JONS de la Ciudad de
MATARÓ

IMATGE 30. Carta d'agraïment del secretari del consolat general d'Alemanya a l'alcalde de Mataró (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-28-4, 1. 29.1.1941.

terme —per raons òbvies—, sinó que, fins i tot, havia estat blasmada i objecte d'invectives a la premsa.[328] Per tant, en virtut d'una mena de moviment pendular, les autoritats del nou règim s'esforçaren a privilegiar les celebracions tradicionals d'aquestes diades i arribaren a conferir

328. «Adeu-siau gegants, en Roba faves, la geganta, la geganteta i els nanos adeu-siau lluïsos i marianos, i hijas de María, abanderats gremials, pendonistes de casa bien, i senyors mudats, encarcarats i condecorats que tant d'esplendor donàveu a la processó, ja no lluireu mai més. Adeu als actes contraris a l'esperit patriòtic del poble. Perquè aquest sempre venerarà els mataronins que hagin estat al front i els mataronins que com l'Ibran, en Garcia Oliver i en Miquel Biada que es preocupen més del benestar i del progrés de Mataró, que no, tot badant passar-se la vida mirant el cel. L'Avi diu...». *Llibertat*, núm. 626, 29 de juliol de 1938.

a les patrones de la ciutat una intervenció providencial i miraculosa en els darrers esdeveniments del conflicte bèl·lic a la ciutat.

Un dels primers temes a resoldre —que es planteja encara— a les autoritats era l'elecció del cartell de les festes. Es convocava un concurs públic i un jurat adjudicava el premi a la proposta que més li abellia. El model guanyador de l'any 1942, com tots els d'aquest període, mostra un biaix ideològic que anava molt més enllà d'una celebració patronal.

Com bé deia l'autor del comentari crític de l'any 1938, una de les funcions més cobejades i distingides de les festes era ésser nomenat pendonista a la processó. Tant és així que, el 20 de juny de 1939, l'alcalde Joan Brufau s'adreçà, ni més ni menys, que al general Franco fent-li saber que «Mataró se propone en este año de la Victoria dar un inusitado esplendor a la festividad de nuestras gloriosas Patronas y para ello nada más acertado que ceder el puesto de honor a V. E. ejecutor genial de los designios providenciales».[329]

Els «designios providenciales» venien a tomb, tal com deia en l'esmentat document l'alcalde mataroní, al fet que s'atribuí l'entrada de les tropes faccioses a Mataró el dia 27 de gener a la intercessió de les Santes —que celebren la seva festivitat també un dia 27, però de juliol—, amb la qual cosa Mataró s'hauria salvat d'una destrucció poc més que apocalíptica, segons la visió de Brufau.[330]

329. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1. 20.6.1939. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix document.

330. «Y últimamente con ocasión de la liberación de nuestra ciudad por el Glorioso Ejército Nacional, del mando de V. E. la intervención de nuestras Santas Patronas se ha presentado con evidencia indudable a todos, con la comprensible excepción de quienes han visto desarticulados los planes en que fiaban sus nefastas aspiraciones de dominio marxista, pues los forajidos, las hordas exterminadoras del Campesino y de Lister, diabólicas personalizaciones del falaz conglomerado Frente Popular, habían llegado en caravana siniestra para pernoctar en esta ciudad el 26 de Enero último, con el propósito de asesinar a mansalva robar e incendiar y destruir la maquinaria de los edificios industriales y habiendo huido precipitada y cobardemente, sin que oyesen un solo disparo y en esta localidad no había en aquellos momentos absolutamente ninguna fuerza que pudiese evitar tales desmanes, pudo alcanzarse que la vanguardia de las tropas nacionales anticiparan su entrada horas antes de lo que tenían previsto el día veinte y siete, por la tarde, siendo aclamadas y vitoreadas con frenesí por los que habíamos conseguido librarnos de aquellos siniestros propósitos. Fue unánima (sic), con la salvedad expuesta, la convicción de la intercesión de nuestras Santas, en dicho día, a ellas especialmente dedicado por sus devotos». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1. 20.6.1939.

IMATGE 31. Cartell de la festa major de Mataró (1942).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552.

Els pietosos arguments de l'alcalde mataroní no degueren commoure el dictador, que cedí la prerrogativa al tinent general Luis Orgaz Yoldi, aleshores capità general de Catalunya, que tingué com a company cordonista a la processó el governador civil Wenceslao González Oliveros.[331]

Les autoritats mataronines no desistiren, però, en el seu intent de reclutar personalitats singulars del nou règim per a la processó. Així, l'any 1941, rebé aquest honor un personatge tan significatiu del que fou el sollevament militar com José Millán-Astray.[332]

331. *Mataró*, «Extra de Las Santas», 1939.

332. «Seguidamente a propuesta de la Presidencia, se acuerda testimoniar al Excm o. Sr. General D. José M.ª Millán Astray y al Excmo. Sr. Gobernador Civil y Jefe Provincial de F. E. T. y de las J. O. N. S. D. Antonio de Correa Veglison, la gratitud de la ciudad,

I és que la processó, en aquests anys, esdevingué una imatge en moviment del nacionalcatolicisme. La desfilada processional es convertia en una mena d'arquetipus del model social que pretenia imposar el franquisme. A la processó hi desfilaven —amb una jerarquització planificada mil·limètricament— els membres del clergat, les forces armades, els membres de la Falange i els representants del sindicat vertical, agrupats per activitats; les diferents congregacions parroquials; jutges, i membres del col·legi d'advocats, procuradors, cap de Correus, de Telèfons, delegat de veterinària, de farmàcia, registrador de la propietat, excombatents i excaptius.... presidits per les autoritats locals. L'ideal feixistitzant d'una societat corporativa rígidament estructurada sota el control del partit únic, amb la presència sancionadora de l'Exèrcit i l'embolcall legitimador que li podia oferir l'Església.

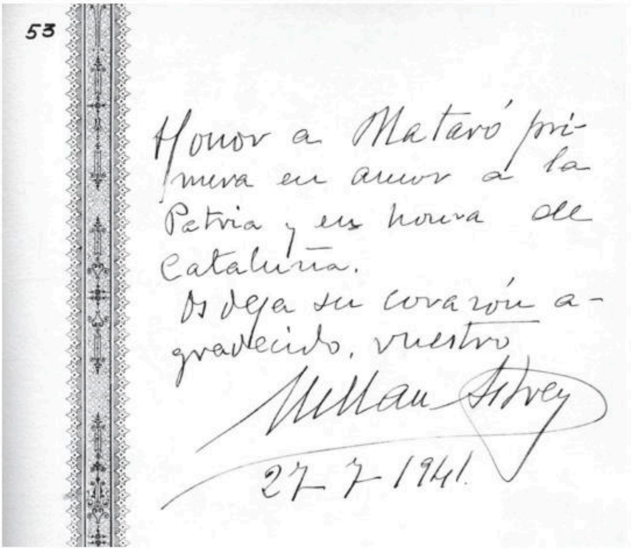
53

Honor a Mataró primera en amor a la Patria y en honra de Cataluña.
Os deja su corazón agradecido, vuestro
Millán Astray
27-7-1941.

IMATGE 32. Signatura de Millán-Astray en el Llibre d'Honor de la Ciutat.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC-8129.

L'acte litúrgic fonamental de la festa major era, i és encara, la celebració de l'ofici de les Santes en el qual s'interpreta la *Missa de Glòria* composta al segle XIX pel prevere mataroní mossèn Blanc. I, en aquests anys, es convertia, també, en un aparador de l'omnipresència dels membres del

por el realce dado con su presencia a las fiestas últimamente celebradas de las Santas». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1941.

règim en els actes més rellevants de la vida ciutadana. A tall d'exemple, durant la celebració de l'ofici de l'any 1945, al presbiteri de la basílica parroquial de Santa Maria, s'hi ubicaren els personatges següents: en un lloc de preferència, el president de la Diputació; al costat de l'Evangeli, l'arxipreste, l'alcalde, tres tinents d'alcalde, sis regidors, el secretari de l'Ajuntament i un «hijo adoptivo de la Ciudad»; a la banda de l'Epístola, el comandant militar «de la plaza», un tinent coronel, l'ajudant militar de marina, un «procurador en Cortes», el jutge de primera instància, vuit «camaradas» de la «FET y de las JONS», representants dels regiments d'artilleria i «diversos invitados» i, «poco antes de comenzar el panegírico», s'hi afegí el governador civil «y Jefe Provincial del Movimiento».[333]

El presbiteri —etimològicament lloc reservat al bisbe i als preveres— havia estat literalment pres per les «Jerarquías del Movimiento» i adlàters, fent ostensiu el seu capteniment de ser el braç armat i venjatiu d'un cristianisme ancorat en el passat.

Com interpretar, sinó, que el mateix dia 27 de juliol, l'any 1940, les autoritats fossin convidades, pel responsable de la presó de la ciutat, a assistir a un «rancho extraordinario a los presos de este establecimiento, con motivo de celebrarse la festividad de las Santas Patronas de esta Ciudad?[334]

Un esdeveniment cultural digne de destacar és que el 27 de juliol de 1942 es procedí a la «Bendición e inauguración oficial del Museo municipal».[335]

Segons una instrucció de l'alcalde Martí Pascual de l'any 1944, per assistir als principals actes del dia 27 de juliol, les autoritats locals havien de portar «uniforme, guerrera y guantos [sic] blancos».[336]

L'any 1939 sorgí la idea de conservar un testimoni en imatge i so dels fastos dedicats a les Santes d'aquell any. Mossèn Josep M. Andreu, en nom de l'Administració de les Santes, se'n feu ressò en una petició que adreçà al Govern local sol·licitant-ne la col·laboració econòmica.[337] L'aportació municipal fou de 500 pessetes i la pel·lícula resultant fou una exaltació dels valors que preconitzava el nou ideari politicosocial basat

333. *Mataró*, núm. 645, 2 d'agost de 1945.

334. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 27.7.1940.

335. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 22.7.1942.

336. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 24.7.1944.

337. «Deseando la Administración de las Santas tener un recuerdo gráfico de las fiestas extraordinarias que se organizan para este año de la Victoria, ha ideado la filmación de un documental sonoro de los actos religiosos y populares más sobresalientes». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-600. Juliol 1939.

en la tríada Església, Exèrcit i Movimiento.[338] Més enllà de la processó i de l'ofici, els dies precedents i posteriors al 27 de juliol —diada de les Santes— s'incloïen actes de diferents tipus.

Així, a tall d'exemple, l'any 1942 es celebrà un concert de la pianista Rosa Sabater. Aquest mateix any, el 25 de juliol s'inaugurà una «Exposición de Arte y de Dibujos del Frente de Rusia por el Camarada de la División Azul, Elias Tarín, en la Sala de Cultura de la Caja de Ahorros»,[339] i l'any 1949, el dia 25 de juliol es feu un homenatge a l'alcalde Antoni Cabot Bover.

També era una pràctica habitual en aquesta diada que grups de nois o noies de famílies humils, que eren atesos a les instal·lacions de l'Auxilio Social, fessin la comunió.[340]

IMATGE 33. Programa d'un concert de piano (25 juliol 1942).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552.

338. La filmació es troba disponible a <https://www.youtube.com/watch?v=33Cl9lCZynl>.

339. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552.

340. «En la Basílica Parroquial de Santa María recibirán por primera vez la Sagrada Comunión 40 niños y 40 niñas de los atendidos en la Delegación Comarcal de "Auxilio Social". Terminado el acto religioso los nuevos comulgandos serán obsequiados en los Comedores de la Institución». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552.

El 26 de juliol de 1949, a les 12 del matí, es feu un reconeixement públic al cineasta Enric Fité Sala a l'Ajuntament. A la tarda, la corporació municipal assistí a la inauguració d'habitatges a la Ciutat Jardí, obra promoguda per la caixa d'estalvis local.

El dia 28 tenia lloc un repartiment de premis als alumnes de les escoles de la població.[341] També es solia convocar un «Concurso de Sardanistas» tot considerant que la sardana era «uno de los bailes que forman parte del folklore Nacional».[342] Al seu torn, el Frente de Juventudes Femenino, sota el lema «Por el Imperio hacia Dios», també oferia la seva proposta de «números que puede realizar».[343] No hi ha constància que la proposta fos acceptada.

Una de les formes de percebre els criteris del poder polític municipal a l'hora de programar els actes i l'impacte ciutadà que tenien aquestes celebracions és estudiar-ne el pressupost que s'hi esmerçava.

La partida més elevada de l'any 1939 fou la corresponent a adornaments i instal·lacions i fou també una de les més rellevants entre les despeses de l'any 1948. Les celebracions religioses, molt importants l'any 1939, es veieren restringides el 1948 a les 3.000 pessetes que foren consignades a l'Administració de les Santes per a la celebració de l'ofici. Una part molt important de l'import dels actes religiosos de 1939 corresponia a una factura del cerer Narcís Ricart, del 2 d'agost de 1939, en la qual facturà 1.471 *blandones* que costaren 6.178,20 pessetes, quantitat que fou qüestionada pel seu elevat import.[344]

La primera constatació a fer és que les despeses pràcticament es doblaren en els nou anys que s'han pres com a referència, fet que demostra una major disponibilitat econòmica per part de la primera institució municipal. Les actuacions musicals tenen una participació rellevant i similar totes dues anyades. L'any 1948 hi intervingué l'orquestra Monterrey amb un cost de 1.150 pessetes.

341. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 20.7.1949.

342. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. Juliol, 1941.

343. «"MI CAMISA AZUL" (Canto rítmico). "LA MOLINERA" (Canto regional). "JOTA VALENCIANA" (Danza). "CANCIÓN ESPAÑOLA" (Danza regional)...». No hi havia cap obra catalana.

344. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2. 2.8.1939. En el ple en el qual s'aprovaren les despeses, el regidor Cruzate formulà les seves reserves sobre aquest import. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 11.8.1939.

TAULA 7. Despeses Festes de les Santes en pessetes (1939)

Tipus de celebració	Import	%
Adornaments, il·luminació, instal·lacions	11.932,90	25,4
Actes religiosos	8.141,55	17,3
Actuacions musicals	6.068,30	12,9
Celebracions amb els escolars	3.699,80	7,9
«Banquete oficial»	3.491,20	7,4
Subvencions	3.490,65	7,4
Impremta	3.380,25	7,2
«Comida extraordinaria para los pobres»	3.010,60	6,4
Focs artificials	2.608,00	5,6
Gegants i nans	997,00	2,1
Activitats esportives	148,00	0,4
TOTAL	46.968,05	100,0

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.11.1939.

TAULA 8. Despeses Festes de les Santes en pessetes (1948)

Tipus de celebració	Import	%
Factures Pastisseria Miracle	12.200,00	15,09
Adornaments, il·luminació, instal·lacions	11.618,00	14,37
Actuacions musicals	9.050,00	11,20
Impremta	7.975,00	9,87
Focs artificials	7.300,00	9,03
Gegants i nans	6.615,00	8,18
Actes religiosos	3.000,00	3,71
Activitats esportives	800,00	0,98
Altres	22.292,05	27,57
TOTAL	80.850,05	100,00

Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1. 27.8.1948.

L'orquestra Maresma costà 4.000 pessetes, mentre que Los Titanes en cobraren 1.500. El Conjunto Soler cobrà 950 pessetes i la cobla Mataró de Educación y Descanso rebé per la seva actuació 350 pessetes.

Les despeses d'impremta degueren correspondre als cartells i programes i són força similars tots dos anys. Els focs artificials i les despeses de la imatgeria popular experimentaren un fort creixement l'any 1948. Els

focs d'aquest anys foren encomanats a Josep Estalella. Pel que fa als gegants i nans, el flabiolaire Quirze Perich i el seu Grupo Folklore perceberen 500 pessetes l'any 1948. Els portants dels gegants, 1.550 pessetes, i el portants dels nans, 355.

Els ajuts a les entitats esportives d'aquest any es repartiren entre el Centre Atlètic Laietània, que rebé 300 pessetes, i el Centre de Natació de Mataró, que en percebé 500.

ORQUESTA Monterrey

Representante JAIME REY
Balmes, 6
MATARÓ

CON SU QUINTETO DE CUERDA Y BANDONEÓN
Vocalista: JOSÉ DE AGUSTÍN

Mataró, 28 Junio 1948

Iltre. Sr.:

Como en años anteriores este conjunto tiene el honor de ofrecer sus servicios artísticos, adjuntando el presupuesto correspondiente para amenizar los actos de la próxima Fiesta Mayor de las Santas Patronas y a tenor del trabajo que anualmente tiene a bien confiarle la Comisión de Festejos de su digna Presidencia:

PRESUPUESTO

Dia 27, Festividad de las Santas, tarde Procesión...600.-- Pts.
Dia 27, noche Baile............................. 650.-- "
Dia 28, noche Baile............................. 650.-- "
1.900.-- Pts.

Micrófono, y altavoces y demás gastos a cargo del conjunto.

IMATGE 34. Pressupost de l'orquestra Monterrey per a les Festes de les Santes de 1948. Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-48. 28.6.1948.

És particularment rellevant que l'any 1939 la partida destinada a «Banquete Oficial» fos superior a la «Comida Extraordinaria para los pobres». I, en aquesta mateixa línia, és senzillament escandalós que l'any 1948 les factures de Casa Miracle, l'establiment on es celebraven els banquets oficials, significqués el 15,9 % de la despesa total de la celebració.

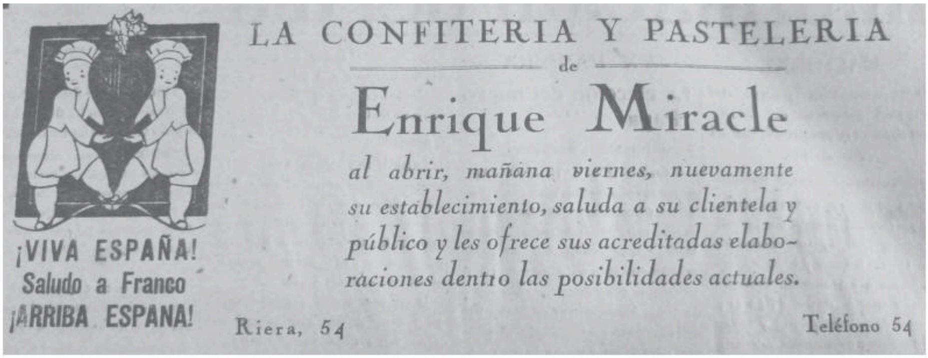

IMATGE 35. Anunci de la Confiteria i Pastisseria d'Enric Miracle.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 7 (11 setembre 1939).

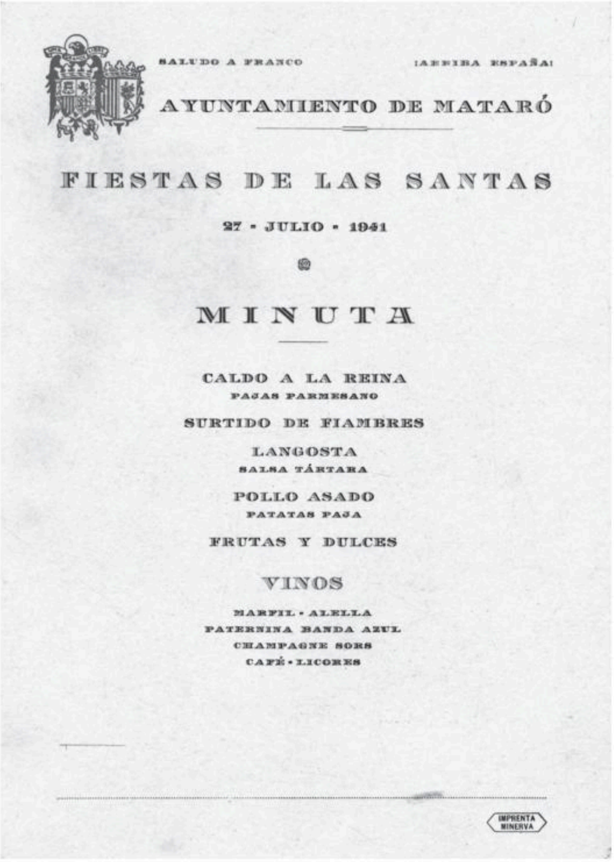

SALUDO A FRANCO ¡ARRIBA ESPAÑA!

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

FIESTAS DE LAS SANTAS

27 - JULIO - 1941

MINUTA

CALDO A LA REINA
PAJAS PARMESANO

SURTIDO DE FIAMBRES

LANGOSTA
SALSA TÁRTARA

POLLO ASADO
PATATAS PAJA

FRUTAS Y DULCES

VINOS

MARFIL - ALELLA
PATERNINA BANDA AZUL
CHAMPAGNE SORS
CAFÉ - LICORES

IMPRENTA MINERVA

IMATGE 36. Menú del banquet oficial de la Festa de les Santes de 1941.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 27.7.1941.

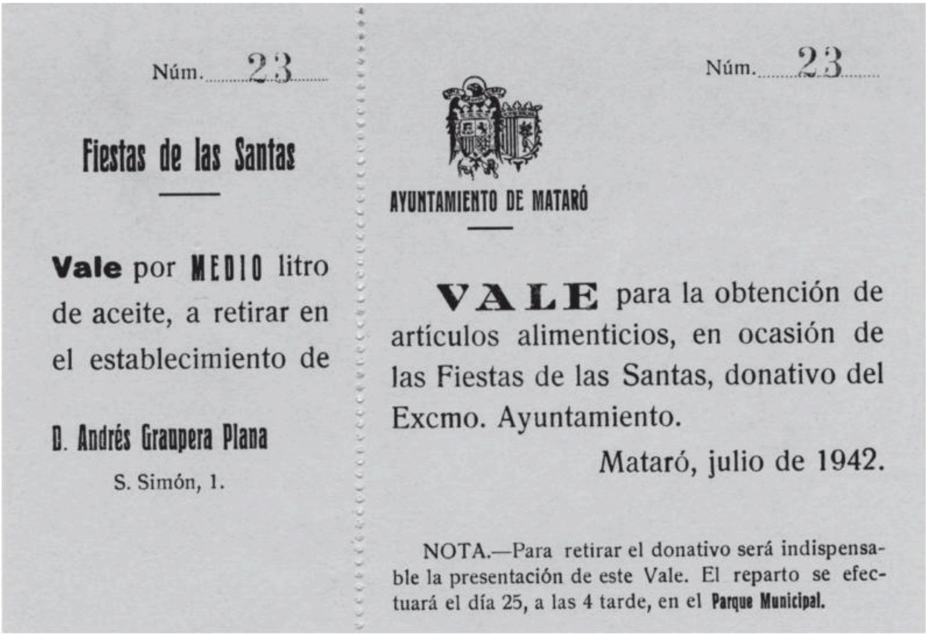

Núm. 23

Fiestas de las Santas

Vale por **MEDIO** litro de aceite, a retirar en el establecimiento de

D. Andrés Graupera Plana

S. Simón, 1.

Núm. 23

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

VALE para la obtención de artículos alimenticios, en ocasión de las Fiestas de las Santas, donativo del Excmo. Ayuntamiento.

Mataró, julio de 1942.

NOTA.—Para retirar el donativo será indispensable la presentación de este Vale. El reparto se efectuará el día 25, a las 4 tarde, en el **Parque Municipal.**

IMATGE 37. Val de descompte amb motiu de les Festes de les Santes de 1942.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. Juliol 1942.

A l'apartat «Altres» s'han inclòs pagaments tan diversos com els satisfets a la Sociedad Gral. de Autores de España, als administratius, al personal de neteja, una «subvención a la Policía Armada» per import de 500 pessetes i altres despeses indeterminades.

L'any 1948, la partida destinada a «familias necesitadas» es vehiculà a través del repartiment de 1.500 lots d'articles alimentaris. D'aquest mateix any hi ha constància del donatiu de 1.000 quilos de «patatas tempranas» fet per la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de Mataró, el 12 de juliol de 1948, destinats «a los necesitados de esta Ciudad, con motivo de las próximas fiestas de las Santas».[345] Aquesta aportació degué formar part dels aliments que es distribuïen a les famílies en situació precària. L'any anterior, per accedir a la distribució, les persones interessades s'havien hagut d'inscriure prèviament al Negociado de Beneficencia.[346]

345. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1. 12.7.1948.

346. L'any 1947, els lots contenien un pa, un quart de quilo de mongetes i la mateixa quantitat d'oli, i sucre. Dos quilos de patates i 200 grams de «carne de buey». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-2. 21.7.1947.

Les celebracions més importants de l'any litúrgic tenien un tractament similar per part de les autoritats. Caldria destacar-ne la Setmana Santa i la diada de Corpus.

El dia 5 d'abril de 1939, davant la immediatesa de la Setmana Santa, l'Alcaldia dictà un ban indicant les pautes que s'havien de seguir en aquestes jornades. Segons l'esmentat document, es tractava de seguir «la tradición establecida (interrumpida, con cínica violencia, durante el execrable dominio judaico moscovita)». Es prohibia el trànsit rodat des de la una del migdia del Dijous Sant fins a la mateixa hora del Divendres. «También quedará prohibido golpear las puertas de las casas con palos, mazas u otros objetos que produzcan ruido o causen daño, así como, en el Sábado Santo, disparar armas de fuego, cohetes y petardos, al toque de Gloria». La primera referència correspondria al costum popular anomenat «matar jueus», que trencava el silenci d'aquests dies amb unes manifestacions sorolloses de caire venjatiu contra el considerat poble deïcida. Dissabte Sant, en aquells moments previs a les reformes litúrgiques del Concili II del Vaticà, es celebrava la Resurrecció de forma litúrgica i de forma popular amb coets o petards en senyal de joia. Dijous a la tarda es deixava de treballar, talment com divendres, i el dilluns de Pasqua es considerava laborable a tots els efectes. «Las horas vacadas por el personal obrero en dichos días, serán recuperadas».[347] Hi hagué un servei d'inspecció per vetllar el compliment d'aquestes normes.[348]

Aquests dies eixien dues processons a la ciutat, una de la parròquia de Santa Maria, Divendres Sant, i una altra de Sant Josep el dia anterior.[349]

347. *Diario de Mataró*, núm. 50, 5 d'abril de 1939.

348. «...se personaron los guardias Vicente Pruna Sala y Benjamín La Encina afectos a la Jefatura Municipal de esa Ciudad, en Acto de presencia e investigación en la fábrica de J. Ramos Masuet, S. A., encontrando que el Sr. Director Gerente estaba afinando una máquina de confección ayudado por la encargada de la Sección de acabados. Además se encontraban en el despacho los dependientes del mismo que estaban acabando el semanal. Advirtiendo y ordenando la inmediata suspensión de los mencionados trabajos (...) en atención de ser el día de hoy Jueves Santo». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 22.4.1943.

349. «En la procesión del Jueves Santo va cada año un Grupo de Batidores que abre la marcha de la Procesión, y al final de la misma, va un Piquete de Escolta. Dicha procesión sale de la Parroquia de San José, a las 8 de la noche del mencionado Jueves Santo, debiendo situarse la tropa en dicho lugar, como los años anteriores. En la Procesión del Viernes Santo las fuerzas del Ejército van en la misma forma a la Procesión del día anterior, únicamente que se sale de la Basílica de Santa María a las 8'15 de la noche. La escolta interior

Els primers dies de juny de 1939, davant la immediatesa de la celebració del Corpus, l'alcalde de Mataró s'adreçà a la població en una «Alocución» en la qual assenyalava que, en ésser la primera després de «la providencial entrada en esta Ciudad del Ejército Español al mando del invicto Generalísimo Franco», s'esperava «imponentes manifestaciones de adhesión al Santísimo Sacramento». També anunciava que el penó principal s'havia ofert al comandant de la caserna de la ciutat com a mostra «de admiración y gratitud al Glorioso Ejército Nacional al que nuestra Ciudad, España y la civilización occidental deben su liberación, evitando su ruina y el exterminio total».[350] Retòrica feixista abrandada en estat pur.

La diada de Corpus, la processó sortia de Santa Maria, i el dia de l'Octava del Corpus, ho feia de Sant Josep. Si es té en compte el que facturà per *blandones* el cerer Narcís Ricard l'any 1939, a les processons de Corpus hi haurien desfilat 864 persones.[351]

IMATGE 38. Vestuari de macer.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-16. 5.3.1947.

---

de la Procesión, la presta el Instituto de la Guardia Civil, siguiendo la tradición o costumbre establecida, y lo hace en el Santo Sepulcro, a base de 4 números y un Cabo». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 11.4.1949.

350. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB, 600. 5.6.1939.
351. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 238-2. 2.8.1939.

A aquesta darrera processó hi prenia un important protagonisme la imatgeria festiva de la ciutat. Aquestes figures havien estat totalment bandejades de les celebracions públiques durant el període de guerra. De ben segur que calia agençar-les de cara als nous temps. Així, la firma local Diamant facturava, el 22 de maig de 1939, 150 pessetes «por peinar y vestir los Gigantes y cabezudos».[352]

Per a l'any 1949 es coneix el nom dels portants. Foren Josep González Torres, Josep March Ferré, Francesc Esquerra Costa, Blai Juny Gimeno, Daniel Martínez Perdido, Joan Caminal Masferrer i Rafael Mir Pascual. També es coneix el detall de la uniformitat que duien.[353]

L'any 1947 s'aprovaren els pressupostos de vestuari per als macers, heralds, abanderat i trampes, presentats per Josep Diamant, que acompanyaven els seguicis processionals.[354]

A més d'aquestes celebracions —que tenien un ressò majoritari a tota la ciutat— n'hi havia d'altres que aplegaven sectors molt més concrets de la població, bé perquè estaven lligats a algunes advocacions locals minoritàries, bé perquè representaven els membres de determinats col·lectius professionals o per tractar-se d'advocacions lligades a determinats indrets o veïnats de la població.

En el primer cas es trobaria la celebració de sant Desideri. Les seves relíquies havien arribat a Mataró a finals del segle XVII, però la seva presència restà eclipsada amb l'arribada de les relíquies de les Santes. Malgrat això, tingué un altar propi i una certa devoció popular. Se l'invocava amb rogatives públiques en temps de sequera. Durant la Guerra Civil, el seu altar fou destruït i les restes malmenades, fins al punt que parts del cos foren cremades a les estufes de l'Ajuntament. L'any 1943 es dugué a terme un acte de desgreuge o reparació de l'ofensa a les despulles del sant. El 19 de setembre d'aquest any les relíquies que es conservaven foren exposades a la sala de plens de l'Ajuntament i des d'allí, en processó i acompanyades per les autoritats, clerecia i banda musical, foren

352. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT- 17-2. 22.5.1939.

353. «Ocho pantalones mil raya. Ocho camisas hilo blancas, manga corta. Ocho pañuelos de cuello azul celeste. Ocho fajas azul celeste. Ocho pares de alpargatas. Nueve cintas azul celeste. Ocho pares de calcetines, azul celeste. Ocho barretinas. Dos ramos Flores Artificiales». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 19.5.1949.

354. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-108. 5.3.1947.

portades a la basílica parroquial, on es celebrà l'ofici corresponent i les restes foren ubicades al seu nou altar.[355]

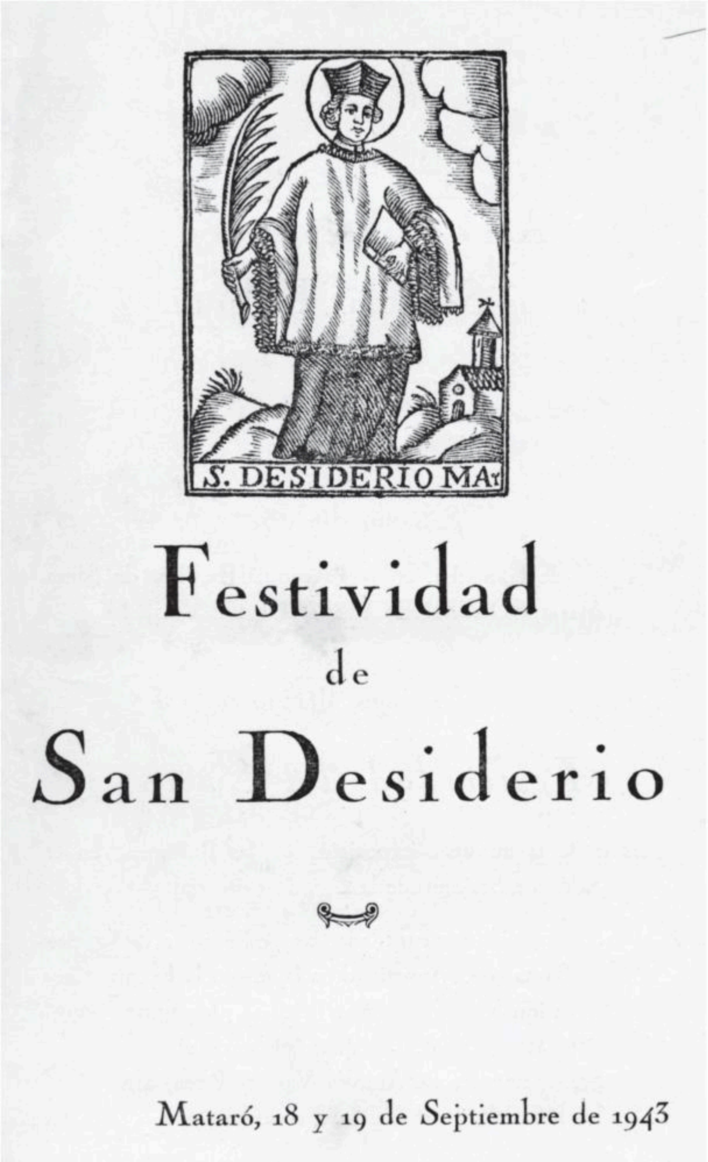

IMATGE 39. Anunci de la festivitat de Sant Desideri (1943).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-510-12, 18.9.1943.

355. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-510, 18.9.1943.

L'any 1944, un grup de treballadors municipals adreçà una petició a l'Alcaldia indicant que, atès que «en tiempos de la pasada revolución» s'havien destruït «en esta misma casa la mayor parte de las reliquias del Santo», sol·licitaven «acogerse al especial patronaje de San Desiderio, y que en su Día sea considerado fiesta patronal de la Casa y de los funcionarios».[356] L'any 1947 se'l considerava copatró de la ciutat i fou beneïda una escultura del sant en el seu nou altar obra de Jordi Arenas.[357]

Dins de l'àmbit professional es podria posar com a exemple la celebració de sant Honorat, patró dels forners. Els actes que es celebraren l'any 1947 foren una missa «de Requiem en sufragio de los afiliados difuntos» a l'església de Santa Anna, a les 10 del matí, i mitja hora més tard un «Solemne Oficio» en el qual intervingué la Schola Cantorum del Cercle Catòlic, dirigida pel mestre Enric Torra Pórtulas, que cantà la missa *Hoc est corpus meum* de Perosi. A la 1 del migdia, «Comida de Hermandad que este gremio ofrece a sus productores».[358]

L'1 d'abril de 1949, Joan Sureda, president de la Comisión de Festejos del Vecindario de Mata, convidava l'Alcaldia a la celebració de «la Aparición de San Miguel Arcángel» que s'havia de celebrar el 8 de maig següent.[359]

El dia 28 de maig de 1939, l'Ajuntament de Mataró satisfeu l'import de 700 pessetes que costà una imatge de «siete palmos» de sant Simó destinada a l'ermita d'aquest sant.[360] El 8 de setembre del mateix any, el ple municipal acollia favorablement una petició de l'arxipreste que sol·licitava «se practiquen algunas reparaciones de los desperfectos que en la misma realizaron los rojos» en vista a la propera celebració de la festivitat del temple.[361]

Santa Rita fou una d'aquestes capelles de veïnat que veieren reviscolar la seva vida en aquests anys. El 12 de maig de 1943, Francesc Julià Gibert, domiciliat a Can Català del veïnat de Valldeix, comunicava a

356. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-112-24. 11.9.1944.

357. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-108. 5.3.1947.

358. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1.

359. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-38-39. 1.4.1939.

360. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT-238-2. 28.5.1939.

361. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.5.1939.

l'Alcaldia el programa d'actes a celebrar el dia de «Santa Rita Gloriosa patrona del vecindario». Els actes eren una missa de difunts, un ofici solemne, «gran baile de gala», rosari i cant dels goigs, «baile popular» i sorteig «de un cordero». La part orquestral «irá a cargo de la renombrada Orquestina Oriental Jazz Los Verdes».[362]

El protagonisme indiscutible del catolicisme en tots els àmbits de la societat en aquesta etapa històrica no era obstacle perquè —tímidament— coexistissin altres confessions cristianes i això, en una societat tan absolutament gelosa de les seves creences, suscitava l'interès de les autoritats civils.

L'any 1947, el cap de la Guàrdia Municipal informava que a Mataró des de l'any 1900 havien existit «ramificaciones evangélicas»[363] i que, sota el Govern de la República, s'autoritzà una capella evangèlica a la «Rambla del Generalísimo 20» que es tancà amb l'entrada de les tropes franquistes. El document continuava indicant que «desde hace una temporada vuelven a ejercer actos de tal religión» al carrer de Sant Bru, número 20. S'hi reunien a les 8 del vespre una vintena de persones «para escuchar la palabra del Pastor Pedro Giménez Giménez», que tenia la mateixa funció a l'església evangèlica de Sants. A Mataró, «el Hermano Mayor» era Joaquim Ramos Palomar i els membres de la congregació eren una vintena «y casi su totalidad mujeres».

Davant d'aquests fets, les autoritats locals s'adreçaren al Govern Civil en demanda d'instruccions. La Secretaria General respongué amb un extens escrit datat el 23 de febrer de 1948 en el qual es feia referència al «Fuero de los Españoles» per reconèixer que ningú podia ser molestat per les seves creences religioses ni per l'«ejercicio privado de su culto». Immediatament afegia que s'havien comès «tantos abusos» que calia definir amb precisió els límits i les condicions d'aquestes pràctiques no catòliques. Així, es manifestava que «el culto no puede tener en ningún caso manifestaciones externas o públicas». També s'excloïa «la práctica de cualquier labor de proselitismo», fet que prohibia la fundació d'escoles, els donatius benèfics o els centres recreatius. Com a conclusió, el governador deia:

362. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2008, 1128. Mentre no s'indiqui el contrari, les dades següents pertanyen al mateix lligall.

363. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1. 12.5.1943.

> Procederá V. E. con el mayor celo a vigilar estrechamente las actividades de las mencionadas confesiones religiosas, cortando con la mayor rapidez cuantas extralimitaciones se cometan, dándome inmediatamente cuenta de las transgresiones comprobadas y de las sanciones impuestas.

Això originà una segona inspecció de la Policia Local el 15 de juny de 1948, en la qual es repetien els mateixos elements que en el document inicial, afegint-hi que es tractava de la «religión metodista», que els assistents eren de «nacionalidad española, la mayoría catalana, domiciliados en esta, sobre todo los varones se han significado por sus ideas extremistas los cultos se realizan en el interior de la casa que antes se ha dicho sin exteriorizarse por ningún concepto».

IV.4. El lleure

El temps dedicat al lleure —entès com a alternatiu i complementari al destinat a l'activitat laboral— forma part de qualsevol col·lectivitat humana si bé cada cultura i moment històric l'ha gestionat de forma diferenciada. A tall d'exemple, a les societats occidentals, l'arribada i la difusió de la televisió marcà un tomb fonamental respecte de les etapes anteriors. Semblantment, els darrers vint anys les noves tecnologies lligades a internet i les seves gairebé il·limitades aplicacions han capgirat altra volta l'àmbit del lleure de molts dels nostres conciutadans.

El Mataró dels anys posteriors a la Guerra Civil vivia —com no podia ser d'una altra manera— en una societat marcada pel trànsit entre la primera i la segona revolució industrial. El vapor continuava essent la força motriu de les indústries, però els automòbils circulaven pels carrers i l'electricitat i els aparells de ràdio havien arribat a moltes llars.

Del gràfic 16, d'establiments públics l'any 1943, es desprèn que els àmbits de relació social més importants eren les tavernes i els cafès amb un clar predomini de les primeres. Sembla evident que les tavernes eren concorregudes per un sector molt ampli del proletariat local, bàsicament masculí, que hi trobava unes formes d'esbarjo, de relació o de consum —alcohol a baix preu— que li permetien fer més suportable la duresa de les jornades laborals.

Els cafès degueren ser una altra alternativa per a un públic més minoritari, però força ampli. Hi havia una presència femenina més important

que a les tavernes i, potser, una clientela amb certes inquietuds socials, culturals o polítiques. El refinament de les xocolateries es devia reduir a uns nuclis molt petits de població, potser lligats a celebracions on els infants de les classes més benestants tenien un paper rellevant.

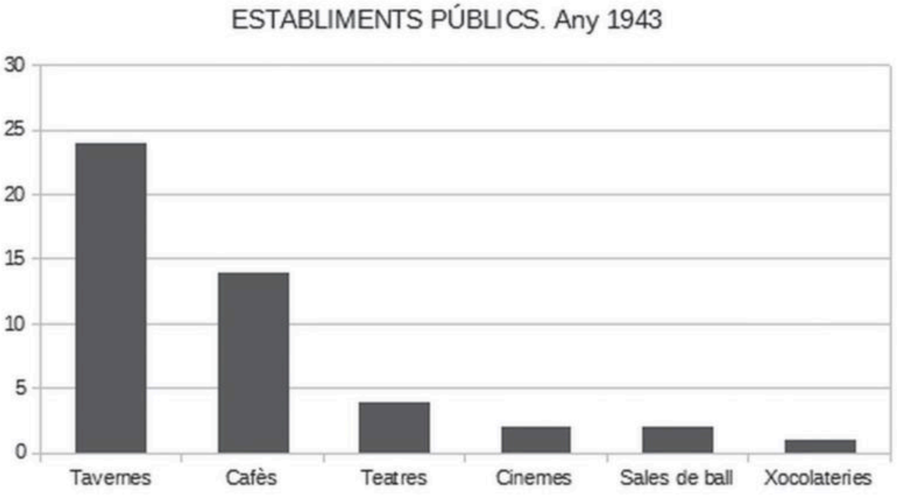

GRÀFIC 16 Establiments públics de Mataró (1943).
Font: Expediente de los Servicios Municipales. 15.2.1943. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-002-15.

Sorprenentment, els teatres encara avançaven els cinemes en nombre —però probablement no en espectadors— malgrat el profund impacte social que el setè art tingué des del moment de la seva difusió. Les sales de ball esdevingueren els àmbits privilegiats de relació entre els joves d'ambdós sexes.

Les festes de les Santes es convertien en el màxim exponent de les celebracions lúdiques quan les empreses locals d'espectacles competien a l'hora d'oferir a la població allò que podia tenir més demanda. Així, l'any 1948, l'empresa que gestionava el Teatre Monumental oferia un «Super-Espectáculo Arrevistado» del qual eren caps de cartell Blas Vilson i Amparito Santillo. Els preus oscil·laven entre les nou pessetes per a la platea i les tres pessetes l'entrada general.

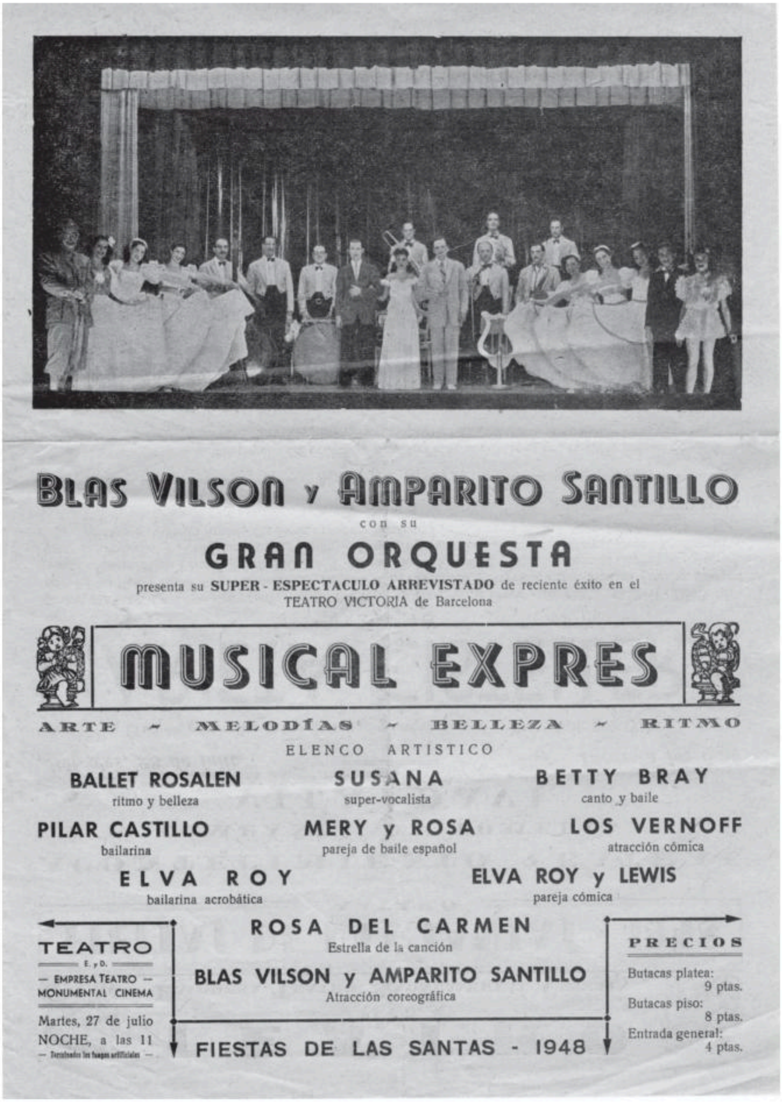

IMATGE 40. Cartell del Teatre Monumental de Mataró (Festes de les Santes 1948). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-48, 27.7.1948.

Aquest espectacle de teatre musical lleuger, tipus *varieté*, es combinava altres dies de la festa patronal amb una proposta teatral a partir d'obres —sorprenentment en català— de tipus costumista com ara *Marieta cistellera* i *Sota la llàntia del Born*. En aquest espectacle, adreçat a un públic més popular, els preus de les entrades oscil·laven entre les vuit i les tres pessetes.

TEATRO

E. y D.

EMPRESA TEATRO MONUMENTAL CINEMA

FIESTAS DE LAS SANTAS - 1948

MATARÓ

ACONTECIMIENTO TEATRAL

COMPAÑÍA DE COMEDIA

VILA - DAVÍ

Miércoles, 28 de julio — *Tarde, a las 5.30*

El sainete ochocentista en tres actos y varios cuadros, original de SALVADOR BONAVIA

MARIETA CISTELLERA

REPARTO

Marieta, MARIA VILA - *Senyora Maria,* Antonia Padrones - *Quima,* Visita López - *Rosalia,* María Daví - *Donya Manuela,* Emilia Baró - *Isabel,* Rosa M. Martínez - *Delfina,* Nieves Ferrándiz - *Angeleta,* Pepita Planas - *Teresina,* Carmen Galiana - *Roseta,* María Ferrer - *Agustí,* PIO .DAVI - *Jaumet,* Pablo Garsaball - *Magí,* Antonio de Gimbernat - *Angelet,* Fernando Capdevila - *Pastilletes,* Lorenzo Durán - *Senyor Rafeques,* Luis Teixidor - *Marçal,* José M.ª Angelat - *Letxuguino,* Alberto Arnau - *Un home,* Francisco Ferrándiz - *Felip,* Ramón Plans - *Titus,* José Amenedo.

DIRECCIÓN: PIO DAVI

Noche, a las 11

La comedia de ambiente popular del ochocientos, en tres actos divididos en seis cuadros, original de JAVIER REGÁS y C. MARTI FARRERAS

SOTA LA LLANTIA DEL BORN

REPARTO

Mariagna, MARIA VILA - *Tuies,* Visita López - *Ignacieta,* Emilia Baró - *Llogaia,* Rosa Domínguez - *Maria Agneta i Maria Elena,* Rosa María Martínez - *Paula,* Carmen Galiana - *Munda,* Antonia Padrones - *La «Xanquet»,* Pepita Planas - *«La Nissus»,* Nieves Ferrándiz - *Sra. Menciona,* Antonia Padrones - *El gaita fina,* PIO DAVI - *Sr. Fidel,* Fernando Capdevila - *Manuel,* Luis Teixidó - *Don Servando,* Antonio de Gimbernat - *Arnal de Vilanova,* Lorenzo Durán - *«Ben Ami»,* Francisco Ferrándiz - *Sr. Rupert,* Luis Carratalá - *Garibaldi,* José M. Angelat - *L'Esmolat,* Alberto Arnau *El Tremantina,* José Amenedo - *El Guarda-passeig,* F. Ferrándiz.

La acción en Barcelona y por el año 1860 — DIRECCIÓN: PIO DAVI

Decorados exprofesos de RAMON BATLLE - Vestuario exprofeso de HEREDEROS DE PENALBA

PRECIOS: Butacas platea (numeradas), 8 ptas.; Butacas primer piso (numeradas), 7 ptas.; Entrada General, 3 ptas.

DESPACHO DE LOCALIDADES: El sábado día 24, de 6 a 8 tarde, domingo de 11 a 1, lunes de 6 a 8, y martes y miércoles de 11 a 1 en el CINE GAYARRE y en las taquillas del Teatro una hora antes de las funciones. — Notas de costumbre.

IMATGE 41. Cartell del Teatre Monumental de Mataró (Festes de les Santes 1948).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-48, 27.7.1948.

Exactament per les mateixes dates, l'empresa competidora, el Teatre Clavé, contraprogramava amb un espectacle de revista musical d'aire mexicà del qual era la primera actriu Irma Vila, acompanyada d'un «Grupo coreográfico de lindas vicetiples y boys bailarines». L'oferta estrictament teatral l'encapçalava la companyia d'art dramàtic d'Alejandro Ulloa, que havia d'interpretar *En el seno de la muerte*, de José Echega-

ray. Els preus de l'espectacle musical oscil·laven entre les 14 pessetes que costava una cadira a la llotja fins a les 4 pessetes de l'entrada general. Per gaudir de la representació d'Ulloa calia pagar 10 pessetes per estar a la llotja o 3,50 pessetes des de general.

Alejandro Ulloa tenia ja experiència amb el públic mataroní. El 28 de juliol —segona diada de les Santes— de l'any anterior, 1947, havia interpretat en el mateix teatre, en sessió de tarda, *Hamlet, Príncipe de Dinamarca*, i a dos quarts d'onze de la nit, *La vida es sueño*.

IMATGE 42. Cartell del Teatre Clavé de Mataró (Festes de les Santes 1948).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-48, 27.7.1948.

Aquest mateix any 1947, el Teatre Clavé programà «*Maruxa*, éxito colosal de su famoso intérprete Marcos Redondo» i, en una segona part, «*La Viejecita*, del maestro Caballero».[364] D'aquesta manera, el Teatre Clavé es configurava com una mena de Liceu a escala local i el Teatre Monumental optava per una opció més popular.

Una altra entitat que participà en l'àmbit festiu local —amb una especial vinculació a les celebracions oficials— fou l'Obra de Educación y

364. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1.

Descanso, dependent de l'oficialista CNS, el sindicat del règim. Concretament, per a l'any 1942 i per commemorar el segon aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Mataró, es programà l'estrena d'una opereta «original de nuestros conciudadanos Rvdo. Juan Fargas y de D. Tomás Ribas, *El ramo de violetas*». En el mateix acte es representà la sarsuela *Molinos de viento*.[365]

Si aquest era el lleure en la seva forma més culta o, senzillament, a l'abast de les classes més benestants, hi havia també un lleure de base popular que naixia dels carrers o veïnats que s'organitzaven per celebrar les seves serenates o festes. El cartell que s'inclou a continuació és tot un compendi d'aquesta mena d'actes. [366]

IMATGE 43. Cartell de les festes del veïnat de l'Havana (juliol 1945).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1.

365. *Mataró*, núm. 64, 25 de gener de 1941.

366. Val a dir que, en el moment d'escriure aquestes línies, un dels establiments anunciats, Bar La Reforma, continua amb les portes obertes.

Com era habitual en aquesta mena d'actes col·lectius, hi havia sardanes, ball, concert i segurament jocs per a infants, tot i que no s'indiqui expressament, però en aquest cas tots aquests actes es donaven la mà amb el que fou una de les passions esportives del moment, el futbol, però no entès com a simple espectacle, sinó com a activitat plenament participativa. Això es pot constatar si es té en compte que en els partits anunciats en aquest cartell hi intervingueren sis equips locals, alguns dels quals nascuts a redós de determinades indústries de la ciutat. Òbviament, a aquests equips caldria afegir-hi, com a mínim, l'equip titular de la població.

Sense cap voluntat de fer una història de l'esport mataroní en aquests anys, que ja ha estat feta per Santi Carreras,[367] caldria fer una citació destacada a la importància del ciclisme com a esport que tingué un fort predicament en la societat mataronina.

IMATGE 44. Cartell de la inauguració oficial del Velòdrom de Mataró (1948). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-6.

367. CARRERAS, *Més de cent anys.*

Fruit d'aquesta circumstància, el 24 de juny de 1948 tingué lloc la inauguració del Velódromo de Mataró amb la competició del «Gran Premio Cuatro Naciones» en el qual participaren corredors de Bèlgica, Austràlia, Itàlia i Espanya. La publicitat destaca la participació de Miquel Poblet i Guillem Timoner. De forma inaudita, el programa d'actes que la Comissió Pro-Velòdrom adreçà a l'Ajuntament estava íntegrament redactat en català. Allí s'hi esmenta que el comitè de recepció que havia d'atendre l'arribada de les autoritats estava integrat per Martí Puignou, Vicenç Esteve, Joaquim Spa, Jaume Torrellas, Josep Montserrat, Eloi Català (pare) i Francesc Fàbregas.[368]

Es podrien esmentar altres àmbits vinculats al lleure i a l'esport. Així, l'any 1944, el Centro de Natación de Mataró organitzava una «Travesía a MATARÓ (2.000 metros mar libre)».[369] El mateix any, el Cercle Catòlic celebrava «un interesante partido de tenis de mesa (Pin-Pon)» entre el campió i el subcampió de Catalunya.[370] La Sociedad de Cazadores de Mataró y Comarca dugué a terme un concurs de tir al plat.[371] El Centre Atlètic Laietània tenia previst celebrar «un encuentro triangular entre el «C de F. Barcelona, el R. C. D. Español y el C. A. Layetania».[372] El Club de Ajedrez de Mataró, al seu torn, proposava disputar un «festival Ajedrecistico [sic]».[373]

Però potser el més destacable és la presència del polifacètic Mario Cabré actuant com a torero i «director de lidia». Cabré fou molt recordat a Mataró en virtut d'una llegenda urbana segons la qual, acompanyant l'actriu Ava Gardner, aquesta hauria demanat aturar el vehicle en què anava a Tossa de Mar amb el torero per tal de fer determinades necessitats biològiques.[374] Dins d'aquest àmbit destinat al lleure, i amb caire totalment anecdòtic, caldria fer esment d'haver pogut documentar una cursa de braus que tingué lloc a la platja de la ciutat els dies 25 i 26 de març de 1951. El fulletó propagandístic parlava de «plaza desmontable, de madera, que reúne toda clase de seguridad y acomodamiento, reformada con asientos fijos».

368. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-95-1.
369. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 5.7.1944.
370. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 7.7.1944.
371. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 7.7.1944.
372. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 3.7.1944.
373. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-552. 30.6.1944.
374. CUYÀS, «El pipí».

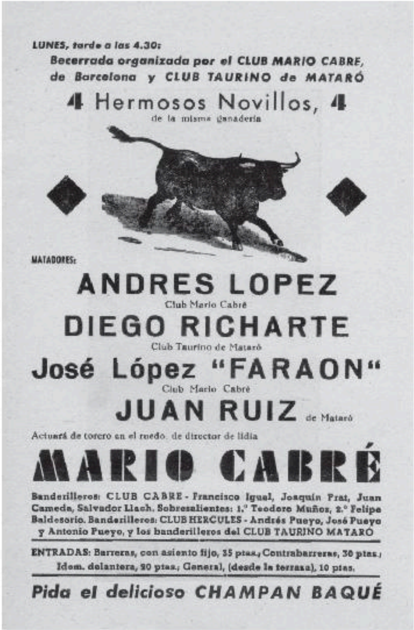

IMATGE 45. Cartell d'una cursa de toros novells a Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-44-14.

IV.5. El desordre públic

Malgrat la fèrria voluntat del règim franquista de controlar i pautar fins als més mínims detalls de la vida social, tant pública com privada, la realitat s'esmunyia per les costures més fràgils de la societat i es feia palesa —moltes vegades amb nocturnitat— entre els grups socials menys afavorits, que eren els més fàcils de detectar i de castigar.

Com ja ha estat estudiat, l'Ajuntament de Mataró disposava d'un servei de Guàrdia Nocturna. La formaven 24 «serenos-vigilantes». La seva funció era «servir al público en los múltiples casos en que estos requieren sus servicios». No eren pròpiament empleats municipals. Rebien una subvenció pública i els veïns podien contribuir a la seva remuneració. Diàriament, a la fi del seu servei, redactaven uns informes en uns llibres *ad hoc* que sovint duien per títol «Libro de los Partes de la Vigilancia Nocturna».[375]

375. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-1 i GOB-611-2. Mentre no s'indiqui el contrari, totes les referències documentals que es citen pertanyen a aquestes mateixes fonts.

Revisar, succintament, la casuística que hi apareix ajuda molt a comprendre el rerefons humà i social que les autoritats intentaven amagar, però que emergia —com un aiguabarreig de precarietat, marginalitat, delinqüència o transgressió de les pautes establertes— d'aquesta mateixa societat a la qual es pretenia adoctrinada.

Per tal de tenir una visió globalitzada d'aquesta problemàtica s'ha fet un buidat de les anotacions fetes en els esmentats llibres de Vigilància Nocturna entre els anys 1947 i 1949. A partir d'aquests documents s'ha elaborat un quadre estadístic per tal de quantificar i analitzar la tipologia dels conflictes i les situacions que es generaven.

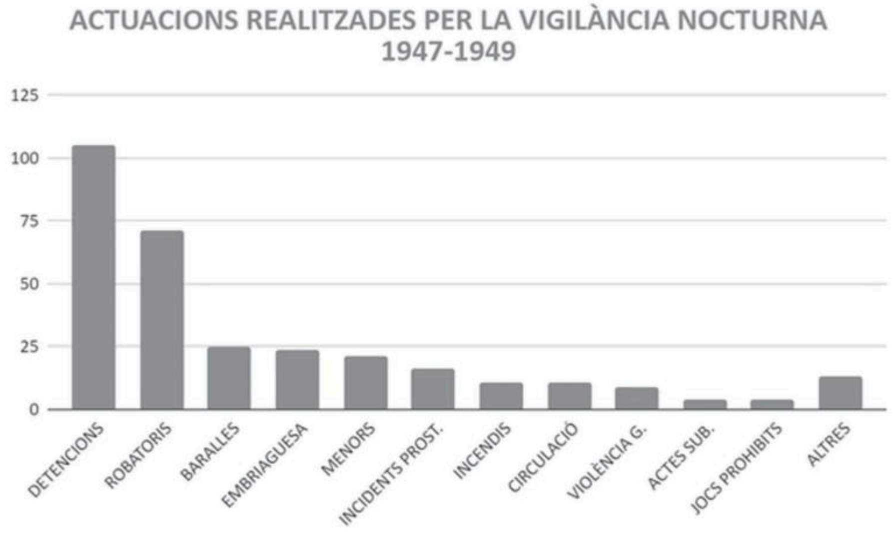

GRÀFIC 17. Actuacions de la Guàrdia Nocturna de Mataró (1947-1949).
Font: Elaboració pròpia. Dades extretes de l'Arxiu Comarcal del Maresme, l'Ajuntament de Mataró, GOB-611-1 i GOB-611-2.

Les detencions eren, potser, la forma més habitual de resoldre moltes de les situacions conflictives en què es solien trobar els serenos. Del total de 105 arrestos documentats, tots menys vuit foren d'homes. Les persones detingudes ho eren al *cuartelillo* existent a l'edifici del mateix Ajuntament fins que, l'endemà, el cap de la Guàrdia Municipal decidís què se n'havia de fer.

El segon apartat més rellevant és el dels robatoris. Caldria destacar-ne la incidència dels que es feien a productes destinats directament

a l'alimentació. Així, disset intervencions corresponen a comisos de patates, cinc a robatoris de conills, tres a robatoris d'aus i una a robatori de verdures. Els pagesos de la rodalia eren els principals afectats per aquests furts vinculats directament a les dificultats alimentàries de la població.[376] Els robatoris són una de les transgressions més freqüentment denunciades. I les peces de vestir o l'aixovar domèstic un dels elements que interessaven prou els lladres.[377] Fins i tot hi ha documentat un robatori de peces litúrgiques de l'església de Sant Josep.[378] Les canonades de plom també eren atractives per a grups de joves que no valoraven prou les circumstàncies del que feien[379] o quan ho feien. Així, enmig d'una sessió de cinema, «sustrajeron de uno de los waters del teatro Clavé la cañería de plomo».[380] Els espais lúdics també oferien ocasions als furtadors. Lluís Vidal Vidal, de 67 anys, fou detingut al ball que es celebrava al teatre Bosque «por estar metiendo las manos en los gabanes de los concurrentes a dicho baile y robarles los guantes».[381]

Tanmateix, un dels temes centrals de transgressió de les reglamentacions municipals en aquests anys fou el robatori i trasllat de patates cap a

376. El dia 28 de gener de 1941, la Guàrdia Municipal detingué Joan Josep Villaverde Martínez i Agustí Pulido Martín. Portaven dos sacs «llevando a dentro el primero 14 conejos de los llamados "Porquins", vivos y dos palomas muertas y el segundo una cabra muerta». Els havien robat a can Flaquer i a la casa Coronas de Mata. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-760.

377. Pere Martínez Rodríguez, de 17 anys, denuncià que d'una maleta que tenia a la fonda Mir li havia desaparegut «una americana de pana, un pantalón de lana y una camisa, suponiendo que el autor de tal hurto es el compañero que tenía en la habitación llamado Antonio López Flores y que ha desaparecido de dicha fonda». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 12.10.1952.

378. «Durante la noche de hoy han hurtado de la iglesia de San José, un alba, un corporal y tres toballas de altar. El autor o autores para cometer el hurto se quedaron anoche dentro la iglesia y una vez cometido el hurto abrieron la puerta y se dieron a la fuga». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 4.10.1947.

379. «Sobre las 21'50 horas del día de ayer cinco muchachos de unos 16 a 18 años (...) cortaron un trozo de la cañería del gas de la casa n.° 18 de la calle E. Granados (...) y al cortar otro trozo de cañería resultó ser la del agua con el ruido de la caída del agua se dieron a la fuga». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 29.5.1947.

380. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 16.3.1947.

381. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2. 18.1.1944.

Barcelona per a la seva venda al mercat negre. Hi participaren des de dones soles, de tota edat, procedents de Barcelona que anaven per les propietats dels pagesos locals, amb un cistell al braç, collint patates d'altri, o bé empleats de la Renfe, que carregaven al ferrocarril seixanta quilos del mateix tubercle, sense poder-ne justificar la procedència,[382] fins a arribar a un sergent de la Policia Armada que amb algun company fou interceptat amb vint quilos del mateix producte.[383] Algunes persones eren considerades per la força pública habituals en aquesta mena de pràctiques.[384] Hi havia grups organitzats que podien arribar a portar cent trenta quilos de patates entre cinc persones.[385] Pel que les fonts refereixen, sembla que era una pràctica força habitual entre dones.[386]

Les baralles sovintejaven a les nits. Podien tenir un origen molt divers i, en moltes, hi eren presents membres de l'estament militar. Els incidents d'ordre públic podien ser originats per les forces de seguretat. L'any 1945, al carrer Massot, dos sergents «de la policia armada, que también según versiones se hallaban embriagados dispararon sus pistolas».[387] Altres vegades, els conflictes esclataven entre personal civil, *paisanos* en el llenguatge de l'època, i militars de la caserna local. Entre els mesos d'agost i de setembre de 1946 hi hagué enfrontaments diversos d'aquesta mena. En el segon, el 13 de setembre, un alferes detingut declarà que per part dels civils s'havien proferit «palabras injuriosas para el ejército». El redactor de la nota conclogué: «He de significarle a Vd. que todos

382. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 26.4.1946.

383. Els agents locals tingueren un capteniment prou especial per als detinguts: «En atención a la circunstancia de tratarse de un sargento de la Policía Armada y dándome cuenta del lío en que íbamos a meterle después de amonestarle le puse en libertad». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 18.5.1947.

384. «En el tren de las 5'35 he intervenido unos 30 Kg. de patatas que se llevaba la vecina Rosa Imbernon Rodríguez, domiciliada en la calle Amalia, 4. Esta mujer se dedica al mercado negro». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 19.5.1946.

385. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 27.5.1946.

386. «A las 6'40 horas han sido intervenidas a las "straperlistas" Josefa Cid Garcia, María Grabulosa Vila, Manuela Campeny y Mercedes Miró (...) unos 120 Kg. de patatas que intentaban llevarse a Barcelona. He de significarle que dichas mujeres se han insolentado y han proferido insultos contra los agentes de la autoridad». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 29.5.1946.

387. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 6.4.1945.

ellos iban algo beodos».[388]Alguns d'aquests incidents protagonitzats pels militars són d'antologia.[389]

Un altre àmbit de conflictivitat podien ser les relacions de veïnatge. De tant en tant, els conflictes d'aquesta mena poden sorprendre per la seva trivialitat. Però, al mateix temps, això pot ser indicador d'una societat que vivia fortament crispada. El 29 de maig de 1947, Soledat Vivé, que vivia al carrer de Santa Maria, denuncià els seus veïns Francesc i Joan Vives atès que «acababan de maltratarla de palabra, a la vez que le habían apedreado el balcón». L'agent que tramità la denúncia confirmà «que la habitación estaba llena de piedras y trozos de vidrio». El mateix responsable policial referia la causa del conflicte i la solució que hi donà.[390]

L'embriaguesa, fruit d'un alcoholisme que semblava molt estès, generava múltiples situacions d'escàndol públic que solien acabar en detencions. En aquest apartat, els elements documentats són majoritàriament masculins amb una única presència femenina. L'addicció a l'alcohol formava part determinant d'un conjunt de circumstàncies que, moltes vegades, menaven les persones a la marginalitat social.[391]

388. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 13.9.1946.

389. «Sobre las 4 horas del día de ayer se concentraron por los alrededores de la Ronda Barceló y calle Real unos 10 o 12 camiones que iban ocupados por tropa. Algunos de los ocupantes de dichos camiones hicieron cinco disparos al aire. Un brigada requirió al vigilante Ramón (...) y en nombre del coronel jefe de aquella fuerza le exigió que llamase en el bar "Mundial" con el fin que les vendieran una botella de coñac para entrar en calor pues dijo que venían de San Feliu de Guíxols y estaban helados». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 31.1.1947.

390. «Este asunto es motivado a que la Soledad, tenía un grillo en el balcón, el cual a denuncia que presentó el día anterior la esposa del Vives hice retirar». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 22.8.1947.

391. Daniel C. B. era descrit, a instàncies del jutjat de Mataró, com a «habitual de la bebida». Es significatiu d'aquest individu que havia abandonat dona i dos fills feia uns anys. En fer-ho, «tenía una manceba en una casa de lenocinio de esta ciudad. En todos cuantos patronos ha trabajado se ha significado por hombre irascible y protestatario». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-381, 20.7.1949. De Josep Oriol S. M., l'informe policial deia que era «estafador, informal, enemigo del trabajo, mujeriego y aficionado a la bebida. Hace tiempo dejó abandonada a su esposa e hijos dejándolos en una miseria deplorable, teniendo la esposa que para cubrir las más perentorias necesidades a suplicar a la Beneficencia Municipal. Constando a esta Jefatura que dicho sujeto, cuando vivía con su esposa la pegaba frecuentemente». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-381, 14.9.1948.

A l'apartat dels menors s'han inclòs onze detencions. També hi ha nou denúncies per menors desapareguts i el cas d'un menor abandonat.[392] Criatures a les quals calia alimentar quan es trobaven a les dependències municipals.[393] Altres vegades es troben adolescents que han estat foragitats de la seva llar[394] o infants que dormen sota el banc d'una plaça.[395] Un noi que fou trobat dormint al portal d'una casa reconegué haver-se escapat de casa seva. Explicà una història perfectament neorealista.[396]

L'abandonament de criatures, o exposició dels infants de llarga tradició històrica, generà des de l'edat mitjana l'existència d'institucions encarregades de recollir-los i, si es donava el cas, donar-los en adopció a famílies que hi estiguessin interessades. En el Mataró d'aquesta època ha estat possible documentar les dues fases d'aquest procés. El lliurament dels fills propis a institucions de beneficència pública ja ha estat documentat en un altre apartat d'aquest treball. Alhora eren relativament freqüents les peticions de matrimonis que sol·licitaven adoptar infants procedents d'aquestes institucions.[397] L'industrial Santiago B. P. sol·licitava «un

392. «Queda en este cuartelillo una niña que fue hallada en la vía pública sobre las 22 horas de ayer y que nadie ha reclamado». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 18.5.1945.

393. Una nena fou trobada dormint a les 12 de la nit al portal d'una casa del carrer de Churruca. «Como quiera que la niña tenía hambre le hice traer un poco de comida del "Parral", cuyo importe de 5 pesetas hay que pagar». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 29.6.1943.

394. El dia 1 de maig de 1947, Jaume Soler denuncià a la Guàrdia Municipal que tenia a casa seva una noia anomenada Carme Moré, de 15 anys, «la cual se presentó en el domicilio del denunciante por ser amiga de su hija y le manifestó que su padre la había arrojado a la calle». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 1.5.1947.

395. El 23 d'agost de 1949 es detingueren els germans Concepció i Prudenci Álvarez Lara, de 13 i 11 anys, respectivament, que vivien en una «barraca del Somorrostro», a Barcelona; «fueron recogidos en la plaza de los Caídos durmiendo debajo un banco. Dicen haberse fugado del hogar paterno». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 23.8.1949.

396. «Huyó del hogar paterno porque en el taller donde trabaja le mandaron a llevar 18 pares de zapatos y por la calle unos individuos se los quitaron y luego tuvo miedo de presentarse en su casa». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 6.11.1949.

397. «Pío Prous Laybros (...) le interesa obtener certificación acreditativa de buena conducta para darle los apellidos a la niña que desea adoptar, así como la conducta de su esposa D.ª Ángela Puigdellívol Sans, y que ambos consortes poseen medios de vida para

joven albergado en este benéfico Establecimiento, para enseñarle el oficio, proporcionándole un buen porvenir».[398] Les institucions que tenien la custòdia d'aquests infants, periòdicament, sol·licitaven informació a les autoritats municipals sobre les criatures que havien lliurat.[399]

Una gran part de la problemàtica social constatada a l'època estava directament o indirectament relacionada amb la dimensió sexual de les persones. Atesa la seva importància, tot allò relacionat amb la violència de gènere o amb el control de la sexualitat femenina ha estat estudiat a l'apartat «Ser dona». El món de la prostitució era procliu a la generació de tota mena de conflictes, com s'estudiarà a l'apartat corresponent. Cal retenir, d'aquest apartat dedicat a la sexualitat, un parell d'elements. Una única referència a l'homosexualitat, feta d'una forma tan sigil·losa que, excepcionalment, no s'anotaren els noms dels detinguts.[400] Entre els delictes vinculats a la llibertat sexual es trobaria el d'un individu que, amagat darrere un arbre a la ronda Alfons XII, «se dedica levantar las persianas de las ventanas para ver a las mujeres cuando se desnudan».[401] I cal deixar constància, també, de l'existència de dues denúncies per abusos sexuals a menors.[402]

Els incendis i els accidents de circulació formaven part de la quotidianitat de qualsevol nucli urbà, tramvia inclòs.[403] Els actes considerats

---

mantener educar y adoptar a la niña (...) procedente de la Casa de Maternidad de Las Corts». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 100, 8.10.1946.

398. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 138, 26.10.1945.

399. «...la niña Carmen D. C., número 138 de 1929, que el día 6 de abril de 1930, fue confiada a los consortes Emilio Vizcarronda y Pilar Foquet (...) continúa al cuidado de los consortes de referencia, recibiendo de los mismos buen trato y educación. Hasta la edad de 15 años fue educada en un Colegio de religiosas. Hoy día trabaja como obrera en géneros de punto». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 138, 23.3.1945.

400. «Quedan detenidos en el calabozo, los dos invertidos que me encargó procediera a su detención. Mataró 25 Marzo de 1945. El Jefe, G. Ripoll». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2.

401. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2. 15.4.1945.

402. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-670. 10.5.1944; AC, 2909-1470. 2.4.1950.

403. El dia 5 de maig de 1947, «en la calle C. Sotelo entre la de San Isidoro y San Pablo, el tranvía n.° 2, conducido por J. Barbena Font, atropelló a Ángel Gilabert Cardona de 14 años de edad». Fou atès a l'Alianza Mataronense i es qualificà el seu estat de «pronóstico reservado». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 5.5.1947.

subversius, per la seva connotació política contrària al règim franquista, han estat analitzats al capítol «L'oposició política».

Els jocs d'atzar prohibits tenen també la seva discreta representació a la mostra. Algunes pràctiques foren perseguides i denunciades.[404] A la darreria del mes de desembre de 1947 es feren inspeccions a diversos locals. Al bar Alcázar es sospitava que s'hi feia aquesta activitat amb les portes tancades. En penetrar-hi, els membres de l'autoritat trobaren que s'hi jugava. Els interessats al·legaren que ho feien «al canario». L'agent sospità que ho feien «a la 21».[405] L'endemà, una partida «de juego prohibido» fou identificada a la taverna del carrer de D. Magí número 1.[406] Ocasionalment, entre els jugadors, esclataven conflictes que podien tenir mala fi.[407]

A l'apartat «Altres» s'inclouen successos originats per persones qualificades de dements, incidents per agressions canines, un atracament, un intent de suïcidi i aldarulls promoguts per militars i alguna troballa amb ressonància preindustrial.[408] Un col·lectiu que es trobava sota control estricte era la població d'ètnia gitana de caràcter ambulant.[409] En alguna ocasió se'ls definia per aproximació als seus suposats orígens.[410]

404. «En casa la gitana siguen jugando a la 21 y según parece el grupier (sic) es Eduardo Freire (hijo)». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 16.11.1951.

405. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 27.12.1947.

406. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 28.12.1947.

407. «Sobre la 1 hora se presentó un individuo, comunicando que en la taberna de la calle C. Sotelo conocida por "Murralaco" había ocurrido una bronca a causa de haberse hecho una mala jugada (jugaban a la 21) y haberse robado entre ellos el dinero que había en la mesa». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 29.8.1948.

408. «El vigilante Roy ha encontrado abandonado en el Callao un mulo que ha dejado depositado en una vaquería de la calle San Francisco de Paula. (...) el depositario no entregará dicho mulo si no lleva una orden de esta Jefatura». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 4.3.1943.

409. «...en la Ronda de Barceló hay acampados unos gitanos». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 24.3.1945.

410. «En la playa frente a la estación del f. c. hay acampados unos húngaros». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 16.2.1946.

A tall de conclusió, es podria afirmar que la vida nocturna que constituïa una parcel·la de la realitat social transmet una imatge en blanc i negre d'una societat que distava molt dels ideals que el règim franquista pretenia imposar a la ciutadania. Una societat alguns membres de les classes baixes de la qual cometien robatoris de patates, conills i guants, tenien forta dependència de l'alcohol —potser per afrontar la duresa de la supervivència diària— i en la qual es vivia una sexualitat al marge de les normes dictades per l'Església i les altres institucions creadores del consens social oficial. Tanmateix, totes aquestes característiques, probablement, no eren exclusives de les classes més marginals. Els estraperlistes a gran escala de matèries primeres eren, evidentment, uns malfactors socials. De ben segur que el nivell d'alcoholisme en sectors socials més alts no devia ser més petit i, pel que fa a la sexualitat viscuda al marge de les normes canòniques, sols caldria retenir el fenomen sociològic de les *queridas* i *mancebas*, àmpliament difós entre la mitjana i alta burgesia. L'única diferència era que totes aquestes actuacions eren fàcilment punibles en els sectors socials de situació més precària, mentre que els membres de les classes més benestants tenien els seus propis mecanismes de defensa i protecció. I, per si restés algun dubte d'aquesta interpretació, sols afegir un exemple d'aquest fariseisme col·lectiu: el paper jugat per l'estament militar. De ser un pilar fonamental del règim a tenir un protagonisme recurrent a l'agitada vida nocturna local.

IV.6. La prostitució

> «Omnis mulier quae est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur».
>
> (Eclesiastès IX,10)[411]

La duresa de la citació bíblica no s'ha apaivagat amb el pas dels segles. Si una dita —entorn d'aquesta problemàtica— ha arrelat en diferents àmbits, amb certes pretensions en els darrers temps, és la que fa referència a la prostitució com a ofici més antic del món. Òbviament, aquest cretinisme no té la més mínima base científica. En canvi, proba-

411. «Tota dona que sigui prostituta serà trepitjada als camins com els fems». *Biblia Vulgata*, Madrid, 1965.

blement, sí que es podria vincular la prostitució a una de les pràctiques més antigues de la història humana: l'esclavitud. Amb la singularitat que aquesta —legalment, si més no— ha estat bandejada a la majoria dels estats contemporanis.

Més enllà, però, de la niciesa de valorar la prostitució per la seva antiguitat hi ha en el pseudoaforisme una visió antropològica sobre la dona d'arrel profundament masclista i patriarcal.

A Mataró, l'any 1930, les autoritats endegaren un padró municipal en el qual s'anotaven, carrer per carrer i casa per casa, el nom, lloc i data de naixement i professió dels habitants. Al carrer Isabel s'hi documentaren vint habitatges en els quals vivien trenta-una persones. Quatre eren homes i eren, majoritàriament, jornalers. De les vint-i-set dones, disset eren definides en l'àmbit de la seva activitat econòmica com a «horizontal», una com a «ama de horizontal» i dues com a «ama de pupilaje». La resta eren serventes.[412] No és necessària una avaluació psicoanalítica de les motivacions que podien induir a la qualificació professional de les dones descrites com a «horizontal» per copsar el grau de masclisme que implicava.

El cos de la dona —entesa específicament en la seva condició de femella— passava i passa a formar part d'un sistema d'intercanvi, una prestació personal que, com la de qualsevol ofici, es fa per un valor monetari. És una realitat objecte d'oferta i demanda. I, en aquest punt, rau el nucli de la qüestió: quines són les circumstàncies que podien portar i porten una dona a convertir el seu cos en un objecte monetaritzable?

Un metge barceloní, Joan Giné, preocupat per l'erradicació de les malalties venèries, escrivia l'any 1882:

> Quién pudiera, en un día dado, apartar del comercio social todos los sifilíticos de ambos sexos, podría estar seguro de haber conseguido la extinción de la sífilis; el que consiguiera sacar para siempre de la esclavitud a la mujer, habilitándola, por la maravillosa virtud del trabajo, para bastarse en sus propias necesidades, podría estar cierto de haber conseguido abolir la prostitución.[413]

Un altre autor escrivia, l'any 1946, una descripció molt afinada al seu moment històric sobre les dones que accedien a la prostitució en

412. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, 70-1, GOB-831.
413. Sereñana, *La prostitución*, «Carta-Prólogo».

aquells moments: «Mujeres todavía jóvenes, viudas de soldados rojos muertos en la guerra, o esposas, en el mejor de los casos, de huidos y de encarcelados, buscan en la prostitución el medio de subsistencia propia y de su prole».[414]

Encara una altra possibilitat habitual d'accedir a la condició de prostituta era la de les noies, sovint d'origen rural, que, havent arribat a ciutat a fer treballs domèstics, eren assetjades o fins i tot violades per membres masculins de la casa on residien i, en ésser-ne foragitades, no eren admeses per les seves famílies.[415]

Aquesta és una vessant del problema, la de l'«oferta». Però n'hi ha una altra. La «demanda». Les societats occidentals i, per tant, l'espanyola i la catalana, estigueren i probablement encara estan molt imbuïdes d'un fort sentit de masculinitat que imposava als homes unes manifestacions clares i concretes, gairebé un exhibicionisme sexual. En una societat amb una forta repressió sexual en tots els àmbits —relacions noi-noia, prometatges llargs i castos, matrimonis amb una pràctica sexual molt delimitada...—, l'existència dels bordells era una via d'escapament per a totes aquestes pulsions.[416] Una antiga prostituta de capital de província relatava el que succeïa en esdevenir-se determinats partits de futbol, sorteig de quintes o manifestacions multitudinàries que tant agradava d'organitzar al franquisme: «...cuando de la provincia toda se desplazaban en trenes y camiones, machos, dispuestos a cumplir con un tributo tan tradicional y consabido que en la misma cola podían encontrarse padres, hijos, tíos, sobrinos y, en ocasiones hasta los representantes de tres generaciones de una misma familia».[417] Segons una font oral consultada, a Mataró, els

414. GUEREÑA, *La prostitución*, p. 417. Citant Francisco Javier de ECHALECU Y CAÑINO, *Psicopatología*, Madrid, 1946.

415. «...joves domèstiques acusades de prostitució, vida lleugera o pràctiques immorals que, en realitat, havien patit agressions sexuals que no rebien l'emparament d'organismes com el Patronato de Protección de la Mujer». PAGÈS, *Franquisme*, p. 156.

416. «Para los hombres, el "ir de puntas" (con un sinfín de expresiones eufemísticas, tal "ir de picos Pardos", "echar un polvete", o "echar una cana al aire"), de forma ocasional o con relativa frecuencia, en solitario o en pandilla, era entonces socialmente aceptado y plenamente practicado, sea por colectivos masculinos desprovistos de pareja estable —como podían ser los militares y también los curas—, los jóvenes solteros con o sin novia, los viudos o también los casados más o menos frustrados sexualmente por su pareja». GUEREÑA, *La prostitución*, p. 416-417.

417. MIR, AGUSTÍ I GELONCH, *Pobreza*; GUEREÑA, *La prostitución*, cita José Ramón SAIZ

diversos equips de futbol local recomanaven als nois anar regularment als prostíbuls per millorar el seu rendiment esportiu.

Hi havia també una altra via per accedir a aquestes pràctiques des de la perspectiva masculina. Es tractava d'una via en què es combinava l'esnobisme i un pseudointel·lectualisme. En aquest sentit, caldria citar les referències que havia fet Lluís Terricabres sobre les vegades que havia acompanyat «als Rocs» l'escriptor Josep Pla.[418] D'aquest escriptor s'ha publicat que ell mateix s'havia vantat d'haver tret una de les seves amants, Aurora Perea Menén, del carrer dels Rocs.[419]

Joaquim Casas Busquets, en referència a la prostitució de Mataró, assenyala com el metge Miquel Pou, amb certes pretensions artístiques, es feia acompanyar de noies del barri a les classes de pintura que rebia de Rafael Estrany.[420]

En aquest context històric i sociològic es desenvolupà, com no podia ser d'altra manera, la prostitució a Mataró.

La regulació d'aquesta activitat es troba documentada, com a mínim, als anys vint del segle passat, en un context en el qual aquesta problemàtica era abordada per les autoritats des d'una perspectiva exclusivament sanitària. La normativa bàsica procedia de la reglamentació que dictà el Ministerio de la Gobernación el 16 de març de 1918.[421] El preàmbul de la «Real Orden» és molt clar pel que fa a la motivació de les disposicions

---

VIADERO, *Conversaciones con la Mary Loly. 40 años de prostitución en España*, Barcelona, Ediciones 29, 1976, p. 26.

418. Diferents fonts orals m'han confirmat aquest fet. Any 2020.

419. «Josep Pla deia que havia conegut Aurora en un bar de cambreres de Mataró. Fins i tot es vantava davant d'alguns amics: "He retirat la noia dels Rocs", referint-se al barri mataroní de prostitució». FEBRÉS, *Les dones*, p. 58.

420. «De tant en tant, el doctor Pou sentia un terrible pessigolleig que l'induïa a la figura anatòmica femenina. Llavors compareixia al taller del senyor Estrany amb sis o vuit matorrangues mortes de gana, i les feia despullar de pèl a pèl perquè el mestre escollís el model més convenient: —¿Quina li sembla? El senyor Estrany s'hi veia negre i no gosava decidir-se per cap, no fos cas que no endevinés el gust del doctor. Impacient, el metge ho resolia sense embuts: —¿Sap què, senyor Estrany? Les hi posarem totes. I dirigint-se a les dones ordenava: —Apa, noies. Ajaieu-vos per aquí terra, que us vaig a pintar. L'Estrany a mi m'havia dit que, ben mirat, enmig de tants paquiderms i vaques toves exhaurides, com el doctor Pou havia dut al seu estudi, alguna vegada també, incidentalment, hi havia arrossegat algun isard». CASAS, *L'enterrament*, p. 60.

421. *Gaceta de Madrid*, núm. 75, 16 de març de 1918.

que es dictaren.[422] La normativa preveia que a partir d'unes juntes provincials de Sanitat s'exercís un control mèdic sobre les dones prostituïdes i s'elaboressin unes «patentes de sanidad» que en garantissin l'estat de salut. També s'articularen uns criteris per al tractament de les malaltes.

A Mataró, la Junta de Sanitat inicià un debat sobre aquesta problemàtica el 5 de gener de 1926.[423] S'hi comentà que les qüestions relacionades amb la prostitució es regien d'acord amb un «Reglamento que se confeccionó a la vista del de Barcelona, y adaptándolo al de Mataró». Es deixà constància de l'existència d'un fons de 3.859 pessetes que procedien «de lo que pagan las pupilas [dones prostituïdes] por cada reconocimiento». Amb aquestes quantitats es satisfeien els salaris de dos metges i un practicant i es compraven productes sanitaris. L'alcalde Antoni de Palau —que presidia la reunió—, en referència a la problemàtica sanitària de la prostitució, comentà haver rebut una queixa del coronel d'artilleria de la caserna local sobre l'estat d'un soldat «que señaló pupila y casa».

Arran d'això, s'autoritzà al vocal de la junta Joaquim Castellsaguer, «Médico Civil Auxiliar del 7° Regimiento Ligero de Artillería», a realitzar un informe sobre les cases de prostitució de la ciutat. L'informe fou llegit a la sessió de la Junta de Sanitat del 18 de febrer de 1926 i és un document —poc habitual per la seva minuciositat i demolidor en les seves conclusions— que permet una aproximació de primera mà a les condicions en què es practicava el «comercio sexual».[424]

422. «En vista de las continuas quejas que de todas las clases sociales, y singularmente de las Autoridades Militares de todas las Regiones, llegan a este Ministerio sobre el aumento, cada vez mayor, de las enfermedades venéreo-sifilíticas y de la ineficacia de las actuales disposiciones legales para poner pronto y eficaz remedio al creciente desarrollo de una plaga social, que no solo afecta a la salud de los individuos, sino al vigor y porvenir de la raza...». *Gaceta de Madrid*, núm. 75, 16 de març de 1918.

423. Llibre d'Actes de la Junta de Sanitat. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix document.

424. «Existen en esta ciudad siete casas dedicadas oficialmente al negocio de la prostitución, todas ellas contiguas, radicando seis en la calle de Isabel y una en la Bajada de Massot n.° 19, formando en su conjunto un pequeño distrito, sin más comercio, industria ni vecinos que el tráfico sexual y sus correspondientes pupilas y amas. Esta pequeña zona, de antiguo conocida en la ciudad y comarca, por sus burdeles, tristemente célebres, se halla enclavada en uno de los barrios de peores condiciones higiénicas de la ciudad, ya que no existe en ninguna de las dos calles cloaca colectora ni desagüe alguno, ni reúnen condiciones de salubridad en las indispensables en establecimientos

Castellsaguer clogué el seu informe assenyalant les mesures que considerava imprescindibles de profilaxis antivenèria «aceptadas por la dirección de sanidad militar de todos los países». Contra el contagi del «chancro blanco» recomanava «minuciosos lavados con agua corriente y jabón de todos los órganos genitales inmediatamente después de la cópula». Contra la «blenorragia, azote de la humanidad, una inyección uretral de

---

públicos. Siete son las casas dedicadas al negocio y explotación del comercio sexual y son: Casa la Nieves, de Nieves Jimeno, con 5 habitaciones; Casa Pilar de Pilar Sabater con 5 habitaciones; Casa la Payesa de Manuela Domech con 6 habitaciones; Casa la Gallega de Benigna López con 3 habitaciones; Casa la Joaquina de Joaquina Segarra con 5 habitaciones; Casita Blanca de Micaela Luna con 4 habitaciones y Casa la Escalera de Micaela Pellicena con 5 habitaciones. Todas ellas cuentan además con salas generales de servicio y recibimiento para el público en general. En ninguna de las habitaciones existe water, tocador, lavabos, ni agua corriente y solamente dos casas tienen cuarto de baño particular. En todas las habitaciones existen carteles de profilaxis antivenérea con preceptos de vulgarización de sus prácticas. De todas las casas y de todas las habitaciones únicamente se encuentran en condiciones de relativa decencia las de la casa de la escalera de Micaela Pellicena. Todas las demás desdicen de nuestra cultura y constituyen una mancha y un baldón de ignominia sanitaria, de atraso y de abandono en servicio tan importante como es la higiene pública de los pueblos. El servicio de desinfección antivenérea consiste en unos irrigadores con tubos de goma, la mayoría inservibles y cubiertos de polvo; unas botellas mugrientas de solución de permanganato de potasa; unos tubos de pomada Sanitas de calomelanos, y unos cubos, palanganas y jofainas, inservibles, sin paños ni toallas individuales para cada servicio. Nada hay que decir con respecto a muebles, camas, sillas, ropas y demás accesorios en concordancia con las manifestaciones apuntadas (...). Ninguna de las casas posee habitación adecuada para la práctica de una verdadera inspección médica, realizándose este servicio en una de las habitaciones que reúnen mejores condiciones para ello, aunque sin menage especial para hacer perfecto el reconocimiento. En cuanto a cafés de camareras, verdaderos focos de prostitución clandestina, existen dos antros oficiales, que son: el Bar Titus en la calle del Rierot n.° 39 y el Cine Doré en la calle de Bonaire antigua. Por las condiciones que reúnen las casas de tolerancia anteriormente mencionadas, que funcionan legalmente, cabe poder asegurar, no a título de afirmación gratuita, sino con toda la plena capacidad y conciencia profesional de quien cumple un sagrado deber de ciudadanía de velar por la salud pública, de denunciar cuanto atenta a la higiene de los pueblos y a la vitalidad de la raza, y de una manera particular velando por los intereses que como Jefe de Sanidad Militar me competen en relación a los artilleros del 7° Ligero de Artillería y demás fuerzas de esta plaza, que el servicio de prostitución oficial en Mataró es del todo inaceptable y lo es más el servicio de desinfección antivenérea que por lo deficiente e incompleto no ofrece la menor garantía». Llibre d'Actes de la Junta de Sanitat. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763. 18.2.1926.

tres centímetros cúbicos de una solución de protarzol al dos por ciento, practicada con una jeringa de cristal y metal rigurosamente limpia». Per prevenir la sífilis, «otro azote terrible de media humanidad por lo menos», recomanava «una fricción de todo el miembro con una pomada de calomelanos al 33 %» i, posteriorment, una neteja general amb aigua i sabó «secado con una toalla individual limpia para cada servicio».[425]

El farmacèutic Josep Plana, amb una dilatada vida professional en el món de l'activitat farmacèutica local, em feu notar que el producte recomanat pel metge Castellsaguer per tractar la sífilis —conegut també com a «pomada mercurial doble»— en l'argot de la professió era conegut com a «pomada del soldat», dada que assenyala un sector molt concret dels potencials destinataris.[426]

Caldria destacar d'aquest informe el fet que la prostitució és analitzada des d'una perspectiva exclusivament sanitària i masculina obviant, absolutament, les condicions en què es trobaven les víctimes de l'explotació sexual. Pel que fa a les dones prostituïdes, Castellsaguer recomanava «la inmediata inspección de cuantas mujeres ingresen en esta ciudad para ejercer la industria sexual, así como conviene asegurar su rápida evacuación en cuanto ofrezcan el menor síntoma sospechoso de enfermedad contagiosa». Encoratjava, també, «el celo de cuantos agentes estén encargados de la persecución de la prostitución clandestina de la cual son dos focos intensos, patentes y bien manifiestos el Bar Titus y el Cine Doré». Sobre aquest darrer existeix una descripció més o menys contemporània feta per Joaquim Casas.[427]

425. Llibre d'Actes de la Junta de Sanitat. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763. 18.2.1926.

426. Segons Josep Plana, un dels altres productes molt demanats a les farmàcies en referència a les malalties de transmissió sexual eren els medicaments contra les lladelles, *Phthirus pubis*, conegudes col·loquialment com a «cabres». D'aquí que els demandants de la medicació —també freqüentment membres de l'estament militar— fossin anomenats, en l'argot professional, «pastors».

427. «Al carrer de Bonaire hi havia el "Doré". El *Gran Salón Doré* venia a ésser com una mena de cabaret on s'atemptava contra les bones costums, la salut de la joventut i la pau de les famílies. Diàriament hi actuaven una dotzena de dones lleugeres de roba que feien vociferar el respectable amb llurs exhibicions i procacitats, i, després, arrencaven més d'un casat del llit matrimonial. També s'hi jugava al "Doré", i no pas poc. L'empresa repartia pels carrers uns prospectes de propaganda brindant la felicitat terrenal als mataronins. *Treinta despampanantes señoritas, treinta.* No n'hi havia pas mai tantes. Era igual. Els homes s'hi abocaven a corrua feta». CASAS, *L'enterrament*, p. 140.

L'autor descriu les mesures higièniques que havien de prendre exclusivament els homes, troba paraules abrandades en defensa de la salut pública, manifesta la seva preocupació per la salut de «los artilleros» i altres forces d'ordre públic —que podien veure malmesa la seva salut i posar en joc la «vitalidad de la raza»—, però és dolosament orb davant del col·lectiu que havia d'oferir, per tal de poder sobreviure, el que de més íntim té l'ésser humà a qui estigués en condicions de comprar-ho.

El 30 de desembre de 1931, a proposta de Castellsaguer mateix, s'acordà la creació d'un dispensari «anti-venéreo» a l'edifici de l'Ajuntament que atengués el «reconocimiento de las prostitutas» i que, a més, prestés «asistencia gratuita a los enfermos de dolencias venéreas». S'aprovà que un metge i un practicant visitessin una hora tres dies a la setmana.[428]

L'any 1935, en el context d'un pla general de lluita antivenèria, el Govern de la Segona República abolí la prostitució.[429] Tanmateix, arran de les notícies que s'han localitzat en aquesta recerca, no sembla que l'abolició tingués efectes pràctics a Mataró. Així, a tall d'exemple, el 16 de desembre de 1936, el Departament de Sanitat de l'Ajuntament que presidia el regidor Josep Calvet debaté sobre aquesta problemàtica —més aviat sobre la dimensió sanitària—. Calvet assenyalà que «per part d'una comissió, es va denunciar en aquesta Conselleria l'actuació de les dones públiques de prostitució d'aquesta ciutat, la qual no és gens satisfactòria per l'estat de les mateixes». Com a conseqüència, «es varen fer presentar en aquest Departament a totes les mestresses que exploten aquest negoci i se'ls hi va demostrar el perjudici que han ocasionat en poc temps en aquesta localitat». La proposta que es presentà per part del Departament de Sanitat fou confeccionar «un fitxer, amb tots els detalls inclús amb la fotografia de cada una, per tal de controlar si totes pasent [sic] per l'inspecció setmanal, a fi d'evitar mals pitjors».[430] Les dones continuaven essent la causa del problema.

El mateix Departament de Sanitat municipal hagué de posicionar-se, el març de l'any següent, arran de la sospita de dos casos de gonocòccia detectats a dues dones prostituïdes.[431] Es prengué l'acord de sancionar

428. Llibre d'Actes de la Junta de Sanitat. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763. 30.12.1931.

429. Polo, *El gobierno*, p. 145; Nash, *Mujer*, p. 39.

430. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, FOM-0030-06. 16.12.1936.

431. A la fi, sols una estava infectada i fou traslladada a un dispensari de Barcelona.

les mestresses respectives, Anna Peinado i Belina López, amb 25 pessetes cadascuna. Per la seva banda, elles denunciaren «Sérvul Coloma amo dirigent del café dancing de baix a mar» per no controlar «les dones que estan al seu servei». Fou obligat a portar les fotografies corresponents, confeccionar les fitxes i fer anar les noies a una revisió setmanal.[432] Enmig d'aquesta casuística, un altre detall gairebé novel·lesc. Lola H. no havia passat la visita mèdica obligatòria. Fou comminada a fer-ho i se li detectà blennorràgia aguda. Se la considerà responsable d'haver «estat la causa de contagi a diferents joves d'aquesta localitat». Se n'ordenà la detenció abans de traslladar-la a un dispensari a Barcelona. Però no semblà «prudent retenir-la en el calabós» i fou portada a l'hotel on s'hostatjava «tancant-la en la seva habitació». Al matí, la Guàrdia Municipal l'anà a cercar i «la pupila en qüestió havia desaparegut amb les maletes ignorant en absolut el seu parador».[433]

Així, malgrat la prohibició decretada pel Govern de la República, l'explotació sexual de les dones prostituïdes es continuà duent a la pràctica i les autoritats abordaren la problemàtica des d'una perspectiva higienicosanitària, però responsabilitzant i culpabilitzant absolutament les dones dels problemes que se'n derivaven.

Finalitzada la Guerra Civil, el 27 de març de 1941, el dictador signà un decret que derogava la disposició anterior de l'etapa republicana que abolia la prostitució i, *de facto,* restablia la pràctica de l'explotació sexual que no s'havia deixat de dur a terme.[434]

Per a l'estudi d'aquesta problemàtica a la ciutat durant el primer franquisme s'ha fet un buidatge del «Libro registro de Pupilas de la calle Isabel» elaborat per la «Jefatura de Vigilancia Municipal» i que és una mena de registre/matrícula on s'anotaven dades sobre l'activitat de la prostitució als diferents centres reconeguts de la ciutat que, genèricament, en el llenguatge oficial es definien com a «Casas de Pupilas». El seu contingut per-

432. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612. 24.03.1937.

433. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, FOM-0030-06. 15.7.1937.

434. «El aumento de la morbilidad por enfermedades venéreas, ocasionado principalmente a causa de la relajación moral que se padeció en la zona roja y por la falta de la debida atención al problema por las sedicentes autoridades de la misma obligan al Poder público a adoptar determinadas medidas, para cuya ejecución es indispensable dejar sin efecto textos legales todavía subsistentes, cuya aplicación no ha obtenido los resultados deseables». *BOE*, núm. 100, 10 d'abril de 1941, Decret del 27 de març de 1941.

met copsar les característiques quantitatives de la prostitució que s'exercia a Mataró i, per extensió, el seu impacte en la societat.

Com ja ha estat indicat, la derogació de l'etapa republicana no degué ser atesa amb gaire rigor a Mataró. La documentació consultada[435] indica que des de l'any 1933 a la Casa La Maña s'hi estava Carme A. C., i Teresa V. E., des de l'any 1938. El mateix succeïa a Casa Palomita i a Casa La Gallega amb dones que hi eren des de l'any 1935 i 1938, respectivament. De fet, això coincideix amb el relat de Lluís Terricabres quan indica que, essent membre de les Joventuts Llibertàries, «freqüentava les cases dels Rocs».[436] Tampoc s'esperà al decret de 1941 que retornava a la legalitat els bordells per tenir operatius els de Mataró. A la Casa Pilar Sabater es registrava l'entrada d'Anita G. S. el 15 de febrer de 1939.

El «Libro registro de Pupilas» recollia el nom o malnom dels establiments i un registre nominal de les dones que hi exercien, amb indicació de la seva edat, data d'entrada i dia de baixa a la casa. Puntualment, s'hi feia alguna anotació marginal, com en el cas de Carme G. P., de la qual s'indicava que «trabaja sólo por las tardes», o de Maria B. de la qual s'anotà: «Baja por venéreo». Hi havia bordells que portaven el nom de la responsable o titular de l'establiment, com era el cas de Pilar Sabater, Mercè Piqué, Joaquima Segarra. Altres noms devien ser una referència a l'origen geogràfic de les mestresses: La Maña, La Gallega, La Madrid, i un darrer nom de prostíbul tenia una certa pretensió literària: Casa Palomita. En el cas de La Maña, a voltes s'indica el nom de la possible titular, Miguela Pellicena, i Benigna López era la corresponent per a La Gallega.

Un primer element a destacar d'aquest registre és el nombre de les altes anotades. Per als anys 1939 i 1940 s'hi ressenyaren 1.036 altes de dones a les cases esmentades. Per comprendre la significació d'aquesta xifra s'ha de considerar que existeix una alta rotació de les dones en els establiments. Així, Angelina S. consta seixanta vegades amb els corresponents ingressos, Pepita S. G. s'hi anotà trenta-sis cops i M. Borràs és donada d'alta catorze vegades. Per contra, un nombre molt elevat de dones enregistren un sol ingrés a les cases de Mataró.

435. Mentre no s'indiqui el contrari, totes les dades i xifres sobre la prostitució mataronina procedeixen del Libro registro de las Pupilas de la calle Isabel. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612. Els registres sobre aquest tema s'estenen fins a l'any 1952.

436. CUYÀS, *El manyà*, p. 73.

Pel que fa a les anualitats, l'any 1939 s'inscrigueren 471 altes, i l'any següent, 565, el que significa un increment aproximat del vint per cent.

GRÀFIC 18. Dies consecutius d'estada de les dones als bordells de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612.

Com es pot comprovar al gràfic 18, prop de 300 dones estigueren, com a màxim, tres dies seguits en un mateix local i algunes un de sol. Es constata una rotació gairebé constant de les dones prostituïdes a les diferents cases, o a d'altres poblacions, com a característica de la seva ocupació.

Hi ha dones que s'estaven sempre a la mateixa casa. Fora el cas de les germanes Antònia i Carme G. M. La primera fou donada d'alta sis vegades a la casa de Pilar Sabater, entre els mesos de juliol i desembre de 1939, i tres vegades l'any 1940. Carme està referenciada quatre vegades l'any 1939 i sis el 1940. Pilar M., en canvi, s'estigué entre juliol de 1939 i març de 1940 dues vegades a casa La Maña, una a casa de Pilar Sabater i una altra a la casa de La Gallega.

Una font oral consultada aporta dades interessants sobre aquesta itinerància i rotació. Segons l'informador, alguns treballadors de fàbrica, als anys quaranta, en plegar de la feina, el divendres al vespre o el dissabte al migdia, es presentaven a l'estació de ferrocarril per tal d'ajudar les noies que hi arribaven a portar la maleta fins a la casa on s'allotjaven. D'aquesta manera obtenien millor preu a l'hora de cercar els serveis de les meretrius.[437] Es tractava de dones que venien setmanalment a la ciutat procedents de Barcelona.

437. Etimològicament, «la qui es guanya la vida per ella mateixa». COROMINAS, *Diccionari*, vol. V, p. 608.

Malgrat l'alta mobilitat de les dones inscrites a l'esmentat registre, una consulta al padró municipal d'aquests anys[438] ofereix algunes dades interessants. Així, a la casa indicada amb els números 4 i 6 del carrer Isabel apareix Ana Peinado Andújar en la condició d'«esposa», si bé no hi ha cap marit especificat, i, a continuació, hi ha tres inscripcions de dones descrites com a «huéspeda», entre les quals Dolores S. M. fou donada d'alta a la Casa La Gallega i a la Casa La Madrid, i una altra, Carme G. S., fou donada d'alta tres vegades a la casa de Pilar Sabater.

A la casa 12-14-16 del mateix carrer hi constava com a «cabeza» Miguela Pellicena Moreno, que era la titular de la Casa La Maña segons el «Libro de Pupilas». A casa seva hi havia empadronada la seva germana i sis «huéspedas». Totes, menys una, estan documentades en el llibre d'altes.

A la casa veïna, el número 18, hi vivia Pilar A., que es registrà set vegades a Casa Gallega. A la casa número 20 hi vivia Francesca G. S. com a «cabeza»: era soltera i tenia nou «huéspedas», una de les quals era Joaquima Segarra Soler, una de les titulars dels prostíbuls amb més activitat.

En un indret adjacent, al número 19 del carrer Massot, hi residia Mercè Rodon Casas, vídua, i hi tenia dones en l'esmentada condició de «huéspedas», la major part de les quals estaven vinculades a la casa de Pilar Sabater.

Aquestes dades permeten interpretar que les diferents cases disposaven d'un determinat nombre de persones fixes, les que hi consten com empadronades, i una població flotant que accedia a la ciutat en moments puntuals, caps de setmana com s'ha indicat o altres moments de major demanda.

Pel que fa a les mestresses ha estat possible trobar documentació addicional sobre Pilar Sabater. Segons les dades, era la casa amb un nombre més alt de dones donades d'alta i, segons Terricabres, la casa amb més «pretensions». L'any 1934, Pilar Sabater Tormos, de 47 anys d'edat, vídua i de professió «quefers de casa», sol·licitava fer reformes a la casa número 21 del carrer Massot. Entre altres coses demanava obrir una finestra per a la «ventilació del soterrani» i convertir la reixa en porta d'entrada.

Darrere de les xifres d'altes i baixes de dones que alternaven la seva presència a Mataró amb altres ciutats, hi havia un col·lectiu aproximat i fluctuant de 607 dones que hi exerciren la prostitució entre els anys 1939 i 1940.

438. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-0800, 70-1, U.D. 3767.

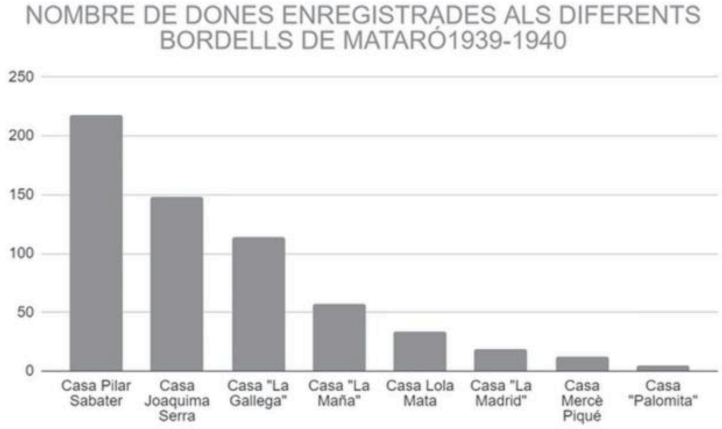

GRÀFIC 19. Nombre de dones als prostíbuls de Mataró (1939-1940).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612.

La informació que es pot obtenir d'aquesta població femenina és limitada i a partir de les font consultades. Segons els cognoms, se'n percep una àmplia varietat de catalanes: Sanromà, Camprubí, Obiols, Borràs, Pascual, Serrat, Tarragó, que es complementen amb altres d'origen castellà: Martínez, Sánchez, González, Rodríguez, Prieto, García, Sancho, Escudero. Alguns referents bascos: Irigoyen, Azurreaga, Elorza, Zoraín, Irujo. D'altres semblen estrangers: Andretti, Astolfi, Boreau, i un cas sorprenent i únic, una persona apareix inscrita com a Baronesa Carballo sis vegades a la casa de Pilar Sabater.

Hi ha més informació sobre l'edat de les «Pupilas».

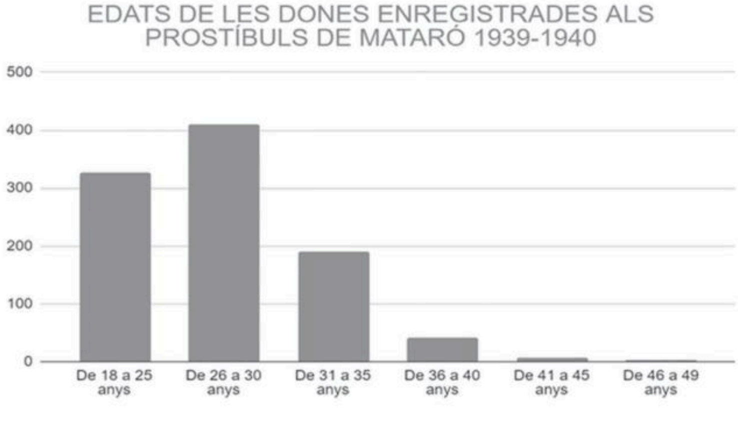

GRÀFIC 20. Edat de les dones dels prostíbuls de Mataró (1939-1940).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612.

La més jove, Anita M., s'enregistrà a la Casa La Maña el 27 d'agost de 1940 i tenia 18 anys. La més gran es deia Maria V., tenia 49 anys i es donà d'alta a casa de Lola M. el 22 d'octubre de 1939. L'edat mitjana del col·lectiu estudiat es situava als 27,6 anys.

Una altra dada, poc nombrosa però significativa, la ofereixen les «huéspedas» del carrer Massot: quatre sabien llegir i escriure; una, només llegir, i cinc no sabien ni llegir ni escriure. La taxa d'analfabetisme es situava per sobre del 55 %.

Aquesta visió de la prostitució mataronina restaria incompleta si no es comptés amb el testimoni que n'oferí qui en fou un coneixedor confés de primera mà: Lluís Terricabres.[439] Els textos que s'ofereixen aporten una doble significació sobre el problema. El primer, una descripció directa dels llocs i dels tipus humans implicats. I, en segon terme, la pròpia visió de l'autor, amb una inequívoca ostentació masclista de domini i coneixement del medi que descrivia amb un to provocatiu estil *épater les bourgeois*.[440] Quant al marc físic i humà:

> Els Rocs constituïa en aquella època el barri de nom impronunciable per als mataronins de pensament i obra castos i llepafils. La trama de carrerons guerxos i costeruts s'omplia a les nits de tota mena de gent. Hi havia els qui anaven només a tafanejar una estona i se'n tornaven després a casa sense haver tastat cap dels fruits prohibits que s'exhibien a l'entrada, alguns lletraferits imitaven models parisencs de vida bohèmia i novel·lesca anant a raure a la sala d'algun bordell més que res per veure passar senyores espitregades que potser els inspiraven després algun poema o un oli [...] uns altres, amb menys vel·leïtats romàntiques i artístiques, arribaven als Rocs, entraven a la casa de la qual eren assidus, triaven d'una revolada la mossa que més els feia el pes, i desapareixien cap una habitació del fons amb el dret d'una hora de companyia i jaç...

Quant als visitants:

> Passejant amunt i avall dels Rocs es trobaven els nois de casa bona, treballadors amb dol a les ungles, escrivents pulcres, carreters amb calique-

439. Totes les citacions següents, mentre no s'indiqui el contrari, procedeixen de CUYÀS, *El manyà*, p. 73 i seg.

440. «Un cop trencat el glaç, va començar la meva vida descordada a Mataró. Amb companys de feina i a vegades amb amics de Joventuts Llibertàries, freqüentava les cases dels Rocs». CUYÀS, *El manyà*, p. 73; «Jo era un assidu d'aquell barri que un amic meu, poeta, va rebatejar amb el nom de la Via Làctia». CUYÀS, *El manyà*, p. 75.

nya mastegada entre les dents i un renec a punta de llengua, grups d'estudiants troneres de rialla nerviosa, trinxes mal forjats i ordinaris.

Parlant del carrer Isabel:

> El rovell de l'ou d'aquell barri bigarrat es trobava al carrer d'Isabel on obrien les seves portes els bordells de més anomenada [...] ca la Manya tenia molta reputació gràcies a que a dins exercia el seu ofici una dona coneguda amb el nom de la Llengua de Ferro perquè sabia fer el sistema dit «francès» amb molta traça.

I del carrer Massot:

> A l'altre carrer, la baixada d'en Massot, hi havia *ca la Pilar*, un prostíbul que al final, quan va agafar pretensions, va ser conegut amb el nom de *can Trenta* perquè la propietària cobrava trenta pessetes pels serveis de les seves pupil·les. Aquesta quantitat resultava tan prohibitiva per als escurats de butxaca, que can Trenta aviat va quedar reservat per al senyors de coll blanc que s'acostaven als Rocs amagant-se la cara sota l'ala del barret.

Pel que fa referència als interiors:

> Els prostíbuls dels Rocs disposaven d'una sala, amb una estufa al centre, per on les meuques circulaven tot ensenyant retalls de la seva superfície cutània. Els clients seien al voltant d'aquella sala d'exhibicions i o bé triaven la mossa que els feia el pes o bé simplement parlaven sense fer massa cas del que passava pel voltant. [...] Sobre l'estufa de la sala bullia sempre una olla amb aigua, i quan algú dels presents es decidia de prendre els serveis de l'amor que la casa oferia, la mestressa destapava l'olla, recollia aigua amb un pot i la donava al client perquè abans de començar es rentés una mica [...]. Per les sales d'espera i exhibició es movia sempre un xicot [...]. Tu arribaves i et deia: «Avui n'hi ha una amb els pits així». Cantava el plat del dia.

El relat de Terricabres —entre costumista i naïf— hauria de ser contrastat amb altres fonts per tal d'oferir una visió més aproximada de la realitat. Un informe del cap de la Guàrdia Municipal ofereix una altra perspectiva de la realitat prostibulària.[441] Caldria destacar-ne alguns ele-

441. «El Jefe que suscribe da parte a V. de que sobre las 21 horas de ayer, en la casa de lenocinio situada en la calle Massot número 19, propiedad de Pilar Sabater

ments que contribueixen a definir aquest submon. En primer lloc, una més que probable elevada ingesta d'alcohol que podia induir a la pràctica de la violència física, la realitat del proxenetisme i, una tercera dada molt rellevant, la presència de membres de l'estament militar. Cal observar, també, que el redactor de la denúncia tingué bona cura de ressenyar el nom de tots els assistents, menys els dels militars afectats.

Des de l'edat antiga està documentada l'existència de prostitució prop dels grans contingents masculins que han format, històricament, els exèrcits. L'any 1940, Mataró tenia 2.355 militars a la caserna, segons dades de M. Colomer.[442] I aquesta dotació militar significava —com feu notar un general en un retret a l'Alcaldia— unes soldades de 60.000 duros al mes.[443]

La presència de militars als prostíbuls mataronins no es limitava a la tropa o als suboficials.[444] Algun dels escàndols documentats té dimen-

---

Tormos, se suscitó una riña entre dos sargentos y un Cabo del Regimiento de Infantería número 225 de guarnición en esta Plaza y el individuo llamado Julio Piedra Guillén, el cual vive en compañía de una meretriz en la propia casa de prostitución antes indicada. A la mentada hora se hallaban los antes dichos Sargentos y el Cabo en dicho prostíbulo alternando con algunas pupilas, uno de los Sargentos pidió a la pupila María Ramírez Delgado una cerilla y ésta le dijo que no tenía, entonces el Sargento insistió a la vez que bromeando cogió por el brazo a la mujer interviniendo en aquel momento el referido Julio Piedra y dirigiéndose a los Sargentos y con aire pendenciero les dijo que a las mujeres no les debían tocar y que allí no había más chulo que él a la vez que hizo ademán de pegarle; uno de los Sargentos entonces le cogió y lo echó (siempre teniéndole cogido) encima de unos cajones de gaseosas que había en el salón, las mujeres y el otro Sargento y Cabo entonces procuraron separar a los contendientes, pero el Piedra aprovechó estar encima de los cajones para armarse de una botella y cuando se vio libre, dio un golpe con la misma encima de una nevera con el fin de romperla y fue entonces cuando con el trozo que le quedó en la mano agredió al Cabo al que causó una herida cortante en la cara. Fueron testigos presenciales del incidente las pupilas Carmen García Serrano, Humberta Bandó Anomis, María García Bonda, Carmen Teixidó Soler, Amparo Picot Cloper, Asunción Hidalgo Galván, Carmen Lasierra Oller y Dolores Tosca Queixal. En la riña también intervino la amante del Piedra llamada Carmen Teixidó la cual tiraba del pelo al cabo. Mataró, 5 de Septiembre de 1944». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-139-1.

442. COLOMER, *La postguerra*, p. 295.

443. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 709-710, 6.12.1939.

444. «Sobre las 1'30 horas del día de ayer un grupo de oficiales del ejército entre los que figuraban 2 comandantes formaron un gran escándalo en la calle Isabel, llaman-

sions esperpèntiques[445] i, de vegades, l'abús en el consum d'alcohol precipitava la utilització irracional de les armes de foc.[446]

Pel que fa a l'edat d'iniciació masculina en aquesta pràctica ja ha estat esmentat que els joves dels equips de futbol local eren encoratjats a visitar els prostíbuls i a exercitar-se en aquest àmbit del sexe a preu fix. Una dada documental permet constatar l'edat d'iniciació d'un jove contemporani als fets. L'any 1947, la Guàrdia Municipal tingué coneixement que un jove de 14 anys, aprenent de confiter, Jaume Nualart Solsona, «tenia relaciones íntimas» amb una jove del carrer Massot número 19 anomenada Àngela B. L., de 23 anys d'edat. Interrogat per la força pública reconegué haver robat de l'obrador on treballava una sèrie de productes que havia lliurat a Àngela.[447]

Està documentat que alguna de les «pupilas» incitava els seus poten-

---

do en las casas de lenocinio y rompiendo algunos vidrios, siendo tal su incorrecto comportamiento que una de las dueñas de dichas casas tuvo que recurrir a pedir auxilio con llamadas de pito». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 29.11.1945.

445. «Durante la noche los oficiales y Brigadas y Sargentos del Regimiento de Artillería, han cometido toda clase de atropellos. Un brigada empezó a repartir golpes sable en mano a los paisanos que estaban en la calle Isabel este brigada se llama Prats. Un sargento al parecer apellidado Herrera, en la misma calle pistola en mano amenazaba a los pacíficos ciudadanos. Un grupo de oficiales sobre las 2 horas en la plaza de la estación, uno de ellos subió en el monumento de Biada y manchó la figura de dicho monumento con pepermint». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 5.12.1948.

446. «Sobre las 24 horas de ayer fui requerido por la dueña de la casa de lenocinio sita en Masot 19, ya que en su casa en aquellos momentos había un capitán de artillería conocido por Vico que pistola en mano amenazaba a los clientes de dicha casa y a las pupilas. A un individuo le encañonó la pistola en el pecho y le obligó le pagara una copa. Incluso llegó a disparar la pistola y al ruido de dicho disparo acudieron los vigilantes Alberto López e Ezequiel Fulgarona, a cuyos agentes, también pistola en mano obligó a que tomasen unas copas y luego siempre amenazándoles con el arma les obligó a que se marcharan, insultándoles con palabras de la más baja estofa. Ante el cariz que tomaba el asunto no tuve más remedio que requerir el auxilio de la guardia civil que acudió rápidamente al lugar del incidente, pero con anterioridad ya el teniente de vigilancia se había hecho cargo de dicho capitán». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 20.12.1949.

447. Els articles foren dotze ous, dos quilos de xocolata, dos quilos de sucre, dos quilos de caramels i «6 botellitas de diferentes colores». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 15.2.1947.

cials clients —més joves— de forma molt poc ortodoxa, segons els paràmetres de l'època.[448] Cal tenir presents aquestes dades per tal de comprendre la important xifra de dones que foren sistemàticament prostituïdes a Mataró en aquests anys.

Tanmateix, aquesta seria la prostitució «legalitzada» subjecta a controls, com l'esmentada matrícula, o el control sanitari de les dones que s'hi dedicaven i al pagament d'impostos. Pel que fa a aquest darrer punt, les ordenances fiscals aprovades per l'Ajuntament de Mataró el 27 de març de 1939 preveien uns «derechos de vigilancia, inspección y desinfección de los locales destinados a espectáculos públicos y determinados establecimientos» i, més endavant, es concretava «cabarets y determinados establecimientos» per als quals es dictava que havien de satisfer «cuarenta pesetas mensuales pagadas por anticipado».[449]

Conseqüent amb aquesta disposició, la Sección de Arbitrios del Govern local enregistrava, el 31 d'agost de 1939, el cobrament de sengles rebuts de 40 pessetes a Micaela Pellicena, Joaquina Lezama, B. López, Dolores Mata i Ana Peinado com a responsables de «determinados establecimientos».[450]

Pel que fa a les retribucions que rebien les dones prostituïdes en aquests anys, Joaquim Casas parla de «tres pessetes descomptant impostos».[451] Fonts orals consultades indiquen que a «ca la senyora Pilar» es pagaven quatre pessetes.

Els intents de controlar la salut de les dones que es prostituïen a Mataró podia col·lidir amb la voluntat de les mestresses de mantenir en actiu a dones infectades.

448. «El encargado del horno del vidrio (sección aprendices) denuncia que casi todos los días entre las 15 y 16 horas, una pupila del lupanar conocido por casa "La Pilar", desde la ventana de la habitación que ocupa y que viene casi frente del referido horno, dirigiéndose a los muchachos que están trabajando, les enseña los pechos y las partes sexuales, actos totalmente inmorales. De las averiguaciones que he practicado al efecto he venido en conocimiento que la pupila de referencia es una llamada Teresa B». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 17.8.1948.

449. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 709-710, 27.3.1939.

450. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT. 781-782, 31.8.1939.

451. Casas, *L'enterrament*, p. 125-126.

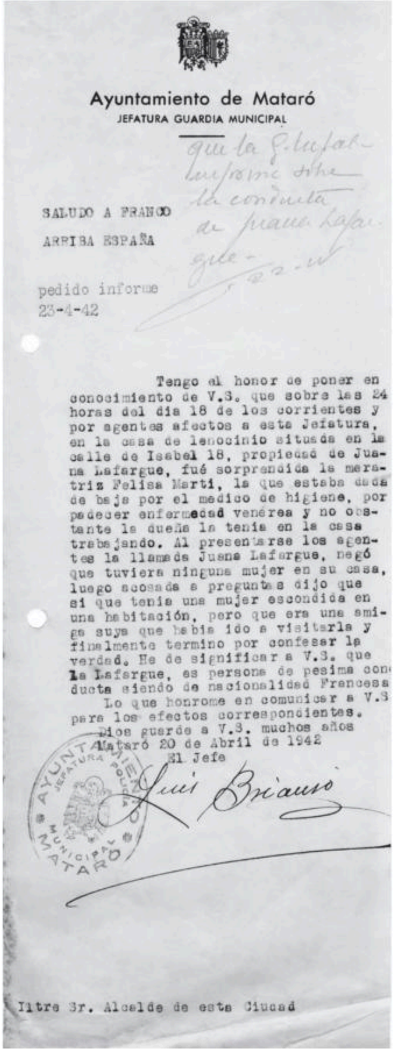

Ayuntamiento de Mataró
JEFATURA GUARDIA MUNICIPAL

SALUDO A FRANCO

ARRIBA ESPAÑA

pedido informe
23-4-42

Tengo el honor de poner en conocimiento de V.S. que sobre las 24 horas del dia 18 de los corrientes y por agentes afectos a esta Jefatura, en la casa de lenocinio situada en la calle de Isabel 18, propiedad de Juana Lafargue, fué sorprendida la meratriz Felisa Marti, la que estaba dada de baja por el medico de higiene, por padecer enfermedad venérea y no obstante la dueña la tenia en la casa trabajando. Al presentarse los agentes la llamada Juana Lafargue, negó que tuviera ninguna mujer en su casa, luego acosada a preguntas dijo que si que tenia una mujer escondida en una habitación, pero que era una amiga suya que habia ido a visitarla y finalmente termino por confesar la verdad. He de significar a V.S. que la Lafargue, es persona de pesima conducta siendo de nacionalidad Francesa

Lo que honrome en comunicar a V.S para los efectos correspondientes.

Dios guarde a V.S. muchos años
Mataró 20 de Abril de 1942
El Jefe

Iltre Sr. Alcalde de esta Ciudad

IMATGE 46. Comunicació de la Prefectura de la Guàrdia Municipal de Mataró (1942). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-607.

D'una altra meretriu, que estava registrada a «Casa La Maña» i també infectada, s'ha pogut localitzar una certificació mèdica emesa per la Sección de Lucha Antivenérea de l'Instituto Provincial de Higiene de Barcelona en la qual s'acrediten els controls setmanals que se li havien fet a Mataró entre els mesos de juliol i agost de 1939.[452]

452. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612.

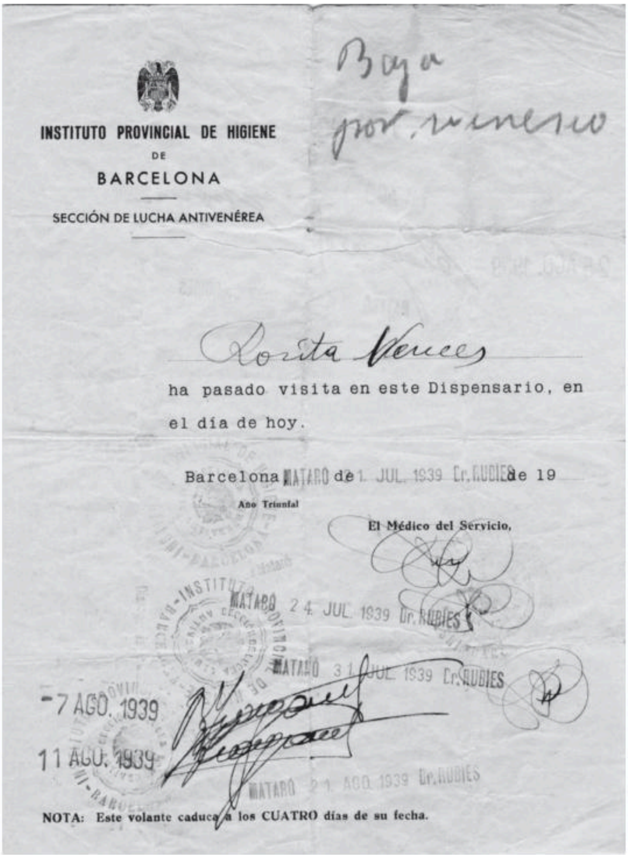
INSTITUTO PROVINCIAL DE HIGIENE
DE
BARCELONA

SECCIÓN DE LUCHA ANTIVENÉREA

ha pasado visita en este Dispensario, en el día de hoy.

Barcelona MATARÓ de 1. JUL. 1939 Dr. RUBIES de 19
Año Triunfal

El Médico del Servicio,

MATARÓ 24 JUL. 1939 Dr. RUBIES
MATARÓ 31 JUL. 1939 Dr. RUBIES
7 AGO. 1939
11 AGO. 1939
MATARÓ 21 AGO. 1939 Dr. RUBIES

NOTA: Este volante caduca a los CUATRO días de su fecha.

IMATGE 47. Certificat mèdic expedit per la Sección de Lucha Antivenérea de l'Instituto Provincial de Higiene de Barcelona (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-612-01.

L'any 1940, el ple municipal aprovà una proposta de la comissió de Foment per tal que s'estudiés la possibilitat d'«habilitar un local suficiente para dispensario antivenéreo, con vestíbulo de espera, sala de curación y despacho». El problema no era que no existís un servei similar, sinó que es trobava «a los bajos de la Casa Consistorial» i la proposta indicava que el nou emplaçament fos «un lugar conveniente y de cierta discreción, para descongestionar el contingente de público que por diferentes causas afluye a los bajos de la Casa Consistorial».[453]

453. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.8.1940.

La Guàrdia Nocturna era l'encarregada de controlar que les dones que exercien la prostitució passessin amb regularitat les revisions sanitàries.[454]

Més enllà de la prostitució «legalitzada» i reconeguda per les autoritats, hi havia la que s'exercia al marge de tota regulació i control oficial en domicilis particulars. A tall d'exemple, una font oral acredita com, a principis dels anys cinquanta, en una casa del carrer Padró on vivien una mare i filles, hi havia un moviment constant d'entrada i sortida de personal masculí que era abraonat per la canalla i els veïns del carrer. Situacions semblants es donaven en altres indrets i, principalment, després de l'any 1956, quan la tolerància del règim amb la prostitució formalment s'acabà i es tancaren els prostíbuls «legalitzats».

A voltes, l'afany depredador masculí podia arribar a pràctiques manifestament delictives. El 17 de setembre de 1941, l'alcalde de Mataró, Josep Martí Pascual, ordenava la instrucció de diligències contra el cap interí de la Guàrdia Nocturna, Josep Rovira Aymar, i contra el vigilant nocturn Pasqual Engràcia.[455] En el preàmbul s'indicava com a raons de l'actuació: «En averiguación de hechos que se califican en los Empleados que los efectúan, como vicios que hacen desmerecer en el concepto público».

En l'interrogatori subsegüent, Rovira deixà la seva versió dels fets investigats.[456] Pocs dies després es recollia la declaració de Camil Augé

454. «Pongo en conocimiento de Vd. que la mayoría de las meretrices que hay en las casas de lenocinio de esta, no han pasado la correspondiente visita médica de desde el día 24 del ppdo. Mes». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 2.2.1945.

455. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 1940-1941, 17.09.1941. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix document.

456. «Que habiéndole dado conocimiento un paisano cuyo nombre no recuerda de que Pura Gómez de dieciséis años y Maravilla Gómez de diecinueve años (hermanas) que viven en la casa Albergue, en la noche de un día del mes de octubre, abandonaban su albergue todas las noches para dedicarse a la vida licenciosa. Se puso en busca de ellas por la población y no encontrándolas, mandó al Vigilante señor Engracia, de que cuando fueran al albergue, se las trajese al compareciente a la Casa Consistorial; así lo hizo el Guardia, y una vez en poder del compareciente, las preguntó porqué a horas tan avanzadas de la noche estaban fuera de casa y las recriminó puesto que eran menores y las amenazó con meterlas en la cárcel; las dejó toda la noche en un local de la Casas Consistorial bajo vigilancia de los Guardias de turno y al retirarse los Vigilantes a las seis de la mañana, fue el compareciente a acompañarlas a su domicilio, hizo llamar a la puerta por ellas mismas, salió su padre por la ventana y le amenazó diciéndole que le

Dangla, «Agente de Policía y de esta vecindad».[457] El dia 1 de desembre prestaren declaració les germanes Gómez.[458]

El dia 7 de gener de 1942, el secretari municipal redactava un plec de càrrecs contra Rovira amb els termes següents:

> Primero.- Que dio orden al Vigilante Pascual Engracia Sánchez, para que sin necesidad de volante de la encargada del Albergue, Rosario Calvo Periago, salieran por la noche más tarde de las diez, las albergadas Pura y Maravillas Gómez, que se dedican a la vida licenciosa. =Segundo.- Que con una amiga de Pura y Maravillas Gómez, asiste a una casa clandestina de citas en la calle de Arguelles dos bis; casa de citas cuya existencia clandestina no ha denunciado a la Alcaldía. =Tercero.- Que igualmente obran en su poder las llaves de un almacén sito en la calle de San Ramón, a cuyo almacén lleva algunas veces a Pura y Maravillas Gómez y otras mujeres de mal vivir.

El 20 de març de 1942, un decret d'alcaldia indicava:

> Dense por terminadas las presentes actuaciones y en consecuencia procédase a su archivo. Lo manda y firma Don José Martí Pascual, Alcalde Presidente del Excmo. Ayuntamiento en las Casas Consistoriales de la Ciudad de Mataró.

Tota una metàfora de la visió franquista de la prostitució. Doble moral, imposada per l'Església i la Falange, que deixava els sectors més marginats de la societat inermes davant dels depredadors sexuals, fossin de la prostitució legalitzada o de la il·legal.

---

mandaría a buscar para meterlo a la cárcel por dejar a las chicas que eran menores salir de su casa por la noche». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 1940-1941, 18.11.1941.

457. «Que por rumores públicos el Jefe de la Guardia Nocturna José Rovira Aymar, va con las menores a que se alude en este expediente a una casa clandestina de citas, que existe en la calle de Argüelles dos bis, y que sus antecedentes en cuanto a moral son deleznables; que igualmente es público que tiene las llaves de un almacén en la calle de San Ramón, a cuyo almacén lleva estas menores». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 1940-1941, 1.12.1941

458. «...por orden del señor Rovira, Jefe de la Guardia nocturna, la encargada del albergue las permitía salir por la noche, sin justificante ninguno; dedicándose a la vida licenciosa; que tal orden se la concedió espontáneamente y sin que ellas le hayan dado nada en compensación; que sus padres las permiten hacer tal vida, porque carecen de trabajo». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 1940-1941, 1.12.1941.

El submon de la prostitució fou un veritable brou de cultiu de tota mena d'incidents i successos que transparenten la sordidesa i precarietat de les vides que s'hi desenvolupaven. Una ullada als registres de la «Vigilancia Nocturna» en són una bona forma d'aproximació.

El 18 de desembre de 1951, els vigilants corresponents detingueren Montserrat S., que exercia la prostitució a la casa de María Cruz Río Romero, al carrer Massot número 19. El motiu era que l'esmentada Montserrat no tenia el «correspondiente certificado de haber pasado la visita de higiene». Però el que l'acta policial desvela és que qui participà activament en la denúncia fou Josep Bonamusa, que era «su amante». Aquest aportà a la investigació el testimoni segons el qual «dicha mujer estuvo en aquel lupanar en compañía de un hombre en una habitación».[459]

Una pràctica documentada són les «batidas» a «las casas de lenocinio» que podien ser fetes, a més de la Guàrdia Municipal, per la Guàrdia Civil i «el delegado de información de la FET». En aquests casos es sol·licitava la documentació de les persones que s'hi trobaven, «cacheando a los individuos que se hallaban en dichas casas». Aquesta vegada es detingueren dos individus.[460] També hi ha constància de pràctiques abusives per part d'alguns membres de la força pública. El dia 7 de setembre de 1945, Maria V. C., «pupila» del prostíbul situat al carrer Massot número 19, denuncià el guarda municipal Valentí Lorente. Segons Maria, el guarda s'hauria presentat a la casa en estat d'embriaguesa i «con malos modales y profiriendo blasfemias pidió los documentos a la denunciante, la cual se negó a enseñárselos por ignorar quien era y por no merecerle confianza al ver el estado en que se hallaba». Després d'una discussió, la noia acabà al calabós municipal. En reclamar veure el cap de la guàrdia fou deixada en llibertat.[461]

A les cases de prostitució s'hi jugava i les partides podien esdevenir complicades.[462]

459. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 18.12.1951.

460. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 12.10.1952.

461. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 7.9.1945.

462. El dia 24 de gener de 1949 es detingué Vicenç Ibars Garcia «en la casa de lenocinio sita en la calle Isabel 20 en el momento en que estaba jugando a la "carteta" por cuyo procedimiento intentaba timar a unos individuos. Adjunto los naipes que le fueron ocupados (y) catorce pesetas del detenido». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 24.1.1949.

Una altra notícia deixa constància de la presència de dones gestants exercint la prostitució.[463]

En aquest punt és interessant reproduir un relat oral, tramès per M. A. L., sobre una persona de la seva coneixença que ajuda a fer més entenedora la relació entre prostitució i maternitat. Una dona d'una certa edat que vivia al Rierot, molt a prop de la zona de prostíbuls, havia tingut dificultats per quedar embarassada. A una edat ja força avançada per a l'època tingué una criatura que, per les dificultats del part, morí al cap de pocs dies. Davant la desesperació de la mare, la llevadora li oferí un nadó que acabava de néixer en una de les cases dels Rocs, filla d'una prostituta. Les dues mares hi assentiren i es feu el canvi amb tota normalitat i sense cap més tràmit.

Les dones que vivien de l'intercanvi sexual eren, sovint, objecte de robatoris per part dels seus prostituïdors.[464] Es troben documentats maltractaments[465] i amenaces de mort a prostitutes, en algun cas, per part del marit d'una d'elles.[466]

463. «...encontrándose en el lupanar de la calle Masot 19 propiedad de Ángeles Banco, la pupila Concepción C. A. de 30 años (...) la cual se halla en estado de gestación, otra pupila que se hallaba bailando y bromeando con un sargento y un brigada del Rto. de Artillería le dieron un golpe y la hicieron caer al suelo, cayéndoles ellos encima. Fue asistida por el Dr. Casals en su propio domicilio». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 23.4.1950.

464. L'11 de juliol de 1948, Isabel R. denuncià que Narcís Alcalà li havia robat de la seva habitació un rellotge valorat en 400 pessetes. Exposà que Alcalà havia intentat vendre'l a diferents persones. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 11.7.1948. El dia 30 d'abril de 1950, Dionís López Vera robà una càmera fotogràfica a Empar S. C. que es prostituïa al carrer Isabel número 17, «aprovechando la circunstancia de dejarle solo en la habitación». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 30.4.1950.

465. «Sobre las 2 horas de hoy de la casa de lenocinio de la calle Masot 19 han pedido auxilio. Inmediatamente me he trasladado en dicha casa pudiendo comprobar que un sujeto llamado José Sánchez Barroso, de 18 años (...) estaba atropellando, maltratando de obra a la pupila África B. B. a la cual con el adjunto cuchillo infirió una pequeña herida en la espalda». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 22.2.1946. «Queda detenido en el calabozo el que dice ser y llamarse Esteban Solé Tria (...) que sobre las 23 horas de ayer encontrándose en el lupanar sito en la calle Masot 19, tiró un vaso a la cara de la meretriz Teresa B. C. de 30 años de edad, natural de Puigcerdá (Gerona) causándole erosión y contusión nasal de pronóstico reservado según certificado que acompaño del Dr. Giménez». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 9.8.1946.

466. Rosa C., que exercia la prostitució al carrer Isabel número 8, denuncià el seu

Més enllà de la prostitució institucionalitzada a les cases «de tolerancia» legalment establertes, existia encara un graó més baix on exercir aquesta activitat. Dones sense cap mena d'aixopluc que es prostituïen per carrers, platja, portals... Núria V. G., menor d'edat aleshores i reclamada per la seva família per haver fugit de la llar familiar, es trobava en aquestes circumstàncies.[467] Dolors B. M., de 23 anys i sense domicili conegut, fou detinguda per prostituir-se pels carrers.[468] Maria B. B., de 38 anys, fou detinguda el 25 de juny de 1945 per haver estat trobada en estat d'embriaguesa. L'informe policial informava que exercia la prostitució «con individuos en la playa».[469] Poques setmanes després era detinguda al Rierot, en el mateix estat, «por cometer actos inmorales con dos sujetos».[470] Maria R., sense domicili conegut, «ejerce la prostitución sin recato de clase alguna haciendo el "taxi" por los interiores y terrazas de los cafés». En el moment de ser detinguda, el responsable de l'informe policial afegí alguns aspectes de la seva actuació: «Debo advertirle que esta mujer ha hecho una "compañía" con el sujeto apellidado Salmerón (limpia botas) y este hace de corredor, ejerciendo por lo tanto el dicho individuo la trata de blancas».[471]

El proxenetisme, estretament lligat a aquest tràfic de persones, també està documentat.[472]

Tot i el cúmul de circumstàncies fins ací esbossat, no degueren ser ni una infinitèsima part de les pressions i agressions de tota mena que devien rebre,

---

marit, Francesc Segura Renau, per haver-la «maltratado de obra y amenazas de muerte». Segura fou detingut. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-1, 13.5.1950.

467. «Queda detenida en este cuartelillo la que dice ser y llamarse Nuria G. V. de 18 años, domiciliada en San Just Desvern (...) la cual se fugó del hogar paterno (...) esta muchacha se dedica a ejercer la prostitución por la Ciudad». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 22.5.1946.

468. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 10.3.1948.

469. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 25.6.1945.

470. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 9.7.1946.

471. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 20.6.1947.

472. «Havent complimentat el vostre escrit data 14 dels corrents, per interessar-ho el Jutjat de 1ª Instància d'aquesta Ciutat, referent per informar a la conducta del processat Josep Pons Terrades, natural i veí d'aquesta localitat, domiciliat en el carrer, Jaume Compte (Palau) n.º 24, Dec manifestar-vos: Que referent a la seva conducta és immoral en el sentit de viure a costa de les dones de la vida, i conegut com ha viciós. En conclusió un maleant. Mataró, 16 de setembre del 1938. El Cap General de la Policia Municipal. [Signat] Jaume Lluís». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-762. 16.9.1938.

IMATGE 48. Sebastiana Domínguez Mena, «la Sevillanita». Exercí la prostitució a Mataró entre els anys quaranta i cinquanta del segle XX.
Font: Fotografia Enric Quintana. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. Fons El Maresme 2000.

en el decurs de les seves vides, les dones obligades a prostituir-se. D'aquí que algunes d'aquestes vides es trenquessin, voluntàriament, per tal de defugir i obviar més penalitats. Aquesta fou l'opció que prengué Maria T. S., nascuda a Madrid trenta-dos anys abans. Vivia al prostíbul del carrer Isabel número 20. Cap a les 9 de la nit del dia 3 de juny de 1943 «ingirió cierta cantidad de solución de permanganato potásico con el fin de suicidarse». Fou assistida pels metges Casals i Spa, però no li pogueren salvar la vida.

Afirmar, com es feia en la certificació policial, que «el motivo de haber tomado tal resolución la T. es por contrariedades amorosas»[473] és tan banal com afirmar que la seva activitat tenia quelcom a veure amb l'amor. No en fou l'únic exemple documentat. Mesos després, i del mateix prostíbul, Maria T. T., de 29 anys i nascuda a Ontinyent, es llençà des del segon pis al carrer. Fou atesa pel doctor Casals, que diagnosticà commoció cerebral amb pronòstic menys greu. Altra vegada la migradesa humana del funcionari públic encarregat d'aixecar acta no hi veié més que «asuntos amorosos».[474]

Potser la millor forma de cloure aquest capítol sigui amb la declaració que feren les dues menors, Pura y Maravillas Gómez, prostituïdes l'any 1941, a les quals «sus padres las permiten hacer tal vida, porque carecen de trabajo».[475]

473. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 4.6.1943.

474. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 10.2.1944.

475. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-001, 1940-1941, 17.09.1941.

V. LA IMPOSICIÓ D'UNA IDEOLOGIA

V.1. L'exaltació feixista

> «Lo que resulta propio del fascismo es la manera en que es capaz de realizar la síntesis y modernización del discurso de la contrarevolución [...]. Esa capacidad de integración y de reactivación, esa disciplina exhibicionista que escenifica la actitud conservadora de la patria en peligro y la proyección utópica de una nación en marcha es lo que el fascismo introduce para construir una nueva cultura contrarevolucionaria: cultura política entendida como representación de expectativas sociales, como comunidad de pertenencia a un mismo proyecto, como conjunto de valores organizados, como aceptación de creencias y elementos simbólicos que dan coherencia a un movimiento social y a un proyecto nacional.
>
> (Ferran GALLEGO, *El evangelio fascista*, p. 21-22).

Una de les característiques del moviment feixista fou el seu autoconvenciment que el seu adveniment constituïa una fita irreversible a la història de la humanitat. Els seus responsables gestionaren la realitat amb la certesa d'iniciar una nova era que calia recordar amb nous símbols, que havien d'esdevenir perennes, a la vegada que es liquidaven els del vell ordre.

Així, el 5 de maig de 1939 el regidor sol·licitava en el ple municipal la substitució de la «corona mural que remata la fachada de la Casa Consistorial, por la Corona Monárquica tradicional en nuestro país».[476]

476. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 5.5.1939.

En altres sessions del consistori s'acordava reproduir en una placa de marbre a la façana de l'Ajuntament el darrer comunicat de guerra de Franco, col·locar una làpida amb el nom dels Caídos a la façana del temple parroquial, construir un monument amb la mateixa significació a una plaça de la ciutat, etc.[477]

IMATGE 49. Vinguda del general Franco a Mataró (26 maig 1947).
Font: Arxiu Comarcal de Maresme. Ajuntament de Mataró. Foto Masachs.

El saló de sessions de l'Ajuntament fou un exponent d'aquesta exaltació plàstica de la simbologia dels vencedors de la Guerra Civil. El 29 de setembre de 1939, el ple acordà una subvenció de 2.000 pessetes a Rafael Estrany Ros «para gastos de material, colores, lienzo, etc. gastos

477. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

de viaje a Burgos para pintar de cuerpo entero y tamaño natural el retrato del Salvador de España El Generalísimo Franco para el testero del salón consistorial». [478] A la capçalera del mateix espai ja s'hi havien col·locat «un retrato de José Antonio» i s'hi afegí una «imagen del Santo Cristo».[479] Més endavant encara s'hi afegí una altra placa de marbre commemorativa de la vista de Franco a la ciutat l'any 1942.[480]

En aquest intent de convertir la seu del Govern municipal en una mena de santuari del feixisme triomfant hi mancava encara una referència fonamental. L'alcalde Josep Martí Pascual prengué la iniciativa de sol·licitar per a les dependències de l'Ajuntament una fotografia d'Adolf Hitler. Una vegada aconseguit el retrat del dirigent nazi restava encara una figura destacada sense representació gràfica. Així, el 12 de desembre de 1942, l'alcalde s'adreçava al cònsol d'Itàlia a Barcelona sol·licitant la imatge gràfica del Duce «para colocar en el sitio de honor junto al del Fuehrer [sic] [...] en salón de la casa consistorial».[481]

Però no era sols la seu del plenari que calia dotar de càrrega simbòlica. El regidor Lasaga, el 26 d'octubre de 1942, «en consideración al carácter y representación con que actúa la Corporación municipal, que debe manifestarse ostensiblemente sujeta a los principios e ideología político-religiosa puramente católica», proposava un maridatge de conveniència de manera que «en todas las dependencias de carácter público de los servicios municipales, presida la imagen del Santo Cristo con el retrato de nuestro Caudillo».[482]

I si l'adveniment del feixisme havia estat un esdeveniment únic a la història de la humanitat, hi havia sempre un responsable màxim d'aquest fet providencial: un *führer*, *duce*, *conducator*, *caudillo*, al qual calia retre homenatge i reconeixement sense límits ni en les formes ni en el temps. En el cas que ens ocupa, el personatge venia investit *gratia Dei* i, per tant, té un cert punt de lògica que, més enllà del culte a la personalitat que es retia a altres dictadors, el que es feu amb Franco fou pràcticament

478. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT 238-2, 2.10.1939. Obra que meresqué l'elogi unànime del consistori inscrit a l'acta del ple. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.2.1940.

479. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.6.1939.

480. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 002, 1.2.1943.

481. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 28, 12.12.1942.

482. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 001, 26.1.1942.

idolàtric. L'adulació, el servilisme, les lloances absolutament hipertrofiades al dictador situaren en un nivell difícil de superar el concepte «culte a la personalitat». Llagotejar, potser, és el mot més escaient per definir l'actuació de les autoritats locals en aquest sentit.[483]

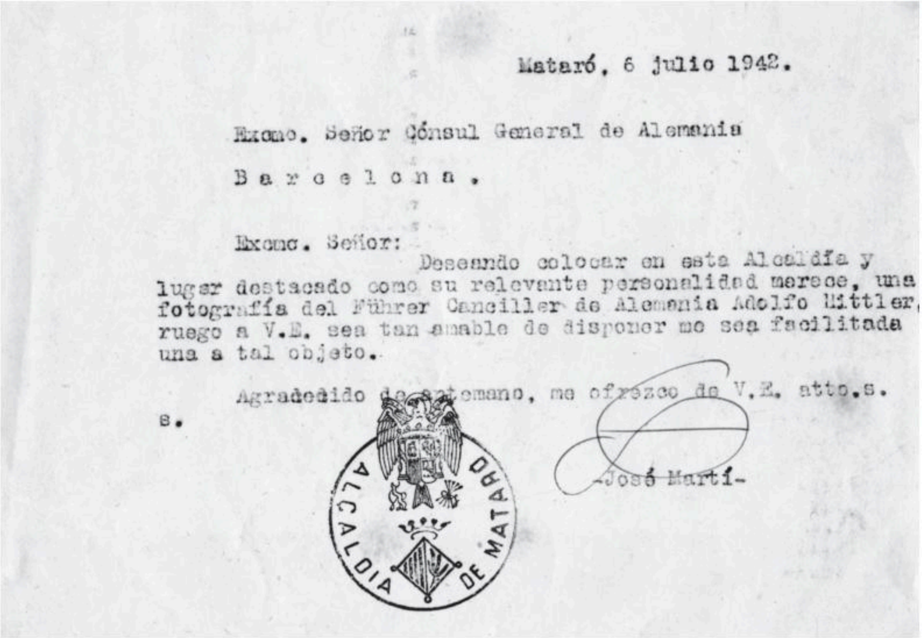

Mataró, 6 julio 1942.

Excmo. Señor Cónsul General de Alemania

B a r c e l o n a .

Excmo. Señor:

Deseando colocar en esta Alcaldía y lugar destacado como su relevante personalidad merece, una fotografía del Führer Canciller de Alemania Adolfo Hittler, ruego a V.E. sea tan amable de disponer me sea facilitada una a tal objeto.

Agradecido de antemano, me ofrezco de V.E. atto.s.s.

ALCALDIA DE MATARÓ

-José Martí-

IMATGE 50. Carta de l'alcalde Josep Martí al cònsol alemany demanant una fotografia de Hitler (1942).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 28.

483. «He ahí, oh pueblo de Mataró, que viene a ti tu Salvador de la ignominia y del deshonor, se acerca a ti el Caudillo que te condujo a través de sendas de espinos hasta la tierra prometida de la verdadera España. He ahí que llega a ti el Capitán invicto, brazo armado de la ira de Dios para con sus enemigos será tu huésped tu Redentor de la esclavitud inicua de los sin Dios y sin Patria (...). La merced, oh pueblo de Mataró, que con su venida te dispensa, es tan grande cual es de enorme y de infinita dentro de lo humano, la distancia que media entre el Señor y su siervo, el Capitán y su soldado, el Monarca y su súbdito, el Salvador y el náufrago (...). Gracias os damos Señor Dios de los Ejércitos por habernos dado este Señor, este Capitán, este Monarca, este Redentor. Bendecidle y conservadle para vuestra gloria y resurrección total de España, para que continúe cumpliendo la esforzada misión que le encomendásteis de paladín de la Cristiandad». *Mataró*, núm. 183, 28 de gener de 1942.

IMATGE 51. Discurs de Franco a la plaça Santa Anna de Mataró (26 maig 1947).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. Autor Carlos Pérez de Rozas.

Així, l'any 1946, el Govern municipal decidia crear la medalla d'or de la ciutat que, òbviament, seria concedida al mateix personatge i que tingué un cost de 8.000 pessetes.[484] I l'any 1949, el consistori s'adheria unànimement a la petició d'un municipi andalús que proposava a les «cortes del Reino, la aprobación de una Ley, concediendo al Caudillo el Título de "Príncipe del Ebro"».[485]

L'espai públic patí les degudes transformacions. El monòlit ubicat a la plaça Santa Anna dedicat als mataronins liberals morts a les guerres carlines fou enderrocat. I a l'indret on hi havia hagut el convent de les carmelites descalces hi fou ubicat el monument a «los Caídos» que fou encomanat als arquitectes locals i «ex-combatientes» Antoni Pineda Gualba i Joaquim Viladevall Marfà.[486]

484. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 26.9.1946; Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 205, 26.10.1946.

485. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 112, 17.2.1949.

486. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 112, 28.1.1941.

Evidentment, es revertiren els canvis en els noms del carrerer impulsats durant l'etapa republicana i moltes vies públiques passaren a ser anomenades en homenatge a les figures senyeres del Movimiento. Fins i tot un nom tan popular i arrelat com el de la font del Primer de Maig fou considerat poc adequat als nous temps i substituït pel de «Fuente del Camino de los Molinos».[487]

Tanmateix, malgrat tots aquests esforços per imbuir a la població els ideals del règim, la resposta popular no fou sempre l'esperada. En una data tan inicial com febrer de 1939, el regidor Cruzate, en el ple, «se lamenta de la falta de calor en el ambiente público. Es una deuda que tenemos contraída en esta ciudad la de exteriorizar el homenaje a los que sucumbieron, como tambien a la División Littorio que tanto ha contribuído a librarnos del referido tormento...» i com a mesura pal·liativa proposava un d'aquells actes de masses teatralitzats tant del gust de la propaganda feixista: missa de campanya i desfilada militar i de les organitzacions de Falange per tota la ciutat.[488]

En aquesta mateixa línia de pensament crític, un comentarista s'atrevia a fer a la premsa local una anàlisi sociològica de les conseqüències que havia tingut la guerra d'Espanya i s'atrevia a donar una xifra, prou baixa, dels qui eren incondicionals del nou règim.[489]

Altres vegades, el pretès monolitisme i la unitat incondicional de les famílies integrades en el Movimiento deixaven entreveure les seves clivelles. El 22 de gener de 1940, el «Delegado Local de Ex Combatientes» feia una crida als seus coreligionaris a participar en una de les celebracions públiques —missa i desfilada inclosa— i no semblava pas convençut d'una participació entusiasta.[490]

487. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 1.9.1941.

488. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 15.2.1939.

489. «Un sesenta por ciento de españoles, que nunca por buena voluntad, sino por el imperio de las circunstancias son de los vencidos pero jamás de los convencidos. Otro porcentaje que elevado al veinte por ciento, de caciques, de esos que se cobijan constantemente a la sombra del árbol que da mejor sombra. Un quince por ciento de indiferentes, que no sienten nada y nada les interesa como no sea una vida corriente y rutinaria sin aparecer jamás al exterior en ningún sentido social ni político, y nos queda un cinco por ciento de gente buena, de españoles que en todo momento están dispuestos al mayor de los sacrificios por su Patria». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 45, 26 d'octubre de 1939.

490. «Espero sabréis rechazar con energía y decisión, los espíritus mezquinos y de

I és que la FET y de las JONS, a través de totes les seves subseccions, era la responsable de transmetre al conjunt de la ciutadania els valors i la ideologia del nou règim. Les seves bases teòriques transmeten —meridianament clar— el caràcter feixista de l'organització. El març de 1939 es feren públiques a Mataró les «Normas de conducta a los militantes» de les quals a continuació es ressenyen alguns punts. El primer:

> La FET es una orden militar. Sus tres votos son: de Patriotismo, de obediencia y de espíritu de sacrificio [...]. El Militante nunca deberá actuar con iniciativa propia. Las órdenes de los Jefes llegados al mando por méritos contrastados son siempre buenas, y desde luego, mejores que las ocurrencias personales [...]. Evitará las vociferaciones y aplausos que pueden confundir a las huestes de Falange con las mercenarias clacas aduladoras del estilo liberal [...] cuando se trate de castigar un insulto, el militante impondrá la sanción rotunda e instantánea que evite la impunidad [...]. Y solo recurrirá a las armas cuando la defensa propia o la grave y peligrosa dificultad de la empresa aconseje conminatoriamente a ello.[491]

És important emfasitzar que, a partir la premissa «las órdenes de los jefes [...] son siempre buenas»,[492] s'estructurava tota la teoria política del règim. Acceptat l'exabrupte joseantonià «el hecho que la determinación de la Autoridad tenga que depender de una farsa de papeletas entradas en una urna de cristal equivale de sí a la anulación del concepto de tal», l'autoritat legítima, segons aquest plantejament, requeia en «las Jerarquías» a les quals calia obeir sense analitzar el contingut de les ordres conscients de l'«omnisciencia cívica» de les seves decisions.[493]

---

entendimiento completamente atrofiado, que con motivos más o menos fundados, pretenden haceros desertar de este puesto de honor; con disciplina pues acudid a este acto vistiendo el honroso uniforme». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró,* núm. 114, 22 de gener de 1940.

491. *Mataró*, núm. 5, 17 de juny de 1940.

492. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 129, 12 de febrer de 1940. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix document.

493. «...en España se ha restablecido totalmente el principio de Autoridad estableciendo la omnisciencia cívica de las Jerarquías. Con "Jerarquías" denominamos la gradación de la Autoridad establecida y recaída entre personas cuya competencia no debemos pararnos en analizar, sino en obedecer en el sentido vertical de su gradación de arriba a bajo. La "Jerarquía" ejerce la Autoridad de lo que a ella compete, con infalibili-

IMATGE 52. Monument feixista ubicat a la plaça de les Tereses.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. Foto: Santi Carreras.

dad cívica (...) sus órdenes son siempre buenas y desde luego, mejores que las ocurrencias personales». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró,* núm. 129, 12 de febrer de 1940.

A Mataró, la FET y de las JONS disposava de diferents àmbits d'actuació. Orgànicament, la jerarquia més alta la detenia la Jefatura Local y del Partido Judicial de Mataró. D'aquí partien diferents delegacions: Prensa y Propaganda era responsable del periòdic local i també de l'organització de les manifestacions públiques, com per exemple les «Fiestas de la Paz y de la Victoria». El 7 d'octubre de 1939 s'anunciava un acte amb la participació de la «Sección Coral de la Compañía Sala Cabañes al Servicio de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, bajo la dirección del maestro Torra». L'acte s'inicià amb el cant de l'«Oriamendi», però hi va haver peces catalanes. Hi participaren diferents solistes i es clogué amb la interpretació del «Cara al Sol» i l'himne nacional.[494] L'any 1939, el cap d'aquesta delegació era Marià Ferrer.[495]

Un altre àmbit eren les Milicias de la FET y de las JONS, estructurades en diferents categories. El dia 27 d'abril de 1939 es feu una crida als joves mataronins perquè s'hi incorporessin i publicitant els beneficis que se'n podien derivar. Tanmateix, un retret inicial a la crida deixa entreveure poc entusiasme.[496] El avantatges que s'oferien als futurs membres eren, entre d'altres, que el temps de permanència comptaria com a permanència en el servei militar obligatori. S'oferia un salari de 3 pessetes diàries o bé el dinar i una remuneració de 0,50 pessetes. També s'assegurava que la milícia estaria sempre de guarnició a Mataró.

En les seves freqüents convocatòries es feia de forma molt significativa la següent indicació: «Todo camarada que no asista se le considerará falta grave con anotación a su expediente personal».[497] Com a tota institució militaritzada, la uniformitat en el vestuari era norma obligatòria per assistir als diferents actes. Tanmateix, el fet de no disposar-ne del tot o de part no era eximent de l'obligatorietat de la presència.[498]

494. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 30, 7 d'octubre de 1939.

495. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT 17-2, 3.6.1939.

496. «Hay en nuestra ciudad infinidad de jóvenes para prestar un servicio útil a la Patria, que no se preocupan de hacerlo. Nos amarga el tener que decirlo, pero nos vemos obligados a ello». *Portavoz de la Milicia*, núm. 1, 27 d'abril de 1939. Es troba incorporat al *Diario de Mataró*, núm. 66, 27 d'abril de 1939.

497. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 94, 1.5.1941.

498. «El uniforme de los camaradas será exclusivamente el siguiente: Camisa azul remangada, corbata negra, pantalón negro y boina roja puesta. El no tener dichas prendas de uniforme no excluye en ningún caso de la obligación de asistencia a la concentración». *Diario de Mataró*, núm. 40, 23 de març de 1939.

Existia, també, una Sección Femenina que tenia bàsicament encomanades les tasques d'assistència als menjadors de l'Auxilio Social i la participació a les commemoracions i desfilades públiques. Alguns indicis deixen entreveure que l'assistència no devia ser tan regular com les seves responsables esperaven. El 28 d'agost de 1940 s'anunciava el relleu d'unes responsables de la institució. La delegada local, Rita Ribas, feia públic a la premsa l'anunci de l'acte i concloïa: «Advierto la obligación que tenéis de asistir a esta reunión».[499]

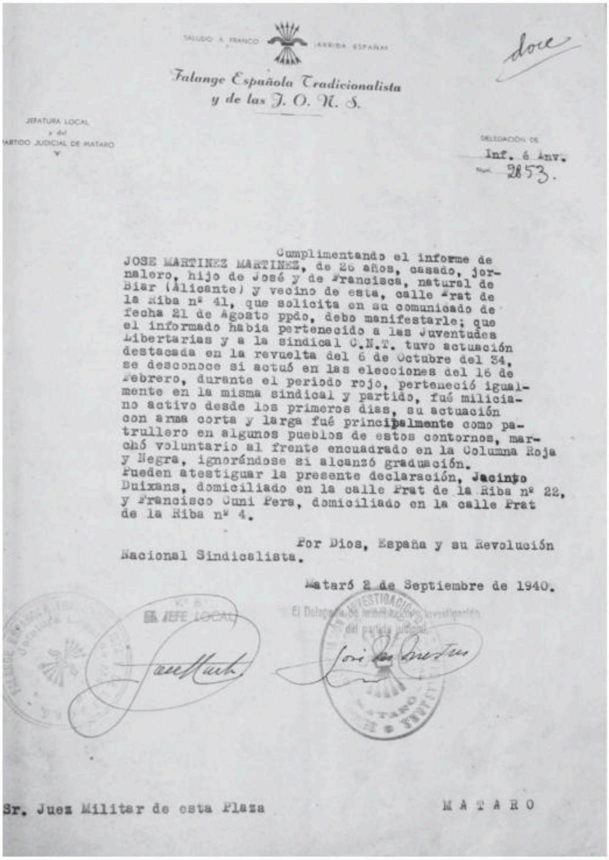

SALUDO A FRANCO ¡ARRIBA ESPAÑA!

Falange Española Tradicionalista
y de las J. O. N. S.

JEFATURA LOCAL
y del
PARTIDO JUDICIAL DE MATARO

doce

DELEGACIÓN DE
Inf. é Inv.
Núm. 2853.

Cumplimentando el informe de JOSE MARTINEZ MARTINEZ, de 26 años, casado, jornalero, hijo de José y de Francisca, natural de Biar (Alicante) y vecino de esta, calle Prat de la Riba nº 41, que solicita en su comunicado de fecha 21 de Agosto ppdo, debo manifestarle; que el informado había pertenecido a las Juventudes Libertarias y a la sindical C.N.T. tuvo actuación destacada en la revuelta del 6 de Octubre del 34, se desconoce si actuó en las elecciones del 16 de Febrero, durante el periodo rojo, perteneció igualmente en la misma sindical y partido, fué miliciano activo desde los primeros dias, su actuación con arma corta y larga fué principalmente como patrullero en algunos pueblos de estos contornos, marchó voluntario al frente encuadrado en la Columna Roja y Negra, ignorándose si alcanzó graduación.
Pueden atestiguar la presente declaración, Jacinto Duixans, domiciliado en la calle Prat de la Riba nº 22, y Francisco Cuni Pera, domiciliado en la calle Prat de la Riba nº 4.

Por Dios, España y su Revolución Nacional Sindicalista.

Mataró 2 de Septiembre de 1940.

EL JEFE LOCAL

El Delegado de Información e Investigación del partido judicial

Sr. Juez Militar de esta Plaza

MATARO

IMATGE 53. Informe de Falange de Mataró (1940).
Font: Tribunal Militar Territorial Tercer. Causa 000030.

Un altre àmbit de la Falange menys conegut fou la Delegación de Información e Investigación, que actuava en paral·lel a la Policia Munici-

499. *Mataró*, núm. 15, 28 d'agost de 1940.

pal o a la Guàrdia Civil oferint tota mena d'informes politicosocials que li eren demanats per les autoritats judicials, militars o de l'Administració civil. L'any 1939 n'era responsable Josep Cuadrada Calvó. Segons declaracions del regidor Albó, aquesta organització, el mes d'agost de 1939, «había expedido más de dos mil informes».[500]

Com es pot comprovar a la imatge 53, l'any 1940, el responsable de la Delegació d'Informació i Investigació era aleshores Josep M. Mestres Simon i probablement s'havien superat els 2.850 informes.

Com ja s'ha indicat en estudiar la composició dels primers ajuntaments de la ciutat, la relació entre Falange i concretament el primer consistori municipal fou molt conflictiva.

El tema del finançament de la Falange fou abordat l'any 1943 pel «Secretario Provincial del Movimiento». S'especulava sobre diferents opcions i s'aprovà la que considerava «que todo aquel que consiga algún beneficio [dels organismes públics] contribuya bien directamente o indirectamente a su mantenimiento» i això es plasmà en l'obligatorietat d'incloure a tots els documents que es presentessin als esmentats organismes uns segells emesos per la Falange mateix que havien d'acompanyar les pòlisses municipals i estatals que ja s'hi incloïen.

IMATGE 54. Segells emesos per Falange de Mataró (1945).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 003-10, 24.3.1945.

500. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 11.8.1939.

V.2. El control social

> «¿Es que la mesnada roja no ha pasado todavía? ¿Hay que esperar a que la ciudad vuelva a ser como antes un signo proletizador?»
>
> (*Hoja Oficial de la FET y de las JONS*)[501]

La queixa desaforada que encapçala aquest apartat venia a tomb del fet que certs joves es passejaven per la Rambla de la ciutat «con camiseta sin mangas», situació que fou denunciada a la premsa local. L'autor de l'article no dubtava a cercar implicacions polítiques a aquesta actuació. És un testimoni de fins a quin punt les autoritats del règim franquista maldaren per tenir un control absolut de la vida i del comportament de tots els ciutadans. Carmen González i Manuel Ortiz han estudiat a bastament la problemàtica del control social que exercí la dictadura i afirmen que «hoy sabemos que no solo se trató de control físico, sino también de las conciencias y de las actitudes sociales "exteriorizadas" hacia la dictadura».[502]

Segons aquests autors, amb el franquisme «se articuló un Estado represivo que podríamos calificar, sin exageración, como "Estado de excepción permanente" continuado e igual de implacable en sus últimos días de existencia».[503]

Una part importantíssima d'aquesta repressió fou duta a terme per l'Exèrcit. Fent una interpretació manifassera del codi de justícia militar es jutjaren i condemnaren milers de persones per haver donat suport al legítim Govern de la República. Guàrdia Civil i Policia coadjuvaren en aquesta tasca repressiva.

Tanmateix, aquest estat d'excepció —que s'allargà durant dècades— s'esforçà a controlar les actituds i el comportament dels ciutadans, molt més enllà de les seves idees o actuacions polítiques o del que s'esdevé en un estat de dret consolidat, en el qual es troben referenciades les llibertats i els comportaments que mereixen la sanció pública. Amb tot, els individus tenen un ampli marge d'opcions on encaminar la seva conducta, actituds i aspiracions. L'estat franquista, imbuït d'una missió «redempto-

501. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 77, 19 d'agost de 1939.
502. GONZÁLEZ i ORTIZ, «Control», p. 27.
503. GONZÁLEZ i ORTIZ, «Control», p. 28.

ra», aspirava a dictar unes pautes de conducta pública i privada sobre aspectes que —encara que no entressin en conflicte amb el Codi Civil— no s'ajustaven a la ideologia que els guanyadors de la Guerra Civil construïren a l'entorn de les tres institucions cabdals: l'Exèrcit, la Falange i l'Església.

En aquest control —que s'ha qualificat de «panopticismo»—,[504] les autoritats locals tenien una perspectiva privilegiada per la proximitat que els donava el contacte quotidià amb els seus conveïns. És per això que aquesta realitat de supervisió, control exhaustiu i subjecció de la ciutadania és palesa en l'estudi de la gestió municipal d'aquests primers anys del franquisme.

La mobilitat de les persones era un element que calia tenir sota control. El 31 d'agost de 1939, la impremta Abadal cobrava a l'Ajuntament mataroní «50 talonarios de salvaconductos de 100 hojas».[505] L'elaboració de salconduits per a totes les persones que volien sortir de la població fou un requisit imposat en els primers moments de l'ocupació de la ciutat. Tanmateix, com reconeixia el cap de la Guàrdia Municipal, no totes les persones tenien recursos suficients per poder satisfer les despeses que comportaven.[506]

Si la mobilitat de les persones calia que estigués sota control, també calia fer el mateix amb el trasllat de mobles. Durant el període de guerra s'havien assaltat habitatges i institucions i el mobiliari havia estat un dels objectes que havien canviat de mà. Les noves autoritats cregueren convenient tenir sota control aquest tema i prengueren les mesures adients. Així, ordenaren que els trasllats de mobiliari s'havien de fer sota una preceptiva autorització prèvia.[507]

El control polític també s'estengué a les reunions o actes que concentressin determinat nombre d'individus. Tant li feia que fos la reunió d'una

504. «Es decir, por el afán de control, vigilancia y observación». González i Ortiz, «Control», p. 27.

505. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, INT-238-2, 31.8.1939.

506. «El Sr. Briansó dice que deberían extenderse salvoconductos de pobres pues en los ordinarios, con todos los requisitos que se exige, de fotografías, cédulas y demás, es imposible que los pobres puedan obtenerlos...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 24.11.1939.

507. A l'esmentada factura de la impremta Abadal s'incloïen també: «1.000 declaraciones traslado de muebles». Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, INT-238-2, 31.8.1939.

junta general d'accionistes com de la societat Aguas de Argentona a Mataró que es celebrà el 30 d'octubre de 1946[508] o dels membres de la Quinta de Salud La Alianza que es reunien en assemblea reglamentària.[509] O bé que fossin els responsables del Cercle Catòlic, que sol·licitaren la celebració d'un cicle de xerrades sobre l'Advent, el 30 de novembre de 1945,[510] o una entitat tan poc sospitosa com el Sindicato de la Construcción vinculat a la CNS. El seu president, Antoni Ocerans, sol·licità autorització per celebrar un «festival folklórica [sic] popular consistente en una audición de sardanas, elevación de globos y sorpresas japonesas».[511]

Aquestes mateixes associacions estaven constantment sota el control de les autoritats que, periòdicament, sol·licitaven informació sobre els membres que n'integraven els càrrecs directius.[512]

Un d'aquests grups potencialment suspecte per la gosadia d'editar una publicació en català foren els «Amigos del Arte y la Arqueología», entitat que, aleshores, aplegava Rafael Estrany, Joaquim Bartra, Benet Fité, Jaume de Torres, Manuel Plana i Marià Ribas.[513]

El contingut de les converses que es mantenien amb amistats i persones de coneixença sovint acabaven trobant un canal per arribar als òrgans repressius.

508. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 14.10.1946.

509. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-139-1, 12.3.1943.

510. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 30.11.1945.

511. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 29.5.1945.

512. «GOBIERNO CIVIL DE LA PROVINCIA DE BARCELONA. SECRETARIA GENERAL. Sírvase Vd. informar a la mayor urgencia sobre los antecedentes político sociales de los señores que constituyen la Junta Directiva de la entidad CENTRO MATARONÉS, sita en esta localidad, que al dorso se expresan. Dios guarde a V. muchos años. Barcelona, 24 de enero de 1944. EL GOBERNADOR CIVIL». Els noms que es citaven eren Ramon Spa Tuñí, Nicolau Guañabens Bonamusa, Isidre Sanfeliu Vidal, Antoni Fàbregas Carrau, Francesc Viladevall Mora, Joan Buscà Castellà, Ramon Masó Carbonell, Joaquim Pons Mayol, Antoni Vinardell Aymar, Lluís Julià de Caralt. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 24.1.1944.

513. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-604.

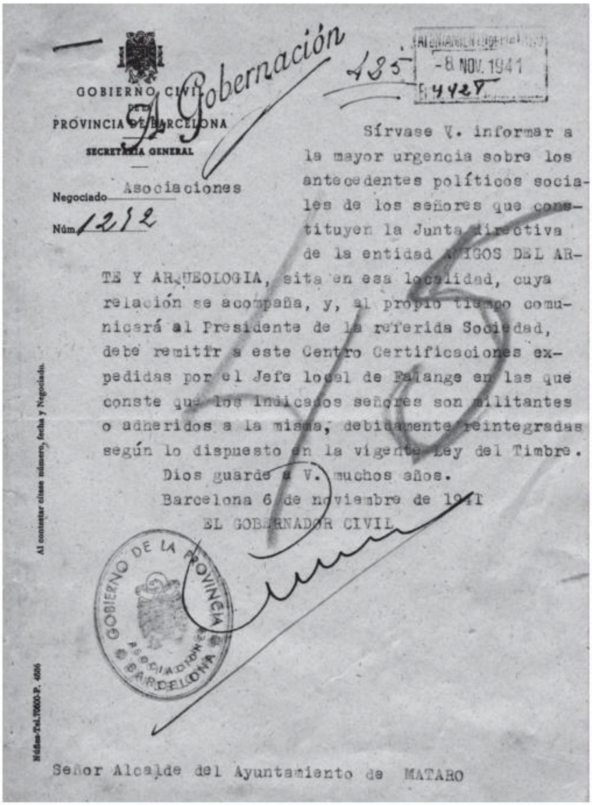

A Gobernación

435

-8 NOV. 1941

4428

GOBIERNO CIVIL
DE LA
PROVINCIA DE BARCELONA
SECRETARÍA GENERAL

Negociado Asociaciones

Núm. 1212

Sírvase V. informar a la mayor urgencia sobre los antecedentes políticos sociales de los señores que constituyen la Junta directiva de la entidad AMIGOS DEL ARTE Y ARQUEOLOGIA, sita en esa localidad, cuya relación se acompaña, y, al propio tiempo comunicará al Presidente de la referida Sociedad, debe remitir a este Centro Certificaciones expedidas por el Jefe local de Falange en las que conste que los indicados señores son militantes o adheridos a la misma, debidamente reintegradas según lo dispuesto en la vigente Ley del Timbre.

Dios guarde a V. muchos años.

Barcelona 6 de noviembre de 1941

EL GOBERNADOR CIVIL

GOBIERNO DE LA PROVINCIA · ASOCIACIONES · BARCELONA

Al contestar cítese número, fecha y Negociado.

Señor Alcalde del Ayuntamiento de MATARO

IMATGE 55. Petició d'informació del Govern Civil de Barcelona a l'alcalde de Mataró (1941). Font: Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-604.

El 13 d'agost de 1945, la inspecció de Telecomunicación dependent del Ministerio de Gobernación sol·licitava informes sobre la conducta politicosocial d'Antonio Ruiz Zorrilla, «Repartidor de Telégrafos». La resposta de l'alcaldia indicava que pertanyia a algun partit «marxista», que anava «siempre acompañado de elementos izquierdistas, frecuentando cafés donde estos acuden. Entre sus amistades particulares se manifiesta contra el régimen diciendo "que está esperando el cambio porque el actual es una tiranía"».[514]

Sobre la conducta pública dels individus hi havia també normes molt clares sobre la blasfèmia, que «es vicio soez y repugnante apto solo para provocar o el asco o una herida en los sentimientos profundamente sen-

514. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 25.8.1945.

tidos». La censura a la murmuració, més enllà del to moralista, portava implícita una crítica als qui no acceptaven el nou model polític i social imposat per la força de les armes. A la fi, es tractava «que se encaucen los valores todos de nuestra raza».[515]

El puritanisme imperant podia obligar a dictar normes com les que prohibien l'accés a les projeccions de cinema als menors de 14 anys. Les joventuts de Falange amenaçaven amb *rondas* per detectar els infractors i Acció Catòlica felicitava el ministre responsable.[516] Tanmateix, aquest no era l'únic punt que preocupava les autoritats respecte a les sales de cinema. El juliol de 1941, l'alcalde de la ciutat —seguint instruccions superiors— s'adreçà als responsables d'aquestes instal·lacions ordenant que «se establezca un alumbrado de luces que, sin perjudicar la visibilidad de las películas, impida la comisión de actos contrarios a la moral cristiana».[517]

Una forma genèrica d'exercir el control social era la pràctica d'exigir certificats de bona conducta per a un nombre sorprenent de situacions quotidianes. Domènec Roig i Concepció Fresquet sol·licitaven aquest document per tal d'emigrar a l'Argentina.[518] Concepció Adrobau Buch demanava a l'Ajuntament «certificación acreditativa de buena conducta a los efectos de trabajo y adesion [sic] al Movimiento Nacional al efecto de tomar parte en oposiciones telefónicas».[519] Ramon Casanovas Caste-

515. «...la murmuración es el arma de los cobardes, de los que no deberían tener sitio en una Patria conquistada con sinceridad, gallardía y arrojo, mientras ellos temblando estaban suspirando por este amanecer que no cesan de criticar y discutir». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 127, 9 de febrer de 1940.

516. «...queda terminantemente prohibida la asistencia de los menores de 14 años a las sesiones ordinarias de cinematógrafo». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 1, 2 de setembre de 1939. «...las Rondas de nuestras O. J. denunciarán a los infractores de esta disposición, haciendo responsables a sus respectivos padres y a la Empresa de Cinema de las sanciones a que hubiere lugar». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 30, 7 d'octubre de 1939. «Excmo. Sr. Ministro de la Gobernación.- Burgos.- Unión Diocesana Juventud Acción Católica Barcelona felicita efusivamente disposición prohibiendo asistencia menores 14 años cine, eficacísima campaña moralizadora.- Sastre, presidente». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 8, 12 de setembre de 1939.

517. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-510, 31.7.1940.

518. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 9.11.1946.

519. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 11.11.1946.

llà sol·licitava el mateix per tal d'aconseguir de les autoritats de Marina «autorización para ir a la pesca».[520] Joaquim Navarro Ramos demanava «certificación acreditativa de Buena Conducta para poder sacar la tarjeta de tabaco, por averla [sic] perdido el 20 de febrero de 1943».[521] Fins i tot una monja podia necessitar un document públic que avalés el seu bon comportament.[522]

Òbviament, en aquest estret marc mental del règim, la correspondència estava subjecta a censura com recordava la premsa local.

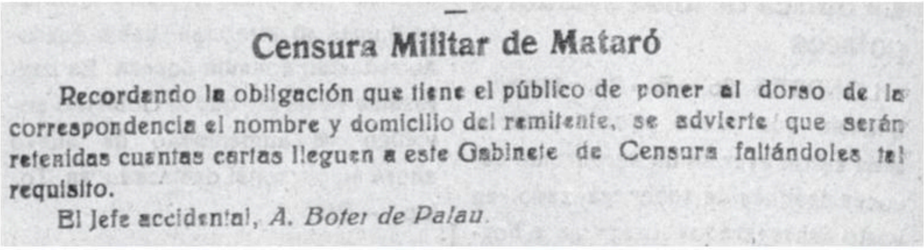

Censura Militar de Mataró

Recordando la obligación que tiene el público de poner al dorso de la correspondencia el nombre y domicilio del remitente, se advierte que serán retenidas cuantas cartas lleguen a este Gabinete de Censura faltándoles tal requisito.

El Jefe accidental, *A. Boter de Palau.*

IMATGE 56. Recordatori de la censura militar de Mataró.
Font: *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 20 (26 setembre 1939).

Un dels elements que coadjuvà en aquest control social de les actituds i les consciències fou el paper de l'Església. Es percep a la documentació de l'època una clara voluntat recristianitzadora després que, arran dels fets del juliol de 1936, s'hagués endegat una actuació decidida a eliminar qualsevol vestigi de cristianisme a la societat.

En aquests primers anys de franquisme és fàcil trobar proclames eclesiàstiques reclamant una més gran implicació de la ciutadania en les pràctiques religioses: «La Iglesia debería llenarse de fieles, la Iglesia debería llenarse sobre todo de Hombres. No esperemos mejora en la vida, mientras los hombres no busquen la verdad y amen la virtud», escrivia l'arxipreste de Mataró a la premsa local arran del novenari d'ànimes de 1940. Concloïa el seu al·legat amb un advertiment que, més que cap altra cosa, mos-

520. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 10.8.1946.

521. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-139-2, 7.7.1944.

522. María Jesús Azcárate y Echenique, religiosa concepcionista, sol·licitava, l'any 1946, un certificat de bona conducta a l'Ajuntament de Mataró sobre la seva estada a la ciutat des de l'any 1939. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 11.5.1946.

tra l'altura teològica del seu autor: «Las Almas pagan bien a sus devotos; si no te acuerdas de ellas, nadie se acordará de ti después de tu muerte».[523] De la parròquia de Sant Josep s'emetien missatges molt similars.[524]

IMATGE 57. Missa de campanya a la plaça Santa Anna.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. Fons Bar Canaletes. Família Graupera.

L'Acció Catòlica esdevingué en aquests anys punta de llança d'aquest moviment recristianitzador. En aquesta proclama es percep la voluntat de captar noies particularment de l'àmbit universitari, que devia ser un nucli molt reduït en el Mataró d'aleshores.[525]

523. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró,* núm. 33, 30 d'octubre de 1940.

524. «¿En estos tiempos!... Sí, cristiano y feligrés, en estos tiempos en que, por el nuevo paganismo, todo anda agitado y revuelto; en estos tiempos en que el materialismo todo lo invade: individuos, familia y Sociedad, ideales, amores (...) ¿no irás al Novenario? Peor para ti». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 35, 6 de novembre de 1940.

525. «Juventud Femenina de Acción Católica. A todas las jóvenes de Mataró. Joven mataronesa: no pases con indiferencia tus ojos por estas líneas; despréndete por unos minutos, abandona por unos instantes esa especie de coraza excéptica (sic) que un falso

V.3. Ser dona

És ben conegut que els ideals del nou règim, pel que fa a la dona, propugnaven el seu retorn a la llar familiar, funció i lloc primordial del sexe femení, vinculada a la procreació i a l'atenció de les persones grans, marit i criatures. Ser dona en el franquisme era formar part d'un col·lectiu que calia ser tractat amb moltes prevencions per part de les autoritats, que reactivaren el concepte barroc de l'«honor» que les dones havien de servar —a excepció de les prostituïdes— i que, en cas de perdre'l, «deshonrava» tota la família.

D'acord amb el primer axioma, en uns moments concrets en els quals l'atur es convertia en una amenaça per l'estabilitat del nou ordre acabat d'instaurar, sorgí la idea d'evitar que les dones ocupessin els llocs de treball que poguessin desenvolupar persones del sexe masculí i contribuir, així, a reduir el nombre d'homes sense feina. En aquest sentit, foren dictades les mesures adients el mes de novembre de 1939. Aquesta disposició fou celebrada per un comentarista de la premsa local, en un article titulat «Una disposición oportuna», que es converteix en paradigma i testimoni inestimable de la visió franquista de molts dels avenços que el feminisme havia assolit durant el segle XX.

La ferotgia i la banalització que es fa de les aspiracions de moltes dones que havien lluitat per sortir dels clixés i de les velles estructures patriarcals durant la República es converteix en pedra de toc que despulla el caràcter absolutament reaccionari i profundament misogin i masclista dels guanyadors de la guerra, per si n'hi havia algun dubte.

Imbuïdes d'aquest plantejament, les autoritats públiques crearen un control social específic per a l'univers femení. Genèricament se l'anomenà «moral» i pretenia subjectar tota aquesta part de la població a unes normes estrictes i ben determinades imposades des d'una percepció profundament masclista i patriarcal.

concepto de nuestra organización ha forjado en ti (...). En estos momentos en que la febril agitación de un nuevo curso se deja percibir en el ambiente, en este ambiente que se halla saturado de algazara estudiantil, de ansias universitarias, de proyectos profesionales, Acción Católica reanuda sus actividades...». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 38, 16 de novembre de 1940.

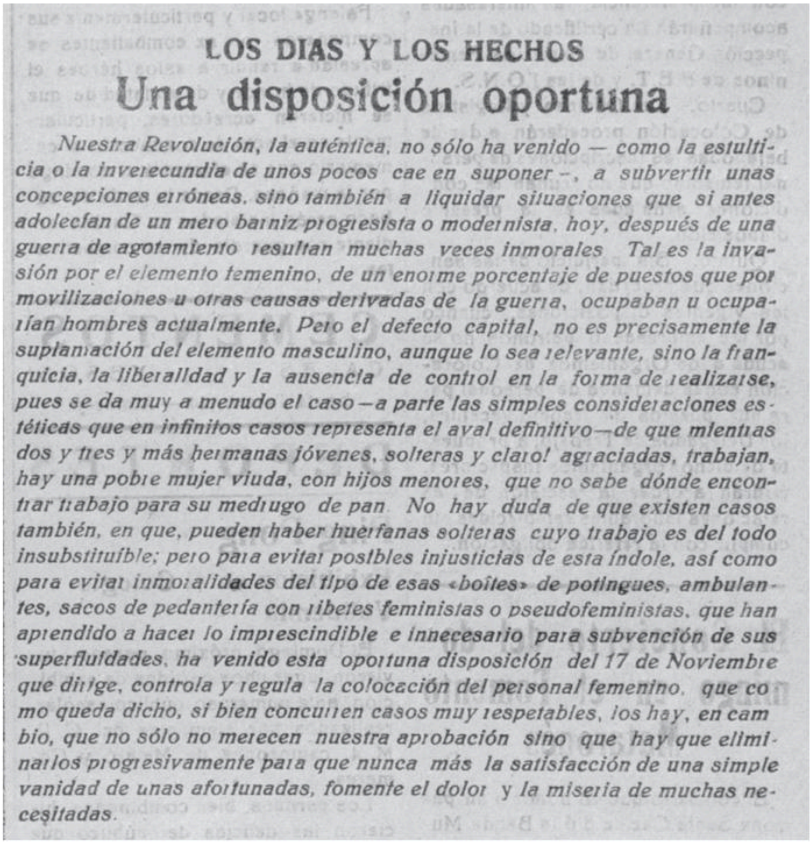

LOS DIAS Y LOS HECHOS

Una disposición oportuna

Nuestra Revolución, la auténtica, no sólo ha venido — como la estulticia o la inverecundia de unos pocos cae en suponer —, a subvertir unas concepciones erróneas, sino también a liquidar situaciones que si antes adolecían de un mero barniz progresista o modernista, hoy, después de una guerra de agotamiento resultan muchas veces inmorales. Tal es la invasión por el elemento femenino, de un enorme porcentaje de puestos que por movilizaciones u otras causas derivadas de la guerra, ocupaban u ocuparían hombres actualmente. Pero el defecto capital, no es precisamente la suplantación del elemento masculino, aunque lo sea relevante, sino la franquicia, la liberalidad y la ausencia de control en la forma de realizarse, pues se da muy a menudo el caso—a parte las simples consideraciones estéticas que en infinitos casos representa el aval definitivo—de que mientras dos y tres y más hermanas jóvenes, solteras y claro! agraciadas, trabajan, hay una pobre mujer viuda, con hijos menores, que no sabe dónde encontrar trabajo para su medrugo de pan. No hay duda de que existen casos también, en que, pueden haber huérfanas solteras cuyo trabajo es del todo insubstituíble; pero para evitar posibles injusticias de esta índole, así como para evitar inmoralidades del tipo de esas «boites» de potingues, ambulantes, sacos de pedantería con ribetes feministas o pseudofeministas, que han aprendido a hacer lo imprescindible e innecesario para subvención de sus superfluidades, ha venido esta oportuna disposición del 17 de Noviembre que dirige, controla y regula la colocación del personal femenino, que como queda dicho, si bien concurren casos muy respetables, los hay, en cambio, que no sólo no merecen nuestra aprobación sino que hay que eliminarlos progresivamente para que nunca más la satisfacción de una simple vanidad de unas afortunadas, fomente el dolor y la miseria de muchas necesitadas.

IMATGE 58. Article d'opinió sobre la disposició sobre la col·locació laboral de les dones. Font: *Hoja Oficial de FET y de las JONS de Mataró*, núm. 73 (29 novembre 1939).

D'ideòlegs, no en mancaren. Es feien cicles de conferències periòdiques amb la finalitat d'adoctrinar les joves, impartides sovint per membres del clergat i amb conferències tan suggeridores com «¿Cuál es el problema del corazón femenino?».[526] La premsa local intentava estimular la participació de les joves en aquests actes amb arguments com:

> ¡Cuántas jóvenes esposas lloran su falta de preparación para educar a sus hijos, para conservar el cariño del esposo! No quieras engrosar sus filas [...] ¿Verdad que te ilusiona un hogar donde el cariño de tu esposo junto con la veneración de tus hijos sea el mejor premio a tu abnegación y sacrificio?[527]

526. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1, 1.04.1939.
527. *Mataró*, núm. 119, 3 de maig de 1949.

Aquestes dues darreres paraules probablement defineixen amb claredat meridiana el paper que el model social dominant imposava a les dones, juntament amb una subordinació absoluta al domini patriarcal exercit a la pràctica per pares i marits i, en l'aspecte teòric, per l'Església o les organitzacions femenines de la Falange.

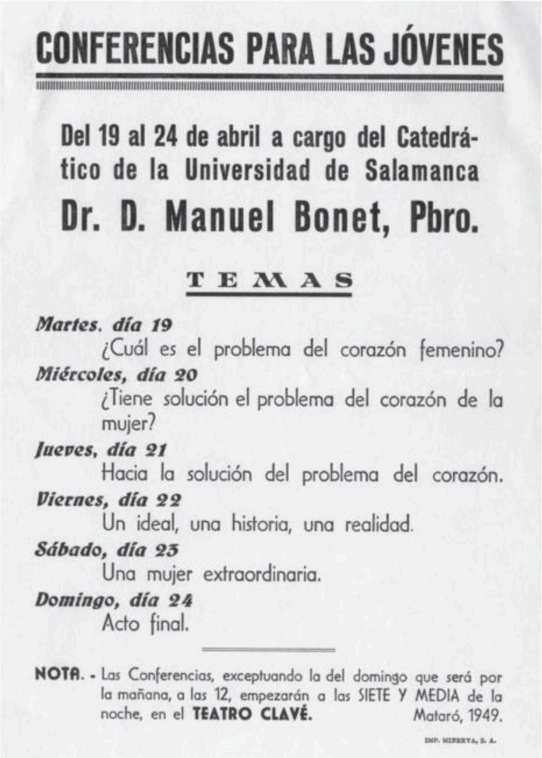

CONFERENCIAS PARA LAS JÓVENES

Del 19 al 24 de abril a cargo del Catedrático de la Universidad de Salamanca

Dr. D. Manuel Bonet, Pbro.

TEMAS

Martes, día 19
¿Cuál es el problema del corazón femenino?

Miércoles, día 20
¿Tiene solución el problema del corazón de la mujer?

Jueves, día 21
Hacia la solución del problema del corazón.

Viernes, día 22
Un ideal, una historia, una realidad.

Sábado, día 23
Una mujer extraordinaria.

Domingo, día 24
Acto final.

NOTA. - Las Conferencias, exceptuando la del domingo que será por la mañana, a las 12, empezarán a las SIETE Y MEDIA de la noche, en el **TEATRO CLAVÉ**. Mataró, 1949.

IMP. MINERVA, S. A.

IMATGE 59. Anunci d'una colla de conferències per a noies joves (1949).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-381.

Aquesta percepció de l'univers femení com una realitat que calia controlar en totes les seves manifestacions es podia iniciar en quelcom tan anecdòtic com les indicacions específiques per a les dones que assistissin a un ball. Així, en un d'aquests esdeveniments que per les característiques de la publicitat es pressuposava destinat als sectors més «selectes» de la societat mataronina i al qual sols es podia accedir per invitació, una de les prevencions que els organitzadors cregueren oportú fer fou la de la correcció del vestuari femení.

IMATGE 60. Anunci d'un gran ball en què s'exigeix correcció en el vestuari femení. Font: *Hoja Oficial de FET y de las JONS de Mataró*, núm. 123 (3 febrer 1940).

El recel i la suspicàcia envers l'actitud de la dona demostraven la reactivació d'una misogínia i una desconfiança seculars que es revalidaven amb la victòria de les forces reaccionàries del franquisme davant la consolidació que, dels drets de les dones, s'havia fet a l'etapa republicana.

Lligat amb la mateixa visió del cos femení, la Sección Femenina local encoratjava les seves afiliades de cara a la temporada d'estiu: «Camaradas: demos ejemplo de buenas costumbres siempre y en todas horas, pero de manera particular en esa época de verano. Ejemplo en el vestido, ejemplo en nuestras playas». Mentre que les referències al vestuari femení són reiterades a la premsa de l'època, sols n'ha estat localitzada una pel que fa al món masculí i, més que per cap altra cosa, per les implicacions polítiques de la seva estètica.[528]

528. «LOS DESCAMISADOS.- Hoy que estamos en vigilia de fiesta, nos recuerda el lamentable espectáculo que el domingo pasado tuvimos que contemplar: que se paseara todo el día un caluroso grupo de frescales, por las Ramblas, con camiseta sin mangas. ¿Es que nosotros que aspiramos a un imperio moral y cultural sobre el mundo tenemos que empezar irradiando esos espectáculos groseros, sin decoro, sin vergüenza? ¿Es que la mesnada roja no ha pasado todavía? ¿Hay que esperar a que la ciudad vuelva a ser como antes un signo proletizador?» *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 77, 19 d'agost de 1939.

L'estiu i la platja preocupaven les autoritats locals. El ple municipal prengué una sèrie d'acords sobre aquests temes. Un primer advertiment probablement anava en contra de les pràctiques naturistes i nudistes de l'etapa republicana.[529] El segon punt era concloent: «Queda terminantemente prohibido el bañarse sin traje completo en la citada zona; serán sancionados cuantos infractores sean denunciados por los Agentes Municipales».[530] L'any següent, les disposicions del Govern Civil foren encara més rígides. Per tal d'evitar «los escándalos y ataques a la moral, que no pueden tolerarse», reblà que els homes s'havien de banyar «con traje de baño completo y en las mujeres el traje de baño completo que tenga además una falda». Així mateix recalcava que la roba de bany era «adecuada solo para este fin, no se consentirá el emplearlo para paseo fuera de la playa, restaurantes, bailes, etc., y cuando en algún caso accidental tengan que alejarse de la playa, emplearán los bañistas el albornoz o toalla de baño».[531]

Les prevencions respecte de les dones s'activaven en gran manera si havien d'entrar a formar part de certs estaments tradicionals. Així, el tinent d'infanteria Gerundio Gómez Iglesias havia decidit contraure matrimoni amb Mercè Claus Salas, de Mataró. La institució a què pertanyia el futurible contraent decidí «abrir información de la conducta política, moral y social de la señorita», per la qual cosa s'adreçà a l'Ajuntament de Mataró el 14 d'agost de 1946.[532] Resolent una altra petició similar, l'alcalde de Mataró trencava una llança a favor de la futura esposa en signar que «es persona de buena conducta y moralidad, y aunque de familia humilde no es ninguna cosa disparatada el matrimonio de referencia».[533]

El franquisme —en la seva croada integrista— derogà la Llei de divorci republicana el 23 d'agost de 1938. Com a conseqüència, tot un conjunt de situacions relacionades amb l'àmbit conjugal passaren a ser

529. «Queda terminantemente prohibido desnudarse en la zona comprendida entre la calle de la Cooperativa y la de Jorge Juan, salvo en los casos de tener instalada caseta particular o barraca que resulte apropiada a la finalidad que se persigue». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.6.1940.

530. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.6.1940.

531. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, GOB-510, 23.5.1941.

532. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 14.8.1946.

533. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 29.2.1945.

criminalitzades i, moralment, reprovades. A tall d'exemple, el Govern Civil de Barcelona decidí incoar expedient a Nicolau Montsant Vila i Josepa Carlos Lareny per «proferir blasfemias y palabras soeces, faltar al debido respeto a la Autoridad eclesiástica y cometer actos inmorales», i sol·licità informes de la parella «por lo que respecta a su moral y conducta pública y privada» a l'Ajuntament de Mataró.[534]

Aquesta darrera frase fou un element clau del «panopticisme» del control social exercit pel franquisme. Més enllà de les idees o de la filiació política dels individus —rigorosament controlades—, les autoritats franquistes s'imbuïren el poder de fixar la moralitat dels actes dels seus conciutadans, tant en l'àmbit públic com en el privat. L'informe sobre Montsant i Josepa permeté percebre amb força claredat els paràmetres amb els quals es definien els criteris de moralitat.[535]

Cal tenir present que, a partir de la Llei de l'11 de maig de 1942 —que reintroduïa el concepte d'adulteri, suprimit en el Codi penal de 1932—, la dona cometia adulteri quan «la mujer casada [...] yace con varón que no sea su marido». En canvi, el marit cometia aquest mateix delicte quan «tuviera manceba dentro de la casa conyugal o notoriamente fuera de ella».[536] I, en aquest segon cas, tenia la mateixa pena l'home que la «manceba».

La documentació consultada aplica, sistemàticament, el concepte de *manceba* a totes les dones que convivien amb homes fora del matrimoni canònic. Així, en l'informe de Josep G. L. que feren les autoritats municipals de Mataró s'indicava que havia deixat la seva esposa i fill i que vivia a Barcelona «haciendo vida marital con una tal Angelina [...] de Arenys de Mar, mujer que desde la liberación la optó [sic] como manceba».[537] Per valorar l'abast real d'aquest mot cal considerar que

534. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 29.1.1945.

535. L'informe de Nicolau Montsant indicava «...persona de pésima conducta. Vive con una querida y va con ella cogidos del brazo. Obliga a un hijo que tiene de corta edad a que llame madre a la citada querida. Además en más de una ocasión a (sic) pegado a su esposa, de la que se tienen referencias que es buena persona». Pel que fa a Josepa Carlos: «...resulta ser una doméstica del citado con el cual tiene relaciones muy íntimas y que son de dominio público». Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 29 i 30.1.1945.

536. Aragüés, *Las rojas*, p. 108.

537. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-138, 29 i 17.10.1945. Hi ha diversos casos similars. Francesc R. G. havia abandonat la seva es-

solia ser aplicat en un altre context. Així, en un informe que feu la Guàrdia Municipal de Josep O. M. es deia que era un «ladrón profesional [...]. Enemigo totalmente de las buenas costumbres, del trabajo y de la moralidad» i reblava el currículum: «Muy aficionado a visitar prostíbulos y tener mancebas en los mismos».[538]

De fet, l'estereotip masculí negatiu el definia gairebé de forma invariable aquest darrer aspecte. Així, Josep F. L. i Joan L. M. es descrivien en un informe policial com a «sujetos de pésimos antecedentes, profesionales del robo, holgazanes, pendenciosos y beodos, frecuentando mucho las casas de leocinio [sic]».[539]

Si el que passava era que l'esposa abandonava l'àmbit conjugal, podia ser objecte d'investigació per part de la Dirección General de Seguridad.[540]

Així, el règim franquista va crear una mena de setge jurídic sobre la situació en què les dones vivien la seva sexualitat. Les dones tenien la seva activitat en aquest àmbit constreta al matrimoni canònic. Els homes, per contra, podien viure la seva sexualitat amb molta més liberalitat.

Si la vida sexual femenina estava rígidament constreta i reglamentada, la funció reproductiva era el punt clau del neguit del sistema patriarcal. La situació de la dona embarassada fora del matrimoni es convertia en realment enutjosa per a les autoritats. L'any 1942, el «Decano del Cuerpo Médico Municipal», Joaquim Castellsaguer, es veié en l'obligació de recomanar a l'alcalde l'ingrés al Servicio de Maternidad del Hospital de Mataró de Florentina F., que vivia al camí Ral, «por embarazo a término, careciendo de medios para ser atendida en el parto en su domicilio [...] a pesar de su estado de soltería».[541]

Si la dona embarassada fora del matrimoni era menor d'edat —la majoria d'edat s'assolia als 21 anys—, el tema passava a tenir transcen-

---

posa i fills «para vivir él con una con la que está amancebado». Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 25.11.1946.

538. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 18.5.1946.

539. Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 16.5.1946.

540. Segons informe de l'Alcaldia, Maravillas C. M. era a Mataró servint en una casa del carrer de Sant Josep i havia sol·licitat la separació del seu marit, Josep R. L. Tenia amb ella una filla de 18 mesos i al·legava que el seu marit, la sogra i la cunyada «la obligaron a marcharse». Arxiu Comarcal del Maresme, Ajuntament de Mataró, CEN-100, 7.7.1946.

541. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-510, 3.2.1942.

dència penal. L'any 1941, el Jutjat de Primera Instància de Mataró incoà un sumari investigant un delicte d'estupre comès en la persona de Dolors B. M., de 19 anys. Una de les diligències endegades pel jutge fou investigar «la conducta de vida honesta y buenas costumbres observada por la ofendida». La resposta de la Guàrdia Municipal assenyalava que la jove era de bona conducta, «no pudiéndosele reprochar nada que desdiga lo dicho, excepto el desliz que al parecer tuvo con el novio».[542] Una situació similar s'esdevingué quan el mateix jutjat, el 15 de juliol de 1947, investigava els abusos deshonestos comesos, presumptament, per Llorenç Maura Tur a Carme V. L., de 24 anys. L'informe d'Alcaldia avalava la bona conducta pública i privada de Carme i afegia: «siendo considerada por esta Jefatura como persona mentalmente retrasada».[543] En el cas de presumpta violació, la justícia ordinària actuava amb els mateixos criteris.[544]

S'ha pogut documentar un cas d'una dona de 27 anys, Joaquima R. B., que a les 12 de la nit es presentà a la Guàrdia Nocturna demanant ser ingressada a l'hospital. Els guàrdies assenyalaren a l'informe: «...señales evidentes de parto». El fet que acudís a la força pública, sola, en lloc de cridar una llevadora —com era la pràctica habitual en tots els parts en aquell moment— sembla delatar un embaràs que volia ser ocultat.

En aquest context social i polític absolutament repressiu de la sexualitat femenina hi havia dones que, davant d'un embaràs no desitjat, optaven per avortar en circumstàncies dramàtiques. El 22 de maig de 1943, els vigilants nocturns anotaven en el seu resum diari que Clemència A. S., de 24 anys, casada, havia hagut de ser intervinguda a l'hospital pels doctors Viladevall, Cabanes i Campomar «por aborto provocado al parecer, con perforación de la matriz y salida de intestinos». L'estat de la noia era considerat «gravísimo». En tractar-se aleshores d'un acte delictiu fou comunicat al Jutjat d'Instrucció.[545] En referència a la problemàtica de l'avortament cal deixar constància que, encara l'any 1953, l'Alcaldia

542. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-609. 26.8.1941.

543. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-380. 24.7.1947.

544. El febrer de 1946, el Jutjat de Primera Instància de Mataró estava instruint un sumari per la violació comesa a Angeleta C. P. Una de les diligències practicades fou sol·licitar informació sobre la «conducta pública y privada de la expresada (...) y moralidad de la misma». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-100, 8.2.1946.

545. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 22.5.1943.

s'adreçava als «Médicos tocólogos y a las Sras. Comadronas» comunicant-los l'obligació que tenien d'actuar «detallando lo más completo posible los casos que hayan motivado su intervención en los partos que asista y que hagan necesario el raspado de la matriz».[546]

Una altra situació, prou dramàtica en aquest àmbit de la sexualitat i la reproducció, fou la que reportà el vigilant Roy el dia 28 de gener de 1944. Segons ell, Àngela V. R., de 28 anys i vídua, havia donat a llum «y en dicho alumbramiento concurrían circunstancias anormales». Segons la llevadora, aquestes circumstàncies eren, en primer lloc, que Àngela era vídua i tenia quatre fills, a més de l'acabat de néixer. En segon lloc, que «sobre las 2'30 horas ha ido al retrete (con ánimo al parecer de echar la criatura por el mismo y hacerlo desaparecer). Por cualquier circunstancia que no puede precisarse, pero que bien habría podido ser que hubiera ella creído que no pasaría, se ha metido en cama e inmediatamente a dado a luz». Segons el raonament de la llevadora, algú de la família hauria d'haver avisat alguna llevadora, però això no s'havia fet fins a les 4'30 hores. Afegia a les sospites el fet que, estant l'embarassada de set mesos, «en dicha casa no tenían ni una pieza de ropa para vestir a la criatura ni cordón umbilical para atar el ombligo lo que hace sospechar que la V. no creía necesitarlo y que tenía la idea de hacer desaparecer al hijo». En vista d'aquests antecedents, el responsable policial decidí que es tractava «de un posible intento de infanticidio».[547]

Així doncs, malgrat els esforços de les autoritats civils i religioses, una part molt important de la realitat social —pel que fa al paper de la dona— es movia en paràmetres molt diferents del que programava la ideologia dominant.

El fet que les dones tinguessin la seva vida sentimental i sexual assetjada per la rudesa d'aquestes imposicions sens dubte contribuí a afavorir la violència que s'exercia en contra seva. I això implicava tant les casades canònicament com les que no havien accedit al sagrament del matrimoni.

Així, les dones que feien vida marital sense estar casades, col·loquialment amants i que apareixen nombroses vegades a la documentació amb el mot «mancebas», podien trobar-se en situacions violentes per part de les seves parelles.[548] O eren forçades i violentades per

546. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-686, 30.7.1953.
547. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 28.1.1944.
548. Josep Via, que vivia al carrer Isabel, «...ayer noche dejó en la calle a su man-

antics amants despitats.[549] En el cas de Ramón Gómez, deu dies després, el mateix individu tornà a ser detingut, ja que «promovió un gran escándalo en la calle San Ramon pegando a su ex-amante».[550] A vegades, aquesta violència masculina es feia extensiva als fills o filles de la parella.[551]

També ha estat possible localitzar algun testimoni en el qual era la part masculina la que denunciava ferides produïdes per una amistançada.[552]

Una altra forma de violència sexual era foragitar l'esposa de la llar de forma forçada.[553] El dia 4 de setembre de 1947, Antoni Casas Cintado, la seva esposa Mariana Mar Martínez i una filla de tots dos es presentaren a la Guàrdia Nocturna a les 11 de la nit. L'esposa declarà que el seu marit la maltractava i l'havia fet fora de casa, juntament amb la seva filla. El marit respongué «que efectivament lo hizo porque Vd. le dijo que lo hiciera», en referència al cap de la Policia Municipal. Davant d'aquest fet, l'agent encarregat de rebre la denúncia anotà: «No quise meterlo al calabozo para evitar que el dicho sujeto se me pitorree, ya que me dijo "el otro día Vd. me encerró en el calabozo pero así que llegó el Sr. Briansó me soltó"». Òbviament, Lluís Briansó Anglès era el

---

ceba (...) requerido para que abriese la puerta y permitiera la entrada en la casa a su amante, se negó rotundamente a ello insultándome, insolentándose y desacatando a los agentes de la autoridad profiriendo toda clase de palabras malsonantes». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 3.6.1945.

549. «...queda detenido en el calabozo el individuo llamado Ramón Gómez Voladia, el cual ayer noche entró en casa de su ex-amante y la maltrató de obra, metiéndose en la habitación y acostándose en la cama, dicho sujeto estaba en estado de embriaguez». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 11.9.1945.

550. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 21.9.1945.

551. Josep Garcia Navarro fou detingut per haver maltractat d'obra la seva «manceba» Leocàdia V. B. i la filla d'aquesta, Rosa F. V., de 12 anys d'edat. El metge certificà, en el cas de la mare, «contusiones de pronóstico reservado». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 30.3.1947.

552. Josep Estrany Cabot denuncià una ferida que li havia fet la seva amant, Maria Boada Boada. El comunicat mèdic certificava «herida incisa en región occipital de pronóstico leve salvo complicaciones». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 16.5.1946.

553. Pere Màrgens Campdepadrós fou detingut: «...el cual ayer noche arrojó del hogar conyugal a su esposa y a pesar de los requerimientos de los agentes de la autoridad para que admitiera a su esposa se negó rotundamente a ello». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 1.4.1946.

cap de la Policia Municipal. Considerant que Casas era reincident en aquest tipus de violència es fa palesa una evident condescendència en aquesta problemàtica per part de l'autoritat policial. En algun altre cas hi ha una evidència clara de prevaricació. Cristòfor Corbalán Ciller fou acusat per la seva esposa de maltractaments «de obra». El funcionari que enregistrà la denúncia escrigué que «en atención a la mujer ser quien es no he detenido al marido».[554]

Situacions de violència extrema també podien donar-se entre parelles que estaven separades. El dia 2 de setembre de 1945, Francesc Imbernón Garcia perseguí la seva esposa, Teresa Estivil Martínez, i en un moment determinat «ha sacado una navaja barbera del bolsillo, con la que quería degollar a su esposa, acción que ha repetido en la calle San José». L'agressor, un cop reduït, digué als guardes «que hoy ha salido de su casa y ha cogido la navaja con el fin de matar a su esposa y que ya que hoy no lo ha podido realizar lo efectuará otro día». L'agressor no fou detingut. Segons els responsable de l'anotació en el llibre de guàrdies: «No he procedido a su detención, como debía, por la circunstancia de que me dijo que tenía en su casa a dos hijos de corta edad; no obstante he ordenado que hoy a las 12 se presente a Vd».[555]

La violència contra les dones podia implicar els fills d'ella o de la parella, però a voltes, i atesa la composició dels nuclis familiars a l'època, la mare política també podia ser víctima de les agressions.[556] L'anomenada violència vicària.

Un segment de la població en una situació potencialment problemàtica era el de les adolescents. Alguns casos localitzats tenen en comú el fet de tractar-se de noies de servei. L'any 1944, a les 12 de la nit del dia 12 de novembre, el cap del servei de telègrafs denunciava que des del dia anterior faltava de casa seva «la sirvienta» Lluïsa Z., de 18 anys, que havia marxat juntament amb Genisa O., minyona del Bar

554. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 15.11.1943.

555. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 3.9.1945.

556. Davant d'un escàndol que va tenir lloc el 17 de juliol de 1948 a la nit en un habitatge del carrer Iluro, hi acudiren tres membres de la força pública i allí es trobaren Josep Ribot Albertí, de 29 anys, «el que salió en forma destemplado y con intento de agredirnos, siendo necesario reducirlo por la fuerza. Los gritos de auxilio eran de la esposa de Albertí, llamada María Saliches y de la madre de esta, a las cuales el referido individuo estaba atropellando barvaramente (sic) causándoles algunas lesiones». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 17.6.1948.

Mercader.[557] L'endemà, a les 6 del matí, el mateix funcionari requeria al responsable de la vigilància nocturna per tal que retingués les dues noies. Segons l'informe policial, havien passat la tarda i la nit anterior amb Ricardo Ruiz «el Santanderino» i un altre individu i «a las 23 horas con un auto fueron al hotel Colón de Argentona».[558] Roser G. R. tenia 17 anys i feia de minyona a casa d'un militar. La mare en denuncià la desaparició i afegí que hi havia un personatge masculí, que suposava casat, que «perseguía a su hija proponiéndole que él le pondría un piso en Barcelona y por tal motivo cree que el tal José no la haya convencido».[559]

Històries com les ressenyades mostren aquestes noies com un col·lectiu altament vulnerable, atès que eren fora de la potencial protecció del nucli familiar, sovint eren menors d'edat i, ocasionalment, subjectes a agressions sexuals per part dels membres masculins de la llar on treballaven. Això podia fàcilment empènyer-les a fugides, com les esmentades, que podien ésser el primer pas per acabar, en el millor dels casos, com a «mancebas» i en el pitjor com a prostitutes i així iniciar el cicle de l'explotació sexual i la marginalitat per la seva condició de dones.

Així, en el franquisme, la dona visqué en la paradoxa de ser, teòricament, considerada un ésser valuós i delicat que calia defensar de tota mena d'abusos i contradiccions, però, en la realitat, l'ordenament jurídic i un masclisme arcaic —que gaudia d'un ampli consens social— la deixaven inerme davant dels qui se'n constituïen depredadors.

V.4. La persecució de la llengua catalana

El règim que es constituí després de la victòria dels militars insurrectes es caracteritzà per un fort nacionalisme d'arrel castellana. Això es manifestà amb molta claredat en la radicalitat amb què s'intentaren bandejar les llengües diferents a la de Cervantes. La llengua catalana fou associada a plantejaments «separatistas» i s'inicià una ràpida intervenció per foragitar-la de la vida pública i, fins i tot, privada com es

557. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 13.11.1944.
558. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 13.11.1944.
559. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2. 13.7.1949.

desprèn de les instruccions que es donaren a Lleida l'agost de 1938.[560] El 27 de gener de 1939 es donava un respir per a la parla en l'àmbit familiar.[561]

A Mataró, les primeres indicacions sobre aquesta problemàtica es dictaren en un edicte del primer d'abril de 1939 en el qual l'alcalde Brufau feia publicar «para conocimiento y cumplimiento general» que, per tal «de que aparezcan de acuerdo con el noble espíritu que informa el resurgimiento del Nuevo Estado Sindical Nacionalista», es concedia el termini de dos mesos a fi que tots els anuncis, rètols, noms, reclams, llegendes, inscripcions dels establiments comercials i industrials que s'exhibissin a la via pública es traduïssin o es substituïssin «para que aparezcan todos en el idioma oficial».[562] En aquest context hi hagué alguns intents de sabotejar aquestes disposicions que podrien semblar absolutament banals si no fos que meresqueren l'atenció de la força pública.[563]

El 26 de maig següent es feia avinent al ple que, arran del fet que a l'Administració municipal s'haguessin redactat alguns escrits en castellà sobre formularis impresos en català, fent servir models del període republicà, «que no permitiendo el Sr. Comandante Militar, que no se expida ningún documento redactado en catalán, ni que sea para cumplimentar lo dispuesto por el Gobierno sobre la dificultad de hallar papel, será

560. «Respecto al uso del dialecto catalán, hay que atenerse estrictamente a las órdenes de la Superioridad; pero quiero dirigirme a todos los españoles de esta provincia para decirles que los momentos actuales exigen que todos demos pruebas de un ferviente españolismo y entusiasmo por la Causa. Estos sentimientos es necesario evidenciarlos y exteriorizarlos; y, lógicamente, se da prueba de ello no hablándolo en público (por lo menos)». Benet, *L'intent*, p. 208-209. Citat per Yeste, *Revisionisme*, p. 96.

561. «Estad seguros, catalanes, de que vuestro lenguaje, en el uso privado y familiar, no será perseguido». Solé i Villarroya, *Cronologia*, p. 46-47. Citat per Yeste, *Revisionisme*, p. 96.

562. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN-109-1, 1.04.1939.

563. «Saludo a Franco. Arriba España. Tengo el honor de comunicarle que el día 22 del presente en el Bar "Ibero", sito en la Rambla José Antonio, había un letrero pintado en los cristales de la puerta de dicho establecimientos que decía: Cubiertos, el cual fue borrado las letras í y o, quedando entonces escrito en catalán o sea que decía: Cub ert s. Hechas las averiguaciones del caso, han dado por resultado, que el individuo que borró las antedichas letras fue Antonio Martí Cardús, domiciliado en la calle Real n.° 271 de esta Ciudad». Escrit adreçat a la Jefatura Guardia Municipal. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2908-940.

preciso inutilizar el existente para procurarse otro que cumpla las referidas exigencias».[564]

El 29 de setembre següent, al ple del Govern municipal, el regidor Cruzate feu avinent que al peu dels retrats de la galeria de mataronins il·lustres hi figuraven els seus noms escrits en català «entendiendo que deben ser substituidos en idioma castellano» i també afirmà que «no debiera tolerarse que en las etiquetas de algunas botellas que se expenden en ciertas tiendas de esta ciudad, aparecen los nombres de su contenido en catalán, pues debemos cumplir las órdenes emanadas de la Superioridad».[565] De forma similar, l'Alcaldia proposava l'any 1940 un control sobre les llibreries:

> [...] que se mande una comunicación a todos los libreros de esta Ciudad, para que traigan al Ayuntamiento todos los libros, folletos e impresos de cualquier clase que sean pero de tendencias marxistas, separatistas o contrarios a la Religión y Patria.[566]

El 9 d'agost de 1940, l'alcalde Martí Pascual feu imprimir i publicar un ban amb el text d'una ordre dictada per Govern Civil el 28 de juliol. El primer punt indicava que tots els funcionaris interins de l'Administració municipal o provincial que, dins o fora dels edificis oficials, «se expresen en otro idioma que no sea el oficial del Estado, quedarán "ipso facto" destituidos sin ulterior recurso». Si els funcionaris estiguessin pendents de depuració, es clouria el procediment i se'ls destituiria immediatament sense possibilitat d'apel·lació. Els mateixos criteris s'aplicarien a mestres o professors dependents de l'Administració estatal. Els mestres i professors privats restarien «incapacitados para el ejercicio de la función docente». A la Guàrdia Civil i a la Policia Armada, se'ls ordenava que «extremarán el celo y la vigilancia para el más exacto cumplimiento de esta disposición». A la fi del document es feia una crida als serveis civils públics vers una «asidua, abnegada y patriótica colaboración a fin de lograr, rápida y eficazmente, el restablecimiento del uso exclusivo del

564. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 709-710, 26.05.1939.

565. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 709-710, 29.09.1939.

566. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.5.1940.

idioma nacional en todos los actos y relaciones de la vida pública de esta provincia».[567] Es podria dir més alt, però no més clar. Hi hagué una voluntat explícita de foragitar la llengua pròpia de Catalunya, si més no, més enllà de l'àmbit domèstic. No endebades diferents autors han parlat d'intent de genocidi cultural.[568] Com a conseqüència d'aquesta disposició els funcionaris de les diferents seccions dels serveis municipals hagueren de signar un document en el qual es comprometien a utilitzar el castellà «durante las horas de oficina».

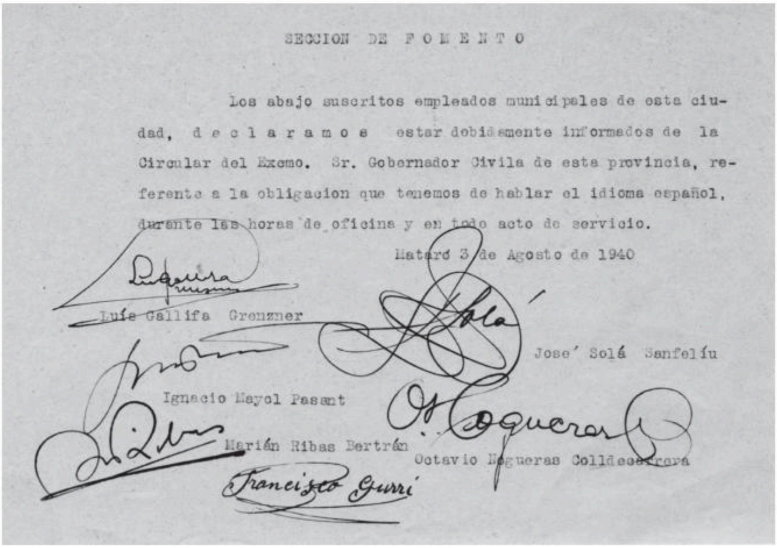

SECCION DE FOMENTO

Los abajo suscritos empleados municipales de esta ciudad, declaramos estar dobidamente informados de la Circular del Excmo. Sr. Gobernador Civila de esta provincia, referente a la obligacion que tenemos de hablar el idioma español, durante las horas de oficina y en todo acto de servicio.

Mataró 3 de Agosto de 1940

Luís Gallifa Grenzner

Jose' Solá Sanfelíu

Ignacio Mayol Pasant

Marián Ribas Bertrán

Octavio Nogueras Colldecarrera

Francisco Gurri

IMATGE 61. Document pel qual els treballadors municipals es comprometien a utilitzar el castellà a la feina.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. CEN-028-69.

Però, com aplicar unes directrius tan clares en la representació d'una obra tan tradicional a Mataró com els Pastorets? El 23 de desembre de 1939, la premsa local, en un anunci de la Sala Cabañes, parlava de la representació dels Pastorets.[569] L'obra es posà en escena els dies 25, 26 i 31 de desembre i el dia d'Any Nou de 1940. El 5 de gener de 1940,

567. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. CEN-028, 1964-1966, 9.08.1940.

568. BENET, *L'intent.*

569. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 93, 23 de desembre de 1939.

el mateix periòdic publicava un altre anunci de la mateixa entitat on se'ls anomenava «Los Pastorcillos».[570] L'autorització del Govern Civil per a la representació no arribaria fins l'endemà en forma de telegrama urgent.[571]

Enmig d'aquesta situació d'incertesa hi degué haver algunes actituds que motivaren una intervenció crítica de l'alcalde —el dia que les autoritats assistiren a l'espectacle— dirigida als «rojillos» que intentaven utilitzar les tradicions «para su indigna tarea de disgregación de la Unidad Española».[572] Caldria retenir aquesta frase per copsar la mentalitat del qui l'expressà: la possibilitat que els «Pastorets» es convertissin en un instrument per a la disgregació de la unitat espanyola!

Les primeres representacions es mogueren enmig d'un buit legal —per dir-li algun nom— sobre el teatre en català en el marc del règim franquista.

El 31 de desembre de 1939, el Govern Civil de Barcelona marcà uns criteris «sobre la representación de obras navideñas religioso-teatrales». Òbviament, el problema no radicava en la temàtica, sinó en «representar en catalán alguna obra religiosa-teatral». Se n'autoritzà la representació sobre la base dels següents criteris. En primer lloc, s'havia de lliurar un exemplar del text a l'esmentat Govern Civil. En el segon punt s'estipulava «que la representación no constituya espectáculo público y por consi-

570. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 101, 5 de gener de 1940.

571. Giménez, *Mataró 1936-1945*, p. 194.

572. «Los Pastorets de Sala Cabañes. Con el éxito que nos tiene acostumbrados la Compañía Teatral Sala Cabañes al Servicio de Prensa y Propaganda de F. E. T. y de las J. O. N. S. han ido sucediéndose las representaciones de sus tradicionales Pastorets «L'Estel de Nazareth», presentados con tanta propiedad y dignidad artística que han merecido nuevamente el elogio sincero de cuantos socios y familiares han desfilado por la popular Sala. En la representación del día 5, asistieron el Alcalde, Tenientes de Alcalde y varios concejales del Ayuntamiento y las Jerarquías locales del Movimiento. Al entrar a la Sala las Autoridades fueron ovacionadas por los concurrentes, viéndose obligado el Alcalde, Sr. Brufau, a dirigir la palabra desde su palco, manifestando que la nueva España no solo es amante de las tradiciones del pueblo sino que las impulsa; fustigó con justicia a los "rojillos" encubiertos que aprovecharon una circunstancia especial producida con las representaciones para hacer obra derrotista. Lo que no se puede tolerar de ninguna manera. Franco, dijo, es amante de las tradiciones populares. Lo que no se tolera, ni se tolerará nunca, es que la anti-España aproveche ninguna tradición para su indigna tarea de disgregación de la Unidad Española. Fue muy aplaudido». *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 108, 5 de gener de 1940.

guiente que no se verifique en locales habitualmente dedicados a cine, teatros, bailes ni sociedades recreativas en general y que la entrada no se pague directa ni indirectamente». Finalment, s'indicava que la representació havia de tenir un caràcter «religioso familiar».[573]

La intencionalitat de la norma era meridiana: erradicar la possibilitat que la llengua catalana es trobés representada en un espai normalitzat i adaptat a la presència d'un públic que hi assistís amb la forma habitual d'assistir a un espectacle, és a dir, pagant-ne una entrada. L'alternativa que es proposava era una representació a mig camí entre una sagristia i l'havent dinat del dia de Nadal. Erradicació d'una llengua com a vehicle de comunicació cultural d'una comunitat.

La representació que es feu a Mataró no complí aquestes prescripcions i això abonà les acusacions de filocatalanista que es feren contra l'alcalde Joan Brufau.

Malgrat tot, Els Pastorets tingueren també algun defensor il·lustre dins les «jerarquías» del règim. L'any 1943 assistí a una representació «Fray Justo Pérez de Urbel», primer abat del monestir del Valle de los Caídos, «consejero nacional del Movimiento» i procurador a les corts franquistes. El periòdic *Mataró* reproduí els seus entusiastes comentaris.[574]

Un dels primer intents a la postguerra de redactar, a Mataró, una revista en català fou per iniciativa de la Societat d'Història i Arqueologia del Museu de Mataró, entitat nascuda de la personalitat de l'arqueòleg Marià Ribas i Bertran, juntament amb persones vinculades als ambients culturals de la ciutat. La revista portava per títol *Mvsev*. Es publicà des de l'any 1948 fins a l'any 1950. Els articles que s'hi publicaven, majoritàriament en català, feien referència a les activitats del grup, com ara ressenyes de les excavacions dutes a terme per la secció o articles sobre el patrimoni històric de la ciutat.

Jaume Lladó i Font ha escrit un relat en primera persona de les circumstàncies que portaren a la seva clausura[575] i que constitueixen un testimoni

573. *La Vanguardia*, núm. 22.864, 31 de desembre de 1939.

574. «Es el exponente de cuanto pueden conseguir la fe, el arte, el buen gusto y el trabajo en perfecta armonía. Es el recuerdo de aquellos días dorados del triunfo del Evangelio, en que el teatro salía de las naves de la Iglesia, con las bendiciones de Cristo para llevar a las calles y a las casas la alegría, la enseñanza y la virtud. ¡Adelante, creadores y animadores de la Sala Cabañes!» *Mataró*, núm. 315, 5 de gener de 1943.

575. «*Manu militari* de la fàbrica on jo treballava em feren comparèixer a la Casa de la Vila, al despatx de la policia local de nom Briansó. A l'angle hi havia una persona

fefaent de la repressió franquista sobre la llengua catalana a inicis dels anys 1950.

En paraules d'Albert Manent:

> Una vegada més un petit Ponç Pilat del franquisme havia capolat una iniciativa modesta, que s'havia expandit i que donava fe d'una vitalitat cultural i d'una voluntat de no renunciar a la llengua, encara que només fos per parlar d'arqueologia.[576]

V.5. L'oposició política

Malgrat la duresa i exhaustivitat de la repressió exercida contra qualsevol dissidència política possible, hi hagué persones, en l'àmbit local, que s'arriscaren a fer palesa la seva posició contrària al règim que, per la força de les armes, havia foragitat qualsevol ideologia que no fos la pròpia.

Ja ha estat estudiat el context de la vaga de 1946 i la contestació social que comportà. Però, abans i després d'aquesta data, la present recerca ha portat al coneixement d'activitats de propaganda subversiva dutes a terme majoritàriament a través del llançament de fulls volanders i, també, de pintades murals. És evident que al darrere d'aquests actes propagandístics hi havia grups o persones, més o menys organitzades, que els endegaven. Però en aquelles circumstàncies la clandestinitat més absoluta era imprescindible per a la supervivència d'aquests grupuscles polítics. D'aquí que l'única forma de conèixer la seva activitat siguin

---

asseguda sense dir res (...) al demanar-me perquè MVSEV era redactada en català, i jo respondre amb molt de peus de plom, perquè quedava més bé, fou en aquell moment que el personatge va prendre partit, esgrimint tots aquells mots de rutina pàtria "lengua nacional", barrejats amb separatisme i altres. Un registre a casa meva sense resultat, va posar fi a la primera part. Pocs dies després, el primer de març de l'any 1950, en Marià Ribas, com a president de la Secció, rebia un ofici signat per l'alcalde Antoni Cabot dient: "queda suspendida la publicación del boletín de la Sección de Historia y Arqueología de su presidencia hasta nuevo aviso de mi autoridad". Verbalment se'ns va dir, per mitjà del senyor Estrany, director del museu, que se'ns permetria realitzar la seva publicació a condició que MVSEV fos redactada en castellà, podent continuar així també la Secció». LLADÓ, *Dues viles*, p. 99.

576. MANENT, *De 1936 a 1975*, p. 163 i 164.

aquestes manifestacions propagandístiques que portaren a terme i que les forces repressives intentaren controlar i neutralitzar.

El primer testimoni recollit de repartiment de fulls és de l'any 1943.[577] De l'any 1945 n'hi ha dues referències, de l'any 1946 n'hi ha 4, de l'any 1948 n'hi ha 3 i una referència de l'any 1949.[578] Pel que fa a les pintades a les parets, una primera indicació és de l'any 1945, però no se'n constatà el contingut.[579] Més explícita és la informació sobre la que es deixà a la façana del Frente de Juventudes, tot vindicant el règim nazi després de la seva caiguda.[580] Per les mateixes dates, i en la mateixa línia ideològica, hi hagué manifestacions d'aquesta mena a la façana del teatre Monumental.[581]

Unes pintades de signe totalment contrari foren fetes l'any 1947. En aquest moment històric, finalitzada la Segona Guerra Mundial, al franquisme li calgué resituar-se en el nou context geoestratègic. Una forma d'intentar legitimar la seva violenta presa del poder fou proposant un referèndum per tal d'aprovar la «Ley de Sucesión a la Jefatura del Estado»[582] que, entre altres coses, constituïa Espanya «como unidad política, es un Estado católico, social y representativo que, de acuerdo con su tradición, se declara constituido en Reino» i establia Franco com a cap vitalici de l'Estat. Participar en el referèndum era obligatori i, a Mataró, s'hi feu campanya en contra.[583]

Els responsables d'aquestes actuacions a l'àmbit local, malgrat els esfor-

577. «Sobre las 22 horas de ayer fueron recogidos del arroyo en la M. [Muralla] Genoveses unas 25 hojas subversivas que adjunto. A pesar de haber recorrido toda la Ciudad no fueron halladas más hojas en ninguna otra calle ni se vio persona que fuera sospechosa de ser la autora de haberlas tirado». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 15.1.1943.

578. Totes es troben a l'Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2.

579. «Unos desconocidos han pintado en diferentes paredes de las calles de esta, con alquitrán, notas de carácter subversivo». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 14.8.1945.

580. «Durante la noche de hoy unos desconocidos han pintado las paredes de la fachada del cuartel del F. J. con tres cruces gamadas y la palabra "Heil"». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 3.10.1946.

581. «...en las paredes y carteles del teatro "Bosque" habían pintado con alquitrán las palabras "Arriba España" y FE ignorándose quién o quiénes puedan ser los autores». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-611-2, 23.3.1945

582. *BOE*, núm. 366, 9 de juny de 1947.

583. «En la noche de hoy han pintado en las calles detalladas en la adjunta relación unos rótulos diciendo "No votar"». GOB-611-2, 5.7.1949.

ços de la força pública, sembla que en cap cas foren haguts.[584] En alguns casos es manifestaren sospites sobre els autors de repartiment de fulls.[585]

El dia 12 de març de 1946, la Policia local informava al «Delegado Gubernativo» que «en la noche pasada fueron clavadas por desconocidos hojas subversivas en las puertas de varios domicilios particulares».[586] Era un full volander, imprès, signat conjuntament per la CNT i la UGT, denunciant la situació imperant i fent una crida a participar a l'Alianza Nacional de Fuerzas Democráticas.

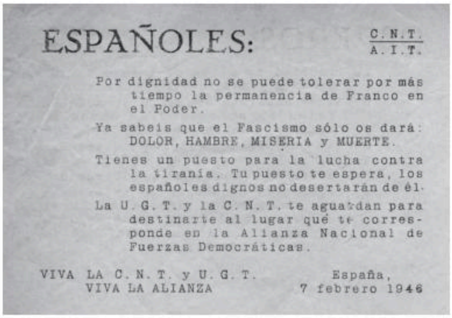
ESPAÑOLES: C.N.T. / A.I.T.

Por dignidad no se puede tolerar por más tiempo la permanencia de Franco en el Poder.

Ya sabeis que el Fascismo sólo os dará: DOLOR, HAMBRE, MISERIA y MUERTE.

Tienes un puesto para la lucha contra la tiranía. Tu puesto te espera, los españoles dignos no desertarán de él.

La U. G. T. y la C. N. T. te aguardan para destinarte al lugar que te corresponde en la Alianza Nacional de Fuerzas Democráticas.

VIVA LA C. N. T. y U. G. T.
VIVA LA ALIANZA

España,
7 febrero 1946

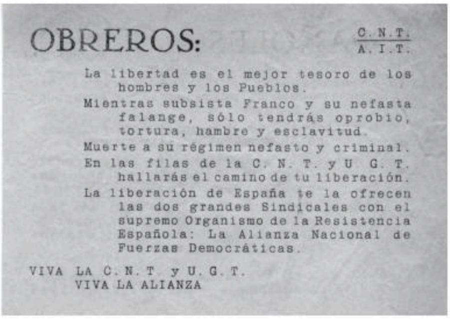
OBREROS: C.N.T. / A.I.T.

La libertad es el mejor tesoro de los hombres y los Pueblos.

Mientras subsista Franco y su nefasta falange, sólo tendrás oprobio, tortura, hambre y esclavitud.

Muerte a su régimen nefasto y criminal.

En las filas de la C. N. T. y U. G. T. hallarás el camino de tu liberación.

La liberación de España te la ofrecen las dos grandes Sindicales con el supremo Organismo de la Resistencia Española: La Alianza Nacional de Fuerzas Democráticas.

VIVA LA C. N. T y U. G. T.
VIVA LA ALIANZA

IMATGES 62 i 63. Fulls volanders de la CNT i la UGT (1946).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 12.3.1946.

584. «Durante la pasada noche un grupo de 3 sujetos han plantado en diferentes paredes de las calles de esta Ciudad pasquines subversivos que le dejo adjuntos sobre todo en los distritos 1° y 2°. El vigilante Jaime Porta ha encontrado dicho grupo en la plaza Fivaller, en el momento que estaban plantando uno de dichos pasquines y al darles el alto han emprendido veloz carrera, siendo perseguidos por dicho agente que no ha logrado darles alcance ya que se han desaparecido por la riera de San Simón». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-611-2, 17.12.1949.

585. «El pasado sábado día 10, aparecieron algunas hojas (pocas) como la adjunta, por esta ciudad. Practicadas por el suscrito y Agentes a mis órdenes las averiguaciones necesarias para dar con los autores o autor de dichas hojas, han resultado infructuosas hasta el momento. No obstante se ha podido concretar que en la fábrica Asencio, S. A. de esta ciudad, el mismo día estaban leyendo los obreros y se las pasaban de mano a mano, unas tres o cuatro hojas. En la aludida fábrica trabaja un tal JOSÉ ANGLAS SARLAT, que fue conejar (sic) del Partido Socialista Español el cual se le tiene conceptuado como elemento cladestino (sic) de acción, y vigilado constantemente. Pudiendo muy bien ser uno de los que cuidaron de repartir las hojas citadas en la aludida fábrica». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-48, 16.7.1948. L'any 1946, en un informe policial sobre Jaume Oleart Pladevall, s'indicava: «En la actualidad se le supone activo agente de actividades subversivas, repartidor de hojas subversivas, etc.». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. AC, 2908-861.

586. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 12.3.1946.

Semblantment, el primer de maig de 1946, la Guàrdia Municipal tornava a informar a la mateixa autoritat governativa que la nit anterior «unos desconocidos pegaron por las paredes de varias calles de nuestra ciudad aproximadamente una treintena de pasquines subversivos como los adjuntos [...]. Todas las gestiones que se hicieron encaminadas a la identificación y apresamiento de los propagandistas rojos fueron con resultado negativo».[587] Es tractava de fulls ciclostilats, elaborats d'una forma molt precària, amb un missatge que responsabilitzava el franquisme del dolor, la misèria, les malalties i les violències que patia la població i feia una crida a restablir el règim republicà en un context en què els grans estats feixistes europeus havien estat anorreats.

IMATGE 64. Pasquí contra el franquisme.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 1.5.1946.

Probablement el 21 de març es difongué un nou full. Segons l'informe policial, «sus ejemplares fueron profusamente repartidos». Es tracta del primer número de la segona època de la publicació *Juliol* que, com diu la seva capçalera, era el portaveu del Comitè Executiu de la Joventut Socialista Unificada de Catalunya (JSUC).

El document, molt extens, fa una anàlisi exhaustiva de la situació política, econòmica i social del moment —febrer de 1946— citant la conflictivitat laboral a diverses poblacions, entre les quals Mataró, i fa una crida a la joventut catalana de tots els àmbits i de totes les tendències:

> [...] saluda fraternalment i amb entusiasme a totes les organitzacions jovenívoles, dels llibertaris, dels partits republicans i especialment a les d'Esquerra Republicana, o les dels catòlics per la bona predisposició que han

587. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 1.5.1946.

mostrat per tal d'arribar a una entesa per coordinar els esforços i poder mobilitzar a tota la joventut a les fàbriques, tallers, camps i escoles, per incrementar les accions contra Franco i la Falange.[588]

Segons varen estudiar Miquel Bové i Antoni Capilla, la revista era elaborada aleshores per Margarida Abril que era a la direcció de les JSUC a Catalunya.[589] Cal recordar que Abril fou una important activista de les JSUC, molt vinculada a Mataró i que, després de 1939, desenvolupà una important tasca en aquesta línia política tant a l'estranger com a Catalunya en la clandestinitat.

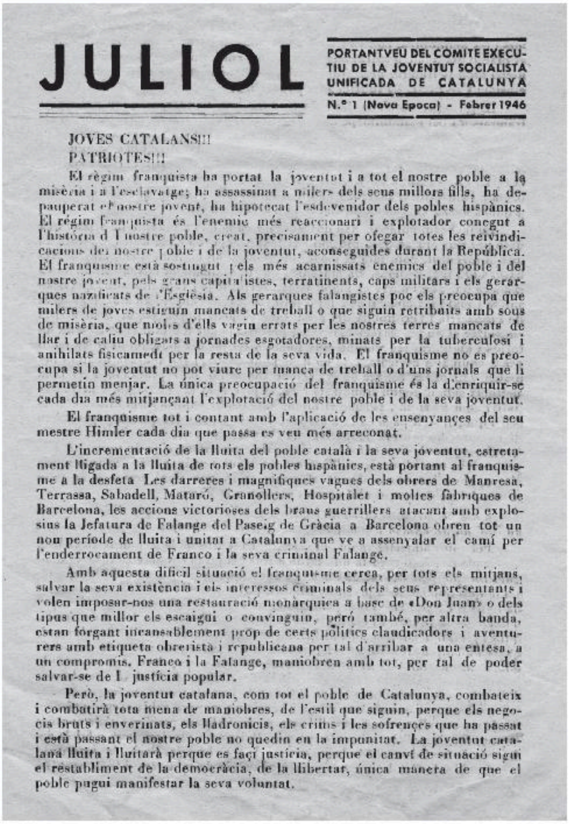

JULIOL

PORTANTVEU DEL COMITE EXECUTIU DE LA JOVENTUT SOCIALISTA UNIFICADA DE CATALUNYA

N.º 1 (Nova Epoca) - Febrer 1946

JOVES CATALANS!!!
PATRIOTES!!!

El règim franquista ha portat la joventut i a tot el nostre poble a la misèria i a l'esclavatge; ha assassinat a milers dels seus millors fills, ha depauperat el nostre jovent, ha hipotecat l'esdevenidor dels pobles hispànics. El régim franquista és l'enemic més reaccionari i explotador conegut a l'història d l nostre poble, creat, precisament per ofegar totes les reivindicacions del nostre poble i de la joventut, aconseguides durant la República. El franquisme està sostingut pels més acarnissats enemics del poble i del nostre jovent, pels grans capitalistes, terratinents, caps militars i els gerarques nazificats de l'Església. Als gerarques falangistes poc els preocupa que milers de joves estiguin mancats de treball o que siguin retribuits amb sous de misèria, que molts d'ells vagin errats per les nostres terres mancats de llar i de caliu obligats a jornades esgotadores, minats per la tuberculosi i anihilats fisicamedt per la resta de la seva vida. El franquisme no es preocupa si la joventut no pot viure per manca de treball o d'uns jornals que li permetin menjar. La única preocupació del franquisme és la d'enriquir-se cada dia més mitjançant l'explotació del nostre poble i de la seva joventut.

El franquisme tot i contant amb l'aplicació de les ensenyançes del seu mestre Himler cada dia que passa es veu més arreconat.

L'incrementació de la lluita del poble català i la seva joventut, estretament lligada a la lluita de tots els pobles hispànics, està portant al franquisme a la desfeta Les darreres i magnífiques vagues dels obrers de Manresa, Terrassa, Sabadell, Mataró, Granollers, Hospitalet i moltes fàbriques de Barcelona, les accions victorioses dels braus guerrillers atacant amb explosius la Jefatura de Falange del Paseig de Gràcia a Barcelona obren tot un nou període de lluita i unitat a Catalunya que ve a assenyalar el camí per l'enderrocament de Franco i la seva criminal Falange.

Amb aquesta difícil situació el franquisme cerca, per tots els mitjans, salvar la seva existència i els interessos criminals dels seus representants i volen imposar-nos una restauració monàrquica a base de «Don Juan» o dels tipus que millor els escaigui o convinguin, peró també, per altra banda, estan forçant incansablement prop de certs polítics claudicadors i aventurers amb etiqueta obrerista i republicana per tal d'arribar a una entesa, a un compromis. Franco i la Falange, maniobren amb tot, per tal de poder salvar-se de l justícia popular.

Però, la joventut catalana, com tot el poble de Catalunya, combateix i combatirà tota mena de maniobres, de l'estil que siguin, perque els negocis bruts i enverinats, els lladronicis, els crims i les sofrençes que ha passat i està passant el nostre poble no quedin en la impunitat. La joventut catalana lluita i lluitarà perque es façi justícia, perque el canvi de situació sigui el restabliment de la democràcia, de la llibertat, única manera de que el poble pugui manifestar la seva voluntat.

IMATGE 65. *Juliol*, 2a època, núm. 1 (març 1946).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, Febrer, 1946.

588. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, Febrer, 1946.
589. BOVÉ i CAPILLA, *La premsa de sorra*, p. 88.

Segons Colomer, Margarida Abril, l'any 1944, fou membre de la Direcció Nacional de les JSUC de la qual en fou responsable política.[590]

La contestació a la dictadura franquista en aquestes dates no vingué exclusivament de les esquerres. Fins i tot dins dels sectors polítics que inicialment li donaren suport aparegueren signes de desafecció.

Així, en aquesta convulsa transició entre l'hivern de 1945 i la primavera de 1946, a Mataró també feren acte de presència pasquins de protesta i denúncia signats significativament «El Requeté». Es tractava d'un foli imprès a doble columna titulat «El Carlismo en pie» que la Policia local havia recollit el 12 de gener de 1946. El document feia referència a una concentració que s'havia fet a Pamplona per celebrar l'onomàstica del pretendent carlí, Francisco Javier Borbó Parma, a primers de desembre de 1945. Durant aquest esdeveniment:

> Solo a última hora el miserable partidismo del Jefe de FET y de las JONS y de elementos del conglomerado al servicio de la tiranía imperante, a cuya conciencia queda la responsabilidad de lo ocurrido, intentaron a cargas y tiros, mediante el empleo de la fuerza pública, hacer fracasar el acto.

Aquest fet serví al redactor del full volander per fer una dura anàlisi de la situació política d'aquells moments:

> [...] una situación colmada de toda laya de desvergüenzas, en la que la dignidad de los hombres va cifrándose ya tan solamente en saber medrar y en poner a buen precio el honor y la conciencia [...]. Inadaptables hoy [els carlins], frente a esta situación política, que ni sabe lo que es ni sabe a dónde va, y que no tiene más preocupación que conservar su abusivo poder, aunque para ello haya que hundirnos a todos en el caos.[591]

A més d'aquests fulls recollits en les dates de la seva difusió, el Servicio de Información e Investigación de la Policia Municipal elaborà un expedient amb el nom «Hojas clandestinas»[592] on consten un bon nombre de fulls i documents d'aquestes característiques aplegats per les forces d'ordre públic en aquest període.

590. Colomer, «Margarida Abril», p. 14.

591. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2911-2763. Mentre no s'indiqui el contrari, totes les citacions següents pertanyen al mateix lligall.

592. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-48, 12.1.1946.

Els testimonis més nombrosos són els de significació carlina. El primer, cronològicament, és una còpia mecanografiada de cinc pàgines d'una carta que adreçà J. M. Oriol y Urquijo al general Agustín Muñoz Grandes, aleshores secretari general de Falange, el 20 de novembre de 1939. Hi fa una denúncia de la situació econòmica en què es trobava el país[593] i manifesta les seves reserves sobre «los rumores insistentemente propalados sobre una posible restauración [...] cuando este momento llegue no podrá estar ausente la organización que integra la Comunión Tradicionalista».

Un altre exemplar de la mateixa tendència, imprès i editat en forma de periòdic i amb alguna il·lustració, porta per títol *Tiempos Críticos.*

El seu exemplar número 2 consta editat «En un lugar de la Mancha» el 18 de juliol de 1943. Es tracta d'una publicació en format de periòdic, amb diverses pàgines i amb alguna nota ben aclaridora. A la pàgina número 2 s'hi pot llegir: «Como nunca segundas partes fueron buenas ESTE NÚMERO NO HA PASADO LA PREVIA CENSURA».

L'editorial de la publicació manifesta el convenciment que «la actual situación oficial española morirá irremisiblemente, a más tardar, cuando termine la guerra» i, en el cas que «la actual situación oficial española apurase hasta el fin sus posibilidades de vida, se agarrase al poder mientras le fuese material —no moralmente factible— [...] sería arrojada de él, barrida, eliminada, por una fuerza en el fondo impuesta por el extranjero» i, en aquest cas, «República o Monarquía sin Carlismo terminarán fatalmente en lo que hemos dado en llamar "los rojos", o sea en el comunismo a la antigua usanza». Aquest exemplar ofereix un ampli reportatge a doble pàgina i amb nombroses fotografies sobre celebracions carlines a Montserrat.

En una data indeterminada es repartí per la ciutat un pamflet —curosament editat i amb data del juliol de 1945— que portava per títol «Manifiesto de S. A. R. el Príncipe Don Javier de Borbón-Parma a los Españoles». A mode de preàmbul, la proclama explicita: «España [...] necesita

593. «Me refiero al hambre existente, vehículo y cultivo de todas las demagogias, que unido a la carencia de primeras materias así como a la elevación del costo de la vida que aquella carencia trae consigo como resultado normal de la guerra, y hace que haya tantos y tantos hogares en donde la lucha por la vida y el problema del sustento diario adquiera por momentos caracteres de más acusada gravedad». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2911-2763. Mentre no s'indiqui el contrari, totes les citacions següents pertanyen al mateix lligall, 20.11.1939, p. 3.

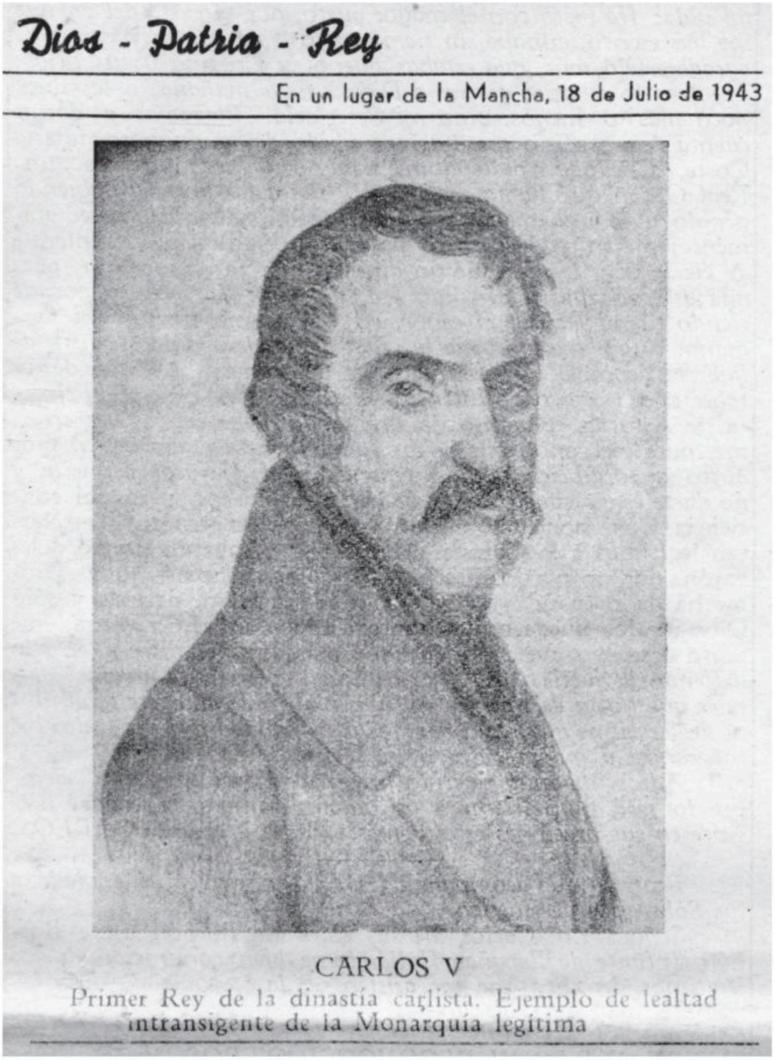
Dios - Patria - Rey

En un lugar de la Mancha, 18 de Julio de 1943

CARLOS V

Primer Rey de la dinastía carlista. Ejemplo de lealtad intransigente de la Monarquía legítima

IMATGE 66. *Tiempos Críticos*, núm. 2 (18 juliol 1943).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2912-2763.

cancelar este régimen que compromete su porvenir y que falsea el significado de la Victoria Nacional. Que una cosa fue la guerra y otra muy distinta el régimen impuesto a la Nación española». I, més endavant: «Si no pude acompañar a los Españoles todo el tiempo que duró su Gloriosa Cruzada de Liberación, fue, bien a mi pesar, por el destierro que me impuso el General Franco en diciembre de 1937, por mi protesta ante la implantación del régimen totalitario y del sistema del partido oficial».

Amb aquests antecedents proposava —cal tenir en compte la data— la creació d'una «Regencia Nacional y Legítima» que hauria de transferir aquesta «Legitimidad [...] al Príncipe que haya de ser reconocido por las Cortes como Rey».

Aquest text fou contestat per un altre full volander, mecanografiat i sense data però escrit a Mataró,[594] que porta per títol «Quien nunca será Rey de España». Entre altres afirmacions proclama:

> Españoles, no les hagáis caso a estos Príncipes extranjeros que todo os lo prometen. Ellos quieren la Corona, a cambio os hablan de libertad [...]. Hasta en sus manifiestos se adivinan sus deseos de mando [...]. Este es el hombre que España necesita. Y para qué?, preguntamos nosotros. Para Regente? Si lo puede ser cualquier profesor de Universidad, o un Magistrado, o un General de buena fe. No nos hace falta para nada D. Francisco.

Un document imprès, sense data, que porta per títol *Peligro y remedio del momento actual* plantejava quina hauria de ser l'actuació d'Espanya davant la Guerra Mundial:

> Del mismo modo que si los rojos hubieran triunfado en nuestra guerra, ya estaríamos metidos en la presente «por luchar al lado de las democracias» y ocupado nuestro territorio por el extranjero, la Falange, por espíritu partidista, también, nos hubiera introducido en la contienda presente por «luchar al lado de los países totalitarios».

Aquesta argumentació serveix a l'autor o autors per introduir el nucli del seu discurs: «Don Juan de Borbón, en cambio, lo mismo que hizo su Augusto padre en 1914-1918, interpreta el recto interés nacional que se contrae a la neutralidad».

Un mecanoscrit —similar pel contingut i sense data— recull una carta d'un conjunt de «Procuradores en Cortes» adreçada al dictador. Es tracta del Manifest dels Vint-i-Set que s'hauria escrit l'any 1943:

594. L'autor o autors definiren amb trets grotescos els representants del carlisme a escala local. «Y luego hay que considerar quienes son sus seguidores. Aquí en Mataró unos hombres de todos conocidos: un borrachín, esbirro y lacayo del amo, del cual los obreros no esperarán justicia social ciertamente, un oficial, que traiciona el juramento, que como a todo militar le obliga hacia el que ante Dios y los hombres es su Jefe, "l'escolanet", un jefe de policía que tan bien lo disimula, un industrial que se hace pasar por loco, el cual debe pretender un título de conde...». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2911-2763.

[...] no sería prudente dejar pasar la ocasión y el momento [en referència a la fi de la Guerra Mundial] sin completar la obra iniciada por V. E., generalísimo de los ejércitos y artífice de la victoria, y que ha de tener su natural remate en la restauración de la Monarquía continuadora de nuestra tradición histórica.

La primera signatura és del duc d'Alba i entre els catalans cal destacar la presència de Joan Ventosa i Calvell, home de la Lliga i ministre de la monarquia, diputat a les corts republicanes i a les franquistes i, posteriorment, membre del Consell privat de Joan de Borbó.[595]

Les tensions entre les diferents famílies ideològiques que havien donat suport al sollevament militar del juliol de 1936 es troben palesament manifestes en un document que porta per títol *Los crímenes de Falange en Begoña*. El pamflet, imprès, està datat el mes d'agost de 1942 i narra l'atemptat amb bomba que un grup de falangistes feren a la sortida d'una missa organitzada en aquesta localitat en homenatge als requetès morts a la guerra :

Ante esto podemos afirmar que el crimen de la Falange en Begoña pasará a la Historia como la vergüenza más grande de nuestra vida pública. Vergüenza que el cinismo del régimen más repugnante que ha padecido nuestro pueblo querría mantener oculto, como un nuevo Casas Viejas; pero que la Nación entera debe conocer y conocerá pese a quien pese.

L'atemptat originà una crisi política que tingué com una de les conseqüències la caiguda de Ramón Serrano Suñer.[596]

Sectors de la Falange també llençaren en forma de pamflets els seus posicionaments i les seves crítiques a la situació del moment. Així ho deixaren imprès en un full que porta per títol *Ya estamos hartos*:

¡Que en muchos hogares sin pan ni lumbre falta también la justicia, para mayor sarcasmo de nuestros postulados nacionalsindicalistas! ¡Que la crisis económica no afecta a quienes sobornando a funcionarios indignos —que siempre los ha habito— obtienen cupos de materias sustraídas al control del Estado!

595. Ribas, *Retrat*, p. 38 i seg.
596. Marquina, «El atentado».

I també afirma: «Mal puede atribuirse a la Falange la culpa de todo lo que pasa. ¡Si la Falange no es dueña del poder!»

Fins aquí una mostra de les profundes dissensions en el si suposadament monolític del Movimiento que havia enderrocat el Govern de la República.

L'existència d'un catalanisme polític —òbviament soterrat per les circumstàncies— es fa palesa en alguns altres textos repartits en la clandestinitat i recollits per les forces públiques. El primer és un extens document, mecanografiat, signat per Carles Pi i Sunyer a Londres el mes de setembre de 1943:

> [...] ja arriba l'hora tan esperada del redreç, de despertar del mal son. No és l'hora de donar-se; és l'hora de reconquerir ànima i dignitat, llengua i dret. D'alçar altre cop, en un gest de llibertat la nostra bandera [...]. Per això el secret del futur es tanca només en aquesta cosa tan simple, però tan essencial i profunda: que els catalans perseverin irreductiblement en la seva fe i fidelitat a Catalunya.

En aquesta mateixa línia política hi ha un exemplar imprès a dues tintes de la revista *Bandera del Poble Català* editada el mes d'agost de 1945. Es presenta «no com a òrgan d'un partit polític ni d'una fracció determinada, sinó que representa la unitat de tots els catalans en la lluita per la Catalunya Nacional». A les seves pàgines es fa una crida a la resistència i a la unitat:

> Treballeu per destruir la tirania franquista. Reingresseu a les vostres antigues organitzacions nacionalistes i obreres [...] dintre d'elles forceu els vostres caps a ajuntar esforços amb els altres grups de resistència. Cal que de tots en fem un.

El moviment obrer es troba representat per diversos formats. Existeix un exemplar mecanografiat de *Combat*, òrgan del Consell Català de Joventut Combatent, concretament el número 1 de febrer de 1945, que clou el seu contingut amb les consignes següents:

> Ni Franco ni Falange, Fora Franco i Falange. Prou sang. Que s'acabin els afusellaments, les tortures la persecució. Franco és responsable de tots els crims comesos a la nostra Pàtria. Mentrestant un nou reemplaç és cridat, i els joves de la lleva del 45 a finals d'aquest mes i principis del que ve marxaran cap a l'Àfrica, Canàries, sempre fora de la llar; han de deixar-ho tot,

pervindre, família, amics, nòvia... Deserteu, amagueu-vos. Incorporeu-vos a les guerrilles. Jove. No et preocupis només pel campeonat de futbol o pel ball o per cinema. Participa en la lluita per a l'enderrocament de Franco i Falange.

BANDERA DEL POBLE CATALA

AGOST 1945

Barcelona — Núm. 1

REPUBLICA CATALANA!

Abans que al món hagués passat res, les cadenes de les muntanyes, els plecs del terrer, les giragonces dels rius i les rieres, marcaven ja, amb línies inesborrables, la fesomia futura de la història.

Herder

Catalunya, València, Mallorca, Rosselló, sense oblidar la petita Andorra i la zona anexionada a Aragó, reuneixen poderosíssimes raons geogràfiques, de raça, de llengua, d'història, de dret i de cultura, que fan indiscutible la unitat de les Terres de Llengua Catalana.

La divisió territorial espanyola que escuarterà la nostra terra en provincies, és arbitrària i absurda. La Catalunya i València que n'ha resultat no són un reflex del que son en realitat, ja que fora dels límits que els foren assignats hi queden terres tan catalanes com les emmarcades per aquella divisió.

Al reivindicar la unió de les terres de Llengua Catalana, ho fem de totes aquelles que assenyalen els límits naturals, ma les que d'una manera capriciosa decretaren els espanyols.

El nacionalisme, a Catalunya, ha tingut postergat aquest gran aspecte de les nostres reivindicacions. Diriem com si temés penetrar en la seva entrany. Es ben pobra la bibliografia que en podrien exhibir.

Cal redreçar-se vigorosament contra aquest fet i portar-lo a l'avançada de la nostra lluita perquè tan substancial és la nostra independència com la unió de la nacionalitat.

Segueix a la pagina tercera

SALUTACIO

"Bandera" no es l'organ d'un partit politic ni d'una fracció determinada, sinó que representa la unitat de tots els catalans en la lluita per la Catalunya Nacional.

Vivim una hora positiva que ens imposa la unió de tots els sectors politics, les diferencies dels quals declarem extingid[es] davant l'interés superior de la Pàtria. Catalunya entra en la seva segona Solidaritat històrica i aquesta es realitza en la Organització de Resistència Nacional de la que es portant veu "Bandera".

"Bandera" saluda a tots els catalans qualsevol que sigui la seva filiació politica, sempre que aquesta no excloguí les reivindicacions nacionalistes i democràtiques de la Organització.

IMATGE 67. Bandera del poble català, núm. 1 (agost 1945).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2912-2763.

També es troben dos exemplars impresos de *Solidaridad Obrera*, un del mes de juny de 1945 i l'altre del mes de setembre del mateix any. L'editorial del mes de juny, davant la derrota del Tercer Reich, afirmava:

> Porque, mientras Europa festeja jubilosamente su libertad recuperada, hay un pueblo entero que sufre el terror organizado, que soporta el despotismo y la brutalidad impune de la Falange que atiza a sus sicarios a la violencia; un país en el que no existen las más mínimas garantías, en que se detiene y apaliza brutalmente por doquier, en que siguen los campos de

trabajos forzados, en que las cárceles están llenas de políticos antifascistas. Un país en el que la guerra contra el fascismo no ha terminado.

L'exemplar del mes de setembre manifestava de forma contundent:

> Debemos partir de la siguiente base: el fascismo no puede hacer transmisión de poderes ante nadie. Los arrebató violentamente y sus víctimas lo reclaman por idéntico conducto. Nosotros no podemos dialogar con nuestros verdugos sino con las armas.

La permanència de l'agitació i la lluita obrera s'evidencia en diversos exemplars de fulls volanders —d'elaboració molt precària— signats, alguns d'ells, per la CNT.

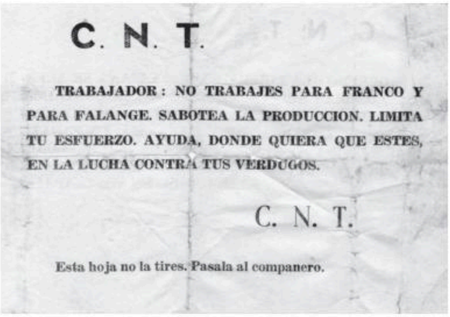
C. N. T.

TRABAJADOR : NO TRABAJES PARA FRANCO Y PARA FALANGE. SABOTEA LA PRODUCCION. LIMITA TU ESFUERZO. AYUDA, DONDE QUIERA QUE ESTES, EN LA LUCHA CONTRA TUS VERDUGOS.

C. N. T.

Esta hoja no la tires. Pasala al companero.

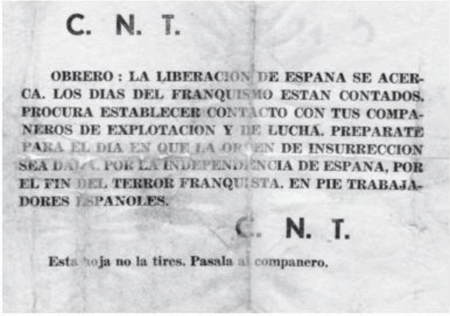
C. N. T.

OBRERO : LA LIBERACION DE ESPANA SE ACERCA. LOS DIAS DEL FRANQUISMO ESTAN CONTADOS. PROCURA ESTABLECER CONTACTO CON TUS COMPAÑEROS DE EXPLOTACION Y DE LUCHA. PREPARATE PARA EL DIA EN QUE LA ORDEN DE INSURRECCION SEA DADA. POR LA INDEPENDENCIA DE ESPANA, POR EL FIN DEL TERROR FRANQUISTA. EN PIE TRABAJADORES ESPANOLES.

C. N. T.

Esta hoja no la tires. Pasala al companero.

IMATGES 68 i 69. Fulls volanders de la CNT.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2912-2763.

Alguns d'ells, sense titularitat, tenen un format de petit bitllet i es devien passar de mà en mà en llocs públics.

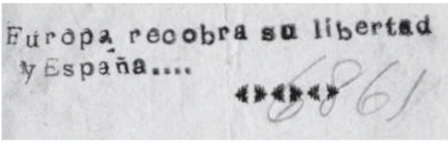
Europa recobra su libertad
y España....

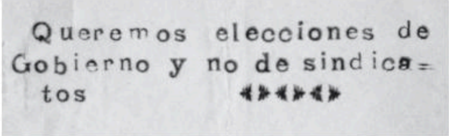
Queremos elecciones de
Gobierno y no de sindicatos

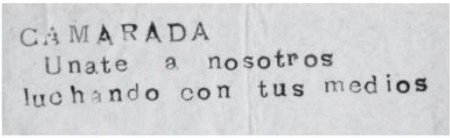
CAMARADA
Unate a nosotros
luchando con tus medios

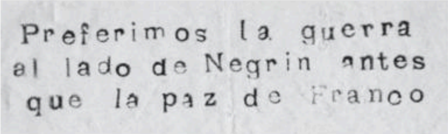
Preferimos la guerra
al lado de Negrin antes
que la paz de Franco

IMATGES 70, 71, 72 i 73. Fulls volanders en format de petit bitllet.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2912-2763.

Fins i tot la maçoneria es feu present als carrers de Mataró a través d'un escrit en diversos fulls mecanografiats que reproduïen una *Traducción del mensaje del Grande Oriente Español a la Asociación Masónica Internacional* signada al «Valle del Sena 10 de Marzo de 1939 (Era Vulgar)». El document fa una crida a «combatir al enemigo común, bicéfalo maldito (Estado totalitario e Iglesia) encarnado en el tirano despótico que ha ensangrentado estos Valles y ha asesinado al Régimen de Libertad de la República. Para ello incrementamos en nuestros afiliados el odio a Franco usurpador del mando supremo de la Falange y destructor de la doctrina intangible de José Antonio, por la influencia de los Obispos». Un dels signants del document era Diego Martínez Barrios, que havia estat president interí de la República l'any 1936.

Així doncs, malgrat la imatge de monolitisme ideològic i adhesió incondicional que s'esforçaven a donar les autoritats i els mitjans de comunicació, la realitat —fins i tot en una ciutat de tipus mitjà com Mataró— era molt més rica i complexa del que externament es pogués pensar.

Grups, segurament molt reduïts, però prou organitzats en la clandestinitat es feien ressò de les contradiccions i els problemes que afectaven el règim franquista un cop finalitzada la Segona Guerra Mundial. L'opció feixistitzant era ja inviable en aquell context geoestratègic. I en aquest punt es manifestaven les divergències entre els sectors que havien impulsat i dut a terme el cop d'estat del 18 de juliol de 1936. Els carlins defensaven el seu pretendent, els antics monàrquics alfonsins havien esdevingut «juanistas». La Falange, amb violència, defensava les seves prerrogatives.

Els perdedors de la contesa bèl·lica feren sentir les seves aspiracions. El catalanisme reviscolava els seus programes. L'esquerra cercava una unió de les forces polítiques per enderrocar la dictadura en el context de l'ensulsiada dels feixismes europeus. Els sectors més radicals reclamaven la lluita armada. Tot això sense oblidar la militància del món obrer, que patia la repressió genèrica del règim i les precarietats econòmiques que comportà.

La dictadura havia de passar la pàgina d'un temps històric ja finit i iniciar una nova etapa, sense poder obviar els seus orígens i els seus aliats més recents ni la problemàtica econòmica, derivada de l'aïllament internacional i de la insostenible autarquia, que afegien una dosi de combustible social a la situació. Als anys cinquanta, el franquisme emprengué aquest nou rumb que li permeté perpetuar-se en el poder un quart de segle més.

VI. LA REPRESSIÓ

> «¿Y el terror?
>
> En lo que se refiere al que se desató en la zona leal al Gobierno no se hubiera producido si el golpe hubiese tenido éxito o, mejor aún, si no hubiera ocurrido. En el que se desató en la zona sublevada fue consustancial con el golpe. Estaba previsto. Estaba articulado. Irrumpió con una violencia feroz, porque de lo que se trataba era precisamente de aniquilar a la "Anti-España", es decir, a quienes representaban un desafío para el orden económico, político y social de la parte feliz de la España, no menos "feliz", que apoyaba a la monarquía: la Iglesia, las Fuerzas Armadas, la Judicatura, más todos los que vivían contentos en aquellos tiempos de modernización controlada».
>
> (Ángel VIÑAS, «En el 20-N»)

La fi del conflicte bèl·lic no significà pas la fi de la violència contra els vençuts. Els vencedors de la contesa endegaren un seguit de disposicions que castigaren econòmicament i penal no sols les persones que se'ls havien enfrontat en els camps de batalla, sinó també les seves famílies i, per extensió, tots els qui havien defensat posicionaments ideològics diferents als dels guanyadors de la guerra.

Per tal d'endegar, de forma eficient, una tasca d'aquestes dimensions calia organitzar un servei d'informació que pogués investigar l'actuació política i pública individu per individu. No sols durant el període de conflicte civil, sinó que la recerca es podia retrotreure fins als Fets d'Octubre de 1934. Una dada important a considerar era el capteniment dels investigats respecte de la religió catòlica.

Les autoritats franquistes, per a l'assoliment màxim de la seva tasca repressiva, establiren, a escala local, tres estructures dedicades a la recerca d'aquest tipus d'informació. La primera estava encapçalada per les autoritats municipals, la segona era obligació del Servicio de Información de la Falange i, en tercer lloc, es consultava la Guàrdia Civil. Cal destacar que per a determinats tràmits —com ara alliberar algun pres— era preceptiva la presència dels informes de les tres institucions. Amb aquest trident repressiu s'arribà a fer un cribratge exhaustiu de la població.

Aquesta repressió, organitzada de forma sistèmica per les noves autoritats de l'Estat, fou multifuncional. Un dels aspectes que la caracteritzaven era l'aplicació del Codi de Justícia Militar que assegué davant d'aquests tribunals centenars de ciutadans acusats del delicte de «rebelión». El Tribunal de Responsabilitats Polítiques fou creat *ad hoc* per perseguir amb finalitats recaptatòries les mateixes persones que la justícia militar havia condemnat.

En un treball precedent, *Mataró 1936-1945, de la Revolució a la repressió*,[597] s'ha estudiat a bastament aquesta dimensió de la repressió franquista. S'hi documentaren 487 processos, 422 dels quals foren incoats per la Justícia Militar i 65 pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques.[598]

Els tribunals militars, a través de judicis sumaríssims, dictaren un mínim de 329 sentències. D'aquestes, 174, és a dir, un 52,8 % foren condemnatòries i, en les restants 155 resolucions, els encausats foren absolts, un 47,2 %.

Pel que fa a les penes imposades es dictaren divuit penes de mort de les quals en foren executades onze. Josep Abril Argemí, Joaquim Bravo Domínguez, Joaquim Casanovas Valladolid, Lluís Cerdà Comas, Josep Eroles Escolar, Alonso Martínez Martínez, Marià Mateo Arroyo, Miquel Mauri Masjuan, Joan Peiró Belis, Jacint Pons Valls i Pere Soriano Sanz trobaren la mort davant els escamots d'afusellament.[599]

Les penes de presó imposades oscil·laren entre els dos mesos de privació de llibertat i la cadena perpètua. En aquest darrer cas s'hi trobaren tretze inculpats. El major nombre de condemnats a penes carceràries ho fou per períodes compresos entre els deu i els quinze anys. En total foren més d'un centenar de casos.

597. Giménez, *Mataró (1936-1945)*.
598. Giménez, *Mataró (1936-1945)*, p. 218.
599. Giménez, *Mataró (1936-1945)*, p. 250.

Però, si hi havia persones que no podien ésser incloses o perseguides des d'aquestes dues instàncies, restava encara una altra possibilitat de represaliar o punir en allò de més bàsic que tenen els individus: la seva capacitat de sobreviure en l'exercici d'una activitat professional. S'establí així, des d'àmbits molts diferenciats, la praxi de les depuracions, que abastà des dels diferents col·lectius de les professions liberals, passant per tot el funcionariat de l'Administració, fins a arribar també als treballadors de fàbriques i tallers. Sobre aquest darrer punt, més difícil de documentar, el regidor Nicolau Guañabens s'expressava amb claredat meridiana els dies immediats a l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat:

> [...] por lo que respecta al despido de los que tanto han perjudicado a la producción e intereses de los patronos y de los propios obreros. Dice que precisa depurarlos, denunciando a las Autoridades todo el que lo merezca a juicio de cada patrono».[600]

És per això que prenen ple sentit les paraules d'Ángel Viñas que encapçalen aquest capítol. No es tractava tan sols de guanyar la guerra. L'objectiu era «aniquilar a la "Anti-España"». Erradicar, en el sentit etimològic d'aquest terme, del teixit social qualsevol persona sospitosa d'haver donat suport a la legalitat republicana i qualsevol ombra de dissidència política.

VI.1. La repressió a l'Administració municipal

Un dels primers àmbits en els quals s'aplicà aquesta repressió fou el de l'Administració municipal.[601] El dia 10 de febrer de 1939, la Jefatura del Estado promulgava una llei en el preàmbul de la qual es llegia: «La liberación de nuevos territorios, y especialmente la de Barcelona, ciudad que ha sido sede del Comité rojo en estos últimos tiempos, plantea con urgente apremio el problema de la depuración de los funcionarios públicos».[602] Com es pot percebre a les línies que seguien es mantenia la

600. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 2.2.1939.

601. Gil, *La instauració*.

602. «Es deseo del Gobierno llevar a cabo esta depuración con la máxima rapidez y dentro de normas flexibles que permitan reintegrarse rápidamente a sus puestos aquellos funcionarios que lo merecen por sus antecedentes y conducta, y, al mismo tiempo,

tergiversació més absoluta sobre la responsabilitat del sollevament contra la legalitat republicana i, a continuació, la llei desenvolupava, detalladament, tots els mecanismes per fer efectiva la depuració de les persones que havien participat en l'Administració pública en el territori de la República i que, en definitiva, eren considerades no addictes al Glorioso Movimiento Nacional.

Margarida Colomer estudià un cas ben significatiu de repressió en l'àmbit municipal mataroní com fou el de Josep Solà Sanfeliu.[603] Però no fou pas l'únic, sinó que fou un exemple, amb acarnissament, del que es faria amb moltes de les persones que treballaven a l'Administració municipal de la ciutat.

L'alcalde Brufau reconegué públicament que «el actual Ayuntamiento en su primera sesión, de primero de Febrero, acordó dejar cesantes todos los empleados municipales» nomenats per les «Autoridades Rojas». Però, *a posteriori*, «acatando el consejo del Sr. Comandante Militar, D. Fernando de Torre, fueron llamados algunos empleados, más o menos simpatizantes con los rojos, que se consideraban necesarios para el trabajo de despacho de los asuntos que se tramitan en las oficinas municipales».[604] Brufau mateix afirmà, en dates posteriors, que amb aquesta decisió havien estat cessades 125 persones.[605]

A partir d'aquest punt s'inicià un doble procés. D'una banda, les persones que havien estat cessades iniciaren les gestions i els tràmits per a la seva readmissió i, de l'altra, s'establí el procés d'investigació, o depuració, dels qui havien restat reincorporats per les autoritats franquistes, tot i haver accedit al seu lloc de treball després de juliol de 1936.

Així, ja en el ple del 15 de febrer de 1939, sol·licitaven el seu retorn a les funcions municipals, entre d'altres, Salvador Altimira Berenguer,

---

imponer sanciones adecuadas, según los casos, a los que cumpliendo sus deberes contribuyeron a la subversión y prestaron asistencia no excusable a quienes por la violencia se apoderaron, fuera de toda norma legal, de los puestos de mando de la Administración». *BOE*, núm. 45, 14 de febrer de 1939.

603. COLOMER, *La postguerra*, p. 70.

604. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.6.1939.

605. «...hubo de decretar el cese de todos los empleados que habían ingresado en sus empleos durante la época de dominio rojo (...) se dejaron destituidos ciento veinticinco por el Bando del treinta y uno de Enero de mil novecientos treinta y nueve». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

escrivent; el guàrdia Mariano Escalera, i Miquel Brullet Mommany demanava ser, de nou, incorporat a l'Oficina Técnica.[606] En dies següents s'afegiren a aquestes peticions Joaquim Llovet Verdura, Artur Siquier Comerma, Jaume Castellví Toda, Joan Galès Botey, Antoni Sans Catarineu, etc.[607] Aquests noms són sols una mostra d'una llarga relació de persones que feren el mateix tràmit.

La segona línia d'actuació s'articulà a partir del nomenament d'uns «Concejales Jueces Instructores» que es repartiren els expedients dels empleats municipals que s'havien incorporat en el període republicà i que havien estat readmesos en les seves tasques. Aquests jutges instructors foren Nicolau Guañabens Bonamusa, Trinitat Cruzate Grenzner i Josep Montasell Casellas.

La repressió contra els funcionaris municipals s'encoratjà amb un edicte d'Alcaldia del 4 de juliol de 1939 en el qual «se invitó y rogó a todos los ciudadanos que conocieran actos censurables de empleados municipales, que los manifestasen por escrito firmado, bajo sobre dirigido a la Alcaldía».[608]

Una altra variable que incidí en el problema foren les exigències dels excombatents d'ocupar les places que havien quedat vacants a l'Administració local. Havien maldat, des del primer moment, per provocar els cessaments dels funcionaris nomenats en l'etapa republicana. Com reconeixia l'alcalde Brufau, «...por orden verbal del Sr. Gobernador Civil, a petición reiterada de los jóvenes de esta localidad ex-combatientes del Ejército Nacional, hubo de decretar el cese de todos los empleados que habían ingresado en sus empleos durante la época de dominio rojo».[609] Però, per tal que el funcionament administratiu continués amb la mínima normalitat, Brufau reconegué que s'havien reincorporat les persones imprescindibles, fet que suscità les queixes dels excombatents al governador civil i aquest, al seu torn, feu saber a l'alcalde que «conviene dar satisfacción a los ex-combatientes», per la qual cosa li demanà que dei-

606. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 15.2.1939.

607. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 22.2.1939.

608. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 13.10.1939.

609. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

xés «cesantes» un bon nombre de funcionaris «si bien sin inhabilitarlos para desempeñar otros o los mismos empleos». També li recomanà que «antes de llevar a cabo tan radical decisión en la víspera de la Fiesta Mayor» es fes «al finalizar dicha fiesta». I, efectivament, el 31 de juliol es comunicava el cessament a un nombrós grup d'empleats municipals.[610]

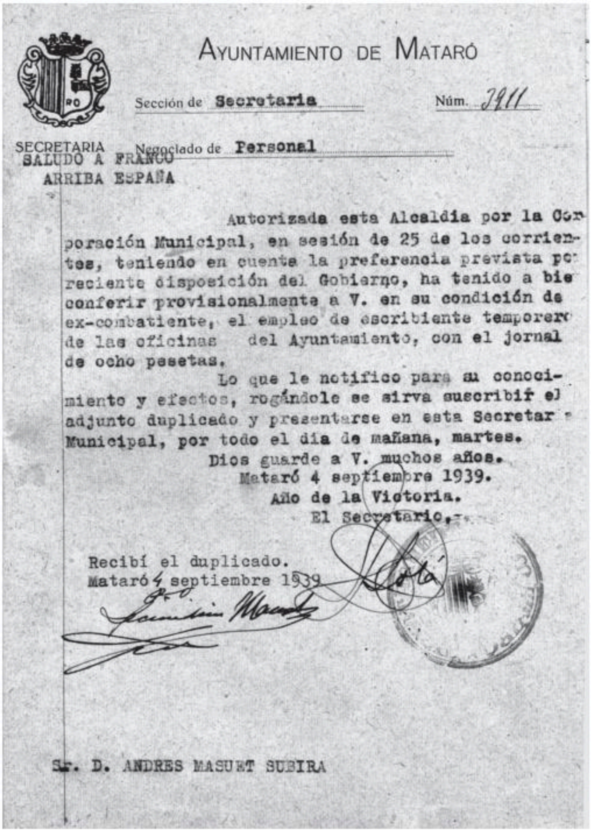

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

Sección de Secretaria Núm. 3911

SECRETARIA Negociado de Personal

SALUDO A FRANCO

ARRIBA ESPAÑA

Autorizada esta Alcaldía por la Corporación Municipal, en sesión de 25 de los corrientes, teniendo en cuenta la preferencia prevista po reciente disposición del Gobierno, ha tenido a bie conferir provisionalmente a V. en su condición de ex-combatiente, el empleo de escribiente temporero de las oficinas del Ayuntamiento, con el jornal de ocho pesetas.

Lo que le notifico para su conocimiento y efectos, rogándole se sirva suscribir el adjunto duplicado y presentarse en esta Secretar Municipal, por todo el día de mañana, martes.

Dios guarde a V. muchos años.

Mataró 4 septiembre 1939.

Año de la Victoria.

El Secretario,

Recibí el duplicado.

Mataró 4 septiembre 1939

Sr. D. ANDRES MASUET SUBIRA

IMATGE 74. Comunicació de l'Ajuntament de Mataró d'una feina a un ciutadà en qualitat d'excombatent.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 76-43.

610. Salvador Altimira Berenguer, Joaquim Llovet Verdura, Josep Maymí Burgada, Pere López Catarineu, Elvira Manent Codina, Dolors d'Ocon Plaja, Emília Manzanares Marcilla, Genís Paradell Bes, Maria Puig Mozas, Dolors Rifà Llibre, Joaquima Roqueta Coma, Montserrat Vallhonesta Roldós, Pilar Vidiella Morató, Josep Oriol Palmada, Ramon Prat, Maria Moulinés Masvidal, Enric Gutiérrez Carvajal, Àgueda Barbany Ros, Josepa Basols Pou, Josepa Valldaura Parera, Maria Fors Ria, Josepa Illa Ros, Encarnació Julià Arnau i Margarida Setó Castany. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 4.8.1939.

El 18 d'agost de 1939, cadascun dels jutges instructors feu públics els noms de funcionaris que havien superat els tràmits de la depuració, tràmit que es repetí al cap de vuit dies amb altres empleats habilitats.[611]

La gestió d'aquest tema no havia de ser pas gens fàcil. A la mateixa sessió es comunicà que un grup dels funcionaris cessats s'havien adreçat al Govern Civil exposant les seves queixes en contra de la seva inhabilitació. L'alcalde es defensà indicant que havia seguit les indicacions del Govern Civil mateix i afegí que no restaven pas inhabilitats, sinó que, segons el resultat del procés de depuració, els qui restessin «libres de responsabilidades» podien sol·licitar la seva readmissió.

En aquest ple de la corporació municipal, Trinitat Cruzate, un dels jutges instructors, feu palès el seu posicionament afirmant que «las apreciaciones que los jueces se forman de cada uno dependen en gran parte del temperamento personal del respectivo juez que puede pecar por exigente o indulgente», raó per la qual sol·licitava que, una vegada formulats els càrrecs a cada funcionari, s'havia de deixar en mans de l'Ajuntament la imposició de les sancions «por no haber normas suficientemente precisas y quedar al arbitrio del Juez, lo que podría aparentar injusto pues los mismos hechos podrían calificarse en unos merecedores de sanción y en otros no». Es suscità un viu debat sobre el tema i es conclogué amb una proposta de l'Alcaldia de sol·licitar «auxilio a un Juez neutral, sin amistad con los encartados ni con el Ayuntamiento. Que propongan las sanciones personas más competentes y el pleno resuelva después de facilitárseles todos los detalles». A tal efecte, s'acordà sol·licitar al comandant militar de la ciutat la designació d'una persona d'aquest estament per dur a terme les actuacions amb una base jurídica.

El dia 25 d'agost de 1939 es feren públics els noms d'altres treballadors municipals readmesos, però també s'indicà que, dels qui «pueden clasificarse comprendidos entre los grupos que han constituido el Frente Popular y han tenido con ellos manifiestas concomitancias», se'n rebutjaren les sol·licituds de readmissió.[612] Altres peticions foren denegades al-

611. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 18.8.1939 i 25.8.1939.

612. Foren: Joan Anglada Canals, Joaquim Bonet, Dolors Cabot Puig, Joan Castells Bonet, Josep Castellà Garcia, Emili Ramos Junoy, Maria Sierra González i Emeteri Vila Terrés. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

legant que els demandants no havien «justificado ninguna de las condiciones o aptitudes que se atribuyen».[613] Aquests exclosos ho foren per diferents motius: no haver treballat a l'Administració municipal els mesos anteriors al 27 de gener de 1939 o, en cas d'haver-ho fet, ésser menors de 23 anys o més grans de 48, «edad mínima y máxima fijada en el Reglamento de Empleados de este Ayuntamiento».

L'1 de setembre de 1939 es donà a conèixer que el comandant del Regimiento de Artillería Flechas Azules ja havia nomenat jutge per a la depuració dels expedients a empleats municipals. Fou el capità José Iñíguez Gil. El mateix dia ja li foren transferits un conjunt d'expedients per al seu estudi i resolució.[614] S'habilità una casa del carrer Nou, número 30, com a seu del tribunal.[615]

El 8 de setembre es readmeté una xifra important de funcionaris i a la vegada es remeteren a l'autoritat militar abans esmentada els expedients disciplinaris que, a judici dels regidors instructors, no podien ser habilitats directament.[616] Els mesos següents es succeïren les rehabilitacions funcionarials o d'empleats municipals. Cal destacar, el 27 d'octubre de 1939, la readmissió de Marià Ribas, Rafael Estrany, Esteve Banet Canudas, Lluís Ferrer Clariana i Joaquim Llovet Verdura d'un total de 157 expedients de depuració resolts favorablement. En

613. En aquest cas es trobaven Joan Altimira Manent, Antoni Armengol Ramon, Rosa Beltran Alfonso, Dolors Brau March, Vicenç Casasola Cañameres, Josep Castellà Casas, Josepa Català Garcia, Pere Corominas Espuña, Assumpció Corredor Cardoner, Dolors Clot Carbó, Teresa Esquerra Tuñí, Montserrat Fonrodona Llinàs, Maria Lluïsa Garcia Moles, Anna Gil Ramos, Maria Giralt Gurri, Joaquim Llovet Verdura, Sílvia Manyanases Marcilla, Josep Mulà Fonoll, Francesc Mora Comas, Andreu Osias Balart, Encarnació Pérez Rovira, Carme Pinar Viñals, Miquel Pou Bruguera, Jesús Prujà Puig, Elvira Riudos Bosch, Pilar Rovira Camprobí, Ricard Saborit Solana, Maria Sala Masjuan, Concepció Salas Isern, Antoni Sans Cantarell i Emília Tresserres Martí. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

614. Isidre Clos Montells, Josep Montasell Cuadrada, Francesc Amorós Perpignan, Joan Riera Galià, Ramon Verdura Gabriel, Jaume Bellavista Simon, Ernest Bonamusa Mompart, Fèlix Clariana Bonany, Joan Pagès Trias, Francesc Pons Esteve, Jeroni Sala Cabot i Josep Vera Berzal. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 1.9.1939.

615. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 14.7.1941.

616. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 8.9.1939.

el mateix acte s'informà que s'havien tramès al jutge militar una cinquantena d'expedients.[617]

El mes de desembre de 1939 hi hagué una tanda important d'acomiadaments agrupats per les diferents situacions dels afectats.[618] Malgrat això, la política de depuracions de la primera gestora municipal no degué satisfer les expectatives de tothom. Aquest mateix mes, els excombatents tornaren a fer un cop de força a les autoritats municipals.

Denunciaven que no s'estaven proveint les vacants a l'Ajuntament amb membres del seu col·lectiu tal com manaven les disposicions superiors i amenaçaren de denunciar la situació al governador civil. Les autoritats locals respongueren que no es farien públiques les places vacants fins que no s'hagués finalitzat la depuració de tots el funcionaris expedientats.[619]

La primavera de 1940, com ja ha estat estudiat en un altre apartat d'aquest treball, la situació de la primera gestora municipal i especialment de l'alcalde Brufau era insostenible. Estava enfrontat amb la Falange, amb els excombatents, amb els excaptius i també amb alguns membres de la mateixa gestora. En la seva caiguda, la problemàtica de les depuracions tingué una importància cabdal.

617. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 27.10.1939.

618. «Separados por habérseles formulado relación de cargos y no tener el empleo en efectividad», foren Francesc Amorós Perpignan, Àngel Castella Alaquart, Joan Galleguet Món, Manuel Mola Bachs, Josep Navarro Valls, Josep Vera Berzal, Ramon Verdura Gabriel, Pilar Vidiella Morató, Florenci Vila Ocerans, Joan Casanovas Valladolid, Josep Comas Bagó, Andreu Comas Itchart, Francesc Costa Ferrer, Jaume Giralt Sitjà, Tomàs Martín Sobrino, Enric Panadés Ribas, Jaume Parera Coll, Pere Picón Abril. «Destituidos con pérdida de todos los derechos salvo los de caracter passivo», foren Joaquim Bonet Piñol, Joaquim Teixidor Pratdevall, Francesc Bargalló Pou, Josep Cabot Pruna, Antoni Caminada Comas, Joan B. Lagunas Verde, Joan Sans Roldós, Joan Vidal Parache, Fèlix Clariana Bonany, Simó Girabal Puig, Joan Pagès Trias. «Postergados por un período de tres años», foren Jeroni Sala Cabot i Isidre Clos Montells. La mateixa sanció que els anteriors, però per cinc anys: Ernest Bonamusa Mompart i Jaume Bellavista Simon. «Inhabilitado para puestos de mando y confianza», Francesc Pons Esteve. Suspensió de feina i sou per un any a Joan Riera Galià. «Separado del servicio de la Corporación, sin prohibición de sol·licitar empleo en otras, José Montero Cuadrado». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 75. 11.1.1940.

619. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

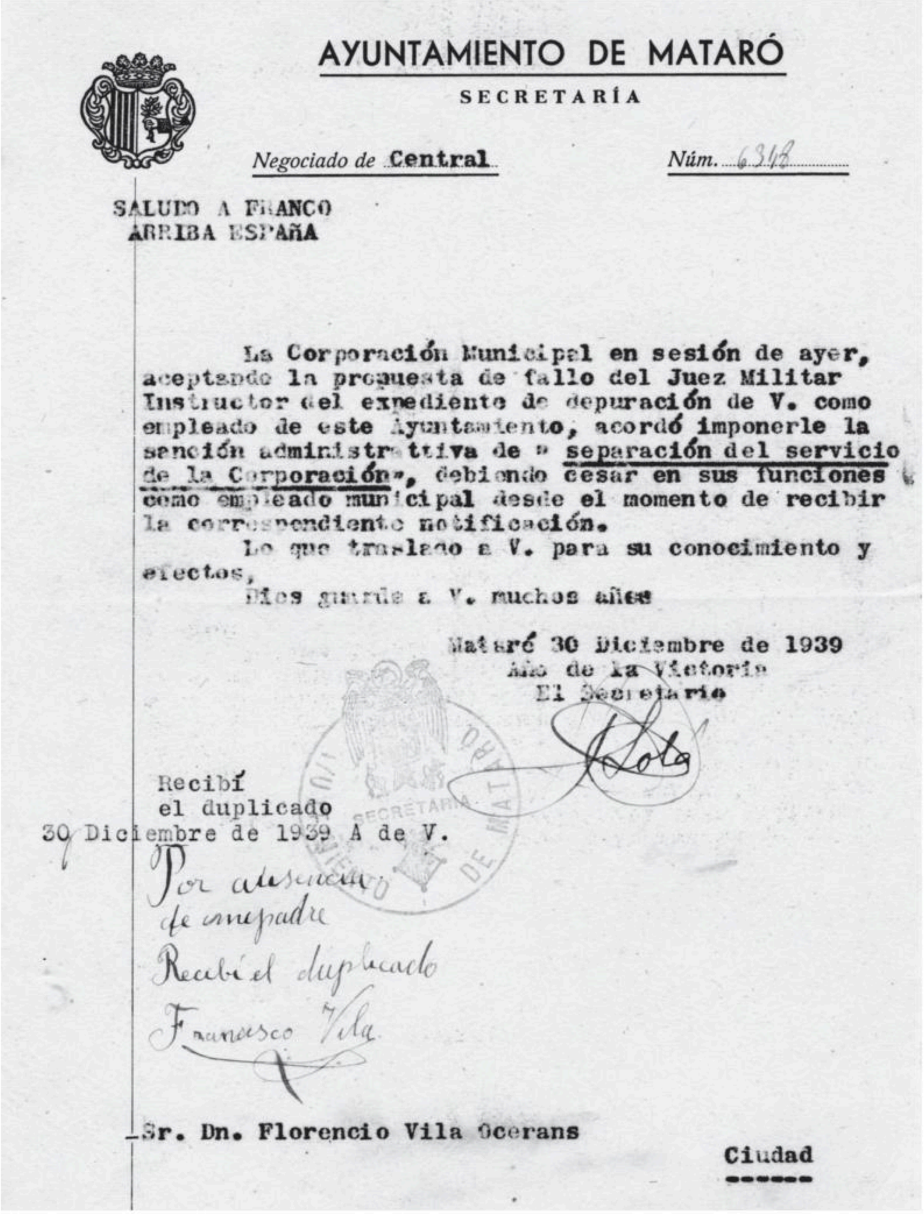

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

SECRETARÍA

Negociado de Central *Núm.* 6348

SALUDO A FRANCO
ARRIBA ESPAÑA

La Corporación Municipal en sesión de ayer, aceptando la propuesta de fallo del Juez Militar Instructor del expediente de depuración de V. como empleado de este Ayuntamiento, acordó imponerle la sanción administrativa de "separación del servicio de la Corporación", debiendo cesar en sus funciones como empleado municipal desde el momento de recibir la correspondiente notificación.

Lo que traslado a V. para su conocimiento y efectos,

Dios guarde a V. muchos años

Mataró 30 Diciembre de 1939
Año de la Victoria
El Secretario

Recibí
el duplicado
30 Diciembre de 1939 A de V.

Por ausencia de mi padre
Recibí el duplicado
Francisco Vila

Sr. Dn. Florencio Vila Ocerans

Ciudad

IMATGE 75. Notificació d'acomiadament a un treballador municipal (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 76-08. 30.12.1939.

El 13 de juny de 1940 prengué possessió del Govern de la ciutat una nova gestora. El nou alcalde, Josep Martí Pasqual, en el seu discurs d'acceptació del càrrec, no tingué ni una sola paraula adreçada al seu pre-

decessor. En canvi, sí que tingué paraules de reconeixement per als ex-combatents.[620]

A la primera sessió executiva del nou consistori, el regidor Francesc Lobera Cervera prengué la paraula per fer palès el següent: «Entiendo debiera empezarse por ver quiénes son nuestros colaboradores dentro del cuadro de los empleados municipales y a tal efecto entiendo que sin dilación debe hacerse la depuración necesaria entre los mismos con espíritu de justicia».[621] Obertament s'estava qüestionant la depuració feta a l'etapa precedent i se n'anunciava una de nova.

La declaració formal vingué en el ple celebrat el 27 de juny de 1940. S'hi llegí una proposició de resolució presentada per un bon nombre de regidors.[622] Segons aquest document, es posava en dubte la utilitat de l'ordre d'acomiadar tots els empleats municipals que havien ingressat a l'Ajuntament després del 19 de juliol de 1939:

> A pesar de ello y de una forma disimulada, la mayor parte de los despedidos como ingresados en periodo rojo, volvieron a infiltrarse entre los funcionarios afectos y en sesión celebrada el día veinticuatro de marzo de mil novecientos treinta y nueve, se aprobó de una manera provisional, una plantilla de empleados en la que figuraban la mayor parte de tales pseudo-funcionarios oficialmente destituidos.

Concloïen els autors de l'escrit que en aquells moments encara hi havia en els seus llocs de treball setze «de los funcionarios tan repetidamente declarados cesantes».[623] La conclusió dels sol·licitants era demanar el «cese

620. «...os diré que lo acepto con orgullo ya que demuestra que cuento con la confianza de Falange, de Ex-combatientes y de Ex-cautivos, únicos sostenes de este gran movimiento salvador de España. De una manera particular me dirijo a vosotros Ex-combatientes que formáis parte de este nuevo consistorio para agradecer la noble ayuda y gran desinterés que siempre y en todos momentos he encontrado en vosotros». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 6.12.1939.

621. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 15.6.1940.

622. Antoni Carrau, Francesc Lobera, Joan Comas, Benet Fité, Antoni Cabot, Joaquim Ximénes, Josep. M. Saurí, Manuel Plana, Enric Julià, Càndid Lasaga, Josep M. Sabater Colomer. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 27.6.1940.

623. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 27.6.1940.

definitivo» dels empleats que havien accedit al seu lloc de treball «durante el dominio de los rebeldes rojo-separatistas». A la mateixa sessió es demanà, expressament, la destitució de Simó Girabal Puig i Josep Cabot Pruna que, tot i haver estat condemnats pel jutge Iñíguez a «destitución con pérdida de todos los derechos», continuaven en els seus llocs de treball.

També s'aprovà un estudi global de la plantilla de tota l'Administració municipal, es denunciaren males pràctiques en la resolució dels expedients de depuració de l'etapa precedent i es proposà la creació d'una «Comisión Especial que proceda inmediatamente al estudio de todas las informaciones practicadas y de los expedientes incoados».[624]

El mes d'agost s'insistí en el mateix tema refermant els mecanismes de control sobre les depuracions ja estudiades per la primera gestora municipal. S'acordà que la «Comisión Especial» havia de procedir a la «reapertura de todas las informaciones de depuración que no pasaron a expediente» i se sol·licitava un nou jutge militar per dur a terme la sanció dels expedients.[625]

S'han conservat alguns exemplars d'aquests expedients de depuració. Per conèixer les característiques d'aquests processos es descriu a continuació el que s'incoà a l'arqueòleg mataroní Marià Ribas i Bertran.[626]

Ribas havia estat professor auxiliar interí de dibuix i decoració a l'Escola Municipal d'Arts i Oficis. El 18 de maig de 1939 hagué de respondre al qüestionari d'una «Declaración Jurada». Edat, adreça, professió, etc. Preguntat sobre l'activitat que duia a terme el 19 de juliol de 1936 digué que treballava en pràctiques en el taller de restauració de la Junta de Museus de Catalunya. A la pregunta «Si prestó adhesión al Glorioso Movimiento Nacional» respongué: «Sí. En la "Quinta Columna" desde el mes de Enero de 1937 actuando activamente en diversos aspectos (recuperación, socorro blanco, fuga de jóvenes, etc.)». Més endavant indicà que havia estat nomenat «Técnico al Servicio del Servicio de Salvaguarda» i que es dedicà a classificar llibres i documents

624. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 27.6.1940.

625. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.2.1941.

626. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 27-2. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix document.

«incautados». Negà haver format part de partits o entitats sindicals o de la maçoneria. Se li demanaren noms de persones que el poguessin avalar i assenyalà Josep Vives, Martí Pineda, Lluís Ferrer i Victòria Rovira. L'informe de la Guàrdia Civil del 14 de novembre de 1940 el qualificava de «buena conducta e ideología derechista». L'informe del Servei d'Informació de Falange del 14 de gener de 1941 assenyalava els mateixos aspectes que l'anterior i assegurava que «no pudo eludir su colaboración en el periódico local "Llibertat" si bien sus artículos eran únicamente de carácter cultural y documental sin significación política alguna». Afegia que estava adherit a Falange i que se'l podia considerar «ADICTO». L'informe de la Guàrdia Municipal del 22 d'octubre de 1940 abonava aquestes mateixes consideracions.

En un sentit diametralment oposat, Josep Català Carbonell, «Periodista. Caballero de España», adreçà al «Juez del Tribunal Depurador» l'11 de novembre de 1940 un escrit obertament acusatori. Català extractà paràgrafs d'alguns articles de Ribas en el «diario anti-fascista *Llibertat*». Entre altres coses assenyalà: «Entre dibujos y fotos de templos y conventos destruidos destaca su prosa separatista de la que saco los siguientes párrafos más significativos convenientemente traducidos "En 1652 Mataró se levantó en armas contra unos ejércitos castellanos que sitiaban Barcelona y después de duros combates salió victorioso"». I també: «Son de grato recuerdo para nosotros las guerras sostenidas contra el desgraciado Conde de Olivares y para separarnos de España». Català conclogué el seu al·legat indicant que Ribas col·laborava amb el periòdic local *Mataró* i no s'estigué de comentar «cuyo director es Juan Comas excombatiente, Teniente de Alcalde, Delegado de Prensa y Propaganda y ex-Secretario de Lliga Catalana. La Redacción casi es la misma del "Diari de Mataró" órgano separatista en 1936».

A l'expedient s'hi incorporaren avals de membres de la Falange que certificaven «bajo su responsabilidad» que Ribas era «totalmente afecto a nuestro GLORIOSO MOVIMIENTO NACIONAL». Els avaladors foren Josep Ximenes Castellà i Josep Rosset Massafret. La resolució de l'expedient vingué de la mà de Josep Lladó López, tinent d'infanteria i «Presidente del Tribunal de Depuración Provincial n.° 1». En la sentència considerà que «no deben estimarse las imputaciones hechas por el Sr. Catalá en su exposición por quedar cumplidamente demostrado en el informe de FET y de las JONS que la colaboración prestada por el Sr. Ribas en el periódico "Llibertat" tuvo más bien carácter documental y cultural más que carácter

político». Per tot això proposà, el 18 de gener de 1941, arxivar el procediment. Marià Ribas fou readmès el 3 de febrer de 1941.[627]

En el decurs d'aquest treball s'han pogut documentar només quaranta-set[628] dels expedients que s'incoaren. Sens dubte, una petita mostra considerant que només l'octubre de 1939 s'havien tramès al jutge instructor cinquanta expedients.[629]

A aquests treballadors caldria afegir-hi els antics empleats municipals que foren destituïts de totes les seves funcions en ésser declarats en rebel·lia.[630]

627. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 3.2.1941.

628. Jaume Giralt Sitjà, cessat, 30.12.1939. Pere López Catarineu, sense sanció, 30.8.1939. Antoni Garriga Brillas, sense sanció, 4.2.1941. Joan B. Lagunas Verde, cessat, 30.12.1939. Josep Marcó Dachs, sense sanció, 2.8.1939. Joan Galleguet Món, cessat, 30.12.1939. Ambròs Herrero Piquer, sense sanció, 2.1.1940. Bartomeu Devesa Roure, sense sanció, desembre 1939. Marià Escalera Esparza, sense sanció, 24.3.1941. Àngel Castellà Alaquart, sense sanció, 27.8.1939. Joan Casanovas Valladolid, cessat, 30.12.1939. Andreu Comas Itchart, cessat, 30.12.1939. Josep Comas Bagó, cessat, 30.12.1939. Francesc Costa Ferrer, cessat, 30.12.1939. Francesc Amorós Perpignan, cessat, 30.12.1939. Joaquim Bonet Piñol, cessat, 30.12.1939. Josep Bordas Romagosa, renuncià voluntàriament. Josep Cabot Bruguera, mort durant el procés. Ignasi Alomà Alsina, sense sanció, 10.12.1939. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 75. Pere Sant Rodoreda, sense sanció, 22.9.1939. Margarida Setó Padrosa, sense sanció, 16.8.1939. Antoni Terricabris Solerarnau, declarat en rebel·lia. Eudald Vives Mandri, sense sanció, 14.9.1939. Ramon Verdura Gabriel, cessat, 10.12.1939. Josep Vera Berzal, cessat, 30.12.1939. Florenci Vila Ocerans, cessat, 30.12.1939. Josep Rafales Bordanoba, cessat,, 30.2.1939. Magí Roca Miñana, «no procede la depuración», 15.12.1939. Enric Panadés Ribas, cessat, 30.12.1939. Pere Piqué Galí, sense sanció, 24.8.1939. Julià Nogueras Cot, sense sanció, 10.8.1939. Josep Navarro Valls, cessat, 30.1.1939. Salvador Riera Pi, cessat, sense data. Genís Paradell Bes, sense sanció, 22.12.1939. Ramon Prats Musoles, «traslado forzoso con prohibición de solicitar vacantes durante un período de tres años», 22.12.1939. Marià Martorell Pruna, sense sancions 2.1.1940. Tomàs Matín Sobrino, cessat, 30.12.1939. Manuel Mola Bachs, cessat, 30.12.1939. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 76. Joan Sans Bonadona, Vicenç Oltra Oltra, Joan Galès Botey, cessat, 26.4.1940. Josep Montero Cuadrada, «Separación del servicio», 30.12.1939. Enric Vidal Paratge, cessat, 30.12.1939. Joan Sans Roldós, cessat, 29.12.1939. Joaquim Teixidó Pratdevall, cessat, 30.12.1939. Manuel Martínez Serrano, cessat, 31.7.1930. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 109-1.

629. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 27.10.1939.

630. Enric Sansegundo Uclés, Joaquim Ametller Fàbregas, Josep Feliu Rubies, Josep

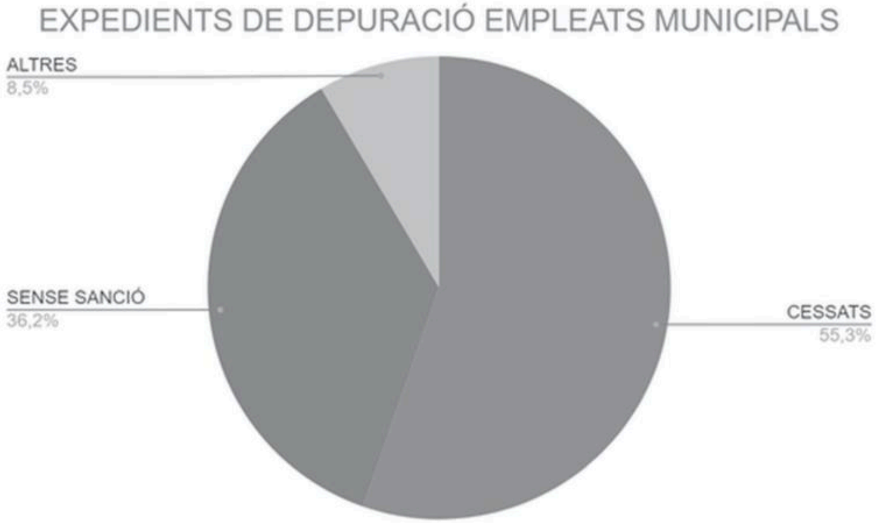

GRÀFIC 21. Expedients de depuració d'empleats municipals.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

De vegades no calia arribar a fer expedients. Uns comentaris o unes actuacions considerats políticament incorrectes podien significar l'expulsió automàtica del cos d'empleats municipals. D'un d'aquests fets se'n feu ressò la premsa,[631] ocasió que fou aprofitada per atacar la política de depuracions que duia a terme el consistori en aquells moments.

Vicancos Muñoz, Gabriel Plans Vila, Ricard Bassas Masferrer, Antoni Terricabris Solerarnau, Miquel Albiol Sánchez, Jaume Vilaret Torres. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 22.6.1942.

631. «En la última cuestación de las muchachas de Auxilio Social ocurrió un caso tan lamentable en las causas como curioso en los efectos. Un funcionario municipal en ejercicio se negaba reiteradamente a dejarse prender la insignia. Testigos de tal desfachatez, personas dignas y responsables, hicieron posible que aquel sinvergüenza fuera a la cárcel a meditar sobre sus inconveniencias. Si este individuo no hubiera sido funcionario, (...) no hubiera merecido nuestra, un poco tardía atención. Pero, ¿es que por ventura existe alguna clase de lógica que justifique una manera tan original de depurar a los funcionarios? ¿Es que después de siete meses de liberación hay que esperar todavía a que un ángel tutelar —camisa azul y delantal blanco—, tenga que desenmascarar a quienes nuestras Corporaciones conservan como gente de su confianza?» *Diario de Mataró*, núm. 73, 14 d'agost de 1939.

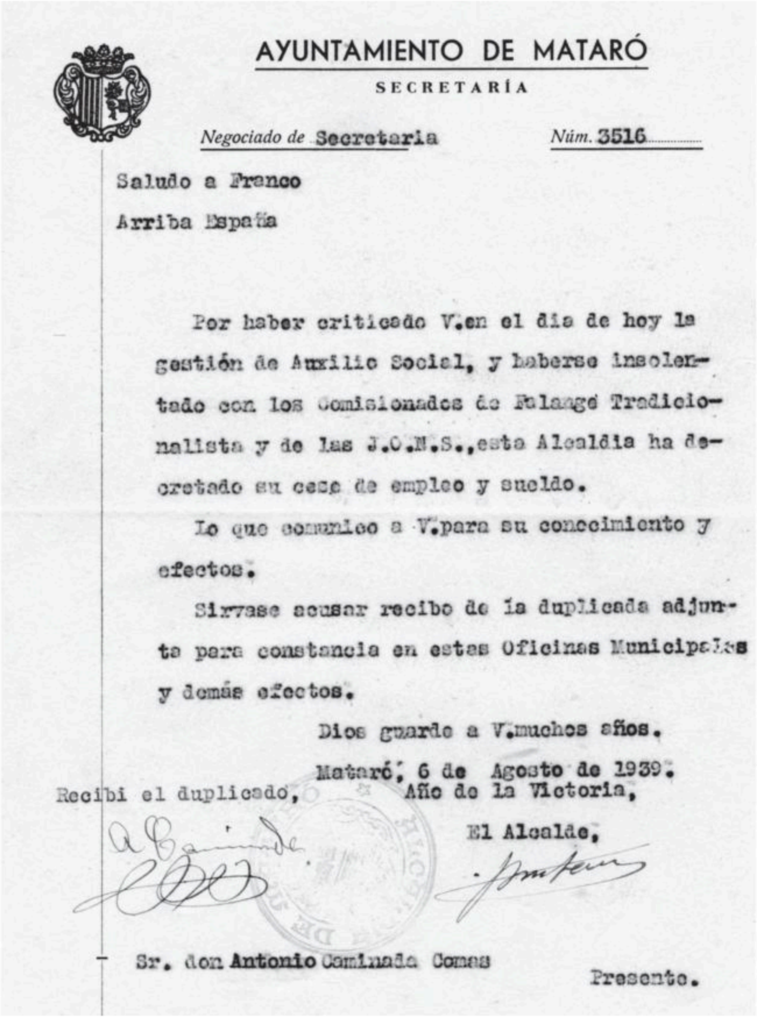

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

SECRETARÍA

Negociado de Secretaria *Núm.* 3516

Saludo a Franco

Arriba España

Por haber criticado V. en el dia de hoy la gestión de Auxilio Social, y haberse insolentado con los Comisionados de Falange Tradicionalista y de las J.O.N.S., esta Alcaldia ha decretado su cese de empleo y sueldo.

Lo que comunico a V. para su conocimiento y efectos.

Sirvase acusar recibo de la duplicada adjunta para constancia en estas Oficinas Municipales y demás efectos.

Dios guarde a V. muchos años.

Mataró, 6 de Agosto de 1939. Año de la Victoria,

El Alcalde,

Recibi el duplicado,

Sr. don Antonio Caminada Comas

Presente.

IMATGE 76. Comunicat de cessament de feina i sou a un empleat municipal.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 114-03, 6.8.1939.

En conclusió, la política repressiva empresa contra alguns empleats municipals topà amb la necessitat de mantenir el funcionament de la institució i, alhora, es convertí en un camp de batalla en el qual els guanyadors de la contesa civil es disputaren les places talment com un botí de guerra. Aquesta situació posà en relleu les tensions existents a Mataró entre les diferents famílies polítiques i clientelars que s'aplegaren adelerades a les ordres del nou règim feixista.

VI.2. Una repressió sistèmica

VI.2.1. *La investigació de la Policia Municipal*

Com ja ha estat indicat, una de les eines imprescindibles per dur a terme la radical política repressiva del règim que sorgí de la Guerra Civil fou la utilització dels serveis d'informació. L'Administració municipal era una de les primeres consultades pels responsables d'aplicar tota mena de mesures coercitives sobre els vençuts.

En el decurs d'aquesta recerca ha estat possible localitzar i estudiar una bona part de l'obra investigadora duta a terme per la Policia Municipal de Mataró a través de la documentació que generà. Es tracta d'un fons que inicialment constava de més de sis mil expedients —no tots, però, referits a aspectes polítics— dels quals se n'han conservat menys de la meitat.

En aquests expedients hi consta habitualment un informe escrit de la persona informada, però a vegades també hi ha documentació comissada als investigats que els podia implicar políticament.

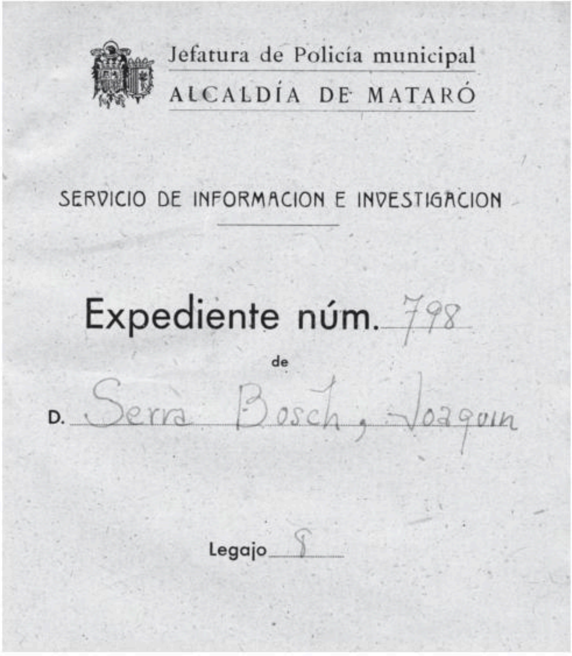
Jefatura de Policía municipal
ALCALDÍA DE MATARÓ

SERVICIO DE INFORMACION E INVESTIGACION

Expediente núm. 798
de
D. Serra Bosch, Joaquin

Legajo 8

IMATGE 77. Expedient de la Policia Municipal de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907.

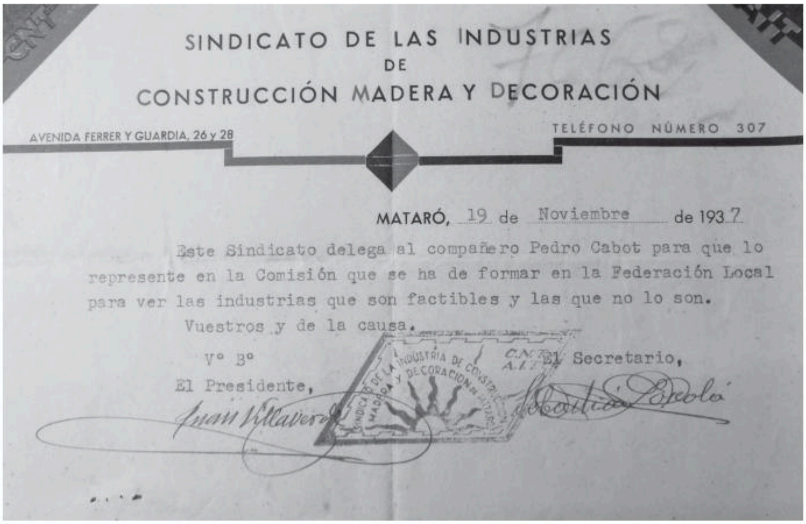

SINDICATO DE LAS INDUSTRIAS
DE
CONSTRUCCIÓN MADERA Y DECORACIÓN

AVENIDA FERRER Y GUARDIA, 26 y 28 — TELÉFONO NÚMERO 307

MATARÓ, 19 de Noviembre de 1937

Este Sindicato delega al compañero Pedro Cabot para que lo represente en la Comisión que se ha de formar en la Federación Local para ver las industrias que son factibles y las que no lo son.

Vuestros y de la causa.

Vº Bº
El Presidente,

El Secretario,

IMATGE 78. Notificació d'un dels sindicats de la CNT de Mataró (19 novembre 1937).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2906.

En aquest sentit, un document que a ulls de la Policia era una prova inculpatòria inqüestionable era la tinença d'algun tipus de carnet dels que emeteren les entitats polítiques o sindicals del moment. És per això que aquests documents eren objecte d'una especial atenció i són molt presents en la documentació consultada.

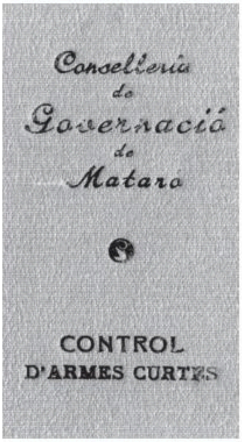

Conselleria de Governació de Mataró

CONTROL D'ARMES CURTES

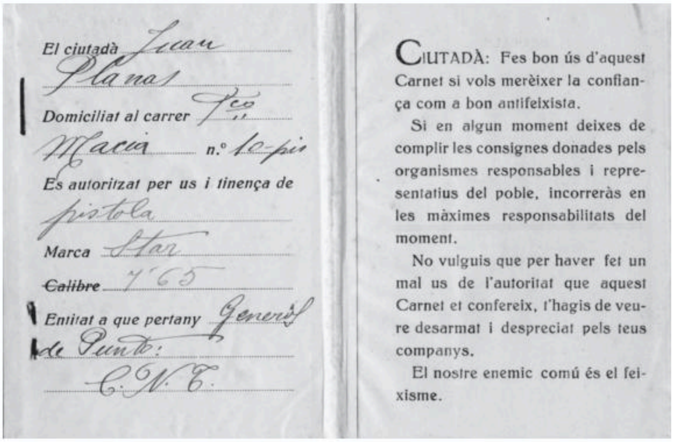

El ciutadà Juan Planas

Domiciliat al carrer

n.º

Es autoritzat per us i tinença de pistola

Marca Star

~~Calibre~~ 7'65

Entitat a que pertany Generó de Punto: C.N.T.

CIUTADÀ: Fes bon ús d'aquest Carnet si vols merèixer la confiança com a bon antifeixista.

Si en algun moment deixes de complir les consignes donades pels organismes responsables i representatius del poble, incorreràs en les màximes responsabilitats del moment.

No vulguis que per haver fet un mal us de l'autoritat que aquest Carnet et confereix, t'hagis de veure desarmat i despreciat pels teus companys.

El nostre enemic comú és el feixisme.

IMATGES 79 i 80. Carnet de control d'armes curtes de la Conselleria de Governació de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2908-924.

Alguns d'aquests carnets són ben explícits des del punt de vista ideològic.

GRUPO ANARQUISTA

LOS ICONOCLASTAS

BARCELONA Carnet Credencial

GRUPO ANARQUISTA F.A.I. ICONOCLASTA

a favor del componente Salvador Solsona Gual

Barcelona 1º de Mayo de1938.

IMATGE 81. Carnet credencial del grup anarquista Los Iconoclastas (1938).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2912-6946.

D'altres reflecteixen la vessant més humana d'algun dels investigats.

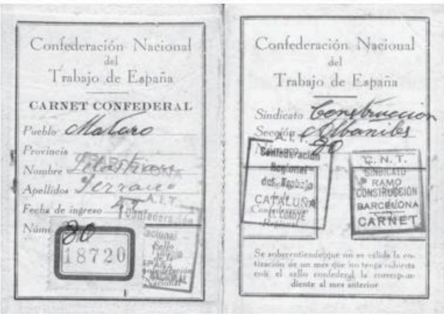
Confederación Nacional del Trabajo de España

CARNET CONFEDERAL

Pueblo Mataro

Provincia

Nombre

Apellidos

Fecha de ingreso

Núm.

18720

Confederación Nacional del Trabajo de España

Sindicato Construccion

Sección Albañiles

Número

C.N.T. SINDICATO RAMO CONSTRUCCIÓN BARCELONA CARNET

CATALUÑA

Se sobreentiende que no es válida la cotización de un mes que no tenga cubierta con el sello confederal la correspondiente al mes anterior

Conócete a ti mismo.

No fiemos sólo en la razón; seamos fuertes para imponerla.

El Sindicato eres tú. Defendiéndolo te defiendes.

Exige el carnet confederal por doquier vayas.

Cumple tus deberes sindicales y haz prevalecer tus derechos.

Tu emancipación ha de ser obra de ti mismo.

No te humilles ante nada ni ante nadie.

Concurre al Sindicato y edúcate cuanto puedas. Aprenderás a conocerte y conocerás a los demás.

No esperes que otro haga lo que tú puedes hacer.

Tu patria es el mundo. Tu familia la Humanidad.

No permitas que nadie se ponga a trabajar sin la contraseña sindical.

Sé individualista para defenderte y colectivista cuando se trate de los demás.

13 —

trabajador se agrupe a la gran familia obrera.

IMATGES 82 i 83. Carnets diversos.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2911-2111.

El present estudi s'ha focalitzat sobre els expedients que implicaven directament els seus titulars amb la problemàtica política, econòmica i social que generà el conflicte civil. Se n'ha fet un buidat, que consta reproduït a l'Annex 6 i que comprèn prop de 1.300 entrades.

La primera variable a considerar ha estat l'activitat professional de les persones identificades. Els seus resultats retraten la societat mataronina de l'època —com ja ha estat estudiada— amb una preeminència de les professions vinculades a l'activitat primordial de la ciutat, la tèxtil, representada pels treballadors del gènere de punt, els teixidors i el que a Mataró es denominava «el ram de l'aigua», és a dir, els tintorers. Vinculat, indirectament a aquest segment industrial, hi havia el món de la mecànica responsable del manteniment de l'utillatge d'aquestes empreses, però també de la construcció de màquines per a aquesta activitat. La indústria del vidre té una representació destacada tant per la seva pròpia significació econòmica com pel fet de ser un actiu nucli de militància anarquista. El sector primari té una àmplia representació incloent pagesos, treballadors de la terra i jornalers i una discreta presència de pescadors. El món dels oficis hi és representat per paletes, manobres, barbers, forners, pintors, electricistes, dependents. En el vèrtex d'aquesta piràmide laboral, la presència de viatjants, comissionistes i, més esporàdicament, de membres de les professions liberals: metges, farmacèutics, arquitectes. Alguns industrials també es troben presents a la mostra.

Les adreces dels investigats il·lustren la ubicació d'aquest nombrós proletariat industrial. El camí Ral té prop d'un centenar de referències. Òbviament, pel fet de ser un dels carrers més llargs de la ciutat, però també per situar-se prop dels grans centres fabrils, situació similar a les nombroses referències documentades dels carrers Churruca, Fray Luis de León, Lepant i Cooperativa. L'activitat agrícola la defineixen els veïnats de Mata i Valldeix i pel recorregut de la carretera de Barcelona, on hi havia les hortes més importants.

L'edat mitjana de les persones de la mostra es situa als 34 anys. Tanmateix, si es considera que les informacions que formen la base documental foren redactades amb posterioritat a la guerra, l'edat mitjana dels investigats en els moments dels fets es situaria entre els 30 i els 31 anys.

La militància política de les persones investigades és significativa. Cal dir, però, que sols de 319 investigats s'indicà aquesta dada. La primera constatació que cal fer, per òbvia, és l'escassa representativitat a la mostra de persones addictes al règim. Normalment, en l'àmbit local, la seva trajectòria personal era suficientment coneguda i no necessitava investigacions addicionals. Els que s'han trobat corresponen a persones que necessitaven acreditar davant d'instàncies superiors la seva militància.

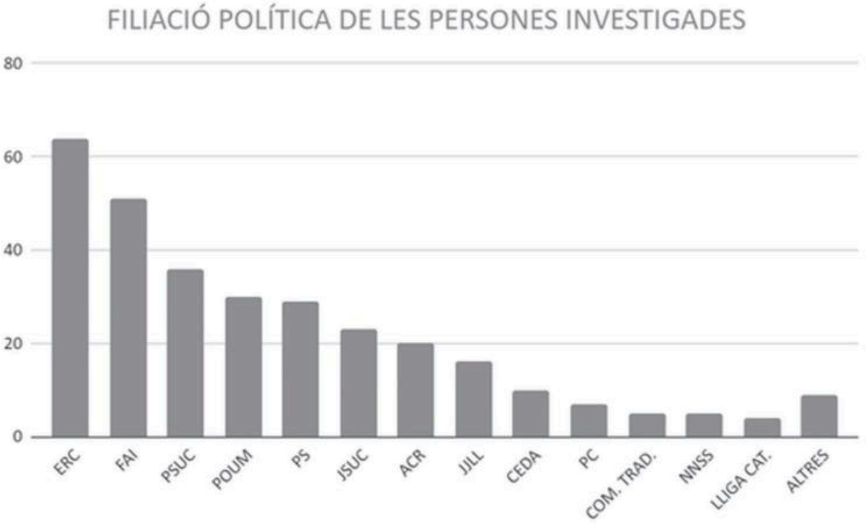

GRÀFIC 22. Filiació política de les persones investigades.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

Es grups polítics que d'una manera àmplia representaven l'obrerisme —FAI, PSUC, POUM, Partit Socialista, Joventuts Socialistes, Joventuts Llibertàries i Partit Comunista— constitueixen el 48 % de les 319 persones de la mostra de les quals consta aquesta informació. Els segueixen en ordre d'importància els grups nacionalistes catalans: ERC, Acció Catalana Republicana, Estat Català i Nosaltres Sols, que representen el 30 % del total investigat. Els grups ideològicament afins al nou règim tenen la següent representació: CEDA, deu individus; Comunión Tradicionalista, sis individus; Renovación Española, dos individus; Falange i Unión Popular, un individu cadascun. Tots ells amb ràtios inferior a l'1 %.

La filiació sindical de les persones que integren la mostra il·lustra el sentiment majoritari del proletariat local —de llarga tradició— vinculat a l'anarquisme i, concretament, a la seva força sindical, la CNT. Així, la pràctica totalitat de militants de la FAI es trobaven afiliats a aquesta central. La UGT aplegaria militants de partits com el socialista, el comunista i, fins i tot, les persones de tendències més conservadores que, en un moment determinat, es veieren obligades a sindicar-se.

El CADCI i la Unió de Rabassaires tenen una representació merament simbòlica de dues persones cadascun.

GRÀFIC 23. Filiació sindical de les persones investigades.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

Analitzar el contingut dels informes policials és una tasca molt més complexa. Són 1.287 històries individuals que ja sintetitzaren, a partir de la seva visió personal de la realitat i dels fets succeïts, els responsables de dur a terme les recerques. I, en aquest sentit, cal assenyalar que el contingut de les ressenyes no era sempre coincident. S'ha reproduït el contingut de dos reports d'Il·lidi Sahagún Sales en què és fàcil percebre que els seus receptors podien obtenir idees ben diferents sobre l'informat segons el document que els arribés a les mans. El mateix succeiria llegint el contingut dels documents que es redactaren sobre Miquel Jornet Mas.

Malgrat això, hi ha uns patrons o models que es repeteixen amb una certa regularitat i que devien servir als autors dels informes per a classificar les persones investigades.

Un d'aquests estereotips és el d'un home, d'una vintena d'anys, militant d'una organització obrera que, a partir el 19 de juliol de 1936, participà en les milícies voluntàries de rereguarda, armat amb arma curta o llarga, fent guàrdies i controls a diferents indrets de la ciutat o de les carreteres que hi menaven. Una variant inclou aquelles persones que, a més, participaren activament en el saqueig i la destrucció d'edificis religiosos i, també, en escorcolls i detencions. Moltes d'elles, posteriorment, s'enrolarien com a voluntàries a les diferents columnes que partiren al front d'Aragó o a la fallida operació de desembarcament a Mallorca.

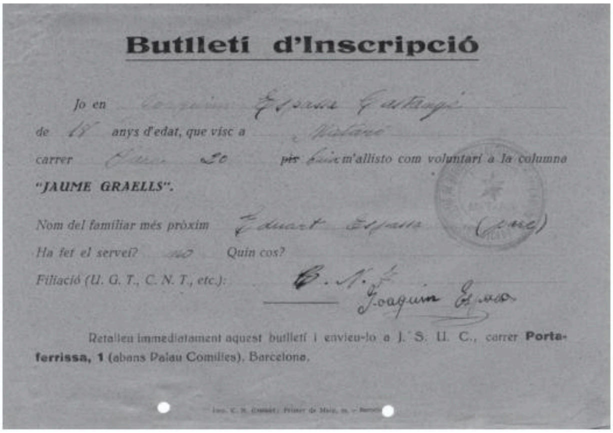

Butlletí d'Inscripció

Jo en ...

de 18 *anys d'edat, que visc a* ...

carrer ... 30 *pis* ... *m'allisto com voluntari a la columna*

"JAUME GRAELLS".

Nom del familiar més pròxim ...

Ha fet el servei? no *Quin cos?* ...

Filiació (U. G. T., C. N. T., etc.): ...

Joaquim Espasa

Retalleu immediatament aquest butlletí i envieu-lo a J. S. U. C., carrer **Portaferrissa, 1** (abans Palau Comillas). Barcelona.

IMATGE 84. Butlletí d'inscripció a la Columna Jaume Graells.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2912-3473.

Dades esparses permeten afirmar que l'enllistament en aquestes unitats de voluntaris es degué fer enmig d'un ambient de forta exaltació. Així ho sembla indicar el fet que Eduard Calpe Pérez[632] i Eduard Calpe Juan, pare i fill i treballadors del Forn del Vidre, marxessin conjuntament en la Columna Garcia Oliver. O diversos casos de nois joves que inicialment marxaren al front i foren retornats per raó de la seva edat. Agustí Bruguera Beset, de 16 anys, fou reclamat pel seu pare. En la mateixa situació es trobà Francesc Hereu Llovet que, amb 17 anys, s'havia incorporat a la Columna Graells. D'aquesta mateixa unitat fou donat de baixa per la seva minoria d'edat Francesc Comas Roig el mes de novembre de 1936. Un altre exemple d'aquest entusiasme inicial fou la presència de germans que s'enrolaven a la mateixa unitat, com el cas d'Andreu i Joaquim Espasa Castanyer, que marxaren amb la Columna Graells, o Antoni i Joaquim Jordà Tell, que ho feren amb la Columna Malatesta.

En alguns casos, els responsables de fer els informes policials semblaven interessats a diluir o rebaixar la responsabilitat d'aquests milicians del primer moment. Així fou en el cas de Joaquim Borruey Gonzalvo.[633] Més sorprenent fou l'argument adduït en el cas de Bernat Fàbregas Tomàs.[634]

632. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències a les notícies individuals que es citen es poden trobar a l'Annex 6.

633. «...y si marchó voluntario, fue por causas y necesidades de la vida, y a que al saber que iban a cerrar la fábrica marchó al frente». Vegeu l'Annex 6.

634. S'incorporà a la Columna Graells «huyéndole del acecho en que lo tenían la familia de la novia y la misma, escapándose del frente a los 15 días». Vegeu l'Annex 6.

Un altre segment important de les persones investigades era el de les que havien tingut responsabilitats polítiques, econòmiques o socials. L'alcalde Abril o l'alcalde Cruxent en són testimonis representatius. Però, juntament amb ells, els regidors o les personalitats amb responsabilitats en les diferents organitzacions polítiques o sindicals. Una nota de càrrec la constituïa, també, haver participat en els òrgans que gestionaren el procés de col·lectivització de les diferents empreses. A això es referia la frase, present a múltiples expedients, «pertenecía al control de la casa...».

Un element que els investigadors consideraven rellevant en la identificació de les persones que havien estat implicades en la lluita antifranquista era la pertinença al Socors Roig Internacional —originàriament, Organització Internacional d'Ajut als Artífexs de la Revolució— creat l'any 1922 pel Komintern per donar suport material a la militància comunista. Durant la Guerra Civil desenvolupà una important tasca en favor de les víctimes del conflicte.

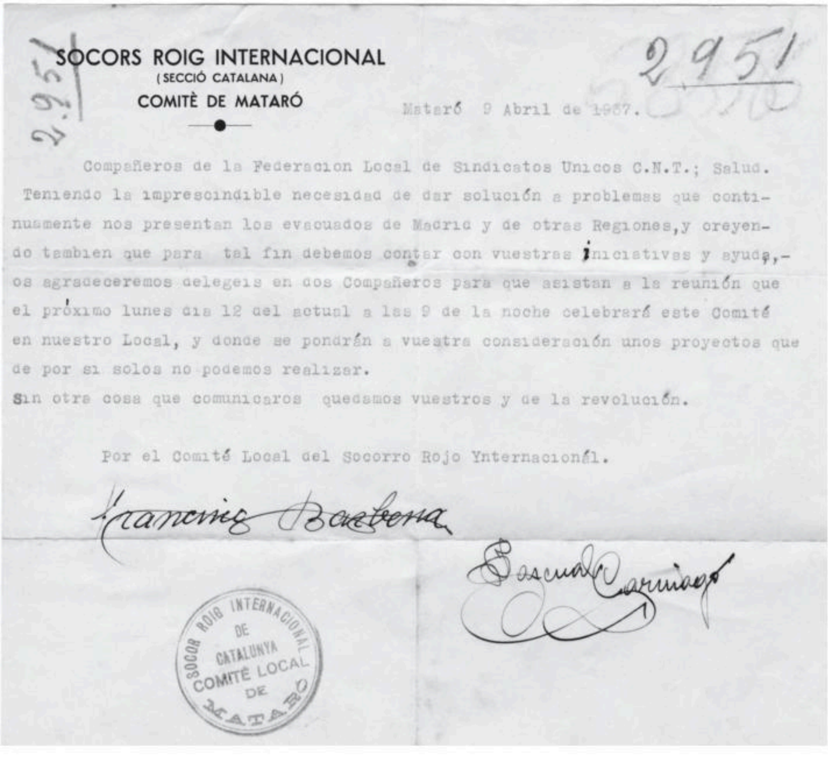

SOCORS ROIG INTERNACIONAL
(SECCIÓ CATALANA)
COMITÈ DE MATARÓ

2951

Mataró 9 Abril de 1937.

Compañeros de la Federacion Local de Sindicatos Unicos C.N.T.; Salud.
Teniendo la imprescindible necesidad de dar solución a problemas que continuamente nos presentan los evacuados de Madrid y de otras Regiones, y creyendo tambien que para tal fin debemos contar con vuestras iniciativas y ayuda,- os agradeceremos delegeis en dos Compañeros para que asistan a la reunión que el próximo lunes dia 12 del actual a las 9 de la noche celebrará este Comité en nuestro Local, y donde se pondrán a vuestra consideración unos proyectos que de por si solos no podemos realizar.
Sin otra cosa que comunicaros quedamos vuestros y de la revolución.

Por el Comité Local del Socorro Rojo Ynternacional.

Francisco Barbera

Pascual Carnicer

SOCOR ROIG INTERNACIONAL DE CATALUNYA COMITÈ LOCAL DE MATARÓ

IMATGE 85. Comunicació del Comitè de Mataró del Socors Roig Internacional (1937). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2912-2951.

Carnet n.º 553 - 25
Vegueria Barcelona
Comarca Maresme
Municipi Mataró
Districte
Grup
Afiliat n.º 25-
Nom Lluís Sala Sala
Data d'ingrés 1 Gener 1937

SOCORS ROIG
DE
CATALUNYA
(SECCIÓ DEL S.R.I.)

Organització de solidaritat del poble català envers els combatents, els refugiats i víctimes de la guerra i el feixisme, defensora de tots els perseguits de la reacció mundial i de les nacionalitats oprimides.

IMATGE 86. Carnet del Socors Roig de Catalunya.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-701.

La vinculació o la relació de les persones amb la pràctica del catolicisme era també una categoria a tenir en compte. Es podia ser «anticatólico» o «indiferente». Ésser «Socio de la Congregación Mariana» era un argument suficient per emetre un informe favorable a favor de Manuel Ramon Morell, que estava pres en un camp de concentració a Betanzos el mes de març de 1939: «...se le puede considerar adicto».

En l'àmbit de la religiositat o de les creences personals es constaten situacions paradoxals. Felip Boquet Facundo, pintor, que fou membre de les milícies antifeixistes i portava pistola «fue detenido en Martorell por los mismos rojos y acusado de católico y elemento de derechas». L'any 1941 estava pres al camp de concentració de Reus.

Els autors de les fitxes policials es sorprenien si trobaven una situació diferent en un dels membres investigats pertanyents a les organitzacions que havien defensat la República.[635] La situació familiar era també tinguda en compte. Així, de Lluís Bassa Vila es feu constar que la seva mare era soltera i tenia tres fills.

635. Ramon Freixas Castellà tenia un frare amagat a casa seva «...y se comentaba y era raro que persona de un partido de izquierda tuviera un fraile en su casa». Vegeu l'Annex 6. Seria l'antítesi de Manuel Martínez Serrano, que hauria foragitat de casa una germana seva amb «palabras soeces» pel fet de ser monja. Vegeu l'Annex 6.

VI.2.2. *Mataronins al front*

Les exhaustives indagacions de la Policia local han servit per a elaborar un sumari estudi d'alguns dels mataronins que entre els anys 1936 i 1939 lluitaven al front contra les tropes sollevades. També ha permès conèixer alguns aspectes de la trajectòria vital i política d'altres persones que es sentiren identificades amb la ideologia dels militars revoltats i que intentaren deixar la zona republicana i incorporar-se a la zona del territori espanyol controlada per les forces franquistes.

Com ja ha estat indicat, els primers homes i algunes dones que prengueren les armes i marxaren a les línies de combat foren els milicians de les diferents columnes.

A l'Annex 1 d'aquest treball es recullen els noms, oficis i adreces dels 326 homes que s'enrolaren a les diferents columnes.

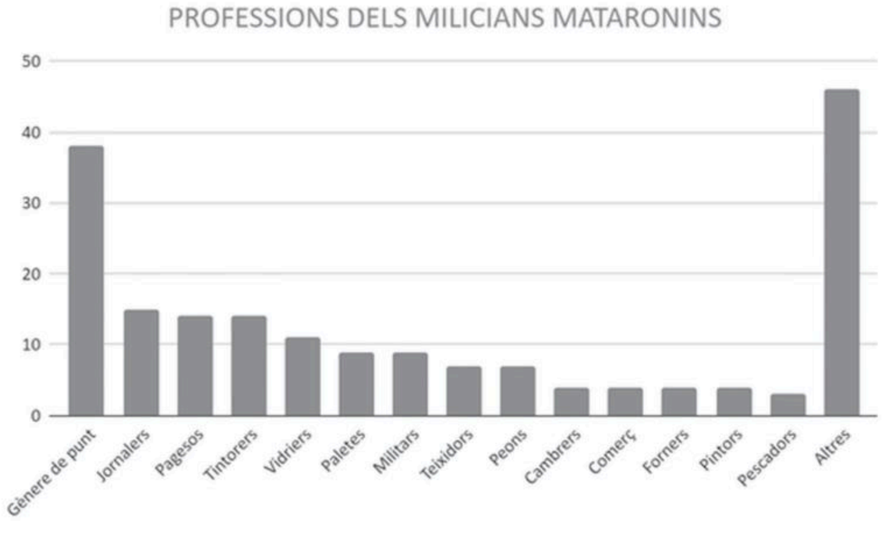

GRÀFIC 24. Professions dels milicians mataronins.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

Com es pot observar al gràfic, hi ha una àmplia mostra del proletariat local, amb l'única excepció dels militars, que eren personal destinat a la caserna mataronina i que, en aquestes dates, s'incorporaren a les columnes que successivament s'organitzaren a la ciutat. El segment «Altres» manté la representació de diversos oficis amb un nombre menys

important de representants: calderers, xòfers, electricistes. És indubtable la motivació ideològica d'aquests homes i dones que marxaren al front en defensa d'un model de societat diferent al que es proposava des de l'altra banda de les trinxeres. Tanmateix, la retribució diària de deu pessetes que rebien els milicians degué ser un factor afegit en uns moments de molta precarietat laboral i econòmica. Com a contrapartida, cal destacar l'absència de qualsevol representant de les professions liberals.

Pel que fa a la vinculació de tots aquests homes a les diferents columnes, altra vegada resta palesa la preeminència de l'ideari anarquista en el si del proletariat local.

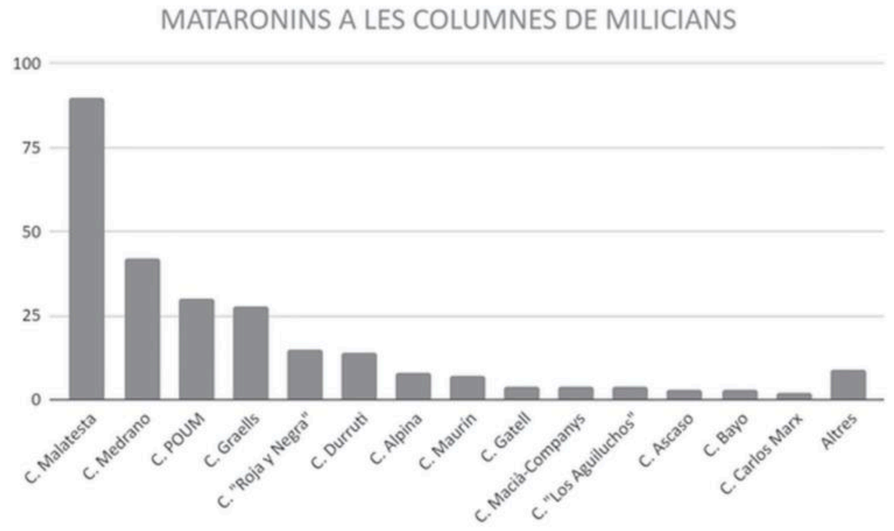

GRÀFIC 25. Mataronins a les columnes de milicians.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

La primera columna a sortir de la ciutat fou la del capità Eduardo Medrano Rivas. Ho feu el 27 de juliol de 1936 i estava formada per tres bateries, dos automòbils, 250 milicians locals, una secció de la Creu Roja i vuit dones.[636] Una d'aquestes dones ha estat documentada en aquest treball: es tractava de Josepa Besteiro, que s'hi incorporà com a infermera.

Tres dies després, el 30 de juliol de 1936, sortia la columna que diri-

636. GIMENEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 120.

gia el capità Francesc López Gatell. Segons Manuel Salicrú estava integrada per un centenar d'homes i tres bateries.[637]

La Columna Malatesta sortí de Mataró el dia 1 de setembre de 1936.[638] S'hi ha pogut documentar la presència de dues dones: Dolors Boltà Gossa i Maria Moreno Chueca. Es va desplegar a Samper del Salz i a Almonacid de la Cuba (Saragossa). El mes d'octubre es va integrar a la Columna Ortiz.[639] El 13 de setembre de 1936 va ser la columna del POUM la que sortia de la ciutat.[640]

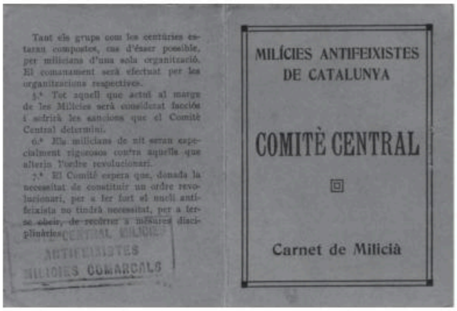
Tant els grups com les centúries estaran compostes, cas d'ésser possible, per milicians d'una sola organització. El comanament serà efectuat per les organitzacions respectives.

5.ª Tot aquell que actuï al marge de les Milícies serà considerat facciós i sofrirà les sancions que el Comitè Central determini.

6.ª Els milicians de nit seran especialment rigorosos contra aquells que alterin l'ordre revolucionari.

7.ª El Comitè espera que, donada la necessitat de constituir un ordre revolucionari, per a fer fort el nucli antifeixista no tindrà necessitat, per a fer-se obeir, de recórrer a mesures disciplinàries.

CENTRAL MILÍCIES ANTIFEIXISTES MILÍCIES COMARCALS

MILÍCIES ANTIFEIXISTES DE CATALUNYA

COMITÈ CENTRAL

Carnet de Milicià

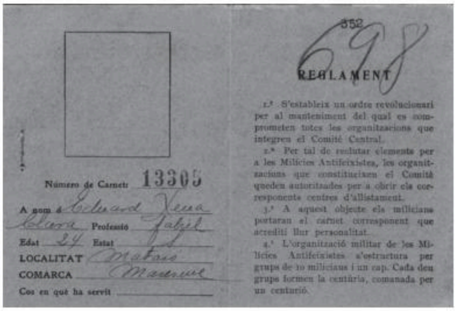
352 698

Número de Carnet: 13305

A nom d

Professió

Edat 24 Estat

LOCALITAT Mataró

COMARCA Maresme

Cos en què ha servit

REGLAMENT

1.ª S'estableix un ordre revolucionari per al manteniment del qual es comprometen totes les organitzacions que integren el Comitè Central.

2.ª Per tal de reclutar elements per a les Milícies Antifeixistes, les organitzacions que constitueixen el Comitè queden autoritzades per a obrir els corresponents centres d'allistament.

3.ª A aquest objecte els milicians portaran el carnet corresponent que acrediti llur personalitat.

4.ª L'organització militar de les Milícies Antifeixistes s'estructura per grups de 10 milicians i un cap. Cada deu grups formen la centúria, comanada per un centurió.

IMATGES 87 i 88. Carnet de milicià.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-698.

La resta de columnes reunien a Barcelona homes i dones procedents de diferents poblacions i partiren d'aquesta capital els mesos de juliol, agost i setembre de 1936.

Així, la Columna Durruti sortí de Barcelona el 24 de juliol. Inicialment es desplegà pels municipis de Falset, Osera de Ebro, Pina de Ebro i Quinto.[641] La Columna Carlos Marx emprengué el camí del front el 3 d'agost de Barcelona amb destinació a les illes Balears. Un cop retornada, l'expedició es desplegà als municipis de Tardienta i Torralba de Aragón.[642] El mateix dia partí la Columna Maurín cap a Osca. Posteriorment unes centúries varen ser destinades a la defensa de Madrid.[643]

637. SALICRÚ, *Crònica*, p. 18.
638. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 122-123.
639. BERGER, *Les Milícies*, p. 169.
640. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 123.
641. BERGER, *Les Milícies*, p. 151.
642. BERGER, *Les Milícies*, p. 144-145.
643. BERGER, *Les Milícies*, p. 162.

IMATGE 89. Milicians mataronins al front. Un d'ells era Pere Soriano Sanz.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-819.

La Columna Ascaso sortí de Barcelona el 13 d'agost i es va desplegar al sud d'Osca, entre Vicién i Sangarrén.[644] Los Aguiluchos de la FAI, coneguts com a Columna Garcia Oliver, marxaren el 28 d'agost i es van ubicar entre Osera i Vicién.[645] La Columna Macià-Companys sortia el 7 de setembre i es va desplegar entre Alcanyís i Montalbán.[646] La Columna Graells ho feu el 15 del mateix mes cap a Tardienta i posteriorment fou destinada al front de Madrid.[647] La Columna Roja y Negra sortia el 16 de setembre de 1936 i es va desplegar per Banastás, Loporzano i

644. BERGER, *Les Milícies*, p. 133.
645. BERGER, *Les Milícies*, p. 166.
646. BERGER, *Les Milícies*, p. 167.
647. BERGER, *Les Milícies*, p. 161.

lgriés.[648] Algunes de les vivències i vicissituds d'aquests homes i dones mataronins han estat recollides per Joan Giménez.[649]

En les etapes successives del conflicte els homes que anaren al front ho feren ja en el si de l'Exèrcit Popular. Les persones investigades que en formaren part es troben detallades a l'Annex 2. Són 397 homes que representen un 30 % de la mostra. Alguns prèviament havien format part de les columnes milicianes.

En tractar aquest col·lectiu, una primera diferenciació que feien els redactors dels informes era entre els qui s'havien incorporat voluntaris i els qui ho havien fet en ésser cridats la seva lleva. Així, entre altres exemples, Pau Alarcón Tejedor, després de fer guàrdies a la caserna mataronina, marxà voluntari a la 25a Divisió. Agustí Bruguera Beset s'incorporà al front amb 16 anys fins que fou reclamat pel seu pare. D'altres, com Joaquim Llopart Floris, «tradicionalista y buen católico», marxà en ésser cridat. En alguns casos s'indica que hi hauria hagut persones forçades a incorporar-se a l'Exèrcit. Així, de Llorenç Serra Borrell s'indicava que «fue a Fortificaciones obligado por el Sindicato».

El fet que alguns homes haguessin marxat al front en les columnes de milicians feu que, algunes vegades, en ésser cridats per la seva lleva no poguessin ser localitzats.

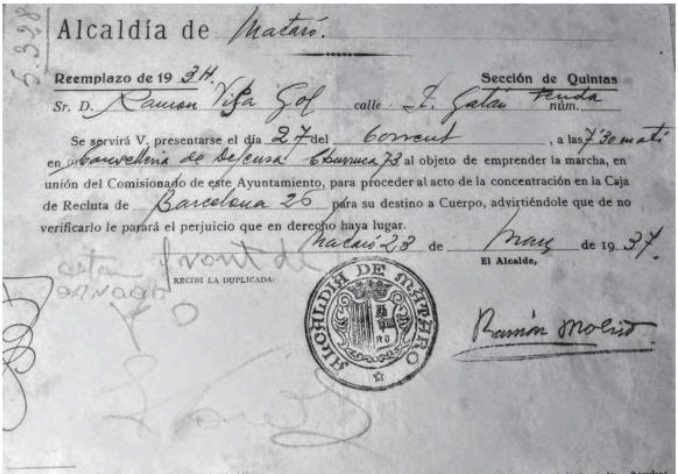
Alcaldía de Mataró.

Reemplazo de 19 34. Sección de Quintas

Sr. D. Ramon Vila Gol calle J. Gatan num.

Se servirá V. presentarse el día 27 del corrent, a las 7'30 matí en Conselleria de Defensa Churruca 73 al objeto de emprender la marcha, en unión del Comisionado de este Ayuntamiento, para proceder al acto de la concentración en la Caja de Recluta de Barcelona 26 para su destino a Cuerpo, advirtiéndole que de no verificarlo le parará el perjuicio que en derecho haya lugar.

Mataró 23 de març de 19 37.

El Alcalde,

RECIBI LA DUPLICADA:

ALCALDIA DE MATARO

Ramon Molist

IMATGE 90. Crida de lleva del març de 1937.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2912.

648. BERGER, *Les Milícies*, p. 177.
649. GIMÉNEZ, *Mataró 1936-1945*, p. 116 i seg.

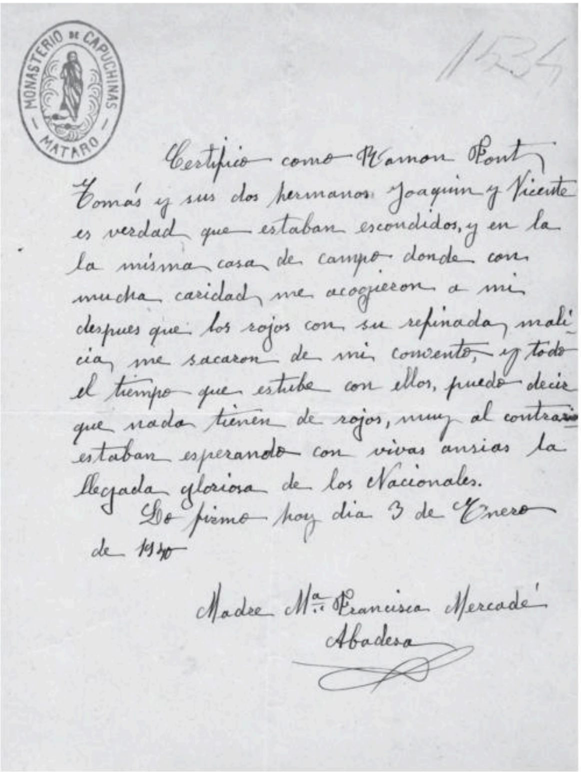
1534

MONASTERIO DE CAPUCHINAS — MATARÓ —

Certifico como Ramon Font
Tomás y sus dos hermanos Joaquin y Vicente
es verdad que estaban escondidos, y en la
la misma casa de campo donde con
mucha caridad me acogieron a mi
despues que los rojos con su refinada mali
cia me sacaron de mi convento, y todo
el tiempo que estube con ellos, puedo decir
que nada tienen de rojos, muy al contrario
estaban esperando con vivas ansias la
llegada gloriosa de los Nacionales.
Lo firmo hoy dia 3 de Enero
de 1940

Madre Mª Francisca Mercadé
Abadesa

IMATGE 91. Certificat de l'abadessa del monestir de caputxines de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2909-1534.

Aquesta situació de descontrol relatiu afavorí, sens dubte, que molts homes s'amaguessin per tal d'eludir la incorporació al front. Les autoritats els denominaren «emboscats» i els informes policials tingueren bon compte de ressenyar aquest aspecte com un mèrit personal dels investigats.

Així, Ferran Ester Cordón estigué amagat durant tota la guerra per tal de no incorporar-se al front. Miquel Oliva Anglada ho feu durant divuit mesos «en el monte». El seu germà Joaquim s'havia incorporat forçós l'any 1937, desertà i també estigué amagat fins a la fi del conflicte. Joan Canal Sagon, que havia estat detingut en intentar passar clandestinament a França, en ésser alliberat, s'amagà fins a l'entrada de les tropes franquistes.

Els autors dels informes policials ressenyaren també la circumstància dels homes que s'havien incorporat com a voluntaris en cossos com el de Carrabiners, Mossos d'Esquadra, o el Servei de Tren, per tal de defugir la primera línia de combat. En aquest sentit, Antoni Pruna Serra fou voluntari al cos d'Aviació per tal d'escollir destinació. L'informe de Joan

Prenafeta Vilaró indicava: «Voluntario en el Ejército Popular con el fin de enchufarse unos meses antes de llamar su remplazo».

De l'actuació de tots aquests homes al front molt poca informació transcendeix de la documentació consultada. Sí que es fa referència als ascensos assolits en l'àmbit de la milícia. Així, de Joan Saborido Manent s'indicava que, en tenir el títol de batxillerat, fou aprovat per a practicant del cos de Sanitat i, posteriorment, ascendí a capità. Josep Riera Freixas, mestre ajustador a la caserna mataronina, arribaria a la graduació de capità. Francesc Colomer Vergés era «maestro carpintero» a la mateixa caserna i fou «asimilado a comandante pero sin mando». Joan Cañadas Esteban assoliria també el mateix grau militar als Centros de Reclutamiento e Instrucción Militar.

Hi hagué homes que s'especialitzaren en tasques diverses. Vicenç Riquer Castells, els primers dies del conflicte, fou instructor de les milícies a Mataró. Anà al front com a sergent de Sanitat. Fou xòfer d'un cotxe que portava un aparell de ràdio i feia propaganda pels fronts. Josep Mayoral Ferran fou voluntari en una «Unidad anti-Gas».

Evidentment, els informes també feien una especial menció de les persones que havien desertat de l'Exèrcit Popular. Alguns foren detinguts, com Artur Barnet Torres. Valentí Carbonell Fucho, membre de la Comunió Tradicionalista, prèviament s'havia enrolat a la Columna Alpina per tal de passar a França. En no assolir-ho, fugí i s'amagà al seu domicili fins a la fi de la guerra. Josep Maltas Escorsa —incorporat forçós a l'Exèrcit Popular i condemnat a mort— es passà al bàndol franquista. Andreu Masuet Subirà pertanyia a la Congregació Mariana; en ser cridat per anar al front, s'amagà; en proclamar-se una amnistia per als qui havien defugit la crida, es reincorporà, i al front de l'Ebre passà al bàndol franquista i es feu voluntari de la 27 Bandera de Falange de Navarra. Josep Ribot Gurri també feu el mateix trànsit cap a les tropes sollevades i s'incorporà a la Legión Extranjera. Josep Jutglar Martí, auxiliar de farmàcia, fou detingut l'any 1937 per no presentar-se a la Caixa de Reclutes, se'l destinà a un batalló disciplinari i a la 134 Brigada Mixta i, en el decurs de la batalla de l'Ebre, es lliurà a les tropes franquistes.

Altres homes evitaren la seva incorporació a l'Exèrcit Popular travessant la frontera amb França. Antoni Pineda Gualba, arquitecte, passà els Pirineus a peu i, des de França, s'incorporà a l'Espanya franquista, on assolí el grau de «Capitán de Ingenieros». L'any 1941 era «Delegado Local de Ex-Combatientes». L'informe de Salvador Viladevall Coll indica-

va que «Permaneció en Francia y en la España Nacional de enlace para el espionaje por la Causa Nacional». Per la seva banda, Josep Castellsaguer Triadó, xòfer, a l'inici de la guerra fugí a França, on auxilià «muchos españoles fugitivos de la zona roja que acudían a ellos para pasarse a la España Nacional».

Malgrat aquestes excepcions, un nombre molt important dels homes i algunes de les dones que havien participat a les diferents columnes o en l'exèrcit regular a la fi de la guerra acabaren en camps de concentració, batallons disciplinaris de treballadors o presons pel simple fet d'haver lluitat a favor del Govern legítim de la nació.

VI.2.3. *Homes i dones privats de llibertat*

> «Los campos de concentración oficiales fueron, por tanto, solo una parte de ese campo de concentración llamado España».
>
> (Carlos Hernández de Miguel, *Los campos*, p. 71)

Malgrat que pugui semblar un tòpic pel fet d'haver estat molt repetit, la guerra no finí el primer d'abril de 1939 per a molts milers d'homes i dones. En el nou període que s'iniciava pogueren comprovar com podia ser de dura la imposició d'un sistema totalitari sobre els vençuts amb una planificació sistemàtica obstinada a aconseguir esborrar qualsevol referència a les llibertats polítiques, ideològiques i els drets cívics i socials que s'havien assolit a l'etapa política precedent. Els qui n'havien estat defensors patiren en pròpia carn tota la brutalitat del feixisme exultant de la seva victòria.

Les situacions més dures foren les execucions sumàries que han estat estudiades per Margarida Colomer[650] i Joan Giménez.[651] Les seguiren les penes d'empresonament o aquesta mateixa pèrdua de llibertat amb l'agreujant d'haver de fer treballs forçats en condicions extremes. Aquesta darrera circumstància es donà ocasionalment als camps de concentració i de forma sistematitzada als anomenats Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores.

650. Colomer, *La Guerra Civil*, p. 285.
651. Giménez, *Mataró (1939-1945)*, p. 246.

Com es pot comprovar al gràfic 26, les xifres foren molt similars en els tres àmbits. Amb l'especial circumstància que hi hagué homes que, en moments diferents, podien haver fet el recorregut a cadascun d'ells. Així, Marià Garcia Cid estigué en camp de concentració i després a la presó Model. Als batallons disciplinaris s'hi podia accedir, també, a partir de la condemna d'un tribunal militar.

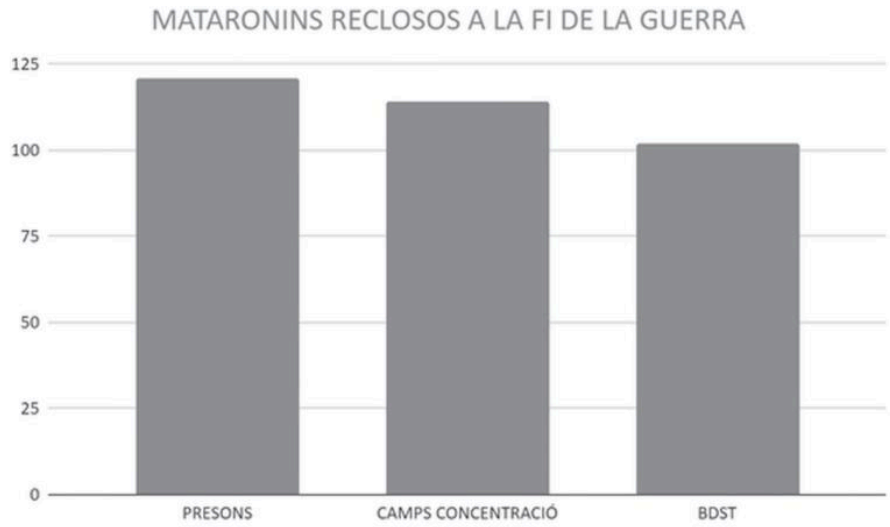

GRÀFIC 26. Mataronins reclosos al final de la guerra.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

VI.2.3.1. En camps de concentració

Un dels primers punts de contacte dels vençuts amb aquesta extensa maquinària repressiva foren els camps de concentració, lloc on eren destinats, immediatament, tots els homes capturats per haver lluitat a favor de la República. L'autor de la citació que encapçala aquestes línies, en un recent estudi sobre aquesta problemàtica, ha identificat uns 300 camps en els quals calcula que hi foren retingudes entre 700.000 i un milió de persones.[652]

652. HERNÁNDEZ, *Los campos*, p. 72.

Una de les primeres tasques encomanades a aquests camps era la classificació dels reclosos. Tal com cita Carlos Hernández de Miguel, a la ment dels militars colpistes, «frente al Ejército Nacional no se alza otro ejército, sino una horda de asesinos y forajidos y junto a ellos [...] junto a esas dos clases de elementos asesinos y bellacos, forman también, aunque a la fuerza, buen número de hermanos nuestros, de nuestras ideas y convicciones».[653] Així doncs, calia classificar aquests homes i dones, classificació que es feu en tres categories: els «irrecuperables», que podien ser directament afusellats o sentenciats a dilatades penes de presó; els qui podien ésser «reeducados» a través del sotmetiment, el treball forçat i les humiliacions, i, en darrer lloc, els «adictos», que podien ser directament enrolats a les tropes franquistes. Com a conseqüència d'aquest plantejament, els homes capturats per les tropes franquistes mai foren considerats presoners de guerra i hi va haver un incompliment sistemàtic del que disposaven les Convencions de Ginebra.

Per dur a terme aquesta tasca classificatòria era imprescindible la intervenció de les autoritats locals dels llocs de residència dels empresonats, que eren les responsables de redactar els informes o avals sobre la conducta dels detinguts. I d'aquí es derivaren algunes circumstàncies molt significatives. La primera, la necessitat peremptòria per a les famílies d'aconseguir els esmentats documents per tal de recuperar fills, germans, marits o altres persones properes. Segons fonts orals, en alguns casos s'arribaren a demanar, de forma subreptícia, trenta «duros de plata» per aquests tràmits.[654]

653. Hernández, *Los campos*, p. 75.

654. «En todo momento para los prisioneros se convirtió en una obsesión y una necesidad conseguir un aval que les identificara como "afectos" al Movimiento. Sus familiares se esforzaban por obtener el codiciado papel firmado por un religioso, un falangista o cualquier otra persona de reconocida fidelidad al régimen. El aval era un seguro de vida y un pasaporte hacia la libertad, hasta tal punto que en los campos de concentración una de las frases más repetidas por los cautivos, a modo de irónico saludo, era "avalado sea Dios"». Hernández, *Los campos*, p. 76.

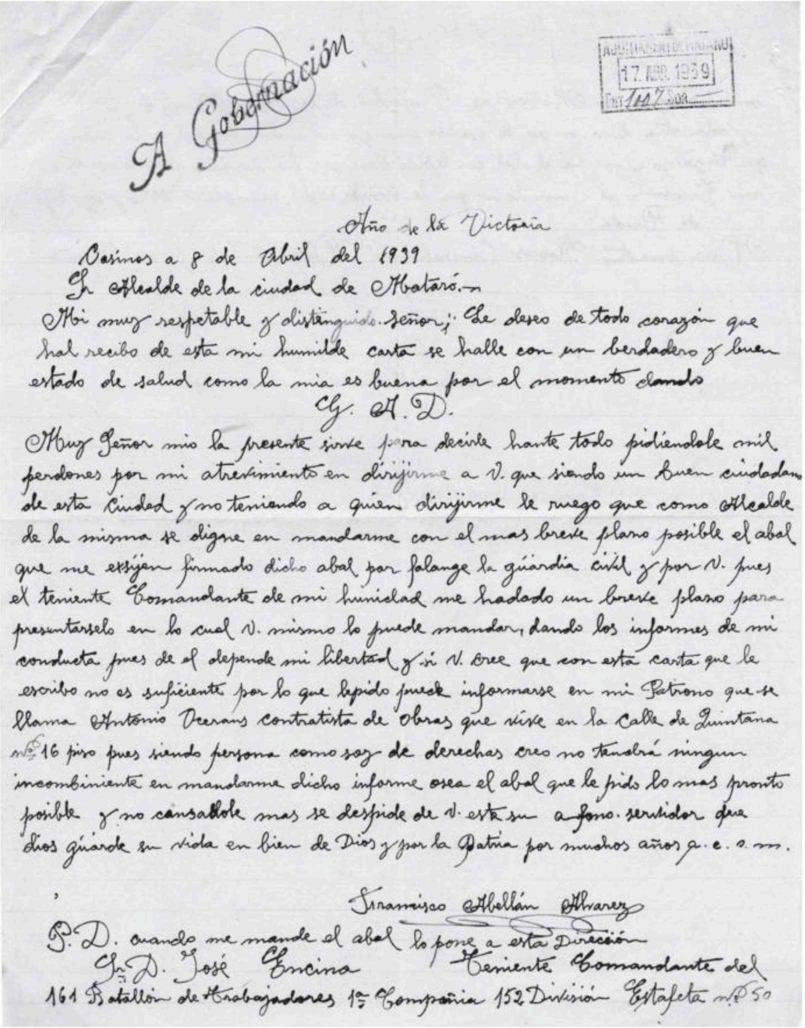

A Gobernación

17 ABR. 1939

Año de la Victoria

Casinos a 8 de Abril del 1939

Sr. Alcalde de la ciudad de Mataró.—

Mi muy respetable y distinguido Señor; Le deseo de todo corazón que hal recibo de esta mi humilde carta se halle con un berdadero y buen estado de salud como la mia es buena por el momento dando

G. A. D.

Muy Señor mio la presente sirve para decirle hante todo pidiendole mil perdones por mi atrevimiento en dirijirme a V. que siendo un buen ciudadano de esta Ciudad y no teniendo a quien dirijirme le ruego que como Alcalde de la misma se digne en mandarme con el mas breve plaso posible el abal que me exijen firmado dicho abal por falange la guardia civil y por V. pues el teniente Comandante de mi unidad me hadado un breve plaso para presentarselo en lo cual V. mismo lo puede mandar, dando los informes de mi conducta pues de el depende mi libertad y si V. cree que con esta carta que le escribo no es suficiente por lo que lepido puede informarse en mi Patrono que se llama Antonio Vecrans contratista de obras que vive en la Calle de Quintana nº 16 piso pues siendo persona como soy de derechas creo no tendrá ningun incombiniente en mandarme dicho informe osea el abal que le pido lo mas pronto posible y no cansandole mas se despide de V. este su afmo. servidor que dios guarde su vida en bien de Dios y por la Patria por muchos años q. e. s. m.

Francisco Abellán Alvarez

P. D. cuando me mande el abal lo pone a esta Dirección

Sr. D. José Encina Teniente Comandante del 161 Batallón de Trabajadores 1ª Compañia 152 División Estafeta nº 50

IMATGE 92. Carta de Francisco Abellán demanant un aval de bona conducta a l'alcalde de Mataró (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-754-2 8.4.1939.

El segon element a destacar és el poder omnímode que assolien, en aquest moment, les autoritats franquistes sobre béns i vides dels habitants de les respectives poblacions, sota l'amenaça d'un terror constant, que podia planar sobre qualsevol família, a partir de les valoracions personals que en podien fer els membres de la Falange o les noves autoritats imposades per la força de les armes. Fet que, sens dubte, contribuí a consolidar la dictadura durant dècades.

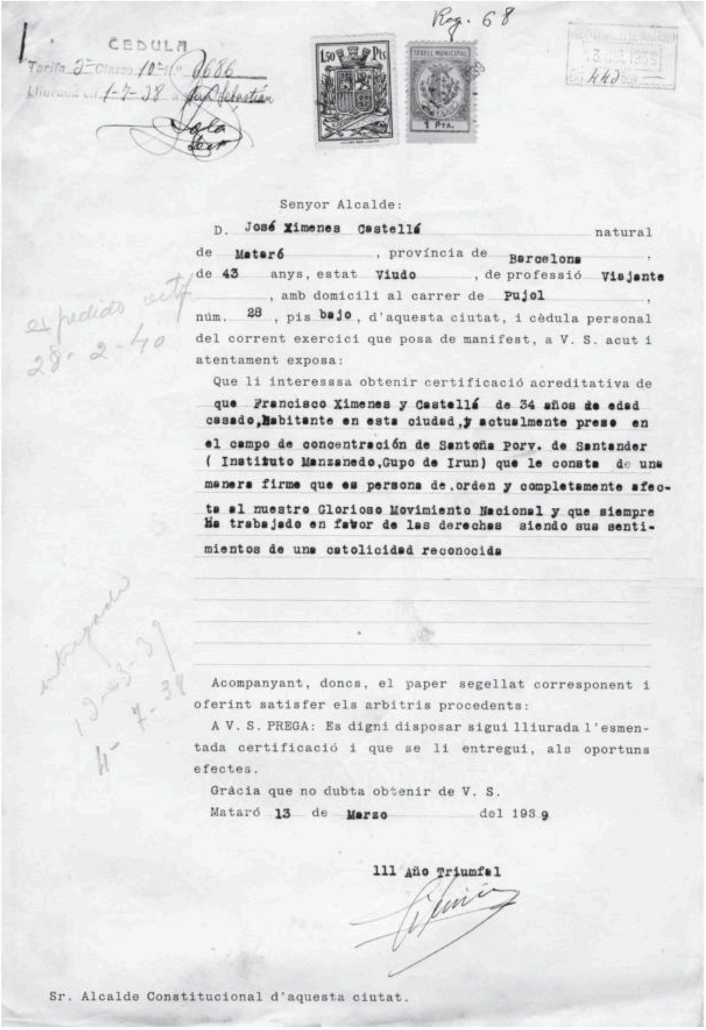

CEDULA
Tarifa 3ª Clase 10ª 0686
Lliurada 1-7-38

Reg. 68

Senyor Alcalde:

D. José Ximenes Castelló natural de Mataró, província de Barcelona, de 43 anys, estat Viudo, de professió Viajante, amb domicili al carrer de Pujol núm. 28, pis bajo, d'aquesta ciutat, i cèdula personal del corrent exercici que posa de manifest, a V. S. acut i atentament exposa:

Que li interesssa obtenir certificació acreditativa de que Francisco Ximenes y Castelló de 34 años de edad casado, habitante en esta ciudad, y actualmente preso en el campo de concentración de Santoña Porv. de Santander (Instituto Manzanedo, Gupo de Irun) que le consta de una manera firme que es persona de orden y completamente afecta al muestro Glorioso Movimiento Nacional y que siempre ha trabajado en favor de las derechas siendo sus sentimientos de una catolicidad reconocida

Acompanyant, doncs, el paper segellat corresponent i oferint satisfer els arbitris procedents:

A V. S. PREGA: Es digni disposar sigui lliurada l'esmentada certificació i que se li entregui, als oportuns efectes.

Gràcia que no dubta obtenir de V. S.

Mataró 13 de Marzo del 1939

111 Año Triunfal

Sr. Alcalde Constitucional d'aquesta ciutat.

IMATGE 93. Aval a Francesc Ximenes i Castelló (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-761-1.

Així, a tall d'exemple, entre els moltíssims testimonis que es podrien aportar, citem el cas de Joaquim Planet i Teixidó, que vivia al carrer de Catalunya i que el dia 28 de març de 1939 sol·licitava avals per als seus fills Esteve, Joaquim, Francesc i Josep Planet Lleonart, que eren tots en camps de concentració.[655]

655. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-756-1.

Carlos Hernández de Miguel, a l'obra ja citada, no dubta a qualificar aquests camps de llocs d'extermini i descriu nombrosos testimonis d'execucions i les condicions higièniques, sanitàries, alimentàries o les tortures i vexacions a què s'enfrontaven els reclosos i que portaren a milers de morts per malnutrició, arma de foc o malalties infeccioses.

En el decurs d'aquesta recerca han estat localitzats 116 homes mataronins en camps de concentració. Trenta-sis d'aquests reclusos ho foren al Depósito de Concentración de Reus, d'una vintena no se'n coneix el camp, quatre homes foren presos a Belchite i tres a Tarragona, dos dels quals germans. Caldria destacar la situació de Joaquim Agustín Mas que, successivament, passà del camp de Reus al de Caldes de Malavella, continuà pel de Torroella de Montgrí i acabà, suposadament, a l'Hospital Militar de Barcelona. Sobre el camp de concentració de Reus, Carlos Hernández de Miguel ha escrit que es tractà d'un camp de llarga durada i que s'instal·là al «Cuartel de Caballería» del centre de la ciutat. Arribà a tenir una capacitat de 3.000 presoners i es mantingué actiu entre el gener de 1939 i el juliol de 1942.[656]

També cal deixar constància de la presència de mataronins a camps de concentració francesos, trist destí dels qui fugien de les tropes franquistes en arribar al país transpirinenc. Entre ells, Josep Umbert, de 19 anys, i Emilià Vilalta Manubens, que feu un recorregut singular: el 14 de juliol de 1939 se li sol·licitava un aval, atès que es trobava al camp del Barcarès, «Islote L. Barraca 16», i de retorn, fou ingressat al Batalló Disciplinari de Soldats Treballadors núm. 43 de Barcelona. Del foc a les brases.

VI.2.3.2. En Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores

Els camps de concentració foren sols un graó d'aquesta escala de violència institucional organitzada contra els vençuts i els «desafectos». Un graó superior foren els Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores (BDST).

Segons Josep Màrius Climent, que ha estudiat a bastament aquesta estructura repressiva, es tractava d'un «utilitarismo punitivo» que consis-

656. Hernández, *Los campos*, p. 28.

tia a esclavitzar, de fet, «una masa creciente de sospechosos de desafección a la rebelión militar por la única razón de haber formado parte del ejército enemigo».[657] I és que, a diferència dels camps de concentració detallats anteriorment, els BDST estaven directament dirigits activitats d'un evident contingut econòmic basat en mà d'obra forçada i amb una remuneració insultant. Així, en el cas dels presos mataronins, Vicenç Biarnés Jordà estigué destinat al barri de Lamiako del municipi basc de Leioa, on s'havia instal·lat un Batallón de Trabajadores Especialistas del Automóvil, i Antoni Roura Mundú fou reclòs en una Brigada de Trabajadores del Ferrocarril a Sòria.

L'inici d'aquestes unitats tingué lloc el juliol de 1940 per tal d'acollir els presos dels camps de concentració que havien estat qualificats de «desafectos» i els joves que foren cridats a files i que no havien assolit una classificació satisfactòria per part de les Juntas Locales de Clasificación. Es donà la situació de joves que havien estat voluntaris o forçosos a l'Exèrcit Popular i que, en ser cridats per les autoritats franquistes per fer el servei militar amb la seva lleva, eren destinats directament als batallons disciplinaris.

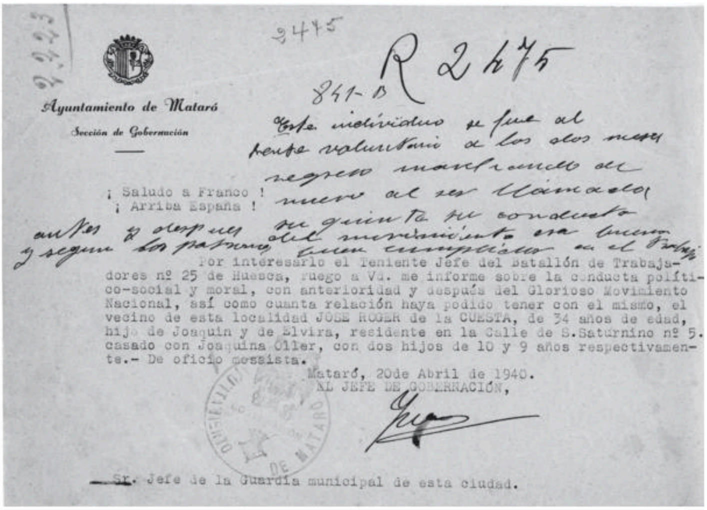

R 2475

Ayuntamiento de Mataró

Sección de Gobernación

¡ Saludo a Franco !
¡ Arriba España !

Por interesarlo el Teniente Jefe del Batallón de Trabajadores nº 25 de Huesca, ruego a Vd. me informe sobre la conducta político-social y moral, con anterioridad y después del Glorioso Movimiento Nacional, así como cuanta relación haya podido tener con el mismo, el vecino de esta localidad JOSE ROGER de la CUESTA, de 34 años de edad, hijo de Joaquin y de Elvira, residente en la Calle de S.Saturnino nº 5. casado con Joaquina Oller, con dos hijos de 10 y 9 años respectivamente.- De oficio mosaista.

Mataró, 20de Abril de 1940.
EL JEFE DE GOBERNACIÓN,

Sr. Jefe de la Guardia municipal de esta ciudad.

IMATGE 94. Sol·licitud d'un informe de la conducta de Josep Roger de la Cuesta (1940). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2911-2223.

657. CLIMENT, «27 Batallón», p. 127.

Climent assenyala que el nombre d'aquests batallons havia estat, com a mínim, de 152 i que havien aplegat uns 200.000 homes.[658] Sobre les condicions de vida en aquests camps de treball —o d'extermini—, l'autor de l'estudi de referència cita alguns elements que avalarien aquest segon qualificatiu. Per a uns homes presos, exposats pel seu treball forçat i alimentació misèrrima a tota mena de malalties, existia un metge per cada tres mil. Havien de sobreviure amb una dieta «compuesta por agua sucia que pasaba por café, un chusco de pan duro diario acompañado de "caldo" de calabaza para el almuerzo y algo de pescado en la cena».[659] Amb l'agreujant que, fins i tot d'aquestes racions miserables, els responsables dels camps podien arribar a robar el 50 % dels queviures. Així, els condemnats havien de compartir una ració entre tres, en lloc de racions individuals, «lo que les condenaba al hambre perpetua, viéndose abocados al robo y al trapicheo en unas unidades de castigo convertidas en objeto de negocio y sobresueldo para sus mandos».[660] Conseqüència directa d'aquestes circumstàncies era la mortalitat o els homes amb malalties incapacitants per al treball, que Climent calcula entre el deu i el dotze per cent al «Batallón n.º 27» que estudia de forma aprofundida.

La investigació de la Policia mataronina permet identificar un conjunt de 104 homes que foren destinats als batallons de treballadors.

Els batallons 42 i 43, radicats a Barcelona, acumulen vint-i-tres homes. Jordi Barriuso ha estudiat la distribució d'aquestes unitats al territori català. Segons aquest autor, l'any 1942, el Batalló núm. 42 tenia 178 homes treballant en les reparacions del castell de Sant Ferran a Figueres i una companyia entre Sant Pere Pescador, el mercat de Girona i la carretera de Llanars a Setcases. Per la seva banda, els penats del Batalló núm. 43 feien les seves tasques al pont de Manresa i a Vilanova de la Barca.[661]

Algesires, amb quatre batallons diferents, suma vuit homes, més un de reclòs a La Línea de la Concepción, que es dedicaren als intensos treballs que, amb intencionalitat ofensiva primer i defensiva posteriorment, es dugueren a terme a la zona del Penyal de Gibraltar en el context

658. Climent, «27 Batallón», p. 177-179.
659. Climent, «27 Batallón», p. 182.
660. Climent, «27 Batallón», p. 182.
661. Barriuso, *Camps*, p. 70.

d'un possible atac —amb el suport de les tropes alemanyes, inicialment— o en previsió d'un desembarcament aliat, posteriorment, en la darrera etapa de la Guerra Mundial.[662]

El Batalló núm. 19, a la Pobla de Lillet, hi tingué sos homes. Segons Jordi Barriuso, l'any 1942, aquesta unitat estava enquadrada en el Regiment d'Artillers núm. 4, constava de 577 homes i treballava en les carreteres de la Pobla de Lillet a Toses i de Bagà a Bellver, i 84 homes més ho feien en el pont de Sant Quirze de Besora.[663]

Cal destacar, també, els homes que foren destinats a terres africanes: setze entre Ceuta, Melilla, Tetuan i Larraix.

Dos elements diferenciaven clarament els soldats treballadors dels homes en camps de concentració. En els batallons de treballadors es cobrava un sou simbòlic, 0,50 pessetes al dia, que equivalien a 15 pessetes al mes. El segon és que aquests homes podien obtenir permisos, amb la condició de passar revista mensualment a la població d'origen.

Per avaluar l'escarni que significava la paga dels treballadors, un sol element a considerar: Rafael de Isasi García Salto, capità del Batalló núm. 162, destinat a Mataró, el mes d'abril de 1939 cobrà 75 pessetes de gratificació i 625 de «paga».[664]

Per tancar aquest apartat, unes reflexions de Josep Màrius Climent en el treball citat. Conclou que els Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors, en el seu plantejament i en la seva implantació, mostraven

> [...] las bases políticas sobre las cuales actuaba y se mantenía la dictadura militar producto de la guerra: la violencia, plasmada en la amenaza, la coacción, la intimidación, el miedo paralizante, el favor, la inseguridad permanente..., la arbitrariedad, en definitiva, que representaba aplicar este

662. «...el Campo de Gibraltar, donde llegaron a concentrarse hasta 15 batallones de soldados trabajadores para realizar el Plan de Fortificaciones del Estrecho en la inmediata posguerra. Este plan consistía en envolver el Peñón de Gibraltar con tres líneas fortificadas, divididas a su vez en tres sectores, con intenciones ofensivas, primero, y defensivas, después. Se llegaron a acumular unas 400 obras y actuaciones de todo tipo para conseguir este doble objetivo militar». CLIMENT, «27 Batallón», p. 169-170.

663. BARRIUSO, *Camps*, p. 69. Aquest mateix autor, en el seu treball, recull testimonis directes d'homes que estigueren en diferents batallons de treballadors.

664. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-479.

proceso de clasificación política con el que se justificaba la destrucción preventiva del mayor número posible de enemigos a través del trabajo forzado, de la lucrativa esclavización de los vencidos.[665]

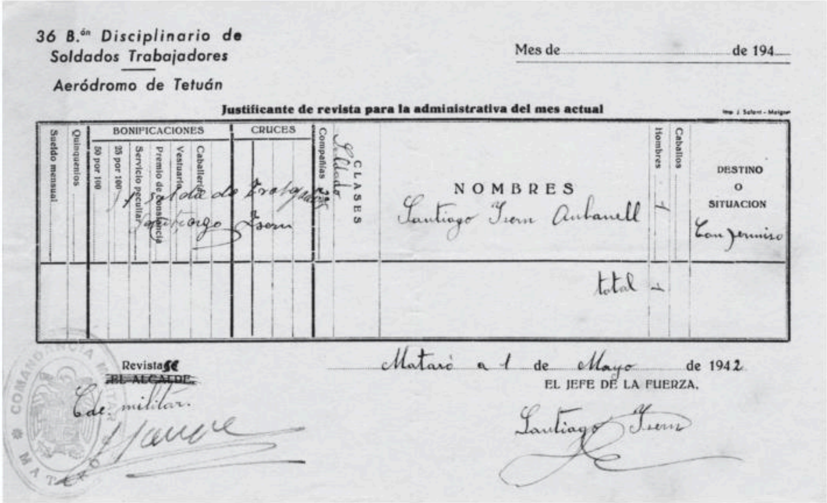
36 B.ón Disciplinario de Soldados Trabajadores

Aeródromo de Tetuán

Mes de .... de 194..

Justificante de revista para la administrativa del mes actual

Sueldo mensual	Quinquenios	BONIFICACIONES: 50 por 100	25 por 100	Servicio peculiar	Premio de constancia	Vestuario	Caballería	CRUCES	Compañías	CLASES	NOMBRES	Hombres	Caballos	DESTINO O SITUACION
		1 1/2 soldado de trabajo								Soldado	Santiago Isern Aubanell	1		Con permiso
											total	1		

Revista se
~~EL ALCALDE~~
Cde. militar.

Mataró a 1 de Mayo de 1942

EL JEFE DE LA FUERZA,

Santiago Isern

IMATGE 95. Justificant de revista del Batalló Disciplinari de l'aeròdrom de Tetuan (1942). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB. 494-11032.

VI.2.3.3. A les presons

Teòricament, les persones empresonades ho foren en ésser denunciades o processades per les seves actuacions, no sols en el període de guerra, sinó els anys precedents.

A tall d'exemple, s'inclou un exhort del Jutjat Militar de Mataró adreçat a l'alcalde de la mateixa ciutat en el qual es detallaven totes les circumstàncies personals dels investigats que podien ésser subjectes de persecució per aquesta instància. Segons el resultat de la recerca, el subjecte investigat podia ser automàticament empresonat en espera de judici i, si era condemnat, mantenia la seva situació al centre de reclusió. Els tribunals també podien dictar penes consistents en la incorporació als batallons de treball de durada determinada.

Aquest era, teòricament, el procediment ordinari. Tanmateix, en els moments finals de la guerra, l'acumulació d'homes en els camps de con-

665. CLIMENT, «27 Batallón», p. 190-191.

centració feu optar els seus responsables per trametre a les presons aquells que havien estat classificats com a «desafectos» o, simplement, els qui no havien aconseguit els avals necessaris. Per tant, a les presons es podien trobar persones en tota mena de situacions processals o, simplement, repressives.

De les persones investigades per la Policia de Mataró, 121 foren empresonades en diferents moments en aquestes instal·lacions. Com ja ha estat indicat, algunes ho foren de forma preventiva i d'altres complint condemna dictada, habitualment, pels tribunals militars.

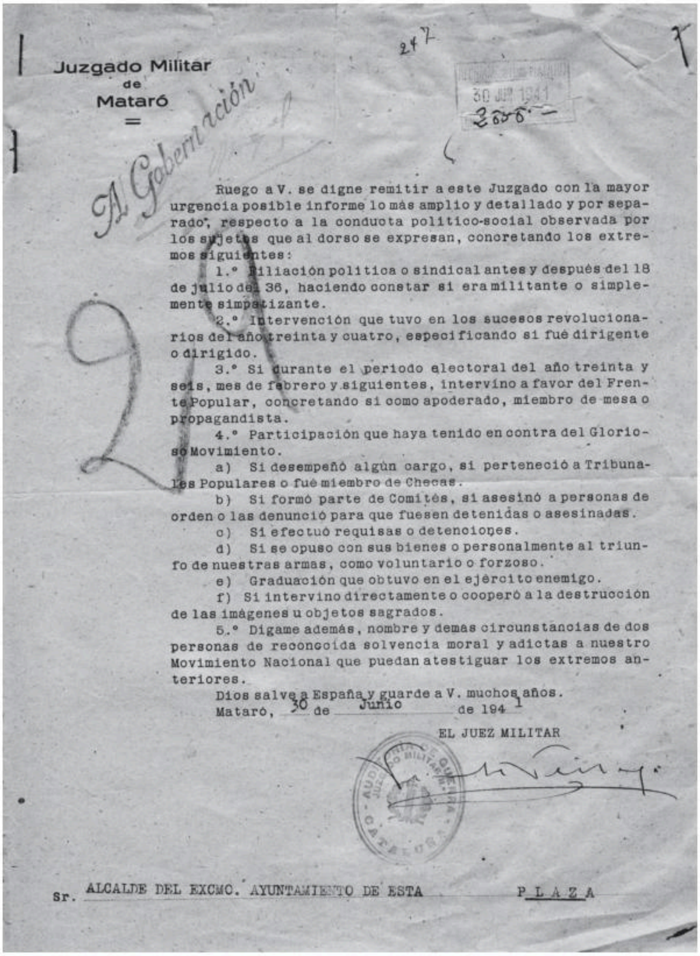

Juzgado Militar
de
Mataró

Ruego a V. se digne remitir a este Juzgado con la mayor urgencia posible informe lo más amplio y detallado y por separado, respecto a la conducta politico-social observada por los sujetos que al dorso se expresan, concretando los extremos siguientes:

1.º Filiación politica o sindical antes y después del 18 de julio del 36, haciendo constar si era militante o simplemente simpatizante.

2.º Intervención que tuvo en los sucesos revolucionarios del año treinta y cuatro, especificando si fué dirigente o dirigido.

3.º Si durante el periodo electoral del año treinta y seis, mes de febrero y siguientes, intervino a favor del Frente Popular, concretando si como apoderado, miembro de mesa o propagandista.

4.º Participación que haya tenido en contra del Glorioso Movimiento.

a) Si desempeñó algún cargo, si perteneció a Tribunales Populares o fué miembro de Checas.

b) Si formó parte de Comités, si asesinó a personas de orden o las denunció para que fuesen detenidas o asesinadas.

c) Si efectuó requisas o detenciones.

d) Si se opuso con sus bienes o personalmente al triunfo de nuestras armas, como voluntario o forzoso.

e) Graduación que obtuvo en el ejército enemigo.

f) Si intervino directamente o cooperó a la destrucción de las imágenes u objetos sagrados.

5.º Digame además, nombre y demas circunstancias de dos personas de reconocida solvencia moral y adictas a nuestro Movimiento Nacional que puedan atestiguar los extremos anteriores.

Dios salve a España y guarde a V. muchos años.
Mataró, 30 de Junio de 1941

EL JUEZ MILITAR

Sr. ALCALDE DEL EXCMO. AYUNTAMIENTO DE ESTA PLAZA

IMATGE 96. Petició d'informes de conducta de diversos ciutadans del Jutjat a l'Ajuntament de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-604.

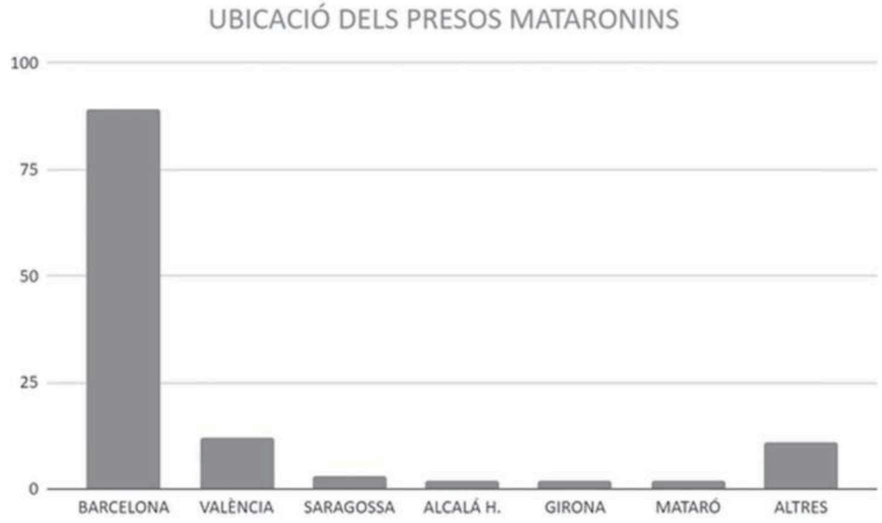

GRÀFIC 27. Ubicació dels presos mataronins.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-2912.

En vista d'aquestes xifres es pot constatar la importància de la proximitat a Mataró per tal de valorar adequadament la seva incidència. En aquest punt cal fer incís que, si bé Mataró tenia presó pròpia i que ens aquests moments —en resultar insuficient pel nombre de presos que hi havia— s'adaptà el convent de les caputxines com a centre de reclusió, cap dels dos centres fou considerat lloc per al compliment de les condemnes, sinó simplement lloc de trànsit fins que es resolia, per via administrativa o judicial, la situació de les persones que s'hi trobaven. Tanmateix, en aquestes presons locals, segons el regidor Cruzate, el 30 de juny de 1939 hi havia «ciento sesenta y ciento cuarenta reclusos».[666]

L'absoluta majoria dels homes que hi havia als centres penitenciaris barcelonins —vuitanta-vuit— eren a la Model. La resta de població masculina era a l'hospital militar Tallers —ubicat al carrer homònim—, que també acollia homes procedents dels batallons de treballadors i on hi havia quatre ingressats. A la fortalesa de Montjuïc s'hi detallaren tres individus més. La població femenina reclosa —Leocàdia Bellavista Giber-

666. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 30.6.1939.

nau, Elisa Bosque Ortega, Dolors Hernández Arenas i Teresa Boltas Portas— es trobava a la Prisión Provincial de Mujeres.

Els dotze homes empresonats a València ho estigueren, majoritàriament, a la Prisión Central de San Miguel de los Reyes. A Saragossa hi havia presos a San Juan de Mozarrifar i a Girona eren a la presó provincial. A Mataró un es trobava a l'edifici històric d'Elies Rogent i l'altre al convent de les caputxines. Cal tenir present, però, que, per al cas concret de Mataró, Margarida Colomer documentà 857 presos a la presó mataronina entre 1939 i 1950.[667]

Les penes de presó, talment com la resta de les aquí exposades, comportaven un patiment físic i moral pels qui n'eren víctimes. Però no eren pas els únics. Els seus familiars restaven exposats a la vergonya pública de ser considerats *rojos* i com a tal tractats i obligats al pacte de la fam que feia que molts empresaris els excloguessin dels seus llocs de treball amb tot el que això comportava per a les famílies que tenien el cap de casa empresonat.

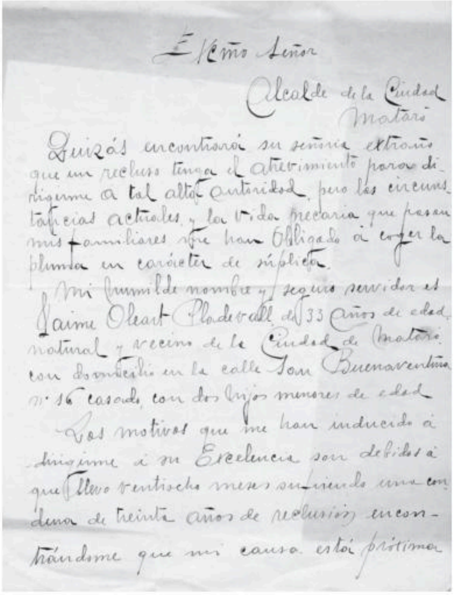
Excmo Señor
Alcalde de la Ciudad
Mataró
Quizás encontrará su señoría extraño que un recluso tenga el atrevimiento para dirigirme a tal alta autoridad, pero las circunstancias actuales, y la vida precaria que pasan mis familiares me han obligado a coger la pluma en carácter de súplica.
Mi humilde nombre y seguro servidor es Jaime Oleart Pladevall de 33 años de edad, natural y vecino de la Ciudad de Mataró con domicilio en la calle San Buenaventura nº 16 casado, con dos hijos menores de edad.
Los motivos que me han inducido a dirigirme a su Excelencia son debidos a que llevo veintiocho meses sufriendo una condena de treinta años de reclusión encontrándome que mi causa está próxima

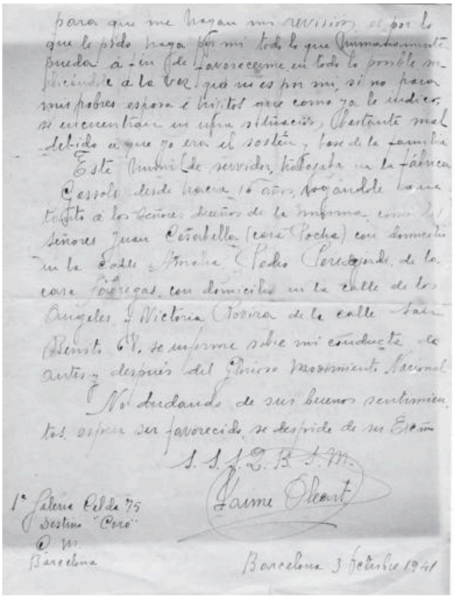
para que me hagan mi revisión, es por lo que le pido haga por mi todo lo que humanamente pueda a fin de favorecerme en todo lo posible [illegible] a la vez que no es por mi, si no para mis pobres esposa e hijitos que como ya le indico, se encuentran en una situación bastante mal debido a que yo era el sostén y base de la familia.
Este humilde servidor trabajaba en la fábrica Cassols desde hacía 16 años, rogándole [illegible] a los señores dueños de la misma, como los señores Juan [illegible] (casa Pocha) con domicilio en la calle [illegible] Pedro [illegible] de la casa Fábregas con domicilio en la calle de los Ángeles y Victoria [illegible] de la calle San Benito 68, se informe sobre mi conducta de antes y después del Glorioso Movimiento Nacional.
No dudando de sus buenos sentimientos espera ser favorecido, se despide de su Excm.
S. S. S. Q. B. S. M.
Jaime Oleart
1ª Galería Celda 75
Destino "Coro"
C. M.
Barcelona
Barcelona 3 Octubre 1941

IMATGES 97 i 98. Cartes de presos a l'alcalde de Mataró.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 28-70.

667. COLOMER, *La Guerra Civil*, p. 282.

La situació de les presons i els centres penitenciaris experimentà una massificació de tals proporcions que les autoritats es veieren obligades a dur a terme un alliberament progressiu dels condemnats. L'11 de juny de 1940, el *BOE* publicava una ordre segons la qual els presos que tinguessin penes inferiors als sis anys podien accedir a la situació de llibertat provisional: «... aquellos reclusos que sean acreedores a dicho beneficio por pruebas evidentes de intachable conducta y ofrezcan garantías de sincera incorporación al nuevo Estado».[668] Als qui haguessin estat condemnats a penes d'entre sis i dotze anys se'ls aplicaria el mateix criteri, sempre que haguessin complet la meitat de la condemna. També s'afirmava: «Se reputará como tiempo de cumplimiento de condena el que se haya redimido o se redima en lo sucesivo por el Trabajo».[669]

Per assolir aquests beneficis calia obtenir l'informe favorable del director de cada centre penal, i tres informes més de la localitat dels condemnats, emesos per l'alcaldia, la Falange i la Guàrdia Civil.

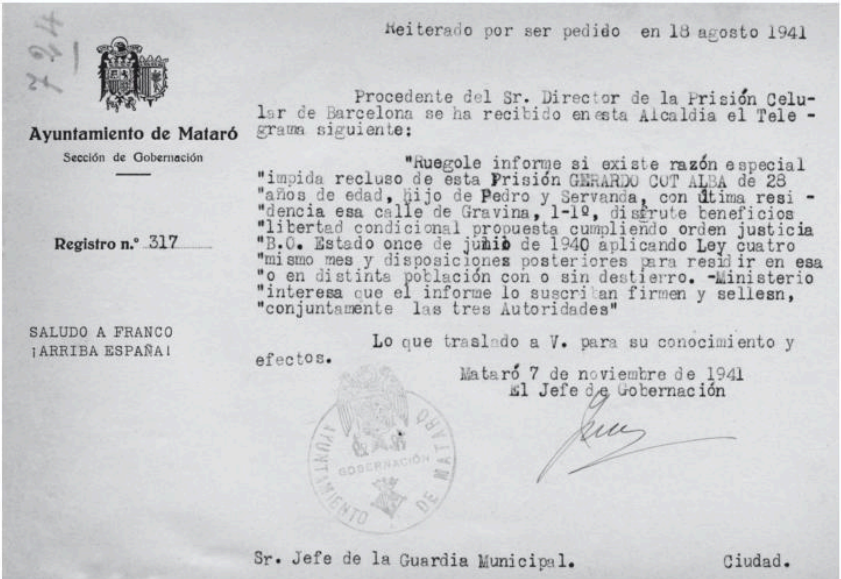

Reiterado por ser pedido en 18 agosto 1941

Ayuntamiento de Mataró

Sección de Gobernación

Registro n.° 317

SALUDO A FRANCO
¡ARRIBA ESPAÑA!

Procedente del Sr. Director de la Prisión Celular de Barcelona se ha recibido en esta Alcaldia el Telegrama siguiente:

"Ruegole informe si existe razón especial "impida recluso de esta Prisión GERARDO COT ALBA de 28 "años de edad, hijo de Pedro y Servanda, con última resi- "dencia esa calle de Gravina, 1-1º, disfrute beneficios "libertad condicional propuesta cumpliendo orden justicia "B.O. Estado once de junio de 1940 aplicando Ley cuatro "mismo mes y disposiciones posteriores para residir en esa "o en distinta población con o sin destierro. -Ministerio "interesa que el informe lo suscriban firmen y sellesn, "conjuntamente las tres Autoridades"

Lo que traslado a V. para su conocimiento y efectos.

Mataró 7 de noviembre de 1941
El Jefe de Gobernación

Sr. Jefe de la Guardia Municipal. Ciudad.

IMATGE 99. Petició d'un informe signat i segellat per l'Alcaldia, la Falange i la Guàrdia Civil de Mataró (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC. 2907-724.

668. *BOE*, núm. 193, 11 de juny de 1940, p. 4008.
669. *BOE*, núm. 193, 11 de juny de 1940, p. 4009.

Es donaren tot un seguit d'instruccions als alcaldes locals sobre aquest punt per tal que opinessin sobre la qüestió.[670] Un primer element a tenir en compte, un cop decidit l'alliberament d'un pres, era si les autoritats de la seva població d'origen consideraven adient que el reclús hi anés a residir.

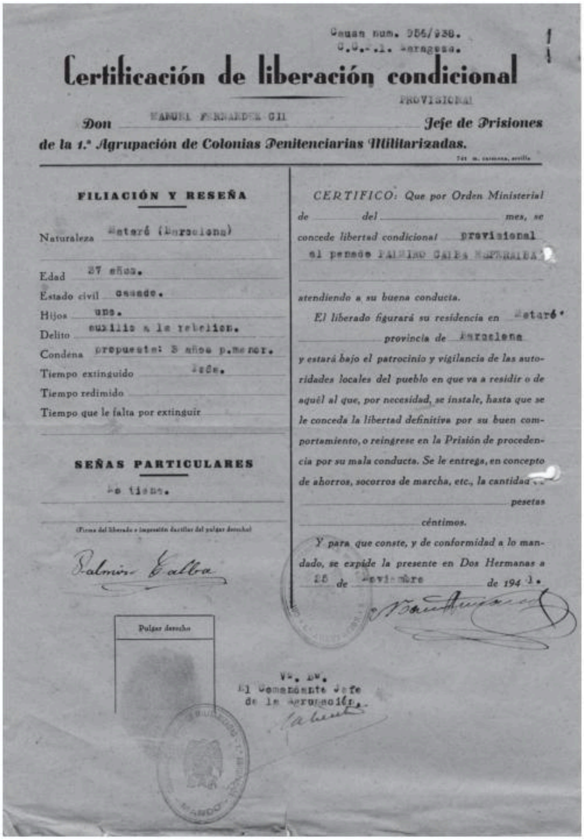

Causa num. 956/938.
C.G.[illegible] Zaragoza.

Certificación de liberación condicional

PROVISIONAL

Don Manuel Fernández Gil **Jefe de Prisiones de la 1.ª Agrupación de Colonias Penitenciarias Militarizadas.**

FILIACIÓN Y RESEÑA

Naturaleza Mataró (Barcelona)

Edad 27 años.

Estado civil casado.

Hijos uno.

Delito auxilio a la rebelion.

Condena propuesta: 3 años p.menor.

Tiempo extinguido [illegible]

Tiempo redimido

Tiempo que le falta por extinguir

SEÑAS PARTICULARES

No tiene.

(Firma del liberado e impresión dactilar del pulgar derecho)

Pulgar derecho

CERTIFICO: Que por Orden Ministerial de ____ del ____ mes, se concede libertad condicional provisional el penado Palmiro Calba [illegible] *atendiendo a su buena conducta.*

El liberado figurará su residencia en Mataró *provincia de* Barcelona *y estará bajo el patrocinio y vigilancia de las autoridades locales del pueblo en que va a residir o de aquél al que, por necesidad, se instale, hasta que se le conceda la libertad definitiva por su buen comportamiento, o reingrese en la Prisión de procedencia por su mala conducta. Se le entrega, en concepto de ahorros, socorros de marcha, etc., la cantidad ____ pesetas ____ céntimos.*

Y para que conste, y de conformidad a lo mandado, se expide la presente en Dos Hermanas a 25 *de* Noviembre *de 194*1.

Vº. Bº.
El Comandante Jefe
de la Agrupación,

IMATGE 100. Certificació d'alliberament condicional (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-605.

Generalment, la resposta era afirmativa, com en el cas de Domènec Ferrer Vilamala o Agustí Pulido Robles, entre d'altres. Però no sempre era així. En el cas d'Esteve Delarbre Dugons, l'informe municipal indicava: «No

670. «...este Gobierno Civil recuerda a los Alcaldes de la provincia la conveniencia de aquilatar en cada caso las razones que se estime pertinentes en pro o en contra, con el fin de conseguir que los Organismos correspondientes puedan proceder con los debidos asesoramientos y lo más acertadamente posible a la adopción de la resoluciones oportunas en la materia». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-479.

existe razón especial que impida que dicho recluso pueda disfrutar de los beneficios de la libertad condicional, siempre que pase a residir fuera de esta localidad». De Domènec Mata Roca s'informà que «dicho individuo no puede residir en esta Ciudad por considerar peligrosa su permanencia en ella y desde luego procede su destierro». A Antoni Morata Teruel, l'any 1942, se li llevà l'ordre de bandejament «por haber sido extinguida la mitad de la condena». Condició que sol·licitava, l'any 1941, Dolors Rimundi Font, i l'any 1942, l'antic regidor municipal Manuel Salvador Monte.

En aquest mateix context es creà la Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró, que tenia com a funció el seguiment de les persones que estaven llibertat condicional. Així, l'any 1945, l'esmentada junta s'interessava davant les autoritats locals per Abel González Fernández, per a qui sol·licitava «algún trabajo de cualquier clase para ser empleado el liberado condicional», i per Francesc Vives Castellà, que estava empresonat, sol·licitava que es pogués reincorporar a la seva residència habitual.

VI.2.4. *El Batallón de Trabajadores N.° 162*

En el decurs d'aquesta recerca ha estat possible documentar l'existència a Mataró, durant l'any 1939, del Batallón de Trabajadores N.° 162».[671]

Batallón de trabajadores n.° 162 — Plana Mayor

EL JEFE DEL BATALLON.

IMATGE 101. Document expedit pel cap del Batallón de Trabajadores N.° 162 de Mataró (1939).
Font: Col·lecció particular.

671. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, CEN 139-2, 16.1.1943. Mentre no s'indiqui el contrari, totes les referències següents pertanyen al mateix lligall.

L'única referència bibliogràfica que ha estat possible localitzar-ne ha estat en el treball de Jordi Barriuso.[672]

Les dades disponibles a partir de la recerca arxivística permeten constatar la seva presència a la ciutat entre els mesos de març i de juliol de 1939. El comandament estava integrat per un capità, tres tinents, un alferes provisional i setze sergents. La força que custodiava els soldats presos, Escolta del Batallón de Trabajadores, procedia del Regimiento de Infantería Bailén N.° 24 i estava formada per onze caporals, un soldat de primera i quaranta-vuit soldats de segona. La força de treball, l'1 de març de 1939, la formaven, exactament, cent cinquanta homes,[673] quatre dels quals estaven ingressats a l'Hospital Militar sense que s'indiqui a quin dels dos —Valldemia o Salesians— dels que hi havia a Mataró.

La documentació localitzada fa referència exclusivament a les «Revistas para la de Comisario» d'alguns mesos de l'any 1939, que tenien com a funció comprovar el nombre de força disponible a efectes de la seva retribució. Es poden observar altes i baixes de personal. Entre els treballadors hi ha detallats els moviments d'homes procedents de les installacions hospitalàries. Així, el mes d'abril de 1939 causaren alta al batalló, procedents d'hospital, Jaume Oliveras Serras, Vicenç Planelles Pérez, Enric Jover Domingo, Antoni Pérez Pérez i Josep Gil Ramon.[674]

A més de les forces de guarnició hi havia un «Equipo Quirúrgico Cosio» que estava integrat per un capità metge, José García Cosio, dos tinents metges, un tinent de farmàcia, un alferes capellà i un brigada.

Durant aquest període, el capità responsable del batalló percebia una mensualitat de 625 pessetes, més 75 pessetes de gratificació. Els tinents, 441 pessetes i la gratificació de 50 pessetes, mentre que els sergents cobraven mensualment 291,66 pessetes.

672. Barriuso, *Camps*, p. 59.

673. Els seus noms han estat reproduïts a l'Annex 7.

674. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-479.

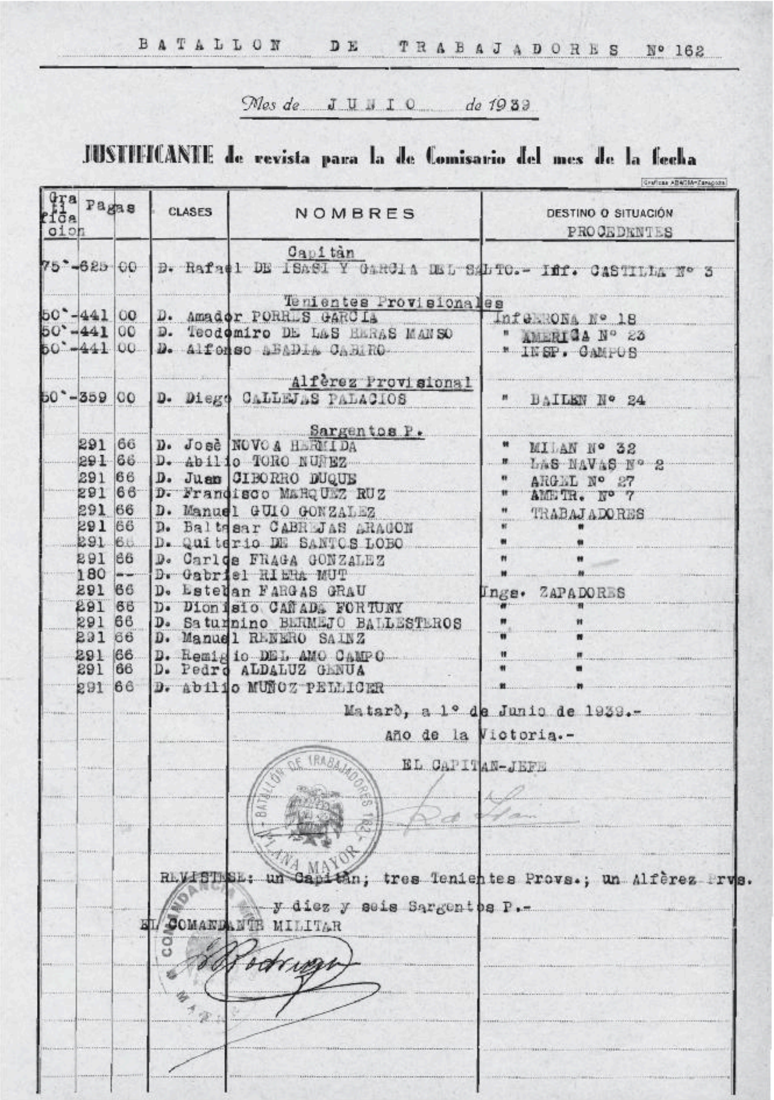

BATALLON DE TRABAJADORES Nº 162

Mes de JUNIO de 1939

JUSTIFICANTE de revista para la de Comisario del mes de la fecha

Gráficas ABADÍA-Zaragoza

Gratificación	Pagas		CLASES	NOMBRES	DESTINO O SITUACIÓN PROCEDENTES
				Capitàn	
75`	625	00	D.	Rafael DE ISASI Y GARCIA DEL SALTO.-	Inf. CASTILLA Nº 3
				Tenientes Provisionales	
50`	441	00	D.	Amador PORRES GARCIA	Inf. GERONA Nº 18
50`	441	00	D.	Teodomiro DE LAS HERAS MANSO	" AMERICA Nº 23
50`	441	00	D.	Alfonso ABADIA CABIRO	" INSP. CAMPOS
				Alfèrez Provisional	
50`	359	00	D.	Diego CALLEJAS PALACIOS	" BAILEN Nº 24
				Sargentos P.	
	291	66	D.	Josè NOVOA HERMIDA	" MILAN Nº 32
	291	66	D.	Abilio TORO NUÑEZ	" LAS NAVAS Nº 2
	291	66	D.	Juan CIBORRO DUQUE	" ARGEL Nº 27
	291	66	D.	Francisco MARQUEZ RUZ	" AMETR. Nº 7
	291	66	D.	Manuel GUIO GONZALEZ	" TRABAJADORES
	291	66	D.	Baltasar CABREJAS ARAGON	" "
	291	66	D.	Quiterio DE SANTOS LOBO	" "
	291	66	D.	Carlos FRAGA GONZALEZ	" "
	180	--	D.	Gabriel RIERA MUT	" "
	291	66	D.	Esteban FARGAS GRAU	Ings. ZAPADORES
	291	66	D.	Dionisio CAÑADA FORTUNY	" "
	291	66	D.	Saturnino BERMEJO BALLESTEROS	" "
	291	66	D.	Manuel RENERO SAINZ	" "
	291	66	D.	Remigio DEL AMO CAMPO	" "
	291	66	D.	Pedro ALDALUZ GENUA	" "
	291	66	D.	Abilio MUÑOZ PELLICER	" "

Matarò, a 1º de Junio de 1939.-

Año de la Victoria.-

EL CAPITAN-JEFE

REVISTESE: un Capitàn; tres Tenientes Provs.; un Alfèrez Prvs. y diez y seis Sargentos P.-

EL COMANDANTE MILITAR

IMATGE 102. Justificant de revista per a la de Comissari (1939).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-479-8551.

No ha estat possible documentar el lloc on s'ubicaren ni les tasques que dugueren a terme. Tampoc les retribucions del soldats de guàrdia ni dels soldats treballadors. La presència de set sergents «Ingenieros Zapadores» indueix a pensar en la realització d'algun tipus d'obra pública.

Fetes consultes a diversos arxius militars de l'Estat no s'ha obtingut cap informació més sobre aquesta unitat.

VI.2.5. *En primera persona*

Totes les dades precedents a l'entorn de camps de concentració, empresonaments o batallons de treballadors, malgrat ser aclaparadores i molt expressives —pel que fa a la capacitat repressiva del règim imposat a partir de l'abril de 1939— resten molt lluny de reflectir el patiment físic i moral que experimentaren les víctimes. És per això que s'ha donat la paraula a un home que patí en la seva pròpia carn —literalment— les situacions, dantesques, que es donaren en aquests establiments on el menyspreu absolut dels drets més elementals de les persones semblava ser l'única norma a aplicar.

En un moment en què el recurs als testimonis orals és ja impossible pel pas inexorable del temps, resta expedita la utilització de totes les fonts disponibles. Afortunadament, una de les persones que feu el recorregut complet —camp de concentració, judici, presó i batalló disciplinari de treballadors— deixà escrites unes reflexions sobre aquesta etapa de la seva vida que serviran per a transmetre una imatge més vívida i real del drama que patiren centenars de mataronins i milers de catalans i espanyols.

Sigui, doncs, la veu de Lluís Terricabres i Molera la de tants altres que no pogueren denunciar amb veu prou alta el cúmul de violències que els comportà haver lluitat al costat de la legalitat republicana.

Lluís Terricabres havia nascut l'any 1918;[675] per tant, formava part de la lleva de 1939, que va ser cridada per incorporar-se al front la tardor de 1937. El mes de juny de 1938 va ser fet presoner entre les poblacions de Benassal i Culla, a l'Alt Maestrat, per membres de la «4.ª de Navarra». Anant cap a Culla «sempre amb una escorta de soldats apuntant-nos. Pel camí, vam passar pel mig d'una filera de moros. Un d'ells em va agafar d'un braç i em va obligar a lliurar-li les meves botes. A canvi em va donar una mena d'espardenyes que no s'ajustaven al meu peu i que des de llavors vaig dur sempre a retaló».

Posteriorment van ser traslladats a Vilafranca del Cid: «Ens van donar un *xusco* i una llauna de sardines a cada u. Ho vaig engolir amb fruïció. Després de dos dies sense menjar, aquelles sardines em foren mannà caigut del cel». D'aquesta població foren portats a Morella en camions.

675. A partir d'aquest punt, fins que no s'indiqui el contrari, les dades que es donin pertanyen a CUYÀS, *El manyà*, p. 126 i seg.

Vam fer dos nits, tancats en les naus de l'església. Durant la nit es van manifestar en nosaltres els primers signes de desesper. Fins llavors la gana, l'atabalament i les empentes ens havien distret de pensar en la nostra situació dissortada. Sota les voltes de l'església de Morella, però, van ressonar laments, i somiqueigs. Ens sentíem buits, derrotats, com si unes grapasses barroeres ens haguessin arrancat els graons de la nostra condició d'homes [...]. Jo patia pels de casa. Confiava que algú, d'una manera o altra, els hauria fet arribar les notícies de la meva sort. Si llavors hagués sabut que el pare i la mare em creien mort i que vestien dol per mi, jo hauria enfollit. La gana feia estralls. Els presoners que duien cadenes d'or penjades al coll, rellotges o anells els donaven als sentinelles a canvi de crostons de pa o llaunes de sardines. Jo, que no tenia res per oferir, girava la cara per no veure els privilegiats que sucaven pa a l'oli.

De Morella fins al camp de concentració on havia estat destinat —Camposancos, Galícia—, Lluís Terricabres feu parada a diferents centres penitenciaris.

A l'Acadèmia Militar de San Gregorio, a Saragossa, vaig tastar els cops de pal no només dels guardians franquistes sinó també dels soldats i oficials del nostre propi exèrcit que s'avenien a col·laborar amb el nostre enemic en la tasca edificant de pegar, reprimir i insultar; a la fortalesa de San Marcos de León vaig menjar ranxo servit en llaunes que contenien excrements humans [...] em vaig salvar de morir d'un grip gràcies a les herbetes que la Juanita, l'antic company de can Roure, em va coure tot escapolint-se de la vigilància dels guardians. Vaig fer viatges de dos i tres dies en vagons de càrrega tancats, dormint sobre la palla xopa de vòmits, de defecacions i de llàgrimes. Vaig conèixer capellans que, sense manies de trencar el secret de la confessió, corrien a explicar al cos de guàrdia allò que els presos els havien confiat, i capellans que ens amenaçaven amb la pena de la vida i tortures més refinades pel delicte d'haver-nos mantingut fidels a la República.

L'arribada a Camposancos va ser a finals de l'estiu de 1938:

[...] plens de crostes de brutícia, famèlics, i rebent a l'esquena els cops dels oficials caragirats que a la guerrera duien encara els senyals de les insígnies de l'exèrcit republicà [...]. Només baixar dels camions el primer dia, Camposancos em donà la mesura exacta de la seva brutalitat. Els trontolls d'aquells vehicles havien provocat en mi uns desigs d'orinar tan desficiats que de bona gana m'hauria llençat als wàters sense fer cap cas als guardians [...].

Vaig passar els tràmits el recompte [...] vaig córrer cap als wàters [...]. Fou llavors, quan em trobava en el punt més dolç del meu embadaliment, que vaig sentir a la cara l'impacte sec de la bufetada més poderosa que mai ningú m'havia ventat. Se'm va estroncar l'orina i vaig caure assegut al terra. Vaig alçar la cara. Un guàrdia civil vell, vestit amb uniforme i tricorni, que de seguida em va començar a insultar havia estat l'autor [...] em va tractar de porc i em va tornar a pegar amb violència renovada tot perquè, segons ell, jo no havia descarregat les meves necessitats en el lloc idoni [...] em va pegar, em va enviar de nou a terra i es va esplaiar amb insults de nova fornada [...]. Camposancos acabava de retrem la benvinguda més calorosa.

El camp disposava de dos patis situats a nivells diferents. En un racó del més elevat on no ens deixaven acostar gaire, hi havia el *gallinero*. *El gallinero* era el lloc on els condemnats a mort esperaven la matinada en què el piquet d'execució els duria a morir en una muntanyola propera. A Camposancos mateix, com en els altres camps de presoners, celebraven els consells de guerra que adjudicaven penes de mort a dojo i sense filar gaire prim. Jo mai no vaig sentir dir de ningú que d'un Consell de Guerra hagués sortit amb la condemna d'una única pena de mort i menys encara que fos absolt. Els consells donaven set, vuit, deu penes capitals per persona amb una facilitat que escruixia el cor més fred. Veure algú assegut en la sala d'espera d'un Consell de Guerra era contemplar un home que tenia una bala apuntant-li el pit sense remissió [...]. Ens van fer formar al pati, de cara a l'edifici i d'esquena al lloc on es trobaven els *gallineros*. Les autoritats del camp van voler que escoltéssim a la nostra esquena el pas del piquet d'execució. Sense poder-nos moure, sempre de cara als murs de l'antic convent de jesuïtes, vam traduir en imatges les remors que ens ferien l'oïda. El piquet va obrir els galliners, va extreure una bona colla de reus i, fent-los passar a frec de clatell, els va conduir cap a la muntanyola de les execucions. En ser prop nostre, els condemnats van prorrompre en visques a Astúries, a la FAI, a l'Espanya Republicana. La salabror de les llàgrimes em fiblava els ulls i m'humitejava les galtes i els llavis. En els companys que formaven la fila del meu davant vaig observar espatlles encongides i espasmes de plor que els feien tremolar tot el cos. No ens podíem dur les mans a la cara perquè els guardians, amb ulls serens i freds, ens vigilaven la posició de *firmes*. La descàrrega de trets i el darrer visca a Astúries ens va glaçar la sang uns minuts després, quan ja tots ens trobàvem encongits i silenciosos dins les naus del camp.

L'oficial que comandava el camp era un tal Troncoso, un home al qual un obús li havia arrencat un bocí de cervell i tota la capacitat de raciocini [...] quan els presos dormíem la migdiada al pati, en Troncoso se'ns acostava amb una galleda d'aigua freda i ens obsequiava amb una mullena. Quan ens veia xops i espantats arrencava a riure amb una rialla nerviosa d'imbè-

cil perdut. Si no tenia el dia tan benevolent, el nostre despertar, l'elaborava a base de puntades de peu que feia esclatar sobre les nostres galtes. Una tarda plujosa en Troncoso va fer tocar la corneta sense cap raó aparent. Nosaltres vam saltar del lloc on ens trobàvem i, corrent vam sortit un a un per la porteta estreta que donava la pati. A l'exterior en Troncoso, armat amb un pal, anava pegant a tots els que sortien. Va trencar clavícules, braços, mandíbules i cames.

Segons Terricabres, a Camposancos va coincidir amb «en Zabala i l'Aymeric, dos nois de Mataró». El segon podria ésser Bonaventura Aymerich Esteve.

En Terri —nom amb el qual era conegut l'autor d'aquest relat— abandonà Camposancos el 13 de gener de 1939. Ell, en un grup de set presos, custodiats per un caporal i dos guàrdies, fou conduït fins a l'estació de Guillarei per anar a Bilbao. Com que el tren estava atapeït de viatgers, el caporal els indicà: «Pugeu tots set al mateix vagó i jo posaré un guàrdia en una porta i un altre en l'altra. Si algú s'escapoleix, els altres pagaran per ell». A l'arribada a Bilbao foren traslladats a peu fins a Deusto. Durant el recorregut, «van començar a sortir dones que se'ns apropaven per donar-nos cèntims i queviures. Les dones cridaven —*Ánimo, muchachos, ánimo. Venceremos.* Algunes cridaven visques a la República. D'altres increpaven amb insults al caporal i els guàrdies que ens zelaven».

A Deusto foren instal·lats als edificis de la universitat del mateix nom:

> [...] la gentada bigarrada que es movia pels corredors, les aules i els patis era immensa. No recordava haver vist tanta gent reunida mai a la vida [...] ens van fer despullar de pèl a pèl i ens van donar un fregall a cada u. Dins aquell local del qual penjaven unes pissarres que tenien escrites encara unes lliçons universitàries que la guerra havia interromput, els presoners ens rascàvem els uns als altres amb el fregall per escatar-nos les capes de brutícia que dúiem encastades a la pell [...]. El fregall rascava la pell del cos nu i la pàtina de dignitat que dúiem més endins.

De Deusto, Terricabres, per la seva condició de manyà, fou destinat a un destacament de l'Aviazione Legionaria Italiana que era a Saragossa. «A San Juan de Mozarrifar, el camp on vam pernoctar en la nostra primera nit saragossana, se'ns va aparèixer per primer cop l'estètica escenogràfica franquista. A l'entrada, prop d'una creu gegantina, penjaven els signes del

Duce i, amb caràcters enormes [...] la llegenda: Franco, Franco, Franco». L'endemà al matí, un grup de mecànics van ser portats en un camió a

> [...] un garatge de naus folgades curull de cotxes estripats i disseccionats que rebien les cures d'uns mecànics [...]. La feina al garatge consistia a reparar motors nafrats de cotxes sota la direcció d'uns oficials italians trempats i garlaires que ens tractaven amb maneres amicals [...]. Al cap de tres o quatre dies de treballar al garatge passant de bon matí [...] pels carrers de Saragossa, vam observar en els transeünts un frenesí nerviós que els duia a caminar de pressa cap als quioscos [...]. Per fi, un moment que el nostre vehicle s'aturà en una cantonada, tots vint, com moguts per un ressort, giràrem el cap vers les lletres de pam estampades en la portada d'un diari que penjava d'un quiosc proper. Barcelona havia caigut. La notícia ens ferí els ulls, ens revoltà el pit i ens deixà els membres laxos [...]. Arribat al garatge em vaig llançar al cotxe que em tocava reparar. De cara al motor, protegit pel capó, vaig arrencar un plor llarg, desconsolat i inestroncable. Era aquella una notícia previsible des de feia dies i, per tant, podria haver-me trobat amb l'esperit dispost a rebre-la. La seva confirmació, però, em trasbalsà de dalt a baix. Vaig plorar per les esperances perdudes, pels amics, pels pares, per mi, pel futur del meu país.

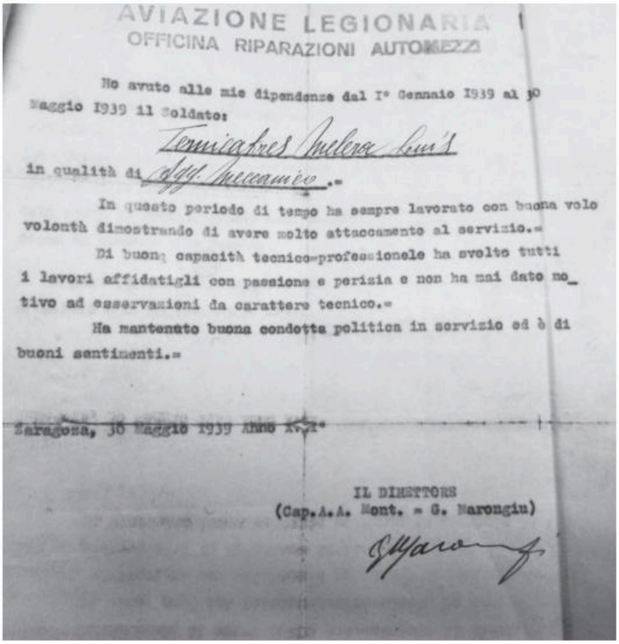

AVIAZIONE LEGIONARIA
OFFICINA RIPARAZIONI AUTOMEZZI

Ho avuto alle mie dipendenze dal I° Gennaio 1939 al 30 Maggio 1939 il Soldato:

Terricabres Melera Luis

in qualità di Agg. Meccanico.=

In questo periodo di tempo ha sempre lavorato con buona volo volontà dimostrando di avere molto attaccamento al servizio.=

Di buona capacità tecnico-professionale ha svolto tutti i lavori affidatigli con passione e perizia e non ha mai dato motivo ad osservazioni da carattere tecnico.=

Ha mantenuto buona condotta politica in servizio ed è di buoni sentimenti.=

Saragoza, 30 Maggio 1939 Anno XVII°

IL DIRETTORE
(Cap.A.A. Mont. = G. Marongiu)

IMATGE 103. Certificat de l'Aviazione Legionaria a favor de Lluís Terricabres (1939). Font: Militar Territorial Tercer. Barcelona. 5120/361.

A principis de juny de 1939,

> [...] els italians ens van dir que se'n tornaven a Itàlia. Van dur pastes, galetes i vi i vam celebrar al garatge una festa de comiat la qual ningú no va saber si prendre's pel cantó alegre o pel vessant plorós [...] ens tornaren al camp de San Juan de Mozarrifar on ja no quedava gaire gent. De mica en mica els presos que corrien pels camps de concentració eren alliberats o bé enduts a edificis carceraris [...]. El dia 19 de juny, dos dies abans del meu Sant el tren m'allunyava d'aquella ciutat [Saragossa] en la qual jo em pensava haver escrit l'últim capítol de la guerra.

Un mes escàs després d'haver arribat a Mataró, en Terri va ser detingut per la Guàrdia Civil. Era el 13 de juliol de 1939.

> [...] dues bufetades de qualitat professional em van rebotre a cada galta. Vaig repetir que no sabia res, i aquesta vegada les meves paraules em van valer una nova bufetada i un empenta que, com un ninot de drap em va dur a l'altra cantonada de l'habitació [...]. A l'últim el caporal va treure un vit de bou d'un prestatge i me'l va mostrar. —*¿Tú sabes lo que es esto? Pues esto sirve para hacer cantar.* Un cop m'encertà el cul i l'altre m'esclatà a mitja esquena. Vaig caure arraulit sobre les lloses de l'habitació pres de pànic. Amb més força que els cops, em coïa la por [...]. Quan els guàrdies van conceptuar el meu cos prou estovat, em van dir: —*Bueno, mañana haremos el atestado.*

Després de l'interrogatori, Terricabres, va ser tancat al convent de les caputxines, aleshores convertit en presó, i, posteriorment, a petició pròpia, fou traslladat a la presó local.

A principis d'octubre de 1939 el van dur al Palau de les Missions, a Montjuïc.

> En entrar al Palau de les Missions la visió que em ferí els ulls va anar tan plena de continguts sinistres que la meva memòria no sabé trobar, ni en el record dels camps de presoners ni de les presons que havia visitat, una imatge que pogués aparellar-s'hi. La presó de Mataró, el convent de les Caputxines, Camposancos o Deusto eren uns balnearis ensopits, folgats i confortables si se'ls comparava amb aquell edifici que reunia cinc mil homes estampits com en una cort. De primer l'atabalament que em sotragà el cos de dalt a baix només em va permetre veure un eixam de caps que corrien amunt i avall sense aturar-se. Les orelles, burjades pel

zumzeig estrepitós que aquells homes deixaven anar, se'm van adolorir [...]. Sota el nas se'm va arrapar una ferum de suor i orins de bèsties engabiades.

El dia 4 de desembre de 1939, Lluís Terricabres fou jutjat pel Consejo de Guerra Permanente n.º 6 de Barcelona, que presidia José Ruiz Cartes, i condemnat a dotze anys de presó.[676]

El mateix dia va ser ingressat a la presó Model de Barcelona.

> L'endemà al matí em vaig adonar de la magnificència de la Model. Una gentada sorollosa es movia sense parar pels corredors, entrava i sortia de les cel·les, baixava i pujava les escales. Aviat vaig saber que érem dotze mil presos que ens trobàvem estampits dins d'aquelles parets escantellades. Quan aquell mateix dia em destinaren a la cel·la número 130, vaig haver de demanar pas per poder-hi penetrar. En aquella cel·la que l'arquitecte va concebre per una sola persona, hi vivien dotze homes estibats que de dies seien amb les cames arrupides esquena contra esquena i de nits dormien per terra amb els cossos encavalcats [...]. Al pati de la Model el gènere humà s'hi presentava amb un mostrari tan ric, tan variat que, només a base d'observar, et podien passar els matins i les tardes volant. [...] tant et podies trobar un personatge que t'expliqués les mil maneres d'estirar els rellotges d'una armilla ben grassa com el que et podia engaltar una conferència sobre els estoics grecs. [...] La Model dels anys quaranta reunia un bon nombre d'intel·lectuals del país i, jo, modestament, em vaig ajuntar als qui m'eren més assequibles [...]. Cada vespre un motorista trucava les portes de la Model duent als dits els noms dels deu companys que, a la sisena galeria, fins a l'últim segon, somiaven en l'indult.

El mes d'abril de 1941, les autoritats carceràries consultaren a les mataronines la conveniència de concedir a Lluís Terricabres la llibertat condicional. Respongueren, el 25 d'abril del mateix any: «No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de las beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad». Fou alliberat el mes d'octubre següent. Havia estat dos anys a la presó Model.

676. GIMÉNEZ, *Mataró (1939-1945)*, p. 746.

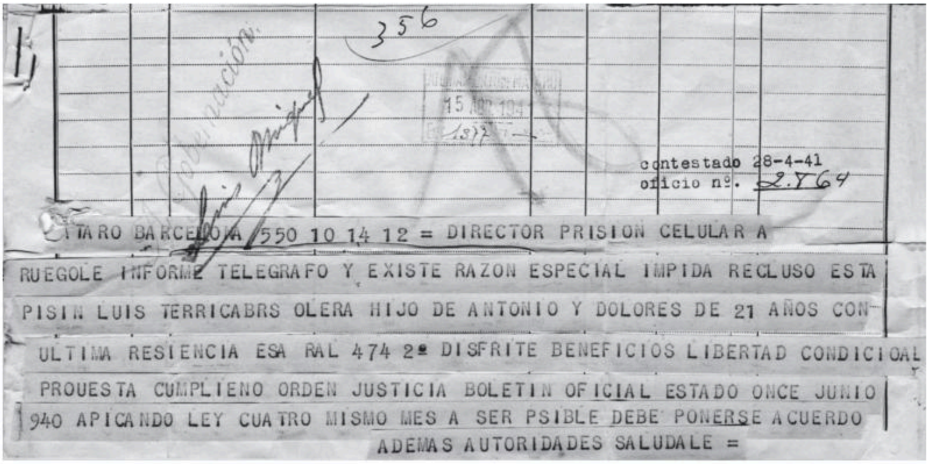
356

contestado 28-4-41
oficio nº. 2.764

...TARO BARCELONA 550 10 14 12 = DIRECTOR PRISION CELULAR A
RUEGOLE INFORME TELEGRAFO Y EXISTE RAZON ESPECIAL IMPIDA RECLUSO ESTA
PISIN LUIS TERRICABRS OLERA HIJO DE ANTONIO Y DOLORES DE 21 AÑOS CON
ULTIMA RESIENCIA ESA RAL 474 2º DISFRITE BENEFICIOS LIBERTAD CONDICIONAL
PROUESTA CUMPLIENO ORDEN JUSTICIA BOLETIN OFICIAL ESTADO ONCE JUNIO
940 APICANDO LEY CUATRO MISMO MES A SER PSIBLE DEBE PONERSE ACUERDO
ADEMAS AUTORIDADES SALUDALE =

IMATGE 104. Consulta a l'Ajuntament de Mataró sobre la llibertat condicional a Lluís Terricabres (1941).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-610.[677]

Tanmateix, la lleva de 1939 a la qual pertanyia en Terri, segons les noves autoritats, havia de fer el servei militar.

> Els amics de l'Ajuntament em van dir que no podien traspaperar per més temps la meva cartilla. [...] si jo m'havia forjat il·lusions de passar un servei militar normal és que encara era un pipioli que vivia als llimbs i no sabia la mena de pa que es rosegava en l'Espanya de Franco. Només saber que jo havia passat un parell d'anys a la presó, el funcionari militar encarregat de quintar els reclutes em va llençar una llambregada que admetia pocs dubtes sobre el seu significat. Em va fer posar en un racó, separat de la resta de companys, i se'm va comunicar que el servei el faria en Batallons de Treballadors Castigats a l'Àfrica.

Això degué esdevenir-se durant l'any 1943.

L'estada a aquests batallons durant dos anys fou tan dura per a l'autor de tot aquest relat que es negà a detallar, amb la prolixitat que ho havia fet anteriorment, les situacions viscudes i les penalitats sofertes. Sí que explicita que estigué a Ain, El Agaz i Tetuan. Clou la seva narració amb unes colpidores frases que fan innecessària cap altra paraula:

677. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-610.

> Vaig viure escenes de violència vermella, borratxeres èpiques, crueltats filles del caprici. Vaig ser tocat de la degradació humana. A l'Àfrica vaig desitjar morir com mai no ho havia desitjat.

Va ser definitivament llicenciat la tardor de 1945.

En aquest moment, a Europa, els règims nazi-feixistes havien estat abatuts. A Espanya, el franquisme havia d'encarar noves estratègies per sobreviure.

VI.2.6. *La repressió en l'àmbit professional*

La persecució sistèmica que el franquisme feu de tots els qui no s'adheriren al seu cop d'estat no afectà únicament les persones que havien pres les armes defensant la legalitat republicana. El personal civil de les zones conquerides fou investigat a partir de processos de depuració duts a terme tant entre els membres de l'Administració pública com en els pertanyents a institucions d'àmbit privat. Un des exemples més coneguts és la depuració en els diversos nivell de l'ensenyament, des dels mestres fins als catedràtics universitaris.[678]

Els registres de la policia mataronina guarden el testimoni d'aquesta repressió tant en les demandes que rebien en aquest sentit, per part de diversos tribunals depuradors, com en els informes que elaboraven.

El primer grup a ésser investigat fou el dels mestres d'ensenyament primari que restaren a la ciutat després de l'entrada de les tropes franquistes. Un membre d'aquest col·lectiu a qui la Policia Municipal seguí la petja fou Miguel Campuzano García.

Segons Ignacio C. Soriano,[679] Miguel Campuzano havia nascut a Valladolid l'any 1894, obtingué el títol de mestre l'any 1912 i obrí escoles racionalistes a la seva ciutat natal i a Vigo, on s'adherí a l'ideal llibertari. L'any 1924, la Federació Local de Sindicats de la CNT de Sant Feliu de Guíxols li oferí la direcció de l'escola racionalista d'aquesta població. A la fi de la dictadura de Primo de Rivera fou detingut per «anarquista peligroso». Intervingué com a periodista en nombroses publicacions de l'època. A l'inici de l'etapa republicana se li oferí la direcció de «la es-

678. Pablo, «La depuración»; Marquès, «Ensenyament republicà».
679. Soriano, *Diccionario*.

cuela-ateneo racionalista» de Mataró, vinculada al Sindicat del Vidre de la CNT. Tenia tres grups escolars i onze professors. A Mataró participà activament en el debat polític a través d'articles al diari *Llibertat*.[680] A la fi de la guerra s'exilià a Veneçuela, on tingué una intensa activitat periodística que li valgué el Premio Nacional de Periodismo l'any 1963. Morí a Caracas l'any següent.

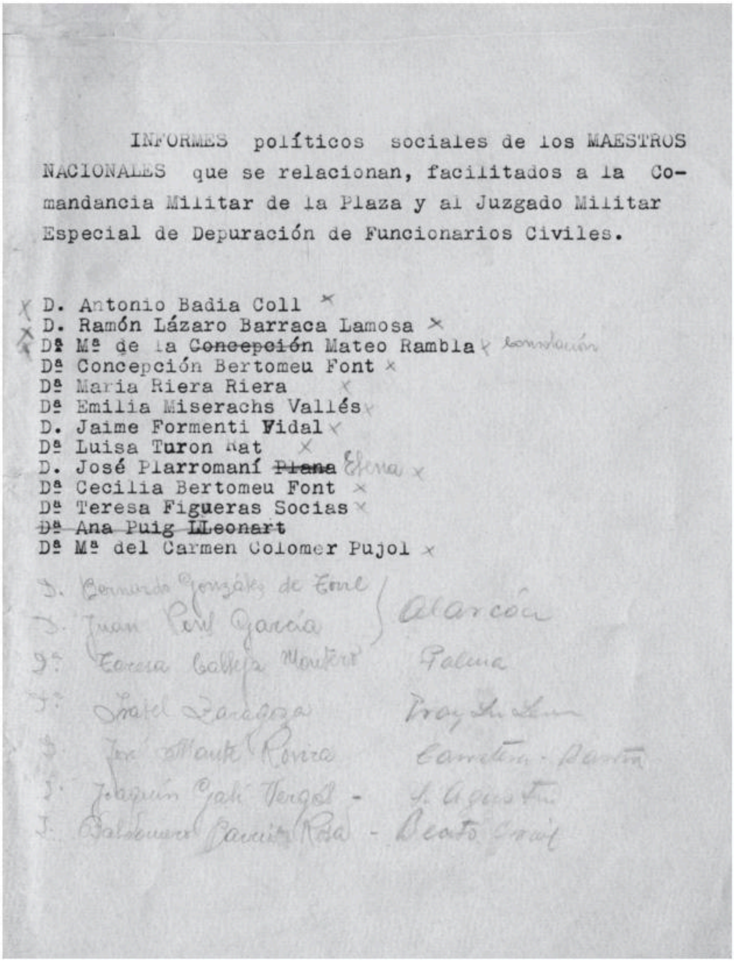

INFORMES políticos sociales de los MAESTROS NACIONALES que se relacionan, facilitados a la Comandancia Militar de la Plaza y al Juzgado Militar Especial de Depuración de Funcionarios Civiles.

D. Antonio Badia Coll
D. Ramón Lázaro Barraca Lamosa
Dª Mª de la ~~Concepción~~ Mateo Rambla
Dª Concepción Bertomeu Font
Dª Maria Riera Riera
Dª Emilia Miserachs Vallés
D. Jaime Formenti Vidal
Dª Luisa Turon Rat
D. José Plarromaní ~~Plana~~
Dª Cecilia Bertomeu Font
Dª Teresa Figueras Socias
~~Dª Ana Puig LLeonart~~
Dª Mª del Carmen Colomer Pujol

IMATGE 105. Llista de mestres a qui s'havia incoat algun informe polític.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-524-03.

680. A tall d'exemple es poden veure fragments de la seva obra periodística a GIMÉNEZ, *Mataró (1939-1945)*, p. 59 i 70-71.

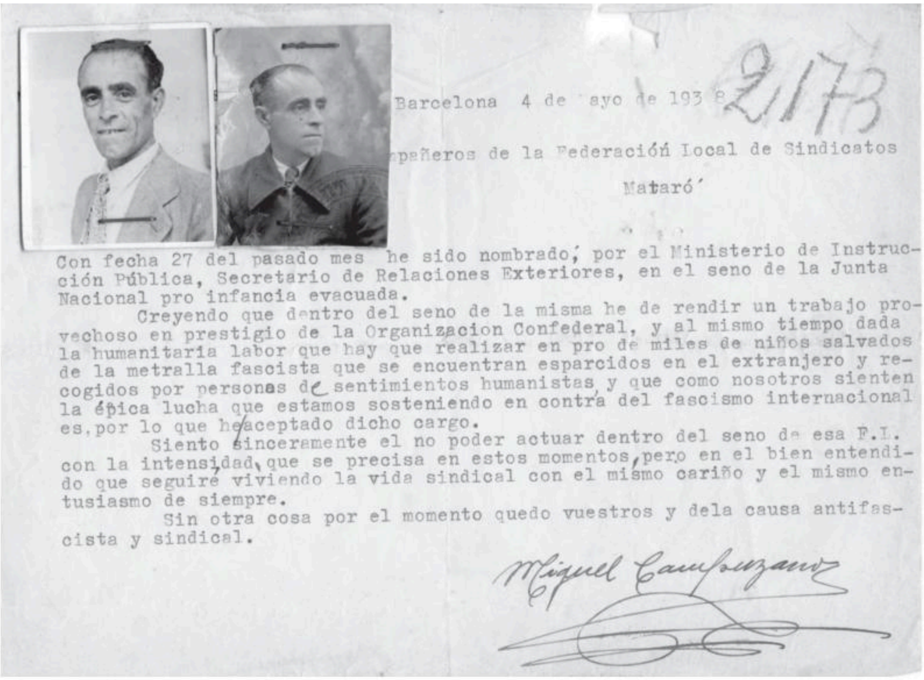

Barcelona 4 de ayo de 1938 2173

pañeros de la Federación Local de Sindicatos

Mataró

Con fecha 27 del pasado mes he sido nombrado, por el Ministerio de Instrucción Pública, Secretario de Relaciones Exteriores, en el seno de la Junta Nacional pro infancia evacuada.

Creyendo que dentro del seno de la misma he de rendir un trabajo provechoso en prestigio de la Organizacion Confederal, y al mismo tiempo dada la humanitaria labor que hay que realizar en pro de miles de niños salvados de la metralla fascista que se encuentran esparcidos en el extranjero y recogidos por personas de sentimientos humanistas y que como nosotros sienten la épica lucha que estamos sosteniendo en contra del fascismo internacional es, por lo que he aceptado dicho cargo.

Siento sinceramente el no poder actuar dentro del seno de esa F.L. con la intensidad, que se precisa en estos momentos, pero en el bien entendido que seguiré viviendo la vida sindical con el mismo cariño y el mismo entusiasmo de siempre.

Sin otra cosa por el momento quedo vuestros y dela causa antifascista y sindical.

Miguel Campuzano

IMATGE 106. Carta de Miguel Campuzano adreçada a la Federació Local de Sindicats de Mataró (1938).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2911-2173.

L'informe de la policia mataronina reflectia la seva actuació a la ciutat de forma sintètica.

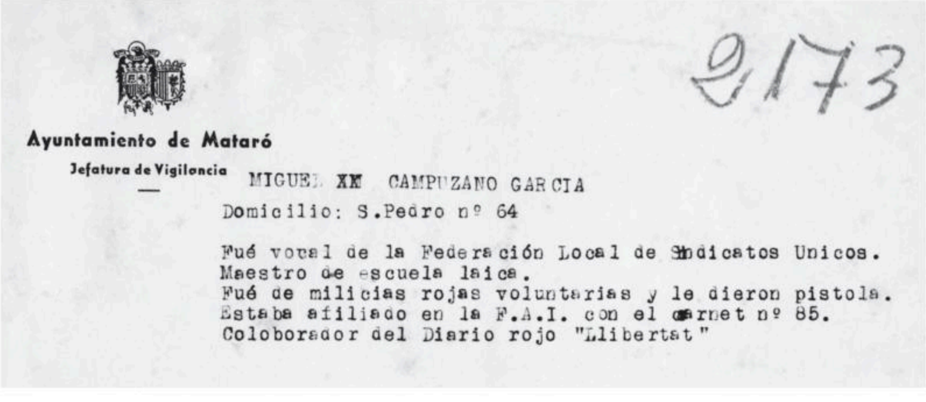

2173

Ayuntamiento de Mataró

Jefatura de Vigilancia

MIGUEL XX CAMPUZANO GARCIA

Domicilio: S.Pedro nº 64

Fué vocal de la Federación Local de Sindicatos Unicos.
Maestro de escuela laica.
Fué de milicias rojas voluntarias y le dieron pistola.
Estaba afiliado en la F.A.I. con el carnet nº 85.
Coloborador del Diario rojo "Llibertat"

IMATGE 107. Informe de la Prefectura de Vigilància de Mataró sobre Miguel Campuzano.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2911-2173.

I també recollí una carta que Campuzano havia tramès als seus companys de la Federació Local en haver estat per al Govern republicà un càrrec a la «Junta Nacional pro infancia evacuada».

De l'ensenyament secundari s'investigà Manuel Oliveras Dalmau, que en l'Exèrcit Popular assolí la graduació de capità i a la fi de la guerra era en un camp de concentració. De l'institut local, se'n depurà el porter, Pere Picón Abril, i un segon porter, Joan Gallaguet Moré, fou denunciat: «Públicamente se permitió tachar a diferentes alumnos como "Cavernícolas y Fascistas"».

Altres organismes de l'Administració pública feren el mateix amb els seus funcionaris. Així, el «Juez Instructor del Juzgado Especial de Correos» s'interessà per conèixer el comportament de Francesc Xavier Gimeno Riu, que havia estat l'administrador d'aquest organisme a Mataró.

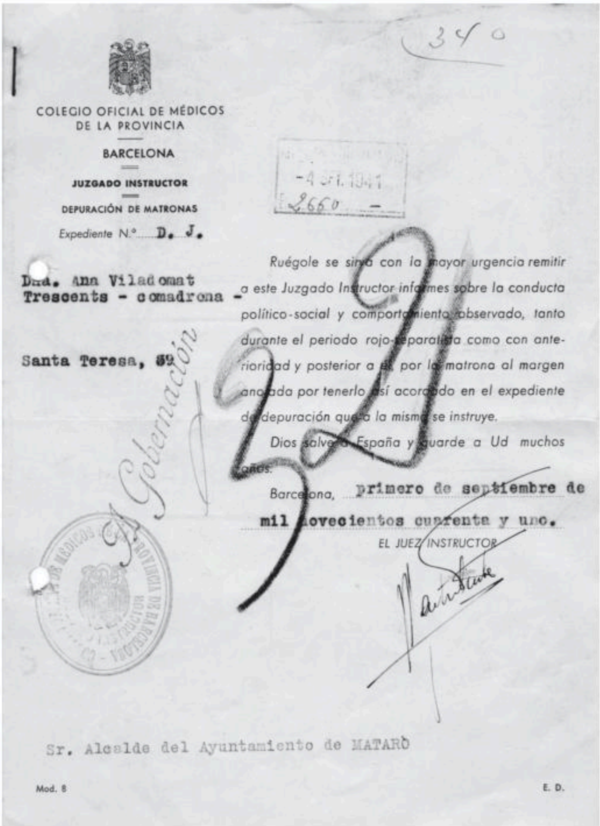

340

COLEGIO OFICIAL DE MÉDICOS
DE LA PROVINCIA

BARCELONA

JUZGADO INSTRUCTOR

DEPURACIÓN DE MATRONAS

Expediente N.º D. J.

-4 SET. 1941
2660

Dña. Ana Viladomat Trescents - comadrona -

Santa Teresa, 59

Gobernación

Ruégole se sirva con la mayor urgencia remitir a este Juzgado Instructor informes sobre la conducta político-social y comportamiento observado, tanto durante el periodo rojo-separatista como con anterioridad y posterior a él por la matrona al margen anotada por tenerlo así acordado en el expediente de depuración que a la misma se instruye.

Dios salve a España y guarde a Ud muchos años.

Barcelona, primero de septiembre de mil novecientos cuarenta y uno.

EL JUEZ INSTRUCTOR

Sr. Alcalde del Ayuntamiento de MATARÓ

Mod. 8 E. D.

IMATGE 108. Petició d'informes sobre la llevadora Anna Viladomat Trescents (1941). Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-610.

Institucions d'àmbit privat, com per exemple el Col·legi de Metges de Barcelona, crearen tribunals específics per a la depuració dels seus membres. Fins i tot s'arribà a constituir un «Juzgado Instructor» destinat a la «Depuración de Matronas». Tres d'aquestes llevadores foren objecte d'investigació d'aquest tribunal a Mataró: Dolors Carlos Galès, Irene Boba Rigola i Anna Viladomat Trescents.

De la darrera, l'informe policial indicà que abans del sollevament militar ja era d'esquerres i que, «una vez estallado aquel se incautó de la clínica ISSA, se constituyó en directora de la misma, despidió al personal que le pareció y organizó el sindicato de la CNT sanitario, siendo ella delegada de las comadronas».

Empreses com Riegos y Fuerzas del Ebro, S. A. establiren, també, les seves pròpies comissions depuradores. En el cas de Mataró, investigaren Alfons Terra Roig, que havia estat del comitè de control de l'empresa a aquesta localitat.

VI.2.7. *La investigació policial sobre les dones*

L'extensa recerca duta a terme per la Policia local ha permès identificar un grup molt minoritari, però significatiu, de dones que varen ser objecte de l'atenció de les forces repressives.

S'han pogut documentar una cinquantena de dones que foren investigades en relació amb la seva actuació política. D'aquestes, una dotzena havien estat perseguides o empresonades per les autoritats republicanes durant la guerra. Cal destacar-ne Teresa Bertran Font, mestressa de casa i membre de la Comunión Tradicionalista que, a la fi de la guerra, fou reconeguda com a Dama de España. Teresa Cabot Sala, Magdalena Roure Jané i Dolors Casabella Sala foren empresonades l'any 1938[681] i, després de 1939, foren reconegudes com a membres de l'Hermandad de Ex-Cautivos. Encarnació Roig Sabaté i Antònia Guixà Roig, mare i filla, foren processades pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció de Catalunya.

681. GIMÉNEZ, *Mataró (1939-1945)*, p. 174.

IMATGE 109. Consol Nogueras, 1937.
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC, 2907-619.

A l'altra extrem de l'espectre ideològic hi trobaríem persones de relleu polític com Consol Nogueras Seda, primera regidora de la història de Mataró,[682] o Leocàdia Bellavista, militant històrica de la UGT, processada i condemnada, entre altres coses, per vestir «uniforme de miliciana, con pantalón y correaje y con pistola». Fou sentenciada a nou anys de presó major[683] i, l'any 1941, es trobava «en prisión atenuada» al seu domicili. En aquesta data, el director de la Prisión Provincial de Mujeres demanà a les autoritats locals si, en aplicar-li els beneficis de la llibertat condicional, podia restar a Mataró o bé «si considera se le ha de aplicar el destierro a más de 250 Km». Es resolgué que podia estar-se a la ciutat.[684]

En un cas similar, el director de l'esmentada institució carcerària sol·licitava informes sobre la persona que estava disposada a acollir en el seu domicili i a donar feina a Elisa Bosque Ortega, també en situació de llibertat condicional. La resposta de les autoritats locals, en aquest cas, fou ambivalent.[685]

682. COLOMER, *Consol Nogueras.*

683. GIMÉNEZ, *Mataró (1939-1945)*, p. 329.

684. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, AC 2907-622.

685. «Francisco Vila Esgleas (...) es persona de sanas costumbres y honrado, si bien es de conducta mala en lo que se refiere a política y está dispuesto a facilitar ocupación

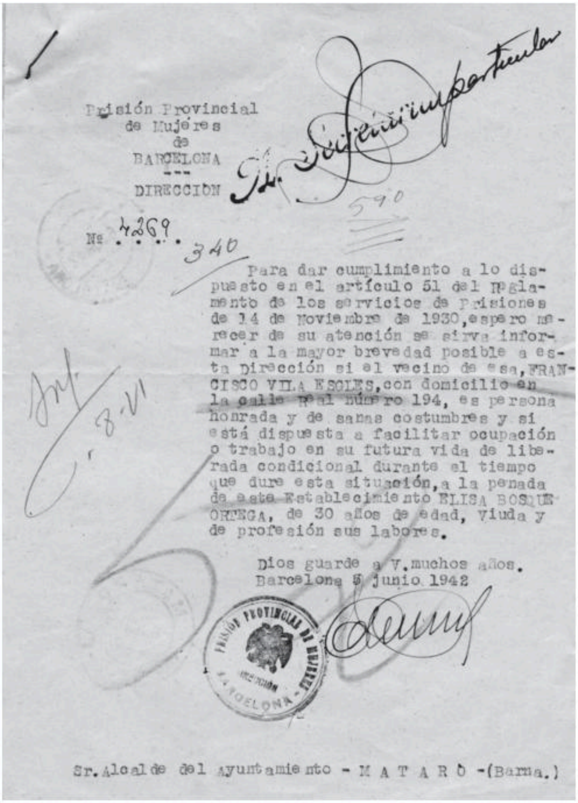

Prisión Provincial
de Mujeres
de
BARCELONA

DIRECCIÓN

Nº 4269. 340

Para dar cumplimiento a lo dispuesto en el artículo 51 del Reglamento de los servicios de Prisiones de 14 de Noviembre de 1930, espero merecer de su atención se sirva informar a la mayor brevedad posible a esta Dirección si el vecino de esa, FRANCISCO VILA ESCLES, con domicilio en la calle Real número 194, es persona honrada y de sanas costumbres y si está dispuesta a facilitar ocupación o trabajo en su futura vida de liberada condicional durante el tiempo que dure esta situación, a la penada de este Establecimiento ELISA BOSQUE ORTEGA, de 30 años de edad, viuda y de profesión sus labores.

Dios guarde a V. muchos años.
Barcelona 5 junio 1942

Sr. Alcalde del Ayuntamiento - M A T A R Ó -(Barna.)

IMATGE 110. Carta de la Presó Provincial de Dones de Barcelona a l'alcalde de Mataró (1942).
Font: Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-610.

Cal destacar, també, el nom de Basilisa Agut Vilanova, que fou infermera a l'«Hospital Internacional de esta Ciudad», o Josepa Besteiro, que feu la mateixa tasca a la Columna Medrano.

Aurora Peiró Olives també meresqué l'atenció policial. El seu informe exposava: «Encargada de la sección femenina del Horno del Vidrio de ideas anti-religiosas [...] es de ideas netamente anarquistas».

Alguna dona vinculada al món de la prostitució també va ser investigada, no tant per l'activitat que duia a terme com per les seves opinions polítiques. Fou el cas de la ciutadana francesa Joana Lafargue.[686]

---

a la liberada condicional Elisa Bosque Ortega». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró,GOB-610, 12.6.1942.

686. Propietària d'una «casa de lenocinio (...) dedicándose a la trata de blancas y

VI.3. Les confiscacions

És prou conegut que la dictadura franquista estructurà la seva repressió contra les persones a través dels tribunals militars que aplicaren el delicte de rebel·lia —fent una manipulació immoral del dret— contra les persones que havien defensat la legalitat republicana.

Però aquestes mateixes persones perseguides o les entitats que les representaven foren objecte d'una altra persecució afegida a l'anterior que cercava bàsicament la confiscació dels seus béns. És per això que el franquisme creà la Llei de Responsabilitats Polítiques el 9 de febrer de 1939. L'aplicació d'aquesta llei a Mataró ja ha estat estudiada pel que fa a les persones físiques.[687] Tanmateix, tingué també efectes sobre les persones jurídiques i els béns que tenien. Es constituí a Barcelona un jutjat específic «para la incautación de los Bienes de las entidades políticas y sindicales constitutivas del llamado Frente Popular, así como de los partidos y agrupaciones aliados y adheridos» i el 3 d'agost de 1939 ordenà a les autoritats mataronines «formalizar acta circunstanciada de la incautación de dichos bienes los que depositará en persona o entidad abonada y a disposición de este juzgado».[688]

El 20 de setembre del mes següent, el cap de la Guàrdia Municipal, Màxim Gutiérrez, trametia a l'Alcaldia un informe on detallava els béns que es trobaven en la situació requerida pel jutge del tribunal de responsabilitats polítiques. L'informe s'iniciava amb la descripció de les propietats de la Unión de Cooperativas de Mataró. Aquesta entitat, segons el cap de la Guàrdia Municipal, «en sus estatutos consta que tiene que ser apolítica [...] siendo totalmente todo lo contrario, puesto que a la práctica sindicalmente todos sus componentes estaban en la U. G. T. y C. N. T. F. A. Y. [sic] siendo uno de los locales que se incubó el Frente Popular, adhiriéndose más tarde con todo entusiasmo al mismo».[689] Un primer lo-

---

en numerosas ocasiones se ha pronunciado públicamente en contra del Glorioso Movimiento Nacional y de sus Jerarquías». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró. GOB-607.

687. Giménez, *Mataró (1939-1945)*, p. 218.

688. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 3.8.1939.

689. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 13.4.1940.

cal estava ubicat a la part alta de la Riera —davant la Sala Cabanyes— i en el moment de redactar l'informe servia de seu a l'Auxili Social. Un altre era la finca urbana situada al carrer de Sant Felicià, números 24 al 30, coneguda com a Cafè de Mar. I un altre immoble al carrer Cristina, números 23 al 29.

Seguia la descripció de la Casa del Poble, situada al carrer Santa Marta fent xamfrà amb l'actual plaça de les Tereses.

L'Asociación Fabril de Obreros de Géneros de Punto era titular d'una finca situada al carrer Nou de les Caputxines, número 10. L'informe de la Policia local deia d'aquesta institució que s'havia associat a la CNT «y fue algún tiempo disidente de la misma ingresando en el llamado grupo de los "Treinta". Al iniciarse nuestra gran Cruzada, volvieron a refundirse en una con el mismo nombre primitivo. En dicha Sindical se había editado un semanario titulado: "Albada" de carácter anarquista».[690]

De Josep Rabat i Simón, membre d'Acció Catalana Republicana i alcalde de Mataró l'any 1933, es confiscà la casa número 17 de la plaça de Cuba.

La Cooperativa Española de Casas Baratas era propietària de la casa número 50 del carrer de Sant Agustí, on havia residit «el diputado comunista J. Comas Jó».[691]

Hi havia també dues cases, una al carrer de la Concepció número 33 i l'altra al carrer Meléndez número 15, inscrites a favor de la Cooperativa de Consumo La Estrella, entitat que tenia un saldo a la Caixa d'Estalvis de 14 pessetes.

De les Cristalleries de Mataró, l'informe municipal en destacà l'Escuela Racionalista. Se n'indicava que «fue precisamente montada al estilo de Escuela Moderna bisexual y de carácter anarco-comunista, siendo todos los alumnos hijos de tales padres».[692] L'acta de confisca-

690. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 13.4.1940.

691. Un informe posterior assenyalava que aquesta casa «mediante sorteo de los socios de la misma [la cooperativa] fue adjudicada al Diputado Socialista Jaime Comas Jo (actualmente vive en ella un empleado municipal que en su día el Muy Iltre. Sr. Juez de Instrucción del Partido le designó para que la habitase)». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 3.8.1939.

692. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 13.4.1940.

ció descriu tot el que s'hi trobà.[693] Un informe indicava que aleshores l'edifici estava «desalojado» i es proposava fer-ne «albergue nocturno para pobres».[694]

Tots els béns confiscats foren posats en mans de Josep Pons Montanari, responsable del CNS.

En aquest àmbit de les confiscacions hi hagué un cas paradigmàtic que permet copsar fins a quin punt l'arbitrarietat més absoluta esdevenia el criteri per perseguir persones o institucions. Fou aquesta la situació en què es trobà la Moderna Fraternitat. Es tractava d'una societat cultural i recreativa que tenia la seu en un edifici, relativament modern, situat al xamfrà entre el carrer de Cuba i el carrer Beat Oriol. *A priori* no tenia una significació política definida i, per tant, continuà la seva activitat amb normalitat fins a l'any 1941.

El 7 de maig d'aquest any, el cap de la Guàrdia Municipal signava un informe sobre els membres de la seva junta.[695] De tots, menys de Jaume Cucurell, s'indicava que «no se le conoce antecedentes en con-

693. «En la ciudad de Mataró a veinte de febrero de mil novecientos cuarenta, delegado por el Sr. Alcalde D. Juan Brufau Cusidó se han constituido en el edificio en que estaba instalada la "Escuela Racionalista" de la presente ciudad, que formaba parte del Frente Popular hasta su ocupación por las fuerzas del Ejército Nacional, (...) el Teniente de Alcalde D. José Montasell Casellas, asistido por D. José Solá Sanfeliu, Secretario substituto, el funcionario D. José Comas y el portero de maza Joaquín Romero Oliver, se han presentado en el referido edificio al objeto de formalizar acta circunstanciada de incautación de los bienes del local que ocupaba en la citada fecha la "Escuela Racionalista". El edificio situado en la calle Prat de la Riba está señalado con el número 72, está compuesto de un xalet con verja de hierro y entrada en la mentada calle. Dicho edificio sirvió de alojamiento a las fuerzas del Ejército Nacional, que quedaron de guarnición después de la liberación de esta ciudad (...). Consta de bajo y un piso, con tres dependencias en el bajo y dos en el piso. En la planta baja se encuentran los siguientes objetos.- Un pupitre para maestro.- veinte pupitres bipersonales para alumnos.- una esfera geográfica.- una pizarra y mapas escolares. En el primer piso se encuentran los siguientes utensilios.- Una mesa grande.- diez pupitres alumno bipersonales.- tres cuadros de enseñanza.- una pizarra y tres perchas de pared». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. CEN-05-06. 20.2.1940.

694. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-524-01. 13.4.1940.

695. La junta estava integrada per Jaume Cucurell Lleonart, Josep Gudayol Blanchart, Joan Claret Claret, Gaietà Gasull Calvet, Emili Palomar Solà, Lluís López Rubí i Josep Girbau Font. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-366-01. Mentre no s'indiqui el contrari, les referències següents pertanyen al mateix lligall.

tra del G. M. N.». De Cucurell s'indicava que simpatitzava amb els partits d'esquerres, mentre que Gudayol ho era dels de «derechas». Claret i Gasull tindrien afinitat amb Esquerra Republicana i Palomar amb el Partit Socialista.

El dia 5 de juny de 1941, un escrit del Govern Civil adreçat a l'alcalde de Mataró li comunicava que la Moderna Fraternidad no podia continuar exercint les seves activitats atès que «tanto el citado Sr. Cucurell como los demás componentes de la Comisión tienen que dejar de figurar en la misma por resultar, según sus antecedentes políticos sociales, no ser verdaderos adictos al Glorioso Alzamiento».[696] Quatre dies després, l'alcalde de Mataró trametia l'ordre de clausura, «quedando en poder de mi Autoridad las llaves del edificio y toda la documentación de dicha Sociedad».

L'11 de juny del mateix any es prengué inventari dels béns de l'entitat. A la planta baixa s'hi detallaren els elements propis d'un cafè: 163 cadires, 53 taules de cafè, vuit taulers de jugar a cartes, una cafetera i una nevera elèctriques, mostrador, miralls, botes, ampolles, diferents tipus de copes i plats, etc. Al primer pis s'hi trobaren 180 cadires, un piano, l'estendard de la Sociedad Coral Recreativa, quatre taules d'escriptori, una biblioteca amb 187 llibres, una vitrina amb l'estendard del Coro de la Armonía Mataronense, nou taules de cafè, quatre taules per al joc de cartes, una «mesa de billar ruso», dues taules de ping-pong, etc. Aquest espai solia utilitzar-se com a sala de ball. Tots aquests elements defineixen prou bé les característiques de la institució.

El març de 1942, la primera autoritat local signava un informe sobre l'entitat que era una veritable declaració d'hostilitats. A l'argumentari del document es donen la mà l'arbitrarietat més absoluta amb l'exercici abjecte de l'autoritat.[697]

696. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-366-01. 5.6.1941.

697. «...la entidad denominada "Moderna Fraternidad" estaba constituida desde su iniciación por elementos de filiación izquierdista, salvo contadas excepciones, su ideario era laico y su actuación completamente contraria a los postulados del Glorioso Movimiento Nacional. A la liberación de la Ciudad por el Ejército Nacional, la mayoría de sus dirigentes y algunos socios de la entidad huyeron a Francia para evadir la justicia del Generalísimo. En épocas de actuación electoral, era conceptuado como centro de propaganda de elementos marxistas y de dirigentes de partidos de izquierda. Esta entidad no ha sido nunca frecuentada por las personas que han demostrado su entera simpatía y adhesión a los partidos derechistas, de respeto a la Religión, y actualmente por su entu-

Amb posterioritat a aquestes dates, Jaume Cucurell hagué de negociar reiteradament amb les autoritats tant la clausura de l'entitat com la liquidació dels seus béns. En alguns moments, l'edifici fou utilitzat per emmagatzemar farratge dels animals de la caserna local, havent de denunciar Cucurell el perill d'incendi que suposava per l'edifici.[698] L'any 1952, l'edifici passà a ser de titularitat municipal per compra a la «Ponencia Liquidadora de la Asociación "La Moderna Fraternidad"». El preu satisfet fou de 300.000 pessetes.[699]

---

siasmo a la obra renovadora del Movimiento Nacional Sindicalista. La entidad informada no cumplía ninguna finalidad específica, cultural sino era meramente recreativa. Con motivo de la Procesión de la Octava de Corpus, que pasaba delante del local de la misma, se produjo un pequeño incidente entre componentes del Frente de Juventudes y los socios de dicha entidad, los cuales permanecieron jugando a cartas sin hacer caso ni respetar el paso de la Procesión. Últimamente, por los individuos que se reunían en el local de dicha entidad y las conversaciones que sostenían, contrarias a nuestro Glorioso Movimiento Nacional, fue considerado como un peligro para el orden público el funcionamiento de tal lugar de reunión de sujetos de ideología izquierdista». Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-366-01. 12.3.1942.

698. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. GOB-366-01. 24.10.1949.

699. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. FOM-0916-01.

CONCLUSIONS

A Mataró, el 27 de gener de 1939, es tancava un cicle històric que s'havia iniciat el 14 d'abril de 1931 i se n'iniciava un de nou que perduraria prop de quaranta anys.

La proclamació de la República havia significat, per a diversos sectors socials, l'inici d'un model polític amb un ampli marc de llibertats individuals i col·lectives que haurien hagut de fer de tornaveu de les aspiracions dels sectors socials, tradicionalment més desafavorits, a la recerca d'unes condicions de vida semblants a les dels països europeus més avançats. Alhora, Catalunya veuria reconeguda la seva personalitat jurídica i política seguint les aspiracions del catalanisme polític.

El 27 de gener de 1939, però, s'inicià a Mataró la instauració, *manu militari*, d'una realitat diametralment oposada a l'anterior.

En primer lloc, i determitant, el canvi de situació tingué lloc per la victòria de la facció en conflicte que, amb el suport armat de tropes italianes i el favor nazi, s'havia sollevat contra el Govern legítim de la República.

Això feu que el programa polític que s'intentà imposar a Mataró estigués directament impregnat de la ideologia que imperava en aquells moments a Itàlia i Alemanya. No és una anècdota que el nou Ajuntament mataroní sol·licités les fotografies de Hitler i Mussolini per installar-les a la seu del Govern local. I, a la vegada, això potencià la figura del general Franco donant-li un protagonisme polític que anihilava qualsevol altra referència en aquest sentit. El cabdillisme «por la gracia de Dios» substituïa qualsevol referència a quelcom similar a una democràcia parlamentària.

En el nou ideari polític imposat, de tipus monolític i vertical, un concepte esdevingué clau: «...en España se ha restablecido totalmente el principio de Autoridad estableciendo la omnisciencia cívica de las Jerar-

quías [...] sus órdenes son siempre buenas y desde luego, mejores que las ocurrencias personales».[700]

D'aquesta manera, el Govern de Mataró fou concedit a aquelles persones, pertanyents majoritàriament a la petita i mitjana burgesia, que s'adheriren als nous postulats, bé per convicció ideològica, bé per altres interessos.

Però el fet que compartissin una mateixa ideologia no equivalia a dir que tinguessin els mateixos interessos. Les successives gestores que es trobaren al front del Govern local patiren serioses tensions internes que motivaren una ràpida rotació en la primera magistratura local. Les persones que accediren al Govern ciutadà procedien de diferents sectors dins del conglomerat que s'autodefinia com a Movimiento: excombatents, expresos, falangistes, carlins. Més que diferències ideològiques fonamentals, el que els enfrontà seriosament a Mataró fou la lluita per tal d'accedir a les places de l'Administració local. Els responsables de la gestió diària es trobaren en el dilema de procedir a la depuració dels funcionaris i empleats, tal com exigien els nouvinguts a la política local, o el risc de paràlisi de l'Administració que podia implicar la depuració massiva de les persones que hi havien treballat durant l'etapa republicana.

En una ciutat que havia experimentat un discret creixement de població en els anys estudiats a causa de la immigració procedent de diferents punts de l'Estat espanyol, un dels problemes fonamentals per a la majoria dels seus habitants fou subvenir a les necessitats alimentàries. Els estralls de la guerra en el sistema productiu, més la política d'autarquia practicada pel règim, provocaren una situació absolutament deficitària en l'abastament dels queviures més bàsics. El regidor Trinitat Cruzate ho definí amb una frase irrebatible: «Se pasan los días sin poder comer ni garbanzos ni judías».[701]

Per pal·liar mínimament la situació, les autoritats crearen el sistema de racionament que permetia, teòricament, una distribució equitativa dels productes alimentaris disponibles a totes les persones. Tanmateix, la corrupció imperant permeté el desenvolupament d'un mercat negre de productes que es sostreien dels circuits legals —l'estraperlo— i es venien a les persones que tenien la suficient capacitat econòmica per comprar-los.

700. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*, núm. 129, 12 de febrer de 1940.

701. Trinitat Cruzate, regidor. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 13.10.1939.

Així, la fam d'uns permetia l'acumulació de riquesa d'altri i l'aparició de noves fortunes que emergien enmig de la misèria generalitzada.

Aquesta problemàtica fou particularment escandalosa en la gestió del pa i de les patates. Del primer, en algun moment, se'n sostreia pes en les unitats que es posaven a la venda. Pel que fa al segon, la important collita del tubercle primerenc de la comarca alguna vegada fou segrestada per les autoritats centrals per tal de dedicar-la a l'exportació i la població s'hagué de resignar a consumir el producte que es pogués localitzar de la collita anterior.

Més enllà de la disponibilitat de productes alimentaris existia la problemàtica de la capacitat adquisitiva dels salaris. En aquest treball s'ha pogut establir per a l'any 1941 un jornal mitjà de 12,52 pessetes. Amb aquest import es podien comprar dotze quilograms de pa o setze de patates, però només tres quilograms de bacallà o un quilogram escàs de carn de xai. Sempre que aquests productes es trobessin disponibles. I, en aquest context, la manca de matèries primeres feu que no tots els obrers poguessin treballar les setmanes senceres, amb la qual cosa l'atur incrementava la precarietat dramàticament.

A les dificultats alimentàries s'hi afegiren les sanitàries, que flagel·laren la població en forma de tifus, verola o sarna, propiciades per la situació de misèria material en la qual vivia una part important de la població.

Aquestes circumstàncies feren que àmplies capes de la població mataronina visquessin en una situació de depauperació com a resultat de la guerra i de les polítiques endegades pels qui s'havien fet amb la victòria.

Heus-ne ací algunes xifres. L'any 1944 s'elaborà un padró de famílies pobres que n'aplegà 578. Una institució, de llarga tradició assistencial a Mataró com el Restaurant Sant Joaquim, durant el mes de novembre de 1939 serví 10.892, àpats, el que significa que 363 persones hi soparen, cada vespre, de mitjana. Una altra institució, vinculada directament a la Falange, l'Auxilio Social, donava sopar a mil criatures el 5 de gener de 1940.[702]

En paral·lel a aquesta precarització de les condicions de vida dels ciutadans, s'avançà decididament en una ofensiva ideològica de signe totalitari i reaccionari en tots els àmbits: el vestir, la llengua, les idees religioses, allò que era i allò que no era «moral», etc. Vegem-ne alguns exemples.

En l'àmbit de l'ensenyament, en el qual en l'etapa republicana s'havien dut a terme importants experiències pedagògiques de caire innova-

702. *Hoja Oficial de la FET y de las JONS de Mataró*. Pascua Pentecostés, 1940.

dor, s'imposà la reacció dura i pura. A tall simbòlic s'intentà implantar l'hissat i la baixada de la bandera amb el cant de l'himne nacional per part de tota la comunitat educativa, o la presència a les aules del sant-crist i de la imatge del dictador. Els alumnes de secundària hagueren de passar una revàlida per convalidar els estudis fets a l'etapa republicana en la qual s'inclogueren obligatòriament les assignatures de religió i llatí. Tanmateix, un dels punts clau de la reacció educativa fou el rebuig absolut a la «concurrencia bisexual de alumnos»,[703] que tingué com a conseqüència que a Mataró l'alumnat femení restés sense possibilitat de cursar estudis secundaris.

Per pal·liar aquesta situació, les ments més benpensants del Govern municipal idearen un artefacte educatiu per atendre les noies en aquesta situació. L'anomenaren Academia Cultural Femenina i havia d'oferir «desde las primeras letras, enseñanza nocturna para sirvientas, obreras de fábricas, enfermeras, puericultura, maternología, etc.».[704]

I és que, dins la cosmovisió franquista, la dona tenia un paper destacat, però profundament ancorat en els esquemes més tradicionals i arcaics de la societat del seu temps. Valors com la puresa, l'honestedat, l'«honor», l'obediència, la fidelitat a la família, la llar com a univers de realització personal, es convertiren en categories morals exigibles a tota la població femenina. I, per contra, totes les dones que no s'ajustessin a aquests requisits restaven marginades i bandejades, si més no, del consens social. Però la realitat s'imposava amb tota la contundència possible sobre totes les dones i estava impregnada d'un masclisme arcaic i elemental. La dona com a cos sexuat.

I d'aquí que, malgrat la retòrica del règim, s'instaurés una violència institucional contra les dones i els seus drets més elementals. En el cas d'una menor violada, una de les primeres indagacions de la justícia fou sobre la seva condició «moral». Però l'exemple més evident d'aquesta agressió contra les dones era el tractament de la prostitució que algú havia definit com a «industria sexual».[705] Les pàgines precedents han demostrat de forma fefaent l'abast d'aquesta explotació sexual exercida a Mataró

703. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.4.1939.

704. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, Acords. Fons 70-001, 25.8.1939.

705. Arxiu Comarcal del Maresme. Ajuntament de Mataró, GOB-763. 18.2.1926.

sobre un col·lectiu fluctuant de 600 dones que, a manca d'altres opcions, havien d'oferir el seu cos als seus prostituïdors per tal de sobreviure.

El món de la prostitució és un element més de tota una realitat que res tenia a veure amb la imatge idealitzada que oferia el règim de la societat. La figura de les *queridas*, les persones que es quedaven amagades a les nits al cinema per tal de recollir les cues de cigarretes, els intents d'avortament clandestins, els infants abandonats, l'actuació de la tropa en determinats ambients, etc. convertien la propaganda oficial en una caricatura de la realitat imperant. Però, més enllà d'això, mostraven la hipocresia i la doble moral que el règim institucionalitzà.

En aquest context, qualsevol dissidència era sospitosa i, si era necessari, reprimida. Així, un element tan consubstancial de l'ésser humà com la llengua materna fou proscrit de la vida oficial i castigat si pretenia ésser emprat en publicacions de caire científic o cultural com succeí amb la revista *Mvsev*.

Malgrat tot, hi hagué persones que a través del llançament de fulls volanders o de pintades murals feren sentir a la població que una altra realitat era possible.

Si el franquisme perdurà i constrenyí tot el cos social durant dècades fou, en gran part, gràcies a la por que, per capil·laritat, estengué a tots els estaments de la societat. L'Estat tenia diferents instruments i eines —policíaques i jurídiques— per dur a terme aquesta tasca. Tan sols en l'àmbit municipal, aquest treball ha permès recopilar 1.300 informes de caire polític i social sobre el mateix nombre de ciutadans elaborats en onze anys. Amb la certesa que foren molts més.

Aquests informes pretenien tenir un control exhaustiu de totes les persones que havien tingut qualsevol mena de participació en activitats polítiques o socials que les fessin sospitoses a ulls dels capitostos franquistes locals. Cal assenyalar que aquests documents eren imprescindibles per poder sortir dels camps de concentració, dels batallons disciplinaris de soldats treballadors, de les presons... i que també es posaven a l'abast dels tribunals militars que jutjaven les persones que havien lluitat al costat de la República.

D'una manera molt especial, foren instruments per dur a terme les depuracions que es feren en tots els organismes oficials o de l'Administració. Des dels secretaris d'Ajuntament fins a les llevadores, totes les persones que havien tingut càrrecs en aquestes institucions hagueren de demostrar en aquests processos de depuració la seva fidelitat al nou rè-

gim. Si no era confirmada, restaven exclosos de la seva activitat professional. D'això, a Mataró, se'n digué «pacte de la fam».

Aquests són alguns dels aspectes més destacats que conformaren la realitat de Mataró en els primers anys del franquisme.

EPÍLEG

> «...però, tot i que la democràcia es pot endarrerir periòdicament, mai no es pot derrotar permanentment.
> En aquesta veritat, en aquesta fe, confiem.
> Perquè mentre tenim els nostres ulls posats en el futur, la història té els seus fixats en nosaltres».
>
> (Amanda GORMAN, *The Hill We Climb*)[706]

A les primeres línies que encapçalen aquest treball s'ha reproduït una citació d'Ismael Sanz Campos en la qual assenyala una de les característiques dels diferents règims feixistes que senyorejaren Europa algunes dècades dl segle passat. La frase literal és «su propósito de durar».

A l'hora de cloure aquest estudi em sembla adient fer una reflexió sobre aquest aspecte de les citades dictadures. La megalomania dels seus líders i la fatuïtat dels seus ideòlegs els feu creure o, més ben dit, s'esforçaren a fer creure a les masses que els seguien el caràcter gairebé «messiànic» de la seva arribada al poder i la permanència *ad infinitum* en aquest lloc.

La seva egolatria i la miopia per comprendre les raons dels esdeveniments històrics els impedí veure que la seva arribada al poder era fruit d'unes determinades circumstàncies econòmiques i socials que confluïren en les crisis que patí l'Europa d'entreguerres. L'èxit de la Revolució Russa i el miratge que provocà en amplis sectors del proletariat el seu triomf, el crac de 1929 i la crisi social subsegüent, la crisi dels sistemes democràtics, el temor de les classes benestants davant d'un horitzó econòmic i social convuls, les reivindicacions d'una Alemanya humiliada a Versalles... foren les baules que encadenaren el futur d'alguns països a l'opció feixista.

706. Declamat en la presa de possessió del president Joe Biden. 20.1.2021.

La fi de la Segona Guerra Mundial ensorrà el miratge grandiloqüent i plasmà una nova realitat històrica. Alguns països, com el nostre, tardaren anys a treure's de sobre el llast i la rèmora de la dictadura. El context històric era radicalment diferent al dels anys trenta del segle vint.

Avui, en encetar la segona dècada del segle XXI, el paisatge és convuls i preocupant. Ja hi ha hagut exemples evidents, dins i fora del nostre continent, de lideratges polítics espuris que intenten captivar les masses amb una retòrica que és un tornaveu dels vells discursos megalòmans del passat. La pandèmia, situació inèdita de segles en el seu impacte global, sens dubte originarà unes situacions socials difícils i confuses en què els salvadors de les pàtries intentaran calar les seves xarxes. En aquests moments, però, ens resta el missatge de la jove poetessa nord-americana que inicia aquestes reflexions; una fe, una confiança en una veritat: la democràcia mai es pot derrotar permanentment.

M'agradaria pensar que aquesta serà la lliçó d'aquest treball. Malgrat la desfeta de Mataró el 27 de gener de 1939. Malgrat dècades de dictadura, de misèria en tots els ordres, d'explotació de les masses treballadores, de persecució ferotge de la dissidència, els ciutadans de Mataró i de bona part del món occidental viuen dins d'uns estàndards de vida qüestionats i qüestionables, però que la democràcia ha fet possibles.

En aquesta hora confusa no es pot errar el camí. Retornant a les paraules de Gorman, la història té els ulls fixats en nosaltres perquè sap que som els responsables últims del futur que ens espera.

ANNEXOS

Annex 1. Milicians mataronins

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Agell Fontseca, Esteve		Carrer del 10 de Gener	Columna Graells
Agell Fontseca, Josep		Carrer del 10 de Gener	Columna Graells
Albarracín Giménez, Joan	Tapisser	Plaça del Fossar Xic	Columna Malatesta
Albert Corp, Esteve	Xòfer	Carrer d'Amàlia	Columna Alpina
Albiol, Miquel		Baixada de les Espenyes	Columna Graells
Alcaraz Gil, Francesc			Columna Graells
Aleñà Vives, Eugeni	Pintor	Carrer de Balmes	Columna Malatesta
Aleñà Vives, Joaquim		Carrer de Balmes	Columna Ascaso
Alís Catà, Joaquim	Teixidor	Carrer de Cristina	Columna Graells
Álvarez Martínez, Saturi		Camí Ral	Columna Medrano
Amargant Lloveras, Joan		Carrer de Sant Sadurní	Columna Graells
Amargant Roure, Salvador	Mecànic	Carrer d'Isern	Columna POUM
Amat Cardona, Salvador	Mecànic	Camí Ral	Columna Graells
Amat Sagí, Salvador			Columna Medrano
Andrés Gil, Josep			Columna POUM
Anglada Darbra, Salvador		Carrer de Colom	Columna Malatesta
Anglada Lladó, Joan			Columna Graells
Anglas Sarlat, Josep	Tintorer	Carrer de Sant Benet	Columna Graells
Aragay Rosselló, Andreu		Camí Ral	Columna Graells

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Aranda Pla, Pere	Teixidor	Carrer de Sant Cugat	Columna Malatesta
Arcos, Dídac de			Columna Malatesta
Arnau Enrich, Nicolau	Barber	Rambla	Columna POUM
Arnau Salas, Salvador «Guineueta»		Carrer de Sant Benet	Columna Carlos Marx
Asencio Tarín, Josep	Rajoler	Carrer de Sant Onofre	Columna Roja y Negra
Astort Masip, Josep	Gènere de punt	Carrer d'Isern	Columna Graells
Axerol Vilaseca, Antoni	Serrador	Carrer de Sant Felicià	Columna Malatesta
Aymerich Esteve, Bonaventura	Jornaler	Carrer d'Amàlia	Columna Graells
Badia Cabrera, Emili	Indústria paperera	Carrer de Damià Campeny	Columna Graells
Badia Cabrera, Joan	Tintorer	Carrer d'En Pujol	Columna Graells
Bancells Parés, Bermuto		Carrer de Fray Luis de León	Columna POUM
Baqués Vives, Josep			Columna Graells
Barbena Cubarsi, Josep		Carrer de la Cooperativa	Columna Gatell
Bardia Bargat, Josep	Impressor	Carrer d'Onofre Arnau	Columna Alpina
Bargalló Pou, Francesc	Empleat	Carrer d'Argüelles	Columna Graells
Barranco Valero, Aureli	Sergent d'artilleria	Carrer de Churruca	Columna Medrano
Barruey Gonzalvo, Joaquim	Vidrier	Carrer de Sant Simó	Columna Malatesta
Bayo Sobregrau, Jaume	Rajoler	Carrer de Sant Pau	Columna Roja y Negra
Bellsoley Vilella, Joan	Comerç	Carrer de Sant Josep	Columna Alpina
Besteiro, Josepa			Columna Medrano

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Bielsa Teis, Francesca	Tèxtil	Carrer de Churruca	Columna Macià Companys
Bisbal Lloreda, Joan	Gènere de punt	Carrer de Cuba	Columna Roja y Negra
Blanch Isern, Àngel	Gènere de punt	Carrer de Puigblanc	Columna Malatesta
Blanco Ferrer, Ignasi		Carrer de Sant Pere	Columna Malatesta
Blanquer Brisa, Francesc			Columna Medrano
Blasco Gil, Joaquim	Paleta	Carrer de Sant Sadurní	Columna de Intendencia
Blasco Montañés, Pere		Carrer d'Argentona	Columna Graells
Boada Torres, Josep	Gènere de punt	Ronda Prim	Columna POUM
Boltà Gossa, Dolors			Columna Malatesta
Bosch Pibernat, Josep		Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	Columna Malatesta
Bruguera Peregrina, Florenci		Carrer de Sant Elies	Columna POUM
Bruguera Vallbona, Josep			Columna Graells
Brunet Maltas, Joan	Gènere de punt	Carrer de Sant Pau	Columna Roja y Negra
Bufill Alsina, Pasqual			Columna Medrano
Cabanes Puig, Joan	Gènere de punt	Carrer de Fray Luis de León	Columna Malatesta
Cabré Soler, Josep	Jornaler	Camí Ral	Columna Graells
Caldas Castany, Jaume	Gènere de punt	Carrer de Ramon Llull	Columna Graells
Calpe Juan, Eduard	Vidrier	Carrer de la Unió	Columna Garcia Oliver
Calpe Pérez, Eduard	Vidrier	Carrer de la Unió	Columna Garcia Oliver
Carbonell Fucho, Valentí	Mecànic	Ronda Prim	Columna Alpina

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Carbonell Tomàs, Ramon	Polidor de metalls	Camí Ral	Columna Roja y Negra
Casabella, Enric			Columna Malatesta
Casademunt Pannon, Ramon	Carreter	Carrer d'En Pujol	Columna Graells
Casado Belmonte, Joan	Barber	Carrer de Montserrat	Columna Durruti
Casanovas Valladolid, Salvador	Pagès	Carrer del Prat	Columna Malatesta
Casas Vilagran, Jaume	Jornaler	Carrer de Mossèn Albàs	Columna Malatesta
Castro Prieto, Santiago			Columna Medrano
Centol Mantecón, Joaquim		Carrer de Joan d'Àustria	Columna Los Aguiluchos
Cerdà Comas, Lluís	Viatjant		Columna Malatesta
Cerverón Balaguer, Josep	Caporal 8è Regiment d'Artilleria		Columna Medrano
Chico Francès, Antoni		Carrer d'Altafulla	Columna Medrano
Codony Parera, Francesc	Sabater	Carrer de Sant Joaquim	Columna Juvert
Codony Parera, Salvador	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba	Columna Malatesta
Coll Paretilla, Robert	Gènere de punt	Plaça de Joan Fiveller	Columna Graells
Cols Fernández, Severí	Vaquer	Carrer d'En Pujol	Columna Malatesta
Comas Puig, Francesc		Carrer d'Amàlia	Columna Graells
Comas Roig, Francesc	Dependent	Carrer d'Amàlia	Columna Graells
Comerma Camprubí, Lluís	Soldat 8è Regiment d'Artilleria		Columna Medrano
Corbalán Guillén, Cristòfor	Pagès	Carrer de Sant Elies	Columna Medrano
Cordón Estévez, Joan	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	Columna Medrano
Cordón Estévez, Manuel	Tintorer	Carrer de Sant Simó	Columna Malatesta

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Corominas Torra, Ferran		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	Columna POUM
Corrales Barrios, Josep		Carrer de Sant Antoni	Columna POUM
Cortina Pagès, Gil	Tintorer	Plaça de Cuba	Columna Graells
Cot Alba, Gerard	Gènere de punt	Carrer de Gravina	Columna Alpina
Cros Castelló, Enric		Carrer de Lepant	Columna POUM
Dalmau Arabia, Esteve	Jornaler	Camí Ral	Columna Graells
Domènech Tria, Octavi	Fuster	Carrer de Santa Teresa	Columna Alpina
Duch Vilar, Ferran		Carrer de Sant Isidor	Columna Malatesta
Duran Roca, Gaspar	Comerç	Carrer d'En Pujol	Columna Graells
Egea Bernal, Genís	Muntador	Carrer de Sant Josep	Columna Malatesta
Elipe Navarro, Josep		Carrer de Churruca	Columna Medrano
Espàrrach Pujol, Ramon		Carrer Nou de Caputxines	Columna Medrano
Espasa Castañé, Andreu	Tintorer	Carrer del Parc	Columna Graells
Espasa Castanyé, Joaquim	Gènere de punt	Carrer del Parc	Columna Graells
Esteban Martín, Josep			Columna Malatesta
Estell Resbacher, Daniel		Carrer de Quintana	Columna Graells
Estévez Osorio, Felicià	Militar	Carrer de l'Hospital	Columna Medrano
Estévez Osorio, Timoteu	Militar	Carrer de l'Hospital	Columna Medrano
Ezquerra Cebrián, Andreu		Carrer de Sant Pelegrí	Columna Malatesta
Fàbregas Tomàs, Bernat	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	Columna Graells
Fàbregas Tomàs, Joaquim	Jornaler	Carrer de Llauder	Columna Malatesta

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Fabregat Puigcharré, Sadurní			Columna Malatesta
Fabregat Valls, Esteve	Jornaler	Passatge de Santa Magdalena	Columna Medrano
Fallego Vila, Miquel		Carrer d'Argentona	Columna Graells
Fallen Albert, Joan		Carrer d'Iluro	Columna Graells
Feliu Trullols, Ferran	Gènere de punt	Carrer de Quintana	Columna POUM
Fernández Invernon, Francesc	Cambrer	Carrer de Cuba	Columna Gatell
Fernández Vernal, Pere	Tintorer	Carrer d'Altafulla	Columna Graells
Fernánez Tarancón, Alfons	Filador	Carrer de Churruca	Columna Durruti
Ferrer Juan, Vicenç	Pagès	Veïnat de Cirera	Columna capità Bayo
Ferrer Prades, Emili		Camí Ral	Columna Medrano
Figueras Rovira, Joan	Pagès	Carrer de Mossèn Albàs	Columna Malatesta
Font Teis, Gabriel		Ronda Alfons XII	Columna Malatesta
Ferrés Cassany, Josep			Columna Medrano
Fort Calvet, Valentí	Gènere de punt	Carrer d'Iluro	Columna Graells
Francisco Gall, Josep	Pagès	Carrer de Francesc Milans	Columna POUM
García Cid, Marià	Gènere de punt	Camí Ral	Columna Malatesta
Garcia Fors, Agustí		Carrer de Sant Agustí	Columna Graells
García Gavilán, Gabriel	Estucador	Carrer d'Ibran	Columna Malatesta
García Marín, Àngel	Jornaler	Carrer de Sant Benet	Columna Ascaso
Gargallo Miralles, Joaquim	Drapaire	Carrer de Torrijos	Columna Medrano
Garí Josefa, Amadeu	Pagès	Camí Ral	Columna Graells

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Garriga Riera, Ramon	Paleta	Passatge de Garcia Oliver	Columna Malatesta
Gener Martí, Ramon	Pintor	Camí Ral	Columna Durruti
Genoher Batlle, Lluís	Comerç	Carrer de Llauder	Columna Medrano
Geremías Bayés, Salvador	Xòfer	Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	Columna Malatesta
Gibert, Francesc		Camí Ral	Columna Malatesta
Gil Bellés, Ricard	Manobre	Carrer de Llauder	Columna Medrano
Gil Pamplona, Josep	Teixidor	Carrer de Sant Antoni	Columna Malatesta
Gironella Freginals, Joan		Baixada de les Espenyes	Columna Durruti
Gómez Expósito, Restitut	Vidrier	Carrer de Guifré El Pelós	Columna Malatesta
Gómez González, Àngel	Matalasser	Baixada Figueretes	Columna Solidaridad Obrera
Gómez Martí, Francesc		Carrer de Sant Joan	Columna Graells
Gómez Martí, Joaquim	Xòfer	Carrer de Sant Joan	Columna Graells
Gómez Pardo, Joaquim		Carrer de Sant Joan	Columna Graells.
Gomis Gomà, Pere	Forner	Carrer de Sant Pelegrí	Columna Graells
González Giménez, Joan			Columna Roja y Negra
González Martínez, Francesc		Camí Ral	Columna Malatesta
Grau Ruan, Narcís		Carrer de les Caputxines	Columna Malatesta
Gual Llibre, Joan	Tintorer	Carrer de Torrijos	Columna POUM
Guardiola Guerrido, Miquel	Pagès	Poble Sec	Columna Graells
Guillaume Reixach, Antoni		Carrer de Na Pau	Columna POUM

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Guillaume Reixach, Joan	Peó	Carrer de Na Pau	Columna del Barrio
Gutiérrez de Pando, Josep	Gènere de punt	Carrer de Lepant	Columna Malatesta
Hereu Llovet, Joaquim	Pescador	Carrer de Sant Pere	Columna Graells
Illas Verdalet, Ramon	Pagès	Camí Ral	Columna POUM
Isern Aubanell, Santiago		Carrer de Balmes	Columna Malatesta
Jané Martí, Ramon		Camí Ral	Columna Graells
Jansana Travessa, Francisco		Carrer de Sant Simó	Columna Graells
Jiménez Ramos, Joaquim		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	Columna Medrano
Jordà Tell, Antoni	Gènere de punt	Carrer de le Monges	Columna Malatesta
Jordà Tell, Joaquim	Gènere de punt	Carrer de les Caputxines	Columna Malatesta
Jorge Díaz, Àngel	Sergent	Carrer dels Àngels	Columna Medrano
José Llupià, Basili		Carrer Velázquez	Columna Graells
Jubany González, Domènec	Peó	Camí Ral	Columna Roja y Negra
Justava Sabé, Isidre			Columna Graells
León León, Manuel	Pescador	Carrer de Balmes	Columna Malatesta
Lladó Pons, Marcel·lí		Carrer de Sant Bonaventura	Columna Maurín
Lladó Ventura, Jacint	Pagès	Carrer de Sant Joaquim	Columna Malatesta
Llensà Pou, Climent		Carrer de Sant Elies	Columna Graells
Lleonart Pelegrín, Joan"	Tèxtil		Columna Medrano
Lleonart Salarich, Eusebi	Gènere de punt	Baixada Figueretes	Columna Malatesta
Lleonart Salarich, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Lepant	Columna Roja y Negra

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Llinàs Roig, Ignasi		Carrer de Sant Joaquim	Columna Macià-Companys
Llobet Polit, Joan		Carrer d'Amàlia	Columna Durruti
Llobet Roqueta, Joaquim		Carrer de Sant Joan	Columna Graells
Llorens Marín, Joan		Passatge Sisternes	Columna Graells
Lloveras Martínez, Joan	Paleta	Carrer de Sant Joan	Columna Maurín
Lloveras Martínez, Josep	Paleta	Carrer de Sant Joan	Columna Maurín
Llovet Batlle, Oriol		Carrer de Sant Francesc d'Assís	Columna Roja y Negra
Llovet Utzet, Josep	Pagès	Carrer d'Argentona	Columna Graells
López Tomàs, Lluís	Vidrier	Carrer de Pizarro	Columna Malatesta
Lozano Martínez, Martí	Peó	Passatge de Santa Magdalena	Columna Durruti
Mach Ferrer, Josep		Carrer de Sant Antoni	Columna Graells
Malet Galceran, Salvador		Carrer de Churruca	Columna Graells
Marco Sacristán, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Roger de Flor	Columna Durruti
Marges Tort, Casimir	Peó electricista	Carrer de Sant Pelegrí	Columna Roja y Negra
Martí Bernasach, Antoni	Tintorer	Baixada Feliu	Columna Malatesta
Martín Claramonte, Alfred		Carrer d'Altafulla	Columna POUM
Martínez Gascón, Miquel	Gènere de punt	Carrer de l'Hospital	Columna Medrano
Martínez Lázaro, Antoni	Paleta	Carrer de Sant Pelegrí	Columna POUM
Martínez Martínez, Joan			Columna Macià-Companys
Martínez Pérez, Joaquim	Matalasser	Carrer de Sant Joaquim	Columna POUM
Martínez Requena, Roman		Carrer de la Concepció	Columna Malatesta

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Martínez Rubio, Francesc	Teixidor	Carrer de l'Hospital	Columna Graells
Martínez Sánchez, Alfons	Jornaler	Carrer de Sant Elies	Columna Malatesta
Mas Soler, Josep		Carrer de Sant Joaquim	Columna Malatesta
Massaguer Lladó, Pere	Tintorer	Caminet de les Vinyes	Columna POUM
Méndez Meroño, Joan		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	Columna Medrano
Minguillón Giner, Antoni	Cambrer	Carrer de Fermín Galán	Columna Malatesta
Miquel Serrano, Vicens	Xòfer	Camí Ral	Columna Medrano
Mir Pascual, Rafael	Tintorer	Carrer de Sant Rafael	Columna Malatesta
Miralles Costa, Eliseu		Carrer de Pizarro	Columna Malatesta
Mola Ibran, Joan	Gènere de punt	Carrer de Sant Pau	Columna César García
Mompart Graupera, Esteve		Carrer d'Anselm Clavé	Columna Maurín
Montasell Sarlat, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós	Columna capità Bayo
Montserrat Pallejà, Joaquim	Gènere de punt	Ronda Prim	Columna Graells
Mora Ascón, Marià		Carrer d'En Palau	Columna Carlos Marx
Morata Caniran, Francesc	Gènere de punt	Carrer de la Palma	Columna Graells
Morell Martí, Agustí		Carrer de Fray Luis de León	Columna Graells
Moreno Chueca, Agustín	Carreter	Ronda Alfons XII	Columna Maurín
Moreno Chueca, Maria		Ronda Alfons XII	Columna Malatesta
Moreu Colldeforns, Antoni	Mecànic	Carrer de Sant Joan	Columna Malatesta
Oliva Rey, Amadeu	Pagès	Veïnat de Cirera	Columna POUM
Ortiz Martínez, Manuel		Carrer d'En Palau	Columna Macià-Companys

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Ortiz Martínez, Rafael	Peó	Carrer de Llauder	Columna Malatesta
Padrosa Moulines, Joan	Arts gràfiques	Carrer de l'Hospital	Columna POUM
Panadero Fort, Josep	Vidrier	Carrer de Rojas	Columna Roja y Negra
Pardas Busqué, Josep	Mecànic	Carrer de Llauder	Columna Alpina
Paredes Lombarte, Eduard	Ajustador	Carrer de Sant Benet	Columna Medrano
Paredes Paredes, Ferran	Gènere de punt	Baixada de les Escaletes	Columna Malatesta
Paredes Paredes, Genís	Gènere de punt	Carrer de Sant Pere més Alt	Columna Malatesta
Paredes Ros, Salvador	Peó	Carrer de Sant Felicià	Columna Graells
Parelló Godó, Vicenç	Pintor	Carrer de Sant Joaquim	Columna Malatesta
Parés Aragonès, Joan	Pintor	Carrer de Montserrat	Columna Durruti
Pascual Carles, Joan	Pagès	Carrer de Montserrat	Columna POUM
Peiró Olives, Llibert	Vidrier	Carrer d'Herrera	Columna Malatesta
Peña Andreu, Santiago	Muntador	Carrer d'Altafulla	Columna Malatesta
Peras Vives, Antoni		Carrer de Sant Isidor	Columna Graells
Pereda Ros, Salvador			Columna Graells
Pérez García, Miquel	Tèxtil	Carrer Prat de la Riba	Columna POUM
Pérez Gubau, Josep M.	Mecànic	Carrer de Sant Joaquim	Columna Maurín
Perlasia Solà, Francesc		Camí Ral	Columna Graells
Perlasia Solà, Ricard			Columna POUM
Perramon Riera, Felip	Embalador	Carrer de Sant Pere	Columna Malatesta

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Perramon Vicente, Miquel		Riera	Columna Los Aguiluchos
Picón Abril, Santiago	Jornaler	Carrer de Puigblanc	Columna POUM
Picornell, Josep			Columna Medrano
Piera Sivina, Bonaventura	Mecànic	Carrer de Castaños	Columna Graells
Piera Sivina, Josep	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	Columna Graells
Pla Anglada, Ramon	Gènere de punt	Grup Goya	Columna Alpina
Pla Concustell, Antoni	«Fabril»	Carrer del Carreró	Columna Juvert
Planella Rubio, Joan			Columna Malatesta
Ponce Pujol, Joaquim		Carrer del Prat	Columna Malatesta
Pons Casaldú, Ramon	Jornaler	Carrer del Prat	Columna Malatesta
Pons Jané, Josep	Gènere de punt	Carrer del Rierot	Columna Graells
Ponsatí Gou, Josep	Cambrer	Camí Ral	Columna Ascaso
Pórtoles Gascón, Josep		Carrer de Churruca	Columna Graells
Prat Cullell, Joan	Forjador	Carrer de Sant Cugat	Columna Alpina
Prat Matabosch, Josep	Viatjant	Baixada de les Escaletes	Columna Malatesta
Prat Palau, Josep	Jornaler	Carrer d'Iluro	Columna Medrano
Pubill Comas, Julià	Vidrier	Carrer de Montserrat	Columna Malatesta
Pujol Rosselló, Martí		Poble Sec	Columna Graells
Pujol Salip, Francesc		Camí Ral	Columna Malatesta
Pujol Salip, Josep	Electricista	Camí Ral	Columna Malatesta
Rabiol Colomer, Climent		Carrer d'Ibran	Columna Graells

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Rafales Mantecón, Francesc	Peó	Baixada de les Espenyes	Columna Graells
Ramírez Segado, Francesc	Vidrier	Carrer del Parc	Columna Malatesta
Ramon Cot, Jaume	Gènere punt	Camí Ral	Columna Durruti
Ramos Garcia, Lluís		Carrer de Churruca	Columna Durruti
Ramos Palomar, Joaquim	Tintorer	Rambla	Columna Durruti
Ramos Ramos, Josep		Baixada Sant Simó	Columna POUM
Recio Riofrío, Eusebio			Columna Medrano
Rey Sans, Jaume	Músic	Carrer de Balmes	Columna Graells
Ribas Codorniu, Joan	Calderer	Ronda Alfons XII	Columna Graells
Ribas Ruiz, Josep	Mecànic	Baixada Feliu	Columna Medrano
Ribot Reverter, Baldomer	Paleta	Camí Ral	Columna Roja y Negra
Riera Freixas, Josep	Mestre ajustador	Turó de Cerdanyola	Columna Medrano
Riera Gras, Ernest	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	Columna Malatesta
Robert Rossell, Joan		Carrer de Sant Bru	Columna Graells
Roca Miñana, Santos	Fàbrica pedra artificial	Carrer de Fray Luis de León	Columna Los Aguiluchos
Rodríguez Arias, Eusebi		Carrer de Fray Luis de León	Columna Graells
Roger de la Cuesta, Raimon		Camí Ral	Columna Malatesta
Roig Bruguera, Josep	Vidrier	Carrer de Santa Marta	Columna Malatesta
Roig Nerín, Rafael	Mecànic	Carrer d'En Moles	Columna Medrano
Roig Ontangas, Joan Lluís	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç	Columna Malatesta
Ros Brugués, Josep	Jornaler	Carrer de les Caputxines	Columna Malatesta

Nom	Professió	Adreça	Unitat
Ros Clopés, Francesc	Teixidor	Carrer de Churruca	Columna Graells
Ros Maria de l'Assumpció, Josep	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim	Columna POUM
Rosa, Enric			Columna Graells
Rosquillas Magriñà, Antoni		Carrer de l'Hospital	Columna Malatesta
Rossell Presas, Antoni	Vidrier	Carrer de Sant Joan	Columna Malatesta
Ruiz Sabé, Manuel		Carrer de Sant Bonaventura	Columna Malatesta
Sahagún Sales, Enric		Carrer d'En Palau	Columna POUM
Sala Mas, Francesc	Pescador	Carrer de Sant Antoni	Columna Malatesta
Sala Vives, Manuel		Passatge Sisternes	Columna Graells
Salomó Estapé, Josep	Teixidor	Carrer de les Caputxines	Columna Malatesta
Salvà Boix, Joan	Teixidor	Carrer d'Anselm Clavé	Columna Graells
Salvador Salop, Joan	Sergent	Caserna Regiment Artilleria	Columna Medrano
Samper Bases, Sixte	Gènere de punt	Carrer de Castaños	Columna Graells
San José Moreno, Gilbert de		Carrer de Cuba	Columna Graells
Sancho Sancho, Ismael		Plaça de Cuba	Columna Malatesta
Santandreu Espinat, Domènec			Columna Malatesta
Santiago Garrido, Frutos		Muralla d'En Titus	Columna Durruti
Segarra Soler, Antoni	Barber	Carrer d'Alarcón	Columna POUM
Sellers Marin, Francesc	Estudiant	Ronda Alfons XII	Columna Malatesta
Serdà, Josep		Carrer de Goya	Columna Graells
Serra Campoy, Ramon	Drapaire	Carrer de Sant Agustí	Columna capità Bayo

Nom	Professió	Adreça	Unitat
Serra Olivé, Amadeu			Columna Maurín
Serrano Domènech, Sebastià	Paleta	Carrer d'Hernán Cortés	Columna Medrano
Serrano Olalla, Manuel	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	Columna Malatesta
Solà Vives, Joan	Tintorer	Carrer de Sant Joan	Columna Graells
Solé Mendoza, Josep		Passatge de Madoz	Columna Graells
Soler Hernández, Rafael			Columna Villalta
Soler Torra, Jaume	Tintorer	Carrer de Mossèn Fornells	Columna Medrano
Soler Vilanova, Sebastià	Paleta	Muralla de Sant Llorenç	Columna Los Aguiluchos
Soto Reynoso, Ramon			Columna Medrano
Subirats Vila, Jaume	Oficinista	Caminet de les Vinyes	Columna Malatesta
Tarrés Matamala, Joan	Gènere de punt	Camí Ral	Columna Durruti
Terra Albert, Alfons		Carrer de Colom	Columna Malatesta
Terricabras Baulenas, Josep			Columna Graells
Tomé Pérez, Anastasi		Carrer de Montserrat	Columna Malatesta
Torres Herrera, Vicenç		Camí Ral	Columna Graells
Tortajada Aguilar, Anastasi	Forner	Carrer de Meléndez	Columna Roja y Negra
Tramunt Vives, Tomàs		Carrer d'Isern	Columna Graells
Trincher Barcons, Ramon		Carrer de Massevà	Columna Graells
Ventura Font, Lluís		Carrer de Llauder	Columna Roja y Negra
Ventura Torra, Ignasi		Baixada de Sant Ramon	Columna Graells
Verdaguer Bernat, Miquel		Carrer de Cuba	Columna Graells

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Unitat*
Verdalet Guardiola, Francesc		Carrer de Sant Joaquim	Columna Graells
Verdalet Guardiola, Lluís		Carrer de Sant Joaquim	Columna Graells
Vergés Pi, Alexandre	Gènere de punt	Carrer de les Caputxines	Columna Roja y Negra
Vidal Cabrera, Joan	Jornaler	Carrer d'En Palau	Columna Llibertat
Vidal Urpí, Joaquim	Comerç	Carrer del Beat Oriol	Columna POUM
Vila Balsach, Josep	Pagès	Carretera de Barcelona	Columna Medrano
Vila Mataró, Josep	Forner	Carrer de Viriatos	Columna Malatesta
Vilanova Alcoyent, Josep	Forner	Carrer de les Caputxines	Columna Malatesta
Villagrasa Balaguer, Roc	Carrosser	Carrer de Sant Joan	Columna Durruti
Villanueva Villanueva, Miquel	Tintorer	Carrer de Churruca	Columna Graells
Villar Sampera, Eduard		Carrer del Callao	Columna Malatesta
Villaverde Martínez, Joan Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	Columna Medrano
Vinadé Terrades, Francesc	Jornaler	Carrer de Tetuan	Columna Malatesta
Vinardell Coll, Joan	Paleta	Carrer de Fray Luis de León	Columna Malatesta
Vives Bartolí, Joan	Cuiner	Carrer de Sant Joaquim	Columna Gatell
Vives Bisquert, Josep	Militar	Carrer de Balmes	Columna Medrano
Vives Martori, Joan		Carrer de Sant Joaquim	Columna Gatell
Yllas Verdalet, Ramon	Treballador de la terra	Camí Ral	Columna POUM

Annex 2. Mataronins a l'Exèrcit Popular

Nom	*Professió*	*Adreça*
Abascal Vega, Josep	Empleat municipal	Carrer de Sant Joan
Agustín Mas, Joaquim	Vidrier	Carrer de Palmerola
Alarcón Tejedor, Pau	Tintorer	Ronda Prim
Alcañiz Roca, Francesc	Pagès	
Alís Catà, Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Pere
Alonso García, Miquel	Gènere de punt	Carrer de Churruca
Amargant, Antoni		
Andreu Vilaró, Eduard	Comerç	
Angulo Sánchez, Francesc		Carrer de Na Pau
Añols Torres, Miquel	Mecànic	Baixada de les Escaletes
Arenas Gualba, Francesc d'A.		Rambla
Arnau Comabella, Ramon	Pintor	Carrer de l'Hospital
Astort Casanovas, Ramon		Carrer de Quintana
Badia Santamaria, Vicenç	Pintor i músic ambulant	Carrer del Beat Oriol
Baixés Alsina, Joaquim	Teixidor	Carrer d'En Palau
Bancells Parés, Manuel	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León
Barberà Jubiñà, Ramon	Jornaler	Carrer de Sant Onofre
Barceló Chico, Antoni		Carrer d'Altafulla
Barenys Gárate, Domènec		Carrer de Cuba

Nom	*Professió*	*Adreça*
Barnada Masisern, Josep M.	Comerç	Carrer de Sant Benet
Barnet Torras, Artur	Tècnic	Carrer de Fray Luis de León
Baró Gomis, Antoni	Escrivent	Camí Ral
Bartra Pujol, Vicenç	Tipògraf	Carrer de Catalunya
Bartrolí Leal, Jaume	Vidrier	Carrer de Sant Bru
Bas Vendrell, Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Cugat
Basas Masferrer, Ricard		Carrer de la Concepció
Batayé Alumà, Joan		Carretera de Barcelona
Becerra Bermúdez, Juli	Tintorer	Carrer de Sant Isidor
Bellatriu Serra, Antoni	Tintorer	Carrer d'Isern
Bellavista Illa, Salvador	Empleat municipal	Carrer de la Concepció
Belmonte Caballero, Emili	Jornaler	Passatge Sisternes
Benito Cabot, Adolf		Carrer de Lepant
Berenguer Colomer, Pere	Escrivent	Carrer de l'Hospital
Bernasach Reverter, Josep	Pagès	Carrer de Moreto
Bertran Comas, Josep	Teixidor	Carrer de Creus
Beulas, Àngel		
Blanc Soler, Joaquim		
Boix Peix, Evarist	Vidrier	Fossar Xic
Boltà Gosa, Antoni		Carrer de Fray Luis de León
Bona Vives, Joan		Carrer de Sant Francesc de Pàdua

Nom	Professió	Adreça
Bonamusa Codina, Adolf		Carrer de Sant Pau
Bonhome Fonollart, Enric	Pagès	Carrer d'En Palau
Boquet Facundo, Felip	Pintor	Carrer de Sant Joaquim
Boquet Gurgui, Joaquim	Electricista	Grup Goya
Borrell Pera, Enric	Comptable	Ronda Alfons XII
Borrell Roura, Baldomer	Jornaler	Carrer de Llauder
Borruey Gonzalvo, Joaquim		
Boyer Juncadella, Celestí	Jornaler	Plaça de Cuba
Bravo Domínguez, Joaquim	Ebenista	Carrer de Churruca
Bruguera Beset, Agustí		Camí Ral
Brunet Sala, Josep	Xòfer	Carrer d'Iluro
Buch Comas, Josep		Carrer del Beat Oriol
Buch Solà, Marià	Xòfer	Carrer de Lepant
Bufias Sallent, Rossend	Forner	Carrer de Sant Josep
Caballero Muñoz, Pere		Passatge Sisternes
Cabra Pons, Josep		Carrer del Rierot
Calba Esperalba, Palmir		Carrer de Sant Francesc de Pàdua
Calmau Anglès, Josep		
Camps Tarridas, Joan	Teixidor	Carrer d'Argüelles
Cañadas Esteban, Joan		Carrer de Fray Luis de León
Canal Cardona, Gaspar	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé

Nom	*Professió*	*Adreça*
Carretero Gil, Andreu	Jornaler	Carrer de Sant Benet
Casas Busquets, Joaquim	Tipògraf	Carrer de Balmes
Centol Mantecón, Anastasi		
Centol Mantecón, Josep	Jornaler	Baixada de les Espenyes
Centol Mantecón, Pere	Manobre	Carrer del Rierot
Chércoles Pascual, Jesús		
Chiva Abad, Josep	Guàrdia civil	Caserna de la Guàrdia Civil
Cirac, Miquel		Carrer de l'Estació
Cirés Ponsatí, Joaquim	Porter	Carrer de Sant Bru
Clariana Joseph, Ernest		Carrer de Massevà
Clariana Juvés, Josep		
Coll Majoral, Francesc	Comerç	Rambla
Coll Paretilla, Josep		Plaça de Joan Fiveller
Colomer Vergés, Francesc	Fuster	Carrer de Guifré El Pelós
Comamala Anglada, Salvador	Mecànic	Carrer de Roger de Flor
Comas Fabré, Pere		
Comas Maria del Carmen, Jaume	Comerç	Carrer Velázquez
Comas Roig, Antoni	Dependent	Carrer de la Unió
Cóppulo Cerdà, Ferran	Peó	Carrer d'Anselm Clavé
Cortès Roldós, Fèlix	Forner	Carrer de Fray Luis de León
Cot Riera, Emili	Comptable	Carrer d'Anselm Clavé

Nom	*Professió*	*Adreça*
Cucurell Paituví, Octavi		
Degea Duran, Sebastià	Jornaler	Camí Ral
Devesa Pujolà, Joan	Jornaler	Carrer d'Isern
Duxans Gri, Antoni	Gènere de punt	Ronda Alfons XII
Escalera Pastor, Eduardo	Gènere de punt	Carrer de Fortuny
Escalera Pastor, Enric		Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer
Escorsa Torrents, Joan	Pagès	Carrer d'Isern
Espàrrech Ramon, Josep	Gènere de punt	Carrer del Parc
Esperalba Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Fray Luis de León
Esperalba Roig, Lluís	Pintor	Carrer de Churruca
Espiell Font, Josep		Carrer de Llauder
Espriu Simon, Bonaventura		Carrer de Llauder
Esquerra Cuadrada, Salvador		
Esteras Remache, Simeó	Caporal 8è Regiment d'Artilleria	
Esteve Ibars, Josep		
Expósito Sánchez, Francesc	Maestro ajustador	Carrer d'Altafulla
Fàbregas Casanovas, Joan		Carrer de Viriatos
Farràs Teixidó, Tomàs	Xòfer	
Farràs Teixidor, Enric	Xòfer	Carrer del Carreró
Farrés Rovira, Pere	Pagès	Hortes Ctra. de Barcelona
Feliu Comas, Ramon	Pèrit mercantil	Carrer de Tetuan

Nom	*Professió*	*Adreça*
Fernández Calderón, Marià	Carrabiner	Carrer d'Isern
Fernández Ceballos, Benet		
Fernández Fernández, Robert		
Fernández Noguera, Joan		Carrer de Sant Felicià
Fernández Robles, Dídac	Soldat	
Fernández Sánchez, Joan Josep	Fuster	Carrer de Sant Antoni
Fernández Segarra, Francesc	Paleta	Carrer de Sant Benet
Ferrer Pujol, Esteve	Industrial	Camí Ral
Ferrera Fernández, Manuel	Estudiant	Carrer de Sant Josep
Figueras Planas, Esteve		Carrer de la Cooperativa
Figuereda Genís, Joan	Indústria paperera	Carrer del Bisbe Mas
Flaquer Ventura, Josep M.	Viatjant	Ronda Alfons XII
Flores Zamora, Joan	Pagès	Carrer de Biada
Folch Solé, Francesc	Farmacèutic	
Font Bassa, Josep	Jornaler	Camí Ral
Font Yela, Joaquim		Carrer Nou
Fontrodona Puigvert, Josep		Camí Ral
Fors Torres, Ricard	Torner de fusta	Carrer d'Amàlia
Fort Maset, Josep		Carrer de Fray Luis de León
Francisco Pastor, Martí	Jornaler	Carrer de Santiago Rusiñol
Fuster Fàbregas, Francesc		Carrer Nou

Nom	*Professió*	*Adreça*
Gamundi Falorio, Pantaleó	Paleta	Ronda Alfons XII
García Valle, Cesari	Jornaler	Carrer de Sant Joan
García Vidal, Heliodor		
Genové Ros, Jaume	Teixidor	Carrer de Francesc Milans
Gibernau Arguindegui, Josep O.	Gènere de punt	Carrer d'Onofre Arnau
Giménez Avellaneda, Joan	Jornaler	Carrer de Sant Benet
Gisbert Moreno, Enric	Fogoner	Carrer d'Argüelles
Gómez Baladia, Ramon	Sabater	Baixada de les Espenyes
Gómez Torres, Antoni	Jornaler	Ronda Alfons XII
Gomis Comas, Jaume		
González Miguel, Daniel	Vidrier	Carrer de Fortuny
González Uribe, Cristòfor	Jornaler	Carrer d'En Pujol
Grimal Grabulosa, Salvador	Tèxtil	Carrer de Fray Luis de León
Gual Llibre, Josep	Jornaler	Carrer de Torrijos
Guiro Fernández, Dídac	Pagès	Carrer d'En Pujol
Guix García, Albert	Odontòleg	
Heras Castellà, Josep		
Hernández Arenas, Dolors	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç
Homs Domènec, Josep		Muralla de Sant Llorenç
Iniesta Aloc, Manuel		Carrer de Sant Francesc d'Assís
Jordà Biarnés, Vicenç		

Nom	Professió	Adreça
Jornet Mas, Miquel	Practicant	Carrer de Sant Josep
Jubany Pera, Joaquim	Pagès	Carrer de la Concepció
Jubany Trias, Joan	Mecànic	Carrer de la Cooperativa
Jubiñà Pagès, Florià	Gènere de punt	Carrer de Llauder
Jubinyà Bové, Ramon	Tintorer	Carrer de Sant Onofre
Juncà Gamell, Ferran	Pagès	Camí Ral
Juvés Codina, Miquel	Teixidor	Carrer Velázquez
Lázaro Rodríguez, Antoni		Carrer de Moratín
Llopart Floris, Joaquim	Barber	Carreró
Llopis Recot, Jacint		Carrer de Moreto
Llorens Beltran, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós
Lloveras Pigrau, Josep	Barber	Carrer d'Argentona
Lluc Casas, Jaume		
Lluch Moya, Joan	Militar	
López Marín, Joan	Jornaler	
López Peña, Lluc	Vidrier	Carrer de La Palma
Macià Comas, Cebrià	Gènere de punt	Carrer de Cristina
Macías Expósito, Carles		Carrer de la Concepció
Manzanares, Joaquim	Tapisser	Veïnat de Cirera
Marquès Novell, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Sant Ramon
Martí Illa, Carles		Grup Goya

Nom	*Professió*	*Adreça*
Martí Illa, Pere	Tintorer	Carrer d'Amàlia
Martínez Cañellas, Ferran	Dependent	Camí Ral
Martínez Martínez, Alonso	Jornaler	Carrer de Prat de la Riba
Martínez Molina, Antoni	Cartoner	Carrer de la Concepció
Martínez Pallarès, Josep M.	Afinador	Camí Ral
Martínez Santaló, Antoni		Plaça de Cuba
Martínez Tejedor, Jesús	Joier	Carrer Nou de Caputxines
Mas Soler, Vicenç	Gènere de punt	Carrer de Don Magí
Masafrets Villagrasa, Llorenç	Jornaler	Carrer de Balmes
Masferrer Julià, Joaquim	Jornaler	Camí Ral
Masip Fontaner, Carles	Escrivent	Carrer de Barcelona
Masó Carné, Antoni	Graner	Carrer de Guifré El Pelós
Massimon Rubio, Josep	Peó	Carrer de Sant Benet
Mateu Arroyo, Marià		Carrer d'Argentona
Matons Colomer, Alexandre	Veterinari	Camí Ral
Maura Cots, Vicenç	Venedor ambulant	Carrer d'Altafulla
Maymó Olivé, Joan	Industrial	Carrer de Sant Joaquim
Mayoral Ferran, Josep	Practicant	Carrer de Montserrat
Mela Espinosa, Francesc	Polidor	Carrer d'Hernán Cortés
Menéndez Pérez, Aureli	Mecànic	Carrer de Churruca
Merino Donaire, Càndid	Militar	Carrer de Sant Bonaventura

Nom	*Professió*	*Adreça*
Milà Fonoll, Evarist		Carrer d'Altafulla
Mínguez, M.		Gravina
Miracle Gibert, Rafael	Mecànic	Carrer de Sant Benet
Mojeano Serrano, Paulí	Sastre	Carrer de la Unió
Monreal Beltran, Carmel	Xòfer	Carrer de l'Hospital
Mons Fàbregas, Amadeu	Teixidor	Ronda Alfons XII
Mons Rodrigo, Bonaventura		Passatge de Garcia Oliver
Mora Cot, Pere	Pescador	Carrer de Sant Joan
Moragues Bonamusa, Joan		
Morales Gómez, Josep		
Morata Teruel, Antoni		
Morell Bellsoley, Ramon	Vidrier	Carrer de Francesc Milans
Moreno Munguía, Antoni	Vidrier	Carrer de Prat de la Riba
Morera Vidal, Joan		Carrer del Beat Oriol
Mundó Amat, Andreu	Dependent	Carrer de Castaños
Nicolás Ros, Genís	Pintor	Carrer de Lepant
Nogué Peiró, Lluís	Pagès	Ronda Prim
Noguera Magriñà, Martí	Tintorer	Fossar Xic
Nogueras Casabella, Juli	Jornaler	Carrer de Colom
Nogués Costa, Isidre	Pagès	Carrer de Prat de la Riba
Nonell Rodon, Josep	Pagès	Carrer de Montserrat

Nom	*Professió*	*Adreça*
Oliva Anglada, Joaquim	Empleat	Carrer de Meléndez
Olivan Duart, Joaquim		Camí Ral
Olivella Almirall, Joan	Forner	Carrer de Sant Rafael
Oliveras Dalmau, Manuel	Catedràtic d'institut	Passeig de Cirera
Oliveras Navinés, Anicet	Xapista	Carrer de Sant Francesc d'Assís
Oliveras Ramon, Antoni	Jornaler	Carrer de Moreto
Oller Figueras, Joaquim		Carrer d'Amadeu Vives
Ortiz Vidal, Ferran		
Pagès Artigas, Pere	Pastisser	Carrer de Fray Luis de León
Pagès Ribas, Pere	Xòfer	Carrer d'Amàlia
Palacio Ferrer, Julià	Empleat municipal	Carrer de la Muralla de la Presó
Palet Casals, Cosme	Rajoler	Camí Ral
Palomer Caimel, Joan	Jornaler	Carrer de Tetuan
Palomino García, Ferran	«Maestro guarnicionero»	
Palomino Tersols, Josep	Escrivent	Carrer de Churruca
Paredes Manchón, Ramon	Peó	Carrer de la Cooperativa
Parés Bertran, Miquel	Comerç	Carrer d'En Moles
Parés Carol, Lluís	Comptable	Passeig del Callao
Parés Molà, Andreu	Pagès	Carrer de Sant Ramon
Pecellín Pando, Vicenç	Empleat	Carrer de Llauder
Peiró Olives, Joan	Vidrier	

Nom	*Professió*	*Adreça*
Peiró Olives, Josep	Vidrier	
Pera Font, Manuel		Carrer de Prat de la Riba
Pera Oliveras, Àngel	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni
Pera Salavella, Manuel		Carrer de Prat de la Riba
Perelló Sánchez, Vicenç	Mecànic	Camí Ral
Pérez García, Norbert		
Pérez Morales, Urbà	Jornaler	Carrer de Cuba
Periago Espín, Manuel	Vidrier	Carrer de la Unió
Pigem Maresma, Ramon	Comptable	Carrer de Roger de Flor
Pitarch Belmonte, Vicenç		Carrer de la Unió
Planet Lleonart, Esteve	Barber	Carrer de Catalunya
Planet Lleonart, Francesc	Marbrista	Carrer de Catalunya
Planet Lleonart, Joaquim	Forner	Carrer de Catalunya
Planet Lleonart, Josep	Perruquer	Carrer de Catalunya
Pons Fresquet, Enric	Jornaler	Carrer de la Muralla del Tigre
Poquet Palau, Isidre		Carrer de Francesc Milans
Pou Bitlloch, Emili	Lampista	Carrer de Fray Luis de León
Prat Graupera, Joan	Teixidor	Carrer de Sant Joaquim
Prat Nogueras, Joan		Ronda Alfons XII
Prats Vives, Francesc	Forner	Carrer de Sant Josep
Prenafeta Vilaró, Joan	Mecànic	Carrer de Sant Benet

Nom	*Professió*	*Adreça*
Pruna Aparici, Rafael	Fuster	Carrer de la Cooperativa
Pruna Serra, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Sadurní
Puértolas Salaber, Crescenci	Meritori	Carrer de Llauder
Puig Gutarra, Ramon		
Puig Marquès, Joaquim	Teixidor	Carrer de Gravina
Puig Ribas, Martí	Pagès	Carrer d'Anselm Clavé
Puig Rodríguez, Jaume	Paleta	Carrer de Sant Joaquim
Puigderrajols Portell, Antoni	Jornaler	Carrer de Sant Francesc de Pàdua
Puigderrajols Vila, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Sant Francesc de Pàdua
Puigfàbregas Bonadas, Josep		
Pulido Robles, Agustí		Carrer de Sant Josep
Punsola Vallespí, Josep	Escrivent	Camí Ral
Queralt Segrià, Joan		
Ramon Graupera, Rafael	Pagès	Carrer de Sant Ramon
Ramon Lladó, Enric	Teixidor	Carrer de Sant Isidor
Ramon Morell, Feliu	Escrivent	Carrer de Sant Ramon
Ramon Morell, Manuel	Industrial	Carrer de Sant Ramon
Ramos Díez, Leandre	Jornaler	Carrer de Sant Ramon
Ramos Palomar, Miquel	Gènere de punt	Carrer de Lepant
Raurich Font, Lluís	Forner	Carrer de l'Hospital
Reig Nerín, Rafael	Mecànic	Carrer d'En Moles

Nom	*Professió*	*Adreça*
Renté Sagrera, Felicià	Jornaler	Carrer de Catalunya
Reverter Gibert, Francesc	Pagès	Carrer de Sant Ramon
Revilla Codolà, Antoni		Carrer Nou de Caputxines
Ribas Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Quintana
Ribas Polls, Salvador	Teixidor	Plaça del Beat Salvador
Ribot Albertí, Josep		
Ricard Planet, Joaquim	Comerç	
Ricard Planet, Miquel		Carrer de París - Barcelona
Rico Rodríguez, Ricard		
Riera Pou, Esteve	Jornaler	Carrer de Cuba
Rigau Pons, Francesc	Gènere de punt	Camí Ral
Riquer Castells, Vicenç		Carretera de Barcelona
Riu Vives, Pere	Impressor	Carrer de Sant Pere
Roca Clausell, Josep	Fuster	Camí Ral
Roca Pons, Gerard		Carrer d'En Pujol
Roca Tallada, Julià		
Roca Valentín, Pere	Pagès	Camí Ral
Ródenas del Amor, Antoni	Bracer	Carrer de Joan d'Àustria
Rodríguez Carreño, Ramon		Carrer de Sant Simó
Rodríguez Gil, Ramon	Tintorer	Camí Ral
Rodríguez González, José	Teixidor	Muralla de Sant Llorenç

Nom	*Professió*	*Adreça*
Roger de la Cuesta, Josep		Carrer de Sant Sadurní
Roher Ferrés, Joan	Paleta	Carrer de Massevà
Roig Bruguera, Joan	Tintorer	Carrer de Santa Marta
Roig Enrich, Lluís	Jornaler	Carrer de la Unió
Roig Nogueras, Lluís	Pagès	Veïnat de Mata
Romagosa Iglesias, Antoni	Tèxtil	Carrer d'Anselm Clavé
Romero Benítez, Pere	Pagès	Carrer de Santa Teresa
Romero Ulió, Francesc	Serrador	Carrer de la Cooperativa
Romeu Sauleda, Enric	Cambrer	Carrer de Churruca
Rosa Gil, Miquel	Empleat municipal	Carrer de Sant Bru
Roura Mundú, Antoni	Peó	Cases barates
Roure Julves, Macari	Guàrdia civil	Carrer de Fray Luis de León
Roy Bassas, Salvador	Tintorer	Carrer de Sant Antoni
Ruhí Bernardo, Francesc		
Ruiz Lleonart, Antoni	Pagès	Veïnat de Valldeix
Ruiz Muñoz, Manuel		Carrer de Sant Antoni
Sacristà Ventura, Pere	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim
Sabater Giró, Salvador	Comerç	Carrer de Quintana
Sahagun Sales, Ilidi	Tapisser	Carrer d'En Palau
Sala Barri, Joan	Mecànic	Camí Ral

Nom	*Professió*	*Adreça*
Sala Berga, Francesc	Teixidor	Carrer de Sant Pere
Sala Cabot, Jeroni		Carrer de Sant Felicià
Sala Ruiz, Francesc	Filador	Carrer de Massevà
Saleta Bombardó, Pere	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba
Salvador Monte, Manuel	Teixidor	Plaça de Pi i Margall
Salvador Salvador, Joaquim		Carrer de Quintana
San José Bertran, Perfecte de	Cuiner	Rambla
Sanabre Pujadó, Rafael	Pagès	Carretera de Caldetes
Sánchez Izquierdo, Fulgenci	Vidrier	Camí Ral
Sánchez Manríquez, Àngel	Escrivent	Carrer de Fray Luis de León
Sánchez Navarrete, Francesc	Paleta	Carrer d'Anselm Clavé
Sánchez Riquelme, Pere		Carrer de Don Magí
Sancho Herrero, Miquel	Ferroviari	Plaça de Cuba
Sans Cot, Joan	Barber	Carrer de Madoz
Sardañons Cardona, Joan	Aprest	Carrer de Sant Antoni
Saurí Masuet, Joan	Escrivent	Carrer de Lepant
Segarra Canalda, Fermí		Carrer del Beat Oriol
Sellés Mora, Pere		Camí Ral
Serra Alomà, Francesc		
Serra Borrell, Llorenç	Fuster	Carrer de Balmes
Serra Bosch, Joaquim	Mecànic	Carrer d'En Palau

Nom	*Professió*	*Adreça*
Serra Cuartiella, Antoni	Xòfer	Carrer de Sant Francesc de Pàdua
Serra Marcé, Antoni		Carrer de Sant Pere
Simon Nogueras, Joan	Forner	Camí Ral
Solà Comas, Antoni		Carrer de Sant Cristòfor
Solà Doña, Gabriel	Paleta	
Solà Llunday, Silveri	Tintorer	Baixada de Sant Ramon
Soria Carreño, Francesc	Xòfer	Carrer de Tetuan
Soria Carreño, Zacaries	Mecànic	Carrer de Creus
Soriano Gorjón, Enric	Paleta	Carrer de Sant Josep
Soteras Culla, Josep M.		Carrer de Balmes
Soteras Lluis, Antoni	Escrivent	Carrer de Santa Marta
Subirachs Esperalba, Lluís		
Taberner Pitarch, Salvador	Comerç	Carrer de Sant Josep
Tallada, Julià		Carrer de Sant Ramon
Tarensi Cabot, Joan		Carrer de Creus
Tarradas Domènec, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Sadurní
Tarrats Castellà, Josep	Teixidor	Carrer de Santiago Rusiñol
Tarrés Mas, Joaquim	Empleat	Carrer de Balmes
Teix Coll, Jaume	Dependent	Carrer Racó de Sant Pere
Teixidor Pou, Lluís	Pagès	Carrer de Sant Ramon
Teixidor Pratdevall, Joaquim	Empleat municipal	Carrer de Sant Isidor

Nom	Professió	Adreça
Tendero Saurí, Modest	Delineant	Camí Ral
Teruel González, Gabriel	Paleta	Carrer de Llauder
Torrent Gomis, Josep	Representant	
Torrent Lluch, Bartomeu	Tintorer	Carrer de Sant Joaquim
Tristany Alsina, Francesc	Forner	Carrer d'Altafulla
Tristany Lladó, Narcís	Gènere de punt	Carrer d'Altafulla
Tudela Fernández, Francesc	Jornaler	Camí Ral
Ullastre Maynou, Joan	Fogoner	Carrer de la Unió
Umbert Altimira, Josep	Fuster	Carrer de Cuba
Vallcorba Torruella, Joan		Carrer de la Concepció
Vallosera Cassany, Ferran		Carrer de Goya
Valls Domènec, Bartomeu	Pagès	Carrer de la Unió
Valls Tardà, Josep	Comerç	Carrer d'Iluro
Valls Torra, Martí		
Vaqué Adrià, Pere	Jornaler	Carrer de Sant Cugat
Ventura Dalmau, Joan	Pagès	Veïnat de Mata
Verdaguer Claus, Nicolau	Empresari corder	Carrer de Sant Pere
Verdura Gabriel, Ramon		
Vidal Regàs, Carles		Carrer de Sant Josep
Vila Amils, Ramon	Peó	Carrer de Guifré El Pelós
Vila Cardona, Antoni	Mecànic	Carrer d'Isern

Nom	Professió	Adreça
Vilà Esgleas, Francesc		Camí Ral
Vila Vilardebó, Jaume	Xòfer	Carrer del Beat Oriol
Vilalta Manubens, Emilià	Jornaler	Carrer de Sant Cugat
Vilalta Manubens, Francesc		
Vilanova Puig, Josep		Carrer de les Caputxines
Vilella Corominas, Recared	Vaquer	Carrer de Moratín
Villagrasa Pastor, Miquel	Gènere de punt	Carrer de la Cooperativa
Villaverde Martínez, Eusebi	Metal·lúrgic	Carrer de Biada
Villellas Lanau, Àngel	Fogoner	Grup Goya
Viñas, Josep	Metge especialista	
Visa Gol, Ramon	Camí Ral	
Vivancos Muñoz, Josep	Empleat municipal	
Vivé Buixadé, Pere	Xòfer	Carrer de Santa Maria
Vives Castellà, Francesc		Rambla
Vives Lleonart, Robert	Mecànic	Camí Ral
Xena Clara, Eduard	Teixidor	Carrer de Sant Isidor
Ximénes Castellà, Francesc		Carrer d'En Pujol
Yllana Arcas, Fèlix	Teixidor	Carrer de Prat de la Riba

Annex 3. Mataronins empresonats

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Amargant Roure, Salvador	Mecànic	Carrer d'Isern	Presó Model	Barcelona
Amat Cardona, Salvador	Mecànic	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Astort Casanovas, Ramon		Carrer de Quintana	Presó Model	Barcelona
Ayuso Cánovas, Manuel	Paleta	Carrer d'En Pujol	Presó	
Barranco Valero, Aureli	Sergent d'artilleria	Carrer de Churruca	Presó Model	Barcelona
Bartra Pujol, Vicenç	Tipògraf	Carrer de Catalunya	Presó Model	Barcelona
Bartrolí Leal, Jaume	Vidrier	Carrer de Sant Bru	Presó Model	Barcelona
Basas Masferrer, Ricard		Carrer de la Concepció	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Batayé Alumà, Joan		Carretera de Barcelona	Presó Model	Barcelona
Bellatriu Nogueras, Pau	Pagès	Carrer de de Mata	Presó Model	Barcelona
Bellavista Gibernau, Leocàdia	Gènere de punt	Camí Ral	Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona
Bertran Comas, Josep	Teixidor	Carrer de Creus	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Biosch Garcia, Enric		Carrer de Colom	«Prisionero en Tarragona»	Tarragona
Boltas Bosch, Joan	Jornaler	Carrer d'Amàlia	Presó Model	València
Bona Vives, Joan		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	Talleres Penitenciarios	Alcalá de Henares
Bosque Ortega, Elisa		Camí Ral	Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona
Boyer Juncadella, Celestí	Jornaler	Plaça de Cuba	Presó Model	Barcelona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Briansó Marcó, Màxim	Indústria paperera	Carrer de Churruca	Presó Model	Barcelona
Busqué Rovira, Lluís		Carrer d'Argentona	«Prisionero en Pamplona»	Pamplona
Caballero Muñoz, Pere		Passatge Sisternes	Presó Model	Barcelona
Carbonell Albentosa, Pau	Músic	Carrer de Sant Sadurní	Presó Model de València	València
Carbonell Tomàs, Ramon	Polidor de metalls	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Casas Busquets, Joaquim	Tipògraf	Carrer de Balmes	Presó Model	Barcelona
Centol Mantecón, Anastasi			Presó Model	Barcelona
Centol Mantecón, Joaquim		Carrer de Joan d'Àustria	Presó Model	Barcelona
Chércoles Pascual, Jesús			«Prisión Provisional de San Juan de Mozarrifar»	Saragossa
Chiva Abad, Josep	Guàrdia civil	Caserna de la Guàrdia Civil	Presó Model	Barcelona
Clariana Joseph, Ernest		Carrer de Massevà	Presó Model	Barcelona
Colomer Vergés, Francesc	Fuster	Carrer de Guifré El Pelós	«Fortaleza de Monjuich. Prisiones Militares. San Marcos de León» (27-7-1939).	Barcelona
Comas Fabré, Pere			Presó Model	Barcelona
Cot Alba, Gerard	Gènere de punt	Carrer de Gravina	Presó Model	Barcelona
Cot Batllori, Ramon	Treballador de la terra	Carrer de Sant Joan	Presó Model	Barcelona
Duxans Gri, Antoni	Gènere de punt	Ronda Alfons XII	Presó Model	Barcelona
Eroles Escolar, Josep			Presó Model	Barcelona
Espàrrach Pujol, Ramon		Carrer Nou de Caputxines	Presó Model	Barcelona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Espàrrech Ramon, Josep	Gènere de punt	Carrer del Parc	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers»	Barcelona
Feliu Comas, Ramon	Pèrit mercantil	Carrer de Tetuan	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers»	Barcelona
Feliu Trullols, Ferran	Gènere de punt	Carrer de Quintana	Presó Model	Barcelona
Fernández Calderón, Marià	Carrabiner	Carrer d'Isern	Presó Model	Barcelona
Ferrer Pujol, Esteve	Industrial	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Ferrer Vilamala, Domènec		Carrer Nou de les Caputxines	Presó Model	Barcelona
Figueras Planas, Esteve		Carrer de la Cooperativa	Presó Model	Barcelona
Font Gomis, Francesc «Quico de la Son»	Cambrer	Carrer de Sant Benet	Presó Model	Barcelona
Font Bassa, Josep	Jornaler	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Fuster Fàbregas, Francesc		Carrer Nou	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Garcia Valle, Josep	Gènere de punt	Carrer d'En Pujol	Presó Porta Coeli	València
Gargallo Pérez, Josep	Paperer	Carrer de Churruca	Presó Model	Barcelona
Genové Ros, Jaume	Teixidor	Carrer de Francesc Milans	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Geremias Esgleas, Salvador	Fuster	Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	Prisión Provincial de Las Comendadoras	Madrid
Gibernau Arguindegui, Josep O.	Gènere de punt	Carrer d'Onofre Arnau	Presó Model	Barcelona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Gil Bellés, Ricard	Manobre	Carrer de Llauder	Presó Model	Barcelona
Giménez Avellaneda, Joan	Jornaler	Carrer de Sant Benet	Presó Model	Barcelona
Gómez Martínez, Joan		Carrer de Don Magí	Presó Model	Barcelona
Gutiérrez de Pando, Josep	Gènere de punt	Carrer de Lepant	Presó Model	Barcelona
Heras Castellà, Josep			Presó Model	Barcelona
Hernández Arenas, Dolors	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç	Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona
Lladó Ventura, Jacint	Pagès	Carrer de Sant Joaquim	Presó Provincial	Girona
Lleonart Itchart, Santiago	Tipògraf	Carrer del Beat Oriol	Presó Model	Barcelona
Lloansi Rimundi, Santiago	Pintor	Carrer de Sant Rafael	Presó Model	Barcelona
Llopis Recot, Jacint		Carrer de Moreto	Presó Model	Barcelona
López Peña, Lluc	Vidrier	Carrer de La Palma	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers»	Barcelona
Macarro Sánchez, Sadurní	Comptable	Carrer de Velázquez	Cuartel de Infantería	Santoña
Maicas Expósito, Carles	Pagès	Carrer de la Concepció	Presó Model	Barcelona
Martí Bernasach, Antoni	Tintorer	Baixada Feliu	Presó Model	Barcelona
Martínez Broj, Eusebi		Camí Ral	Presó Mataró	Mataró
Martínez Molina, Antoni	Cartoner	Carrer de la Concepció	Presó Model	Barcelona
Martínez Rubio, Francesc	Teixidor	Carrer de l'Hospital	Presó Model	Barcelona
Mata Roca, Domènec		Carrer de Sant Ramon	Presó Model	Barcelona
Molla Pi, Francesc	Lleter	Muralla de la Presó	Presó Model	Barcelona
Mons Rodrigo, Bonaventura		Passatge de Garcia Oliver	Prisión Provincial de Bilbao	Bilbao

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Morata Teruel, Antoni			Prisión Provincial de Murcia	Múrcia
Oleart Pladevall, Jaume	Teixidor	Carrer de Sant Bonaventura	Presó Model	Barcelona
Ortiz Martínez, Manuel	Mestre ferrador	Carrer d'En Palau	Fortaleza de Montjuich	Barcelona
Ortiz Martínez, Rafael	Peó	Carrer de Llauder	Fortaleza de Montjuich	Barcelona
Pardas Busqué, Josep	Mecànic	Carrer de Llauder	Prisión San Juan de Mozarrifar	Saragossa
Paredes Ros, Salvador	Peó	Carrer de Sant Felicià	Presó Model	Barcelona
Parés Aragonès, Joan	Pintor	Carrer de Montserrat	Presó Model	Barcelona
Parés Molà, Andreu	Pagès	Carrer de Sant Ramon	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Pecellín Pando, Vicenç	Empleat	Carrer de Llauder	Presó Model	Barcelona
Pera Font, Manuel		Carrer de Prat de la Riba	Presó Model	Barcelona
Pera Salavella, Manuel		Carrer de Prat de la Riba	Presó Model	Barcelona
Pera Xifré, Enric	Gènere de punt	Camí Ral	Talleres Penitenciarios	Alcalá de Henares
Perlàsia Calvo, Salvador		Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Ponce Pujol, Joaquim		Carrer del Prat	Presó Model	Barcelona
Puigfàbregas Bonadas, Josep			Prisión Provincial	Saragossa
Puigvert Fabrés, Artur		Carrer de la Unió	Presó Model	Barcelona
Pulido Robles, Agustí		Carrer de Sant Josep	Fortaleza de Montjuich	Barcelona
Ramon Graupera, Rafael	Pagès	Carrer de Sant Ramon	Fortaleza del Hacho	Ceuta
Reverter Gibert, Francesc	Pagès	Carrer de Sant Ramon	Presó Model	Barcelona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Ribas Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Quintana	Presó Model	Barcelona
Riera Freixas, Josep	Mestre ajustador	Turó de Cerdanyola	Presó Model	Barcelona
Roca Tallada, Julià			Presó Model	Barcelona
Rodríguez Carreño, Ramon		Carrer de Sant Simó	Presó Model	Barcelona
Roig Ontangas, Joan Lluís	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç	Presó Model	Barcelona
Roure Julves, Macari	Guàrdia civil	Carrer de Fray Luis de León	Presó Model	Barcelona
Ruiz Muñoz, Manuel		Carrer de Sant Antoni	Presó Model	Barcelona
Saleta Bombardó, Josep	Teixidor	Carrer de Fray Luis de León	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Salvà Boix, Joan	Teixidor	Carrer d'Anselm Clavé	Presó Provincial	Girona
Sanabre Pujadó, Rafael	Pagès	Carretera de Caldetes	Presó Model	Barcelona
Sánchez Izquierdo, Fulgenci	Vidrier	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Sánchez Riquelme, Pere		Carrer de Don Magí	Presó de les Caputxines	Mataró
Santiago Gómez, Gaspar	Brigada	Carrer de Moratín	Presó Model	Barcelona
Sellés Mora, Pere		Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Solà Comas, Antoni		Carrer de Sant Cristòfor	Presó Model	Barcelona
Soler Tria, Joan		Ronda Alfons XII	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València
Soria Carreño, Zacaries	Mecànic	Carrer de Creus	Prisión Celular	València
Soriano Sanz, Pere		Carrer de la Concepció	Presó Model	Barcelona
Soteras Culla, Josep Mª.		Carrer de Balmes	Prisión Central de San Miguel de Los Reyes	València

Nom	Professió	Adreça	Centre	Població
Tallada, Julià		Carrer de Sant Ramon	Presó Model	Barcelona
Tarensi Cabot, Joan		Carrer de Creus	Presó Model	Barcelona
Teixidor Pratdevall, Joaquim	Empleat municipal	Carrer de Sant Isidor	Presó Model	Barcelona
Terricabres Molera, Lluís	Manyà	Camí Ral	Presó Model	Barcelona
Torrent Francès, Josep		Carrer de Sant Joaquim	Presó Model	Barcelona
Torres Castells, Lluís	Gènere de punt	Carrer de Guifré El Pelós	Presó Model	Barcelona
Valldepera Estela, Josep	Metal·lúrgic	Carrer de Quintana	Presó Naval Militar	Cartagena
Vidal Rosell, Onofre	Comptable	Carrer de Sant Roc	Presó Model	Barcelona
Vilanova Alcoyent, Josep	Forner	Carrer de les Caputxines	Presó Model	Barcelona
Voltas Portas, Teresa		Carrer d'Argüelles	Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona
Yllana Arcas, Fèlix	Teixidor	Carrer de Prat de la Riba	«Pres a Fort True»	França
Yllas Verdalet, Ramon	Treballador de la terra	Camí Ral	Presó	
Zaragoza Mach, Marc	Dibuixant	Rambla	Presó Model	Barcelona

Annex 4. Mataronins en Batallones Disciplinarios de Soldados Trabajadores

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Albarracín Giménez, Joan	Tapisser	Plaça del Fossar Xic	6 BDST	Algesires
Anglada Darbra, Salvador		Carrer de Colom	92 BDST	
Arcusa Faiges, Manuel	Vidrier	Camí Ral	53 BDST	Madrid
Asencio Tarín, Josep	Rajoler	Carrer de Sant Onofre	19 BDST	Bagà
Badia Aymar, Josep	Pagès	Veïnat de Valldeix	166 BDST	Terol
Badia Santamaria, Vicenç	Pintor i músic ambulant	Carrer del Beat Oriol	71 BDST	Figueres
Bancells Parés, Manuel	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León	6 BDST	Algesires
Barceló Chico, Antoni		Carrer d'Altafulla	6 BDST	Algesires
Belmonte Caballero, Emili	Jornaler	Passatge Sisternes	30 BDST	Sondika
Benito Cabot, Adolf		Carrer de Lepant	52 BDST	Canillas - Madrid
Bisbal Lloreda, Joan	Gènere de punt	Carrer de Cuba	21 BDST	Gea de Albarracín
Boix Peix, Evarist	Vidrier	Fossar Xic	19 BDST	La Pobla de Lillet
Boltà Gosa, Antoni		Carrer de Fray Luis de León	1 BDST	Algesires
Borruey Gonzalvo, Joaquim			29 BDST	Sondika
Buch Comas, Josep		Carrer del Beat Oriol	52 BDST	Canillas - Madrid
Cabré Soler, Josep	Jornaler	Camí Ral	19 BDST	La Pobla de Lillet
Casado Belmonte, Joan	Barber	Carrer de Montserrat	77 BDST	Saragossa
Casas Vilagran, Jaume	Jornaler	Carrer de Mossèn Albàs	19 BDST	La Pobla de Lillet

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Clariana Juvés, Josep			43 BDST	Barcelona
Codinach Pedrosa, Josep	Treballador de la terra	Carrer de Sant Joaquim	BATALLÓN DE TRABAJADORES. REGIMIENTO CASTILLA	Cabeza del Buey
Coll Paretilla, Josep		Plaça de Joan Fiveller	21 BDST	Gea de Albarracín
Coll Paretilla, Robert	Gènere de punt	Plaça de Joan Fiveller	32 BDST	Ceuta
Cols Fernández, Severí	Vaquer	Carrer d'En Pujol	17 BDST	Algesires
Comas Puig, Francesc		Carrer d'Amàlia	45 BDST	Ceuta
Comas Roig, Francesc	Dependent	Carrer d'Amàlia	45 BDST	Ceuta
Cucurell Paituví, Octavi			43 BDST	Barcelona
Dalmau Arabia, Esteve	Jornaler	Camí Ral	21 BDST	Terol
Darbra Pons, Josep		Carrer del Rierot	19 BDST	La Pobla de Lillet
Espasa Castanyé, Joaquim	Gènere de punt	Carrer del Parc	42 BDST	Barcelona
Esperalba Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Fray Luis de León	32 BDST	Ceuta
Espiell Font, Josep		Carrer de Llauder	52 BDST	Canillas - Madrid
Fernández Fernández, Robert			43 BDST	Barcelona
Ferrera Fernández, Manuel	Estudiant	Carrer de Sant Josep	39 BDST	Palma
Figueras Rovira, Joan	Pagès	Carrer de Mossèn Albàs	43 BDST	Barcelona
Figuereda Genís, Joan	Indústria paperera	Carrer del Bisbe Mas	43 BDST	Barcelona
Fort Maset, Josep		Carrer de Fray Luis de León	94 BDST	Larache

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
García Ruiz, Jaume	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León	54 BDST	Algesires
Gómez González, Àngel	Matalasser	Baixada de Figueretes	43 BDST	Barcelona
Gomis Comas, Jaume			43 BDST	Barcelona
González Uribe, Cristòfor	Jornaler	Carrer d'En Pujol	16 BDST	Tarifa
Grau Ruan, Narcís		Carrer de les Caputxines	19 BDST	La Pobla de Lillet
Grimal Grabulosa, Salvador	Tèxtil	Carrer de Fray Luis de León	43 BDST	Barcelona
Gual Llibre, Joan	Tintorer	Carrer de Torrijos	64 BDST	
Guillaume Reixach, Joan	Peó	Carrer de Na Pau	36 BDST	Tetuan
Isern Aubanell, Santiago		Carrer de Balmes	36 BDST	Tetuan
Jordà Biarnés, Vicenç			0 BDST BATALLÓN TRABAJADORES ESPECIALISTAS DEL AUTOMÓVIL	Lamiako
Joseph Cusachs, Àngel	Jornaler		151 BDST	Altsasu
Llensà Pou, Climent		Carrer de Sant Elies	42 BDST	Girona
Lleonart Palomer, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Pere	30 BDST	Sondika
Llobet Polit, Joan		Carrer d'Amàlia	24 BDST	Melilla Al-Dierdir
Llorens Beltran, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós	30 BDST	Sondika
Lloveras Martínez, Joan	Paleta	Carrer de Sant Joan	15 BDST	
Lloveras Martínez, Josep	Paleta	Carrer de Sant Joan	15 BDST	
Lluc Casas, Jaume			42 BDST	Barcelona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Martí Illa, Pere	Tintorer	Carrer d'Amàlia	3 BDST	Tetuan
Martínez Sanjuan, Joan	Carrosser	Carrer de Cuba	42 BDST	Barcelona
Mas Soler, Vicenç	Gènere de punt	Carrer de Don Magí	18 BDST	Barcelona
Massaguer Lladó, Pere	Tintorer	Caminet de les Vinyes	42 BDST	Girona
Mela Espinosa, Francesc	Polidor	Carrer d'Hernán Cortés	169 BDST	Lesaka
Merino Donaire, Càndid	Militar	Carrer de Sant Bonaventura	92 BDST	Bilbao
Minguillón Langa, Vicenç	Electricista	Carrer de Sant Elies	49 BDST	Madrid Casa de Campo
Miralles Costa, Eliseu		Carrer de Pizarro	4 BDST	Ceuta
Mojeano Serrano, Paulí	Sastre	Carrer de la Unió	42 BDST	Barcelona
Mola Ibran, Joan	Gènere de punt	Carrer de Sant Pau	43 BDST	Barcelona
Moragues Bonamusa, Joan			43 BDST	Barcelona
Morell Martín, Joan			133 BDST	Guadalcanal
Noguera Magriñà, Martí	Tintorer	Fossar Xic	43 BDST	Barcelona
Olivan Duart, Joaquim		Camí Ral	36 BDST	Tetuan
Ortiz Vidal, Ferran			43 BDST	Barcelona
Padrosa Moulines, Joan	Arts gràfiques	Carrer de l'Hospital	29 BDST	A Lavacolla
Paredes Paredes, Ferran	Gènere de punt	Baixada de les Escaletes	43 BDST	Barcelona
Parés Bertran, Miquel	Comerç	Carrer d'En Moles	45 BDST	Ceuta
Pera Oliveras, Àngel	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	43 BDST	Barcelona
Pérez García, Miquel	Tèxtil	Carrer de Prat de la Riba	32 BDST	Ceuta

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Pérez García, Norbert			37 BDST	Béjar
Pitarch Belmonte, Vicenç		Carrer de la Unió	52 BDST	Canillas
Pla Concustell, Antoni	«Fabril»	Carrer del Carreró	? BDST	
Puig Gutarra, Ramon			44 BDST	Vic
Queralt Segrià, Joan			42 BDST	Barcelona
Ribas Ruiz, Josep	Mecànic	Baixada Feliu	37 BDST	Madrid
Ribot Albertí, Josep			43 BDST	Barcelona
Ródenas del Amor, Antoni	Bracer	Carrer de Joan d'Àustria	6 BDST	Algesires
Roger de la Cuesta, Josep		Carrer de Sant Sadurní	25 BDST	Osca
Roig Nogueras, Lluís	Pagès	Veïnat de Mata	44 BDST	Ribes de Fresser
Ros Maria de l'Assumpció, Josep	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim	5 BDST	Melilla
Ruiz Lleonart, Antoni	Pagès	Veïnat de Valldeix	? BDST	Belchite
Salaet Gabriel, Antoni	Serrador	Carrer de Cristina	54 BDST	Algesires
Salvador Salvador, Joaquim		Carrer de Quintana	? BDST	
San José Ballart, Magí de			43 BDST	Barcelona
Sánchez Manríquez, Àngel	Escrivent	Carrer de Fray Luis de León	43 BDST	Barcelona
Sancho Sancho, Ismael		Plaça de Cuba	3 BDST	Tetuan
Sellers Marin, Francesc	Estudiant	Ronda Alfons XII	37 BDST	Palència
Serrano Olalla, Manuel	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	94 BDST	Larache
Tortajada Aguilar, Anastasi	Forner	Carrer de Meléndez	215 BDST	Gea de Albarracín
Tudela Fernández, Francesc	Jornaler	Camí Ral	19 BDST	La Pobla de Lillet

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Valls Gener, Artur			10 BDST	La Línea de la Concepción
Valls Torra, Martí			42 BDST	Barcelona
Vidal Regàs, Carles		Carrer de Sant Josep	5 BDST	Melilla
Vila Cardona, Antoni	Mecànic	Carrer d'Isern	37 BDST	Béjar
Vilalta Manubens, Francesc			43 BDST	Barcelona
Vilella Corominas, Recared	Vaquer	Carrer de Moratín	160 BDST	San Roque (Cadis)
Viñas, Josep	Metge especialista		152 BDST	Palència

Annex 5. Mataronins en camps de concentració

Nom	Professió	Adreça	Centre	Població
Abril Catarineu, Darwin			Camp de concentració	El Barcarès
Agustín Mas, Joaquim	Vidrier	Carrer de Palmerola	Camp de concentració de Reus 2.8.1940 - Camp de concentració de Caldes de Malavella - Camp de concentració de Torroella de Montgrí – Hospital Militar de Barcelona	
Alarcón Pérez, Francesc	Paleta	Ronda Alfons XII	«Campamento de penados»	Belchite
Aleñà Vives, Eugeni	Pintor	Carrer de Balmes	«Campamento de penados» 23.6.1942	Belchite
Anglas Aymar, Joan	Mecànic		Camp de concentració	San Pedro de Cardeña
Aranda Pla, Pere	Teixidor	Carrer de Sant Cugat	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus
Arias Rubio, Emili	Ferroviari	Carrer de Pizarro	«Depósito de concentración»	Reus
Asparch Soms, Joan	Lampista	Carrer de Sant Joan	Camp de concentració	Deusto
Avellán Alvarez, Francesc	Paleta	Baixada de les Escaletes	Camp de concentració	Casinos
Bellatriu Serra, Antoni	Tintorer	Carrer d'Isern	«Depósito de prisioneros de guerra» 27.11.1940	Reus
Benages Ferrés,		Carrer de Cuba	Camp de treball	Coll de Nargó

Nom	Professió	Adreça	Centre	Població
Blanc Soler, Joaquim			Camp de treball Puy-de-Dôme	França
Blanchart Poll, Pere		Carrer de Sant Josep	«Campo de concentración»	El Burgo de Osma
Boquet Facundo, Felip	Pintor	Carrer de Sant Joaquim	«Depósito de concentración»	Reus
Borruey Gonzalvo, Manuel	Xòfer	Carrer de Sant Simó	«Campo de concentración»	
Casals Bosch, Vicenç	Comerç	Carrer de Moratín	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus
Centol Mantecón, Josep	Jornaler	Baixada de les Espenyes	«Depósito de concentración»	Reus
Codony Parera, Francesc	Sabater	Carrer de Sant Joaquim	«Campo de concentració del Segura»	Albatera
Coll Majoral, Francesc	Comerç	Rambla	Camp de concentració	Cervera
Comas Maria del Carmen, Jaume	Comerç	Carrer de Velázquez	«Depósito de concentración»	Reus
Díaz Ballestero, Pere	Guixaire	Carrer de la Unió	«Depósito de concentración»	Reus
Escalera Pastor, Eduardo	Gènere de punt	Carrer de Fortuny	«Depósito de concentración»	Reus
Espàrrach Masó, Joan	Gènere de punt	Plaça del Beat Salvador	Camp de concentració	
Esperalba Mir, Joan		Carrer de Fray Luis de León	Camp de concentració	Sant Joan d'Horta
Esperalba Roig, Lluís	Pintor	Carrer de Churruca	Camp de concentració «Santa Clara»	Sòria
Fernández Sánchez, Joan Josep	Fuster	Carrer de Sant Antoni	«Depósito de concentración»	Reus
Flores Zamora, Joan	Pagès	Carrer de Biada	«Campo de trabajadores»	El Pardo

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Fors Torres, Ricard	Torner de fusta	Carrer d'Amàlia	«Campo de Concentración Instituto Manzanedo»	Santoña
Francisco Pastor, Martí	Jornaler	Carrer de Santiago Rusiñol	Camp de concentració	
García Cid, Marià	Gènere de punt	Camí Ral	Camp de concentració – Presó Model	Alacant
Gibert Regàs, Simó	Gènere de punt	Carrer de Guifré El Pelós	Camp de concentració Academia General Militar	Saragossa
Gil Pamplona, Josep	Teixidor	Carrer de Sant Antoni	«Campo de concentración del Segura»	Albatera
Gomis Gomà, Pere	Forner	Carrer de Sant Pelegrí	«Depósito de prisioneros de guerra»	Madrid
Itchart Llibre, Manuel	Vaquer	Camí Ral	Camp de concentració	Aranda de Duero
Jornet Mas, Miquel	Practicant	Carrer de Sant Josep	Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros	Madrid
Jubiñà Pagès, Florià	Gènere de punt	Carrer de Llauder	Camp de concentració	Bilbao
Macià Comas, Cebrià	Gènere de punt	Carrer de Cristina	Camp de concentració	Barbastre
Malet Galceran, Salvador		Carrer de Churruca	«Depósito de concentración»	Reus
Manzanares, Joaquim	Tapisser	Veïnat de Cirera	Camp de concentració	Cervera
Marquès Novell, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Sant Ramon	Camp de concentració	Bilbao
Martínez Cañellas, Ferran	Dependent	Camí Ral	«Campo de Clasificación de la Merced»	Pamplona

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Martínez Pallarès, Josep M.	Afinador	Camí Ral	«Depósito de concentración»	Reus
Masafrets Villagrasa, Llorenç	Jornaler	Carrer de Balmes	«Depósito de concentración»	Reus
Masferrer Julià, Joaquim	Jornaler	Camí Ral	«Depósito de concentración»	Reus
Mayol Roca, Jaume	Estudiant	Carrer d'En Palau	Camp de concentració Porta Coeli	València
Miracle Gibert, Rafael	Mecànic	Carrer de Sant Benet	«Depósito de concentración»	Reus
Miralles Ferrando, Emili	Ferroviari	Baixada de les Escaletes	«Depósito de concentración»	Reus
Mora Cot, Antoni		Carrer de Sant Joan	Camp de concentració	
Mora Cot, Pere	Pescador	Carrer de Sant Joan	Camp de concentració	
Morell Bellsoley, Ramon	Vidrier	Carrer de Francesc Milans	Camp de concentració	
Moreno Munguía, Antoni	Vidrier	Carrer de Prat de la Riba	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus
Nicolás Ros, Genís	Pintor	Carrer de Lepant	«Depósito de concentración»	Reus
Oliveras Dalmau, Manuel	Catedràtic d'institut	Passeig de Cirera	Camp de concentració	
Oranias Jové, Cristòfor	Ferrer	Carrer de Sant Bonaventura	«Depósito de concentración»	Reus
Paredes Manchón, Ramon	Peó	Carrer de la Cooperativa	Camp de concentració	
Pérez Gubau, Josep M.	Mecànic	Carrer de Sant Joaquim	«Depósito de concentración»	Reus

Nom	Professió	Adreça	Centre	Població
Pérez Morales, Urbà	Jornaler	Carrer de Cuba	Camp de presoners	Tarragona
Planet Lleonart, Esteve	Barber	Carrer de Catalunya	Camp de concentració	
Planet Lleonart, Francesc	Marbrista	Carrer de Catalunya	Camp de concentració	
Planet Lleonart, Joaquim	Forner	Carrer de Catalunya	Camp de concentració	
Planet Lleonart, Josep	Perruquer	Carrer de Catalunya	Camp de concentració	
Plans Vilà, Joan	Mecànic	Carrer de Quintana	«Depósito de concentración»	Reus
Pons Casaldú, Ramon	Jornaler	Carrer del Prat	«Depósito de concentración»	Reus
Pou Bitlloch, Emili	Lampista	Carrer de Fray Luis de León	Camp de concentració	Aube
Prat Graupera, Joan	Teixidor	Carrer de Sant Joaquim	Camp de concentració	
Prat Nogueras, Joan		Ronda Alfons XII	Camp de concentració	
Prats Vives, Francesc	Forner	Carrer de Sant Josep	Camp de concentració	
Pros Palau, Marcel·lí	Treballador de la terra	Veïnat de Valldeix	Destacamento Penal	Jadraque
Puig Marquès, Joaquim	Teixidor	Carrer de Gravina	Camp de concentració	França
Puig Rodríguez, Jaume	Paleta	Carrer de Sant Joaquim	Camp de concentració de «La Merced»	Pamplona
Quintana Genís, Michel	Guardabosc		Camp de concentració	Miranda de Ebro
Ramon Morell, Feliu	Escrivent	Carrer de Sant Ramon	Camp de concentració	Puerto Pesquero

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Ramon Morell, Manuel	Industrial	Carrer de Sant Ramon	«Campo de concentración N.° 43»	Betanzos
Raurich Font, Lluís	Forner	Carrer de l'Hospital	«Depósito de concentración»	Reus
Revilla Codolà, Antoni		Carrer Nou de Caputxines	Camp de concentració	Miranda de Ebro
Ribot Reverter, Baldomer	Paleta	Camí Ral	«Campamento penitenciario»	Belchite
Riu Vives, Pere	Impressor	Carrer de Sant Pere	«Depósito de concentración»	Reus
Roca Pons, Gerard		Carrer d'En Pujol	«Campo de concentración Plaza de Toros»	Santander
Rodríguez Gil, Ramon	Tintorer	Camí Ral	«Depósito de concentración»	Reus
Rodríguez González, José	Teixidor	Carrer de la Muralla de Sant Llorenç	«Campo de concentración de La Merced»	Pamplona
Roher Ferrés, Joan	Paleta	Carrer de Massevà	«Campamento de penados»	Belchite
Romagosa Iglesias, Antoni	Tèxtil	Carrer d'Anselm Clavé	«Depósito de concentración» GOB606	Reus
Romero Benítez, Pere	Pagès	Carrer de Santa Teresa	«Depósito de concentración»	Reus
Romero Ulió, Francesc	Serrador	Carrer de la Cooperativa	Camp de concentració	
Roy Bassas, Salvador	Tintorer	Carrer de Sant Antoni	Camp de concentració	Igualada
Sabater Giró, Salvador	Comerç	Carrer de Quintana	Camp de concentració	Àvila
Sala Barri, Joan	Mecànic	Camí Ral	Camp de concentració	Moncofa

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Salomó Estapé, Josep	Teixidor	Carrer de les Caputxines	«Depósito de prisioneros»	Reus
Sancho Herrero, Miquel	Ferroviari	Plaça de Cuba	«Depósito de concentración»	Reus
San José Bertran, Perfecte de	Cuiner	Rambla	«Depósito de concentración»	Reus
Sans Cot, Joan	Barber	Carrer de Madoz	Camp de concentració	Horta
Sardañons Cardona, Joan	Aprestador	Carrer de Sant Antoni	Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros	Madrid
Serra Alomà, Francesc			Inspección de Campos de Concentración Prisioneros»	
Serra Cuartiella, Antoni	Xòfer	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	Camp de concentració	Sanlúcar la Mayor
Solà Llunday, Silveri	Tintorer	Baixada de Sant Ramon	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus
Soriano Gorjón, Enric	Paleta	Carrer de Sant Josep		
Subirachs Esperalba, Lluís			Camp de concentració	Salamanca
Tarradas Domènec, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	«Depósito de concentración»	Reus
Tarrats Castellà, Josep	Teixidor	Carrer de Santiago Rusiñol		
Teix Coll, Jaume	Dependent	Carrer del Racó de Carrer de Sant Pere	Camp de concentració	
Teixidor Pou, Lluís	Pagès	Carrer de Sant Ramon	Camp de concentració «San Marcos»	Lleó

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Torrent Gomis, Josep	Representant		Camp de concentració	Orduña
Ullastre Maynou, Joan	Fogoner	Carrer de la Unió	«Depósito de concentración»	Reus
Umbert Altimira, Josep	Fuster	Carrer de Cuba	Camp de concentració Erau	França
Ventura Dalmau, Joan	Pagès	Veïnat de Mata	Camp de concentració	Reus
Vergés Pi, Alexandre	Gènere de punt	Carrer de les Caputxines		
Vicente Albájar, Enric	Forner	Porta de Valldeix	«Depósito de concentración»	Reus
Vila Amils, Ramon	Peó	Carrer de Guifré El Pelós	«Depósito de concentración»	Reus
Vilà Esgleas, Francesc		Camí Ral	Camp de concentració Aude	França
Vilalta Manubens, Emilià	Jornaler	Carrer de Sant Cugat	Camp de concentració Barcarès. Posteriorment, Batallón Disciplinario de Soldados Trabajadores n.° 43 de Barcelona	França
Villagrasa Pastor, Miquel	Gènere de punt	Carrer de la Cooperativa	Camp de concentració	
Vivé Buixadé, Pere	Xòfer	Carrer de Santa Maria	«Campo de concentración N.° 2 Plaza de Toros»	Vitòria
Vives Saball, Vicenç	Serraller	Carrer de Santa Maria	«Depósito de concentración»	Reus
Ximénes Castellà, Francesc		Carrer d'En Pujol	«Campo de concentración Instituto Manzanedo»	Santoña

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Centre*	*Població*
Yllana Arcas, Francesc	Tintorer	Carrer de Quintana	«Campo de concentración Hnos. Doctrina Cristiana»	Tarragona
Yllana Arcas, Llorenç	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba	«Campo de concentración Hnos. Doctrina Cristiana»	Tarragona

Annex 6. Informes de la Policia Municipal

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Abascal Vega, Josep	Empleat municipal	Carrer de Sant Joan	29/04/1941	33			Guàrdia d'Assalt	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-604
Abril Carlos, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Churruca	13/11/1939			CNT	Ingressà a l'Exèrcit Popular forçat.				ACM, AM, AC, 2905-112
Abril Catarineu, Darwin			17/10/1939		ERC		Regidor de l'Ajuntament		Camp de concentració	El Barcarès	ACM, AM, AC, 2905-136
Abril Catarineu, Llibert	Policia de la Generalitat		04/07/1939	33			Prestà servei a la comissaria del carrer de Sant Agustí, i participà en escorcolls i detencions.				ACM, AM, AC, 2907-720
Abril Feliu, Enric	Forner	Carrer d'Argentona	01/01/1938	53	PSUC	UGT					ACM, AM, AC, 2908-1082
Abril González, Antònia	Gènere de punt	Carrer d'Isern	S/D	21	JSUC						ACM, AM, AC, 2908-968
Adan Guañabens, Lluís G.	Dependent	Carrer de Sant Agustí	29/12/1939	38			«No llegó a incorporarse al Ejército rojo por haberse escondido en Barcelona hasta la liberación de esta Ciudad».				ACM, AM, AC, 2910-1763
Agell Fontseca, Esteve		Carrer del 10 de Gener	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1056
Agell Fontseca, Josep			S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1074

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Agustín Mas, Joaquim	Vidrier	Carrer de Palmerola	19/06/1941	45			Alliberat el 4 de febrer de 1941.	Exèrcit Popular	Camp de concentració de Reus 2.8.1940 - camp de concentració de Caldes de Malavella - camp de concentració Torroella de Montgrí- Hospital Militar de Barcelona		ACM, AM, GOB-604
Agut Vilanova, Basilisa	Mestressa de casa	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	24/04/1941	31			Infermera a l'Hospital Internacional «de esta Ciudad».				ACM, AM, GOB-604
Alarcón Pérez, Francesc	Paleta	Ronda Alfons XII	25/09/1941				«...se distinguió por sus ideas anarquistas y sindicalistas». Participà en registres i detencions		«Campamento de penados»	Belchite	ACM, AM, AC, 2905-116
Alarcón Tejedor, Pau	Tintorer	Ronda Prim	13/09/1939	25		CNT	Feu servei d'armes a la caserna de Mataró. Marxà voluntari a la 25a Divisió.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-729
Albarracín Giménez, Joan	Tapisser	Fossar Xic	11/01/1940	20		CNT		Columna Malatesta	6 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-758-1
Albert Corp, Esteve	Xòfer	Carrer d'Amàlia	07/11/1939		NS - EC		Proclamà la República a Dosrius l'any 1931. Membre del Comitè Antifeixista d'aquesta població. Xòfer de les Milícies Alpines d'Estat Català. Agent de la policia de Ports i Fronteres. Passà «personas de orden a la Zona Nacional». Portava pistola	Columna Alpina			ACM, AM, AC, 2905-99

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Albiol Sánchez, Miquel		Baixada de les Espenyes	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-979
Alcañiz Roca, Francesc	Pagès		12/02/1943				Estigué en un camp de concentració des de novembre de 1938 fins a maig de 1939.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2126
Alcaraz Gil, Francesc			S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1035
Alemany Aubanell, Joan			S/D				«...excitaba a sus compañeros de que eran unos cobardes si no ingresaban en el ejército Rojo».				ACM, AM, AC, 2905-192
Aleñà Vives, Eugeni	Pintor	Carrer de Balmes	28/04/1939			CNT		Columna Malatesta.	«Campamento de penados» 23.6.194	Belchite	ACM, AM, AC, 2907-640
Aleñà Vives, Joaquim		Carrer de Balmes	20/09/1937					Columna Ascaso			ACM, AM, AC, 2912-5325
Alís Catà, Joaquim	Teixidor	Carrer de Cristina	28/05/1941	27	PSUC	UGT	Fou tresorer del PSUC. Feu guàrdies, controls i patrulles. Feu guàrdies a la torre d'Antoni Sanfeliu a Canyamars.	Columna Graells - Cos de Carrabiners			ACM, AM, GOB-604
Alís Catà, Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Pere	16/12/1940	18	JSUC			Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Alonso García, Miquel	Gènere de punt	Carrer de Churruca	09/12/1939	21			Voluntari del cos de carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Alsina Casas, Francesc	Fonedor	Carrer de Churruca	11/07/1939			CNT	«Fue de milicias rojas voluntarias». Va intervenir en l'incendi de convents. Era membre del control de la Fundición Font.				ACM, AM, AC, 2905-125
Alsina Mora, Francesca	Mestressa de casa	Ronda Prim	16/08/1939		ERC		«Formó parte de controles y otras causas». «...se manifestó varias beces [sic] contra el G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2905-123
Altimira Roig, Jaume		Carrer d'Argentona	S/D			CNT	Fou de les milícies antifeixistes de rereguarda. Li donaren un mosquetó.				ACM, AM, AC, 2909-1426
Álvarez Martínez, Saturi		Camí Ral	S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2908-1023
Amargant, Antoni			16/02/1940		PC		Morí al front.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2524E
Amargant Lloveras, Joan		Carrer de Sant Sadurní	S/D			UGT	Feu servei d'armes a carreteres i altres llocs.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 912-5294
Amargant Roure, Salvador	Mecànic	Carrer d'Isern		23		CNT	Treballà als Tallers Roure fent material de guerra. Proposta de llibertat condicional.	Columna POUM	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604 ACM, AM, AC, 2908-856
Amat Cardona, Salvador	Mecànic	Camí Ral	24/05/1939		ERC	CNT	Secretari del Sindicat de Metal·lúrgics.	Columna Graells	Presó Model 10.10.1942	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-673

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Amat Raimí, Domènec	Mecànic	Camí Ral	12/12/1941	83			El 21 d'octubre de 1941 estava a la «Compañía de Tranvías de Barcelona cumpliendo condena de redención de penas por el Trabajo». El 12 de desembre del mateix any es deia: «... estando el inculpado en la mayor indigencia, dedicándose en la actualidad a la venta por la vía pública de piedras para encendedo-res».				ACM, AM, GOB-604
Amat Sagí, Salvador			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2908-1019
Amorós Perpignan, Francesc	Empleat municipal		24/07/1939								ACM, AM, AC, 2905-121
Andrés Gil, Josep			S/D					Columna POUM			ACM, AM, AC, 2908-1002
Andreu Guillen, Marc	Jornaler	Carrer de Barcelona	12/08/1940	40		CNT	Fou de les milícies antifeixistes de rereguarda. Portava màuser.				ACM, AM, GOB-758-1
Andreu Vilaró, Eduard	Comerç		26/04/1940		ACR		Fou regidor a l'Ajuntament de Mataró. Processat per la Justícia militar, la causa fou sobreseguda.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Anglada Darbra, Salvador		Carrer de Colom	03/08/1945			CNT	Escrivia articles al diari *Llibertat.* Estigué al front fins a la fi de la guerra. Assolí la graduació de sergent. L'any 1941 estava en llibertat condicional.	Columna Malatesta	92BDST	Bilbao	ACM, AM, CEN-138
Anglada Font, Lluís		Veïnat de Mata	17/03/1941				S'amagà per tal de no anar al front i a la fi passà a les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-604
Anglada Lladó, Joan			S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1007
Anglada Salvador, Ramon		Carrer d'Anselm Clavé	09/05/1940			CNT	Feu guàrdies en els refugis amb arma de cacera.				ACM, AM, AC, 2911-2536
Anglas Aymar, Joan	Mecànic		22/03/1939						Camp de concentració	San Pedro de Cardeña	ACM, AM, GOB-758-1
Anglas Sarlat, Josep	Tintorer	Carrer de Sant Benet	28/04/1940		PS	UGT	Va actuar com a milicià i feu guàrdies amb arma. L'any 1948, la Policia li atribuí la distribució de pamflets.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-86
Angulo Sánchez, Francesc		Carrer de Na Pau	27/06/1941				«Está conceptuado como ladrón [...] es de ideas extremistas».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-604
Añols Torres, Miquel	Mecànic	Baixada de les Escaletes	20/03/1940	35	ERC		Voluntari de l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Antonio Incognito, Juan	Peó					CNT	El 21 de maig de 1937 fou donat de baixa de les Milícies Antifeixistes de Catalunya, Divisió Ascaso, 2n Batalló, 2a Cia. 1r Regiment Durruti per tenir 44 anys. El 3 de setembre de 1937 era al front de Madrid; fortificacions.				ACM, AM, AC, 2905-59
Aragay Rosselló, Andreu		Camí Ral	S/D		PSUC	CNT	Fou de milícies voluntàries i se li donà un mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-925
Aranda Pla, Pere	Teixidor	Carrer de Sant Cugat	30/07/1940			CNT	Membre de les milícies voluntàries de rereguarda. Portava mosquetó. A l'Exèrcit ascendí a tinent.	Columna Malatesta	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus	ACM, AM, AC, 2905-126
Arcos, Dídac de			S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-736
Arcusa Faiges, Manuel	Vidrier	Camí Ral	14/02/1941			CNT	Membre de l'Ajuntament. Secretari de la Federació Local de Sindicats de CNT-AIT.		53 BDST	Madrid	ACM, AM, AC, 2905-69
Arenales Carles, Andreu		Carrer de Pinzón	17/10/1941			UGT	«...presenció los fusilamientos en el campo de la Bota, haciendo burla de los mismos».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Arenas Gualba, Francesc d'A.		Rambla	11/01/1941				D'ideologia monàrquica. Fou detingut el 19 de juliol de 1936 i empresonat. Essent al front de guerra passà a les tropes franquistes.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-604

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Argelaga Talleda, Francesc	Comissionista	Carrer de la Concepció	17/01/1940	44	LC		Empresonat per «los rojos [...] unos 14 días».				ACM, AM, GOB-758-1
Arias Rubio, Emili	Ferroviari	Carrer de Pizarro	23/03/1940			CNT	Portava pistola. Cotitzà al Socors Roig Internacional.		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, AC, 2905-56
Arias Vazquez, Josep	Gènere de punt		11/05/1940		POUM	CNT					ACM, AM, AC, 2905-63
Arnau Comabella, Ramon	Pintor	Carrer de l'Hospital	27/04/1940	43		CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1216
Arnau Enrich, Nicolau	Barber	Rambla	28/04/1939				A l'Exèrcit feu de barber i ajudant de comissari. Batalló de Transmissions POUM	Columna POUM			ACM, AM, AC, 2907-641
Arnau Ribas, Tomàs							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987
Arnau Salas, Salvador «Guineueta»		Carrer de Sant Benet	20/11/1939		PS		Estigué en un batalló disciplinari on fou sergent.	Columna Carlos Marx	Proposta llibertat condicional		ACM, AM, AC, 2906-470
Aromí Jové, Enric	Oficinista	Carrer d'Argüelles	14/12/1939	44	ERC		Regidor a l'Ajuntament fins a la seva dimissió el 16.4.1936.				ACM, AM, GOB-758-1
Asencio Tarín, Josep	Rajoler	Carrer de Sant Onofre	31/01/1949				Evadit del Batallón de Trabajadores. L'any 1949 s'informava que la família feia més d'un any que «ignoran su paradero».	Columna Roja y Negra	19 BDST	Bagà	ACM, AM, CEN 100
Asparch Soms, Joan	Lampista	Carrer de Sant Joan	03/04/1939				«...buena conducta».		Camp de concentració	Deusto	ACM, AM, GOB-754-2
Astort Casanovas, Ramon		Carrer de Quintana		60			Proposta de llibertat condicional.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Astort Masip, Josep	Gènere de punt	Carrer d'Isern	S/D		PSUC		Anà de milícies voluntàries i se li donà un mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-968
Avellán Alvarez, Francesc	Paleta	Baixada de les Escaletes	08/04/1939						Camp de concentració	Casinos	ACM, AM, GOB-754-2
Axerol Vilaseca, Antoni	Serrador	Carrer de Sant Felicià	02/12/1939	34		CNT	«...conducta anti-católica».	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2908-932
Aymerich Esteve, Bonaventura	Jornaler	Carrer d'Amàlia	S/D	49	PSUC		Fou de les milícies voluntàries i portava mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-876
Ayuso Cánovas, Manuel	Paleta	Carrer d'En Pujol	07/03/1940	25			Empresonat pel «supuesto delito de haber intervenido en la quema de conventos».		Presó		ACM, AM, GOB-758-1
Aznar Antoran, Teodor	Maquinista	Carrer de la Unió	02/07/1941	45		CNT	Fou de les milícies de rereguarda. Portava una pistola Tigre. Era el cap del control de l'empresa Fàbregas. No s'incorporà a l'Exèrcit per ser «Jefe y químico».				ACM, AM, GOB-604
Badenas Malervi	Gènere de punt	Carrer de Na Pau	12/02/1940		PSUC		Fou de les milícies antifeixistes i portava mosquetó. Marxà voluntari al front.				ACM, AM, AC, 2905-163
Badia Aymar, Josep	Pagès	Veïnat de Valldeix	26/08/1939				19 anys d'edat		166 BDST	Terol	ACM, AM, GOB-754
Badia Cabrera, Emili	Indústria paperera	Carrer de Campeny	22/02/1940		JSUC	CNT	«Iba por las calles armado de pistola, viéndosele en camiones transportando colchones de Santa Ana».	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-171

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Badia Cabrera, Joan	Tintorer	Carrer d'En Pujol	01/06/1939	27	PSUC	UGT		Columna Graells	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-693
Badia Santamaria, Vicenç	Pintor i músic ambulant	Carrer de Beat Oriol	28/04/1939				Exèrcit Popular amb la seva lleva. Graduació de tinent.	Exèrcit Popular	71 BDST	Figueres	ACM, AM, AC, 2907-620
Baixés Alsina, Joaquim	Teixidor	Carrer d'En Palau	18/02/1942				Exèrcit Popular. Ascendí a sergent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-648
Balaguer Sánchez, Josep	Xòfer	Carrer de Fray Luis de León	S/D		FAI		«En las primeras fechas del Movimiento con un camión fueron a desvalijar la iglesia de Sta. María y se llevaron todo lo de valor que encontraron».				ACM, AM, AC, 2905-19
Balasch Serra, Pere	Empleat municipal		01/01/1938		ACR						ACM, AM, AC, 2908-984
Bancells Parés, Bermuto		Carrer de Fray Luis de León	02/10/1941	19	POUM	CNT		Columna POUM			ACM, AM, GOB-604
Bancells Parés, Manuel	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León	11/11/1941	22		CNT	Ascendí a tinent.	Exèrcit Popular	6 BDST	Algeciras	ACM, AM, GOB-604
Banchs Pera, Antoni	Cambrer	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	07/06/1946	39	FAI		En llibertat vigilada.		Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró	Mataró	ACM, AM, GOB-100
Banet Canudas, Esteve	Mestre	Carrer de Catalunya	16/01/1941				Informe de l'arxipreste de Santa Maria de Mataró: «... perfecto español y excelente ciudadano».		Dirección General de Primera Enseñanza	Madrid	ACM, AM, GOB-604

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Banet Canudas, Rafael		Carrer de Catalunya	26/11/1945						Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró	Mataró	ACM, AM, CEN-138
Baqués Vives, Josep			S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1088
Barbena Cot, Joan	Gènere de punt	Carrer Racó de Sant Pere	17/04/1939	23			«Adicto al G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2908-857
Barbena Cubarsi, Francesc	Tintorer	Carrer de la Cooperativa	09/04/1937	36		UGT	Element dels més importants de la UGT a Mataró. «...muy amante de promover huelgas y disturvios [sic]». Responsable de l'SRI a Mataró. «...fue hacendido [sic] en su cargo y al parecer le nombraron Secretario del Socorro Rojo Internacional para la provincia de Barcelona».				ACM, AM, AC, 2908-857
Barbena Cubarsi, Josep		Carrer de la Cooperativa	S/D					Columna Gatell			ACM, AM, AC, 2907-1148
Barberà Jubiñà, Ramon	Jornaler	Carrer de Sant Onofre	28/03/1940	23	JS		Delatà persones de dretes i participà activament en la crema de convents. Cos de Carrabiners, voluntari.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-610
Barceló Chico, Antoni		Carrer d'Altafulla	01/06/1942					Exèrcit Popular	6BDST	Algeciras	ACM, AM, GOB-494

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Bardia Bargat, Josep	Impressor	Carrer d'Onofre Arnau	17/01/1940	24				Columna Alpina			ACM, AM, GOB-758-1
Barenys Gárate, Domènec		Carrer de Cuba	24/06/1940			CNT	En els Fets d'Octubre de 1934 va ser detingut per portar dues pistoles. Voluntari al Cuerpo de Tren del Ejército Rojo.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1259
Bargalló Pou, Francesc	Empleat	Carrer d'Argüelles		49	FAI		Destacà el 19 de juliol de 1936 amb amenaces als caps militars sollevats. Empresonat el gener de 1939. Un cop alliberat deia que «los rojos pronto vendrían y ya lo arreglarían todo».	Columna Graells	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Barnada Masisern, Josep M.	Comerç	Carrer de Sant Benet	11/03/1939	22		UGT	A Manresa intentà passar a l'Exèrcit franquista. Fou detingut i traslladat a un batalló disciplinari.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Barnet Torras, Artur	Tècnic	Carrer de Fray Luis de León	12/01/1940	32			Desertà de l'Exèrcit Popular i fou empresonat. «...estuvo prestando servicios en esta Jefatura de Vigilancia».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Baró Gomis, Antoni	Escrivent	Camí Ral	06/10/1939	18				Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Barranco Valero, Aureli	Sergent d'artilleria	Carrer de Churruca	25/04/1941				Estigué al front d'Aragó i ascendí a capità. A la fi de la guerra passà a França.	Columna Medrano	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-151
Barrera Nogué, Josep		Carrer de Sant Joaquim	20/05/1941		NS		Durant la guerra tingué un escorcoll a casa seva i li trobaren «estampas de la comunión de sus hijos». Estigué detingut 24 hores. Fou del comitè de la Compañía de Fluido Eléctrico.				ACM, AM, GOB-604

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Barri, Ramon	Propietari benzinera	Camí Ral	16/02/1940		ERC		«...se sabe votó al frente popular a lo menos así lo recomendaba a sus amistades».				ACM, AM, AC, 2911-2535
Bartra Pujol, Vicenç	Tipògraf	Carrer de Catalunya	13/08/1940	39	PS	UGT	«En la actualidad está preso y extinguiendo condena».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Bartrolí Leal, Jaume	Vidrier	Carrer de Sant Bru	18/12/1939	33			Regidor de Foment a l'Ajuntament de Mataró. Vocal de la Federació Catalana d'Indústries Gràfiques. Col·laborador del diari *Llibertat*. «...netamente izquierdista».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-758-1 ACM, AM, AC, 2907-845
Bas Llovet, Francesc	Comerç	Carrer d'Argentona	11/12/1939	32			«Persona de buena conducta».				ACM, AM, GOB-758-1
Bas Vendrell, Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Cugat	12/01/1940	33		CNT	«...actuación netamente marxista y contraria al GMN». Fou del control de la casa Brufau. Mobilitzat forçós.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Basas Masferrer, Ricard		Carrer de la Concepció	09/05/1941				«...puede disfrutar de libertad condicional pero sin residir en esta Ciudad».	Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, GOB-604
Bassa Vila, Lluís		Carrer de Sant Joan	04/07/1941				«...su madre que es soltera tiene tres hijos».				ACM, AM, GOB-604

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Bassó Margall, Martí	Ferroviari	Carrer de Massot	19/09/1949				Feu guàrdies amb arma a l'estació, però «no eran de carácter revolucionario, sino que eran para guardar las mercancías». Cotitzava al Socors Roig Internacional.				ACM, AM, GOB-610
Batayé Alumà, Joan		Carretera de Barcelona	08/10/1941	33				Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604
Bayo Sobregrau, Jaume	Rajoler	Carrer de Sant Pau	07/03/1941	33			Participà a l'assalt de la caserna, a l'incendi dels convents i en saqueigs. Portava arma curta i llarga. «Se apoderó de muebles cortinajes y bagillas [sic] procedentes de requisas, donde amuebló su casa». Fou tancat en un camp de concentració i alliberat.	Columna Roja y Negra	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Becerra Bermúdez, Juli	Tintorer	Carrer de Sant Isidor	08/09/1939			CNT	«...formaba parte del célebre grupo anarquista, Peso, Ruiz, Mayans cual grupo era el terror de la gente buena y pacífica tomando parte en todos cuantos actos subversivos, huelgas y demás desmanes en esta ciudad [...]. Marchó en la segunda columna».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-158
Bejarano Martínez, Ángel		Carrer de Churruca	S/D				Ascendí a capità.				ACM, AM, AC, 2905-155

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Belcós Pont, Francesc	Escrivent	Carrer d'Altafulla	22/04/1940	40	ERC		«Comisario Administrativo de la Generalidad» a l'Ajuntament de Santa Susanna. Regidor a l'Ajuntament de Mataró.				ACM, AM, AC, 2907-840
Belis Cortès, Francesc	Vidrier	Carrer de Sant Pere	17/11/1939				«Es persona de buena conducta pero totalmente desafecto al G. M. N. por ser de ideologia anarquista».				ACM, AM, GOB-754
Bellalta Illa, Salvador		Carrer de la Concepció	07/06/1946				En llibertat vigilada. Es feu una proposta de llibertat condicional.		Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró	Mataró	ACM, AM, GOB-100
Bellatriu Nogueras, Pau	Pagès	Carrer de Mata	30/07/1949				Formà part de l'Ajuntament en representació de la Unió de Rabassaires. Se li trobà armament a casa. En aquesta data estava pres.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-758-1
Bellatriu Serra, Antoni	Tintorer	Carrer d'Isern	04/01/1940	37			Voluntari al «arma de Aviación». Cotitzant de l'SRI.	Exèrcit Popular	«Depósito de prisioneros de guerra» 27.11.1940	Reus	ACM, AM, GOB-758-1
Bellavista Gibernau, Leocàdia	Gènere de punt	Camí Ral	10/05/1939		PS	UGT	«Intervino en ambos partidos como figura destacada».		Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-622

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Bellavista Illa, Salvador	Empleat municipal	Carrer de la Concepció	20/10/1941		ERC		Participà activament en els Fets d'Octubre de 1934 repartint armes. Tingué una participació molt destacada en actes violents, delacions, detencions, robatoris i destrucció de temples. En veure l'evolució de la guerra compromesa ajudà persones de dretes a passar la frontera per «salvar la responsabilidad contraída con su funesta actuación». Cos de Mossos d'Esquadra.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-604
Bellsoley Vilella, Joan	Comerç	Carrer de Sant Josep	06/08/1940		EC - NS		Havia pertangut al Cercle Catòlic. Potser fou comissari polític. Fou membre de la Brigada 43 i a la fi de la guerra passà a França.	Columna Alpina	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-758-1
Belmonte Caballero, Emili	Jornaler	Passatge Sisternes	13/02/1941	24		CNT		Exèrcit Popular	30 BDST	Sondika	ACM, AM, AC, 2910-1729
Belsa Teis, Francesca	Tèxtil	Carrer de Churruca	01/01/1937		ERC	CNT		Columna Macià Companys			ACM, AM, AC, 2911-2953
Benages Ferrés,		Carrer de Cuba	19/07/1943				Evadit del camp de treball de Coll de Nargó.		Camp de treball	Coll de Nargó	ACM, AM, AC, 2906-524
Benito Cabot, Adolf		Carrer de Lepant	23/05/1941	20				Exèrcit Popular	52 BDST	Canillas - Madrid	ACM, AM, GOB-604

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Berenguer Colomer, Pere	Escrivent	Carrer de l'Hospital	05/04/1940	18				Exèrcit Popular	«Oficina clasificadora de prisioneros y presentados»		ACM, AM, GOB-758-1
Berga Cruañas, Joan	Comerç	Camí Ral	12/09/1939	32	ERC		Fou redactor d'un setmanari que publicava ERC. «... izquierdista pero en contra de los elementos de la FAI».				ACM, AM, AC, 2907-695
Bernasach Reverter, Josep	Pagès	Carrer de Moreto	22/03/1941	18				Exèrcit Popular	Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-604
Bertran Comas, Josep	Teixidor	Carrer de Creus	18/02/1942	40				Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, GOB-604
Bertran Safont, Teresa	Mestressa de casa	Carrer de Caputxines	27/08/1941	25	CT		Empresonada per les autoritats republicanes. Dama de España.				ACM, AM, GOB-604
Besteiro, Josepa			S/D				Infermera a la Columna Medrano.	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-774
Beulas, Àngel			S/D				«Voluntario. No dice columna».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-807
Bilbeny Bosch, Joan	Jornaler	Carrer de Massevà	16/12/1940		ERC		«...siempre se distinguió por su catalanidad y separatismo. Interventor en las elecciones de Febrero de 1936 por el Frente Popular». Germà del diputat Joaquim Bilbeny.				ACM, AM, AC, 2905-168
Bilbeny Carol, Joan	Cambrer	Carrer de Catalunya	20/07/1939				«Desafecto al G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2905-6

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Bosch Garcia, Enric		Carrer de Colom	20/03/1939						«Prisionero en Tarragona»	Tarragona	ACM, AM, GOB-754
Bisbal Lloreda, Joan	Gènere de punt	Carrer de Cuba	06/06/1941			CNT	Formà part de les milícies voluntàries i portava mosquetó. Participà en el desembarcament de Mallorca. Assolí el grau de sergent.	Columna Negra y Roja	21 BDST	Gea de Albarracín	ACM, AM, AC, 2905-43 - ACM, AM, GOB-604
Blahà Rodoreda, Ramon	Jornaler	Carrer d'Amàlia	17/05/1939				«Siempre observó buena conducta».				ACM, AM, GOB-754
Blanc Soler, Joaquim			27/05/1941					Exèrcit Popular	Camp de treball Puy-de-Dôme	França	ACM, AM, GOB-604
Blanch Isern, Àngel	Gènere de punt	Carrer de Puigblanc	20/03/1939	22				Columna Malatesta - Columna Graells			ACM, AM, GOB-758-1
Blanchart Poll, Pere		Carrer de Sant Josep	16/03/1939				S'incorporà amb la seva lleva «contra su voluntat».		«Campo de concentración»	El Burgo de Osma	ACM, AM, GOB-754
Blanco Ferrer, Ignasi		Carrer de Sant Pere	07/11/1939					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-89
Blanquer Brisa, Francesc			13/10/1942				«Su actuación político-social fue siempre buena».	Columna Medrano			ACM, AM, GOB-604
Blasco Gil, Joaquim	Paleta	Carrer de Sant Sadurní	27/07/1939	34		CNT	Feu serveis d'armes en guàrdies, patrulles i controls.	Columna «de Intendencia»			ACM, AM, AC, 2907-719
Blasco Montañés, Pere		Carrer d'Argentona	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1024

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Mili-tància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Boada Payarolas, Jesús		Carrer de Cuba	24/02/1945				Assolí la graduació de tinent coronel.				ACM, AM, CEN-138
Boada Torres, Josep	Gènere de punt	Ronda Prim	25/08/1945		POUM		Detingut per passar clandestinament la frontera: «...posiblemente actuaba como enlace de elementos rojos, ya que en este concepto se le tenía y por esto se le vigilaba».	Columna POUM (Secció Aviació)	Jutjat militar núm. 10		ACM, AM, AC, 2906-456
Boba Rigola, Irene	Llevadora	Carrer d'Argentona	20/09/1941						Col·legi Oficial de Metges de Barcelona		ACM, AM, GOB-604
Boix Mauri, Francesc	Tècnic	Camí Ral	12/12/1939	40			S'amagà per tal de no incorporar-se al front.				ACM, AM, AC, 2912-3495
Boix Peix, Evarist	Vidrier	Fossar Xic		24	FAI	CNT	«...se apoderó de aves y enseres del convento de la Providencia llevaba constantemente camisa encarnada y el pañuelo de la FAI en el cuello. Iba con arma larga».	Exèrcit Popular	19BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, GOB-604
Boix Peix, Josep M.	Jornaler	Ronda Alfons XII	24/12/1939	26			Ell, el seu pare i dos germans, amb camisa «encarnada y pañuelo de la FAI en el cuello» i amb arma llarga assaltaren el convent de la Providència i s'emportaren aus i objectes que digueren que havien portat a l'hospital.				ACM, AM, GOB-758-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Boltà Gosa, Antoni		Carrer de Fray Luis de León	28/11/1941			CNT	Cos de Carrabiners, voluntari.	Exèrcit Popular	1 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-524-2
Boltà Gossa, Dolors			S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-813
Boltas Bosch, Francesc	Xòfer	Carrer de Santa Teresa	16/01/1940	38		UGT	Fou de les milícies voluntàries, anava armat amb pistola. President del Sindicat de Xòfers. Cotitzant de l'SRI. Xòfer del diputat Comas.				ACM, AM, GOB-758-1
Boltas Bosch, Joan	Jornaler	Carrer d'Amàlia	15/06/1940				Assolí el grau de tinent a l'Escola Popular de Guerra.		Presó Model	València	ACM, AM, AC, 2905-181
Bona Vives, Joan		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	12/11/1941					Exèrcit Popular	«Talleres penitenciarios»	Alcalá de Henares	ACM, AM, GOB-604
Bonamusa Codina, Adolf		Carrer de Sant Pau	30/12/1940			CNT	A l'inici de la guerra feu servei d'armes amb pistola i fusell.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-604
Bonamusa Roig, Joaquim	Electricista	Camí Ral	17/09/1940				Cotitzava al Socors Roig Internacional.				ACM, AM, GOB-610
Bonet Piñol, Joaquim	Empleat municipal	Carrer del Carme	08/08/1940		EC		A les eleccions fou interventor per Esquerra Republicana «dedicándose a toda clase de atropellos en contra de las personas de derechas para que no pudieran emitir el voto». Depurat de l'Ajuntament.				ACM, AM, AC, 2907-618

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Bonhome Fonollart, Enric	Pagès	Carrer d'En Palau	14/02/1940	38				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2487
Boquet Facundo, Felip	Pintor	Carrer de Sant Joaquim	31/01/1941	44		UGT	Fou membre de les milícies antifeixistes i portava pistola; «...fue detenido en Martorell por los mismos rojos y acusado de católico y elemento de derechas».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607
Boquet Gurgui, Joaquim	Electricista	Grup Goya	29/03/1939				Voluntari al cos de carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-754
Bordas Romagosa, Josep		Carrer del Parc	03/06/1942				El dia 2 de juny 1942 recollí unes llaunes d'oli que li donava el maquinista d'un tren a l'estació. S'enfrontà al «agente de arbitrios».				ACM, AM, AC, 2905-180
Borrell Pera, Enric	Comptable	Ronda Alfons XII	08/03/1939				Exèrcit Popular «forzoso».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-754
Borrell Roura, Baldomer	Jornaler	Carrer de Llauder	05/04/1940	30			Assolí la graduació de tinent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-758-1
Borruey Gonzalvo, Joaquim	Vidrier	Carrer de Sant Simó	18/12/1939	23			«...y si marchó voluntario, fue por causas y necesidades de la vida, ya que al saber que iban a cerrar la fábrica marchó al frente».	Columna Malatesta	29 BDST	Sondika	ACM, AM, GOB-494 - ACM, AM, GOB-758-1
Borruey Gonzalvo, Manuel	Xòfer	Carrer de Sant Simó	29/03/1939				«Se le puede considerar adicto».		«Campo concentración»		ACM, AM, GOB-754
Bosch Pibernat, Josep		Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	30/10/1939			CNT	Feu control de carreteres armat. Voluntari a la Columna Malatesta. Assolí la graduació de tinent	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-148

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Bosch Torres, Josep	Ordinari	Carrer de la Unió	02/02/1940	43			Fou president de la Cooperativa de Recaderos.				ACM, AM, AC, 2911-2403
Bosch Vilaró, Artur	Mecànic	Carrer de Goya	22/12/1939			CNT	Regidor a l'Ajuntament de Mataró «durante el dominio rojo».				ACM, AM, GOB-610
Bosque Ortega, Elisa		Camí Ral	12/06/1942				Sol·licita poder habitar a casa de Francesc Vila Esgleas estant en llibertat condicional.		"Prisión Provincial de Mujeres"	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Boyer Juncadella, Celestí	Jornaler	Plaça de Cuba	02/11/1942	56			«Iba por las casas obligando a que quemaran las imágenes y cuadros religiosos». «No existe razón especial para que dicho recluso pueda disfrutar de los beneficios de la libertad condicional, siempre que pase a residir fuera de esta Ciudad».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2911-2112 - ACM, AM, GOB-604 - ACM, AM, AC, 2908-856
Brau Navarro, Joaquim	Comissionista	Carrer de la Baixada Feliu	22/07/1941	49	LC		Fou regidor a l'Ajuntament entre els anys 1934-1935.				ACM, AM, GOB-604
Bravo Domínguez, Joaquim	Ebenista	Carrer de Churruca	24/05/1939			UGT	Participà en guàrdies i controls i en la detenció de mossèn Fornells. Ingressà en el cos de carrabiners. Va ser executat el 27 d'octubre de 1939.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-675

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Briansó Marcó, Màxim	Indústria paperera	Carrer de Churruca	31/05/1941	58		CNT	Participà en l'assalt a la caserna d'artilleria. Fou de les milícies antifeixistes de rereguarda i portava pistola. Fou del control de la fàbrica Fàbregas.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604
Bruguera Beset, Agustí		Camí Ral	07/05/1947	25			Marxà voluntari al front amb 16 anys fins que fou reclamat pel seu pare. Amb la retirada republicana passà a França.	Exèrcit Popular	Jutjat Militar 4a Regió Militar	Barcelona	ACM, AM, GOB-493-2
Bruguera Peregrina, Florenci		Carrer de Sant Elies	S/D		POUM		«No existe razón especial alguna que impida que pueda disfrutar de los beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».	Columna POUM	Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada	Mataró	ACM, AM, AC, 2906-523
Bruguera Vallbona, Josep			S/D		JSUC		Feu milícies voluntàries i portava Winchester.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-1085
Brunas, Mateu			22/06/1939				Tinent a l'Exèrcit Popular.				ACM, AM, AC, 2905-165
Brunet Maltas, Joan	Gènere de punt	Carrer de Sant Pau	22/12/1939	25				Columna Roja y Negra			ACM, AM, GOB-758-1
Brunet Sala, Josep	Xòfer	Carrer d'Iluro	28/06/1939	35		CNT	Feu serveis d'armes en patrulles i controls. Portava arma curta i llarga. Membre del Comitè d'Ordre Públic. «Desafecto y peligroso».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-786
Buch Comas, Josep		Carrer de Beat Oriol	23/07/1941				Exèrcit Popular 3a Divisió 31a Brigada.	Exèrcit Popular	52 BDST	Canillas - Madrid	ACM, AM, GOB-604

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Buch Rovira, Eliseu	Xòfer	Carrer d'En Palau	03/07/1939			UGT	Fou membre de les milícies voluntàries. Portava pistola.				ACM, AM, AC, 2905-166
Buch Solà, Marià	Xòfer	Carrer de Lepant	04/01/1941	30		UR	Cos de Carrabiners, voluntari.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2910-1634
Bufias Sallent, Rossend	Forner	Carrer de Sant Josep	04/12/1941	33		CNT	Prestà serveis d'armes en patrulles i controls. Formà part del control de la casa Font i Coll, S. A. Sol·licità «liberación definitiva del destierro».	Exèrcit Popular	Patronato Central de la Redención de Penas por el Trabajo	Madrid	ACM, AM, GOB-604
Bufill Alsina, Pasqual			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-826
Busqué Mauri, Josep	Transportista	Carrer de Massevà	11/09/1941	46			Regidor en el primer Ajuntament constituït després de la guerra. Secretari del Sindicat de Pagesos.				ACM, AM, AC, 2911-2522
Busqué Rovira, Lluís		Carrer d'Argentona	06/05/1939						«Prisionero en Pamplona»	Pamplona	ACM, AM, GOB-754
Caballé Casas, Lluís	Baster	Carrer d'En Palau	30/10/1939			CNT	Portava arma llarga i feia guàrdies i controls.				ACM, AM, AC, 2905-238
Caballero Muñoz, Pere		Passatge Sisternes	25/04/1941					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Cabanes Puig, Francesc	Empleat municipal	Carrer de Sant Ramon	26/09/1940		ERC	CNT	Feu servei d'armes.				ACM, AM, AC, 2905-228
Cabanes Puig, Joan	Gènere de punt	Carrer de Fray Luis de León	14/09/1939	31			Fou regidor de l'Ajuntament l'any 1937.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-730

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Cabot Anglès, Antoni			01/01/1941				A l'inici de la guerra passà a França, després a la Gran Bretanya i finalment a Xile. L'any 1938 entrà a l'Espanya franquista.				ACM, AM, GOB-605
Cabot Bruguera, Josep	Empleat municipal		21/05/1939		ACR		«Motivo por el cual no es afecto al G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2905-223
Cabot Catarineu, Josep	Cobrador	Carrer de Lepant	09/12/1939	46	ERC						ACM, AM, AC, 908-1053
Cabot Pruna, Josep	Empleat municipal	Carrer d'En Palau	20/07/1939		ERC						ACM, AM, AC, 2905-15
Cabot Sala, Lluïsa		Carrer de Caputxines	20/01/1942	34			Fou empresonada l'any 1938 i alliberada per les tropes franquistes. «Pertenece a la Hermandad de Ex-Cautivos».				ACM, AM, GOB-605
Cabot Sala, Teresa	Mestressa de casa	Carrer de Caputxines	20/01/1942	31			Fou empresonada l'any 1938 i alliberada per les tropes franquistes. «Pertenece a la Hermandad de Ex-Cautivos».				ACM, AM, GOB-605
Cabré Soler, Josep	Jornaler	Camí Ral	10/05/1940			CNT		Columna Graells i després Columna Malatesta	19 BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, AC, 2905-221
Cabrera Omella, Lluís	Indústria paperera		09/01/1940	40		CNT	Formà part del control de l'empresa Hijos de J. Fabregas, S. A.				ACM, AM, AC, 2907-694

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Calba Esperalba, Palmir		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	12/12/1941	27				Exèrcit Popular	«Patronato central para la redención de penas por el trabajo»	Dos Hermanas	ACM, AM, GOB-605
Caldas Castany, Jaume	Gènere de punt	Carrer de Llull	07/09/1939			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-229
Calduch Legido, Manuel	Militar	Carrer de Sant Ramon	03/08/1940	46			«...condenado a muerte por el Tribunal Popular a bordo del *Uruguay* y al canjearlo asesinaron a su hermano José Calduch y luego encarcelaron a toda su familia [...] también condenaron a muerte a su hijo Francisco Calduch».			Saragossa	ACM, AM, GOB-605
Calduch Vidal, Francesc	Militar	Carrer de Sant Ramon	20/04/1939	20			«...perseguido por los rojos y condenado a muerte».			Saragossa	ACM, AM, GOB-605
Calleja Reinosa, Desideri	Comerç	Carrer de Don Magí	20/02/1942	46			Durant la guerra fou amenaçat per ser un dels fundadors del Círculo España.				ACM, AM, GOB-605
Calls Roqué, Bartomeu	Paleta	Carrer de Fray Luis de León	S/D	70	PSUC	UGT	Feu servei d'armes, patrulles i controls. Formà part del comitè que gestionava la caserna d'artilleria i tingué part en el Sindicato de la Construcción.				ACM, AM, GOB-605
Calpe Juan, Eduard	Vidrier	Carrer de la Unió	06/03/1941		FAI	CNT	«...marchó voluntario junto con su padre en la columna Garcia Oliver del que éste era Comandante».	Columna Garcia Oliver			ACM, AM, GOB-605

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Calpe Pérez, Eduard	Vidrier	Carrer de la Unió	14/02/1941			CNT	Ascendí a comandant a la Columna Garcia Oliver.	Columna Garcia Oliver			ACM, AM, GOB-524-2
Calsapeu Saurí, Jaume	Ajudant de màquina	Carrer del Carreró	30/08/1940	25	NS		«...destacó en el movimiento separatista del 6 de Octubre».				ACM, AM, AC, 2908-1089
Calva Gatell, Josep	Fuster	Camí Ral	05/01/1944	49			Formà part de les milícies de control d'Argentona. «...se le considera pobre de solemnidad».		Jutjat 1a instància	Mataró	ACM, AM, AC, 2911-1987
Campos Bancells, Pere		Carrer d'Anselm Clavé	S/D				Fou de les milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, AC, 2912-3754
Camps Tarridas, Joan	Teixidor	Carrer d'Argüelles	05/02/1941		POUM	CNT	Participà a les milícies voluntàries i portava arma llarga. Participà en escorcolls i detencions «entre ellas la de un tal Nadal en Caldetes y quería asesinarlo, cosa que evitaron los mismos compañeros».	Exèrcit Popular	Jutjat militar núm. 10	Lleó	ACM, AM, AC, 2905-212
Campuzano García, Miquel	Mestre	Carrer de Sant Pere	S/D		FAI	CNT	Vocal de la Federación Local de Sindicatos Únicos. Mestre d'escola laica. «Secretario de Relaciones Exteriores en el seno de la Junta Nacional pro infancia evacuada». Membre de les milícies voluntàries. Portava pistola. Col·laborador del diari *Llibertat*.				ACM, AM, AC, 2911-2173
Canal Cardona, Gaspar	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	21/02/1941			CNT	Va patrullar amb arma curta.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-205

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Canal Sagon, Joan	Dependent	Ronda Alfons XX	06/01/1940	24			Detingut en intentar passar la frontera amb França. En ésser alliberat es va amagar fins a la fi de la guerra.				ACM, AM, AC, 2911-1954
Cano Flores, Francesca		Carrer de Biada	16/03/1939			CNT	«Vino del Norte. Actuó de propagandista».				ACM, AM, AC, 2905-200
Canovas Ayuso, Manuel	Paleta	Carrer d'En Pujol	07/03/1940				Empresonat pel «supuesto delito de haber intervenido en la quema de conventos».				ACM, AM, GOB-758-1
Cantó Pi, Antoni	Barber	Camí Ral	27/09/1939	38	ERC	CNT	Formà part del control de la casa Joan Brufau.				ACM, AM, AC, 2907-741
Cañadas Esteban, Joan		Carrer de Fray Luis de León	13/03/1942		ERC		Ingressà a les milícies i portava arma curta. Membre de l'SRI. Ascendí a comandant. Vinculat als Centros de Reclutamiento e Instrucción Militar republicans.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-605
Carbonell Albentosa, Pau	Músic	Carrer de Sant Sadurní	14/09/1939	27		UGT	Publicà articles a la premsa local. A la població de «Zueca» [Sueca ?] feu un «Mitin» al teatre Serrano. Fou delegat polític d'una bateria.		Presó Model	València	ACM, AM, AC, 2907-756
Carbonell Fucho, Valentí	Mecànic	Ronda Prim	02/09/1941	36	CT		Durant els Fets d'Octubre de 1934 feu guàrdia a l'església de Sant Josep amb companys del Centro Tradicionalista. El juliol de 1936 fou detingut i maltractat per elements del Comité de Orden Público. S'enrolà a la Columna Alpina intentant passar a l'Espanya franquista. Desertà i s'amagà al seu domicili.	Columna Alpina			ACM, AM, GOB-605

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Carbonell Tomàs, Ramon	Polidor de metalls	Camí Ral	24/05/1939	24		CNT	Participà en la crema de convents i portava armes.	Columna Roja y Negra, «voluntario al asalto a la Isla de Mallorca»	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-633
Carlos Galès, Dolors	Llevadora	Camí Ral	12/09/1941						«Colegio Oficial de Medicos de la Provincia. Barcelona. Juzgado instructor. Depuración de matrones»		ACM, AM, GOB-605
Carniago Gorgojo, Pasqual	Empleat telègrafs	Carrer de Cuba	04/02/1942	37	JSUC	UGT	Apoderat del Front Popular a les eleccions de febrer de 1936. Membre del Comitè de Salut Pública. Regidor de l'Ajuntament. President de les JSUC. «Secretario de Agitación» de la delegació local de l'SRI. Llicència per portar arma curta.		«Dirección General de Correos y Comunicación. Juzgado Especial»	Madrid	ACM, AM, GOB-605
Carrau Masseras, Pelegrí	Comerç	Carrer de Churruca	17/03/1939				Propagandista al diari *Llibertat.*				ACM, AM, AC, 2907-624
Carretero Gil, Andreu	Jornaler	Carrer de Sant Benet	27/11/1940	41	FAI	CNT	Secretari del Sindicat del Gènere de Punt.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2019
Carretero Gil, Miquel			21/02/1939			CNT	No participà en escorcolls ni detencions. «Parece ser obtuvo la graduación de "Comisario Político"».				ACM, AM, AC, 2905-210

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Casabella, Enric			19/02/1937				Capità a la Columna Malatesta. Comunicà la mort d'Antoni Minguillón Giner.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-602
Casabella Sala, Dolors	Mestressa de casa	Carrer de Caputxines	20/01/1942	23			Fou empresonada l'any 1938 i alliberada per les tropes franquistes. «Pertenece a la Hermandad de Ex-Cautivos».				ACM, AM, GOB-605
Casademunt Pannon, Ramon	Carreter	Carrer d'En Pujol	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-590
Casado Belmonte, Joan	Barber	Carrer de Montserrat	28/05/1941	37		CNT		Columna Durruti	77 BDST	Saragossa	ACM, AM, GOB-605
Casals Bosch, Vicenç	Comerç	Carrer de Moratín	28/03/1940	42	PS		Administrador de la Unió de Cooperatives. Redactor del diari *Llibertat*.		«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus	ACM, AM, AC, 2908-1124
Casals Mora, Josep			19/09/1939				«Pasaron a la España Nacional por Francia».				ACM, AM, GOB-760-1
Casanovas Valladolid, Joan	Fonedor	Carrer de Moratín	05/01/1940	44			«...completamente rojo». Membre del Socors Roig Internacional.				ACM, AM, AC, 2908-1122
Casanovas Valladolid, Joaquim		Carrer de Roger de Flor	16/02/1939	41			President del Sindicat de Tintorers. Auxiliar del conseller de Defensa. Segon cap de la caserna d'artilleria de Mataró.				ACM, AM, AC, 2907-818
Casanovas Valladolid, Salvador	Pagès	Carrer del Prat	25/03/1942	36	CEDA	CNT	Fou secretari del Sindicato de Labradores (CNT). Va pertànyer a les milícies de rereguarda i feu armes amb mosquetó.	Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-605

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Casas Busquets, Joaquim	Tipògraf	Carrer de Balmes	25/03/1946	35	PS	UGT	Fou un dels principals redactors del diari *Llibertat*. Comissari delegat de la Generalitat a la Caixa d'Estalvis. «Al parecer», fou comissari o ajudant de comissari a l'Exèrcit.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-812
Casas Cintado, Alexandre		Carrer de Sant Isidor	05/12/1948						Proposta de llibertat condicional		ACM, AM, GOB-604
Casas Cintado, Josep	Gènere de punt	Carrer de Mossèn Albàs	02/11/1939			CNT	Anava armat i intervingué en l'incendi de convents.				ACM, AM, AC, 2905-237
Casas Vilagran, Jaume	Jornaler	Carrer de Mossèn Albàs	14/12/1942			CNT		Columna Malatesta	19 BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, AC, 2905-9
Casau Coll, Miquel	Mecànic	Carrer d'En Moles	09/01/1940				Detingut a l'etapa republicana. S'amagà per no anar a l'Exèrcit.				ACM, AM, GOB-789
Castellà Alacuart, Àngel	Viatjant	Carrer d'En Moles	21/08/1939		ERC		«Buen propagandista de los rojos pero no se le conoce ningún acto punible en contra del G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2905-225
Castellà Ramon, Emili		Carrer de Sant Francesc d'Assís	14/03/1942	22			El mes de març de 1938 «pasó a la España Nacional».		«Delegación de asuntos indígenas»	Tetuan	ACM, AM, GOB-605
Castellà Ylla, Domènec «Ferm»	Pescador	«En ninguna parte»	10/08/1939				«...debido a su constante embriaguez es difícil informar no se le conoce ningún acto punible en estado del lucidez contra el GMV».				ACM, AM, GOB-754

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Castells Ros, Joaquim	Xòfer	Carrer de Viriatos	20/09/1940			CNT	Fou un gran propagandista del «funesto Frente Popular». «...hizo mucho bien a gente de derechas...», concretament a militars. «Le inspiraba su actuación el rédito o interés que sacaba de los mismos con alguna propina o regalo».				ACM, AM, AC, 2907-808
Castells Sabé, Joan	Tintorer	Carrer de Fray Luis de León	29/10/1940	38	PSUC	UGT	«Es persona de buena conducta no tiene antecedentes en contra del G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2908-959
Castellsaguer Triadó, Josep	Xòfer	Carrer de Santa Teresa	03/06/1941	27			A l'inici de la guerra fugí a França, on auxilià «muchos españoles fugitivos de la zona roja que acudían a ellos para pasarse a la España Nacional».				ACM, AM, GOB-605
Castro Prieto, Santiago			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-591
Català Carbonell, Josep		Carrer de Cuba	03/11/1939		PR		Membre del Partit Radical, «siendo el alma de los semanarios que dicho partido había editado en esta localidad». Pseudònim: «Pesiodero». Empresonat per «los rojos-separatistas».				ACM, AM, AC, 2905-236

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Català Clemente, Sebastià	Tinent	Carrer de Melcior de Palau	04/07/1939				«...organizó una especie de grupo para hacer frente en su caso a las fuerzas rojas para facilitar la entrada del Glorioso Ejército Nacional [...] horas antes de entrar las fuerzas a las órdenes del Generalísimo cumplió a la satisfacción cuantas órdenes se le encomendaron».				ACM, AM, GOB-754
Català Madriguera, Josep	Jornaler	Carrer de Cuba	26/08/1941	22			Es negà a servir a l'Exèrcit Popular. Estigué amagat trenta mesos.				ACM, AM, GOB-605
Català Planas, Eloi	Mecànic	Carrer de Lepant	07/04/1941	24			Estigué empresonat a Montjuïc i en un camp de concentració «por desafección a los rojos».		«Juzgado especial de extranjeros»	Burgos	ACM, AM, GOB-605
Catarineu Lladó, Esteve	Empleat de banca	Carrer de la Cooperativa	01/01/1938	34	PSUC	UGT					ACM, AM, AC, 2912-6552
Centol Mantecón, Anastasi			16/01/1942				Carnet 19408 de les Milícies Antifeixistes de Catalunya. «Se ensañó especialmente en la destrucción de imágenes y objetos sagrados».	Exèrcit Popular	Presó Model		ACM, AM, GOB-605 ACM, AM, AC, 2908-853
Centol Mantecón, Joaquim		Carrer de Joan d'Àustria	S/D	32		CNT	Fou de les milícies voluntàries i se li donà un mosquetó. Fou vicesecretari de la secció de «Albañiles [...] en la destrucción de imágenes iglesias y objetos de culto se especializó».	Columna Los Aguiluchos	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2908-854

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Centol Mantecón, Josep	Jornaler	Baixada de les Espenyes	01/02/1941	38	FAI	CNT	«...era uno de los más acérrimos cuando se trataba de ir a la huelga [...] obligó a quemar las imágenes».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607
Centol Mantecón, Pere	Manobre	Carrer del Rierot	17/05/1939	38		CNT	Feu serveis d'armes en patrulles i controls. Participà en l'incendi i saqueig de convents. Marxà voluntari al front, on estigué quaranta dies.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-805
Cerdà Comas, Lluís	Viatjant		04/03/1939	31	JL		Fou un gran propagandista del Front Popular i un dels organitzadors de la Columna Malatesta. Executat el 28 de maig de 1939.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-831
Cerverón Balaguer, Josep	Caporal 8è Regiment d'Artilleria		04/12/1939				Ascendí a sergent.	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-232
Chércoles Pascual, Jesús			28/01/1942				Desterrat a Almaluez (Sòria).	Exèrcit Popular	Prisión Provisional de San Juan de Mozarrifar	Saragossa	ACM, AM, GOB-605
Chico Francès, Antoni		Carrer d'Altafulla	S/D				«...tomó parte del incendio del convento de las benedictinas». Detingut el 27 d'abril de 1939.	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2912-3702
Chiva Abad, Josep	Guàrdia civil	Caserna de la Guàrdia Civil	15/04/1942	46			Cotitzant de l'SRI. «Ideología izquierdista».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Cirera Pedró, Jaume	Lampista	Carrer de Churruca	15/01/1940			"Sindicato de Luz y Fuerza".	«Completamente desafecto a la Causa Nacional».				ACM, AM, AC, 2905-86

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Cirés Ponsatí, Joaquim	Porter	Carrer de Sant Bru	16/03/1939		FAI	CNT	Batalló de Fortificacions.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-206
Clariana Bonany, Fèlix	Empleat municipal	Carrer de Sant Benet	24/05/1937		PS						ACM, AM, AC, 2907-604
Clariana Castellà, Fèlix	Cisteller	Carrer de Massevà	27/05/1939	70	ERC		Formà part de la junta de la «Colectivización de obreros pintores» que es feu de comú acord entre propietaris i treballadors.		Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-682
Clariana Joseph, Ernest		Carrer de Massevà	05/05/1942	44	ERC		Participà en els Fets d'Octubre de 1934 i en les eleccions de febrer de 1936. Fou oficial de presons.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Clariana Juvés, Josep			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Cobo Vilchez, Francesc	Comerç	Carrer de Sant Francesc d'Assís	07/01/1940	43	CEDA						ACM, AM, GOB-605
Codinach Pedrosa, Josep	Treballador de la terra	Carrer de Sant Joaquim	15/06/1939				«Siempre observó buena conducta».		Batallón de Trabajadores. Regimiento Castilla	Cabeza del Buey	ACM, AM, GOB-754
Codony Parera, Francesc	Sabater	Carrer de Sant Joaquim	25/01/1940			CNT	Assolí el grau de sergent.	Columna Juvert	Camp de concentració del Segura	Albatera	ACM, AM, AC, 2905-207
Codony Parera, Salvador	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba	21/09/1939	32			Estigué «unos cuarenta días» a la Columna Malatesta.	Columna Malatesta	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 907-754

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Coll Majoral, Francesc	Comerç	Rambla	13/03/1939		«... antecedentes de derechas»		Exèrcit Popular. «Forzoso».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	Cervera	ACM, AM, GOB-754
Coll Paretilla, Josep		Plaça de Fiveller	06/05/1941			CNT	Assolí la graduació de tinent.	Exèrcit Popular	21 BDST	Gea de Albarracín	ACM, AM, GOB-605
Coll Paretilla, Robert	Gènere de punt	Plaça de Fiveller	26/06/1941	25	PSUC	CNT	Ascendí a sergent de la 127a Divisió.	Columna Graells	32 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-605
Colomer Galceran, Narcís	Paleta	Carrer de Cuba	14/02/1940	44	ERC		Regidor a l'Ajuntament d'Arenys de Munt.				ACM, AM, AC, 2911-2483
Colomer Vergés, Francesc	Fuster	Carrer de Guifré El Pelós	25/10/1939				«Maestro carpintero» a la caserna de Mataró. Estigué en els fronts d'Aragó i Madrid. «...entusiasta en las elecciones del 16 de febrero de 1936 en favor de la candidatura del Frente Popular (fue asimilado a comandante pero sin mando)».	Exèrcit Popular	«Fortaleza de Monjuich. Prisiones militares. San Marcos de León». 27-7-1939.	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-227
Colon Solans, Josep	Ferroviari	Carrer de Sant Felicià	23/03/1942			CNT	Cotitzà al SRI.		«Agrupación de movilización y prácticas de Ferrocarriles»	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Cols Fernández, Severí	Vaquer	Carrer d'En Pujol	18/04/1942	26				Columna Malatesta	17 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-605

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Coma Borrell, Francesc de Paula	Procurador	Carrer d'Argentona	06/05/1941	53	UP - LC - CEDA	UGT	Durant la guerra fou president del Sindicato de Profesionales y Auxiliares de la Administración de la Justicia.				ACM, AM, GOB-605
Comamala Anglada, Salvador	Mecànic	Carrer de Roger de Flor	30/06/1941	34			Mort al front.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-607
Comas Bagó, Josep	Empleat municipal		20/07/1939				«Propagandista del funesto Frente Popular».				ACM, AM, AC, 2905-17
Comas Caminada, Antoni	Empleat municipal	Carrer d'En Pujol	25/09/1939		PS	UGT	«Gran propagandista de los partidos de izquierda».				ACM, AM, AC, 2905-9
Comas Carbajo, Josep M.	Escrivent	Carrer Nou	25/11/1939	38			S'amagà per tal de no incorporar-se a l'Exèrcit.				ACM, AM, AC, 2908-906
Comas Fabré, Pere			26/08/1942					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Comas Itchart, Andreu	Empleat municipal	Carrer de del Carme	20/07/1939				«Marxista y gran propagandista del funesto Frente Popular».				ACM, AM, AC, 2905-14
Comas Jo, Jaume		Carrer de Sant Agustí	28/04/1941		PS	UGT	Diputat al Parlament Espanyol. Subsecretari del Ministeri de Treball. Membre del Comitè de Salut Pública de Mataró.		Jutjat instructor de responsabilitats polítiques	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Comas Maria del Carmen, Jaume	Comerç	Carrer de Velázquez	06/05/1941	24			Fou comissari polític a l'Escala.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
Comas Puig, Francesc		Carrer d'Amàlia	05/08/1941					Columna Graells	45 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-605
Comas Roig, Antoni	Dependent	Carrer de la Unió	23/01/1940	18				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2400

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Comas Roig, Francesc	Dependent	Carrer d'Amàlia	29/04/1940				Un document signat per les Milícies Antifeixistes de Mataró el 7.11.1936 certifica que va ser donat de baixa de la Columna Graells per ser menor d'edat. Un document del 25.4.1939 diu: «Fue voluntario en una columna alpinista para eludir el servicio de armas en las primeras líneas, por sus antecedentes se le puede considerar adicto al G.M.N.».	Columna Graells després Columna Alpina	45 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-754 ACM, AM, , AC, 2905-215
Comas Vivó, Melcior			05/07/1940				«Buena conducta [...] ideología netamente de izquierdas».				ACM, AM, AC, 2910-1762
Comas Xirau, Antoni	Estudiant	Muralla de Sant Llorenç	10/05/1941	19			Fou empresonat el mes d'agost de 1938 a diverses presons i alliberat el 26 de gener de 1939 per les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-605
Comerma Camprubí, Lluís	Soldat 8è Regiment d'Artilleria		17/10/1939					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-231
Cóppulo Cerdà, Ferran	Peó	Carrer d'Anselm Clavé	19/02/1940	21		CNT	Secretari de la CNT.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1387
Corbalán Ciller, Anna A.	Guardabarrera	Carrer de Sant Francesc	05/02/1940	43		CNT	«...de ideologia de derechas».				ACM, AM, AC, 2911-2415

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Corbalán Guillén, Cristòfor	Pagès	Carrer de Sant Elies	12/11/1939			CNT		Columna Medrano. Posteriorment Guàrdia d'Assalt			ACM, AM, GOB-754
Cordón Estévez, Joan	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	06/12/1939				Va fer servei d'armes a l'inici de la guerra.	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-295
Cordón Estévez, Manuel	Tintorer	Carrer de Sant Simó	04/03/1941	32	FAI	CNT	A l'inici de la guerra patrullà amb armes per la ciutat. Formà part del Comité de Guerra. Participà en l'assalt de la caserna d'artilleria.	Columna Malatesta	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Cornellà Fàbregas, Narcís	Pagès	Carrer d'Iluro	15/10/1941			UR	«Totalmente izquierdista».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Corominas Torra, Ferran		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	S/D		POUM		Fou de les milícies voluntàries i portava mosquetó. Fou comissari de la 29a Divisió 128 Brigada Mixta.	Columna POUM			ACM, AM, AC, 2911-1953
Corral Díaz, Juli		Carrer de Cuba	10/04/1947	43		CNT	Participà en la crema de convents. «Era muy exaltado».		Inspecció del Cos General de Policia	Sallent de Gállego	ACM, AM, GOB-761-1
Corrales Barrios, Josep		Carrer de Sant Antoni	S/D		POUM		Va formar part de les milícies voluntàries i portava mosquetó.	Columna POUM			ACM, AM, AC, 2912-3556
Corredó Cordoner, Salvador	Jornaler	Carrer de Sant Josep	08/01/1940	23			Fou detingut en intentar passar la frontera. Ingressat en un camp de concentració, s'escapà i s'amagà fins a la fi de la guerra.				ACM, AM, AC, 2911-1955

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Cortès Roldós, Fèlix	Forner	Carrer de Fray Luis de León	30/03/1939				Estigué amagat diversos mesos fins que fou descobert i enviat al front; «salió con el propósito de pasarse inmediatamente a las filas Nacionales». S'incorporà forçat a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-754
Cortina Pagès, Gil	Tintorer	Plaça de Cuba	06/05/1941	45	PSUC	UGT	Formà part de les milícies antifeixistes de rereguarda, portava mosquetó i feu guàrdies, patrulles i controls. Cotitzava al SRI essent-ne membre de «la junta de la Sección de Propaganda».	Columna Graells			ACM, AM, GOB-605
Cos Castelló, Enric		Carrer de Lepant	S/D					Columna POUM			ACM, AM, AC, 2907-598
Costa Ferrer, Francesc	Empleat municipal		20/09/1939		ERC		«Votó al Frente Popular y no se le conoce ningún acto punible».				ACM, AM, AC, 2905-226
Cot Alba, Gerard	Gènere de punt	Carrer de Gravina	18/08/1941	28			«...muy amante del sport». Assolí la graduació de tinent.	Columna Alpina	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-724
Cot Batllori, Ramon	Treballador de la terra	Carrer de Sant Joan	18/08/1943				«Procesado por quemar los santos y altar de la capilla de casa Pau de Mata» a dotze anys.		Presó Model 8.1.1942	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-644
Cot Riera, Emili	Comptable	Carrer d'Anselm Clavé	S/D			CNT	Delegat del Sindicat d'Administració de la CNT.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-6698

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Crac, Miquel		Carrer de l'Estació	23/03/1937					Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-5326
Cruxans Gri, Teòfil	Fuster		S/D				Carnet 13367 de les Milícies Antifeixistes de Catalunya.				ACM, AM, AC, 2908-852
Cruxent Rovira, Salvador	Comerç	Riera	21/04/1955	55	ERC		Dirigent de Cristalleries de Mataró. Alcalde de Mataró. L'octubre de 1934 proclamà l'Estat Català des del balcó de l'Ajuntament. Formà part del Comitè de Salut Pública. Tingué responsabilitats en el «Comité Algodonero de la Generalidad». A la fi de la guerra s'exilià.				ACM, AM, AC, 2909-1248
Cuadrada Calvó, Jesús	Comissionista	Carrer de Barcelona	15/11/1940	35			«...su actuación fue contraria a la causa roja habiendo practicado el Socorro Blanco». Passà a França l'octubre de 1937.				ACM, AM, GOB-761-1
Cuadrada Gallifa, Joan		Carrer d'Isern	29/05/1941				En ésser cridat a l'Exèrcit passà a França. D'allí, a l'Espanya franquista. S'incorporà a l'Exèrcit i assolí la graduació de sergent.	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-605
Cucurell Paituví, Octavi			01/06/1946					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Cugat Salvador, Josep	Mecànic	Carrer Fray Luis de León	23/06/1939		FAI	CNT	Formà part de les milícies voluntàries i portava mosquetó.				

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Cuní Perlàsia, Constantí		Camí Ral	S/D			CNT	Fou de les milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, AC, 2912-3906
Dalmau Anglès, Josep			S/D					Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-739
Dalmau Arabia, Esteve	Jornaler	Camí Ral	16/11/1942	24	JSUC	CNT	Ascendí a sergent.	Columna Graells	21 BDST	Terol	ACM, AM, GOB-605
Dalmau Domenich, Enric	Vidrier		14/02/1941		PC	CNT	Participà en els Fets d'Octubre de 1934. Membre del Comitè de Salut Pública i de l'Ajuntament de Mataró, «manda más del Cuartel de Artillería de ésta». Formà part d'una candidatura a Corts pel Partit Comunista. Viatjà a Rússia. Confiscà i ocupà la casa del comandant afusellat Francisco Álvarez.				ACM, AM, GOB-524-2
Daniel Serra, Josep	Adornista	Carrer de Barcelona	25/09/1939	52	ERC		«...en la actualidad se le puede considerar "rojo" y por lo tanto contrario a réjimen [sic]».		Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-744
Darbra Pons, Josep		Carrer del Rierot	18/12/1942					Exèrcit Popular	19 BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, GOB-605
Degea Duran, Sebastià	Jornaler	Camí Ral	16/05/1941	19			Cos Carrabiners.	Exèrcit Popular	Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-604

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Delarbre Dugons, Esteve	Comerciant	Riera	05/12/1948			CNT	Participà en el saqueig d'algunes esglésies. «Fue a su casa a buscar herramientas para poder abrir las puertas de algunas iglesias». «No existe razón especial que impida que dicho recluso pueda disfrutar de los beneficios de la libertad condicional, siempre que pase a residir fuera de esta localidad».		Proposta de llibertat condicional		ACM, AM, AC 2907-814 - ACM, AM, GOB-604 – GOB-605
Delcor, Francesc			16/02/1940				Assistia al Bar Papons, «donde se hacía propaganda izquierdista en cuya peña él no faltó nunca y asentía en todo lo que fuera propaganda».				ACM, AM, AC, 2911-2534
Dencàs Ventura, Josep	Pagès	Carrer de Tetuan	19/07/1939				Milicià els primers dies de la «revolución». Anà voluntari al front.				ACM, AM, AC, 2905-249
Devesa Pujolà, Joan	Jornaler	Carrer d'Isern	22/12/1939	38			«Estuvo en Fortificaciones por mandato del Sindicato».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1573
Díaz Ballestero, Pere	Guixaire	Carrer de la Unió	22/11/1940				Fou mobilitzat forçós. Incorporat a Fortificaciones. A la retirada passà a França i fou internat en un camp concentració.		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, AC, 2905-50

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Díaz Moré, Gabriel	Escrivent	Ronda Alfons XII	30/10/1939				Articulista del diari *Llibertat*. Freqüentava el Socors Roig Internacional. Membre del control del Banc Arnús. Amic de Joan Compte.				ACM, AM, AC, 2905-247
Domènec Mazas, Dídac	Comerç	Carrer de Sant Bonaventura	20/12/1939	33	ERC		Fou de milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, AC, 2909-1478
Domènech Tria, Octavi	Fuster	Carrer de Santa Teresa	17/04/1939					Columna Alpina			ACM, AM, AC, 2905-250
Duart Sanarau, Josep	Sastre	Camí Ral	06/11/1939		ERC - POUM		L'any 1943 es trobava a França i gestionava la repatriació.				ACM, AM, AC, 2905-74
Duch Vilar, Ferran		Carrer de Sant Isidor	23/03/1937					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2912-5322
Duran Roca, Gaspar	Comerç	Carrer d'En Pujol	06/12/1939				Durant el període de guerra tingué amagats Antoni Spa, el capellà d'Òrrius, el rector i un germà escolapi.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-244
Duxans Gri, Antoni	Gènere de punt	Ronda Alfons XII	15/07/1939	39	PS	UGT	Regidor a l'Ajuntament. Membre del control de l'empresa Manufacturas Gassol, S. A. Cotitzant del Socors Roig Internacional.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-783
Egea Bernal, Genís	Muntador	Carrer de Sant Josep	29/08/1940			CNT		Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-256
Elipe Navarro, Josep		Carrer de Churruca	S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-689

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Enrich Bertran, Mercè	Farmacèutica	Veïnat de Cirera	02/12/1941				«...fue encarcelada por los rojos».				ACM, AM, GOB-605
Eroles Escolar, Josep			16/02/1939	37	ERC		Participà en els Fets d'Octubre de 1934. Fou detingut i jutjat. Participà activament en la propaganda de les eleccions de febrer de 1936. Membre del Comitè de Salut Pública. Fou secretari municipal de Llavaneres.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-825.
Escalera Pastor, Eduardo	Gènere de punt	Carrer de Fortuny	24/01/1941	33	POUM	CNT		Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
Escalera Pastor, Enric		Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	S/D				Assolí la graduació de capità.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-709
Escandell Fàbregas, Salvador	Forner	Carrer de Sant Simó	25/01/1941				«...es de franca ideología de izquierda».		Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Escolà Isern, Sebastià	Manobre	Carrer de Moreto	17/06/1939			CNT	Secretari del Sindicat de la Construcció, Fusta i Decoració.				ACM, AM, AC, 2905-253
Escolar Nogués, Josepa		Carrer de Sant Joan	20/09/1941				«...ideologia netamente izquierdista».				ACM, AM, GOB-605
Escorsa Torrents, Joan	Pagès	Carrer d'Isern	12/01/1940	40			«Fue a Fortificaciones ordenado por el sindicato».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2076
Espàrrach Masó, Joan	Gènere de punt	Plaça del Beat Salvador	S/D						Camp de concentració		ACM, AM, GOB-754-2

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Espàrrach Pujol, Ramon		Carrer de Nou de Caputxines	22/11/1940		JL	CNT	Fou membre de les milícies voluntàries i patrullà amb arma. A l'Exèrcit assolí la graduació de tinent.	Columna Medrano	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2912-5191
Espàrrech Ramon, Josep	Gènere de punt	Carrer de del Parc	13/09/1940	43		CNT	Membre de la Junta de la Federación de Sindicatos de la CNT-AIT. Fou del control de la casa Masó «de común acuerdo con el dueño».	Exèrcit Popular	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers»	Barcelona	ACM, AM, GOB-759
Espasa Castañé, Andreu	Tintorer	Carrer del Parc	16/12/1940	20			Cotitzava al SRI. «Voluntario en el ejército rojo en el grupo de los 80.000».	Columna Graells			ACM, AM, GOB-759
Espasa Castanyé, Joaquim	Gènere de punt	Carrer del Parc	01/05/1940	21		CNT		Columna Graells	42 BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2911-3048
Esperalba Mir, Joan		Carrer de Fray Luis de León	03/10/1939						Camp de concentració	Sant Joan d'Horta	ACM, AM, GOB-754-2
Esperalba Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Fray Luis de León	08/05/1941	28	POUM	CNT	«...fue uno de los que se incautaron del Centro Mataronés».	Exèrcit Popular	32 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-605
Esperalba Roig, Lluís	Pintor	Carrer de Churruca	13/09/1939				Voluntari de l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular	Camp de concentració Santa Clara	Sòria	ACM, AM, GOB-754-2
Espiell Font, Josep		Carrer de Llauder	23/06/1941					Exèrcit Popular	52 BDST	Canillas -Madrid	ACM, AM, GOB-605
Espígol Ferrer, Rossend		Carrer de Castaños	11/12/1939				Cotitzant SRI.				ACM, AM, GOB-759

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Espriu Simon, Bonaventura		Carrer de Llauder	31/05/1941		PSUC	UGT		Exèrcit Popular	«Depósito de concentración de batallones disciplinarios»	Madrid	ACM, AM, GOB-605
Esquerra Cuadrada, Salvador			01/12/1938				Tinent d'artilleria de Exèrcit Popular. Investigat per deserció.	Exèrcit Popular	Tribunal Militar Permanente XV Cuerpo del Ejército		ACM, AM, GOB-762
Esteban Martín, Josep			S/D			CNT	Fou de milícies voluntàries i portava pistola.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-721
Esteban Sancho, Vicenç	Fuster	Carrer de Santa Teresa	01/11/1936			CNT	Formà part de les milícies antifeixistes. Portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2911-2130
Estell Resbacher, Daniel		Carrer de Quintana	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-731
Ester Cordón, Ferran	Agrònom	Riera	23/03/1939				Forçat a entrar a l'Exèrcit amb la seva lleva. Fou objecte d'escorcolls per part del Servei d'Intel·ligència Militar. S'amagà a casa de Joan Arañó fins a l'arribada de les tropes franquistes. Feu treballs d'investigació per a la FET y de las JONS.				ACM, AM, GOB-754-2
Esteras Remache, Simeó	Caporal 8è Regiment d'Artilleria		30/10/1939				1a Columna 3a Bateria Obusos	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-257

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Esteve Bernaus, Vicenç	Joier	Carrer de Barcelona	22/02/1941	54	ERC		Membre destacat d'Esquerra Republicana i jutge de Primera Instància a Mataró després del 19 de juliol de 1936.		Tribunal de Responsabilitats Polítiques	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Esteve Ibars, Josep			28/02/1937				Tinent de metralladores a la 16a Brigada Mixta 1r Batalló.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-5314
Esteve Ibarz, August	Jornaler	Carrer de la Concepció	13/08/1940				«...completamente desafecto a nuestra Causa».				ACM, AM, GOB-759
Estévez Osorio, Felicià	Militar	Carrer de l'Hospital	25/01/1940	24				Columna Medrano			ACM, AM, GOB-760-1
Estévez Osorio, Timoteu	Militar	Carrer de l'Hospital	28/11/1939					Columna Medrano			ACM, AM, GOB-754-2
Estrany Berenguer, Salvador			16/02/1940				«Propietario del Bar Papons en donde se hacía propaganda del Frente Popular tomando parte en la misma en tal sentido».				ACM, AM, AC, 2911-2531
Estrany Garcia, Martí	Fabricant	Ronda Barceló	26/10/1939	53			Fou dels fundadors d'Acción Popular «...ayudando económicamente para combatir el izquierdismo».				ACM, AM, GOB-759
Expósito Sánchez, Francesc	Mestre ajustador	Carrer d'Altafulla	25/08/1939	49			Participà com a testimoni en el judici contra els militars sollevats de la caserna de Mataró. Durant la guerra assolí el grau de capità.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-605

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Ezcuzar Expósito, Joan	Jornaler	Veïnat de Mata	13/03/1940	38			«...no sirvió en el Ejército rojo por esconderse en los montes».				ACM, AM, GOB-759
Ezquerra Cebrián, Andreu		Carrer de Sant Pelegrí	S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-703
Fàbregas Camps, Pere	Pagès	Riera	06/02/1940	26			No s'arribà a incorporar a la Columna Graells per haver tingut un accident.				ACM, AM, AC, 2911-2431
Fàbregas Casanovas, Joan		Carrer de Viriatos	28/04/1942		CEDA	UGT	«...individuo que busca la manera de ir medrando fingiendo estar siempre al lado de los dirigentes». Morí pocs dies després d'haver estat alliberat del camp de concentració.	Exèrcit Popular	Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo.	Madrid	ACM, AM, GOB-605
Fàbregas Tomàs, Bernat	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	14/12/1939	26			S'incorporà a la Columna Graells «huyéndole del acecho en que lo tenían la familia de la novia y la misma, escapándose del frente a los 15 días».	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2909-1242 - ACM, AM, GOB-759
Fàbregas Tomàs, Joaquim	Jornaler	Carrer de Llauder	26/04/1939					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-265
Fabregat Puigcharré, Sadurní			S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-664
Fabregat Valls, Esteve	Jornaler	Passatge de Santa Magdalena	05/03/1941	40			Estigué en els fronts d'Aragó i Madrid. Assolí el grau de caporal.	Columna Medrano	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, AC, 2905-31

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Fadó Carbó, Jaume	Xòfer	Carrer de Sant Josep	24/04/1940	35	ERC		Fou Guàrdia d'Assalt. Abans de ser-ho anava pel carrer amb arma.				ACM, AM, GOB-759
Falgueras Brillas, Enric	Gènere de punt	Carrer de Sant Pelegrí	07/11/1939	39			«Desafecto a la causa Nacional».				ACM, AM, GOB-759
Farràs Teixidó, Tomàs	Xòfer		11/01/1940	34			Cotitzà al SRI. Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2076
Farràs Teixidor, Enric	Xòfer	Carrer del Carreró	11/01/1940	34			Cotitzant SRI. Voluntari del Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-759
Farrés Rovira, Pere	Pagès	Hortes de la carretera de Barcelona	11/11/1940	20		CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2369
Feliu Comas, Ramon	Pèrit mercantil	Carrer de Tetuan	25/01/1941		CEDA		Participà a les eleccions de 1936 per la CEDA. Ingressà a l'Exèrcit com a voluntari el 1.7.1936. En la guerra l'inscrigueren a Sanitat, on assolí el grau de capità. Voluntari de l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers».	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-606 - GOB-606
Feliu Salom, Francesc	Jornaler	Carrer de Sant Cugat	27/09/1940	29			Membre de la Societat de Caçadors. Durant els bombardejos s'ordenà que els seus membres fessin guàrdia armada als refugis.				ACM, AM, GOB-759
Feliu Trullols, Ferran	Gènere de punt	Carrer de Quintana	16/01/1942	23	POUM	CNT	Feu serveis d'armes els primers dies amb pistola	Columna POUM	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605 ACM, AM, AC, 2908-873

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Fernández Calderón, Marià	Carrabiner	Carrer d'Isern	20/01/1940				«...gran instigador y propagandista de la causa roja».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-270
Fernández Ceballos, Benet			S/D				«Voluntario 8° ligero 3° batería».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-665
Fernández Fernández, Robert			01/05/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Fernández Invernon, Francesc	Cambrer	Carrer de Cuba	14/09/1939	24				Columna Gatell	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-763
Fernández López, Dídac	Aprenent	Carrer de Sant Elies	22/04/1940	19		CNT	Fou de milícies voluntàries i portava metralladora				ACM, AM, GOB-759
Fernández Lorente, Nicolau	Cuiner a la caserna	Poble Sec	02/01/1940	38			Ajudà «personas de derechas socorriéndolas considerablement».		Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, GOB-759
Fernández Noguera, Joan		Carrer de Sant Felicià	06/02/1942			CNT	Fou de milícies voluntàries i anava armat amb un Remington.	Exèrcit Popular	Ayudantía Militar de Marina	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Fernández Puigvert, Manuel		Carrer de Torrijos	09/12/1941	52	FAI	CNT	Fou conserge del local de la FAI. President del control de l'empresa Gassol. Va fer guàrdies amb arma llarga. Marxà a França abans de l'arribada de les tropes franquistes.		Jutjat de primera instància i instrucció	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Fernández Robles, Dídac	Soldat		09/09/1941				Ingressà voluntari a la caserna de Mataró després del juliol de 1936 a la «sección de ametralladoras».	Exèrcit Popular	Capitanía General 5° Región Militar	Saragossa	ACM, AM, GOB-605

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Fernández Sánchez, Joan Josep	Fuster	Carrer de Sant Antoni	13/02/1941	37		CNT	Secretari del Sindicato de Profesiones Liberales de la CNT. Membre del control de la casa Singer. «...gran propagandista de la causa roja».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
Fernández Segarra, Francesc	Paleta	Carrer de Sant Benet	23/09/1937			CNT	«...simpatizante de la causa roja». Brigada Mixta, 65. Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-266
Fernández Vernal, Pere	Tintorer	Carrer d'Altafulla	09/05/1940	40	PSUC		Estigué en el control de l'empresa Marchal. Fou de les milícies voluntàries de rereguarda.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2911-2336
Fernánez Tarancón, Alfons	Filador	Carrer de Churruca	21/04/1940		PS	UGT	Participà a les milícies voluntàries. Portava arma curta. Intervingué en l'incendi dels convents i en l'escorcoll de la torre del comte de Caralt.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2905-86
Ferrer Aymà, Antoni		Carrer de Fermín Galán	16/03/1939			CNT	«...propagandista y elemento activo».				ACM, AM, AC, 2905-263
Ferrer Clariana, Lluís	Empleat	Carrer d'En Pujol	09/01/1940	30			«...no se incorporó al Ejército rojo por ser inútil total».				ACM, AM, AC, 2911-2027

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ferrer Gils, Ramon			05/12/1944				Feu guàrdies amb arma llarga. Marxà a França i al seu retorn fou empresonat. Realitza comentaris crítics contra les autoritats i amenaces dient «para cuando vengan los suyos».		Jutjat Militar Permanent de Barcelona	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-524
Ferrer Juan, Vicenç	Pagès	Veïnat de Cirera	05/08/1940	25				Columna capità Bayo			ACM, AM, AC, 2912-3614
Ferrer Prades, Emili		Camí Ral	S/D				Morí a Angüés.	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-666
Ferrer Pujol, Esteve	Industrial	Camí Ral	20/04/1939		ACR		Formà part de la «Comisión de Abastos que se cuidaba [sic] de proveer esta localidad [...] fue un propagandista de los rojos cesando un año antes del fin de la guerra».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-754-2 ACM, AM, AC, 2908-872
Ferrer Vilamala, Domènec		Carrer de Nou de les Caputxines	10/11/1942	38			«No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de los beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Ferrera Fernández, Manuel	Estudiant	Carrer de Sant Josep	21/08/1942	22				Exèrcit Popular	39 BDST	Palma	ACM, AM, GOB-605
Ferrés Vicens, Ricard	Peó	Camí Ral	25/05/1939		PS	CNT	Prestà servei d'armes en guàrdies i controls. Fou del control de la fàbrica Fábregas Hnos.				ACM, AM, AC, 2907-671

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Figueras Planas, Esteve		Carrer de la Cooperativa	06/02/1942					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Figueras Rovira, Joan	Pagès	Carrer de Mossèn Albàs	13/12/1939					Columna Malatesta	43BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-269
Figuereda Genís, Joan	Indústria paperera	Carrer del Bisbe Mas	22/04/1941		JSUC		«Durante algún tiempo se presentaba al trabajo de uniforme [...] formó parte del control de la fábrica de cajas de cartón del Sr. Viladevall». Voluntari carrabiner.	Exèrcit Popular	43B DST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-667
Filbà Albó, Ricard	Empleat	Ronda Alfons XII	27/05/1941	32	ACR		L'any 1937 passà a França. D'allí a l'Argentina, d'on retornà l'octubre de 1939.				ACM, AM, GOB-605
Flaquer Ventura, Josep M.	Viatjant	Ronda Alfons XII	15/02/1940	32			Detingut per haver desertat de l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-759
Flores Zamora, Joan	Pagès	Carrer de Biada	29/06/1939	30			Fou del «control de Labradores».	Exèrcit Popular	«Campo de trabajadores»	El Pardo	ACM, AM, GOB-754-2
Foguet Pedrol, Pere	Ferroviari		07/05/1940			UGT	Formà part del Comitè de l'estació, «...completamente desafecto al G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2911-2064
Folch Solé, Francesc	Farmacèutic		18/11/1942				«Fue alférez del ejército rojo igual que todos los médicos que fueron movilizados».	Exèrcit Popular	Juzgado Depurador del M. I. Colegio Oficial de Farmacéuticos de la Provincia de Barcelona	Barcelona	ACM, AM, GOB-605

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Font Bassa, Josep	Jornaler	Camí Ral	15/05/1939				Feu servei d'armes en controls i patrulles.	Exèrcit Popular	Presó Model 8.1.1942	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-643
Font Gomis, Francesc «Quico de la Son»	Cambrer	Carrer de Sant Benet	02/07/1939		JL	CNT	President de la FAI a Mataró. Membre del Comitè de Salut Pública. Comissari al front de Terol. Gran propagandista.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-271
Font Soler, Evarist		Grup Goya	21/09/1942			CNT					ACM, AM, GOB-605
Font Teis, Gabriel		Ronda Alfons XII	30/04/1942			CNT		Columna Malatesta	Caixa de reclutes de Terrassa		ACM, AM, GOB-605
Font Tomàs, Ramon	Pagès	Veïnat de Cirera	20/12/1939	27			«Fue Rabasaire y de izquierdas». L'abadessa de les Caputxines declarà «que nada tienen de rojos».				ACM, AM, AC, 2909-1534
Font Yela, Joaquim		Carrer de Nou	01/02/1941				S'incorporà amb la seva lleva a l'Exèrcit Popular. Fugí a França i d'allí a l'Espanya franquista.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-605
Fontdevila Soler, Antoni	Industrial	Carrer d'Argentona	02/12/1939	28			«Oficial del Ejército Nacional».	Exèrcit franquista			ACM, AM, AC, 2908-927
Fontrodona Puigvert, Francesc	Criat	Camí Ral	01/07/1941				Criat d'un orde religiós a Girona. Fou detingut el mes de juliol de 1936.		Govern civil	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Fontrodona Puigvert, Josep		Camí Ral	01/07/1941		FAI		L'any 1938 passà a les files del bàndol franquista. Tingué la condició d'«ex-combatiente» i «Caballero de España».	Exèrcit Popular	Govern civil	Barcelona	ACM, AM, GOB-605

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Foradada Serra, Joan		Carrer de Sant Bru					A l'inici de la guerra s'amagà uns mesos. Després passà a França i el maig de 1938 entrà a l'Espanya franquista, «...en donde se incorporó a la columna mora».	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-605
Forés Cassany, Josep			22/09/1936					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2907-669
Fornaguera Codina, Jaume	Paleta	Carrer de Sant Joan	10/05/1939				«...se dedicó una larga temporada a "Grupier" en casa de prostitución hacía la "trata de blancas", ha sido varias veces preso por dedicarse al pillaje (hizo servicio de armas en patrullas y control)».				ACM, AM, AC, 2905-267
Forns Pou, Salvador	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	12/09/1939	47		UGT	Treballà en una horta col·lectivitzada de Joan Rodon. Posteriorment marxà a França.				ACM, AM, AC, 2908-858
Fors Floris, Josep	Comerç	Carrer de Guifré El Pelós	14/12/1939	41		CNT	Fou el dirigent de la col·lectivització de botigues de comestibles.				ACM, AM, AC, 2909-1207
Fors Font, Francesc	Pescador	Carrer de Santa Rita	09/07/1941	48			Secretari del Sindicat de Pescadors. Feu guàrdia amb fusell «en los refugios».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Fors Mateu, Lluís	Encarregat de la Companyia del Gas	Carrer de Lepant	05/04/1939		ERC		Regidor a l'Ajuntament abans dels fets de juliol de 1936. «Completamente desafecto a la Causa Nacional».				ACM, AM, AC, 2905-198

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Fors Torres, Ricard	Torner de fusta	Carrer d'Amàlia	05/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Campo de Concentración Instituto Manzanedo	Santoña	ACM, AM, GOB-754-2
Fort Calvet, Valentí	Gènere de punt	Carrer d'Iluro	20/05/1940	21				Columna Graells			ACM, AM, GOB-759
Fort Maset, Josep		Carrer de Fray Luis de León	28/03/1941		FAI		Fou membre de les milícies antifeixistes de rereguarda. Portava arma curta i llarga, «siendo su único trabajo vivir a cuestas de mujeres de la vida y trata de blancas [...] intervino en toda clase de desmanes».	Exèrcit Popular	94 BDST	Larache	ACM, AM, GOB-605
Fort Món, Joan	Teixidor	Carrer de Sant Joan	08/03/1940								ACM, AM, AC, 2905-52
Franch Homs, Josep	Mecànic	Carrer de Floridablanca	30/05/1940	36							ACM, AM, GOB-759
Francisco Cunill, Carles	Empleat municipal	Carrer de Sant Agustí	29/09/1939		ACR	UGT	Vicepresident de la UGT				ACM, AM, AC, 2905-283
Francisco Gall, Josep	Pagès	Carrer de Milans	26/02/1940	30				Columna POUM			ACM, AM, GOB-759
Francisco Pastor, Martí	Jornaler	Carrer de Santiago Rusiñol	15/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Freixas Castellà, Ramon	Sastre	Carrer de Sant Joaquim					Tenia un frare amagat a casa seva «y se comentaba y era raro que persona de un partido de izquierda tuviera un fraile en su casa».				ACM, AM, GOB-759

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Fuster Fàbregas, Francesc		Carrer Nou	S/D					Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes		ACM, AM, GOB-605
Gabaldà Ferrater, Cristí	Pescador	Camí Ral	10/08/1940	43			«...hablaba en contra de nuestra Causa y de sus hombres representativos».				ACM, AM, GOB-759
Galí Botey, Joan	Guàrdia rural	Carrer de Prat de la Riba	10/05/1939				«...hizo algunos servicios en el "coche fantasma" acompañado Jaime Lluis».				ACM, AM, AC, 2907-650
Gallaguet Moré, Joan	Porter institut						«Públicamente se permitió tachar a diferentes alumnos como "Cavernícolas y Fascistas"».				ACM, AM, AC, 2906-322
Gallego Vila, Miquel		Carrer d'Argentona	30/07/1941			CNT	Estigué als fronts de Casp i Belchite.	Columna Graells			ACM, AM, GOB-605
Gallemí Badia, Gil	Teixidor	Ronda Barceló	15/05/1939		FAI		Comissari polític. Intervingué amb armes.				ACM, AM, AC, 2906-319
Gallen Albert, Joan		Carrer d'Iluro	S/D		PSUC		Formà part de les milícies voluntàries i portava mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2911-3368
Gamundi Falorio, Pantaleó	Paleta	Ronda Alfons XII	31/05/1939	34		UGT	Feu serveis d'armes en patrulles, controls i guàrdies.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-761
Garangou Molas, Ramon	Empleat municipal	Carrer de Catalunya	08/03/1941		ACR		«...es un individuo que se amolda a todas las situaciones y se adapta a todos los regímenes habidos y por haber».				ACM, AM, AC, 2907-599

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
García Calle, Urbà	Peó	Carrer d'En Pujol	29/10/1946		PS		Sergent de carrabiners. Passà a França a la fi de la guerra.				ACM, AM, AC, 2906-320
García Cid, Marià	Gènere de punt	Camí Ral	09/05/1949		JL	CNT	Participà a l'assalt de la caserna d'artilleria de Mataró. Comissari a la companyia de Transmissions de la Columna Malatesta. En un altre informe diu que «es adicto al GMN».	Columna Malatesta	Camp de concentració - Presó Model.	Alacant	ACM, AM, GOB-381 ACM, AM, GOB-754-2 GOB-606
García Fors, Agustí		Carrer de Sant Agustí	S/D					Columna Graells. Caporal			ACM, AM, AC, 907-638
García Gavilán, Gabriel	Estucador	Carrer d'Ibran	04/01/1940	34		CNT	Feu milícies voluntàries i portà arma. Fou xòfer voluntari a la caserna d'artilleria a partir de setembre de 1936.	Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-789
García Marín, Àngel	Jornaler	Carrer de Sant Benet	12/03/1940				Formà part de les milícies voluntàries. Anava armat amb mosquetó.	Columna Ascaso			ACM, AM, GOB-610
García Medina, Joan	Mestre ferrador		19/06/1939								ACM, AM, AC, 2906-320
García Molas, Genís	Empleat	Carrer de Lepant	18/01/1940	27			En produir-se el sollevament militar es presentà a la caserna «a agradecer sus servicios al comandante de la fuerza». Fou empresonat.				ACM, AM, GOB-759
García Ruiz, Jaume	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León	19/04/1940	42		CNT	Fou de les milícies voluntàries i portava pistola		54 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-759

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
García Sánchez, Carme							Acusada d'idees esquerranes i de no haver volgut saludar la bandera.				ACM, AM, AC, 2905-182
García Sánchez, Ferran	Empleat de telèfons	Carrer de Santa Teresa	30/07/1940				«Netamente rojo». Condemnat a dotze anys i un dia.				ACM, AM, AC, 2906-330
García Valle, Cesari	Jornaler	Carrer de Sant Joan	14/01/1941	27	PC	CNT	Portà arma des del principi de la guerra. «...disparaba su arma contra todas las ventanas que estaban cerradas». Participà a l'incendi dels convents.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-609
García Valle, Josep	Gènere de punt	Carrer d'En Pujol	14/04/1947						Presó Porta Coeli	València	ACM, AM, AC, 2905-316
García Vidal, Heliodor			19/08/1941				«...de ideas derechistas». Ascendí a tinent.	Exèrcit Popular	«Juez Instructor del 3º Tercio de la Guardia Civil»		ACM, AM, GOB-605
García Vilanova, Ildefons	Jornaler	Carrer de Sant Ramon	20/03/1941		FAI	CNT	Pertanyia a les milícies antifeixistes i portava arma. Conduïa el «coche fantasma». Se li trobà una arma llarga amb munició i un carnet de les JL «Sección Cultura y Propaganda». Empresonat.				ACM, AM, GOB-605
Gargallo Miralles, Joaquim	Drapaire	Carrer de Torrijos	06/06/1939				«...testigo de cargo en un sumario secreto contra los oficiales del Regimiento de Mataró».	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-291

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Gargallo Pérez, Josep	Paperer	Carrer de Churruca	12/09/1939	38		CNT	Gran propagandista del Front Popular. President del Sindicat del Paper i del Cartró.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2908-864
Garí Josefa, Amadeu	Pagès	Camí Ral	24/08/1942	51		UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2912-5293
Garrido Carrellero, Joan	Empleat municipal	Carrer de Sant Simó	09/09/1940			UGT	Fou milicià de rereguarda i portava pistola.				ACM, AM, AC, 2911-3048
Garriga Riera, Ramon	Paleta	Passatge de Garcia Oliver	24/07/1939				Havia participat en vagues i fou ferit per un tret de la Guàrdia Civil.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-305
Gascón Belcós, Manuel		Carrer de Sant Isidor	14/03/1941				«Indiferente».				ACM, AM, AC, 2905-147
Gener Martí, Ramon	Pintor	Camí Ral	13/04/1939					Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2905-399
Genoher Batlle, Lluís	Comerç	Carrer de Llauder	23/12/1939				Caporal a la caserna del 8è Regiment d'Artilleria. Ascendí a sergent a la Columna Medrano.	Columna Medrano			ACM, AM, GOB-789

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Genové Ros, Jaume	Teixidor	Carrer de Milans	30/05/1942	49		UGT	Participà activament en els Fets d'Octubre de 1934. Feu servei d'armes i patrulles armat. Actuà de confident «... para que detuvieran a gente de derechas». Participà activament en la crema d'esglésies i convents. Membre de l'SRI fou acusat d'apropiació indeguda, empresonat i processat per les autoritats republicanes.	Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, AC, 2911-2532
Genzana Oliver, Josep			05/10/1939		POUM	CNT	Milicià els primers dies del conflicte. Portava arma llarga. Guàrdia Municipal.				ACM, AM, AC, 2906-303
Geremías Bayés, Salvador	Xòfer	Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	29/02/1940					Columna Malatesta			ACM, M, GOB-610
Geremias Esgleas, Salvador	Fuster	Carrer de Mossèn Jacint Verdaguer	05/06/1939			CNT	Vocal del sindicat del ram de la fusta.		Prisión Provincial de las Comendadoras. 5.5.1941	Madrid	ACM, AM, AC, 2907-635
Gibernau Arguindegui, Josep O.	Gènere de punt	Carrer d'Onofre Arnau	21/09/1939	37		CNT	«...era una persona de relieve en el sindicato». Se'l veié participar en el saqueig del convent de les benedictines. Fou testimoni en el judici dels militars revoltats de Mataró.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-727
Gibert, Francesc		Camí Ral	S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-658

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Gibert, Joan		Carrer de Sant Agustí	S/D				Fou de milícies voluntàries i li donaren un mosquetó.				ACM, AM, AC, 2911-2418
Gibert Paituví, Miquel	Tintorer	Muralla de Sant Llorenç	26/02/1940				Condemnat a dotze anys i un dia.				ACM, AM, GOB-610
Gibert Regàs, Simó	Gènere de punt	Carrer de Guifré El Pelós	18/04/1939				«Siempre observó buena conducta».		Camp de concentració Academia General Militar	Saragossa	ACM, AM, GOB-754-2
Gil Bellés, Ricard	Manobre	Carrer de Llauder	14/04/1939			CNT		Columna Medrano	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-306
Gil Pamplona, Damas	Fogoner	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	28/12/1939			CNT	«Izquierdista y gran propagandista de los rojos».				ACM, AM, AC, 2905-194
Gil Pamplona, Josep	Teixidor	Carrer de Sant Antoni	25/09/1940				Intervingué amb armes des del primer moment de la guerra. Ascendí a sergent.	Columna Malatesta	Campo de Concentración del Segura	Albatera	ACM, AM, AC, 2906-301
Giménez Avellaneda, Joan	Jornaler	Carrer de Sant Benet	03/05/1941			CNT	Feu servei d'armes en patrulles, guàrdies i controls. Marxà voluntari al front en un «Batallón de Obras y Fortificaciones». «...no hay razón especial para que este individuo no pueda gozar de libertad condicional».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605 ACM, AM, AC, 2907-840
Gimeno Riu, Francesc X.	Administrador de correus		23/02/1941			CNT			«Juez Instructor del Juzgado Especial de Correos»		ACM, AM, AC, 2906-314

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Girabal Puig, Simó			21/08/1939				«Gran propagandista de los rojos».				ACM, AM, AC, 2905-296
Giralt Sitjà, Jaume	Empleat municipal	Plaça de Santa Anna	S/D		FAI		Cessat «por dedicarse a hacer propaganda roja». Director del setmanari *Combat*.				ACM, AM, AC, 2909-1152
Giró Usón, Josep		Carrer de Barcelona	28/02/1941	23			L'any 1937 passà a la zona franquista i s'enrolà al seu exèrcit. «Ex-combatiente».	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-606
Gironella Freginals, Joan		Baixada de les Espenyes	S/D					Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2907-654
Gironès Tarragó, Antoni	Dependent	Carrer de Sant Francesc d'Assís	07/07/1939	32		CADCI	Tingué refugiats a casa seva alguns germans maristes.				ACM, AM, AC, 2907-782
Gisbert Moreno, Enric	Fogoner	Carrer d'Argüelles	22/01/1940	27			Incorporat a l'Exèrcit Popular, desertà i s'amagà al seu domicili fins a l'entrada de les tropes franquistes.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1451
Gomà Arnau, Francesc	Barber	La Riera	09/09/1939		CEDA		«Perseguido y vejado los rojos lo metieron en prisión unos días».				ACM, AM, AC, 2905-68
Gómez Baladia, Ramon	Sabater	Baixada de les Espenyes	21/09/1939	36			Cotitzava al Socorro Blanco. Fou detingut per les autoritats republicanes i enviat a un batalló de treballadors.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-734
Gómez Expósito, Restitut	Vidrier	Carrer de Guifré El Pelós	10/07/1941	42	FAI	CNT	Patrullà amb arma curta y llarga «por la calle y en los conventos cuando estaban quemando».	Columna Malatesta	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Gómez González, Àngel	Matalasser	Plaça de les Figueretes	01/06/1942					Columna Solidaridad Obrera	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Gómez Martí, Francesc		Carrer de Sant Joan	14/05/1940			UGT		Columna Graells	Consolat de França		ACM, AM, AC, 2906-323
Gómez Martí, Joaquim	Xòfer	Carrer de Sant Joan	27/12/1939					Columna Graells			ACM, AM, GOB-789
Gómez Martínez, Joan		Carrer de Don Magí	31/05/1941						Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604
Gómez Pardo, Joaquim		Carrer de Sant Joan	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-661
Gómez Torres, Antoni	Jornaler	Ronda Alfons XII	14/01/1941	26			En esclatar la guerra era caporal a la caserna. Marxà al front «al frente de unas Baterías». Assolí la graduació de sergent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-606
Gomis Comas, Jaume			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Gomis Gomà, Pere	Forner	Carrer de Sant Pelegrí	27/08/1940	30	PS		Intervingué en la crema de convents.	Columna Graells	«Depósito de prisioneros de guerra»	Madrid	ACM, AM, AC, 2907-758
Gomis Sala, Joan	Escrivent	Carrer de Sant Joan	20/09/1939			CADCI	A l'inici de la guerra s'amagà uns mesos. Després passà a França i el maig de 1938 entrà a l'Espanya franquista, «...en donde se incorporó a la columna mora».				ACM, AM, AC, 2905-196

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Gomiz Abril, Emili	Fonedor	Carrer de la Cooperativa	18/12/1939				Formà part del control de la casa Roure.				ACM, AM, GOB-789
González Fernández, Abel	Pilot d'aviació	Carrer de Sant Onofre	04/01/1945				La Junta Local de Llibertat Vigilada sol·licità a l'Ajuntament «algún trabajo de cualquier clase para ser empleado el liberado condicional».		Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró	Mataró	ACM, AM, CEN-100
González Giménez, Joan			S/D					Columna Roja y Negra			ACM, AM, AC, 2907-662
González Martínez, Francesc		Camí Ral	S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-663
González Miguel, Daniel	Vidrier	Carrer de Fortuny	18/12/1939				Voluntari artilleria.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-610
González Uribe, Cristòfor	Jornaler	Carrer d'En Pujol	04/11/1940	21	JL	CNT	Exèrcit Popular voluntari.	Exèrcit Popular	16 BDST	Tarifa	ACM, AM, GOB-605
Gorbella Estany, Francesc		Carrer de Barcelona	16/03/1939			CNT	«Cojió [sic] una camioneta de la Compañía y se marchó a Gerona el 25-1-1939».				ACM, AM, AC, 2906-309
Górriz Izquierdo, Bernabé	Jornaler		29/02/1940				Formà part de les milícies voluntàries. Portava pistola.				ACM, AM, GOB-610
Grabol Estrany, Joan	Paleta	Carrer de Don Magí	05/08/1940	40			Va ajudar «a requerimiento de unos cuantos Mataroneses a salvar la gran obra de Viladomat, más de 50 cuadros, los lienzos del altar mayor, tesoro de las Santas, etc. etc.».				ACM, AM, GOB-759

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Grau Ruan, Narcís		Carrer de Caputxines	28/12/1942			CNT	Fou membre de les milícies voluntàries.	Columna Malatesta	19 BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, GOB-605
Graupera Aymar, Rossend	Fideuer	Plaça de Fiveller	26/09/1940	43		CNT	«...se apoderó del negocio, llegando inclusive a expulsar del mismo a un hijo del dueño».				ACM, AM, AC, 2910-1784
Graupera Boter, Salvador	Impressor	Carrer de Sant Rafael	26/02/1940	30			Feu servei de guàrdia en els refugis «como socio de la entidad de cazadores».				ACM, AM, AC, 2911-2153
Grimal Grabulosa, Salvador	Tèxtil	Carrer de Fray Luis de León	14/12/1940				Voluntari carrabiner.	Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-789
Gual Llibre, Joan	Tintorer	Carrer de Torrijos	07/06/1939		POUM		És a França	Columna POUM	64 BDST		ACM, AM, AC, 2905-290
Gual Llibre, Josep	Jornaler	Carrer de Torrijos	09/05/1940	22		CNT	Voluntari en el Cuerpo de Tren.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2910-1786
Guañabens Bonamusa, Nicolau	Industrial		03/04/1939				«Perseguido por los rojos».				ACM, AM, AC, 2911-2162
Guàrdia Sastre, Pere	Jornaler	Carrer de Prat de la Riba	06/12/1939	41		CNT	Fou del control de la casa Ruaix.				ACM, AM, AC, 2908-1015
Guardiola Guerrido, Miquel	Pagès	Poble Sec	26/06/1939	39				Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-713
Guarri Serra, Ramon	Jornaler	Carretera de Barcelona	03/08/1939	37			«Fue un buen colaborador de los "marchistas" [sic]».				ACM, AM, AC, 2908-855
Guillaume Reixach, Antoni		Carrer de de Na Pau	S/D					Columna POUM			ACM, AM, AC, 2907-829

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Guillaume Reixach, Joan	Peó	Carrer de Na Pau	18/10/1940		JSUC	UGT	Formà part de les milícies antifeixistes de rereguarda i portava pistola.	Columna del Barrio	36 BDST	Tetuan	ACM, AM, AC, 2905-37
Guirao Fernández, Dídac	Pagès	Carrer d'En Pujol	21/09/1939	29		CNT	Feu serveis d'armes en patrulles, controls i guàrdies.	Exèrcit Popular	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-744
Guitarn Genís, Miquel		Carrer del Beat Oriol	S/D				«Detenido al intentar pasar la frontera para reunirse con los focos rojos en Francia».				ACM, AM, AC, 2912-3483
Guix García, Albert	Odontòleg		02/07/1940		ACR		Ingressà a l'Exèrcit republicà com a sanitari odontòleg.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-835
Guixà Esteve, Joan		Carrer de Sant Felicià	08/04/1938	46	CEDA		Processat per alta traïció pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció de Catalunya. Fou detingut del març de 1938 fins a l'1 de gener de 1939.				ACM, AM, GOB-762
Guixà Roig, Antònia		Carrer de Sant Felicià	01/04/1938	18			Processada per alta traïció pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció de Catalunya.				ACM, AM, GOB-762
Gutiérrez de Pando, Josep	Gènere de punt	Carrer de Lepant	03/04/1939			CNT	Al front, fou ferit dues vegades. Ascendit a capità per mèrits de guerra. «Desafecto al G. M. N.». Fou condemnat a dotze anys i un dia. Proposta de llibertat el 2 d'abril de 1941.	Columna Malatesta	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-297

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Haro Navarro, Norbert de		Carrer de Navarro	16/06/1969				Propagandista del Front Popular. Portava arma curta. Comissà diversos tallers per construir ambulàncies i, posteriorment, cotxes. Fou el president de l'agrupació de tallers.				ACM, AM, AC, 2907-725
Heras Castellà, Josep			26/08/1942					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-605
Hereu Llovet, Joaquim	Pescador	Carrer de Sant Pere	01/07/1939	21			Fou donat de baixa de la Columna Graells a requeriment del seu pare per tenir 17 anys.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-335
Hernández Arenas, Dolors	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç	22/09/1942	26			Proposta llibertat condicional.	Exèrcit Popular	Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona	ACM, AM, GOB-604
Herrero Piqué, Ambròs		Carrer de Moratín	21/08/1939				«Actuó en el saqueo de iglesias y combentos [sic] especialmente en la basílica de Santa María».				ACM, AM, AC, 2906-333
Hom Gil, Josep	Militar	Carrer d'Amadeu Vives	09/06/1939				Ascendí a tinent. «...se le puede considerar adicto».				ACM, AM, AC, 2906-331
Homs Domènec, Josep		Muralla de Sant Llorenç	S/D			CNT	«Gran propagandista de los rojos». Va ser de milícies voluntàries i portava pistola. Detingut el 2 de febrer de 1939. Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-7022
Horta Llinàs, Eusebi							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Huix Bartrés, Joan	Jornaler	Carrer del Quintana	01/06/1940	34		UGT	Va fer guàrdies amb armes. Fou «Delegado de Trabajo» de la UGT.				ACM, AM, GOB-759
Illa Paris, Jesús		Carrer del Carme	24/04/1941		UDC		Pertanyia abans de la guerra als Minyons de Muntanya. Membre de la directiva d'Unió Democràtica. «Simpatizante» de Nosaltres Sols! En ser cridada la seva lleva per l'Exèrcit Popular i no presentar-se va ser detingut, jutjat i condemnat a pena de mort.		«Juez depurador de FET y de las JONS»	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Illa Ros, Joaquim	Empleat municipal	Carrer de Sant Josep	22/10/1940				Va escriure alguns articles al diari *Llibertat*, «pero no con carácter político sino informativo [...] a pesar de haber rumores de cooperación con elementos rojos, este extremo no se ha podido comprovar [sic] [...] sirvió en el Ejército Rojo y en la retirada pasó por esa ciudad y en vez de quedarse en esta siguió con el derrotado Ejército Rojo hasta Francia».				ACM, AM, AC, 2907-594
Illas Verdalet, Ramon	Pagès	Camí Ral	09/05/1940		POUM			Columna POUM			ACM, AM, AC, 2907-592

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Iniesta Aloc, Manuel		Carrer de Sant Francesc d'Assís	16/06/1939					Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-596
Isern Aubanell, Santiago		Carrer de Balmes	22/04/1941				Va patrullar amb arma llarga.	Columna Malatesta	36 BDST	Tetuan	ACM, AM, GOB-607
Itchart Llibre, Manuel	Vaquer	Camí Ral	03/04/1939						Camp de concentració	Aranda de Duero	ACM, AM, GOB-754-2
Jané Martí, Ramon		Camí Ral	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-603
Jané Quintana, Fèlix	Industrial	Camí Ral	05/07/1940	36			«Siempre había militado en partidos de derechas; antes de ser llamado su reemplazo se "enchufó" en el Cuerpo de Tren del ejército rojo para aludirse de ir al frente».				ACM, AM, AC, 2908-1093
Jansana Travessa, Francisco		Carrer de Sant Simó	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-609
Jiménez Ibáñez, Severià	Jornaler	Carrer de Churruca	15/01/1940	39		UGT	Fou de milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, AC, 2911-2125
Jiménez Ramos, Joaquim		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	09/04/1946					Columna Medrano			ACM, AM, CEN-100
Joan Casellas, Josep	Electricista	Carrer de Pizarro	23/12/1939				Fou de les milícies voluntàries de rereguarda i portava pistola.				ACM, AM, GOB-759

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Jofre Sitjà, Benet	Comerç	Ronda Alfons XII	03/10/1939		ERC		Portava pistola i formà part de les milícies. «Procuró ayudar a varias personas que estaban presas».		Convent de Sant Elies	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-336
Jordà Biarnés, Vicenç			27/03/1939					Exèrcit Popular	«Batallón trabajadores especialistas del automóvil»	Lamiako	ACM, AM, GOB-754-2
Jordà Pagès, Josep	Forner	Portal Batlleix	18/12/1939	35			Cotitzant del Socors Roig Internacional.				ACM, AM, AC, 2909-1376
Jordà Tell, Antoni	Gènere de punt	Carrer de les Monges	23/05/1939					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-676
Jordà Tell, Joaquim	Gènere de punt	Carrer de Caputxines	23/10/1939					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-350
Jorge Díaz, Àngel	Sergent	Carrer dels Àngels	10/01/1940				Fou sergent a la caserna del 8è Regiment d'Artilleria. Marxà amb la Columna Medrano i ascendí a capità.	Columna Medrano			ACM, AM, GOB-610
Jornet Mas, Miquel	Practicant	Carrer de Sant Josep	04/09/1941		ERC	UGT	Secretari d'ERC. «Jefe del Negociado de Cultura [...] formó parte de la 5ª Columna».	Exèrcit Popular	Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros	Madrid	ACM, AM, GOB-607
	Comptable	Carrer de Sant Josep	27/02/1940	37			«...no llegó a incorporarse al Ejército rojo escondiéndose en Barcelona hasta su liberación».				ACM, AC, 2911-2540

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
José Llupià, Basili		Carrer de Velázquez	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-601
Joseph Cusachs, Àngel	Jornaler		04/09/1939						151 BDST	Altsasu	ACM, AM, GOB-759
Juan Cañellas, Josep	Electricista	Carrer de Pizarro	23/12/1939	40		CNT	Fou de les milícies voluntàries de rereguarda. Portava pistola.				ACM, AM, AC, 2910-1672
Jubany Batchet, Ramon	Gènere de punt	Carrer del Carme	03/10/1940				Interventor del Front Popular a les eleccions del febrer de 1936.				ACM, AM, GOB-789
Jubany González, Domènec	Peó	Camí Ral	30/07/1940		LC	CNT	Actuava com a «elemento de choque en las elecciones y mítines» de la Lliga Catalana. «En los primeros días del G.M.N. fue varias veces amenazado por haber actuado con el bloque de derechas y obligado como mal menor a ir al frente lo que hizo con la columna Roja y Negra».	Columna Roja y Negra			ACM, AM, GOB-789
Jubany León, Maria	Mestressa de casa	Carrer del Carme	27/10/1939		JL		«Iba con mono y llevaba pistola».				ACM, AM, AC, 2906-347
Jubany Pera, Joaquim	Pagès	Carrer de la Concepció	05/05/1941	20				Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-607

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Jubany Tortó, Josep	Tintorer	Carrer de Mata	29/02/1940			CNT	President del Sindicat de l'Aigua de la CNT. En els Fets d'Octubre de 1934 portava arma llarga. Fou de les milícies de rereguarda i portava pistola.				ACM, AM, GOB-610
Jubany Trias, Joan	Mecànic	Carrer de la Cooperativa	03/07/1941	33			Marxà al front amb la seva lleva. Se'l suposa desaparegut en combat.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-607
Jubinyà Bové, Ramon	Tintorer	Carrer de Sant Onofre	22/07/1941	41	PSUC	UGT	Regidor a l'Ajuntament. Empresonat per la seva actuació en els Fets d'Octubre de 1934. Secretari del PSUC. Membre de l'SRI.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-607
Jubiñà Pagès, Florià	Gènere de punt	Carrer de Llauder	22/03/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració	Bilbao	ACM, AM, GOB-754-2
Julià Agell, Joan	Vidrier	Camí Ral	31/03/1939				Voluntari a les milícies.				ACM, AM, AC, 2906-341
Julià Pous, Francesc	Agent comercial	Carrer d'Isern	05/12/1939	32	ERC						ACM, AM AC, 2908-994
Julió Malaret, Rossend	Empleat municipal	Carrer de Tetuan	27/06/1939	40		UGT	Actuà en els Fets d'Octubre de 1934 i fou detingut. A les eleccions de febrer de 1936 feu la màxima obstrucció per impedir que votessin «los elementos de derechas». Fou nomenat «Delegado de Abastos de la Comarca de Mataró».				ACM, AM, AC, 2907-787

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Juncà Gamell, Ferran	Pagès	Camí Ral	29/04/1940				Incorporat forçós a l'Exèrcit Popular. Desertà.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-789
Justava Sabé, Isidre			S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-605
Jutglar Martí, Joan	Fuster	Plaça de Cuba	18/08/1941	24			Detingut l'any 1937 en intentar passar, juntament amb el seu germà, a la zona franquista. Arrestat i posteriorment incorporat a un batalló de fortificacions.				ACM, AM, GOB-607
Jutglar Martí, Josep	Auxiliar de farmàcia	Plaça de Cuba	28/06/1940				Detingut l'any 1937 per no presentar-se a la Caixa de Reclutes. Destinat a un batalló disciplinari i a la 134 Brigada Mixta. Durant la batalla de l'Ebre es lliurà a les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-789
Juvés Codina, Miquel	Teixidor	Carrer de Velázquez	08/11/1948	33	PC		Membre de les milícies antifeixistes. Portava pistola. Membre del comitè de la Companyia Elèctrica. A l'exèrcit fou caporal escrivent i comissari o ajudant de comissari. En la retirada passà a França i retornà a Espanya abans de finalitzar la guerra.	Exèrcit Popular	Auditoria de Guerra de la IV Región Militar		ACM, AM, GOB-381

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Lafargue, Joana	Proxeneta	Carrer d'Isabel	26/05/1942				Propietària d'una «casa de lenocinio [...] dedicándose a la trata de blancas y en numerosas ocasiones se ha pronunciado públicamente en contra del Glorioso Movimiento Nacional y de sus Jerarquías».		Govern Civil	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Lagunas Verde, Joan B.	Empleat municipal	Carrer de Sant Joan	26/11/1940		ERC - FAI		«Siempre se mostró contrario a nuestra santa Causa». Destituït per un enfrontament amb una persona de l'Ajuntament.				ACM, AM, AC, 2907-680
Larunbe Ollocarizqueta, Joan			01/10/1936			UGT	Carnet d'Oficios Varios de la CNT.				ACM, AM, AC, 2911
Latorre Pérez, Salvador	Xòfer	Carrer de l'Hospital	14/02/1941	39		CNT	Era un dels «más destacados militantes y de acción» de la CNT. President de la Secció de Transports. Imposà multes al patrons, repartí armes i «comerció con las mismas». Participà en la destrucció d'esglésies i convents.		Juzgado de Instrucción Provincial de Responsabilidades Políticas n.° 1.	Barcelona	ACM, AM, GOB-607 ACM, AM, AC, 2907-794
Lazaga Larrión, Càndid		Carrer de la Unió	24/03/1941		CT	CNT	En el moment de redactar l'informe era militant de Falange, regidor a l'Ajuntament i responsable del «Sindicato n° 15».		Riegos y Fuerzas del Ebro, SA. Comisión Depuradora	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Lázaro Rodríguez, Antoni		Carrer de Moratín	06/09/1941	23		CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Lel Terol, Pasqual	Paleta	Ronda Alfons XII	29/08/1941		FAI	CNT	Fou dels primers a prendre possessió de la caserna d'artilleria. Membre del Comitè de Salut Pública. «Consejero de Gobernación siendo uno de los que ordenó más detenciones». Fou acusat de robatoris «por sus mismos compañeros». Fou condemnat a mort i la pena li fou commutada.		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
León León, Manuel	Pescador	Carrer de Balmes	10/08/1939			UGT		Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-356
Lladó Pons, Marcel·lí		Carrer de Sant Bonaventura	21/06/1941				«Si bien es de ideología de izquierdas, carece de antecedentes político-sociales».	Columna Maurín	Tribunal militar	Mataró	ACM, AM, GOB-610
Lladó Ruiz, Ismael			12/11/1939				«Desafecto al G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2905-108
Lladó Ventura, Jacint	Pagès	Carrer de Sant Joaquim	13/09/1939			CNT	Feu servei d'armes, patrulles i controls.	Columna Malatesta	Presó provincial	Girona	ACM, AM, AC, 2906-362
Llensà Pou, Climent		Carrer de Sant Elies	19/02/1941			CNT		Columna Graells	42 BDST	Girona	ACM, AM, AC, 2906-355

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Lleonart Itchart, Santiago	Tipògraf	Carrer del Beat Oriol	25/02/1939			UGT	Feu nombrosos articles al diari *Llibertat*, on «atacaba al Glorioso Movimiento Nacional (se dedicó a robar equipos de esquiador para formar una columna de esquiadores con la cual marchó él de voluntario hacia los Pirineos). Reconoció su error y trató de pasarse a las filas Nacionales lo que logró». Es proposà la seva llibertat condicional l'any 1941.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-320
Lleonart Mandri, Joan	Empleat municipal	Carrer de Moreto	30/12/1940			UGT	«...al principio de la dominación marxista fue perseguido por los llamados de orden público».				ACM, AM, AC, 2909-1223
Lleonart Palomer, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Pere	03/03/1941				Estigué com a escorta en un camp de treball.		30 BDST	Sondika	ACM, AM, GOB-607
Lleonart Pelegrín, Joan	Tèxtil		08/10/1941		FAI	CNT	Fou secretari de la Junta «para la reclutación de voluntarios para el ejército rojo». Participà en incendis i «despojos».	Columna Medrano	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, AC, 2912-5288
Lleonart Salarich, Eusebi	Gènere de punt	Carrer de Figueretes	13/09/1939			CNT	Formà part d'unes guàrdies que obligaven a fer als caçadors en els refugis quan hi havia alarma aèria.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-363

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Lleonart Salarich, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Lepant	01/10/1940	26			«Los del POUM movilizaron por su cuenta a las quintas del 36 y llevados por milicianos de dicho partido a Barcelona en el cuartel de Pedralbes en donde clasificaron a todos los que habían servido en el Ejército y los encuadraron en la columna Roja y Negra y llevados a Mallorca».	Columna Roja y Negra			ACM, AM, AC, 2910-1778
Llerandi Granda, Avelina			05/11/1941				Alliberada de la presó d'Oviedo. Havia de venir a viure a Mataró. Se'n demana «la práctica de las averiguaciones oportunas».		Govern Civil	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Llinàs Roig, Ignasi		Carrer de Sant Joaquim	S/D					Columna Macià-Companys			ACM, AM, AC, 2907-617
Lloansi Rimundi, Santiago	Pintor	Carrer de Sant Rafael	02/11/1942			CNT	Intervingué en la crema de convents i escorcolls. L'any 1943 estava desterrat a València.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-361
Llobera Valldenue, Llorenç	Electricista	Carrer de Guifré El Pelós	01/12/1939		PSUC	UGT	Membre de les milícies antifeixistes. Portava pistola. Interventor pel Front Popular a les eleccions de febrer de 1936.				ACM, AM, AC, 2905-191
Llobet Polit, Joan		Carrer d'Amàlia	07/07/1940			CNT	Feu servei d'armes i altres que li encomanaven.	Columna Durruti	24 BDST	Melilla al-Dierdir	ACM, AM, AC, 2906-364

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Llobet Roqueta, Joaquim		Carrer de Sant Joan	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2910-1639
Llopart Floris, Joaquim	Barber	Carreró	22/01/1940	20			«Tradicionalista y buen católico [...] se incorporó al Ejército cuando fue llamado su reemplazo».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2908-889
Llopis Recot, Jacint		Carrer de Moreto		38				Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Llorella Abella, Josep	Pagès	Carrer del Rierot	10/01/1940				«Estuvo preso de los rojos y es Caballero de España».				ACM, AM, AC, 2911-2043
Llorens Beltran, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós	30/10/1941			CNT	Estigué com a escolta en un camp de treball.	Exèrcit Popular	30 BDST	Sondika	ACM, AM, GOB-607
Llorens Marín, Joan		Passatge Sisternes	S/D			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-614
Lloveras Martínez, Joan	Paleta	Carrer de Sant Joan	20/04/1940	26		CNT		Columna Maurín	15BDST		ACM, AM, AC, 2911-2627
Lloveras Martínez, Josep	Paleta	Carrer de Sant Joan	20/04/1940			CNT		Columna Maurín	15 BDST		ACM, AM, AC, 2911-2627
Lloveras Pigrau, Josep	Barber	Carrer d'Argentona	16/09/1940		ACR		Participà en la col·lectivització de barbers. Ingressà al Cos de Policia.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-674
Llovet Batlle, Oriol		Carrer de Sant Francesc d'Assís	S/D				Col·laborador del diari *Llibertat*. Comissari.	Columna Roja y Negra			ACM, AM, AC, 2906-338
Llovet Utzet, Josep	Pagès	Carrer d'Argentona	S/D			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-360

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Lluc Casas, Jaume			01/06/1942					Exèrcit Popular	42 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Lluch Moya, Joan	Militar						Participà activament per sufocar la revolta del 6 d'Octubre de 1934. El juliol de 1936 fou empresonat. Finalment s'incorporà al front.	Exèrcit Popular	«Juzgado especial de oficiales»	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Lluró Peradejordi, Josep M.	Comerç	Carrer de la Cooperativa	23/12/1939	41	ERC		Fou comissari administratiu a Parets del Vallès.				ACM, AM, AC, 2909-1372
López Cuenca,		Carrer de Sant Joaquim	20/02/1941	58			«Ideología de izquierdas».				ACM, AM, GOB-607
López Marín, Joan	Jornaler		S/D				Voluntari columna.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-611
López Peña, Lluc	Vidrier	Carrer de la Palma	28/12/1940	43		CNT	Cotitzava a l'SRI. «Gran propagandista de la causa roja».	Exèrcit Popular	Hospital Militar de Prisioneros «Tallers»	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
López Tomàs, Lluís	Vidrier	Carrer de Pizarro				CNT	Feu servei d'armes. Marxà amb la Columna Malatesta i ascendí a comandant.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-359
Lozano Martínez, Martí	Peó	Passatge de Santa Magdalena	11/12/1939	22		CNT	Feu serveis amb arma llarga.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2907-1129
Luis Moreno, Antoni	Barber	Camí Ral	S/D	36		UGT	«Presidente de los barberos».				ACM, AM, AC, 2908-1048
Luis Moreno, Salvador	Forner	Carrer de Sant Josep					Fou de milícies voluntàries i portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2906-352

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Macarro Sánchez, Sadurní	Comptable	Carrer de Velázquez	01/04/1939						Presoner «cuartel de infantería»	Santoña	ACM, AM, GOB-755
Mach Ferrer, Josep		Carrer de Sant Antoni	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-450
Macià Comas, Cebrià	Gènere de punt	Carrer de Cristina	10/03/1939			CNT		Exèrcit Popular	Camp de concentració	Barbastre	ACM, AM, GOB-755
Maicas Expósito, Carles	Pagès	Carrer de la Concepció	25/05/1939		PS	UGT	Prestà servei d'armes en guàrdies i controls. Fou guàrdia de camps de concentració a l´Hospitalet de l'Infant.	Exèrcit Popular	Presó Model. 13.5.1941	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-672
Majó Lleonart, Josep	Comerç	Carretera de Barcelona	16/12/1940	42	ACR		Regidor a l'Ajuntament «por poco tiempo». Fugí a França i passà a la zona franquista.				ACM, AM, GOB-760-1
Majó Lleonart, Ramon	Comerç	Ronda Alfons XII	02/04/1941	40			A l'inici de la guerra passà a França i d'allí a l'Espanya franquista «...dedicándose allí a su comercio».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Majó Nonell, Josep			02/04/1941				Fou regidor municipal durant la dictadura de Primo de Rivera. «...al advenimiento de la república simpatizó con ella».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Malet Galceran, Salvador		Carrer de Churruca	17/07/1941				Fou membre de les milícies voluntàries de rereguarda. Portava pistola.	Columna Graells	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Maltas Escorsa, Josep	Pagès	Veïnat de Mata	27/03/1939		CT		Fou membre del Socors Blanc. Contacte amb el SIPM a Barcelona. Incorporat forçós a l'Exèrcit Popular. Condemnat a mort. Passà al bàndol franquista.				ACM, AM, GOB-755
Manzanares, Joaquim	Tapisser	Veïnat de Cirera	09/06/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració	Cervera	ACM, AM, GOB-755
Mañosa Morell, Feliu	Jornaler	Carrer de Balmes	30/11/1939			CNT	«...iba armada al principio del GMN».				ACM, AM, GOB-755
March Aymà, Enric	Forner	Carrer de Sant Francesc	10/05/1939			UGT	Va fer serveis d'armes en patrulles i controls.				ACM, AM, AC, 2905-201
March Goday, Salvador	Farmacèutic	Carrer de Porta de Batlleix	12/08/1940				Catòlic practicant. Incorporat forçós a l'Exèrcit Popular. Fou fet presoner i incorporat a l'Exèrcit franquista amb la graduació d'alferes.				ACM, AM, GOB-760-1
Marco Sacristán, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Roger de Flor	S/D	28		CNT	Feu guàrdies amb arma llarga. Ascendí a sergent.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2909-1390
Marges Tort, Casimir	Peó electricista	Carrer de Sant Pelegrí	02/06/1939			CNT	Estigué al front de Mallorca.	Columna Roja y Negra			ACM, AM ,AC, 2905-394
Mari Tur, Josep	Comerç	Carrer de Barcelona	10/01/1940	23			«No se incorporó al Ejército rojo por hallarse escondido».				ACM, AM, AC, 2911-2042
Marquès Novell, Francesc	Gènere de punt	Carrer de Sant Ramon	16/03/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració	Bilbao	ACM, AM, GOB-755
Marsal Fogoné, Manuel	Electricista	Carrer de Cuba	24/03/1941			CNT					ACM, AM, GOB-610

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Martí Bernasach, Antoni	Tintorer	Baixada Feliu	15/07/1942	29			Estigué uns sis mesos a la Columna Malatesta.	Columna Malatesta	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-607 ACM, AM, AC, 2908-874
Martí Cardús, Antoni		Camí Ral	01/05/1941	26					«Tribunal depurador IV Región Militar»	Barcelona	ACM, AM, GOB-607
Martí Font, Emili	Lampista	Carrer de Jorge Juan	03/10/1940	33	FAI	CNT					ACM, AM, GOB-760-1
Martí Illa, Carles		Grup Goya	23/04/1941	23				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2508
Martí Illa, Pere	Tintorer	Carrer d'Amàlia	10/03/1939					Exèrcit Popular	3 BDST	Tetuan	ACM, AM, GOB-755
Martí Pascual, Josep	Industrial		03/04/1939				Empresonat durant la guerra.				ACM, AM, AC, 2911-2162
Martín Claramonte, Alfred		Carrer d'Altafulla	07/10/1941			CNT		Columna POUM	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Martín Sobrino, Agustí		Carrer de Cuba	17/10/1941		FAI	CNT	Membre del control de l'empresa Fàbregas.		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Martín Sobrino, Tomàs	Empleat municipal	Carrer de Sant Sadurní	S/D		FAI	CNT	Secretari del Sindicat de Funcionaris Municipals de la CNT. Exempleat «de arbitrios, cesante por dedicarse a hacer propaganda roja». «Vocal de Sindicatos Únicos".				ACM, AM, AC, 2907-608
Martínez Broj, Eusebi		Camí Ral	18/12/1942				«...no existe razón especial que impida disfrute de los beneficios de la libertad provisional siempre que pase a residir fuera de esta Ciudad».		Presó de Mataró	Mataró	ACM, AM, GOB-607

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Martínez Cañellas, Ferran	Dependent	Camí Ral	09/03/1939				Havia intervingut en actes «en favor de las derechas». La família havia patit persecució per haver amagat el rector dels escolapis.	Exèrcit Popular	«Campo de clasificación la Merced»	Pamplona	ACM, AM, GOB-755
Martínez Gascón, Miquel	Gènere de punt	Carrer de l'Hospital	22/09/1939	26		CNT	Estigué pocs dies a la Columna Medrano i quatre mesos a la Columna Malatesta.	Columna Medrano - Columna Malatesta	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-745
Martínez Lázaro, Antoni	Paleta	Carrer de Sant Pelegrí	15/10/1941		POUM	CNT		Columna POUM			ACM, AM, AC, 2906-385
Martínez Martínez, Alonso	Jornaler	Carrer de Prat de la Riba	24/10/1941		JL		Participà en el desembarcament de Mallorca. «Este individuo fue fusilado por su actuación en contra del GMN».	Exèrcit Popular	Juzgado Instructor Provincial n.° 2 de Responsabilidades Políticas	Barcelona	ACM, AM, GOB-605 ACM, AM, AC, 2907-806
Martínez Martínez, Joan			S/D			CNT	Fou de milícies voluntàries i li donaren un mosquetó.	Columna Macià-Companys			ACM, AM, AC, 2911-2303
Martínez Martínez, Josep	Teixidor		27/08/1940		FAI	CNT	Participà en la destrucció d'esglésies i convents. Portava armes. «Se vanagloriaba de haber dado muerte a más de una persona». L'any 1942 es proposà la seva llibertat condicional i l'Ajuntament respongué que «siempre que pase a residir fuera de esta Ciudad».				ACM, AM, AC, 2906-388

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Martínez Molina, Antoni	Cartoner	Carrer de la Concepció	27/10/1942	58		CNT	Feu servei d'armes durant uns quinze dies.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2908-860
Martínez Pallarès, Josep M.	Afinador	Camí Ral	16/06/1941	30		CNT	Fou membre de les milícies voluntàries de rereguarda. Portava pistola.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607
Martínez Pérez, Joaquim	Matalasser	Carrer de Sant Joaquim	15/03/1940	22	POUM		Voluntari en el cos de sanitat de la columna del POUM.	Columna POUM			ACM, AM, GOB-760-1
Martínez Requena, Roman		Carrer de la Concepció	05/11/1941			CNT		Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-607
Martínez Rubio, Francesc	Teixidor	Carrer de l'Hospital	25/04/1941		FAI	CNT	«...gran propagandista de la CNT y de los organizadores de esta central [...] anticatólico». Ingressà a la 117a Brigada com a voluntari.	Columna Graells	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-740
Martínez Sánchez, Alfons	Jornaler	Carrer de Sant Elies	22/03/1940					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-371
Martínez Sanjuan, Joan	Carrosser	Carrer de Cuba	16/05/1940			CNT			42 BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-397
Martínez Santaló, Antoni		Plaça de Cuba	08/04/1944	31		CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2090
Martínez Serrano, Manuel	Empleat municipal	Carrer de Llauder	17/07/1941	43	PS		Cotitzant de l'SRI. «...gran propagandista del frente popular [...] una hermana suya monja fue a refugiarse en su casa y la hecho [sic] insultándola con palabras soeces».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Martínez Tejedor, Jesús	Joier	Carrer Nou de Caputxines	21/05/1941	20			Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular	Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-604
Martorell Cabutí, Miquel		Carrer de Sant Pere	S/D				«Incendió el altar de la ermita de Casa Pons». Detingut el 13 de març de 1939.				ACM, AM, AC, 2912-7131
Martori Cabutí, Josep	Treballador de la terra	Carrer de Sant Pere	15/05/1939			UGT	Participà en la destrucció de la capella de Can Pau de Mata				ACM, AM, AC, 2907-646
Mas Soler, Josep		Carrer de Sant Joaquim	26/01/1940		FAI	CNT	Feu patrulles de control per les carreteres. Anava armat.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2911-2326
Mas Soler, Vicenç	Gènere de punt	Carrer de Don Magí	11/08/1939					Exèrcit Popular	18 BDST		ACM, AM, GOB-755
Masafrets Villagrasa, Llorenç	Jornaler	Carrer de Balmes	10/04/1940	42	FAI	CNT	Empresonat durant la dictadura de Primo de Rivera. Regidor a l'Ajuntament en representació de la CNT.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-760-1
Masferrer Julià, Joaquim	Jornaler	Camí Ral	18/02/1941	37		CNT	Fou membre del control de la casa Marfà.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
Masferrer Nogueras, Antoni	Mestre	Carrer de Sant Josep	19/12/1939	41			«Detenido y maltratado por los rojos». S'amagà en una casa d'Argentona fins a la fi de la guerra.				ACM, AM, AC, 2910-1729
Masip Fontaner, Carles	Escrivent	Carrer de Barcelona	16/04/1940		EC		Voluntari. Ingressà a l'Acadèmia Popular de Guerra i assolí el grau de tinent.	Exèrcit Popular	Jutjat militar núm. 7	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-334

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Masó Boada, Martí	Ferroviari	Carrer de la Gatassa	16/06/1941	39		CNT	«...ideas izquierdistas». Cotitzava a l'SRI. El gener de 1941 es trobava al «Depósito de concentración» de Reus.		Red Nacional de Ferrocarriles Españoles. Depuración.	Madrid	ACM, AM, GOB-607
Masó Carné, Antoni	Graner	Carrer de Guifré El Pelós	30/05/1939			CNT	Secretari del Sindicat de Carreters de la CNT. Voluntari al Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-395
Massagué Pinàs, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Colom	29/05/1941			CNT	Fou del control de la fàbrica de Josep Vilatersana. Ell, juntament amb la resta de membres del control, «hicieron encarcelar los Sres. Vilatersana padre e hijos».				ACM, AM, AC, 2905-372
Massaguer Lladó, Pere	Tintorer	Caminet de les Vinyes	29/04/1940		POUM	CNT		Columna POUM	42 BDST	Girona	ACM, AM, AC, 2905-382
Massimon Rubio, Josep	Peó	Carrer de Sant Benet	07/03/1941	36		CNT	Portava arma llarga i participà en l'incendi dels convents.	Exèrcit Popular	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Masuet Borrell, Esperança		Carrer de Santa Magdalena	S/D				«Gran propagandista de los rojos». Feia escorcolls a l'estació. Detinguda el 3 de març de 1939.				ACM, AM, AC, 2912-7132
Masuet Subirà, Andreu		Carrer de Sant Josep	22/02/1941	25			Pertanyia a la Congregació Mariana. En ser cridat per anar al front s'amagà. En proclamar-se una amnistia per als qui s'havien amagat es reincorporà i al front de l'Ebre passà al bàndol franquista i es feu voluntari de la 27 Bandera de Falange de Navarra.		Regiment d'artilleria	Mataró	ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Masuet Subirà, Josep							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987
Mata Camp, Joan	Empleat municipal	Carrer de Churruca	01/05/1939		ERC						ACM, AM, AC, 2905-376
Mata Roca, Domènec		Carrer de Sant Ramon	15/09/1942		ERC		«...dicho individuo no puede residir en esta Ciudad por considerar peligrosa su permanencia en ella y desde luego procede su destierro».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-607 ACM, AM, AC, 2907-800
Matas Flamerich, Miquel	Propietari	Baixada de les Escaletes	30/03/1940	29			Fugí a la zona franquista.	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-760-1
Mateu Arroyo, Marià		Carrer d'Argentona	16/02/1939	44	ERC		Participà en els Fets d'Octubre de 1934. A partir del 19 juliol de 1936 fou nomenat agent d'investigació municipal. A l'Exèrcit assolí la graduació de sergent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-832
Mateu Mateu, Miquel	Pagès	Carrer de Muralla de la Presó	30/06/1941	36			Morí al front del Segre.				ACM, AM, GOB-608
Matons Colomer, Alexandre	Veterinari	Camí Ral	28/03/1941	47	ACR		Els primers dies del sollevament militar formà part del Comitè de Salut Pública, que abandonà al cap de pocs dies per discrepàncies. Marxà a Itàlia el setembre de 1936 i d'allí a l'Argentina, d'on era originari.	Exèrcit Popular	Tribunal de Responsabilitats Polítiques	Barcelona	ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Maura Cots, Vicenç	Venedor ambulant	Carrer d'Altafulla	26/06/1939		FAI		Participà en armes, patrulles i controls. «Gran propagandista del funesto Frente Popular».	Exèrcit Popular	Proposta de llibertat condicional		ACM, AM, GOB-716
Mauri Masjuan, Miquel		Carrer d'Anselm Clavé			EC - NS		Executat el dia 5 de desembre de 1941.				ACM, AM, AC, 2907-779
Maymó Aliu, Joan	Industrial	Carrer de Sant Joaquim	20/07/1940				Tot i no tenir antecedents polítics, es diu que ell i el seu pare «tienen una taberna y en ella se reunían los elementos del P. Comunista».				ACM, AM, AC, 2905-406
Maymó Olivé, Joan	Industrial	Carrer de Sant Joaquim	30/10/1939	30			«Trabajó en favor de la causa Nacional imprimiendo hojas clandestinas [...] pertenecía a la centuria "Concepción" de la quinta Columna».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2910-1729
Mayol Roca, Jaume	Estudiant	Carrer d'En Palau	14/11/1939				«Incorporado forzoso en el ejército rojo con graduación de Alférez de Complemento».		Camp de concentració Porta Coeli	València	ACM, AM, AC, 2905-143
Mayoral Ferran, Josep	Practicant	Carrer de Montserrat	27/05/1940	21			Voluntari «Unidad anti-Gas».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Mela Espinosa, Francesc	Polidor	Carrer d'Hernán Cortés	14/06/1939					Exèrcit Popular	169 BDST	Lesaka	ACM, M, GOB-755
Méndez Meroño, Joan		Carrer de Sant Francesc de Pàdua	S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2906-484
Menéndez Pérez, Aureli	Mecànic	Carrer de Churruca	04/03/1941	40		CNT	Fou del control de l'empresa d'Emili Albó. Estigué mobilitzat per Industrias de Guerra.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2444

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Mercadé, Maria F.	Abadessa	Convent de les caputxines	03/01/1940				Estigué amagada en una casa de pagès juntament amb els germans Font Tomàs.				ACM, AM, AC, 2909-1534
Merino Donaire, Càndid	Militar	Carrer de Sant Bonaventura	16/01/1942				«...fue habilitado de su batería hasta la finalización de la guerra».	Exèrcit Popular	92 BDST	Bilbao	ACM, AM, GOB-607
Milà Fonoll, Evarist		Carrer d'Altafulla	25/11/1940					Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1320
Mínguez, M.		Carrer de Gravina	S/D				Voluntari «8° Ligero». Caporal.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-494
Minguillón Giner, Antoni	Cambrer	Carrer de Fermín Galán	19/02/1937				Mort en combat a Almonacid de la Cuba. 19.2.1937.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-497 i 2907-602
Minguillón Langa, Vicenç	Electricista	Carrer de Sant Elies	29/10/1940		POUM	CNT	Es lliurà a l'Exèrcit franquista a les Borges Blanques.		49 BDST	Madrid, Casa de Campo	ACM, AM, AC, 2905-408
Miquel Sans, Joaquim	Funcionari	Carrer de Muralla de la Presó			ERC		«...simpatizante de "Estat Catalá" y entusiasta admirador de Companys». Director de la presó de Mataró.		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Miquel Serrano, Vicens	Xòfer	Camí Ral	10/09/1940	23			Incorporat forçós a la Columna Medrano, on assolí el grau de sergent.	Columna Medrano			ACM, AM, GOB-760-1
Mir Pascual, Rafael	Tintorer	Carrer de Sant Rafael	19/08/1940			CNT	Intentà anar amb la Columna del capità Bayo a Mallorca.	Columna Malatesta. Sanitari			ACM, AM, AC, 2905-402

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Miracle Gibert, Rafael	Mecànic	Carrer de Sant Benet	22/02/1941	35			Formà part de la foneria Roure «por sorteo» i s'interessà per tal que les filles del propietari, que estaven empresonades, fossin alliberades.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-608
Miralles Costa, Eliseu		Carrer de Pizarro	12/08/1941	26		UGT	Fou membre de les milícies voluntàries de rereguarda.	Columna Malatesta	4 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-607
Miralles Ferrando, Emili	Ferroviari	Baixada de les Escaletes	11/11/1940	40		CNT	Feu guàrdies a l'estació «para guardar las mercancías».		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-609
Mirats Peradejordi, Antoni		Carrer del Bisbe Mas	21/04/1948				Detingut en passar la frontera amb França «para reunirse con los focos rojos españoles en Francia». Estigué sota llibertat vigilada.				ACM, AM, GOB-381
Mojeano Serrano, Paulí	Sastre	Carrer de la Unió	29/04/1940			CNT	Milícies voluntàries.	Exèrcit Popular	42 BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-375
Mola Ibran, Joan	Gènere de punt	Carrer de Sant Pau	03/05/1940		FAI	CNT	Participà en el desembarcament de Mallorca.	Columna César García	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-386
Molist Vilà, Maria	Gènere de punt		S/D			CNT					ACM, AM, AC, 2912-6711
Molino Dencausse, Pere del	Ferroviari	Carrer de Sant Josep	19/05/1948		PSUC		Fou del comitè de l'estació. Portava armes. Feu guàrdies al col·legi del Cor de Maria. Membre destacat del Socors Roig Internacional.				ACM, AM, GOB-381

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Molino Tardà, Amadeu del	Vidrier	Carrer de Sant Josep	31/05/1943			CNT	Voluntari a l'Exèrcit de la República. Assolí el grau de tinent i de comissari de companyia.				ACM, AM, AC, 2905-142
Molla Pi, Francesc	Lleter	Muralla de la Presó	24/05/1939		POUM		Escriví un article al diari *Llibertat*.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-670
Mompart Graupera, Esteve		Carrer d'Anselm Clavé	12/03/1941			CNT		Columna Maurín			ACM, AM, AC, 2912-5241E
Monells Olivas, Guillem	Paleta	Camí Ral	27/10/1939				«Ocupó diferentes cargos tanto sindicales como políticos [...] Netamente rojo».				ACM, AM, AC, 2905-409
Monreal Beltran, Carmel	Xòfer	Carrer de l'Hospital	07/11/1941				«...en sus manifestaciones siempre se demostró contrario al régimen Comunista».	Exèrcit Popular	«Patronato central para la redención de las penas por el trabajo»	Madrid	ACM, AM, GOB-607
Mons Fàbregas, Amadeu	Teixidor	Ronda Alfons XII	08/03/1939			CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-755
Mons Rodrigo, Bonaventura		Passatge de Garcia Oliver	08/04/1941					Exèrcit Popular	«Prisión provincial»	Bilbao	ACM, AM, GOB-607
Mont Bas, Sebastià	Empleat banca	Carrer de Santa Teresa	22/04/1941	32	CEDA		Perseguit per la seva filiació política. Expulsat del lloc de treball intentà passar a França, però fou descobert. S'amagà a Barcelona fins a la fi de la guerra.				ACM, AM, AC, 2911-1959

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Montaner Cabarroca, Agustí	Metge	Carrer de Lepant	08/08/1940	56	ERC		Regidor a l'Ajuntament per ERC. Al cap d'un temps fou expulsat del partit «desde el primer momento se le oía hablar mal de los rojos».				ACM, AM, GOB-760-1
Montasell Sala, Vicenç	Empresari	Carrer de Llúria Barcelona	13/10/1943				El 3 d'agost de 1936 es traslladà a Alemanya en avió i d'allí a Canàries i a Sevilla, on s'allistà com a voluntari a les milícies de la Falange. Lluità a diferents fronts fins a ser llicenciat l'agost de 1939. Havia estat cap de la patronal de Mataró i comarca. El seu magatzem a la Ronda Barceló fou saquejat.	Exèrcit franquista			ACM, AM, CEN-139-1
Montasell Sarlat, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós	S/D				Voluntari al desembarcament de Mallorca. Graduació de caporal.	Columna del capità Bayo			ACM, AM, AC, 2912-5313
Montasell Serra, Josep	Mecànic	Carrer de Churruca	03/01/1940	32			«Voluntario en el Cuerpo de Tren para aludir [sic] ir al frente».				ACM, AM, AC, 2910-1624
Montero Cuadrado, Josep	Ex-empleat municipal	Ronda Alfons XII	12/01/1940		ERC		Participà en els Fets d'Octubre de 1934 i fou empresonat. Un altre informe diu que pertanyia al Partido Comunista.				ACM, AM, AC, 2905-404
Montori Guillen, Custodi	Fuster	Carrer de Gravina	15/01/1940	41			Feu guàrdia amb armes a l'estació. «Fue uno de los que se apoderó de la Torre "Garí"».				ACM, AM, GOB-760-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Montserrat Bascu, Pere	Estanquer	Carrer de Sant Cristòfor	02/03/1938	28			Processat per alta traïció pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció de Catalunya. «Caballero de España».				ACM, AM, GOB-762
Montserrat Pallejà, Joaquim	Gènere de punt	Ronda Prim	31/10/1940		JSUC	CNT	Participà a les milícies voluntàries i portava mosquetó.	Columna Graells	Consolat francès		ACM, AM, AC, 2905-391
Montserrat Pou, Josep	Industrial	Carrer de Santa Teresa	24/03/1950	51			«...fue perseguido por los rojos teniendo que permanecer escondido en el monte para evitar su detención; liberada esta Ciudad ingresó seguidamente en nuestra Organización».				ACM, AM, AC, 2908-1065
Mora Ascón, Marià		Carrer d'En Palau	S/D					Columna Carlos Marx			ACM, AM, AC, 290-503
Mora Cot, Antoni		Carrer de Sant Joan	16/03/1939	22					Camp de concentració		ACM, AM, GOB-760-1
Mora Cot, Josep	Pescador		10/08/1939				Feu vigilància a la platja.				ACM, AM, GOB-754-2
Mora Cot, Pere	Pescador	Carrer de Sant Joan	26/05/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-755
Mora Ferrando, Francesc		Carrer de Sant Felicià	04/11/1940		PSUC	UGT	Dirigent «del ramo de la madera». Oficial de presons a la de Mataró.				ACM, AM, AC, 2909-1182
Moragues Bonamusa, Joan			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Morales Gómez, Josep			30/10/1936					Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-5311

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Morata Cáceres, Antoni	Peó	Passatge de Madoz	04/02/1941	38		CNT	Patrullà amb arma llarga Winchester i fou un gran propagandista.				ACM, AM, GOB-607
Morata Caniran, Francesc	Gènere de punt	Carrer de de la Palma	11/01/1940	23		CNT		Columna Graells			ACM, AM, GOB-760-1
Morata Teruel, Antoni			28/09/1942				«...liberación del destierro [...] por haber sido extinguida la mitad de la condena».	Exèrcit Popular	Prisión Provincial de Murcia	Múrcia	ACM, AM, GOB-607
Morell Bellsoley, Ramon	Vidrier	Carrer de Milans	27/03/1939			CNT		Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-755
Morell Martí, Agustí		Carrer de Fray Luis de León	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-504
Morell Martín, Joan			08/07/1939						133 BDST	Guadalcanal	ACM, AM, AC, 2906-351
Moreno Chueca, Agustín	Carreter	Ronda Alfons XII	02/10/1941			CNT	Participà en la crema de convents i esglésies	Columna Maurín			ACM, AM, AC, 2907-631
Moreno Chueca, Maria		Ronda Alfons XII					«...franca ideología de izquierda como toda la familia».	Columna Malatesta	Gobierno Civil	Saragossa	ACM, AM, GOB-607
Moreno Munguía, Antoni	Vidrier	Carrer de Prat de la Riba	15/08/1940	40			«Al principio del GMN usaba arma larga y corta». Participà en la destrucció de l'església de Santa Anna.	Exèrcit Popular	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus	ACM, AM, AC, 2910-1770
Morera Vidal, Joan		Carrer del Beat Oriol	17/04/1941	22				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1300
Moreu Colldeforns, Antoni	Mecànic	Carrer de Sant Joan	30/03/1939					Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-755

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Mundó Amat, Andreu	Dependent	Carrer de Castaños	08/02/1940	20		UGT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2436
Murlans Zaragoza, Manuel	Lampista	Carrer d'En Palau	24/03/1941	44			Cap de bombers. «...tenía en su casa todas las tuberías de plomo de las Iglesias y Conventos destruidos».				ACM, AM, AC, 2908-918
Negre Albert, Dionís	Tintorer	Camí Ral	15/09/1940	42			Tingué un càrrec a la Junta de Sindicatos de Tintoreros. Fou del control de l'empresa Marchal.				ACM, AM, AC, 2910-1751
Nicolás Ros, Genís	Pintor	Carrer de Lepant	26/02/1941	31		CNT	A la retirada de l'Exèrcit republicà passà a França.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-608
Noè Paretilla, Miquel	Pagès	Veïnat de Valldeix	30/10/1939				Feu servei de policia en els trens que anaven de València a Barcelona i «exteriorizaba sus alegrías cuando eran perseguidos y encarcelados personas de orden».				ACM, AM, AC, 2905-413
Nogué Peiró, Lluís	Pagès	Ronda Prim	12/01/1940	37			«...fue a Fortificaciones por orden del sindicato».	Exèrcit Popular			ACM, M, AC, 2911
Noguera Magriñà, Martí	Tintorer	Fossar Xic	01/06/1942			CNT	«Es de ideología comunista». Voluntari a Carrabiners.	Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494 ACM, AM AC, 2909-1445
Nogueras Casabella, Juli	Jornaler	Carrer de Colom	26/07/1939				«Voluntario Ejército Rojo».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-411
Nogueras Galobardas, Joaquima	Jornalera	Carrer de Sant Isidor	04/03/1941	38		CNT	«...gran propagandista de la causa roja, cenetista cien por cien».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Nogueras Seda, Consol	Regidora municipal	Plaça Gran	S/D				A l'expedient es conserva un salconduit emès l'any 1937 i una citació per a la constitució del consistori de l'octubre de 1936.				ACM, AM, AC, 2907-619
Nogués Costa, Isidre	Pagès	Carrer de Prat de la Riba	21/04/1941	39			«...ingresó en el Cuerpo de Aviación».	Exèrcit Popular	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-608
Nonell Bru, Salvador	Estudiant	Hortes de la carretera de Barcelona	07/07/1941	22			«...ex-combatiente de nuestro Glorioso Ejército Nacional».	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-608
Nonell Rodon, Josep	Pagès	Carrer de Montserrat	19/12/1939	39			«Sirvió en el Ejército rojo de esta misma Ciudad camuflado en la construcción de un refugio en la fundición de la casa Font y C°».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Novellas Puig, Jaume	Mecànic	Carrer d'Altafulla	23/05/1941	20		CNT	Ingressà en el cos de carrabiners «...en vista de que iban a llamar su remplazo para así enchufarse». Estigué al front i en retornar s'amagà fins a l'entrada de les tropes franquistes.		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-608
Ocon Plaja, Dolors d'	Mecanògrafa	Carrer de Montserrat	01/01/1941	23			«...fue encarcelada por los rojos: es dama de España».				ACM, AM, GOB-605
Oleart Pladevall, Jaume	Teixidor	Carrer de Sant Bonaventura	25/03/1946	38		CNT	«En la actualidad se le supone activo agente de actividades subversivas, repartidor de hojas subversivas, etc.».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2908-861

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Oliva Anglada, Joaquim	Empleat	Carrer de Meléndez	15/12/1939	27	CT		S'incorporà forçós l'any 1937. Desertà el març de 1938 i estigué amagat fins a la fi de la guerra.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Oliva Anglada, Miquel	Dependent	Carrer de Meléndez	20/03/1941	26			Estigué amagat divuit mesos «en el monte».				ACM, AM, GOB-608
Oliva Rey, Amadeu	Pagès	Veïnat de Cirera	10/01/1940	26			Assolí el grau d'oficial a l'Exèrcit Popular	Columna POUM			ACM, AM, GOB-760-1
Olivan Duart, Joaquim		Camí Ral	05/05/1941				Assolí la graduació de sergent.	Exèrcit Popular	36 BDST	Tetuan	ACM, AM, GOB-608
Olivella Almirall, Joan	Forner	Carrer de Sant Rafael	29/09/1941	29	PSUC		Membre del Comitè de Salut Pública. Col·laborador del diari *Llibertat*.	Exèrcit Popular	Jutjat militar	Vilanova i la Geltrú	ACM, AM, GOB-608
Oliveras Dalmau, Manuel	Catedràtic d'institut	Passeig de Cirera	10/04/1939				Marxà al front amb la graduació de capità.	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Oliveras Navinés, Anicet	Fa xapes	Carrer de Sant Francesc d'Assís	05/02/1940	37		UGT	Treballà a la «constructora de Carrocerías de Mataró». Ingressà al Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular	Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, AC, 2911-2412
Oliveras Ramon, Antoni	Jornaler	Carrer de Moreto	12/08/1939				«Voluntario Fortificaciones».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-416
Olives Torres, Antoni	Fuster	Carrer del Beat Oriol	29/04/1939		ERC		«Por orden de la Comisión del Tesoro Artístico desmontó algunos altares de Iglesias en esta localidad». Fou comissari a Sant Pere de Vilamajor.				ACM, AM, AC, 2905-417
Oller Batllori, Joaquim	Dependent	Carrer de Moreto	27/10/1939	39	PS		«...fue director de los panaderos».				ACM, AM, AC, 2911-2801

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Oller Figueras, Joaquim		Carrer d'Amadeu Vives	S/D				Voluntari a Aviació.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-610
Oms Alsina, Josep	Confiter	Rambla	10/10/1940				Durant la guerra feu viatges a França a la recerca de sucre i altres productes. Ajudà i acollí diversos religiosos salesians.				ACM, AM, AC, 2910-1643
Oranias Jové, Cristòfor	Ferrer	Carrer de Sant Bonaventura	21/11/1940	45	FAI	CNT	Portava pistola. Ingressà a Carrabiners «...en un taller de carrocería trabajando de su oficio».		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-609
Oró Farré, Francesca	Gènere de punt	Carrer de Montserrat	21/09/1942				Feia guàrdies a l'estació. Se l'implicà en la denúncia del rector Samsó. «...no se encuentra persona alguna que diga que él presenció la dicha detención del Dr. Samsó».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-607
Ortiz Martínez, Manuel	Mestre ferrador	Carrer d'En Palau	14/04/1939				Mestre ferrador del 8è Regiment d'Artilleria Lleugera. Ingressà a l'Acadèmia Militar i després de diferents ascensos assolí la graduació de comandant. Estigué en els fronts de Madrid i Extremadura. En llibertat condicional l'any 1943.		«Fortaleza de Montjuich»	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-415
Ortiz Martínez, Rafael	Peó	Carrer de Llauder	25/04/1940		FAI	CNT	Pres a la Montjuïc el 21.10.1943.	Columna Malatesta	«Fortaleza de Montjuich»	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-418
Ortiz Vidal, Ferran			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ovejero Rodríguez, Rogeli	Caixer	Riera	13/09/1939		AP		Regidor a l'Ajuntament de Mataró d'Acción Popular.				ACM, AM, AC, 2905-419
Padilla Carcaña, Alfons			27/08/1940		ERC		Votà el Front Popular.				ACM, AM, AC, 2906-448
Padilla Seco, Josep O.	Empleat municipal	Ronda Alfons XII	22/03/1939		ERC						ACM, AM, AC, 2906-459
Padrosa Moulines, Joan	Arts gràfiques	Carrer de l'Hospital	03/09/1941			CNT		Columna POUM	29 BDST	A Lavacolla	ACM, AM, AC, 2906-431
Pagès Artigas, Pere	Pastisser	Carrer de Fray Luis de León	27/05/1940			CNT	Fou comissari.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-607
Pagès Ribas, Pere	Xòfer	Carrer d'Amàlia	24/05/1939			CNT	Secretari del ram de transports. Voluntari a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-637
Palacio Ferrer, Julià	Empleat municipal	Carrer de Muralla de la Presó	12/02/1940	42	RE		Fou destituït del seu càrrec a l'Ajuntament per ser partidari dels militars sollevats. Fou detingut. Estigué amagat i fou obligat a incorporar-se a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Palaus Anglada, Domènec	Transports	Carrer de Marina de Llevant	02/08/1940	40			President de la Col·lectivitat Cooperativa de Transports. Escrigué un article al periòdic *Llibertat* amb «términos ofensivos al GMN».				ACM, AM, GOB-760-1
Palaus Planes, Genoveva	Gènere de punt		S/D			CNT					ACM, AM, AC, 2912-6721

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Palet Casals, Cosme	Rajoler	Camí Ral	01/06/1939	37			Formà part de la junta de la Cooperativa de Ladrilleros.	Exèrcit Popular	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-695
Palol Albertí, Feliu	Electricista		04/02/1942	45	ERC		«...ignorándose que en su casa antes de comer se cantara el himno de Riego».				ACM, AM, AC, 2907-732
Palomer Caimel, Joan	Jornaler	Carrer de Tetuan	26/09/1942	21		CNT		Exèrcit Popular	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-608
Palomino García, Ferran	«Maestro guarnicionero»		31/03/1939				«Hizo intensa propaganda en favor de los Marxistas». Assolí el grau de capità.	Exèrcit Popular			
Palomino Tersols, Josep	Escrivent	Carrer de Churruca		28			Formà part de les milícies passives i assolí la graduació de sergent. Altres fonts indicaven que «mostraba su simpatía por el GMN y avisaba a los conocidos con quien tenían que andar con cuidado».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Panadero Fort, Josep	Vidrier	Carrer de Rojas	10/05/1940					Columna Roja y Negra			ACM, AM, AC, 2905-429
Panadès Ribas, Enric	Empleat municipal	Carrer de Sant Cugat	14/12/1939		ACR						ACM, AM, AC, 2905-7
Pardas Busqué, Josep	Mecànic	Carrer de Llauder	02/10/1941		FAI	CNT	Ingressà a l'Escola Popular de Guerra, on assolí el grau de tinent d'enginyers.	Columna Alpina	Prisión de San Juan de Mozarrifar	Saragossa	ACM, AM, AC, 2906-454
Paredes Lombarte, Eduard	Ajustador	Carrer de Sant Benet	11/11/1941				Mestre ajustador a la caserna. Durant la guerra assolí la graduació de capità.	Columna Medrano	«Artillería. Maestranza de Barcelona»	Barcelona	ACM, AM, GOB-607

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Paredes Manchón, Ramon	Peó	Carrer de la Cooperativa	03/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Paredes Paredes, Ferran	Gènere de punt	Baixada de les Escaletes	20/04/1940	23				Columna Malatesta	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-760-1
Paredes Paredes, Genís	Gènere de punt	Carrer de Sant Pere més Alt	06/11/1939	29	FAI	CNT	Portava arma llarga; «...se le veía con mucha frecuencia en compañía del llamado Raúl y elementos de la misma calaña».	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2912-3238
Paredes Ros, Salvador	Peó	Carrer de Sant Felicià	14/05/1940			CNT	Marxà voluntari al front el 15 desembre de 1936. Ascendí a sergent.	Columna Graells	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2905-430
Parelló Godó, Vicenç	Pintor	Carrer de Sant Joaquim	22/09/1939	35		CNT	Estigué set mesos a la Columna Malatesta.	Columna Malatesta	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-752
Parera Coll, Jaume	Jornaler	Carrer de Meléndez	29/05/1940	39	ACR		Fou empresonat a l'entrada de les tropes franquistes. «Es desde luego de ideología de izquierda».				ACM, AM, GOB-760-1
Parera Coll, Josep	Impressor	Carrer de Sant Bru	22/06/1939			CNT	Actuà de control a la impremta on treballava. Col·laborador del diari *Llibertat*.				ACM, AM, AC, 2906-439
Parés Aragonès, Joan	Pintor	Carrer de Montserrat	30/01/1942	38				Columna Durruti	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-608
Parés Bertran, Miquel	Comerç	Carrer de d'En Moles	18/08/1941			CNT	Feu guàrdies en un batalló disciplinari republicà.	Exèrcit Popular	45 BDST	Ceuta	ACM, AM, AC, 2906-435
Parés Carol, Lluís	Comptable	Passeig del Callao	30/05/1940				Ascendí a tinent en el Cos de Sanitat.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-442

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Parés Molà, Andreu	Pagès	Carrer de Sant Ramon	05/11/1942	34		CNT	Secretari de la «sección del ramo de Campesinos». Activista destacat. Membre de les milícies. Participà en l'assalt a esglésies i convents «ensañándose en la destrucción de los mismos».	Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, GOB-608
Parull Cabor, Ricard	Mecanògraf	La Riera	11/12/1939	21			En ser cridat al front amb la seva lleva s'amagà en un domicili particular fins a l'entrada de les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-760-1
Pascual Carles, Joan	Pagès	Carrer de Montserrat	14/02/1940		POUM		«El motivo de ingresar al ejército rojo fue porque debido a una protesta que hizo en el sindicato se encontró que no le daban trabajo y debido a la situación precaria de su familia no tuvo más remedio que ingresar».	Columna POUM			ACM, AM, AC, 2911-2462
Pastor Pastor, Ramon	Comerç	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	10/08/1940	31			Fou de milícies voluntàries i portava pistola. Quan intentaren segrestar-li l'automòbil s'oferí com a xòfer voluntari al servei del Sindicat de Pescadors.				ACM, AM, GOB-760-1
Pastor Rico, Josep	Manobre	Carrer de Sant Sadurní	14/06/1939		FAI	CNT	President del Sindicat de la Construcció de la CNT. Fou de milícies voluntàries i portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2906-460

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Patau Buixó, Maria	Gènere de punt		01/01/1938	24	EC						ACM, AM, AC, 2908-911
Patuel Carrera, Ramon		Carrer de Sant Joaquim	28/10/1941				L'any 1924 marxà a Algèria. D'aquí passà a l'Espanya franquista i s'enrolà «en una Bandera de Falange donde ascendió a sargento». Abans de 1924 «era de franca ideología separatista».				ACM, AM, GOB-608
Pausas Farriols, Joan		Bar Iluro	S/D			CNT	Nomenat pel sindicat per depurar el cos de vigilància de l'Ajuntament.				ACM, AM, AC, 2905-86
Pecellín Pando, Vicenç	Empleat	Carrer de Llauder	14/12/1940	33	PSUC	UGT	A les eleccions de febrer de 1936 feu la màxima obstrucció per impedir que votessin «los elementos de derechas». Actuà amb armes en patrulles i controls. Intervingué en l'incendi dels convents.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-804

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Peiró Belis, Joan	Vidrier		20/02/1941			CNT	President del Comitè de Salut Pública de Mataró. Intervingué en articles en el diari *Llibertat*. Dirigent de la CNT. Director de la col·lectivització de Cristalleries de Mataró, «donde existía un antro de anarquistas y afiliados a la CNT». Ministre d'Indústria i Comerç. «... desapareció de esta ciudad tres días antes de entrar nuestras GFN llevándose toda su familia, ropa y muebles». A Cristalleries de Mataró tenia en concepte de capital 22.350,52 pessetes i havia fet un préstec a l'esmentada empresa de 20.500 pessetes.				ACM, AM, GOB-524-2
Peiró Olives, Aurora	Vidriera	Carrer de Creus	17/02/1941	34			«Encargada de la sección femenina del Horno del Vidrio de ideas antireligiosas [...] es de ideas netamente anarquistas».				ACM, AM, GOB-524-2
Peiró Olives, Joan	Vidrier		17/02/1941			CNT	Voluntari en un regiment d'artilleria, «...estuvo destacado mucho tiempo en las baterías que tenían emplazadas los rojos en Burriach».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-524-2

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Peiró Olives, Josep	Vidrier					CNT	Patrullà amb arma curta i llarga. «...organizador de todo lo que era contrario al GMN [...] Cenetista destacado».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-524-2
Peiró Olives, Llibert	Vidrier	Carrer d'Herrera	17/02/1941			CNT	Fou membre de les milícies antifeixistes de rereguarda. Portava pistola. Fou un dels organitzadors de la Columna Malatesta.	Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-524-2
Pena Roldán, Francesca	Gènere de punt	Carrer de Madoz	10/05/1939			UGT					ACM, AM, AC, 2907-649
Peña Andreu, Santiago	Muntador	Carrer d'Altafulla	07/06/1940	23				Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-760-1
Pera Font, Manuel		Carrer de Prat de la Riba	25/04/1941					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-608
Pera Oliveras, Àngel	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	07/04/1940			CNT	Voluntari.	Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-438
Pera Salavella, Samuel		Carrer de Prat de la Riba	18/04/1941					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-608
Pera Xifré, Enric	Gènere de punt	Camí Ral	09/07/1957						«Prisión talleres penitenciarios»	Alcalá de Henares	ACM, AM, AC, 2908-966
Peras Vives, Antoni		Carrer de Sant Isidor			JSUC			Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-186
Pereda Ros, Salvador			S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2912-5295

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Perelló Godos, Josep	Ferroviari		16/03/1937				Un escrit de la Federació d'Indústries Ferroviàries de la CNT exposa que «se niega a entregar el mosquetón que tiene en su poder».				ACM, AM, AC, 2908-907
Perelló Sánchez, Vicenç	Mecànic	Camí Ral	04/06/1941		FAI		«Complicado en todos cuantos actos delictivos se cometieron en esta comarca y el manda más de la FAI». Intervingué en escorcolls i detencions.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-453
Pérez, Isidora			10/12/1936		JL		Carnet 52182 de la Federació Ibèrica de JL.				ACM, AM, AC, 2908-912
Pérez García, Miquel	Tèxtil	Carrer de Prat de la Riba	10/09/1941			CNT	Finalitzada la seva estada a la Columna del POUM ingressà a les Brigades Internacionals com a sanitari.	Columna POUM	32 BDST	Ceuta	ACM, AM, GOB-608
Pérez García, Norbert			01/06/1942					Exèrcit Popular	37 BDST	Béjar	ACM, AM, GOB-494
Pérez Gubau, Josep M.	Mecànic	Carrer de Sant Joaquim	21/02/1941	39	ERC	CNT		Columna Maurín	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-608
Pérez Morales, Urbà	Jornaler	Carrer de Cuba	24/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de presoners	Tarragona	ACM, AM, GOB-756-1
Periago Espín, Manuel	Vidrier	Carrer de la Unió	25/05/1940	30			Fou de milícies voluntàries i ascendí a tinent a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Perlàsia Calvo, Salvador		Camí Ral	21/07/1941	47					Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Perlasia Solà, Francesc		Camí Ral	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-179
Perlasia Solà, Ricard			S/D		POUM			Columna POUM			ACM, AM, AC, 2905-174
Perramon Riera, Felip	Embalador	Carrer de Sant Pere	30/05/1939				Feu servei d'armes en patrulles, guàrdies i controls.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-634
Perramon Vicente, Miquel		La Riera	S/D			CNT	Membre de les Milícies Antifeixistes de Catalunya. Carnet núm. 21908	Columna Los Aguiluchos			ACM, AM, AC, 2908-925
Pibernat Barbena, Josep	Peó	Carrer de Roger de Flor	14/03/1940	42			«Persona desafecta al GMN».				ACM, AM, GOB-760-1
Picón Abril, Pere	Porter d'institut		02/06/1940			CNT	Depurat.				ACM, AM, AC, 2906-437
Picón Abril, Santiago	Jornaler	Carrer de Puigblanc	30/12/1939	33	POUM		Fou de milícies voluntàries i feu serveis d'armes.	Columna POUM			ACM, AM, GOB-760-1
Picornell, Josep			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-173
Piera Sivina, Bonaventura	Mecànic	Carrer de Castaños	18/09/1969			UGT	Formà part de les milícies i portava pistola. L'any 1969, l'empresa S. A. Clement Marot sol·licità per a ell la «Medalla al Trabajo».	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-455
Piera Sivina, Josep	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	01/06/1939	26		CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-428

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Piferrer Serra, Amàlia	Mestressa de casa	Carrer d'Ibran					«No es nociva al orden público ni a la seguridad Nacional».				ACM, AM, GOB-760-1
Pigem Maresma, Ramon	Comptable	Carrer de Roger de Flor	21/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-1
Pineda Gualba, Antoni	Arquitecte	Carrer de Barcelona	31/12/1941	31			Passà els Pirineus a peu i des de França s'incorporà a l'Espanya franquista, on assolí el grau de «Capitán de Ingenieros». L'any 1941 era «Delegado Local de Ex-Combatientes».				ACM, AM, GOB-608
Pineda Gualba, Emili			31/12/1941				Morí essent alferes al front d'Aragó «por Dios y por España».				ACM, AM, GOB-608
Pinós Mauri, Jaume		Carrer de Sant Rafael	07/11/1941			CNT	Membre de les milícies antifeixistes de rereguarda. «...gran simpatizante de los movimientos de izquierda».				ACM, AM, GOB-608
Piñol Arderiu, Joan	Comerç	Rambla	27/02/1940	39	ERC		«...no se incorporó al Ejército por ser inútil total».				ACM, AM, AC, 2911-2105
Pitarch Belmonte, Vicenç		Carrer de la Unió	09/05/1941			CNT		Exèrcit Popular	52 BDST	Canillas	ACM, AM, GOB-608
Pla Anglada, Ramon	Gènere de punt	Grup Goya	14/12/1939	23				Columna Alpina			ACM, AM, GOB-760-1
Pla Concustell, Antoni	«Fabril»	Carrer de Carreró	25/04/1940			CNT		Columna Juvert	BDST		ACM, AM, AC, 2906-444

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Pla Saguer, Antoni	Mecànic	Carrer de Santa Teresa	27/04/1940	22		CNT					ACM, AM, AC, 2911-2153
Plana Lladó, Adolf			07/01/1941		PS	UGT	«Procedió a la incautación de todas las carteras de seguros de esta ciudad. Desde luego usaba arma corta».				ACM, AM, AC, 2909-1485
Plana Lladó, Tomàs	Mecànic	Carrer de Churruca	16/10/1940	28					«Oficina clasificadora de prisioneros presentados»		ACM, AM, GOB-760-1
Planas, Joan	Gènere de punt	Carrer de Francesc Macià	S/D			CNT	Carnet de la Conselleria de Governació de Mataró. Control d'armes curtes. Pistola Star 7,65.				ACM, AM, AC, 2908-924
Plandolit Riera, Josep de	Prevere		21/04/1941				«...si estuvo afiliado a la sociedad llamada "Amics del Matí" no se ha podido averiguar pero era suscritor del diario "El Matí". Estuvo detenido mucho tiempo en la Cárcel de esta Ciudad».		Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda	Santa Perpètua de Mogoda	ACM, AM, GOB-608
Planella Rubio, Joan			S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-170
Planet Lleonart, Esteve	Barber	Carrer de Catalunya	04/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Planet Lleonart, Francesc	Marbrista	Carrer de Catalunya	04/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Planet Lleonart, Joaquim	Forner	Carrer de Catalunya	04/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Planet Lleonart, Josep	Perruquer	Carrer de Catalunya	08/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Plans Vilà, Joan	Mecànic	Carrer de Quintana	03/12/1939	36	ERC		«...en los primeros días conducía auto a las órdenes del Comité, a la vez que los reparaba».		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM GOB-608
Plarromany Turon, Lluís		Carrer de Sant Benet	30/09/1942				Quan fou cridada la seva lleva s'amagà. Intentà passar a França i fou detingut, jutjat a Lleida l'any 1938 i condemnat a vint anys de presó. Fou incorporat al 2n Batalló Disciplinari. Membre de l'Hermandad de Caballeros de España.				ACM, AM, GOB-607
Ponce Pujol, Joaquim		Carrer del Prat	08/11/1941		JL		Participà en patrulles, controls, guàrdies i escorcolls. Fou un dels organitzadors de la Columna Malatesta.	Columna Malatesta	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-608. ACM, AM, AC, 2907-784
Pons Casaldú, Ramon	Jornaler	Carrer del Prat	10/03/1940	33		CNT	Va ser «agricultor del Hospital Militar de Valldemia».	Columna Malatesta	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-760-1
Pons Fresquet, Enric	Jornaler	Carrer de la Muralla del Tigre	26/08/1941	39	FAI	CNT	Vocal a la sindical de la CNT «ramo de Campesinos». Denunciava les persones que li interessava perjudicar. Participà en la crema de convents i destrucció d'objectes de culte. Marxà al front en una brigada d'«obras y Fortificaciones».	Exèrcit Popular	«Patronato central para la redención de las penas por el Trabajo»	Madrid	ACM, AM, GOB-608 ACM, AM, AC, 2907-793

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Pons Jané, Josep	Gènere de punt	Carrer del Rierot	21/04/1939			CNT	Afiliat al Socors Roig Internacional.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-433
Pons Urumellas, Pere		Carrer de Cuba	24/03/1939			CNT	«No se le puede considerar adicto».				ACM, AM, AC, 2906-462
Pons Vall, Jacint	Lampista	Carrer d'Isabel	20/09/1939	46		CNT	Gran propagandista del Front Popular. Feu obstrucció per tal que no votessin les persones de dretes. Feu serveis de guàrdies, especialment a Santa Maria, «para poder dedicarse con mayor facilidad al pillaje».				ACM, AM, AC, 2907-811
Ponsatí Gou, Josep	Cambrer	Camí Ral	22/11/1939			CNT		Columna Ascaso			ACM, AM, AC, 2905-261
Poquet Palau, Isidre		Carrer de Milans	23/01/1942				Fou capità «con mando de unidades del ejército rojo [...] parece que prestó declaraciones desfavorables contra el Comandante Sr. Álvarez-Buhilla».	Exèrcit Popular	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, AC, 2905-100
Pórtoles Gascón, Josep		Carrer de Churruca	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-955
Pou, Serafina					FAI		Carnet de la FAI 52145.				ACM, AM, AC, 2908-871
Pou Almiñana, Francesc		Carrer de Guifré El Pelós	06/10/1941					DIVISIÓN AZUL			ACM, AM, GOB-608

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Pou Bitlloch, Emili	Lampista	Carrer de Fray Luis de León	24/05/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	Aube	ACM, AM, GOB-756-1
Prades Gimeno, Manuel	Comptable	Carrer de Gravina	16/01/1942	52	CEDA		Durant la guerra estigué empresonat a Montjuïc.				ACM, AM, GOB-607
Prat Cullell, Joan	Forjador	Carrer de Sant Cugat	22/07/1940				Cotitzava al Socors Roig Internacional. Ascendí a sergent.	Columna Alpina			ACM, AM, AC, 2906-436
Prat Graupera, Joan	Teixidor	Carrer de Sant Joaquim	10/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Prat Matabosch, Josep	Viatjant	Baixada de les Escaletes	17/01/1940	30				Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2911-2184
Prat Nogueras, Joan		Ronda Alfons XII	12/04/1939	27				Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Prat Palau, Josep	Jornaler	Carrer d'Iluro	12/12/1939	24				Columna Medrano			ACM, AM, GOB-760-1
Prats Vives, Francesc	Forner	Carrer de Sant Josep	16/03/1939		LC		«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Prenafeta Vilaró, Joan	Mecànic	Carrer de Sant Benet	13/08/1940	27	PR		Voluntari a l'Exèrcit Popular «con el fin de enchufarse unos meses antes de llamar su remplazo».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-760-1
Presas Planas, Jaume	Jornaler	Carrer de Sant Joan	19/12/1939	34		CNT	Fou de les milícies de rereguarda i anava armat amb pistola.				ACM, AM, GOB-760-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Pros Palau, Marcel·lí	Treballador de la terra	Veïnat de Valldeix	23/05/1939		ERC		Feu servei d'armes en controls i patrulles. Detingut pel Servicio de Investigación e Información de la FET y de las JONS.		«Destacamento penal». 28.4.1943	Jadraque	ACM, AM, AC, 2907-647
Pruna Aparici, Rafael	Fuster	Carrer de la Cooperativa	30/05/1940	24			Fou voluntari a la 72a Brigada Mixta. Batalló 276. 4a Companyia.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-3216
Pruna Flaquer, Joan		La Riera	23/03/1937								ACM, AM, AC, 2912-3614
Pruna Jofre, Joan	Empleat municipal	Carrer de la Unió	25/04/1939	27			La justícia militar li inicià una causa que fou sobreseguda.				ACM, AM, GOB-760-1
Pruna Sala, Antoni	Jornaler	Salesians	20/01/1940	44			«Durante la época marxista los dirigentes lo tuvieron como persona de confianza en el Colegio Salesianos».				ACM, AM, GOB-760-1
Pruna Serra, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	22/12/1939	40			Voluntari al Cos d'Aviació per tal d'escollir destí.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2910-1610
Pubill Comas, Julià	Vidrier	Carrer de Montserrat	01/05/1940	21				Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-760-1
Puértolas Salaber, Crescenci	Meritori	Carrer de Llauder	27/04/1939				Voluntari a aviació. Fou enviat a França a fer pràctiques. Posteriorment fou detingut i estigué dos anys empresonat.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-456
Puig Espejo, Josep	Carrabiner		20/01/1940				Marxà voluntari al front i ascendí a tinent.				ACM, AM, AC, 2911-2247

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Puig Gallardo, Martí	Mosaista	Carrer d'Iluro	15/11/1939		PSUC	UGT	Membre de les milícies voluntàries. Portava mosquetó. Membre de l'SRI.				ACM, AM, AC, 2905-145
Puig Gutarra, Ramon			01/06/1942					Exèrcit Popular	44 BDST	Vic	ACM, AM, GOB-494
Puig Marquès, Joaquim	Teixidor	Carrer de Gravina	02/06/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	França	ACM, AM, GOB-756-1
Puig Prat, Jesús	Teixidor	Carrer de Sant Ramon	10/07/1940	34			«Voluntario en el Ejército rojo [...] expulsado de la FET y de las JONS».				ACM, AM, AC, 2910-1769
Puig Ribas, Martí	Pagès	Carrer d'Anselm Clavé	25/08/1939				Regidor a l'Ajuntament «rojo».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-1
Puig Rodón, Jaume	Industrial	Carrer de Lepant	04/11/1939				«...su ideología ha sido de derechas y en cuanto a religión católico [...] cuando la dominación marxista fue encarcelado. Se halla detenido por haber escrito una carta a sus hijos en la cual vertía conceptos de desprestigio contra el Régimen».				ACM, AM, AC, 2906-465
Puig Rodríguez, Jaume	Paleta	Carrer de Sant Joaquim	03/04/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració de la Mercè	Pamplona	ACM, AM, GOB-756-1
Puigderrajols Portell, Antoni	Jornaler	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	03/01/1940	41			Cotitzava a l'SRI.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2910-1729

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Puigderrajols Vila, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	14/05/1940			CNT	Formà part del control de la casa Viladevall. Voluntari carrabiner.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2905-425
Puigfàbregas Bonadas, Josep			S/D					Exèrcit Popular	«Prisión provincial»	Saragossa	ACM, AM, GOB-608
Puigjané Roig, Albert			27/10/1939			UGT	«Al estallar la revolución roja se hizo encargado de la casa donde trabajaba [...]. Marchó voluntario a los carabineros y más tarde condujo un tanque. Se pasó a los Nacionales no por ideal, sino porque los rojos lo castigaron por algún delito y lo encarcelaron y por despecho se pasó».				ACM, AM, AC, 2905-175
Puigserver Vallori, Joan M.	Empleat de Correus		26/11/1941				«Perseguido por los rojos», cotitzà al Socors Blanc. «No realizó propaganda alguna en favor de los rojos».				ACM, AM, GOB-608
Puigvert Fabrés, Artur		Carrer de la Unió	26/11/1942	50	PS		Fou regidor del primer Ajuntament republicà. «...se opuso con todos los medios que tenía a su alcance al triunfo de Nuestras Armas». «...no debe ser puesto en libertad y en caso que lo sea por lo menos que no fije su residencia en esta Ciudad».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-608
Pujol Rosselló, Martí		Poble Sec	S/D		JSUC			Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-162

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Pujol Salip, Francesc		Camí Ral	16/12/1941	25	JL	CNT	«Delegado Comarcal de Ex-Combatientes».	Columna Malatesta	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-608
Pujol Salip, Josep	Electricista	Camí Ral	23/03/1943		JL	CNT	Intervingué en la crema de convents, concretament el de les caputxines. Va fer tota classe de serveis d'armes.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-468
Pulido Robles, Agustí		Carrer de Sant Josep	04/01/1943				«No existe razón especial para que este individuo no pueda disfrutar de los beneficios de la libertad condicional y pueda pasar a residir en esta Ciudad».	Exèrcit Popular	«Fortaleza de Montjuich»	Barcelona	ACM, AM, AC, 2911-2391
Punsatí Cervera, Joan		Carrer de Meléndez	S/D		PSUC		Membre de les milícies voluntàries. Portava pistola.				ACM, AM, AC, 2905-169
Punsola Vallespí, Josep	Escrivent	Camí Ral	27/05/1939				«Siempre observó buena conducta y es adicto al GMN».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-1
Queralt Segrià, Joan			01/06/1942					Exèrcit Popular	42 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Quintana Genís, Michel	Guardaboscos		02/09/1943				El 20.7.1943 Antoni Graupera Trias declarà que en cas de ser alliberat «puede residir en el domicilio del declarante a cargo del cual correrá el mantenimiento del mismo».		Camp de concentració	Miranda de Ebro	ACM, AM, CEN 139-2 - CEN 139-1
Rabasa Fornells, Angel		Carrer d'Argentona	S/D				Fou escorta del conseller de la Generalitat Calvet. Detingut el 10 d'abril de 1939.				ACM, AM, AC, 2912-7205

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Rabat Simon, Josep	Comerciant	Rambla	30/09/1939		ACR		President ACR. Delegat «de Abastos» a l'Ajuntament des del desembre de 1936.				ACM, AM, AC, 2906-477
Rabiol Colomer, Climent		Carrer d'Ibran	21/11/1940		ERC		Fou de milícies voluntàries de rereguarda. Portava pistola. A la Columna Graells ascendí a tinent.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-478
Rabiol Lloveres, Climent		Carrer d'Ibran	03/01/1940	69			«...detenido por habérsele encontrado un individuo rojo escondido en su casa».				ACM, AM, GOB-761-1
Rafales Mantecón, Francesc	Peó	Baixada de les Espenyes	22/05/1939			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-501
Rafart Planas, August	Mecànic	Ronda Alfons XII	15/02/1940	39		CNT	Fou vocal de la Junta d'Indústries de la CNT.				ACM, AM, GOB-761-1
Rafecas, Liberat	Cobrador	Camí Ral	16/02/1940	35	ERC		«Cuando las elecciones de Febrero de 36 formó parte de los [escamots], para que en caso necesario acudir a dar estopa donde fuera necesario (según decían ellos)».				ACM, AM, AC, 2908-981
Ramírez Segado, Francesc	Vidrier	Carrer del Parc	04/05/1940	38				Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-761-1
Ramon Cot, Jaume	Gènere punt	Camí Ral	15/12/1939	28			Feu guàrdies armat amb arma llarga.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2909-1282
Ramon Graupera, Rafael	Pagès	Carrer de Sant Ramon	27/10/1940	46		CNT	Vicepresident de la Secció de Pagesos de la CNT. Portava pistola, «con la cual amenazaba constantemente a su patrono».	Exèrcit Popular	«Fortaleza del Hacho»	Ceuta	ACM, AM, GOB-609 ACM, AM, AC, 2907-797

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ramon Lladó, Enric	Teixidor	Carrer de Sant Isidor	06/02/1940	32		CNT	Regidor a l'Ajuntament i secretari del Sindicat Tèxtil.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2421
Ramon Morell, Feliu	Escrivent	Carrer de Sant Ramon	10/03/1939	30	ACR	UGT	«No hay antecedentes ni en pro ni en contra».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	Puerto Pesquero	
Ramon Morell, Manuel	Industrial	Carrer de Sant Ramon	10/03/1939	23			«Socio de la Congregación Mariana [...] se le puede considerar adicto».	Exèrcit Popular	«Campo de concentración n.° 43»	Betanzos	ACM, AM, GOB-756-2
Ramos Díez, Leandre	Jornaler	Carrer de Sant Ramon	06/11/1940	43		CNT	Fou membre del control de l'empresa de Josep Martí Pascual.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Ramos Fornaguera, Josep		Carrer dels Àngels	S/D				Formà part del Comitè de Salut Pública.				ACM, AM, AC, 2910
Ramos Garcia, Lluís		Carrer de Churruca	S/D			CNT	Participà a les milícies voluntàries i portava pistola.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2905-211
Ramos Junoy, Joan			07/11/1939				Participà en els Fets d'Octubre de 1934. Després del juliol de 1936 portava arma curta i Winchester. Participà en la detenció del secretari del jutjat Joan Pons.				ACM, AM, AC, 2905-88
Ramos Palomar, Joaquim	Tintorer	Rambla	11/12/1939	40		CNT	Intervingué en els Fets d'Octubre de 1934. Participà amb armes el juliol de 1936. «Anti-católico». Responsable de l'església evangèlica del carrer de Sant Bru.	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2908-1128

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ramos Palomar, Miquel	Gènere de punt	Carrer de Lepant	07/09/1939		NS - PSUC		Fou detingut arran dels Fets d'Octubre de 1934 per aparèixer en una fotografia al balcó de l'Ajuntament en proclamar «el Estatuto Catalán». A l'inici de la guerra feu servei d'armes, patrulles i controls. Voluntari al Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-488
Ramos Ramos, Josep		Baixada de Sant Simó	S/D				Fou de milícies voluntàries i portava mosquetó. Morí a «Casetas de Quincena» [Osca?].	Columna POUM			ACM, AM, AC, 2912-5296
Raurich Font, Lluís	Forner	Carrer de l'Hospital	01/02/1941	27	PSUC	CNT		Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607
Recio Riofrío, Eusebio			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-209
Reig Nerín, Rafael	Mecànic	Carrer d'En Moles	22/08/1942	25			En llibertat condicional des de setembre de 1940.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-609
Renté Sagrera, Felicià	Jornaler	Carrer de Catalunya	05/03/1940	34			Desertà de l'Exèrcit Popular i s'amagà fins a l'entrada de les tropes franquistes.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Reverter Gibert, Francesc	Pagès	Carrer de Sant Ramon	25/04/1941	40			Feu servei d'armes alguns dies i després marxà al front a un batalló de fortificacions.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2908-862.M. GOB-605
Reverter Riera, Joan	Pagès	Carrer d'Argentona	04/01/1940	43			«Fue de la Colectividad de labradores».				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Revilla Codolà, Antoni		Carrer de Nou de Caputxines	18/04/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració	Miranda de Ebro	ACM, AM, GOB-756-2
Rey Sans, Eliseu		Carrer de Churruca	02/09/1941	27			A l'inici de la guerra freqüentava la seu d'Estat Català a Barcelona. Posteriorment fou empresonat al Palau de Justícia i a la Model.				ACM, AM, GOB-609
Rey Sans, Jaume	Músic	Carrer de Balmes	12/12/1939	32	PSUC		«Oficial del Ejército rojo en el frente de Madrid».	Columna Graells			ACM, AM, GOB-761-1 ACM, AM, AC, 2909-1175
Riambau Sauleda, Francesc							Mort al front.				ACM, AM, GOB- 987
Ribalta Homs, Pere	Fuster		12/12/1939	42	ERC		Fou el màxim responsable de la col·lectivització de les fusteries. «Cuando algún obrero no cumplía o a él le parecía que no cumplía con su trabajo lo mandaba al frente».				ACM, AM, AC, 2909-1159
Ribas Bertran, Marià	Delineant	Carrer de Sant Rafael	06/01/1940	37			«Buena conducta y adicto al GMN».				ACM, AM, GOB-761-1
Ribas Codorniu, Joan	Calderer	Ronda Alfons XII	11/07/1939					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-481
Ribas Duixans, Josep	Comerç	Carrer de Sant Josep	21/10/1939				Regidor de l'Ajuntament «en el período marxista».				ACM, AM, AC, 2906-507

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ribas Mir, Ramon	Gènere de punt	Carrer de Quintana	18/06/1941	33	FAI	CNT	Feu serveis d'armes els primers dies del sollevament militar. Ingressà com a voluntari «en el servicio de vijía [sic] antiaéreo en un observatorio de esta localidad».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Ribas Polls, Salvador	Teixidor	Plaça del Beat Salvador	02/12/1939				Voluntari al Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2908-929
Ribas Ruiz, Josep	Mecànic	Baixada de Feliu	09/02/1942	25				Columna Medrano	37 BDST	Madrid	ACM, AM, GOB-609
Ribot Albertí, Josep			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Ribot Gurri, Josep	Comerç	Carrer de Creus	07/05/1940	27			Incorporat amb la seva lleva a l'Exèrcit Popular passà a les tropes franquistes i s'incorporà a la Legión Extrangera.				ACM, AM, GOB-761-1
Ribot Reverter, Baldomer	Paleta	Camí Ral	08/11/1941	38		CNT	Feu guàrdies a Valldemia i a les carreteres.	Columna Roja y Negra	«Campamento penitenciario»	Belchite	ACM, AM, GOB-609 ACM, AM, AC, 2907-749
Ricard Planet, Joaquim	Comerç	Carrer de París - Barcelona	30/06/1939	19			Persona «de derechas», intentà defugir la incorporació a files i s'estigué amagat set mesos abans d'incorporar-se.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Ricard Planet, Miquel							Mort al front.				ACM, AM, GOB- 987

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
		Carrer de París - Barcelona	30/06/1939	22			Estigué amagat durant deu mesos per tal de no incorporar-se a l'Exèrcit. Finalment, forçat, fou destinat al front de l'Ebre. Allí intentà passar a la zona franquista. Fou sorprès en l'intent i afusellat.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Rico Rodríguez, Ricard			S/D				«Voluntario 4º Batería Obuses de 10'5. Batería Gatell».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-5309
Riera Canals, Joan	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim	26/05/1940	37			Fou del control de l'empresa on treballava.				ACM, AM, GOB-761-1
Riera Freixas, Josep	Mestre ajustador	Turó de Cerdanyola	21/07/1941	55			En el sollevament del 18 de juliol advertí al coronel de la caserna mataronina «que no saliera». Marxà al front i assolí la graduació de capità. Assegurava que «los Nacionales no podían ganar» fins i tot quan es trobaven a les portes de Barcelona.	Columna Medrano	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-707
Riera Galià, Joan	Empleat municipal		17/01/1941		PS	UGT	Depurat.				ACM, AM, AC, 2906-483
Riera Gras, Ernest	Gènere de punt	Carrer d'Anselm Clavé	25/01/1941	26				Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-510
Riera Pou, Esteve	Jornaler	Carrer de Cuba	23/08/1939	73			«Observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Hospital Claivivre (petició de l'interessat)	França	ACM, AM, GOB-756-2

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Rigau Crehuet, Francesc	Forner	Carrer de Sant Ramon	21/01/1941		JSUC		«En cierta ocasión que marchó una columna para el frente formó parte de una manifestación de individuos que uniformados con camisa encarnada les acompañaron hasta Barcelona».		Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-609
Rigau Pons, Francesc	Gènere de punt	Camí Ral	05/05/1939		PS	UGT	Probablement participà a l'assalt a la caserna d'artilleria. Exèrcit Popular. Assolí la graduació de tinent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-676
Rimblas Mora, Jaume			19/09/1939				«Pasaron a la España Nacional por Francia».				ACM, AM, GOB-760-1
Rimundi Font, Dolors		Carrer de Santa Rita	17/11/1941				Sol·licita «liberación definitiva del destierro».		Dirección General de Prisiones	Madrid	ACM, AM, GOB-609
Riquer Castells, Vicenç		Carretera de Barcelona	25/05/1939		PS		En els primers dies del conflicte fou instructor de les milícies. Marxà al front com a sergent de Sanitat. Fou xòfer d'un cotxe que portava un aparell de ràdio i feia propaganda pels fronts.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-500
Riu Vives, Francesc	Fuster	Ronda Alfons XII	29/04/1940	40		CNT	Fou membre de milícies voluntàries. Portava pistola.				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Riu Vives, Pere	Impressor	Carrer de Sant Pere	13/02/1941	46	PSUC	UGT	Era membre de la junta local del PSUC. Regidor a l'Ajuntament. Secretari de la «Federación Local de Sindicatos y gran propagandista del nefasto Frente Popular».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
		Carrer de Sant Pere	26/06/1940		PSUC	UGT	Regidor de l'Ajuntament. Secretari de la Federació Local de Sindicats.				ACM, AM, AC, 2911-3389
Robert Rossell, Joan		Carrer de Sant Bru	S/D			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2912
Roca Carceller, Manuel	Indústria paperera	Carrer de Mata	06/06/1940	42			Cotitzant de l'SRI.				ACM, AM, GOB-761-1
Roca Cassanyas, Camila	Mestressa de casa	Camí Ral	27/10/1939				«Esta mujer siempre fue una prostituta, y de mala conducta moral no conociéndose su actuación durante el G. M. N.».				ACM, AM, AC, 2906-515
Roca Clausell, Josep	Fuster	Camí Ral	01/12/1939	35	ERC		Fou voluntari al Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2908-962
Roca Llorens, Desideri	Forner	Carrer de Guifré El Pelós	08/01/1940	36			Fou cotitzant de l'SRI.				ACM, AM, GOB-761-1
Roca Miñana, Magí	Jornaler	Caminet de les Vinyes	22/02/1941		PSUC	UGT	Tingué càrrecs en el Sindicat de Carnisseria de la UGT. Feu guàrdies amb arma a la Casa del Poble. Fou sanitari a l'hospital militar dels salesians.				ACM, AM, AC, 2906-493

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Roca Miñana, Santos	Fàbrica de pedra artificial	Carrer de Fray Luis de León	13/11/1939	38	FAI	CNT	Cotitzava a l'SRI. Fou conserge del local de la CNT.	Columna Los Aguiluchos			ACM, AM, AC, 2907-778
Roca Pons, Gerard		Carrer d'En Pujol	10/03/1939					Exèrcit Popular	«Campo de concentración Plaza de Toros»	Santander	ACM, AM, GOB-756-2
Roca Pons, Xavier	Comerç	Carrer de Barcelona	03/01/1940	33	RE						ACM, AM, GOB-761-1
Roca Tallada, Julià			S/D					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Roca Valentín, Pere	Pagès	Camí Ral	27/06/1939	36			Delegat de Comissari Polític a la 4a Companyia 134a Brigada 31a Divisió.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-723
Ródenas del Amor, Antoni	Bracer	Carrer de Joan d'Àustria	30/05/1942	20		CNT		Exèrcit Popular	6 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-609
Rodon Morata, Salvador			19/09/1939				«Pasaron a la España Nacional por Francia».				ACM, AM, GOB-760-1
Rodon Puig, Joan		Veïnat de Cirera	28/08/1941				«...se pasó a la zona Nacional y es ex combatiente».	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-609
Rodríguez Arias, Eusebi		Carrer de Fray Luis de León	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-204
Rodríguez Carreño, Ramon		Carrer de Sant Simó	02/07/1941	52				Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Rodríguez Gil, Ramon	Tintorer	Camí Ral	07/11/1940	40		CNT	Fou de les milícies antifeixistes de rereguarda. Portava pistola. «...elemento destacado en cuestiones sociales».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración«	Reus	ACM, AM, GOB-609

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Rodríguez González, José	Teixidor	Muralla de Sant Llorenç	04/04/1939	34			«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	«Campo de concentración La Merced»	Pamplona	ACM, AM, GOB-756-2
Rodríguez Riera, Joan	Jornaler	Carrer de Sant Albert	26/04/1939		ERC		Feu guàrdies d'armes. Formà part del control de la fàbrica de mosaics Coll. Regidor de l'Ajuntament. Responsable de la recaptació de contribucions.				ACM, AM, AC, 2906-486
Roger de la Cuesta, Josep		Carrer de Sant Sadurní	25/04/1940	34			Anà al front voluntari. Tornà al cap de dos mesos a Mataró. Marxà al front amb la seva lleva.	Exèrcit Popular	25 BDST	Osca	ACM, AM, AC, 2911-2223
Roger de la Cuesta, Raimon		Camí Ral	S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-195
Roher Ferrés, Joan	Paleta	Carrer de Massevà	10/04/1941		FAI		Milicià voluntari amb mosquetó. Requisà mobles «y se los llevó a su casa». Aquests mobles, posteriorment, li foren retirats pel servei «de Orden Público». Vocal de la Junta del Ramo de la Construcción.	Exèrcit Popular	«Campamento de penados»	Belchite	ACM, AM, GOB-609 - ACM, AM, AC, 2908-876
Roig, Francesc			15/07/1936				Carnet de la Federació Ibèrica de JL. 24-52114.				ACM, AM, AC, 2909-1239
Roig Arnau, Lleonart	Tintorer	Carrer de Massevà	04/04/1940	34		CNT	Fou de milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Roig Bruguera, Joan	Tintorer	Carrer de Santa Marta	S/D	29				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1456
Roig Bruguera, Josep	Vidrier	Carrer de Santa Marta	16/05/1941	19		CNT	Marxà amb la Columna Malatesta i retornà al cap de quinze dies. «Se le supone intervino en la quema de objetos religiosos».	Columna Malatesta	Tribunal depurador	Mataró	ACM, AM, GOB-604
Roig Caballé, Encarnació		Carrer de Sant Felicià	01/04/1938	42	CEDA		Processada per alta traïció pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció de Catalunya.				ACM, AM, GOB-762
Roig Enrich, Lluís	Jornaler	Carrer de la Unió	07/12/1939				Portà arma. Estigué empresonat alguns mesos. Voluntari a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-514
Roig Gener, Amadeu	Industrial	Carrer de Sant Benet	28/08/1946	59	POUM	UGT	Formà part del control de la companyia ferroviària MZA. «Con posterioridad al 1° Abril 1939 ha observado intachable conducta».				ACM, AM, AC, 2907-631
Roig Masana, Francesc							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987
Roig Nerín, Rafael	Mecànic	Carrer d'En Moles	17/05/1940		PC	UGT	Feu serveis d'armes. Assolí el grau de capità a la Columna Medrano.	Columna Medrano			ACM, AM, C, 2906-506
Roig Nogueras, Lluís	Pagès	Veïnat de Mata	08/06/1940	25			«...completamente rojo». «Hizo imponer multas y luego se repartían el dinero».	Exèrcit Popular	44 BDST	Ribes de Freser	ACM, AM, GOB-761-1 - GOB-609

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Roig Ontangas, Joan Lluís	Gènere de punt	Muralla de Sant Llorenç	13/04/1939			CNT	Feu guàrdies a la caserna i al col·legi Santa Anna. El 23 de març de 1946 va ser detingut per la Brigada Político-Social «por instigar a la huelga».	Columna Malatesta	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-357
Roig Rovira, Rossend	Fuster	Carrer de Jorge Juan		33							ACM, AM, GOB-761-1
Roig Vila, Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Joaquim	13/03/1941	24		CNT	«...simpatizaba con la causa roja».				ACM, AM, GOB-609
Romagosa Iglesias, Antoni	Tèxtil	Carrer d'Anselm Clavé	09/12/1940	39		CNT	Participà a les milícies antifeixistes i portava pistola.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-761-1 GOB-606
Romaguera Mallafré, Josep	Comerç	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	05/12/1939	40	PS						ACM, AM, GOB-761-1
Romero Benítez, Pere	Pagès	Carrer de Santa Teresa	01/02/1941	36	PR	CNT		Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-607
Romero Ulió, Francesc	Serrador	Carrer de la Cooperativa	31/03/1939	19			«Observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-2
Romeu Sauleda, Enric	Cambrer	Carrer de Churruca	14/01/1941	40	FAI	CNT	Cap de patrulla. «...fue a practicar detenciones y registros con fusil a fuera de esta Ciudad se le supone tenía joyas robadas».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-609

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Roques Roque, Noel	Contractista d'obres	Camí Ral	S/D				Cotitzava al Socors Roig Internacional. Voluntari de les «Brigadas Rojas Internacionales. Tenía representaciones de las Comisiones Francesas».				ACM, AM, AC, 2906-485
Ros Brugués, Josep	Jornaler	Carrer de Caputxines	24/08/1940			CNT	Participà a les milícies voluntàries amb mosquetó.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-512
Ros Clopés, Francesc	Teixidor	Carrer de Churruca	26/06/1939	24	JS		Feu serveis d'armes en guàrdies, patrulles i controls.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-714
Ros Maria de l'Assumpció, Josep	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim	13/06/1940	25			Abans de la guerra estigué reclòs a Sant Boi de Llobregat.	Columna POUM	5 BDST	Melilla	ACM, AM, GOB-761-1
Rosa, Enric			S/D		JSUC			Columna Graells			ACM, AM, AC, 2909-1520
Rosa Gil, Miquel	Empleat municipal	Carrer de Sant Bru	23/11/1939	38			«Es persona de buena conducta pero totalmente desafecto al GMN».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Rosquillas Magriñà, Antoni		Carrer de l'Hospital	S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2909-1541
Rossell Presas, Antoni	Vidrier	Carrer de Sant Joan	17/02/1941		PSUC		Fou de les milícies antifeixistes de rereguarda i feu servei d'armes.	Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-524-2
Roura Mundú, Antoni	Peó	Cases barates	30/06/1939	19			«Observó buena conducta».	Exèrcit Popular	«Brigada de trabajadores del ferrocarril de Soria»	Sòria	ACM, AM, GOB-756-2

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Roure Jané, Magdalena	Mestressa de casa	Carrer d'Argüelles	22/11/1941	26			Per participar del Socors Blanc fou detinguda l'agost de 1938 fins a la fi de la guerra.				ACM, AM, GOB-609
Roure Julves, Macari	Guàrdia civil	Carrer de Fray Luis de León	02/11/1942	45	POUM		«...estaba dispuesto a jugarse hasta la última gota de su sangre para evitar el triunfo de las Fuerzas Nacionales». Fou oficial de presons.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609 ACM, AM, AC, 2907-795
Rovira Aymà, Josep	Empleat	Carrer de Lepant	09/08/1940	52			Estigué empresonat entre els mesos d'agost de 1936 i l'agost de 1937 «por ser contrario al régimen de aquel entonces».				ACM, AM, GOB-761-1
Rovira Puig, Adolf	Xòfer	Camí Ral	06/05/1940	41			Fou de milícies voluntàries i portava pistola.				ACM, AM, GOB-761-1
Roy Bassas, Salvador	Tintorer	Carrer de Sant Antoni	31/07/1939	24				Exèrcit Popular	Camp de concentració	Igualada	ACM, AM, GOB-756-2
Ruano Rosselló, Josep	Escrivent	Carrer de Guifré El Pelós	04/12/1939	38	POUM		Membre del Socors Roig Internacional.				ACM, AM, AC, 2908-963
Ruhí Bernardo, Francesc			S/D		PS		Directiu del PS. Membre del Socors Roig Internacional. Portava arma. Col·laborador de la «revista hispano-soviética "Resorgiment"». Interventor de la Generalitat «en los Consejos de Empresa [...] se apoderó de muebles y afectos [sic]».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2305

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Ruiz Lleonart, Antoni	Pagès	Veïnat de Valldeix	17/09/1939	39				Exèrcit Popular	«Batallón trabajadores»	Belchite	ACM, AM, GOB-761-1
Ruiz Muñoz, Manuel		Carrer de Sant Antoni	15/04/1941	24				Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Ruiz Sabé, Manuel		Carrer de Sant Bonaventura	08/05/1940		FAI			Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-476
Sabater Giró, Salvador	Comerç	Carrer de Quintana	24/04/1939	22				Exèrcit Popular	Camp de concentració	Àvila	ACM, AM, GOB-756-2
Sabé Puig, Josep	Pagès	Carretera de Barcelona	14/03/1939				«Ha colaborado siempre con las derechas, su familia fue perseguida por los rojos».	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-756-2
Sabé Trunas, Cebrià	Gènere de punt	Carrer de Sant Francesc	21/07/1939	58		CNT	«Gran propagandista del Frente Popular». Fou capità de la Creu Roja.				ACM, AM, AC, 2907-790
Saborido Manent, Joan	Batxiller	Carrer de Lepant	22/12/1939				En tenir el títol de batxillerat fou aprovat per practicant del Cos de Sanitat. Ascendí a capità.				ACM, AM, AC, 2906-534
Sacristà Ventura, Pere	Jornaler	Carrer de Sant Joaquim	28/09/1939	27				Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Safont Carreras, Maria		Carrer de Torrijos	27/04/1942	48			«...ideología de izquierdas».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-609
Safont Monràs, Joan	Metal·lúrgic	Camí Ral	07/08/1940	44			«...en cierta ocasión dijo que se tenían que matar todos los fascistas».				ACM, AM, GOB-761-1
Sahagún Sales, Enric		Carrer d'En Palau	S/D		POUM			Columna POUM			ACM, AM, AC, 2905-268

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Sahagún Sales, Il·lidi	Tapisser	Carrer d'En Palau	10/01/1940	29			Cotitzava a l'SRI. Feia propaganda per tal que els seus familiars s'incorporessin a l'«Ejército rojo».				ACM, AM, GOB-761-1
	Tapisser	Carrer d'En Palau	08/02/1940	30			«Buena conducta y carece de antecedentes en contra del G. M. N. Marchó al frente por quintas y desertó de los rojos a los catorce meses y se escondió en esta ciudad hasta su liberación».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2453
Sala Barri, Joan	Mecànic	Camí Ral	26/12/1940	22				Exèrcit Popular	Camp de concentració	Moncofa	ACM, AM, GOB-761-1
Sala Berga, Francesc	Teixidor	Carrer de Sant Pere	24/06/1941	34	FAI	CNT	A l'inici del conflicte fou el cap d'una patrulla de controls. Intervingué en escorcolls i se'l veié en el «cotxe Fantasma». Formà part del comitè de control de la caserna d'artilleria.	Exèrcit Popular	Jutjat militar (Mataró) - «Depósito de concentración» (Reus)	Mataró	ACM, AM, GOB-609
Sala Cabot, Jeroni		Carrer de Sant Felicià	12/05/1939		ERC	UGT	Voluntari a la Guàrdia d'Assalt.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2906-524
Sala Mas, Francesc	Pescador	Carrer de Sant Antoni	19/12/1944				Se'l veié amb pistola.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2906-535
Sala Ruiz, Francesc	Filador	Carrer de Massevà	14/09/1939	24		CNT	Feu servei d'armes a la platja. Portava mosquetó.	Exèrcit Popular	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-764

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Sala Sala, Lluís	Fuster	Carrer de Jorge Juan	01/08/1940	48	ERC		Abans del 18 de juliol de 1936 fou president del Pòsit de Pescadors. Membre del Socors Roig Internacional				ACM, AM, AC, 2907-701
Sala Vives, Manuel		Passatge Sisternes	S/D			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-848
Salaet Gabriel, Antoni	Serrador	Carrer de Cristina	16/01/1941		POUM	UGT	Fou membre de les milícies voluntàries i portava pistola. Soci de l'SRI amb núm. de carnet 351. No s'incorporà «al Ejército Rojo». No tingué cap actuació destacada.		54 BDST	Algesires	ACM, AM, GOB-610
Saleta Bombardó, Josep	Teixidor	Carrer de Fray Luis de León	03/04/1939			UGT	Des de l'any 1933, «Vocal de los Jurados Mixtos».		Prisión Central de San Miguel de los Reyes. 6.11.1942	València	ACM, AM, AC, 2907-626
Saleta Bombardó, Pere	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba	17/12/1939	35	PS		Assolí la graduació de sergent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Saleta Santamaria, Gabriel	Tèxtil	Carrer de Fray Luis de León	16/12/1940	17		UGT	Cotitzava a l'SRI.				ACM, AM, GOB-761-1
Salicrú Barney, Joaquim	Filador	Camí Ral	05/06/1939		CEDA		Oficial de complement a la caserna mataronina el 18 de juliol de 1936. Empresonat a Montjuïc i al vapor *Uruguai*. Alliberat i amagat fins a l'entrada de les tropes franquistes. Cap d'ordre públic a Mataró fins a l'any 1940.		Jutjat instructor de la 4a Regió Militar	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-522

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Salomó Estapé, Josep	Teixidor	Carrer de Caputxines	20/05/1940		PSUC	UGT	Intervingué amb armes a l'inici de la guerra.	Columna Malatesta	«Depósito de prisioneros»	Reus	ACM, AM, AC, 2906-530
Salomó Maruny, Antoni		Carrer de Campeny	28/12/1942		EC		Formà part dels Escamots i intervenia en tots els actes d'Esquerra Republicana de Catalunya. Formà part de les milícies antifeixistes i portava arma llarga. Abans de l'entrada de les tropes franquistes marxà a França.		«Ayudantía Militar de Marina. Juzgado especial»	Mataró	ACM, AM, GOB-609
Salvà Boix, Joan	Teixidor	Carrer d'Anselm Clavé	05/08/1940	25		CNT	Delegat polític a les Brigades de Marina. Condemnat a vint anys.	Columna Graells - Columna Malatesta -Brigades de Marina	Presó Provincial	Girona	ACM, AM, GOB-761-1 ACM, AM, AC, 2907-802
Salvador Monte, Manuel	Teixidor	Plaça de Pi i Margall	S/D		FAI	CNT	Regidor municipal. Membre de la junta de la FAI a la casa Colomer Hnos., on treballava. President del control d'aquesta fàbrica. El gener de 1942 sol·licità «liberación definitiva del destierro».	Exèrcit Popular	«Dirección General Prisiones. Redención de penas por el Trabajo». 6.2.1942		ACM, AM, AC, 2907-628
Salvador Salop, Joan	Sergent	Caserna Regiment Artilleria	27/03/1941					Columna Medrano			ACM, AM, GOB-606
Salvador Salvador, Joaquim		Carrer de Quintana	08/08/1939					Exèrcit Popular	BDST		ACM, AM, GOB-756-2
Salvañà Casabella, Josep	Empleat municipal	Carrer Nou	22/05/1940	37			Destituït del seu càrrec per «los rojos».				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Salvat Nogués, Jacint	Pintor	Carrer de Balmes	22/12/1939	39			Formà part de la junta de la «Colectivización de obreros pintores» que es feu de comú acord entre propietaris i treballadors.				ACM, AM, GOB-761-1
Samper Bassas, Sixt	Gènere de punt	Carrer de Castaños	20/04/1939			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-527
Samper Bassas, Joan	Fonedor	Carrer d'En Pujol	21/08/1940	34			Fou del control de la casa Font.				ACM, AM, GOB-761-1
San José Ballart, Magí de			01/06/1942					Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
San José Bertran, Perfecte de	Cuiner	Rambla	18/02/1941	43			«...completamente de ideas izquierdistas».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-605
San José Moreno, Gilbert de		Carrer de Cuba	S/D			UGT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-844
Sanabre Pujadó, Rafael	Pagès	Carretera de Caldetes	15/07/1941	41			Membre de les milícies voluntàries. Anava sempre armat.	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Sánchez Izquierdo, Fulgenci	Vidrier	Camí Ral	17/02/1941				Voluntari al Cos de Carrabiners. «...actualmente se encuentra en Francia».	Exèrcit Popular	Presó Model		ACM, AM, AC, 2906-524
Sánchez Manríquez, Àngel	Escrivent	Carrer de Fray Luis de León	27/09/1940	20			Cotitzant de l'SRI. Portava pistola. Voluntari del Cos de Carrabiners.	Exèrcit Popular	43 BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Sánchez Navarrete, Francesc	Paleta	Carrer d'Anselm Clavé	24/02/1941	37		CNT	«Gran propagandista a favor del Frente Popular». «Tienen a su esposa y a dos hijos, uno de 10 años y otro de tres meses, no se le conocen bienes de ninguna clase y a su cónyuge tampoco». Fou condemnat a la pena de mort, que li fou commutada.	Exèrcit Popular	Juzgado Instructor Provincial de Responsabilidades Políticas	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Sánchez Riquelme, Pere		Carrer de Don Magí	14/07/1939					Exèrcit Popular	Presó de les caputxines	Mataró	ACM, AM, GOB-756-2
Sánchez Ruiz, Palmira	Gènere de punt	Camí Ral	23/02/1939		FAI	CNT	«...afiliada a la CNT FAI por convicción».				ACM, AM, AC, 2906-518
Sancho Herrero, Miquel	Ferroviari	Plaça de Cuba	25/05/1940	43		CNT	President del Sindicat de Ferroviaris de la CNT. Portava arma i feu guàrdies a la via del ferrocarrils.	Exèrcit Popular	»Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-761-1
Sancho Sancho, Ismael		Plaça de Cuba	15/05/1942	22		CNT		Columna Malatesta	3 BDST	Tetuan	ACM, AM, GOB-609
Sans, Àngela		Carrer de Moratín	S/D				Candidata a les eleccions de febrer de 1936. «Gran propagandista del Frente Popular. Insultaba a las personas de derechas».				ACM, AM, AC, 2912-7248
Sans Cot, Antoni	Mecànic	Carrer de Sant Pere	05/12/1939	33	ERC		Anava armat i cotitzava a l'SRI. Interventor del Front Popular a les eleccions de febrer de 1936.				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Sans Cot, Joan	Barber	Carrer de Madoz	05/04/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració	Horta	ACM, AM, GOB-756-2
Sans Cot, Rafael	Gènere de punt	Carrer de Sant Pere	16/09/1940	31			Fou interventor en les eleccions del febrer de 1936 pel Front Popular.				ACM, AM, GOB-761-1
Sans Morell, Ernest	Jornaler	Veïnat de Mata	27/09/1940	31	FAI						ACM, AM, GOB-761-1
Sans Roldós, Joan	Empleat	Carrer de Sant Pere	08/05/1940		ERC		«...muy ablador [sic] en contra de nuestra causa y propagandista del fatídico Frente Popular».				ACM, AM, AC, 2907-616
Santamaria Berenguer, Josep	Estanquer	Camí Ral	28/03/1940				«Siempre se manifestó rojo separatista [...] asegurando que el indiscutible triunfo rojo que era el del pueblo y la justicia».				ACM, AM, AC, 2906-531
Santandreu Espinat, Domènec			S/D					Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-262
Santiago Garrido, Frutos		Muralla d'En Titus	S/D					Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2905-258
Santiago Gómez, Gaspar	Brigada	Carrer de Moratín	02/08/1939				«...marchó con un camión de milicianos al frente con una ametralladora». Participà en el judici contra els militars sollevats de Mataró; «sus declaraciones bastante funestas». Ascendí a capità.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-533

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Sardañons Cardona, Joan	Aprest	Carrer de Sant Antoni	03/09/1940	44			«...hablaba en contra de Nuestra Causa».	Exèrcit Popular	Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros	Madrid	ACM, AM, AC, 2911-2365
Saurí Alsina, Baldiri	Gènere de punt	Carrer de Torrijos	30/05/1940	33			Fou del control de la casa Brufau. «...completamente rojo».				ACM, AM, GOB-761-1
Saurí Masuet, Joan	Escrivent	Carrer de Lepant	17/03/1939	20				Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Sedó Gri, Amadeu		Carrer de Na Pau	S/D				«De ideas anarquistas. Gran simpatizante del Frente Popular».				ACM, AM, AC, 2906-312
Segarra Canalda, Fermí		Carrer de Beat Oriol	28/03/1939				Desertà de l'Exèrcit Popular. S'amagà a Mataró fins a l'arribada de les tropes franquistes i feu «diferentes servicios de Investigaciones, registros detencions».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-756-2
Segarra Soler, Antoni	Barber	Carrer d'Alarcón	30/12/1939	27	POUM		Portà armes des del primer dia. President del Sindicat de Barbers.	Columna POUM			ACM, AM, GOB-761-1
Sellers Marin, Francesc	Estudiant	Ronda Alfons XII	25/05/1940	22				Columna Malatesta	37 BDST	Palència	ACM, AM, GOB-761-1
Sellés Mora, Pere		Camí Ral	31/05/1941					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-604
Serdà, Josep		Carrer de Goya	S/D		JSUC			Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-246

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Serena Val, Blai	Comerç	Carrer de Tetuan	30/07/1949	49			«...mucho antes de entrar las Gloriosas Fuerzas Nacionales en esta Ciudad ayudó a sacar a los presos de la Cárcel».				ACM, AM, GOB-761-1
Serra Alomà, Francesc			25/01/1940	27				Exèrcit Popular	Inspección Campos de Concentración Prisioneros		ACM, AM, AC, 2908-920
Serra Borrell, Llorenç	Fuster	Carrer de Balmes	14/10/1940	36		CNT	«Fue a Fortificaciones obligado por el Sindicato».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Serra Bosch, Joaquim	Mecànic	Carrer d'En Palau	03/04/1939	30		CNT	«...elemento de acción» en vagues i en les eleccions. Participà en la destrucció d'esglésies «cometiendo infinidad de robos antes y después del 18 de Julio por lo cual ha estado preso y procesado varias veces».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-798
Serra Campoy, Ramon	Drapaire	Carrer de Sant Agustí	27/02/1951		JL-FAI	CNT	Intervingué en el desembarcament de Mallorca. Fou conductor del cotxe Fantasma. Incorporat a l'Exèrcit, estigué al front de València. Després en un camp de concentració de Castelló. Processat pel Jutjat Militar núm. 4 de Barcelona l'any 1951.	Columna del capità Bayo	Jutge militar 3a Regió Militar		ACM, AM, AC, 2905-9

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Serra Carbonell, Claudi	Viatjant	Carrer de Sant Sadurní	14/12/1939	45	ERC		Es presentà com a candidat a les eleccions municipals en les llistes d'ERC. Posteriorment se'n donà de baixa i s'integrà en un grup denominat La Opinión.				ACM, AM, GOB-761-1
Serra Cuartiella, Antoni	Xòfer	Carrer de Sant Francesc de Pàdua	23/03/1939	37			«Observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	Sanlúcar la Mayor	ACM, AM, GOB-756-2
Serra Cuixart, Joaquim	Administratiu	Carrer d'En Palau	S/D				Tècnic administratiu «del ramo de la construcción colectivizado por los rojos».				ACM, AM, AC, 2912-7255
Serra Genisans, Josep	Mecànic	Carrer de Sant Pere	24/06/1940	40			«...persona desafecta».				ACM, AM, GOB-761-1
Serra Llanes, Ramon	Armer	Camí Ral	27/12/1949	59			«...durante el periodo rojo le fue asaltada la armería por las ordas [sic] rojas».				ACM, AM, GOB-761-1
Serra Marcé, Antoni		Carrer de Sant Pere	20/05/1940	19		CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2465
Serra Mora, Àngel	Fuster	Camí Ral	18/03/1940	46			Va formar part del control de la casa Mach.				ACM, AM, GOB-761-1
Serra Olivé, Amadeu			S/D					Columna Maurín			ACM, AM, AC, 2905-255
Serra Pueyo, Vicenç	Jornaler	Carrer de les Caputxines	23/07/1940	43			«Limosnero» del convent de les caputxines. S'amagà durant la guerra.				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Serra Vicens, Andreu	Vidrier	Carrer de Goya	18/05/1940	34	FAI	CNT	«... marchista [sic] actuación clandestina [...] con todos los rojos fugitivos».				ACM, AM, AC, 2911-2079
Serrano Domènech, Sebastià	Paleta	Carrer de Hernán Cortés	08/06/1942	40		CNT	Els primers dies de la guerra portà arma. Retornat de la Columna Medrano marxà voluntari a la 117a Brigada, on ascendí a sergent. En un escorcoll efectuat al seu domicili se li trobà una màquina d'escriure, uniformes militars i medicaments.	Columna Medrano	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-609 ACM, AM, AC, 2911-2111.
Serrano Olalla, Manuel	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	27/10/1939				Cap de grup de les milícies urbanes. Portà arma.	Columna Malatesta	94 BDST	Larache	ACM, AM, AC, 2906-544
Seruxen Sustantí, Gabriel	Empleat municipal	Carrer d'Isern	S/D				«...acompañaba, como guardia municipal, al dirigente rojo Luis en servicios nocturnos con el coche Fantasma». Detingut el 26 de febrer de 1939.				ACM, AM, AC, 2912-7252
Simon Nogueras, Joan	Forner	Camí Ral	28/11/1940	27			Passà a França, però retornà «por temer por la vida de sus padres que son totalmente religiosos».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2909-1159
Sirach, Miquel		Carrer de Pinzón	S/D			CNT	Milícies voluntàries. Portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2905-245
Sisa Albert, Francesc	Ferroviari		06/05/1940		PS	UGT					ACM, AM, AC, 2906-538

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Sivilla Llinàs, Paquita	Escriventa	Carrer d'Argentona	26/08/1941	23			«...perseguida y encarcelada por los rojos».				ACM, AM, GOB-609
Sivilla Vila, Josep	Jornaler	Carrer de Lepant	S/D			CNT	Fou de les milícies voluntàries. Portava mosquetó. Dirigent de l'SRI. Rebia i distribuïa paquets per als milicians del front. Marxà a França.				ACM, AM, AC, 2912-7263
Solà Comas, Antoni		Carrer de Sant Cristòfor	31/10/1941					Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-609
Solà Doña, Gabriel	Paleta		S/D			CNT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-6696
Solà Llunday, Silveri	Tintorer	Baixada de Sant Ramon	26/03/1946	50		CNT	Fou de les milícies voluntàries de rereguarda. Portava un màuser.	Exèrcit Popular	«Depósito de prisioneros de guerra»	Reus	ACM, AM, AC, 2909-1558
Solà Torres, Salvador							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987
Solà Tristany, Daniel	Gènere de punt	Carrer d'Amàlia	15/12/1939	31			Fou de les milícies de rereguarda i cotitzant de l'SRI.				ACM,AM, GOB-761-1
Solà Vives, Joan	Tintorer	Carrer de Sant Joan	16/11/1939		FAI	CNT	En els fets del 6 d'Octubre fou dels que ajudaren a cremar l'altar de Santa Maria. Membre del control de la fàbrica Llinás.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-185
Soldevila Ballester, Eduard	Electricista	Camí Ral	27/07/1940	37			Fou de milícies voluntàries i portà pistola.				ACM, AM, GOB-761-1
Solé Boronat, Josep	Fuster	Passatge de Santa Magdalena	12/11/1949	39		UGT	Feu guàrdies a la platja «para evitar los desembarcos de los "Facciosos"».				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Solé Mendoza, Josep		Passatge de Madoz	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2905-239
Soler Alsina, Sebastià	Jornaler	Passatge de Santa Magdalena	20/09/1940	32			Cotitzant de l'SRI.				ACM, AM, GOB-761-1
Soler Blanch, Joan	Empleat municipal	Passatge Santa Magdalena	21/07/1939				«Propagandista y colaborador de los rojos».				ACM, AM, AC, 2906-537
Soler Blanchart, Josep de C.	Dependent	Camí Ral	13/12/1939	22			Intentà passar la frontera cap a França dues vegades sense aconseguir-ho. Finalment s'amagà fins a l'entrada de les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-761-1
Soler Hernández, Rafael			S/D					Columna Villalta			ACM, AM, AC, 2905-235
Soler Llibre, Josep	Gènere de punt	Carrer d'Argüelles	02/07/1940		POUM		Feu milícies voluntàries i guàrdia amb arma a Santa Maria. Fou del control de la fàbrica Brufau				ACM, AM, AC, 2906-474
Soler Moreu, Rafael	Comerç	Riera	21/01/1942	50			«...perseguido y encarcelado por las hordas rojo-separatistas, es caballero de España y pertenece a la Hermandad de Cautivos por España».				ACM, AM, GOB-609
Soler Peguera, Emili		Carrer de Sant Miquel	S/D				Dirigent del Front Popular i regidor de «Abastos», actuà amb armes. Detingut el 10 d'abril de 1939.				ACM, AM, AC, 2912-7265

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Soler Poqui, Raimonda		Carrer d'Isern	08/02/1940	24			«...persona desafecta al GMN».				ACM, AM, GOB-761-1
Soler Torra, Jaume	Tintorer	Carrer de Mossèn Fornells	03/10/1940	33			Desertà al cap de pocs dies de la Columna Medrano i s'amagà a casa seva, on també hi havia una religiosa i altres perseguits.	Columna Medrano			ACM, AM, GOB-761-1
Soler Tria, Isidre	Teixidor	Ronda Alfons XII	28/11/1940	27		CNT	Fou milicià amb arma. L'arma procedia de la caserna mataronina i la hi havia lliurat el seu germà, que «a los pocos días la fue a entregar en el mismo cuartel».				ACM, AM, GOB-761-1
Soler Tria, Joan		Ronda Alfons XII	31/07/1941		FAI	CNT	Assessor de la caserna d'artilleria de Mataró. Cap de Defensa a Caldes d'Estrac. Portava cotxe requisat. Controlava les guàrdies de les patrulles i els controls a Mataró. No va intervenir directament en la destrucció d'esglésies o convents, «pero él daba las correspondientes órdenes».		Prisión Central San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, AC, 2906-315
Soler Vilanova, Sebastià	Paleta	Muralla de Sant Llorenç	05/05/1942			CNT	Fou milicià des dels primers moments. No participà en els incendis de convents i «en alguna ocasión se manifestó contrario a tales desmanes». «...no fue miliciano dirigente sino dirigido». Ascendí a sergent, tinent i capità el maig de 1938.	Columna Los Aguiluchos	Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, AC, 2906-528

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Soria Carreño, Francesc	Xòfer	Carrer de Tetuan	22/12/1939	34			Fou membre de les milícies voluntàries i portava pistola. Cos de Carrabiners, voluntari.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Soria Carreño, Zacaries	Mecànic	Carrer de Creus	05/08/1940	21			«Desafecto al GMN».	Exèrcit Popular	Prisión Celular	València	ACM, AM, GOB-761-1
Soriano Gorjón, Enric	Paleta	Carrer de Sant Josep	08/04/1939	34			«...se fue voluntario».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-2
Soriano Sanz, Pere		Carrer de la Concepció	16/02/1939	44		CNT	«Agente perturbador a favor del Frente Popular [...] cometió toda clase de atrocidades y sacrilegios». Fou executat el 28 de març de 1939.		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-819
Soteras Culla, Josep M.		Carrer de Balmes	13/05/1941					Exèrcit Popular	Prisión Central de San Miguel de los Reyes	València	ACM, AM, GOB-609
Soteras Lluís, Antoni	Escrivent	Carrer de Santa Marta	17/03/1939	35			«...hizo intensa propaganda a favor del movimiento salvador».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Soteras Lluís, Josep		Camí Ral	30/09/1942				Va ser detingut el març de 1938 quan intentava passar a França. Va passar per diferents presons fins que va ser portat a la força al front, on va caure ferit. «Caballero de España».				ACM, AM, GOB-609
Soto Reynoso, Ramon			S/D					Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2905-233

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Spa Tuñí, Montserrat	Mestressa de casa	Plaça de Santa Maria	02/09/1941	24			«...fue encarcelada por los rojos».				ACM, AM, GOB-609
Subiñà Font, Artur	Comerç	Carrer de Sant Agustí	12/05/1939	22			Estigué a la caserna d'artilleria de Mataró el 19 de juliol «para defender la Causa». Perseguit i empresonat per «las hordas rojas». Passà a França i s'incorporà a l'Exèrcit franquista.	Exèrcit franquista			ACM, AM, GOB-756-2
Subirachs Esperalba, Lluís			12/04/1939	29				Exèrcit Popular	Camp de concentració	Salamanca	ACM, AM, GOB-756-2
Subirats Vila, Jaume	Oficinista	Caminet de les Vinyes	12/08/1939		FET		«Jefe de Centúria de las Falanges Juveniles de Franco».	Columna Malatesta	Jutjat instructor de la 4a Regió Militar	Barcelona	ACM, AM, AC, 2906-519
Suñé Canaleta, Emili		Passatge Santa Magdalena	31/12/1949				En llibertat vigilada.		Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada de Mataró	Mataró	ACM, AM, GOB-100
Súria Puigdollers, Emili	Calderer	Carrer de Churruca	15/01/1940	43			Fou perseguit i condemnat a trenta anys de presó per espionatge i «alta traición» per tribunals republicans. El seu taller fou col·lectivitzat.				ACM, AM, GOB-761-1
Surís Aragay, Josep	Jornaler	Carrer de Sant Antoni	10/08/1940	41			Fou del control de la casa Jaumandreu.				ACM, AM, GOB-761-1
Taberner Pitarch, Salvador	Comerç	Carrer de Sant Josep	04/03/1940		CT		Mobilitzat amb la seva lleva ingressà a l'Acadèmia Popular, on ascendí a tinent.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-553

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Tallada, Julià		Carrer de Sant Ramon		64				Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Tarensi Cabot, Joan		Carrer de Creus	19/11/1942			UGT	Durant la guerra estigué a l'estació de Mataró participant en l'escorcoll i detenció de «personas de orden». Portava arma curta. Obligà el seu patró, Felicià Anglada, a constituir-se en cooperativa. Voluntari a un Batalló de Fortificacions. «No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de las beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610 ACM, AM, AC, 2907-559
Tarin, Elies	Estudiant		28/02/1940				Desertà de l'Exèrcit Popular i s'amagà. A l'entrada de les tropes franquistes s'hi incorporà.				ACM, AM, AC, 2911-2770
Tarradas Domènec, Antoni	Pagès	Carrer de Sant Sadurní	22/02/1941	38		CNT	Ingressà voluntari a «Fortificaciones».	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-608
Tarragó Sauleda, Josep	Tintorer	Carrer d'Ibran	14/03/1940	37			«...persona desafecta al GMN».				ACM, AM, GOB-761-1
Tarrats Castellà, Josep	Teixidor	Carrer de Santiago Rusiñol	27/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Tarrés Mas, Joaquim	Empleat	Carrer de Balmes	21/06/1940				Portà arma els primers dies. Voluntari a l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-560

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Tarrés Matamala, Joan	Gènere de punt	Camí Ral	06/05/1940				Portava arma només a les nits. «Se le supone intervino en la quema de conventos».	Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2907-563
Teix Coll, Jaume	Dependent	Carrer Racó de Sant Pere	31/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Teixidor Pou, Lluís	Pagès	Carrer de Sant Ramon	16/08/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració San Marcos	Lleó	ACM, AM, GOB-756-1
Teixidor Pratdevall, Joaquim	Empleat municipal	Carrer de Sant Isidor	14/05/1941				«Muy extraño que pidan si el recluso de esta Prisión puede estar en libertad condicional cuando hace bastante tiempo que está en libertad. Al mismo tiempo no hay razón alguna para que no pueda estar gozando de libertad».	Exèrcit Popular	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Tendero Saurí, Modest	Delineant	Camí Ral	19/12/1940			UGT		Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Terra Albert, Alfons		Carrer de Colom	21/09/1942			CNT	Sense antecedents polítics. Voluntari a la Columna Malatesta, on ascendí a sergent.	Columna Malatesta	Caserna d'Infanteria de Tarragona	Tarragona	ACM, AM, GOB-610
Terra Roig, Alfons	Jornaler	Carrer de Fray Luis de León	24/03/1941			CNT	Va ser del control de l'empresa uns mesos, «echado por sus compañeros por incapacitado». Sense antecedents polítics. No fou a l'«Ejército Rojo».		«Riegos y Fuerzas del Ebro, S. A. Comisión depuradora»	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Terricabras Baulenas, Josep			S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-432

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Terricabres Molera, Lluís	Manyà	Camí Ral	25/04/1941				«No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de las beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Teruel González, Gabriel	Paleta	Carrer de Llauder	15/12/1939	32	PSUC		Voluntari a la caserna d'artilleria com a paleta. Marxà amb la seva lleva a «Fortificaciones».	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Thos Rovira, Joan							Mort al front.				ACM, AM, GOB-987
Tomé Pérez, Anastasi		Carrer de Montserrat	07/10/1941		ERC		Participà en patrulles i controls i anà armat.	Columna Malatesta	Tribunal militar	Mataró	ACM, AM, AC, 549
Torner Sagrera, Joan	Fuster	Carrer de Sant Benet	S/D		POUM		Formà part del comitè de control de la caserna d'artilleria. Formà part d'Orde Públic i de les milícies voluntàries. Portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2907-561
Torrens Cervera, Salvador	Tintorer	Carrer de Meléndez	05/03/1940	26			Fou de milícies voluntàries i portava revòlver.				ACM, AM, GOB-761-1
Torrent Cabot, Antoni	Pescador	Carrer de Jorge Juan	27/09/1940	41			«...en una ocasión se le vio con arma en esta Ciudad».				ACM, AM, GOB-761-1
Torrent Fàbregas, Jaume	Comerç	Carrer de Sant Ramon	09/12/1939	43			«Se incorporó al ejército rojo unos 15 días desertando del mismo y escondiéndose en esta ciudad hasta terminar la campaña».				ACM, AM, AC, 2908-1063

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Mili-tància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Torrent Formiga, Josep	Mecànic	Carrer de Sant Josep	13/12/1940				«...detenido por los rojos por suponer que el material de guerra que se construía en su casa y que él actuaba de técnico salía mal por su culpa [...] en la retirada se lo llevaron de Barcelona a la frontera».				ACM, AM, GOB-761-1
Torrent Francès, Josep		Carrer de Sant Joaquim	12/11/1941	55			«No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de las beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Torrent Gomis, Josep	Representant		27/03/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració	Orduña	ACM, AM, GOB-756-1
Torrent Lluch, Bartomeu	Tintorer	Carrer de Sant Joaquim	21/11/1940				Fou de milícies voluntàries de rereguarda «Sección de Ametralladoras». Voluntari de l'Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-558
Torres Castells, Lluís	Gènere de punt	Carrer de Guifré El Pelós	02/11/1942				«No existe razón especial alguna que impida que el recluso arriba indicado pueda disfrutar de las beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad». L'any 1941, els seus ingressos eren 50 pessetes eventuals setmanals i 32 pessetes eventuals la seva esposa. Considerat pobre.		Presó Model. 2.11.1942	Barcelona	ACM, AM, GOB-610

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Torres Herrera, Vicenç		Camí Ral	S/D		JSUC		Fou de les milícies voluntàries i se li donà un mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-851
Torres Profitós, Jaume de	Advocat	Carrer d'Argentona	08/01/1940	25			Intentà passar la frontera cap a França. En no aconseguir-ho s'amagà «por no servir en el Ejército rojo».				ACM, AM, AC, 2909-1527
Torres Rovira, Manuel	Industrial	Carrer de d'En Moles	05/02/1940	35			L'agost de 1937 passà a França i d'allí a l'Espanya franquista.				ACM, AM, AC, 2911-2417
Tortajada Aguilar, Anastasi	Forner	Carrer de Meléndez	01/07/1939				Anava armat els primers dies del sollevament militar. Fou delegat de centúria.	Columna Roja y Negra	215 BDST		ACM, AM, AC, 2907-557
Trabé Vidal, Francesc	Electricista	Carrer Nou	15/04/1940	43	PS	UGT	Secretari del PS. President de la UGT. Fou de milícies voluntàries i portava pistola. La nit del 19 de juliol de 1936 «estuvo toda la noche en la Casa del Pueblo».				ACM, AM, GOB-761-1
Tramunt Vives, Tomàs		Carrer d'Isern	S/D		JSUC		Participà a les milícies voluntàries i li donaren un mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-863
Trias Amiel, Joan	Metal·lúrgic	Passatge de Garcia Oliver	06/11/1940		ERC		Formava part de les milícies voluntàries i portava mosquetó.				ACM, AM, GOB-761-1
Trincher Barcons, Ramon		Carrer de Massevà	S/D			CNT		Columna Graells			ACM, AM, AC, 2908-870

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Tristany Alsina, Francesc	Forner	Carrer d'Altafulla	18/10/1940	18	JSUC		«Instigado por su padre que actualmente está cumpliendo condena se hizo voluntario en los talleres del Cuerpo de Tren». Després marxà al front, però, en tenir 16 anys, fou retornat a casa seva.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Tristany Lladó, Narcís	Gènere de punt	Carrer d'Altafulla	04/09/1942		PSUC	UGT	Regidor de l'Ajuntament i «gran propagandista». «Puede pasar a fijar su residencia en esta Ciudad, por no considerársele peligroso en ningún sentido».	Exèrcit Popular	Ministerio de Justicia	Madrid	ACM, AM, GOB-610
Tudela Abril, Antoni	Jornaler	Carrer d'En Palau	24/01/1940	36			Formà part de la col·lectivització de la torre Caralt de Llavaneres.				ACM, AM, GOB-761-1
Tudela Fernández, Francesc	Jornaler	Camí Ral	23/12/1942		PC	CNT	Anà voluntari a l'«Ejército Rojo». Participà a les milícies voluntàries amb mosquetó. «No fue dirigente sino dirigido».	Exèrcit Popular	19 BDST	La Pobla de Lillet	ACM, AM, GOB-610
Ullastre Maynou, Joan	Fogoner	Carrer de la Unió	13/09/1940	29		CNT	«Apolítico». Formà part de les milícies voluntàries i portava pistola.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-761-1
Umbert Altimira, Josep	Fuster	Carrer de Cuba	09/06/1939				«...observó buena conducta».	Exèrcit Popular	Camp de concentració Erau	França	ACM, AM, GOB-756-1
Vallcorba Torruella, Joan		Carrer de la Concepció	07/10/1941		POUM		Durant el període de guerra portà arma i fou dels qui confiscaren el Centro Mataronés. Propagandista de la «causa roja». S'incorporà forçós al front.	Exèrcit Popular	Tribunal militar	Mataró	ACM, AM, GOB-610

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Valldepera Estela, Josep	Metal·lúrgic	Carrer de Quintana	16/11/1942		PC	CNT	Formà part de la junta del Sindicat Metal·lúrgic i del control de l'empresa Salvador Font. Membre de les milícies voluntàries. Anava armat amb mosquetó. No marxà voluntari en cap columna.		Presó naval militar	Cartagena	ACM, AM, GOB-610
Valldeperes Puig, Enric		Ronda Prim	17/12/1946				Detingut l'any 1945 per ser «el enlace del Consejo Local del PSUC en Barcelona».		Jutjat militar núm. 1	Barcelona	ACM, AM, CEN-100
Vallosera Cassany, Ferran		Carrer de Goya	15/04/1944			UGT		Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-3809
Valls Domènec, Bartomeu	Pagès	Carrer de la Unió	13/05/1941			CNT	Sense antecedents polítics. S'incorporà a l'«Ejército Rojo». A la fi de la guerra marxà a França.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-610
Valls Gener, Artur			30/11/1941						10 BDST	La Línea de la Concepción	ACM, AM, GOB-610
Valls Masó, Joan		Carrer de Sant Pere més Alt	06/11/1940		PSUC	CNT	Fou de milícies voluntàries i portava mosquetó. Fou «ayudante de Secretario de la Sindical Agraria». Després de la guerra fou processat i la seva causa sobreseguda.				ACM, AM, AC, 2911-3029
Valls Tardà, Josep	Comerç	Carrer d'Iluro	07/12/1939	37				Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2908-1032
Valls Torra, Martí			01/06/1942					Exèrcit Popular	42 BDST	Girona	ACM, AM, GOB-494

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Valois Castany, Enric de	Llauner	Grup Goya	S/D			CNT	Ideologia esquerrana. Vocal del Sindicat Únic.				ACM, AM, AC, 2905-188
Vaqué Adrià, Pere	Jornaler	Carrer de Sant Cugat	11/01/1940	39			«Fue a Fortificaciones por orden del sindicato».	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2911-2065
Ventura Basas, Josep	Electricista	Carrer de Sant Pere	02/01/1940	36			Fou condemnat en dues ocasions per tribunals republicans. Destinat a camps de treball i a la «brigada de choque del Campesino». Passà a les tropes franquistes el 31 de desembre de 1938.				ACM, AM, GOB-761-1
Ventura Dalmau, Joan	Pagès	Veïnat de Mata	21/04/1939	22				Exèrcit Popular	Camp de concentració	Reus	ACM, AM, GOB-761-1
Ventura Font, Lluís		Carrer de Llauder	S/D		JL		Fou de milícies voluntàries i portà mosquetó.	Columna Roja y Negra			ACM, AM, AC, 2907-556
Ventura Torra, Ignasi		Baixada de Sant Ramon	S/D		JSUC			Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-554
Verdaguer Bernat, Miquel		Carrer de Cuba	S/D					Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-547
Verdaguer Claus, Nicolau	Empresari corder	Carrer de Sant Pere	04/09/1941		ACR		Se li havia concedit la llibertat condicional amb desterrament a 250 km. Sol·licita poder residir a Mataró. L'informe policial és favorable. «Pero residiendo en población distinta». Finalment li fou acceptada la petició de residir a Mataró. 29.9.1941.	Exèrcit Popular	"Ministerio de Justicia"	Madrid	ACM, AM, GOB-610 GOB-604 - ACM, AM, AC, 2907-822

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Verdalet Guardiola, Francesc		Carrer de Sant Joaquim	S/D		JSUC		Fou de les milícies voluntàries i portava mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2912-5323
Verdalet Guardiola, Lluís		Carrer de Sant Joaquim	S/D		JSUC		Fou de milícies voluntàries i portà mosquetó.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2906-539
Verdura Gabriel, Ramon			29/01/1941				Té dos fills, un de 5 anys i un de 17. Està separat. La seva esposa treballa al gènere de punt i no es pot determinar el que guanya. Ell guanya «el sustento con grandes dificultades trabajando en el bosque haciendo carbón por su propia cuenta».	Exèrcit Popular	Tribunal de Responsabilitats Polítiques	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Vergés Pi, Alexandre	Gènere de punt	Carrer de Caputxines	17/08/1939				«Afiliado a partidos extremistas, marchó voluntario consiguiendo la graduación de teniente». «...más tarde, al parecer fue degradado a soldado».	Columna Roja y Negra	Camp de concentració		ACM, AM, AC, 2908-882
Vicente Albájar, Enric	Forner	Porta de Valldeix		42	PSUC		Cotitzà a l'SRI. Formà part de les milícies voluntàries i portava pistola.		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-761-1
Vidal, Martí							Col·laborador del diari *Llibertat*.				ACM, AM, AC, 2905-138
Vidal Cabrera, Joan	Jornaler	Carrer d'En Palau	14/02/1940				Ingressà a l'Acadèmia Militar de Guerra. Assolí la graduació de tinent.	Columna Llibertat			ACM, AM, AC, 2905-45

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Vidal Paradré, Enric	Empleat municipal		20/07/1939		ACR						ACM, AM, AC, 2905-8
Vidal Regàs, Carles		Carrer de Sant Josep	03/07/1941				«Franca ideologia de derechas», s'incorporà a l'Exèrcit «rojo» amb la seva lleva.	Exèrcit Popular	5 BDST	Melilla	ACM, AM, GOB-610
Vidal Rosell, Onofre	Comptable	Carrer de Sant Roc	26/05/1939	50	ERC		Regidor de l'Ajuntament. Els primers dies del sollevament es feu càrrec de les oficines de la Central Telefònica. Ingressà a la Caixa d'Estalvis, d'on prèviament «fueron despachados los individuos que formaban parte en la plantilla».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-792
Vidal Trabé, Francesc	Electricista	Carrer Nou	27/11/1940	44	PS	UGT	Secretari del Partit Socialista. Vocal del Comité Paritario de la UGT. Participà a les milícies voluntàries i portava mosquetó i pistola. Cotitzant de l'SRI. «...en todas las elecciones tomó parte muy activa, obstruyendo a que votaran las personas que él creía de orden».				ACM, AM, AC, 2912-3583
Vidal Urpí, Joaquim	Comerç	Carrer del Beat Oriol	05/12/1939	28				Columna POUM			ACM, AM, AC, 2908-983
Vidiella Morató, Eusebi	Dibuixant	Riera	10/03/1940	39	NS		«Carece de antecedentes en contra del GMN».				ACM, AM, GOB-761-1

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Vidiella Morató, Pilar		Carrer Nou	21/08/1939		EC		«...ideología izquierdista».				ACM, AM, AC, 2907-575
Vigo Torres, Estanislau	Jornaler	Carrer de Llauder	15/10/1941	50		UGT	«...contador Sindicato Labradores [...] iba por las huertas obligando a los labradores a pagar multas».		Jutjat militar	Mataró	ACM, AM, GOB-605
Vila Amils, Ramon	Peó	Carrer de Guifré El Pelós	06/12/1939	39		CNT	Fou de les milícies voluntàries i portava arma. Cotitzava a l'SRI.	Exèrcit Popular	«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-761-1 - GOB-606
Vila Balsach, Josep	Pagès	Carretera de Barcelona	26/06/1939	22		CNT	Feu serveis d'armes en guàrdies, patrulles i controls.	Columna Medrano - Columna Roja y Negra	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-717
Vila Cardona, Antoni	Mecànic	Carrer d'Isern	21/03/1941		POUM	UGT	Marxà voluntari al front. «Peligroso».	Exèrcit Popular	37BDST	Béjar	ACM, AM, GOB-610
Vilà Esgleas, Francesc		Camí Ral	16/06/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració Aude	França	ACM, AM, GOB-756-1
Vila Mataró, Josep	Forner	Carrer de Viriatos	13/11/1939		ERC - POUM	CNT – UGT	«Policía del SIM amenazó de muerte a algunas personas». Portà arma curta i llarga. Condemnat a dotze anys de presó. En llibertat vigilada l'any 1945. «Se supone que en la actualidad se dedica al reparto de hojas clandestinas».	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-113
Vila Ocerans, Florenci	Escrivent	Carrer de Catalunya			PS - ERC						ACM, AM, AC, 2905-94

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Vila Palomar, Miquel	Gènere de punt	Camí Ral	23/12/1939	32			«...cuando fue movilizado se escondió».				ACM, AM, AC, 2910-1601
Vila Vilardebó, Jaume	Xòfer	Carrer del Beat Oriol	17/12/1939	32			Cotitzà a l'SRI. Portava pistola.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Viladevall Coll, Salvador	Comerç	Carrer de Sant Agustí	09/12/1939	44			«Permaneció en Francia y en la España Nacional de enlace para el espionaje por la Causa Nacional».				ACM, AM, GOB-761-1
Viladevall Mateu, Carles	Comerç	Carrer de Barcelona	20/12/1939	45	ACR		Fou regidor de l'Ajuntament.				ACM, AM, GOB-761-1
Viladevall Mateu, Lluís	Metge	Carrer de d'En Moles			ACR		Es donà de baixa del partit l'any 1933 en oposar-se a una coalició amb partits d'esquerres.				ACM,AM, GOB-610
Viladomat Trescents, Anna	Llevadora	Carrer de Santa Teresa	10/09/1941			CNT	Abans del sollevament militar ja era d'esquerres. «Una vez estallado aquel se incautó de la clínica ISSA, se constituyó en directora de la misma, despidió al personal que le pareció y organizó el sindicato de la CNT sanitario, siendo ella delegada de las comadronas».		Col·legi Oficial de Metges de la Província de Barcelona. «Juzgado instructor. Depuración de matronas»	Barcelona	ACM, AM, GOB-610

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Vilalta Manubens, Emilià	Jornaler	Carrer de Sant Cugat	14/07/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració Barcarès. Posteriorment «batallón disciplinario de soldados trabajadores nº 43». de Barcelona	França	ACM, AM, GOB-756-1
Vilalta Manubens, Francesc			01/05/1942					Exèrcit Popular	43BDST	Barcelona	ACM, AM, GOB-494
Vilamaña, Josep		Camí Ral	16/02/1940		ERC		Participà en els fets d'octubre de 1934. El febrer de 1936 actuà per tal que no votessin «las personas de orden». Fou membre de les milícies voluntàries "patrullero". Portava mosquetó.				ACM, AM, AC, 2911-2508E
Vilanova Alcoyent, Josep	Forner	Carrer de Caputxines			FAI		«Presidente de la FAI interviniendo en la quema de conventos y asalto del cuartel».	Columna Malatesta	Presó Model	Barcelona	ACM, AM, AC, 2907-584
Vilanova Benaigues, Joan	Paleta	Carrer d'Amàlia	24/11/1939	40	ERC		«...presidente del control de los espectáculos públicos».				ACM, AM, AC, 2907-780
Vilanova Puig, Josep		Carrer de Caputxines	23/02/1937					Exèrcit Popular			ACM, AM AC, 2912-5315

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Vilardell Saborit, Josep M.	Metge	Camí Ral	07/05/1942				Abans del 18 de juliol de 1936 treballava a l'Hospital Clínic de Barcelona. Fou detingut i ingressat a la presó Model, essent posat en llibertat tres mesos després. S'amagà per tal de no incorporar-se a l'«Ejército Rojo».				ACM, AM, GOB-610
Vilella Corominas, Recared	Vaquer	Carrer de Moratín	19/07/1939					Exèrcit Popular	160 BDST	San Roque (Cadis)	ACM, AM, GOB-756-1
Villagrasa Balaguer, Roc	Carrosser	Carrer de Sant Joan	04/11/1939			CNT		Columna Durruti			ACM, AM, AC, 2907-586
Villagrasa Pastor, Miquel	Gènere de punt	Carrer de la Cooperativa	06/07/1939					Exèrcit Popular	Camp de concentració		ACM, AM, GOB-756-1
Villanueva Salvador, Marcel·lí	Ferroviari	Carrer de Churruca					Feu guàrdia amb armes a l'estació.				ACM, AM, GOB-761-2
Villanueva Villanueva, Miquel	Tintorer	Carrer de Churruca	07/05/1940		JSUC		Participà a les milícies voluntàries armat amb un Winchester.	Columna Graells			ACM, AM, AC, 2907-579
Villar Sampera, Eduard		Carrer de Callao						Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2905-135
Villaverde Martínez, Eusebi	Metal·lúrgic	Carrer de Biada	S/D			CNT	Delegat del Sindicat de Metal·lúrgia de la CNT.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-6700

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Villaverde Martínez, Joan Josep	Gènere de punt	Carrer de Sant Antoni	13/02/1941			CNT	Sense filiació política, però d'ideologia d'esquerres.	Columna Medrano i, posteriorment, Columna Malatesta			ACM, AM, GOB-610
Villellas Lanau, Àngel	Fogoner	Grup Goya	11/12/1939	30			Fou delegat del control de la fàbrica del gas. Portava arma curta.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-1130
Vinadé Terrades, Francesc	Jornaler	Carrer Tetuan	02/07/1940			CNT		Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-573
Vinardell Coll, Jaume	Electricista	Camí Ral	15/12/1939	36	PSUC		Cotitzava a l'SRI.				ACM, AM, GOB-761-1
Vinardell Coll, Joan	Paleta	Carrer de Fray Luis de León	05/06/1939			CNT	Participà en guàrdies, patrulles i controls.	Columna Malatesta			ACM, AM, AC, 2907-578
Viñals Vicent, Josep	Representant de teatre	Rambla	25/01/1940	39			Era «el manda más de la Colectivización de los teatros». També tingué un càrrec a l'Hospital Internacional.				ACM, AM, GOB-761-1
Viñas, Josep	Metge especialista		10/03/1939				«Pasado a las tropas nacionales [...]. Intachable».	Exèrcit Popular	152 BDST	Palència	ACM, AM, GOB-756-2
Visa Gol, Ramon	Camí Ral		23/03/1937				Front d'Aragó.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2912-5328
Vivancos Muñoz, Josep	Empleat municipal		16/05/1939		UP		Durant la guerra ascendí a capità. «Siempre simpatizó con los que gobiernan». Voluntari Exèrcit Popular.	Exèrcit Popular			ACM, AM, AC, 2907-568

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Vivé Buixadé, Pere	Xòfer	Carrer de Santa Maria	05/04/1939				«...no se le puede considerar adicto a nuestro GMN».	Exèrcit Popular	«Campo de concentración n.° 2 Plaza de Toros»	Vitòria	ACM, AM, GOB-756-1
Vives Bartolí, Joan	Cuiner	Carrer de Sant Joaquim	09/01/1940	33				Columna Gatell			ACM, AM, AC, 2911-1991
Vives Bisquert, Josep	Militar	Carrer de Balmes	02/09/1941	46			«Desaparecido de guerra».	Columna Medrano			ACM, AM, AC, 2912-5308
Vives Castellà, Francesc		Rambla	06/05/1955				Sol·licita autorització per retornar a la seva residència habitual. L'any 1937 era a la 4a Bateria Llibertat a Binazeit, Terol.	Exèrcit Popular	Junta Local del Servicio de Libertad Vigilada	Barcelona	ACM, AM, AC, 2912-5327
Vives Isern, Josep			20/03/1939				Implicat en la desaparició d'un capellà de Caldes d'Estrac.				ACM, AM, AC, 2912-5324
Vives Lleonart, Robert	Mecànic	Camí Ral	27/12/1939	38		CNT	Vocal del sindicat del seu ram de la CNT. Voluntari a Aviació.	Exèrcit Popular			ACM, AM, GOB-761-1
Vives Martori, Joan		Carrer de Sant Joaquim	23/10/1942		FAI	CNT		Columna Gatell	Tribunal militar	Granollers	ACM, AM, GOB-610
Vives Saball, Vicenç	Serraller	Carrer de Santa Maria	17/04/1941			UGT	Sense antecedents polítics. En els darrers temps de la guerra, ell i els seus germans confiscaren la casa del capellà de les Germanetes del Pobres i en els darrers moments intentaren vendre-la. No s'incorporà a l'«Ejército Rojo [...] entusiasta defensor de la causa roja».		«Depósito de concentración»	Reus	ACM, AM, GOB-610

Nom	Professió	Adreça	Data	Edat	Militància	Sindicat	Informe policial	Exèrcit o cos	Institució peticionària	Població	Referència arxivística
Vivó Vilarnau, Joan		Carrer de Sant Antoni	S/D				«Impuso multas a fabricantes y comerciantes».				ACM, AM, AC, 2912-7302
Voltas Portas, Teresa		Carrer d'Argüelles	14/11/1941	46			«No existe razón especial alguna que impida que pueda disfrutar de los beneficios de libertad condicional y pase a residir en esta Ciudad».		Prisión Provincial de Mujeres	Barcelona	ACM, AM, GOB-610
Xapellí Pujol, Pere	Jornaler	Carrer de Milans	08/01/1940	42			Fou membre de les milícies voluntàries i anava armat amb «pistola ametralladora». Vicepresident del Sindicat de Transports de la CNT. En el moment de la seva detenció li fou trobada una pistola del 6,35.				ACM, AM, AC, 2907-718
Xena Clara, Eduard	Teixidor	Carrer de Sant Isidor	01/08/1940	39	JL	CNT	Feu serveis d'armes.	Exèrcit Popular	Auditor de guerra	Mataró	ACM, AM, AC, 2907-698
Xifré Torrus, Antoni	Sastre	Carrer de Prat de la Riba	17/04/1940	25			No s'incorporà a l'Exèrcit Popular. Intentà passar la frontera i en no aconseguir-ho s'amagà fins a l'entrada de les tropes franquistes.				ACM, AM, GOB-761-1
Ximénes Castellà, Francesc		Carrer d'En Pujol	13/03/1939	34			«...siempre se destacó en todos los actos organizados por las derechas».	Exèrcit Popular	«Campo de concentración Instituto Manzanedo»	Santoña	ACM, AM, GOB-761-1
Yllana Arcas, Fèlix	Teixidor	Carrer de Prat de la Riba	31/05/1939					Exèrcit Popular	Pres a Fort True	França	

Nom	*Professió*	*Adreça*	*Data*	*Edat*	*Militància*	*Sindicat*	*Informe policial*	*Exèrcit o cos*	*Institució peticionària*	*Població*	*Referència arxivística*
Yllana Arcas, Francesc	Tintorer	Carrer de Quintana	13/04/1939					Exèrcit Popular	«Campo de concentración Hnos. Doctrina Cristiana»	Tarragona	ACM, AM, GOB-754-2
Yllana Arcas, Llorenç	Gènere de punt	Carrer de Prat de la Riba	13/04/1939					Exèrcit Popular	«Campo de concentración Hnos. Doctrina Cristiana»	Tarragona	ACM, AM, GOB-754-2
Yllas Verdalet, Ramon	Treballador de la terra	Camí Ral	15/10/1939			UGT		Columna POUM	Presó		ACM, AM, GOB-754-2
Zabaleta Campos, Lluís	Tinent										ACM, AM, GOB-609
Zaragoza Mach, Marc	Dibuixant	Rambla	18/12/1939	30			Fou detingut en intentar passar la frontera amb França i destinat a un batalló disciplinari. «Caballero de España».		Presó Model	Barcelona	ACM, AM, GOB-761-1

Annex 7. Homes destinats al Batallón de Trabajadores N.º 162

Adan Arimany, Pere
Aguiló Mardres, Josep
Alsina Perarnau, Enric
Altirriva Grau, Joan
Amorós Oriol, Agustí
Andújar Álvarez, Joan
Aparils Puig, Vicenç
Arenas Moreno, Joan
Areñas Gil, Lluís
Aurich Pérez, Miquel
Ávalos Vallejo, Joan
Badia Bosch, Joan
Bartrina Barraca, Ramon
Bas Daldón, Joaquim
Bigas Monistrol, Josep
Blanchart Grau, Joan B.
Boix Cabó, Jaume
Boliart Bresgó, Miquel
Brufau Ballester, Mateu
Brufau Gener, Ramon
Buxedas Serragranera, Jaume
Calls Costa, Josep
Calvo Brosa, Jaume
Calvó Brosa, Joaquim
Camillera Causi, Joan
Campello Díaz, Antoni
Campins Guàrdia, Joan
Camps Pujol, Josep
Capilla Maltes, Josep
Carreig Figueras, Joan
Carreras Carreras, Jaume
Carrión Carrión, Joan
Casanovas Iglesias, Miquel
Català Carricó, Ismael
Centelles Calafell, Josep
Clotas Aulet, Enric
Coll Julià, Joan
Colón Villanueva, Mateu
Coma Jordà, Francesc
Comallonga Montané, Antoni
Comas Calvet, Antoni
Compte Almerich, Domènec
Costa Casals, Lluís
Coza Robles, Tomàs
Crispí Salvador, Antoni
Cuadrada Gallifa, Lluís
Cusó Coll, Joan
Estapé Tribat, Joaquim
Estrada Viñas, Martí
Fabregà Llaví, Pere
Fabregat Sabater, Josep
Farré Bergadà, Ramon
Fernández Fernández, Sebastià
Fernández Moraña, Teodor
Ferrer Berenguer, Joan
Ferrer Curial, Enric
Figueras Arbó, Miquel
Figueras Piera, Jaume
Flotats Roca, Santiago
Folch Sangrà, Joan
Francàs Moral, Salvador
Franco Txchtzo, Marià

Fresneda Segura, Josep
Fuentes Castillo, Manuel
Fuster Mayola, Manuel
Fustgueres Gubarro, Josep
Gallego Barba, Julià
Gana Rovira, Pere
García Antolín, Joan
García Botia, Rodrigo
García García, Antoni
García Marín, Manuel
García Marín, Paulí
García Martínez, Manuel
García Navas, Lleó
García Pérez, Tomàs
García Terrades, Lleonart
Gea Martínez, Manuel
Gilvert Catasús, Ramon
Giménez Galera, Lleó
Giralt Junyent, Marcel·lí
Gironella Subirós, Pere
Gómez López, Vicenç
González Fernández, Pere
González Rodríguez, Andreu
Grau Mestre, Lluís
Grau Rovira, Joan
Guart Guàrdia, Salvador
Gutiérrez Blas, Quirze
Gutiérrez Maezo, Manuel
Guzmán Gómez, Víctor
Llenas Estany, Marià
López Hurtado, Dídac
Mañés Cabanes, Àngel
Marimon Rovira, Magí
Marín Hernández, Hermenegildo
Marisñasch Granoller, Isidre
Martín Bagués, Damià
Martínez Caparró, Francesc
Martínez Cortero, Hipòlit
Martínez Hernández, Francesc
Martínez Sánchez, Fermí
Masachs Vila, Eliseu
Mayolas Poch, Josep
Méndez Pérez, Antoni
Miró Segura, Ignasi
Mitjavila Frasno, Camil
Molichs Ventura, Francesc
Molins Lleonart, Jaume
Monné Moreno, Francesc
Muñoz Álvarez, Gabriel
Múrcia Pardo, Juli
Musachs Paré, Josep
Pereda Sans, Andreu
Puig Agustí, Esteve
Recasens Carbonell, Lluís
Reché Alonso, Andreu
Ribas Badruna, Jeroni
Rodríguez Palacios, Avel·lí
Roger Vila, Alfons
Rojo Lara, Fermí
Rojo Lara, Francesc
Roma Claret, Jaume
Romea Estrany, Francesc
Roset Poch, Josep
Rota Urius, Gabriel
Ruiz Martínez, Antoni
Ruiz Zamora, Joan
Salcedo Romero, Ferran
Salvador Saltor, Esteve

Sánchez Romero, Joan
Sánchez Saura, Eustaqui
Sans Arredondo, Rafael
Segura Magela, Isidre
Serrat Canals, Joan
Serrat Masó, Josep
Solé Duran, Josep
Soler León, Marcel·lí
Soler Vidal, Josep
Suñer Pujol, Joan
Tarrés Clota, Esteve
Torrents Codina, Salvador
Vila Casacuberta, Josep
Vilà Pons, Josep
Vilella Barbí, Josep
Villanueva Tebat, Fidel
Vivó Foret, Jesús
Yusten Suriol, Antoni
Zamora López, Antoni

BIBLIOGRAFIA

ARAGÜÉS ESTRAGUÉS, Rosa Maria. *Las rojas y sus hijos, víctimas de la legislación franquista. El caso de la cárcel de Predicadores (1939-1945).* Madrid: Sanz y Torres, 2014.

ARÓSTEGUI SÁNCHEZ, Julio (coord.). *Franco. La represión como sistema.* Barcelona: Flor del Viento, 2012.

BARRIUSO BABOT, Jordi. *Camps de concentració i unitats disciplinàries de treballadors a l'Espanya de Franco*. Universitat Autònoma de Barcelona. <http://memoriahistoricaripoll.com/wp-content/uploads/2018/09/camps-de-concentracio-i-unitats-disciplinaries.pdf>.

BENET, Josep. *Catalunya sota el règim franquista*. Vol. 1. *Informe sobre la persecució de la llengua i la cultura de Catalunya pel règim del general Franco.* París: Edicions Catalanes de París, 1973.

—, *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. [Reedició: 2009]

BERGER, Gonzalo. *Les Milícies Antifeixistes de Catalunya 21 de juliol – 21 de desembre de 1936*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2017. <https://www.tesisenred.net/handle/10803/418803>.

BOVÉ, Miquel; CAPILLA, Antoni. *La premsa de sorra: les publicacions clandestines a la Catalunya de postguerra, 1939-1953*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1995.

BRUFAU, Jaume. *De xerric a capità d'empresa. Memòries de Joan Brufau Cusidó ampliades pel seu fill.* Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana, 2014. [Accèssit Premi Iluro 2013]

CAPDEVILA I CANDELL, Mireia. *Topografia de la destrucció. Els bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil (1936-1939)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2018.

CARRERAS I SURI, Santi. *Més de cent anys d'esport a Mataró 1802-1950.* Vol. I. Barcelona: Ed. Jaume Rius i Solé, 2017.

CASAS, Joaquim. *L'enterrament. Cel·luloide ranci*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura de Mataró: Altafulla, 1992.
—, *Notes d'un estiu en sol major*. Argentona: L'Aixernador, 1992.
CENARRO LAGUNAS, Ángela. *La sonrisa de Falange. Auxilio Social en la Guerra Civil i postguerra*. Madrid: Crítica, 2005.
—, «Matar, vigilar y delatar: la quiebra de la sociedad civil durante la guerra y la posguerra en España (1936-1948)». *Historia Social*, núm. 44 (2002), p. 65-86.
CLIMENT I PRATS, Josep Màrius. «27 Batallón Disciplinario de Soldados Trabajadores 1940-1942. Violencia política y control social sobre los vencidos de la Guerra Civil Española». *Hispania Nova. Revista de Historia Contemporánea*, núm. 14 (2016), p. 165-191.
COLOMER I ROVIRA, Margarida. *Consol Nogueras. Primera regidora de Mataró*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2019.
—, *La Guerra Civil a Mataró, 1936-1939*. Barcelona; Mataró: Publicacions de l'Abadia de Montserrat: Patronat Municipal de Cultura de Mataró, 2006.
—, *La postguerra a Mataró 1939-1952*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2013.
—, «Margarida Abril i González. L'aventura d'una dona revolucionària». *Sessió d'Estudis Mataronins*, núm. 13 (1996), p. 7-18.
COROMINAS, Joan. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial, 1995. 9 v.
CUSACHS I CORREDOR, Manuel. «Miquel Albà i Andreu. Mataró, 31 de maig de 1838 – Barcelona, 6 de març de 1911. Un hisendat mataroní que destinà bona part de la seva fortuna a causes benèfiques». *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 101 (2011), p. 6-23.
CUYÀS, Manuel. *El manyà encès. En Terri de Mataró explica la seva vida*. Mataró: Ajuntament de Mataró, 2019.
—, «El pipí de l'Ava Gardner». *El Punt Avui*, 21 de juny de 2012.
FABRE, Jaume. «La delació dins la repressió franquista de postguerra», *L'Avenç*, núm. 75 (1984), p. 30-39.
FEBRÉS, Xavier, *Les dones de Josep Pla*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
FERNÁN-GÓMEZ, Fernando, *Historias de la picaresca*. Barcelona: Planeta, 1992.
FIGUERES, Josep M. (ed.). *Lluís Companys i Jover. Discursos de guerra*. Barcelona: Memorial Democràtic, 2020.

Gallego Margaleff, Ferran. *El evangelio fascista: la formación de la cultura política del franquismo (1930-1950)*. Barcelona: Crítica, 2014.

Garcia, José Ramón L. *Catalunya durant el franquisme*. Vic: Eumo, 2006.

Gil Garrusta, Marc. *La instauració del règim franquista a l'Ajuntament de Barcelona: depuració i reconfiguració de l'Administració municipal*. Universitat de Barcelona, 2016. <http://hdl.handle.net/2445/104884>.

Giménez i Blasco, Joan. *Mataró, 1936-1945. De la Revolució a la repressió*. Mataró: Fundació Iluro, 2019. 2 v. [Premi Iluro 2018]

González Martínez, Carmen; Ortiz Heras, Manuel. «Control social y control policial en la Dictadura Franquista». *Historia del Presente*, núm. 9 (2007), p. 27-47.

Guereña, Jean-Louis. *La prostitución en la España Contemporánea*. Madrid: Marcial Pons Historia, 2003, p. 417.

Hernández de Miguel, Carlos. *Los campos de concentración de Franco*. Barcelona: Penguin Random House, 2019.

Jiménez Lucena, Isabel. «El tifus exantemático de la postguerra española (1939-1943). El uso de una enfermedad colectiva en la legitimación del Nuevo Estado». *Dynamis: Acta Hispanica ad Medicinae Scientiarumque Historiam Illustrandam*, núm. 14 (1994), p. 185-198.

Lladó i Font, Jaume. *Dues viles i una ciutat. Tot fent memòria*. Mataró: Centre d'Estudis d'Arqueologia i Història de Mataró, 2017.

Llovet, Joaquim. *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*. Mataró: Caixa Laietana, 2000.

López Rovira, Carles. *La conquesta de Catalunya. Diari d'operacions de l'Exèrcit del Nord. Desembre 1938 – Febrer 1939*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2010. <https://www.tdx.cat/handle/10803/42308#page=1>.

Manent, Albert. *De 1936 a 1975: estudis sobre la Guerra Civil i el franquisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

Manvell, Roger. *Doctor Goebbels*. Barcelona: Roca, 2014.

Marquès, Salomó, «Ensenyament republicà *vs* ensenyament franquista: la repressió del magisteri». Universitat de Girona, 2000. <http://www.memoriacatalunya.org/articles/art60.htm>.

Marquina, Antonio. «El atentado de Begoña». *UNISCI, Discussion Papers*, núm. 36 (2014). <http://www.unisci.es/wp-content/uploads/2017/05/UNISCIDP36-10MARQUINA.pdf>.

Mir, Conxita; Agustí, Carme; Gelonch, Josep. *Pobreza, marginación,*

delincuencia y políticas sociales bajo el franquismo. Lleida: Universitat de Lleida, 2005.
MONTES, Dámaso. *Patografías y biografías médicas. Mataró: 1348-1983*. Mataró: Gráficas Tria, 1983.
NADAL I FARRERAS, Joaquim (ed.). *Girona 1939. Porta de l'exili. Escrits del final de la guerra*. Barcelona: L'Avenç, 2021.
NASH, Mary. *Mujer, familia y trabajo en España (1875-1936)*. Barcelona: Anthropos, 1983.
ORTIZ HERAS, Manuel. *Memoria e historia del franquismo. V Encuentro de investigadores del franquismo*. Ciudad Real: Universidad de Castilla-La Mancha, 2005.
PABLO LOBO, Carlos de. «La depuración de la educación española durante el franquismo (1936-1975). Institucionalización de una represión». *Foro de Educación*, núm. 9 (2007), p. 203-228.
PAGÈS I BLANC, Pelai *et al. Franquisme i repressió. La repressió franquista als Països Catalans*. València: Universitat de València, 2004.
PALACIOS BAÑUELOS, Luis. *Historia del franquismo. España, 1936-1975*. Còrdova: Almuzara, 2020.
PALANCA Y MARTÍNEZ-FORTÚN, José A. *Discurso leído en la solemne sesión celebrada el día 28 de marzo de 1943 en la Real Academia de Medicina*. Madrid: Imprenta de J. Cosano, 1943.
POLO BLANCO, Antonio. *El gobierno de las poblaciones en el primer franquismo (1939-1945)*. Cadis: Universidad de Cádiz, 2006.
RIBAS, Frederic. *Retrat d'una elit catalanista. Deixebles i hereus de Cambó: vint personatges*. Barcelona: Sunya, 2008.
RIQUER, Borja de; CULLA, Joan B. *El franquisme i la transició democràtica*. Barcelona: Edicions 62, 1989.
RÚA, José Manuel, «Camí de l'exili. L'èxode d'un poble». A: SOLÉ I SABATÉ, Josep M. (coord.). *La Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Vol. 4. Barcelona: Edicions 62, 2005.
SALICRÚ I PUIG, Manuel. *Crònica del temps de guerra a Mataró (1936-1939)*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria, 1989.
SAZ CAMPOS, Ismael. *Fascismo y franquismo*. València: Universitat de València, 2004.
SEGURA, Antoni, «Els darrers mesos de la Catalunya republicana». A: SOLÉ I SABATÉ, Josep M. (coord.). *La Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Vol. 4, Barcelona: Edicions 62, 2005.
SEREÑANA PARTAGÁS, Prudencio. *La prostitución en Barcelona estudiada como*

enfermedad social. Barcelona, 1882. <http://www.ub.edu/geocrit/pspintro.htm>.

Solé i Sabaté, Josep Maria. *La repressió franquista a Catalunya, 1938-1953*. Barcelona: Edicions 62, 1985.

Solé i Sabaté, Josep Maria; Villarroya, Joan. *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes (1936-1975)*. Barcelona: Ariel, 1993.

—, *La repressió a la guerra i a la postguerra a la comarca del Maresme (1936-1945)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

Soriano Jiménez, Ignacio C. *Diccionario biográfico español*. Madrid: Real Academia de la Historia. <http://dbe.rah.es/>.

Vargas-Golarons, Ricard de, «La vaga general de Mataró del 23 al 26 de març de 1946». A: *II Sessió d'Estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria, 1986.

Vas i Rafael, Juanjo. «Evolució dels impostos municipals: 1845-2004». *Lligall: Revista Catalana d'Arxivística*, núm. 22 (2004), p. 215-259.

Vázquez de Prada, Mercedes, «La oposición al régimen franquista en Barcelona. Algunas muestras entre 1948 y 1951». *Hispania*, vol. 63, núm. 215 (2003), p. 1057-1078. <http://hispania.revistas.csic.es/index.php/hispania/article/view/213/216>.

Vilanova, Francesc. *Una burgesia sense ànima. El franquisme i la traïció catalana*. Barcelona: Empúries, 2010.

Villarroya, Joan. «La campanya de Catalunya. Crònica del final de la Guerra Civil al Principat». A: *La Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Vol. 4. Barcelona: Edicions 62, 2005.

Viñas, Ángel. *El gran error de la República: entre el ruido de sables y la ineficacia del gobierno*. Madrid: Crítica, 2021.

—, «En el 20-N». *Público*, 19 de novembre de 2021. <https://blogs.publico.es/dominiopublico/41266/en-el-20-n/>.

Vuillard, Éric. *L'ordre del dia*. Barcelona: Edicions 62, 2018.

Yeste piquer, Elena. *Revisionisme històric i negacionisme. La persecució política de la llengua catalana (1874-2011)*. Tesi doctoral. Universitat Ramon Llull, 2011. <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/32014/Tesi%20Doctoral%20Elena%20Yeste%20Piquer.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

ÍNDEX ANTROPONÍMIC

Abascal Vega, Josep, 58, 355, 396
Abellán Álvarez, Francisco, 294
Abril, Margarida, 248, 249
Abril Argemí, Josep, 260, 282
Abril Carlos, Francesc, 396
Abril Catarineu, Darwin, 387, 396
Abril Catarineu, Llibert, 396
Abril Feliu, Enric, 396
Abril González, Antònia, 396
Adan Arimany, Pere, 562
Adan Guañabens, Lluís G., 396
Adrobau Buch, Concepció, 224
Agell Fontseca, Esteve, 339, 396
Agell Fontseca, Josep, 339, 396
Aguilar Ponches, Josefa, 132
Aguiló Mardres, Josep, 562
Aguirre Aguirre, Stalín, 100
Aguirre Lecube, José Antonio, 23
Agustí, Carme, 567
Agustí Marfà, Josep M., 112
Agustín Mas, Joaquim, 296
Agut Vilanova, Basilisa, 323
Ainaud de Lasarte, Joan, 118
Alarcón Pérez, Francesc, 387, 397
Alarcón Tejedor, Pau, 288, 355, 397
Albà i Andreu, Miquel, 85
Albarracín Giménez, Joan, 339, 381, 397
Albert i Corp, Esteve, 117, 140
Albiol Sánchez, Miquel, 273, 339, 398
Albó Franquesa, Emili, 24, 38, 39, 40, 43, 44, 64, 65, 106, 219
Alcalà, Narcís, 204
Alcañiz Roca, Francesc, 355, 398
Alcaraz Gil, Francesc, 339, 398
Alemany Aubanell, Joan, 398
Alemany Fuster, Jaume, 75
Aleñà Vives, Eugeni, 339, 387
Aleñà Vives, Joaquim, 339, 398
Alfonso, Rosa, 78
Alia Afuentes, Romà, 115
Alís Catà, Joaquim, 339, 398
Alís Catà, Josep, 355, 398
Alomà Alsina, Ignasi, 272
Alonso García, Miquel, 355, 398
Alsina Casas, Francesc, 399
Alsina Mora, Francesca, 399
Alsina Perarnau, Enric, 562
Altimira Berenguer, Salvador, 262, 264
Altimira Manent, Joan, 266
Altimira Roig, Jaume, 399
Altirriva Grau, Joan, 562
Álvarez, Josep, 54
Álvarez Lara, Concepció, 178
Álvarez Lara, Prudenci, 178

Álvarez Martínez, Saturi, 339, 399
Alzuara, Margarida, 75
Amargant, Antoni, 355, 399
Amargant Lloveras, Joan, 339, 399
Amargant Roure, Salvador, 339, 374, 399
Amat Cardona, Salvador, 339, 374, 399
Amat Raimí, Domènec, 400
Amat Sagí, Salvado, 339, 400
Ametller Fàbregas, Joaquim, 272
Amorós Oriol, Agustí, 562
Amorós Perpignan, Francesc, 266, 267, 272, 400
Andrés Gil, Josep, 339, 400
Andreu, Josep M., 152
Andreu Guillen, Marc, 400
Andreu Vilaró, Eduard, 355, 400
Andújar Álvarez, Joan, 562
Anglada Canals, Joan, 265
Anglada Darbra, Salvador, 339, 381, 401
Anglada Font, Lluís, 401
Anglada Lladó, Joan, 339, 401
Anglada Salvador, Ramon, 401
Anglas Aymar, Joan, 387, 401
Anglas Sarlat, Josep, 246, 339, 401
Angulo Sánchez, Francesc, 355, 401
Antich Mateu, Josep, 38, 39, 112
Antonio Incognito, Juan, 402
Añols Torres, Miquel, 355, 401
Aparils Puig, Vicenç, 562
Aragay Rosselló, Andreu, 339, 402
Aragüés Estragués, Rosa Maria, 232, 565
Aramon i Serra, Ramon, 118
Aranda Pla, Pere, 340, 387, 402
Arcos, Dídac de, 340, 402
Arcusa Faiges, Manuel, 381, 402
Arenales Carles, Andreu, 402
Arenas, Jaume, 142
Arenas, Jordi, 142, 163
Arenas Gualba, Francesc d'A., 355, 402
Arenas Moreno, Joan, 562
Areñas Gil, Lluís, 562
Arias Rubio, Emili, 387, 403
Arias Vazquez, Josep, 403
Armengol Ramon, Antoni, 266
Arnau, Francesc, 24
Arnau Comabella, Ramon, 355, 403
Arnau Enrich, Nicolau, 340, 403
Arnau Gomà, Francesc, 24, 38, 82, 96
Arnau Ribas, Tomàs, 403
Arnau Salas, Salvador «Guineueta», 340, 403
Aromí Jové, Enric, 403
Aróstegui Sánchez, Julio, 565
Asencio Tarín, Josep, 340, 381, 403
Asparch Soms, Joan, 387, 403
Astort Casanovas, Ramon, 355, 374, 402
Astort Masip, Josep, 340, 404
Augé Dangla, Camil, 105, 201, 208
Aurich Pérez, Miquel, 562
Ávalos Vallejo, Joan, 562
Avellán Alvarez, Francesc, 387, 404
Axerol Vilaseca, Antoni, 340, 404
Aymà, Jaume, 140
Aymerich Esteve, Bonaventura, 312, 340, 404
Ayuso Cánovas, Manuel, 374, 404
Azaña, Manuel, 23
Azcárate y Echenique, Maria Jesús, 225
Aznar Antoran, Teodor, 404

Badenas Malervi, 404
Badia Aymar, Josep, 381, 404
Badia Bosch, Joan, 562
Badia Cabrera, Emili, 340, 404
Badia Cabrera, Joan, 340, 405
Badia Santamaria, Vicenç, 355, 381, 405
Baixés Alsina, Joaquim, 355, 405
Balaguer Sánchez, Josep, 405
Balasch Serra, Pere, 405
Bancells Parés, Bermuto, 336, 405
Bancells Parés, Manuel, 355, 381, 405
Banchs Pera, Antoni, 405
Banco, Ángeles, 204
Bandó Anomis, Humberta, 196
Banet Canudas, Esteve, 114, 266, 405
Banet Canudas, Rafael, 406
Baqués Vives, Josep, 340, 406
Barbany Ros, Àgueda, 264
Barbena Cubarsi, Francesc, 406
Barbena Cubarsi, Josep, 340, 406
Barbena Font, J, 179
Barbena Quellus, Montserrat, 114
Barberà Jubiñà, Ramon, 355, 406
Barceló Chico, Antoni, 355, 382, 406
Bardia Bargat, Josep, 340, 407
Barenys Gárate, Domènec, 355, 407
Bargalló Pou, Francesc, 267, 340, 407
Barnada Masisern, Josep M., 356, 407
Barnet Torres, Artur, 290, 356, 407
Baró Gomis, Antoni, 356, 407
Barranco Valero, Aureli, 340, 374, 407
Barrera Nogué, Josep, 407
Barri, Ramon, 408
Barriuso Babot, Jordi, 298, 299, 307, 565
Barruey Gonzalvo, Joaquim, 340
Bartra, Joaquim, 222
Bartra Pujol, Vicenç, 356, 374, 408
Bartrina Barraca, Ramon, 562
Bartrolí Leal, Jaume, 356, 374, 408
Bas Daldón, Joaquim, 562
Bas Espuny, Francesc, 114
Bas Llovet, Francesc, 408
Bas Vendrell, Josep, 356, 408
Basas Masferrer, Ricard, 273, 356, 374, 408
Basols Pou, Josepa, 264
Bassa Vila, Lluís, 283, 408
Bassó Margall, Martí, 409
Batayé Alumà, Joan, 356, 374, 409
Bayo Sobregrau, Jaume, 340, 409
Becerra Bermúdez, Juli, 356, 409
Bejarano Martínez, Ángel, 409
Belcós Pont, Francesc, 410
Belis Cortès, Francesc, 410
Bellalta Illa, Salvador, 410
Bellatriu Nogueras, Pau, 374, 410
Bellatriu Serra, Antoni, 356, 387, 410
Bellavista Gibernau, Leocàdia, 302, 322, 374, 410
Bellavista Illa, Salvador, 356, 411
Bellavista Simon, Jaume, 266, 267
Bellsoley Vilella, Joan, 340, 411
Belmonte Caballero, Emili, 356, 381, 411
Belsa Teis, Francesca, 411
Beltran Alfonso, Rosa, 266
Benages Ferrés, Benet, 387, 411
Benet, Josep, 239, 241, 565
Benito Cabot, Adolf, 356, 381, 411

Berenguer Colomer, Pere, 356, 412
Berga Cruañas, Joan, 412
Berger Mulattieri, Gonzalo, 286, 287, 288, 565
Bernasach Reverter, Josep, 356, 412
Bertran Comas, Josep, 356, 374, 412
Bertran Safont, Teresa, 321, 412
Bessi Nela, Carlo, 31
Besteiro, Josepa, 285, 323
Beulas, Àngel, 356, 412
Biada, Miquel, 144, 148
Biarnés Jordà, Vicenç, 297
Biden, Joe, 335
Bielsa Teis, Francesca, 341
Bigas Monistrol, Josep, 562
Bilbeny Bosch, Joan, 412
Bilbeny Carol, Joan, 412
Biosch Garcia, Enric, 374
Bisbal Lloreda, Joan, 341, 381, 413
Blahà Rodoreda, Ramon, 413
Blanc Soler, Joaquim, 356, 388, 413
Blanch Isern, Àngel, 341, 413
Blanchart Grau, Joan B., 562
Blanchart Poll, Pere, 388, 413
Blanco Ferrer, Ignasi, 341, 413
Blanquer Brisa, Francesc, 341, 413
Blasco Gil, Joaquim, 341, 413
Blasco Montañés, Pere, 341, 413
Boada Boada, Maria, 236
Boada Bosch, Maria, 132
Boada Payarolas, Jesús, 414
Boada Torres, Josep, 341
Boba Rigola, Irene, 321
Boix, Antoni, 142
Boix Cabó, Jaume, 562
Boix Mauri, Francesc, 414
Boix Peix, Evarist, 356, 381, 414
Boix Peix, Josep M., 414
Boliart Bresgó, Miquel, 562
Boltà Gosa, Antoni, 356, 381, 415
Boltà Gossa, Dolors, 286, 341, 415
Boltas Bosch, Francesc, 415
Boltas Bosch, Joan, 374, 415
Boltas Portas, Teresa, 303
Bona Vives, Joan, 356, 374
Bonamusa Codina, Adolf, 360, 415
Bonamusa Mompart, Ernest, 266, 267
Bonamusa Roig, Joaquim, 415
Bonet Piñol, Joaquim, 265, 267, 272, 415
Bonhome Fonollart, Enric, 357, 416
Boquet Facundo, Felip, 283, 388, 416
Boquet Gurgui, Joaquim, 416
Borbó, Joan de, 252, 253
Borbón-Parma, Javier de, 249, 250
Bordas Romagosa, Josep, 272, 416
Borrell Pera, Enric, 357, 416
Borrell Roura, Baldomer, 357, 416
Borruey Gonzalvo, Joaquim, 281, 357, 381, 416
Borruey Gonzalvo, Manuel, 388, 416
Bosch, Jaume, 75
Bosch, Julià, 74
Bosch Garcia, Enric, 413
Bosch Pibernat, Josep, 341, 416
Bosch Serra, Joan, 75
Bosch Torres, Josep, 417
Bosch Vilaró, Artur, 417
Bosque Ortega, Elisa, 303, 322, 323, 374, 417
Boter de Palau, Joaquim, 44, 117, 146
Bou i Geli, Vicenç, 140
Bové, Miquel, 248, 565
Boyer Juncadella, Celestí, 357, 374, 417
Brau March, Dolors, 266

Brau Navarro, Joaquim, 417
Bravo Domínguez, Joaquim, 260, 357, 417
Briansó Anglès, Lluís, 38, 58, 133, 236, 243
Briansó Marcó, Màxim, 375, 418
Brufau Prats, Jaume, 565
Brufau Cusidó, Joan, 24, 30, 32, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 56, 65, 67, 88, 99, 112, 125, 126, 149, 239, 242, 243, 262, 263, 267, 326, 339
Brufau Ballester, Mateu, 562
Brufau Gener, Ramon, 562
Bruguera Beset, Agustí, 281, 288, 357, 418
Bruguera Peregrina, Florenci, 341, 418
Bruguera Vallbona, Josep, 341, 418
Brullet Mommany, Miquel, 263
Brunas, Mateu, 418
Brunet Maltas, Joan, 341, 418
Brunet Sala, Josep, 357, 418
Buch Comas, Josep, 357, 381, 418
Buch Rovira, Eliseu, 419
Buch Solà, Marià, 357, 419
Bufias Sallent, Rossend, 357, 419
Bufill Alsina, Pasqual, 341, 419
Buscà Castellà, Joan, 222
Busqué Mauri, Josep, 419
Busqué Rovira, Lluís, 375, 419
Buxaderas Bas, Teresa, 114
Buxedas Serragranera, Jaume, 562
Caballé Casas, Lluís, 419
Caballero Muñoz, Pere, 357, 375, 419
Cabanes Puig, Francesc, 419
Cabanes Puig, Joan, 341, 419
Cabot Anglès, Antoni, 420
Cabot Bover, Antoni, 42, 44, 45, 104, 105, 147, 153, 244
Cabot Bruguera, Josep, 272, 420
Cabot Catarineu, Josep, 420
Cabot Pruna, Josep, 267, 270
Cabot Puig, Antoni, 38
Cabot Puig, Dolors, 265
Cabot Sala, Lluïsa, 420
Cabot Sala, Teresa, 25, 321
Cabré, Mario, 172, 173
Cabré Soler, Josep, 341, 381, 420
Cabrera Omella, Lluís, 420
Calba Esperalba, Palmir, 357, 421
Caldas Castany, Andreu, 142
Caldas Castany, Jaume, 341, 421
Calduch Legido, Manuel, 421
Calduch Vidal, Francesc, 421
Calleja Reinosa, Desideri, 421
Calls Costa, Josep, 562
Calls Roqué, Bartomeu, 421
Calmau Anglès, Josep, 357
Calpe Juan, Eduard, 281, 341, 421
Calpe Pérez, Eduard, 281, 341, 422
Calsapeu Saurí, Jaume, 422
Calva Gatell, Josep, 422
Calvet Josep, 188
Calvo Brosa, Jaume, 562
Calvo Periago, Rosario, 96, 202
Calvó Brosa, Joaquim, 562
Camillera Causi, Joan, 562
Caminada Comas, Antoni, 267, 274
Caminal Masferrer, Joan, 161
Campello Díaz, Antoni, 562
Campeny, Manuela, 176
Campins Guàrdia, Joan, 562
Campos Bancells, Pere, 422
Camps Pujol, Josep, 562
Camps Tarridas, Joan, 357, 422

Campuzano García, Miguel, 317, 319, 422
Canal Cardona, Gaspar, 357, 422
Canal Reguant, Josep, 142
Canal Sagon, Joan, 289, 423
Cano Flores, Francesca, 423
Canovas Ayuso, Manuel, 423
Cantó Pi, Antoni, 423
Cañadas Esteban, Joan, 290, 357, 423
Capdevila, Antoni, 147
Capdevila i Candell, Mireia, 21, 565
Capilla, Antoni, 248
Capilla Maltes, Josep, 562
Carbonell Albentosa, Pau, 375, 423
Carbonell Fucho, Valentí, 290, 341, 423
Carbonell Tomàs, Ramon, 342, 375, 424
Carceller, Vicenç, 54
Carlos Galès, Dolors, 321, 424
Carlos Lareny, Josepa, 232
Carniago Gorgojo, Pasqual, 424
Carrau, Antoni, 269
Carrau Masseras, Pelegrí, 424
Carrau Trias, Antoni, 42, 43, 269
Carreig Figueras, Joan, 562
Carreras Carreras, Jaume 562
Carreras Sajoli, Santiago, 216
Carreras Suri, Santi, 171, 565
Carretero Gil, Andreu, 358, 424
Carretero Gil, Miquel, 424
Carrión Carrión, Joan, 562
Casabella, Enric, 342, 425
Casabella Sala, Dolors, 321, 425
Casademunt Pannon, Ramon, 342, 425
Casado Belmonte, Joan, 342, 381, 425
Casals Bosch, Vicenç, 388, 425
Casals Mora, Josep, 425
Casanovas Castellà, Ramon, 224
Casanovas Iglesias, Miquel, 562
Casanovas Valladolid, Joan, 267, 272, 425
Casanovas Valladolid, Joaquim, 260, 425
Casanovas Valladolid, Salvador, 342, 425
Casanoves, Amadeu, 144
Casas Busquets, Joaquim, 17, 184, 187, 198, 358, 375, 426, 566
Casas Cintado, Alexandre, 426
Casas Cintado, Antoni, 236, 237
Casas Cintado, Josep, 426
Casas Torrent, Carmen, 131, 575
Casas Vilagran, Jaume, 342, 381, 426
Casasola Cañameres, Vicenç, 266
Casau Coll, Miquel, 426
Castell Torrents, Josep, 114
Castellà Alacuart, Àngel, 267, 272, 426
Castellà Casas, Josep, 266
Castellà Garcia, Josep, 265
Castellà Ramon, Emili, 426
Castellà Ylla, Domènec «Ferm», 426
Castells Bonet, Joan, 265
Castells Ros, Joaquim, 427
Castells Sabé, Joan, 427
Castellsaguer, Joaquim, 66, 72, 78, 83, 185, 186, 187, 188, 233
Castellsaguer Triadó, Josep, 291
Castellví Toda, Jaume, 263
Castro Prieto, Santiago, 342, 427

Català Carbonell, Josep, 147, 271, 427
Català Carricó, Ismael, 562
Català Clemente, Sebastià, 428
Català Garcia, Josepa, 266
Català Gascón, Andreu, 115
Català Madriguera, Josep, 428
Català Planas, Eloi, 172, 428
Catarineu Lladó, Esteve, 428
Cenarro, Ángela, 88, 566
Centelles Calafell, Josep, 562
Centol Mantecón, Anastasi, 358, 375, 428
Centol Mantecón, Joaquim, 342, 375, 428
Centol Mantecón, Josep, 358, 388, 429
Centol Mantecón, Pere, 358, 429
Cerdà Comas, Lluís, 260, 342, 429
Cerverón Balaguer, Josep, 342, 429
Chércoles Gil, Julià, 36, 375
Chércoles Pascual, Jesús, 358, 429
Chico Francès, Antoni, 342, 429
Chiva Abad, Josep, 358, 375, 429
Cid Garcia, Josefa, 176
Cilio, F., 25, 27, 29
Cirac, Miquel, 358
Cirera, Àngels, 140
Cirera Pedró, Jaume, 429
Cirés Ponsatí, Joaquim, 358, 430
Claret Claret, Joan, 326, 327
Clariana Bonany, Fèlix, 266, 267, 430
Clariana Castañer, Fèlix, 116, 430
Clariana Joseph, Ernest, 358, 375, 430
Clariana Juvés, Josep, 358, 382, 430
Claus Salas, Mercè, 231
Climent, Josep Màrius, 296, 298, 299, 300, 566
Clos Montells, Isidre, 266, 267
Clot Carbó, Dolors, 266
Clotas Aulet, Enric, 562
Cobo Carceller, Gabriel, 58
Cobo Vilchez, Francesc, 430
Codinach Pedrosa, Josep, 382, 430
Codony Parera, Francesc, 342, 388, 430
Codony Parera, Salvador, 342, 388, 430
Coll, Dolors, 54
Coll, Joan, 78
Coll Julià, Joan, 562
Coll Majoral, Francesc, 358, 388, 431
Coll Paretilla, Josep, 358, 382, 431
Coll Paretilla, Robert, 342, 382, 431
Coloma, Sérvul, 189
Colomer Galceran, Narcís, 431
Colomer i Rovira, Margarida, 16, 22, 37, 38, 44, 99, 100, 121, 132, 134, 196, 249, 262, 269, 303, 340, 566
Colomer Vergés, Francesc, 290
Colon Solans, Josep, 431
Colón Villanueva, Mateu, 562
Cols Fernández, Severí, 342, 382, 431
Coma Borrell, Francesc de P., 114, 432
Coma Jordà, Francesc, 562
Comallonga Montané, Antoni 562
Comamala Anglada, Salvador, 358, 432
Comas, Joan, 269, 271
Comas, Josep, 326

Comas Bagó, Josep, 267, 272, 432
Comas Calvet, Antoni, 562
Comas Caminada, Antoni, 432
Comas Carbajo, Josep M., 432
Comas Fabré, Pere, 358, 375, 432
Comas Itchart, Andreu, 267, 272, 432
Comas Jo, Jaume, 325, 432
Comas Maria del Carmen, Jaume, 358, 388, 432
Comas Puig, Francesc, 342, 382, 432
Comas Pujol, Joan, 42, 43
Comas Roig, Antoni, 358, 382, 432
Comas Roig, Francesc, 281, 342, 433
Comas Vivó, Melcior, 433
Comas Xirau, Antoni, 433
Comerma Camprubí, Lluís, 342, 433
Companys i Jover, Lluís, 22, 23
Compte Almerich, Domènec, 562
Cóppulo Cerdà, Ferran, 358, 433
Corbalán Ciller, Anna A., 433
Corbalán Ciller, Cristòfor, 237, 342, 433, 434
Cordón Estevez, Joan, 342, 434
Cordón Estévez, Manuel, 342, 434
Cornellà Fàbregas, Narcís, 434
Corominas, Carme, 88
Corominas, Joan, 566
Corominas Espuña, Pere, 266
Corominas Marques, Emili, 67
Corominas Torra, Ferran, 343, 434
Corral Díaz, Juli, 434
Corrales Barrios, Josep, 343, 434
Correa Rodríguez, Enric, 42
Corredó Cardoner, Salvador, 434
Corredor Cardoner, Assumpció, 266
Cortès Roldós, Fèlix, 358, 435
Cortina Pagès, Gil, 343, 435
Cos Castelló, Enric, 351, 435
Costa Casals, Lluís, 562
Costa Ferrer, Francesc, 267, 272, 435
Cot Alba, Gerard, 343, 375, 435
Cot Batllori, Ramon, 375, 435
Cot Riera, Emili, 358, 435
Coza Robles, Tomàs, 562
Crac, Miquel, 436
Crispí Salvador, Antoni, 562
Cros Castelló, Enric, 343
Cruxent Rovira, Salvador, 30, 282, 436
Cruzate Grenzner, Trinitat, 38, 61, 64, 78, 80, 81, 82, 96, 263, 265, 330
Cuadrada Calvó, Jesús, 436
Cuadrada Calvó, Josep, 219
Cuadrada Gallifa, Joan, 436
Cuadrada Gallifa, Lluís, 562
Cucurell Lleonart, Jaume, 326, 327, 328
Cucurell Paituví, Octavi, 359, 382, 436
Cucurull, Miquel, 105
Cuervas, Paulino, 29
Cugat Salvador, Josep, 436
Cuní Perlàsia, Constantí, 437
Cusachs i Corredor, Manuel, 80, 85, 566
Cusó Coll, Joan, 562
Cuyàs, Emmanuel, 172, 190, 194, 309, 566
Dalmau Anglès, Josep, 437
Dalmau Arabia, Esteve, 343, 382, 437
Dalmau Domenich, Enric, 437

Daniel Serra, Josep, 437
Darbra Pons, Josep, 382, 437
Degea Duran, Sebastià, 359, 437
Delarbre Dugons, Esteve, 305, 438
Delcor, Francesc, 438
Delòs Vila, Vicenç, 32
Dencàs Ventura, Josep, 438
Devesa Pujolà, Joan, 359, 438
Devesa Roure, Bartomeu, 272
Diamant, Josep, 145, 161
Díaz Ballestero, Pere, 388, 438
Diví, Joan, 145
Domech, Manuela, 186
Domènec Mazas, Dídac, 439
Domènech Tria, Octavi, 343, 439
Domínguez Mena, Sebastiana, 206
Duart Sanarau, Josep, 439
Duch Vilar, Ferran, 343, 439
Duran i Sanpere, Agustí, 117
Duran Roca, Gaspar, 343, 439
Duxans Garí, Antoni, 134, 359, 375, 439
Echalecu y Cañino, Francisco Javier de, 183
Echegaray, José, 168
Egea Bernal, Genís, 343, 439
Elipe Navarro, Josep, 343, 439
Engracia Sánchez, Pascual, 201, 202
Enrich Bertran, Mercè, 440
Eroles Escolar, Josep, 260, 375, 440
Escalera, Mariano, 263
Escalera Esparza, Marià, 272
Escalera Pastor, Eduardo, 359, 388, 440
Escalera Pastor, Enric, 359, 440
Escandell Fàbregas, Salvador, 440
Escolà Isern, Sebastià, 440
Escolar Nogués, Josepa, 440
Escorsa Torrents, Joan, 359, 440
Espàrrach Masó, Joan, 388, 440
Espàrrach Pujol, Ramon, 343, 375, 441
Espàrrech Ramon, Josep, 359, 376, 441
Espasa Castanyer, Andreu, 281, 343, 441
Espasa Castanyer, Joaquim, 281, 343, 382, 441
Esperalba Mir, Joan, 388, 441
Esperalba Mir, Ramon, 359, 382, 441
Esperalba Roig, Lluís, 359, 388, 441
Espiell Font, Josep, 359, 382, 441
Espígol Ferrer, Rossend, 441
Espriu Simon, Bonaventura, 359, 442
Esquerra Coma, Josep, 29
Esquerra Costa, Francesc, 161
Esquerra Cuadrada, Salvador, 359, 442
Esquerra Tuñí, Salvador, 115
Esquerra Tuñí, Teresa, 266
Estalella, Josep, 156
Estany, Maria, 88
Estapé Tribat, Joaquim, 562
Esteban Martín, Josep, 343, 442
Esteban Sancho, Vicenç, 442
Estell Resbacher, Daniel, 343, 442
Ester Cordón, Ferran, 289, 442
Esteras Remache, Simeó, 359, 442
Esteve Bernaus, Vicenç, 172, 443
Esteve Ibars, Josep, 359, 443
Esteve Ibarz, August, 443
Estévez Osorio, Felicià, 343, 443
Estévez Osorio, Timoteu, 343, 443
Estivil Martínez, Teresa, 237

Estrada Viñas, Martí, 562
Estrany Berenguer, Salvador, 443
Estrany Cabot, Josep, 236
Estrany Castany, Santiago, 115
Estrany Garcia, Martí, 443
Estrany i Ros, Rafael, 114, 115, 116, 117, 118, 122, 139, 184, 210, 222, 244, 266
Expósito Sánchez, Francesc, 359, 443
Ezcuzar Expósito, Joan, 444
Ezquerra Cebrián, Andreu, 343, 444
Fabre, Jaume, 566
Fabregà Llaví, Pere, 562
Fàbregas, Francesc, 172
Fàbregas Camps, Pere, 444
Fàbregas Carrau, Antoni, 42, 222
Fàbregas Casanovas, Joan, 359, 444
Fábregas de Caralt, 42
Fàbregas Tomàs, Bernat, 281, 343, 444
Fàbregas Tomàs, Joaquim, 343, 444
Fabregat Puigcharré, Sadurní, 344, 444
Fabregat Sabater, Josep, 562
Fabregat Valls, Esteve, 344, 444
Facchini, Erika, 104
Fadó Carbó, Jaume, 445
Falgueras Brillas, Enric, 445
Fallen Albert, Joan, 344
Fantetti, Santo, 31
Fargas, Joan, 144, 170
Farràs Teixidó, Tomàs, 359, 445
Farràs Teixidor, Enric, 359, 445
Farré Bergadà, Ramon, 562
Farrés Rovira, Pere, 359, 445
Febrés Xavier, 184, 566
Feliu, Jaume, 24
Feliu Comas, Ramon, 359, 376, 445
Feliu Rubies, Josep, 272
Feliu Salom, Francesc, 445
Feliu Trullols, Ferran, 344, 376, 445
Fernán-Gómez, Fernando, 73, 566
Fernández Calderón, Marià, 360, 376, 446
Fernández Ceballos, Benet, 360, 446
Fernández Fernández, Robert, 360, 382, 446
Fernández Fernández, Sebastià 562
Fernández Invernon, Francesc, 344, 446
Fernández López, Dídac, 446
Fernández Lorente, Nicolau, 446
Fernández Moraña, Teodor, 562
Fernández Noguera, Joan, 360, 446
Fernández Puigvert, Manuel, 446
Fernández Robles, Dídac, 360, 446
Fernández Sánchez, Joan Josep, 360, 388, 447
Fernández Segarra, Francesc, 360, 447
Fernández Tarancón, Alfons, 444
Fernández Vernal, Pere, 344, 447
Ferrer, Lluís, 271
Ferrer, Marià, 217
Ferrer Aymà, Antoni, 447
Ferrer Berenguer, Joan, 562
Ferrer i Clariana, Lluís, 117, 266, 271, 447
Ferrer Curial, Enric, 562
Ferrer Gils, Ramon, 448
Ferrer Juan, Vicenç, 344, 448
Ferrer Nutó, Pere, 33
Ferrer Prades, Emili, 344, 448

Ferrer Pujol, Esteve, 360, 376, 448
Ferrer Vilamala, Domènec, 305, 376, 448
Ferrera Fernández, Manuel, 360, 382, 448
Ferrés Cassany, Josep, 444
Ferrés Vicens, Ricard, 448
Figueras Arbó, Miquel, 579
Figueras Piera, Jaume, 562
Figueras Planas, Esteve, 360, 376, 449
Figueras Rovira, Joan, 344, 382, 449
Figuereda Genís, Joan, 449
Figueres, Josep M., 566
Filbà Albó, Ricard, 449
Fité, Martí, 118
Fité Sala, Benet, 42, 222, 269
Fité Sala, Enric, 118, 140, 154
Flaquer Ventura, Josep M., 360, 449
Flores Zamora, Joan, 360, 388, 449
Flotats Roca, Santiago, 562
Foguet Pedrol, Pere, 449
Folch Sangrà, Joan, 562
Folch Solé, Francesc, 449
Fonrodona Llinàs, Montserrat, 266
Font Bassa, Josep, 360, 376, 450
Font Gomis, Francesc «Quico de la Son», 376, 450
Font Soler, Evarist, 450
Font Teis, Gabriel, 344, 450
Font Tomàs, Ramon, 450
Font Yela, Joaquim, 360, 450
Fontdevila Soler, Antoni, 450
Fontrodona Puigvert, Francesc, 52, 450
Fontrodona Puigvert, Josep, 52, 360, 450
Foquet, Pilar, 179
Foradada Serra, Joan, 451
Forés Cassany, Josep, 451
Fornaguera Codina, Jaume, 451
Forns Pou, Salvador, 451
Fors Floris, Josep, 451
Fors Font, Francesc, 451
Fors Mateu, Lluís, 451
Fors Ria, Maria, 264
Fors Torres, Ricard, 360, 389, 452
Fort Calvet, Valentí, 344, 452
Fort Maset, Josep, 360, 382, 452
Fort Món, Joan, 452
Francàs Moral, Salvador, 562
Franch Homs, Josep, 452
Francisco Cunill, Carles, 452
Francisco Gall, Josep, 344, 452
Francisco Pastor, Martí, 360, 389, 452
Franco, Francisco, 9, 101, 127, 149, 160, 210, 211, 213, 239, 242, 245, 248, 251, 254, 255, 257, 313, 316, 329
Franco Txchtzo, Marià, 562
Freire, Eduardo, 180
Freixas Castellà, Ramon, 283
Fresneda Segura, Josep, 563
Fresquet, Concepció, 224
Fuente, Balbino de la, 58
Fuentes Castillo, Manuel, 563
Fulgarona, Ezequiel, 197
Fuster Fàbregas, Francesc, 360, 376, 453
Fuster Mayola, Manuel, 563
Fuster Xirau, Maria, 132
Fustgueres Gubarro, Josep, 563
Gabaldà Ferrater, Cristí, 453
Galès Botey, Joan, 263, 272
Galí, Artur, 24, 38

Galí Botey, Joan, 453
Galí Vergés, Artur, 24, 38
Gallaguet Moré, Joan, 320, 453
Gallego, Ferran, 209, 566
Gallego Barba, Julià, 563
Gallego Vila, Miquel, 344
Galleguet Món, Joan, 267, 272
Gallemí Badia, Gil, 453
Gallen Albert, Joan, 453
Gallifa Grenzner, Lluís, 52, 114
Galve, Luis, 139
Gambara, Gastone, 29
Gamundi Falorio, Pantaleó, 361, 453
Gana Rovira, Pere, 563
Garangou Molas, Ramon, 453
Garcia, José Ramon, 567
García Antolín, Joan, 563
García Bonda, María, 196
García Botia, Rodrigo, 563
García Calle, Urbà, 454
García Cid, Marià, 292, 344, 389, 454
García Cosio, José, 307
Garcia Escámez, 32
Garcia Fors, Agustí, 344, 454
García García, Antoni, 563
García Gavilán, Gabriel, 344, 454
García Marín, Àngel, 344, 454
García Marín, Manuel, 563
García Marín, Paulí, 563
García Martínez, Manuel, 563
García Medina, Joan, 454
García Molas, Genís, 454
Garcia Moles, Maria Lluïsa, 266
Garcia Navarro, Josep, 236
García Navas, Lleó, 563
García Pérez, Tomàs, 563
García Ruiz, Jaume, 383, 454
Garcia Sánchez, Carme, 455
García Sánchez, Ferran, 454
García Serrano, Carmen, 196
García Terrades, Lleonard, 563
García Valle, Cesari, 361, 455
Garcia Valle, Josep, 376, 455
García Vidal, Heliodor, 361, 455
García Vilanova, Ildefons, 455
Gardner, Ava, 172
Gargallo Miralles, Joaquim, 344, 455
Gargallo Pérez, Josep, 376, 456
Garí Josefa, Amadeu, 344
Garrido Carrellero, Joan, 456
Garriga Brillas, Antoni, 272
Garriga Riera, Ramon, 345, 456
Gascón Belcós, Manuel, 456
Gasull Calvet, Gaietà, 326, 327
Gea Martínez, Manuel, 563
Gelonch, Josep, 183
Gener Martí, Ramon, 345, 456
Genoher Batlle, Lluís, 345, 456
Genové Ros, Jaume, 361, 376, 457
Genzana Oliver, Josep, 457
Geremías Bayés, Salvador, 345, 457
Geremías Esgleas, Salvador, 376, 457
Gibernau Arguindegui, Josep O., 361, 376, 457
Gibert, Francesc, 345, 457
Gibert, Joan, 458
Gibert Paituví, Miquel, 458
Gibert Regàs, Simó, 389, 458
Gil Bellés, Ricard, 345, 377, 458
Gil Garrusta, Marc, 567
Gil Pamplona, Damàs, 345, 389, 458
Gil Pamplona, Josep, 458
Gil Ramon, Josep, 307

Gil Ramos, Anna, 266
Gilabert Cardona, Àngel, 179
Gilvert Catasús, Ramon, 563
Giménez Avellaneda, Joan, 361, 377, 458
Giménez Galera, Lleó, 563
Gimenez Gimenez, Pedro, 164
Giménez i Blasco, Joan, 10, 11, 22, 27, 40, 44, 58, 285, 288, 291, 318, 321, 322, 341, 567
Gimeno Riu, Francesc Xavier, 320, 458
Giné, Joan, 182
Girabal Puig, Simó, 267, 270
Giralt Gurri, Maria, 266
Giralt Junyent, Marcel·lí, 563
Giralt Sitjà, Jaume, 267, 272, 459
Girbau Font, Josep, 326
Giró Usón, Josep, 459
Giró Utzet, Josep, 36
Girona, Josep, 87
Gironella Freginals, Joan, 345, 459
Gironella Subirós, Pere, 563
Gironès Tarragó, Antoni, 459
Gisbert Moreno, Enric, 361, 459
Glaner, Erika, 105
Goebbels, Joseph, 138
Gomà Arnau, Francesc, 459
Gómez, Maravillas, 201, 202
Gómez, Pura, 201, 202
Gómez Baladia, Ramon, 236, 361, 459
Gómez Expósito, Restitut, 345, 459
Gómez González, Àngel, 345, 383, 460
Gómez Iglesias, Gerundio, 231
Gómez López, Vicenç, 563
Gómez Martí, Francesc, 345, 460
Gómez Martí, Joaquim, 345, 460
Gómez Martínez, Joan, 377, 460
Gómez Pardo, Joaquim, 345, 460
Gómez Torres, Antoni, 361, 460
Gomis Comas, Jaume, 361, 383, 460
Gomis Gomà, Pere, 345, 389, 460
Gomis Sala, Joan, 460
Gomiz Abril, Emili, 461
González, Carmen, 220, 221
González Fernández, Abel, 306, 461
González Fernández, Pere, 563
González Giménez, Joan, 345, 461
González Martínez, Carmen, 567
González Martínez, Francesc, 345, 461
González Miguel, Daniel, 361, 461
González Oliveros, Wenceslao, 150
González Rodríguez, Andreu, 563
González Torres, Josep, 161
González Uribe, Cristòfor, 361, 383, 461
Gorbella Estany, Francesc, 461
Gorman, Amanda, 335, 336
Górriz Izquierdo, Bernabé, 461
Grabol Estrany, Joan, 461
Grabulosa Vila, Maria, 176
Grau Mestre, Lluís, 563
Grau Rovira, Joan, 563
Grau Ruan, Narcís, 345, 383, 461
Graupera Aymar, Rossend, 462
Graupera Boter, Salvador, 462
Grimal Grabulosa, Salvador, 361, 383, 462
Gual Llibre, Joan, 345, 383, 462
Gual Llibre, Josep, 361, 462
Guañabens Bonamusa, Manuel, 40, 42

Guañabens Bonamusa, Nicolau, 38, 222, 261, 263, 462
Guàrdia Sastre, Pere, 462
Guardiola, Miguel 75
Guardiola Guerrido, Miquel, 345, 462
Guarri Serra, Ramon, 462
Guart Guàrdia, Salvador, 563
Gudayol Blanchart, Josep, 326, 327
Guereña, Jean-Louis, 183, 567
Guillaume Reixach, Antoni, 345, 462
Guillaume Reixach, Joan, 346, 383, 463
Guiro Fernández, Dídac, 361
Guix García, Albert, 361, 463
Guixà Esteve, Joan, 463
Guixà Roig, Antònia, 321, 463
Gutiérrez Blas, Quirze, 563
Gutiérrez Carvajal, Enric, 264
Gutiérrez de Carbajal, Javier, 26
Gutiérrez de Carvajal, Màxim, 58, 324
Gutiérrez de Pando, Josep, 346, 377, 463
Gutiérrez Maezo, Manuel, 563
Guzmán Gómez, Víctor, 563
Haro Navarro, Norbert de, 464
Heller, Zisglinde, 105
Heras Castellà, Josep, 361, 377, 464
Hereu Llovet, Francesc, 281
Hereu Llovet, Joaquim, 281, 346, 464
Herlinger, Cristine, 105
Hernández Arenas, Dolors, 303, 361, 377, 464
Hernández de Miguel, Carlos, 291, 292, 293, 296, 567
Herrero Piqué, Ambròs, 114, 272, 464
Hidalgo Galván, Asunción, 196
Hitler, Adolf, 329
Hofer, Johanna, 104
Hom Gil, Josep, 464
Homs Domènec, Josep, 361, 464
Horta Llinàs, Eusebi, 464
Huix Bartrés, Joan, 465
Ibars Garcia, Vicenç, 203
Illa Paris, Jesús, 115, 117, 140, 465
Illa Ros, Joaquim, 465
Illa Ros, Josepa, 264
Illas Verdalet, Ramon, 465
Imbernón Garcia, Francesc, 237
Imbernon Rodríguez, Rosa, 176
Iniesta Aloc, Manuel, 361, 466
Iñíguez Gil, José, 266, 270
Isasi García Salto, Rafael de, 299
Isern Aubanell, Santiago, 346, 383, 466
Itchart Llibre, Manuel, 389, 466
Jané Martí, Ramon, 346, 466
Jané Quintana, Fèlix, 466
Jansana Travessa, Francisco, 346, 466
Jiménez Ibáñez, Severià, 466
Jiménez Lucena, Isabel, 77, 78, 567
Jiménez Ramos, Joaquim, 346, 466
Jimeno, Nieves, 186
Joan Casellas, Josep, 466
Jofre Sitjà, Benet, 467
Jordà Biarnés, Vicenç, 361, 383, 467
Jordà Pagès, Josep, 467
Jordà Tell, Antoni, 346, 467
Jordà Tell, Joaquim, 281, 346, 467
Jorge Díaz, Àngel, 346, 467
Jornet Mas, Miquel, 280, 362, 389, 467

José Llupià, Basili, 346, 468
Joseph Cusachs, Àngel, 383, 468
Jover Domingo, Enric, 307
Juan Cañellas, Josep, 468
Jubany Batchet, Ramon, 468
Jubany González, Domènec, 346, 468
Jubany León, Maria, 468
Jubany Pera, Joaquim, 362, 468
Jubany Tortó, Josep, 469
Jubany Trias, Joan, 362, 469
Jubinyà Bové, Ramon, 362, 469
Jubiñà Pagès, Florià, 362, 389, 469
Julià, Enric, 269
Julià Agell, Joan, 369
Julià Arnau, Encarnació, 264
Julià de Caralt, Enric, 42, 269
Julià de Caralt, Lluís, 222
Julià Gibert, Francesc, 163
Julià Pous, Francesc, 369
Julió Malaret, Rossend, 469
Juncà Gamell, Ferran, 362
Junqueras, Miquel, 97
Juny Gimeno, Blai, 161
Justava Sabé, Isidre, 346, 470
Jutglar Martí, Joan, 470
Jutglar Martí, Josep, 290, 470
Juvés Codina, Miquel, 362, 470
Krane, Gertrude, 105
La Encina, Benjamín, 159
La Ferla, Francesco, 29
Labori Arqué, Casimir, 38, 39
Lafargue, Joana, 323, 471
Lagunas Verde, Joan B., 267, 272, 471
Larunbe Ollocarizqueta, Joan, 471
Lasaga Larrion, Càndid, 42, 211, 269
Lasierra Oller, Carmen, 196
Latorre Pérez, Salvador, 471
Lázaro Rodríguez, Antoni, 362, 471
Lel Terol, Pasqual, 471
León León, Manuel, 346, 472
Lezama, Joaquina, 58, 198
Lladó i Font, Jaume, 117, 118, 119, 243, 244, 567
Lladó López, Josep, 271
Lladó Pons, Marcel·lí, 346, 472
Lladó Ruiz, Ismael, 472
Lladó Ventura, Jacint, 346, 377, 472
Llagostera Pujol, Bartomeu, 115
Llenas Estany, Marià, 563
Llensà Pou, Climent, 346, 383, 472
Lleonart Itchart, Santiago, 377, 473
Lleonart Mandri, Joan, 473
Lleonart Palomer, Antoni, 383, 473
Lleonart Pelegrí, Josep, 134, 346
Lleonart Pelegrín, Joan, 473
Lleonart Salarich, Eusebi, 346, 473
Lleonart Salarich, Francesc, 346, 474
Llerandi Granda, Avelina, 474
Llinàs Roig, Ignasi, 350, 474
Lloansi Rimundi, Santiago, 377, 474
Llobera Valldenue, Llorenç, 474
Llobet Polit, Joan, 347, 383, 474
Llobet Pons, Maria A., 72
Llobet Roqueta, Joaquim, 347, 475
Llopart Floris, Joaquim, 288, 362, 475
Llopis Recot, Jacint, 362, 377, 475
Llorella Abella, Josep, 475
Llorens Beltran, Francesc, 362, 383, 475
Llorens Marín, Joan, 347
Lloveras Martínez, Joan, 347, 383, 475
Lloveras Martínez, Josep, 347, 383, 475
Lloveras Pigrau, Josep, 362

Llovet Batlle, Oriol, 347, 475
Llovet Utzet, Josep, 347, 475
Llovet Verdura, Joaquim, 22, 47, 117, 263, 264, 266, 341, 567
Lluc Casas, Jaume, 362, 383, 476
Lluch Moya, Joan, 362, 476
Lluró Peradejordi, Josep M., 476
Lobera Cervera, Francesc, 42, 59, 105, 269
López, Alberto, 197
López, Belina, 189
López, Benigna, 58, 186, 189, 190, 198
López Catarineu, Pere, 264, 272
López Cuenca, 476
López Flores, Antonio, 175
López Gatell, Francesc, 286
López Hurtado, Dídac, 563
López Marín, Joan, 362, 476
López Novo, Manuel, 33
López Peña, Lluc, 362, 377, 476
López Rovira, Carles, 28, 29, 567
López Rubí, Lluís, 326
López Tomàs, Lluís, 347, 476
López Vera, Dionís, 204
Lorente, Valentí, 203
Lozano Martínez, Martí, 347, 476
Luna, Micaela, 186
Macarro Sánchez, Sadurní, 377, 477
Mach Ferrer, Josep, 347, 477
Macià Comas, Cebrià, 362, 389, 477
Macià Comas, Joan, 134
Maicas Expósito, Carles, 377, 477
Majó Lleonart, Josep, 477
Majó Lleonart, Ramon, 69, 477
Majó Nonell, Josep, 477
Malet Galceran, Salvador, 347, 389, 477
Maltas Escorsa, Josep, 290, 478
Manent, Albert, 117, 118, 244, 567
Manent Codina, Elvira, 264
Manté, Josep, 41
Manvell, Roger, 567
Manyanases Marcilla, Sílvia, 266
Manzanares, Joaquim, 362, 389, 478
Manzanares Marcilla, Emília, 264
Manzanares Marcilla, Sílvia, 264
Mañés Cabanes, Àngel, 563
Mañosa Morell, Feliu, 478
Mar Martínez, Mariana, 236
Marcé, Maria, 88
March Aymà, Enric, 478
March Ferré, Josep, 161
March Goday, Salvador, 478
Marco Sacristán, Francesc, 350, 478
Marcó Dachs, Josep, 272
Marés, Frederic, 116
Marfà, Narcís, 133
Màrgens Campdepadrós, Pere, 236
Marges Tort, Casimir, 350, 478
Mari Tur, Josep, 478
Marimon, Lluís, 78
Marimon Rovira, Magí, 563
Marín Hernández, Hermenegildo, 563
Mariñach Granoller, Isidre, 563
Maristany Marimon, Isidre, 115
Marquès, Salomó, 567
Marquès Novell, Francesc, 362, 389, 478
Marquina, Antonio, 253, 567
Marsal Fogoné, Manuel, 478
Marshall, Frank, 139
Martí Bernasach, Antoni, 350, 377, 479
Martí Cardús, Antoni, 239, 479

Martí Font, Emili, 479
Martí Illa, Carles, 362, 479
Martí Illa, Pere, 363, 384
Martí Pascual, Josep, 37, 42, 152, 201, 202, 211, 212, 240, 268, 479
Martín Bagués, Damià, 563
Martín Claramonte, Alfred, 347, 479
Martín Sobrino, Agustí, 479
Martín Sobrino, Tomàs, 267, 272, 479
Martínez Barrios, Diego, 257
Martínez Broj, Eusebi, 377, 479
Martínez Cañellas, Ferran, 363, 389, 480
Martínez Caparró, Francesc, 563
Martínez Cortero, Hipòlit, 563
Martínez Gascón, Miquel, 347
Martínez Hernández, Francesc, 563
Martínez Lázaro, Antoni, 347, 480
Martínez Martínez, Alonso, 260, 363, 480
Martínez Martínez, Joan, 347, 480
Martínez Martínez, Josep, 480
Martínez Molina, Antoni, 363, 377, 481
Martínez Pallarès, Josep M., 363, 380, 481
Martínez Perdido, Daniel, 161
Martínez Pérez, Joaquim, 347, 481
Martínez Requena, Roman, 347, 481
Martínez Rodríguez, Pere, 175
Martínez Rubio, Francesc, 348, 377, 481
Martínez Sánchez, Alfons, 348, 481
Martínez Sánchez, Fermí, 563
Martínez Sanjuan, Joan, 384, 481
Martínez Santaló, Antoni, 363, 481
Martínez Serrano, Manuel, 272, 283, 481
Martínez Tejedor, Jesús, 363, 482
Martínez-Saurí, Santiago, 117
Martorell Cabuti, Miquel, 482
Martorell Pruna, Marià, 272
Martori Cabutí, Josep, 482
Mas, Timoteu, 140
Mas Soler, Josep, 348, 482
Mas Soler, Vicenç, 384, 482
Masachs Vila, Eliseu, 563
Masafrets Villagrasa, Llorenç, 363, 390, 482
Masferrer Julià, Joaquim, 363, 390, 482
Masferrer Nogueras, Antoni, 482
Masip Fontaner, Carles, 363, 482
Masjuan, Mercè, 105
Masó Boada, Martí, 483
Masó Carbonell, Ramon, 222
Masó Carné, Antoni, 363, 483
Masramon Bres, Pere, 132
Massagué Pinàs, Ramon, 483
Massaguer Lladó, Pere, 348, 384, 483
Massimon Rubio, Josep, 363, 483
Masuet Borrell, Esperança, 483
Masuet Subirà, Andreu, 264, 483
Masuet Subirà, Josep, 290, 484
Mata, Dolores, 58, 198
Mata Camp, Joan, 484
Mata Roca, Domènec, 305
Matas, Dolors, 105
Matas Flamerich, Miquel, 484
Mateu Arroyo, Marià, 260, 363, 484
Mateu Mateu, Miquel, 484
Matons Colomer, Alexandre, 363, 484

Maura Cots, Vicenç, 363, 485
Maura Tur, Llorenç, 234
Mauri Masjuan, Miquel, 260, 485
Maymí, Pepita, 88
Maymí Burgada, Josep, 264
Maymó Aliu, Joan, 485
Maymó Olivé, Joan, 363, 485
Mayol Pasant, Ignasi, 52, 112, 114
Mayol Roca, Jaume, 390, 485
Mayolas Poch, Josep, 563
Mayoral Ferran, Josep, 290, 363, 485
Medrano Rivas, Eduardo, 285
Mela Espinosa, Francesc, 363, 383, 485
Méndez Meroño, Joan, 348, 485
Méndez Pérez, Antoni, 563
Menéndez Pérez, Aureli, 363, 485
Mercadé, Maria F., 486
Merino Donaire, Càndid, 363, 383, 486
Mestres Simon, Josep M., 44, 219
Milà Camps, Josep M., 38
Milà Fonoll, Evarist, 486
Millán-Astray, José, 150, 151
Mínguez, M., 364, 486
Minguillón Giner, Antoni, 348, 486
Minguillón Langa, Vicenç, 384, 486
Miquel Sans, Joaquim, 486
Miquel Serrano, Vicens, 348, 486
Mir, Conxita, 183, 567
Mir Pascual, Rafael, 161, 348, 486
Miracle Gibert, Rafael, 364, 390, 487
Miralles Costa, Eliseu, 348, 384, 487
Miralles Ferrando, Emili, 390, 487
Mirats Peradejordi, Antoni, 487
Miró, Mercedes, 176
Miró Segura, Ignasi, 563
Mitjavila Frasno, Camil, 563
Moche, Eva, 105
Möhres, Hedwig, 105
Möhres, Johanna, 104
Mojedano Serrano, Paulí, 364, 384, 487
Mola Bachs, Manuel, 267, 272
Mola Ibran, Joan, 348, 384, 487
Molichs Ventura, Francesc, 563
Molino Dencausse, Pere del, 487
Molino Tardà, Amadeu del, 488
Molins Lleonart, Jaume, 563
Molist Vilà, Maria, 487
Molla Pi, Francesc, 377, 488
Mompart Graupera, Esteve, 348, 488
Monells Olivas, Guillem, 488
Monné Moreno, Francesc, 563
Monreal Beltran, Carmel, 364, 488
Monreal Tejada, Luis, 116
Mons Fàbregas, Amadeu, 364, 488
Mons Rodrigo, Bonaventura, 364, 377, 488
Mont Bas, Sebastià, 488
Montaner Cabarroca, Agustí, 489
Montañès, Concepció, 57
Montasell Casellas, Josep, 24, 38, 263, 326
Montasell Cuadrada, Josep, 266
Montasell Sala, Vicenç, 489
Montasell Sarlat, Francesc, 350, 489
Montasell Serra, Josep, 489
Montero, Josepa, 105
Montero Cuadrado, José, 267, 272, 489
Montes, Dámaso, 568

Montori Guillen, Custodi, 489
Montsant Vila, Nicolau, 232
Montserrat, Josep, 172
Montserrat Bascu, Pere, 490
Montserrat Pallejà, Joaquim, 490
Montserrat Pou, Josep, 490
Mora Ascón, Marià, 348, 490
Mora Comas, Francesc, 266
Mora Cot, Antoni, 390, 490
Mora Cot, Josep, 490
Mora Cot, Pere, 364, 390
Mora Ferrando, Francesc, 490
Moragues Bonamusa, Joan, 364, 384, 490
Morales Gómez, Josep, 364, 490
Morata Cáceres, Antoni, 491
Morata Caniran, Francesc, 348, 491
Morata Teruel, Antoni, 306, 364, 378, 491
Moré, Carme, 178
Morell Bellsoley, Ramon, 283, 364, 390, 491
Morell Martí, Agustí, 348, 491
Morell Martín, Joan, 384, 491
Moreno Chueca, Agustín, 348, 491
Moreno Chueca, Maria, 286, 348, 491
Moreno Munguía, Antoni, 364, 386, 491
Morera Vidal, Joan, 364, 491
Moreu Colldeforns, Antoni, 348, 491
Moulinés Masvidal, Maria, 264, 491
Mulà Fonoll, Josep, 266
Mundó Amat, Andreu, 364, 492
Muñoz Álvarez, Gabriel, 563
Muñoz Grandes Agustín, 250
Múrcia Pardo, Juli, 563
Murlans Zaragoza, Manuel, 492
Musachs Paré, Josep, 563
Mussolini, Benito, 329
Nadal i Farreras, Joaquim, 22, 568
Nash, Mary, 188, 568
Navarro Masó, Pepita, 72
Navarro Ramos, Joaquim, 225
Navarro Valls, Josep, 267, 272
Negre Albert, Dionís, 492
Nicolás Ros, Genís, 364, 390, 492
Noè Paretilla, Miquel, 492
Nogué Peiró, Lluís, 364, 492
Noguera Magriñà, Martí, 364, 384, 492
Nogueras, Sebastiana, 75
Nogueras Casabella, Juli, 364, 492
Nogueras Colldecarrera, Octavi, 53
Nogueras Cot, Julià, 272
Nogueras Galobardas, Joaquima, 492
Nogueras Seda, Consol, 322, 493
Nogués Costa, Isidre, 364, 493
Nonell Bru, Salvador, 493
Nonell Rodon, Josep, 364, 493
Novellas Puig, Jaume, 493
Nualart Solsona, Jaume, 197
Ocerans, Antoni, 222
Ocon Plaja, Dolors d', 264, 493
Oleart Pladevall, Jaume, 246, 378, 493
Oliva Anglada, Joaquim, 494
Oliva Anglada, Miquel, 289, 365, 494
Oliva Rey, Amadeu, 348, 494
Olivan Duart, Joaquim, 365, 384, 494
Olivella Almirall, Joan, 365, 494
Oliveras Dalmau, Manuel, 111, 320, 365, 390, 494
Oliveras Navinés, Anicet, 365, 494

Oliveras Ramon, Antoni, 365, 494
Oliveras Serras, Jaume, 307
Olives Torres, Antoni, 494
Oller Batllori, Joaquim, 494
Oller Figueras, Joaquim, 365, 495
Olmi, Roberto, 24, 27
Oltra Oltra, Vicenç, 272
Oms Alsina, Josep, 495
Oranias Jové, Cristòfor, 390, 495
Orgaz Yoldi, Luis, 150
Oriol Palmada, Josep, 264
Oriol y Urquijo, J.M., 249
Oró Farré, Francesca, 495
Ortiz, Manuel, 220, 221, 568
Ortiz Martínez, Manuel, 348, 378, 495
Ortiz Martínez, Rafael, 349, 378, 495
Ortiz Vidal, Ferran, 365, 384, 495
Ortuer, Ingolf, 105
Osias Balart, Andreu, 266
Ovejero Rodríguez, Rogeli, 38, 39, 496
Pablo Lobo, Carlos de, 317, 568
Pacheco, Cipriano, 29
Padilla Carcaña, Alfons, 496
Padilla Seco, Josep O., 496
Padillo, Francisco, 29
Padrosa Moulines, Joan, 349, 384, 496
Pagès i Blanc, Pelai, 568
Pagès Ribas, Pere, 365, 496
Pagès Trias, Joan, 266, 267
Palacio Ferrer, Julià, 365 496
Palacios Bañuelos, Luis, 61, 73, 77, 568
Palanca y Martínez-Fortún, José A., 77, 78, 80, 568
Palaus Anglada, Domènec, 496
Palaus Planes, Genoveva, 496
Palet Casals, Cosme, 365, 497
Palol Albertí, Feliu, 497
Palomar Solà, Emili, 326, 327
Palomer Caimel, Joan, 365, 497
Palomino García, Ferran, 365, 497
Palomino Tersols, Josep, 365, 497
Panadero Fort, Josep, 349, 497
Panadès Ribas, Enric, 267, 272, 497
Paradell Bes, Genís, 264, 272
Pardas Busqué, Josep, 378, 497
Paredes Lombarte, Eduard, 349, 497
Paredes Manchón, Ramon, 365, 390, 498
Paredes Paredes, Ferran, 349, 384, 498
Paredes Paredes, Genís, 349, 498
Paredes Ros, Salvador, 349, 378, 498
Parelló Godó, Vicenç, 349, 498
Parera Coll, Jaume, 267, 498
Parera Coll, Josep, 498
Parés Aragonès, Joan, 349, 378, 498
Parés Bertran, Miquel, 365, 384, 498
Parés Carol, Lluís, 365, 498
Parés Molà, Andreu, 365, 378, 499
Parull Cabor, Ricard, 499
Pascual Carles, Joan, 349, 499
Pascual i Rius, Pere, 97, 118
Pastor Pastor, Ramon, 499
Pastor Rico, Josep, 499
Patau Buixó, Maria, 500
Patuel Carrera, Ramon, 500
Pausas Farriols, Joan, 500
Pecellín Pando, Vicenç, 365, 378, 500
Pegueroles, Pilar, 105
Peinado Andújar, Ana, 58, 189, 192, 198

Peiró Belis, Joan, 260, 501
Peiró Olives, Aurora, 323, 501
Peiró Olives, Joan, 365, 501
Peiró Olives, Josep, 366, 502
Peiró Olives, Llibert, 349, 502
Pellicena Moreno, Miguela, 58, 186, 190, 192, 198
Pena Roldán, Francesca, 502
Peña Andreu, Santiago, 349, 502
Pera, Frederic, 144
Pera Font, Manuel, 366, 378, 502
Pera Oliveras, Àngel, 366, 384, 502
Pera Salavella, Manuel, 366, 378, 502
Pera Xifré, Enric, 378, 502
Peras Vives, Antoni, 349, 502
Perea Menén, Aurora, 184
Pereda Ros, Salvador, 349, 502
Pereda Sans, Andreu, 563
Perelló Godos, Josep, 503
Perelló Sánchez, Vicenç, 366, 503
Pérez, Isidora, 503
Pérez de Urbel, Justo, 243
Pérez García, Miquel, 349, 384, 503
Pérez García, Norbert, 366, 385
Pérez Gubau, Josep M., 349, 390, 503
Pérez Morales, Urbà, 366, 391, 503
Pérez Pérez, Antoni, 307
Pérez Rovira, Encarnació, 266
Periago Espín, Manuel, 366, 503
Perich, Quirze, 156
Perlasia Calvo, Salvador, 378, 503
Perlasia Solà, Francesc, 349, 504
Perlasia Solà, Ricard, 349, 504
Perramon Riera, Felip, 349, 504
Perramon Vicente, Miquel, 349, 504
Pi i Sunyer, Carles, 254
Pibernat Barbena, Josep, 504
Picón Abril, Pere, 267, 320, 504
Picón Abril, Santiago, 350, 504
Picornell, Josep, 350, 504
Picot Cloper, Amparo, 196
Piedra Guillén, Julio, 196
Piera Sivina, Bonaventura, 350, 504
Piera Sivina, Josep, 350, 504
Piferrer Serra, Amàlia, 505
Pigem Maresma, Ramon, 366, 505
Pinart Viñals, Carme, 266
Pineda, Martí, 271
Pineda Gualba, Antoni, 213, 290, 505
Pineda Gualba, Emili, 505
Pinós Mauri, Jaume, 505
Piñol Arderiu, Joan, 505
Piqué, Mercè, 190
Piqué Galí, Pere, 272
Pitarch Belmonte, Vicenç, 366, 385, 505
Pla, Josep, 21, 23, 184
Pla Anglada, Ramon, 350, 505
Pla Concustell, Antoni, 350, 385, 505
Pla Saguer, Antoni, 506
Plana Borràs, Josep, 187
Plana Bransuela, Manuel, 42, 222, 269
Plana Lladó, Adolf, 506
Plana Lladó, Tomàs, 506
Planas, Joan, 506
Plandolit Riera, Josep de, 506
Planella Rubio, Joan, 350, 506
Planelles Pérez, Vicenç, 307
Planet i Teixidó, Joaquim, 295
Planet Lleonart, Esteve, 295, 366, 391, 506

Planet Lleonart, Francesc, 295, 366, 391, 506
Planet Lleonart, Joaquim, 295, 366, 391, 507
Planet Lleonart, Josep, 295, 366, 391, 507
Plans Vila, Gabriel, 273, 507
Plans Vilà, Joan, 289
Plarromany Turon, Lluís, 507
Poblet, Miquel, 172
Polo Blanco, Antonio, 188, 568
Ponce Pujol, Joaquim, 350, 378, 507
Pons, Joan, 78
Pons Casaldú, Ramon, 54, 350, 391, 507
Pons Esteve, Francesc, 266, 267
Pons Fresquet, Enric, 366, 507
Pons Jané, Josep, 350, 508
Pons Mayol, Joaquim, 222
Pons Montanari, Josep, 326
Pons Terrades, Josep, 205
Pons Urumellas, Pere, 508
Pons Valls, Jacint, 260, 508
Ponsatí Gou, Josep, 350, 508
Poquet Palau, Isidre, 366, 508
Pórtoles Gascón, Josep, 350, 508
Pou, Miquel, 184
Pou, Serafina, 508
Pou Almiñana, Francesc, 36, 508
Pou Bitlloch, Emili, 366, 391, 509
Pou Bruguera, Miquel, 266
Prat, Ramon, 264
Prat Cullell, Joan, 350, 509
Prat Graupera, Joan, 366, 391, 509
Prat Matabosch, Josep, 350, 509
Prat Nogueras, Joan, 366, 391, 509
Prat Palau, Josep, 350, 509
Prats Contijoc, Salvador, 125
Prats Musoles, Ramon, 272
Prats Vives, Francesc, 366, 391, 509
Prenafeta Vilaró, Joan, 290, 366, 509
Presas Planas, Jaume, 58, 509
Pros Palau, Marcel·lí, 391, 510
Prous Laybros, Pius, 178
Prujà Puig, Jesús, 266
Pruna Aparici, Rafael, 367, 510
Pruna Flaquer, Joan, 510
Pruna Jofre, Joan, 510
Pruna Sala, Vicente, 159, 510
Pruna Serra, Antoni, 289, 367, 510
Pubill Comas, Julià, 350, 510
Puértolas Salaber, Crescenci, 367, 510
Puig, Josep, 145
Puig, Pilar, 78
Puig Agustí, Esteve, 510
Puig Espejo, Josep, 510
Puig Gallardo, Martí, 511
Puig Gutarra, Ramon, 367, 385, 511
Puig i Cadafalch, Josep, 117, 118
Puig Marquès, Joaquim, 367, 391, 511
Puig Mozas, Maria, 264
Puig Prat, Jesús, 511
Puig Ribas, Martí, 367
Puig Rodón, Jaume, 511
Puig Rodríguez, Jaume, 367, 391, 511
Puigdellivol Sans, Àngela, 178
Puigderrajols Portell, Antoni, 367, 511
Puigderrajols Vila, Ramon, 367, 512
Puigfàbregas Bonadas, Josep, 367, 378, 512
Puiggalí, Jordi, 142

Puigjané Roig, Albert, 512
Puignou, Martí, 172
Puigserver Vallori, Joan M., 512
Puigvert Fabrés, Artur, 378, 512
Pujol Rosselló, Martí, 350, 512
Pujol Salip, Francesc, 350, 513
Pujol Salip, Josep, 350, 513
Pulido Martín, Agustí, 175
Pulido Robles, Agustí, 175, 305, 367, 378, 513
Punsatí Cervera, Joan, 513
Punsola Vallespí, Josep, 140, 142, 367, 513
Queralt Segrià, Joan, 367, 385, 513
Quintana, Enric, 206
Quintana Genís, Michel, 391, 513
Rabasa Fornells, Angel, 513
Rabat i Simón, Josep, 325, 514
Rabiol Colomer, Climent, 350, 514
Rabiol Lloveres, Climent, 514
Radosavljevic, Ilse, 104
Rafales Bordanoba, Josep, 272
Rafales Mantecón, Francesc, 351, 514
Rafart Planas, August, 514
Rafecas, Liberat, 142, 514
Ramírez Delgado, María, 196, 514
Ramírez Segado, Francesc, 351
Ramon Cot, Jaume, 351, 514
Ramon Graupera, Rafael, 114, 367, 378, 514
Ramon Lladó, Enric, 367, 515
Ramon Morell, Feliu, 367, 391, 515
Ramon Morell, Manuel, 283, 367, 392, 515
Ramos Díez, Leandre, 367, 515
Ramos Fornaguera, Josep, 515
Ramos Garcia, Lluís, 351, 515
Ramos Junoy, Emili, 265
Ramos Junoy, Joan, 515
Ramos Palomar, Joaquim, 164, 351, 515
Ramos Palomar, Miquel, 367, 516
Ramos Ramos, Josep, 351, 516
Rancho Cordero, Santiago, 58
Raurich Font, Lluís, 367, 392, 516
Recasens Carbonell, Lluís, 563
Reché Alonso, Andreu, 563
Recio Riofrío, Eusebio, 351, 516
Recoder, Jaume, 104
Redondo, Marcos, 169
Reig Nerín, Rafael, 367, 516
Rekker, Margit, 105
Reniu, Josep, 140, 142
Renté Sagrera, Felicià, 368, 516
Renter, Ildefons, 104
Reverter Gibert, Francesc, 368, 378, 516
Reverter Riera, Joan, 516
Revilla Codolà, Antoni, 368, 392, 517
Rey Sans, Eliseu, 517
Rey Sans, Jaume, 351, 517
Riambau Sauleda, Francesc, 517
Ribalta Homs, Pere, 517
Ribas, August, 104
Ribas, Frederic, 568
Ribas, Rita, 218
Ribas, Salvador, 75
Ribas, Tomàs, 170
Ribas Badruna, Jeroni, 563
Ribas i Bertran, Marià, 52, 116, 117, 118, 119, 142, 143, 222, 243, 244, 253, 266, 270, 271, 272
Ribas Codorniu, Joan, 351, 517
Ribas Duixans, Josep, 517

Ribas Mir, Ramon, 368, 379, 518
Ribas Polls, Salvador, 75, 368, 518
Ribas Ruiz, Josep, 351, 385, 518
Ribot Albertí, Josep, 237, 368, 385, 518
Ribot Gurri, Josep, 290, 518
Ribot Reverter, Baldomer, 351, 392, 518
Ricard, Narcís, 154, 160
Ricard Planet, Joaquim, 368, 518
Ricard Planet, Miquel, 368, 518
Rico Rodríguez, Ricard, 368, 519
Riera Canals, Joan, 519
Riera Freixas, Josep, 290, 351, 379, 519
Riera Galià, Joan, 266, 267, 519
Riera Gras, Ernest, 351, 519
Riera Pi, Salvador, 272
Riera Pou, Esteve, 368, 519
Rifà Llibre, Dolors, 264
Rigau Crehuet, Francesc, 520
Rigau Pons, Francesc, 368
Rimblas Mora, Jaume, 520
Rimundi Font, Dolors, 306
Río Romero, Maria Cruz, 203
Riquer Castells, Vicenç, 290, 368, 520
Riquer Culla, Borja de, 18, 568
Riu Vives, Francesc, 520
Riu Vives, Pere, 368, 392, 521
Riudos Bosch, Elvira, 266
Rivera Laplana, Domènec, 54, 58
Robert Rossell, Joan, 351, 521
Roca Carceller, Manuel, 521
Roca Cassanyas, Camila, 521
Roca Clausell, Josep, 368, 521
Roca Llorens, Desideri, 521
Roca Miñana, Magí, 272, 521
Roca Miñana, Santos, 351, 522
Roca Pons, Gerard, 368, 392, 522
Roca Pons, Xavier, 522
Roca Tallada, Julià, 368, 379, 522
Roca Valentín, Pere, 368, 522
Rocha, Alícia de la, 139
Ròdenas, Antònia, 88
Ródenas del Amor, Antoni, 368, 385, 522
Rodon Bruguera, Ramon, 114
Rodon Casas, Mercè, 192
Rodon Morata, Salvador, 522
Rodon Puig, Joan, 522
Rodríguez Arias, Eusebi, 351, 522
Rodríguez Carreño, Ramon, 368, 522
Rodríguez Gil, Ramon, 368, 379, 392, 522
Rodríguez González, José, 368, 392, 523
Rodríguez Palacios, Avel·lí, 563
Rodríguez Riera, Joan, 523
Roger de la Cuesta, Josep, 297, 369, 385, 523
Roger de la Cuesta, Raimon, 523
Roger Vila, Alfons, 563
Roher Ferrés, Joan, 369, 392, 523
Roig, Domènec, 224
Roig, Francesc, 523
Roig Arnau, Lleonart, 523
Roig Bruguera, Joan, 351, 369, 524
Roig Bruguera, Josep, 524
Roig Caballé, Encarnació, 524
Roig Enrich, Lluís, 369, 524
Roig Gener, Amadeu, 524
Roig Masana, Francesc, 524
Roig Nerín, Rafael, 351, 524
Roig Nogueras, Lluís, 369, 385, 524

Roig Ontangas, Joan Lluís, 134, 351, 379, 525
Roig Rovira, Rossend, 525
Roig Sabaté, Encarnació, 321
Roig Vila, Josep, 525
Rojo Lara, Fermí, 563
Rojo Lara, Francesc, 563
Roma Claret, Jaume, 563
Romagosa Iglesias, Antoni, 369, 392, 525
Romaguera Mallafré, Josep, 525
Romea Estrany, Francesc, 563
Romero Benítez, Pere, 369, 392
Romero Oliver, Joaquim, 326, 525, 525
Romero Ulió, Francesc, 369, 392
Romeu Sauleda, Enric, 369, 525
Roques Roque, Noel, 526
Roqueta Coma, Joaquima, 264
Ros Brugués, Josep, 351, 526
Ros Clopés, Francesc, 352, 526
Ros Maria de l'Assumpció, Josep, 352, 526
Rosa, Enric, 352, 369, 526
Rosa Gil, Miquel, 526
Roset Poch, Josep, 563
Rosquillas Magriñà, Antoni, 352, 526
Rossell Presas, Antoni, 352, 526
Rosset Massafret, Josep, 271
Rota Urius, Gabriel, 563
Roura Mundú, Antoni, 297, 369, 526
Roure Jané, Magdalena, 321, 527
Roure Julves, Macari, 369, 379, 527
Rovira, Victòria, 271
Rovira Aymà, Josep, 58, 201, 202, 527
Rovira Camprobí, Pilar, 266
Rovira Puig, Adolf, 527
Roy Bassas, Salvador, 369, 392, 527
Rúa, José Manuel, 23, 568
Ruano Rosselló, Josep, 527
Ruhí Bernardo, Francesc, 369, 527
Ruiz, Ricardo, 238
Ruiz Cartes, José, 315
Ruiz Lleonart, Antoni, 369, 385, 528
Ruiz Martínez, Antoni, 563
Ruiz Muñoz, Manuel, 369, 379, 528
Ruiz Sabé, Manuel, 352
Ruiz Zamora, Joan, 563
Ruiz Zorrilla, Antonio, 223
Sabater, Rosa, 139, 153
Sabater Colomer, Josep M., 42, 95, 269
Sabater Giró, Salvador, 369, 392, 528
Sabater Tormos, Pilar, 186, 190, 191, 192, 193, 195
Sabé Puig, Josep, 528
Sabé Trunas, Cebrià, 528
Saborido Manent, Joan, 290, 528
Saborit Solana, Ricard, 266
Sacristà Ventura, Pere, 369, 528
Safont Carreras, Maria, 528
Safont Monràs, Joan, 528
Sahagún Sales, Enric, 352, 528
Sahagún Sales, Il·lidi, 280, 369, 529
Sahagún Sales, Jaume, 115
Saiz Viadero, José Ramon, 183, 184
Sala, Elisard, 140
Sala Barri, Joan, 369, 392, 529
Sala Berga, Francesc, 370, 529
Sala Cabot, Jeroni, 266, 267, 370, 529

Sala Cruells, Pere, 74
Sala Mas, Francesc, 352, 529
Sala Masjuan, Maria, 266
Sala Ruiz, Francesc, 370, 529
Sala Sala, Lluís, 530
Sala Vives, Manuel, 352
Salaet Gabriel, Antoni, 385, 530
Salas Isern, Concepció, 266
Salcedo Romero, Ferran, 563
Saleta Bombardó, Josep, 370, 379, 530
Saleta Bombardó, Pere, 530
Saleta Santamaria, Gabriel, 530
Saliches, Maria, 237
Salicrú Barney, Joaquim, 530
Salicrú i Puig, Manuel, 286, 568
Salomó Estapé, Josep, 352, 393, 531
Salomó Maruny, Antoni, 531
Salvà Boix, Joan, 352, 379, 531
Salvador Monte, Manuel, 305, 370, 531
Salvador Salop, Joan, 352, 531
Salvador Saltor, Esteve, 563
Salvador Salvador, Joaquim, 370, 385, 531
Salvañà Casabella, Josep, 531
Salvat Nogués, Jacint, 532
Samper Bases, Sixte, 352, 532
Samper Bassas, Joan, 532
San José Ballart, Magí de, 385, 532
San José Bertran, Perfecte de, 370, 392, 532
San José Moreno, Gilbert de, 352, 532
Sanabre Pujadó, Rafael, 370, 379, 532
Sánchez Barroso, José, 204
Sánchez de Boado, Nicasio, 38, 40
Sánchez Izquierdo, Fulgenci, 370, 379, 532
Sánchez Manríquez, Àngel, 370, 385, 532
Sánchez Navarrete, Francesc, 370, 533
Sánchez Riquelme, Pere, 370, 379, 533
Sánchez Romero, Joan, 563
Sánchez Ruiz, Palmira, 533
Sánchez Saura, Eustaqui, 564
Sancho Herrero, Miquel, 370, 393, 533
Sancho Sancho, Ismael, 352, 385, 533
Sanfeliu Vidal, Isidre, 222
Sans, Àngela, 533
Sans Arredondo, Rafael, 564
Sans Bonadona, Joan, 272
Sans Cantarell, Antoni, 266
Sans Catarineu, Antoni, 263
Sans Cot, Anton, 393, 533
Sans Cot, Joan, 370, 534
Sans Cot, Rafael, 534
Sans Morell, Ernest, 534
Sans Poch, Antonio, 52
Sans Roldós, Joan, 267, 272, 534
Sansegundo Uclés, Enric, 272
Sant Rodoreda, Pere, 272
Santamaria Berenguer, Josep, 534
Santandreu Espinat, Domènec, 352, 534
Santiago Garrido, Frutos, 352, 534
Santiago Gómez, Gaspar, 379, 534
Santillo, Amparito, 166
Sardañons Cardona, Joan, 370, 393, 535

Saurí Alsina, Baldiri, 535
Saurí Masuet, Joan, 370, 535
Saurí Masuet, Josep M., 42, 269
Saz Campos, Ismael, 15, 335, 568
Segarra Canalda, Fermí, 36, 370, 535
Segarra Soler, Antoni, 352
Segarra Soler, Joaquima, 186, 190, 192, 535
Segura, Antoni, 21, 23, 568
Segura Magela, Isidre, 564
Segura Renau, Francesc, 205
Sellers Marin, Francesc, 352, 385, 535
Sellés Mora, Pere, 370, 379, 535
Serdà, Josep, 352, 535
Serena Val, Blai, 536
Sereñana Partagás, Prudencio, 182, 568
Serra Alomà, Francesc, 370, 393, 536
Serra Borrell, Llorenç, 288, 370, 536
Serra Bosch, Joaquim, 275, 370, 536
Serra Campoy, Ramon, 352, 536
Serra Carbonell, Claudi, 537
Serra Cuartiella, Antoni, 371, 393, 537
Serra Cuixart, Joaquim, 537
Serra Genisans, Josep, 537
Serra Llanes, Ramon, 537
Serra Marcé, Antoni, 371, 537
Serra Mora, Àngel, 537
Serra Olivé, Amadeu, 353, 537
Serra Pueyo, Vicenç, 537
Serra Ràfols, Josep de C., 117
Serra Vicens, Andreu, 538
Serrano Domènech, Sebastià, 353, 538
Serrano Méndez, Alexis, 12, 13
Serrano Olalla, Manuel, 353, 385
Serrano Suñer, Ramon, 253
Serrat Canals, Joan, 564
Serrat Masó, Josep, 564
Seruxen Sustantí, Gabriel, 538
Setó Castany, Margarida, 264
Setó Padrosa, Margarida, 272
Sierra González, Maria, 265
Simon Nogueras, Joan, 371, 538
Siquier Comerma, Artur, 263
Sirach, Miquel, 538
Sisa Albert, Francesc, 538
Sivilla Llinàs, Paquita, 539
Sivilla Vila, Josep, 539
Solà, Josep, 105
Solà Comas, Antoni, 371, 379, 539
Solà Doña, Gabriel, 539, 371, 539
Solà Llunday, Silveri, 539, 371, 393, 539
Solà Sanfeliu, Josep, 52, 105, 112, 262, 326
Solà Torres, Salvador, 539
Solà Tristany, Daniel, 539
Solà Vives, Joan, 353, 539
Soldevila, Ferran, 118
Soldevila Ballester, Eduard, 539
Solé Boronat, Josep, 539
Solé Duran, Josep, 353, 564
Solé Mendoza, Josep, 353, 540
Solé i Sabaté, Josep M., 569
Soler Alsina, Sebastià, 540
Soler Blanch, Joan, 540
Soler Blanchart, Josep de C., 540
Soler Hernández, Rafael, 353, 540
Soler León, Marcel·lí, 564
Soler Llibre, Josep, 540
Soler Moreu, Rafael, 38, 39, 40, 41, 104, 144, 540

Soler Peguera, Emili, 540
Soler Poqui, Raimonda, 541
Soler Torra, Jaume, 353, 541
Soler Tria, Isidre, 541
Soler Tria, Joan, 379, 541
Soler Vidal, Josep, 564
Soler Vilanova, Sebastià, 353, 541
Sooboda, Gunter, 105
Soria Carreño, Francesc, 371, 542
Soria Carreño, Zacaries, 371, 379, 542
Soriano, Ignacio C., 564
Soriano Gorjón, Enric, 371, 393, 542
Soriano Jiménez, Ignacio, 569
Soriano Sanz, Pere, 260, 287, 379, 542
Soteras Culla, Josep M., 371, 379, 542
Soteras Lluis, Antoni, 371, 542
Soteras Lluís, Josep, 542
Soto Reynoso, Ramon, 353, 542
Spa, Joaquim, 172
Spa Tuñí, Montserrat, 543
Spa Tuñí, Ramon, 222
Subiñà, Enric, 58
Subiñà Font, Artur, 543
Subirachs Esperalba, Lluís, 371, 393, 543
Subirats Vila, Jaume, 353, 543
Sunyer, Ramon, 118
Suñé Canaleta, Emili, 543
Suñer Pujol, Joan, 564
Súria Puigdollers, Emili, 543
Surís Aragay, Josep, 543
Sust Bellavista, Francesc, 142
Taberner Pitarch, Salvador, 371, 543
Tallada, Julià, 371, 380, 544
Tarensi Cabot, Joan, 134, 371, 380, 544
Tarin Agustí, Elies, 36, 37, 153, 544
Tarradas Domènec, Antoni, 371, 393, 544
Tarragó Mir, Josep M., 142
Tarragó Sauleda, Josep, 544
Tarrats Castellà, Josep, 371, 393, 544
Tarrés Clota, Esteve, 564
Tarrés Mas, Joaquim, 371, 544
Tarrés Matamala, Joan, 353, 545
Tauler, Salvador, 54
Teix Coll, Jaume, 371, 393, 545
Teixidó Soler, Carmen, 196
Teixidor Pou, Lluís, 371, 393, 545
Teixidor Pratdevall, Joaquim, 267, 272, 371, 380, 545
Tendero Saurí, Modest, 372, 545
Terra Albert, Alfons, 353, 545
Terra Roig, Alfons, 321, 545
Terricabras Baulenas, Josep, 353, 545
Terricabres i Molera, Lluís, 184, 190, 192, 194, 195, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 380, 546
Terricabris Solerarnau, Antoni, 272, 273
Teruel González, Gabriel, 372, 546
Thos Rovira, Joan, 546
Timoner, Guillem, 172
Tomás Villabí, José, 75
Tomé Pérez, Anastasi, 353, 546
Torner Sagrera, Joan, 546
Torra Pòrtulas, Enric, 117, 139, 142, 163, 217
Torra Pòrtulas, Joan, 115
Torre Franco Romero, Fernando de, 27, 29, 125, 262

Torrellas, Jaume, 172
Torrens Cervera, Salvador, 44
Torrent Cabot, Antoni, 546
Torrent Fàbregas, Jaume, 546
Torrent Formiga, Josep, 547
Torrent Francès, Josep, 380, 547
Torrent Gomis, Josep, 372, 394, 547
Torrent Lluch, Bartomeu, 372, 547
Torrents Codina, Salvador, 564
Torres, Francesc, 142
Torres Castells, Lluís, 380, 547
Torres Herrera, Vicenç, 353, 548
Torres Molina, Manuel de, 112
Torres Profitós, Jaume de, 222, 548
Torres Rovira, Manuel, 548
Tortajada Aguilar, Anastasi, 353, 548
Tosca Queixal, Dolors, 196
Trabé Vidal, Francesc, 548
Tramunt Vives, Tomàs, 353, 548
Tresserres Martí, Emília, 266
Trias Amiel, Joan, 548
Trincher Barcons, Ramon, 353, 548
Tristany Alsina, Francesc, 372, 549
Tristany Lladó, Narcís, 372, 549
Tudela Abril, Antoni, 549
Tudela Fernández, Francesc, 372, 385, 549
Tutó, Francesc, 97
Tutó, J., 142
Ucicky, Gustav, 138
Ullastre Maynou, Joan, 372, 394, 549
Ulloa, Alejandro, 168, 169
Umbert Altimira, Josep, 296, 372, 394, 549
Vallcorba Torruella, Joan, 372, 549
Valldaura Parera, Josepa, 264, 550
Valldepera Estela, Josep, 380, 550
Valldeperes Puig, Enric, 550
Vallhonesta Roldós, Montserrat, 264
Vallosera Cassany, Ferran, 372, 550
Valls Domènec, Bartomeu, 372, 550
Valls Gener, Artur, 386, 550
Valls Masó, Joan, 550
Valls Tardà, Josep, 372, 550
Valls Torra, Martí, 372, 386, 550
Valls Torres, Empar, 31
Vaqué Adrià, Pere, 372, 551
Vargas-Golarons, Ricard de, 132, 134, 569
Vas i Rafael, Juanjo, 569
Vázquez de Prada, Mercedes, 61, 62, 569
Vendrell, Emili, 140
Ventosa i Calvell, Joan, 253
Ventura Basas, Josep, 551
Ventura Dalmau, Joan, 372, 394, 551
Ventura Font, Lluís, 353, 551
Ventura Torra, Ignasi, 353
Vera Berzal, Josep, 266, 267, 272
Verdaguer Bernat, Miquel, 353, 551
Verdaguer Claus, Nicolau, 372, 551
Verdalet Guardiola, Francesc, 354, 552
Verdalet Guardiola, Lluís, 354, 552
Verdura Gabriel, Ramon, 266, 267, 272, 372, 552
Vergés Pi, Alexandre, 354, 394, 552
Via, Josep, 235
Vicancos Muñoz, 373, 558
Vicens Rosel, Clet, 24, 38, 72, 83
Vicente Albájar, Enric, 394, 552
Vidal, Josep, 87
Vidal, Martí, 552
Vidal Cabrera, Joan, 354
Vidal Paratge, Enric, 267, 272, 553

Vidal Parache, Joan, 267
Vidal Regàs, Carles, 372, 386, 553
Vidal Rosell, Onofre, 380, 553
Vidal Trabé, Francesc, 553
Vidal Urpí, Joaquim, 354, 553
Vidal Vidal, Lluís, 175
Vidiella Morató, Eusebi, 553
Vidiella Morató, Pilar, 264, 267, 554
Vigo Torres, Estanislau, 554
Vila, Irma, 168
Vila Amils, Ramon, 372, 394, 554
Vila Balsach, Josep, 354, 554
Vila Cardona, Antoni, 372, 386, 554
Vila Casacuberta, Josep, 564
Vilà Esgleas, Francesc, 322, 373, 394, 554
Vila Mataró, Josep, 354, 554
Vila Ocerans, Florenci, 267, 268, 272, 554
Vila Palomar, Miquel, 555
Vila Riera, Baldomer, 115
Vila Terrés, Emeteri, 265
Vila Vilardebó, Jaume, 373, 554
Vilà Pons, Josep, 564
Viladevall Coll, Salvador, 290, 555
Viladevall Marfà, Joaquim, 213
Viladevall Mateu, Carles, 555
Viladevall Mateu, Lluís, 555
Viladevall Mora, Francesc, 222
Viladomat Trescents, Anna, 320, 321, 555
Vilalta Manubens, Emilià, 296, 373, 386, 394, 556
Vilalta Manubens, Francesc, 373, 386, 556
Vilamaña, Josep, 556
Vilanova, Francesc, 569
Vilanova Alcoyent, Josep, 354, 380, 556
Vilanova Benaigues, Joan, 556
Vilanova Puig, Josep, 373, 556
Vilardell Saborit, Josep M., 557
Vilaret Torres, Jaume, 273
Vilaseca, Pere, 84, 85, 87
Vilella Barbí, Josep, 564
Vilella Corominas, Recared, 373, 386, 557
Villacorta Salazar, Inocencia, 104
Villagrasa Balaguer, Roc, 354, 557
Villagrasa Pastor, Miquel, 373, 394, 557
Villanueva Salvador, Marcel·lí, 557
Villanueva Tebat, Fidel, 564
Villanueva Villanueva, Miquel, 354, 557
Villar Sampera, Eduard, 354, 557
Villarroya, Joan, 21, 22, 239, 569
Villaverde Martínez, Eusebi, 373, 557
Villaverde Martínez, Joan Josep, 175, 373, 354, 558
Villellas Lanau, Àngel, 373, 558
Vilson, Blas, 166
Vinadé Terrades, Francesc, 354, 558
Vinardell Aymar, Antoni, 222
Vinardell Coll, Jaume, 354, 558
Vinardell Coll, Joan, 558
Viñals Vicent, Josep, 558
Viñas, Ángel, 259, 261, 569
Viñas, Josep, 373, 386, 558
Viñuela Álvarez, Regina, 100
Visa Gol, Ramon, 373, 558
Vivancos Muñoz, Josep, 273, 373, 558

Vivé, Soledat, 177
Vivé Buixadé, Pere, 373, 394, 559
Vives, Joan, 78
Vives, Josep, 271
Vives Bartolí, Joan, 354, 559
Vives Bisquert, Josep, 354, 559
Vives Castellà, Francesc, 306, 373, 559
Vives Isern, Josep, 559
Vives Lleonart, Robert, 373, 559
Vives Mandri, Eudald, 272
Vives Martori, Joan, 354, 559
Vives Pàmies, Josep, 147
Vives Saball, Vicenç, 394, 559
Vivó Foret, Jesús, 564
Vivó Vilarnau, Joan, 560
Vizcarronda, Emilio, 179
Voltas Portas, Teresa, 380, 560
Vuillard, Éric, 569
Xapellí Pujol, Pere, 560
Xena Clara, Eduard, 373, 560
Xena Tapias, Pere, 58
Xifré Torrus, Antoni, 560
Ximenes Castellà, Francesc, 295, 373, 560
Ximenes Castellà, Joaquim, 42, 269
Ximenes Castellà, Josep, 271, 394
Yeste Piquer, Elena, 239, 569
Yllana Arcas, Fèlix, 373, 380, 560
Yllana Arcas, Francesc, 395, 561
Yllana Arcas, Llorenç, 395, 561
Yllas Verdalet, Ramon, 354, 380, 561
Yusten Suriol, Antoni, 564
Zabaleta Campos, Lluís, 561
Zabaleta Galiana, José, 100
Zamora López, Antoni, 564
Zaragoza, J., 144
Zaragoza Mach, Marc, 380, 561
Zeller, Sisglinde, 104

ÍNDEX TOPONÍMIC

Ain, 316
Alacant, 389, 454
Albacete, 29
Albatera, 388, 389, 430, 458
Alcalà de Henares, 374, 378, 415, 502
Algeciras, 405, 406
Altsasu, 383, 468
Aranda de Duero, 389, 466
Arenys de Mar, 22, 23, 136, 232
Argentona, 27, 48, 80, 131, 222, 238
Astúries, 100, 311
Aube, 391, 509
Aude, 394, 554
Àvila, 392, 528
Badalona, 22
Bagà, 299
Barbastre, 389, 477
Barcarès, el, 296, 387, 394, 396, 556
Barcelona, 27, 31, 38, 65, 69, 72, 74, 77, 97, 98, 114, 134, 140, 144, 147, 172, 176, 178, 184, 185, 188, 189, 191, 199, 200, 211, 222, 223, 224, 232, 238, 242, 261, 271, 278, 286, 287, 296, 298, 313, 315, 321, 323, 324
Béjar, 386, 393, 503, 554
Belchite, 296, 385, 387, 392, 397, 398, 453, 518, 523, 528
Betanzos, 283, 392, 515
Bilbao, 104, 312, 377, 384, 389, 401, 469, 478, 486, 488
Blanes, 136
Burgo de Osma, el, 388, 413
Cabeza del Buey, 382, 430
Caldes d'Estrac, 22, 23, 136, 541, 559
Caldes de Malavella, 296, 387, 397
Calella, 22, 136
Camposancos, 310, 311, 312, 314
Candanedo, 100
Canet de Mar, 22, 23, 136
Canillas, 381, 382, 385, 411, 418, 441, 505
Cartagena, 380, 550
Casinos, 387, 404
Cervera, 388, 389, 431, 478
Ceuta, 299, 378, 382, 384, 431, 432, 433, 441, 487, 498, 503, 514
Coll de Nargó, 387, 411
Culla, 309
Deusto, 312, 314, 387, 403
Dos Hermanas, 421
El Agaz, 316
El Pardo, 388, 449

Erau, 394, 549
Figueres, 22, 23, 298, 381, 405
Gea de Albarracín, 381, 382, 385, 413, 431
Girona, 22, 27, 74, 298, 303, 377, 379, 383, 384, 472, 483, 531, 550
Granollers, 27, 559
Guadalcanal, 384, 491
Horta, 393, 534
Igualada, 393, 527
Jadraque, 391, 510
La Línea de la Concepción, 298, 386, 550
Lamiako, 297, 383, 467
Larache, 382, 385, 452, 538
Leioa, 289
Lesaka, 384, 485
Llanars, 298
Lleó, 393, 422, 545
Logronyo, 68
Madrid, 78, 96, 98, 101, 102, 181, 183, 207, 286, 287, 376, 381, 382, 384, 385, 389, 393, 402, 405, 419, 424, 431, 441, 442, 444, 457, 460, 467, 483, 486, 488, 495, 507, 517, 518, 520, 535, 549, 551
Malgrat de Mar, 22, 23, 136
Manresa, 137, 298
Mata, 27, 48, 163, 175, 198, 278
Melilla, 299, 383, 385, 386, 474, 526, 553
Miranda de Ebro, 391, 392, 513, 517
Mollet, 29
Moncofa, 39, 392, 529
Morella, 309, 310
Múrcia, 378, 491
Muskiz, 100
Orduña, 394, 547
Osca, 286, 385, 516, 523
Palència, 385, 386, 535, 558
Palma, 382, 448
Pamplona, 249, 375, 389, 391, 392, 419, 480, 511, 523
Pineda de Mar, 22, 23, 136
Pobla de Lillet, la, 299, 381, 382, 383, 385, 414, 420, 426, 437, 462, 549
Portbou, 23
Premià de Mar, 29
Puerto Pesquero, 391, 515
Puy-De-Dôme, 388, 413
Reus, 38, 283, 296, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397, 402, 403, 410, 416, 425, 429, 432, 438, 440, 447, 477, 481, 482, 483, 487, 491, 492, 495, 503, 507, 516, 521, 522, 525, 529, 531, 532, 533, 539, 544, 549, 551, 552, 554, 559
Ribes de Freser, 385, 524
Roses, 22
Salamanca, 393, 543
Sallent de Gállego, 434
San Juan de Mozarrifar, 303, 312, 314, 375, 378, 429, 497
San Pedro de Cardeña, 387, 401
San Roque, 386, 557
Sanlúcar la Mayor, 393, 537
Sant Joan d'Horta, 388, 441
Sant Pere Pescador, 298
Sant Pol de Mar, 22, 136
Sant Sebastià, 100
Sant Vicenç de Montalt, 22, 136
Santa Perpètua de Mogoda, 506

Santander, 392, 522
Santoña, 377, 389, 394, 452, 477, 560
Saragossa, 286, 303, 310, 312, 313, 314, 375, 378, 381, 389, 421, 425, 429, 446, 458, 491, 497, 512
Seròs, 21
Setcases, 298
Sondika, 381, 383, 411, 416, 473, 475
Sòria, 297, 388, 429, 441, 526
Tarifa, 383, 461
Tarragona, 21, 296, 374, 391, 395, 503, 545, 561
Terol, 381, 382, 404, 437, 450, 559
Tetuan, 299, 300, 316, 383, 384, 385, 426, 463, 466, 479, 494, 533
València, 303, 374, 375, 376, 378, 379, 390, 408, 412, 415, 423, 457, 474, 485, 491, 499, 530, 536, 541, 542
Valladolid, 317
Vic, 68, 385, 511
Vilafranca del Cid, 309
Vilajuïga, 22
Vilanova de la Barca, 298
Vilassar de Mar, 74

TÍTOLS PUBLICATS

1. Antonio MARTÍ COLL, *Don Joaquín Martí i Moner, 1828-1864. Cartas de Ultramar* (Premi Iluro 1960), 1961.
2. Ramon SALAS I OLIVERAS, *Biografia de l'Excm. i Rvdm. Dr. D. Jaume Creus i Martí, Arquebisbe de Tarragona. 1760-1825* (Accèssit Premi Iluro 1960), 1961.
3. Antonio MARTÍ COLL, *Historia de una familia de la villa de Mataró (Juan Arnau Palau y sus descendientes)* (Premi Iluro 1961), 1962.
4. José POCH, *Las escuelas pías de Mataró. La iglesia de Santa Ana y el Hno. José Guardia de San Juan Bautista (Apuntes històricos y documentos)* (Premi Iluro 1962), 1963.
5. Ramon SALAS I OLIVERAS, *Mataró i l'ensenyament* (Accèssit Premi Iluro 1962), 1964.
6. Ildefonso RENTER GALLIFA - Joaquín CASAS BUSQUETS, *Crónica del año del centenario de la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Mataró*, 1964.
7. Mariano FERRER CASSA - Pedro RIGAU MAURI, *Instantáneas*, 1965.
8. Marià RIBAS I BERTRAN, *Els orígens de Mataró* (1r Premi Iluro 1963), 1964 (2a edició 1988).
9. Antonio MARTÍ COLL, *Domingo de Caralt* (3r Premi Iluro 1963), 1965.
10. Jordi NADAL I OLLER - Emili GIRALT I RAVENTÓS, *La immigració francesa a Mataró durant el segle* XVII (2n Premi Iluro 1963), 1966.
11. Joaquim LLOVET, *Mataró, 1680-1719: el pas de vila a ciutat i a cap de corregiment* (Premi Iluro 1965), 1966.
12. Antoni MARTÍ I COLL, *Cartes d'un mestre veler (1770-1794)* (Premi Iluro 1966), 1967.
13. P. MONTSERRAT, *Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera)*, 1968 (reimpressió 1989).
14. Fortià SOLÀ, *Sant Andreu de Llavaneres. Monografia històrica de la*

parròquia en el primer centenari de la benedicció del temple actual (1836-1936), 1968.

15. Josep M. COLOMER, *Mataró al mil cinc-cents* (Premi Iluro 1967), 1969.
16. Josep M. MADURELL I MARIMON, *L'art antic al Maresme (del final del gòtic al barroc salomònic). Notes documentals* (Premi Iluro 1968), 1970.
17. Joaquim LLOVET, *Constructors navals de l'ex-província marítima de Mataró. 1816-1875* (Premi Iluro 1970), 1971.
18. Josep IGLÉSIES FORT, *La població del Maresme a la llum dels censos generals* (Accèssit Premi Iluro 1968), 1971.
19. Esteve ALBERT, *El Maresme de Dosrius estant (1914-1921)* (Accèssit Premi Iluro 1971), 1972.
20. Esteve ALBERT, *D'Iluro a Mataró. El Maresme del segle V al XIII* (Accèssit Premi Iluro 1970), 1973.
21. Antoni MARTÍ I COLL, *Mataró i els agraviats*, 1973.
22. Pere MOLAS I RIBALTA, *Societat i poder polític a Mataró, 1718-1808* (Premi Iluro 1972), 1973.
23. Joaquim LLOVET, *Cartes a Veracruz. Comerç americà i guerra napoleònica en la correspondència de Cabanyes, Cortecans, Pasqual i Cia. (1804-1813)* (Premi Iluro 1973), 1974.
24. Marià RIBAS I BERTRAN, *El Maresme en els primers segles del cristianisme* (Accèssit Premi Iluro 1973), 1975.
25. Enric JARDÍ, *Puig i Cadafalch, arquitecte, polític i historiador de l'art* (Premi Iluro 1974), 1975.
26. Jaume GONZÁLEZ-AGÀPITO, *Bibliografia de Mataró: els clergues del segle XVIII* (Premi Iluro 1971), 1976.
27. Ramon SALAS I OLIVERAS, *Presència mataronina al Rio de la Plata a les darreries del segle XVIII i primera meitat del XIX*, 1977.
28. Marta MANTÉ BARTRA, *La problemática de la Segunda República a través del estudio de una situación concreta: el Mataró de los años treinta* (Premi Iluro 1975), 1977.
29. Antoni TURRÓ I MARTÍNEZ, *El paper moneda de guerra del Maresme (1936-1939)* (Premi Iluro 1976), 1978.
30. Antoni MARTÍ I COLL, *Història d'una família (segona part)* (Premi Iluro 1977), 1979.
31. Esteve ALBERT I CORP, *Quatre boigs de Mataró (combat per Catalunya 1930-1937)* (Accèssit Premi Iluro 1977), 1979.

32. Joaquim Llovet, *La matrícula de mar i la província de marina de Mataró al segle* XVIII (Premi Iluro 1979), 1980.

33 i 34. Marta Prevosti i Monclús, *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro* (Premi Iluro 1980), 1981.

35. Francesc Costa i Oller, *La premsa a Mataró (1820-1980)* (Premi Iluro 1981), 1982.

36. G. Fabre – M. Mayer – I. Rodà, *Inscripcions romanes de Mataró i la seva àrea (epigrafia romana del Maresme)* (Accèssit Premi Iluro 1980), 1983.

37. Josep Viñals i Iglésias, *Premià a començaments del segle* XVIII*: un assaig d'història econòmica local* (Premi Iluro 1982), 1983.

38. Joan Giménez i Blasco, *Economia i societat. Mataró, 1600-1639* (Accèssit Premi Iluro 1983), 1984.

39. Francesc Costa i Oller, *Mataró liberal, 1820-1856: la ciutat dels burgesos i els proletaris* (Premi Iluro 1984), 1985.

40. Joaquim Llovet, *Alsina, March i Cona (1794-1808). Tràfic colonial, bloqueig marítim i comerç de neutrals* (Premi Iluro 1985), 1986.

41. Olga López i Miguel, *Actituds col·lectives davant la mort i discurs testamentari al Mataró del segle* XVIII (Premi Iluro 1986), 1987.

42. Coral Cuadrada, *El Maresme medieval: les jurisdiccions baronals de Mataró i Sant Vicenç / Vilassar (hàbitat, economia i societat, segles* X-XIV*)* (Premi Iluro 1987), 1988.

43. M. Teresa Mora i Vila, *Societat i economia: Calella, 1737 i 1758* (Premi Iluro 1989), 1990.

44. Jordi Pomés i Vives, *Les «Mataro's Potatoes» i el cooperativisme agrari al Maresme (1903-1939). La Federació de Sindicats Agrícoles del Litoral* (Premi Iluro 1990), 1991.

45. Montserrat Ventura i Munné, *Lletrats i illetrats a una ciutat de la Catalunya moderna. Mataró, 1750-1800* (Accèssit Premi Iluro 1990), 1991.

46. Joan Carles Gelabertó i Orúe, *Revolució Liberal i Guerra Civil a la Marina de la Selva* (Accèssit Premi Iluro 1990), 1991.

47. Pere Benito i Monclús, *Les parròquies del Maresme a la baixa edat mitjana. Una aproximació des de les visites pastorals (1305-1447)* (Premi Iluro 1991), 1992.

48. Mariano Barriendos i Vallvé - Jordi Pomés i Vives, *L'aigua a Mataró. Inundacions i recursos hídrics (segles* XVIII-XX*)* (Premi Iluro 1992), 1993.

49. Francesc Forn i Salvà, *«Déu Nostre Senyor vulla alsar la mà de aquest*

asot del contagi» (una aproximació a l'epidèmia de pesta bubònica de 1650-1654 al terme del castell de Montpalau, al terme del castell de Palafolls i a Mataró) (Accèssit Premi Iluro 1992), 1993.

50. Jordi AMAT I TEIXIDÓ, *República i Guerra Civil a Calella (1931-1939)* (Premi Iluro 1993), 1994.
51. Xavier MAS I GIBERT, *Memorial dels pescadors i els peixos (converses amb Francesc Isern). Tres-cents anys de tradició marinera al litoral del Maresme* (Accèssit Premi Iluro 1993), 1994 (2a edició 1997).
52. Oriol OLESTI I VILA, *El territori del Maresme en època republicana (s. III-I aC). Estudi d'arqueomorfologia i història* (Premi Iluro 1994), 1995.
53. César YÁÑEZ GALLARDO, *Emigración ultramarina y familia catalana en el siglo XIX. Los Moreu Rabassa de Calella (con una nota de Lluís Castañeda sobre las transferencias ultramarinas)* (Accèssit Premi Iluro 1994), 1995.
54. Manuel CUSACHS I CORREDOR, *La Costa de Llevant 1894-1922. Setmanari comarcal catalanista de Canet de Mar* (Premi Iluro 1995), 1996.
55. Jordi POMÉS VIVES - María RODRÍGUEZ CALLEJA, *L'Obrera Mataronesa. Un bell i efímer somni (1864-1890). El cooperativisme a Mataró al segle XIX* (Premi Iluro 1996), 1997.
56. Ernest CAÑADA MULLOR, *Conflictividad laboral y sindicalismo en el sector téxtil de Mataró entre 1896 y 1923* (Premi Iluro 1997), 1998.
57. M. Assumpció ZAPATA BUXENS, *Les jurisdiccions locals en el pas de l'edat mitjana a l'edat moderna. Els batlles de* sachs *i els batlles reials a la baronia Desbosch* (Accèssit Premi Iluro 1997), 1998.
58. Benet OLIVA I RICÓS, *Els orígens de la primera industrialització del rerepaís. Un cas emblemàtic: Vilassar i el capital comercial barceloní (1828-1875)* (Premi Iluro 1998), 1999.
59. Rosa ALCOY PEDRÓS, *Eduard Alcoy a Mataró. Pintures i dibuixos, 1966-1987* (Premi Iluro 1999), 2000.
60. Joan GIMÉNEZ BLASCO, *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment* (Premi Iluro 2000), 2001.
61. Xavier MAS GIBERT, *Guerra, revolució i contrarevolució a Canet de Mar (1936-1943). Les dimensions d'una tragèdia* (Premi Iluro 2001), 2002.
62. Benet OLIVA I RICÓS, *La petita noblesa del Maresme. Tres trajectòries: Des Bosc, Ferrer i Sala (s. XIV-XVII)* (Accèssit Premi Iluro 2001), 2002.
63. Joaquim LLOVET, *Mataró, 1680-1719: El pas de vila a ciutat i cap de corregiment* (Premi Iluro 1965), 2002 (2a edició).

64. Jaume Vellvehí i Altimira, *Terenci Thos i Codina (Mataró, 1841-1903). Un home de la Renaixença* (Premi Iluro 2002), 2003.
65. M. Assumpció Zapata i Buxens, *La baronia Desbosch del Maresme. Una jurisdicció feudal en l'edat moderna* (Premi Iluro 2003), 2004.
66. Benet Oliva i Ricós, *El Plet de l'Escó. Una microhistòria sobre les comunitats locals, el règim senyorial i la Contrareforma a la Catalunya del 1600* (Premi Iluro 2004), 2005.
67. Joan Giménez Blasco, *Mataró en la Catalunya del segle* xvii *(II). La gestió del quotidià* (Accèssit Premi Iluro 2004), 2005.
68. Ramon Reixach i Puig, *Els pares de la República. El patriciat a la Catalunya urbana moderna. Mataró, s.* xv-xviii (Premi Iluro 2005), 2006.
69. Joan Florensa i Parés, *P. Jacint Feliu i Utzet (1787-1867). Protagonista de la restauració de l'Escola Pia a Espanya* (Premi Iluro 2006), 2007.
70. Ramon Reixach i Puig, *Els orígens de la tradició política liberal catòlica a Catalunya. Mataró, s.* xviii *i* xix (Premi Iluro 2007), 2008.
71. Joaquim Llovet, *Els viatges del capità Moreu. Entre la dominació napoleònica i la insurgència mexicana (1808-1815)* (Premi Iluro 2008), 2009.
72. Ramon Reixach i Puig, *Els orígens del catolicisme social contemporani a Mataró. Dels inicis de la Revolució Industrial a la Primera Guerra Mundial* (Premi Iluro 2009), 2010.
73. Francesc Forn i Salvà, *Viure i sobreviure al s.* xvi *a la Marina de la Selva (Castell de Montpalau i Castell de Palafolls). La defensa, l'atac i el rescat davant de les incursions dels corsaris turcs i algerians* (Accèssit Premi Iluro 2009), 2010.
74. Joan Bonamusa Roure, *De la* civitas *d'Iluro a Alarona (Mataró, Barcelona). Entre la tetrarquia i els carolingis* (Accèssit Premi Iluro 2010), 2011.
75. Montserrat Gurrera i Lluch, *Els orígens de la xarxa escolar de Mataró (1808-1868)* (Premi Iluro 2011), 2012.
76. Joan Giménez i Blasco, *La província marítima de Mataró. Economia i conflictes socials (1750-1870)* (Premi Iluro 2012), 2013.
77. Rafael Luque Fernández, *Estat, patrons i obrers davant la modernització de les relacions laborals. La Junta de Reformes Socials de Mataró (1900-1923)* (Accèssit Premi Iluro 2012), 2013.
78. Alexandra Capdevila Muntadas, *Quan la terra promesa era al sud. La immigració francesa al Maresme als segles* xvi *i* xvii (Premi Iluro 2013), 2014.

79. Jaume Brufau Prats, *De xerric a capità d'empresa. Memòries de Joan Brufau Cusidó ampliades pel seu fill* (Accèssit Premi Iluro 2013), 2014.
80. Francesc Forn i Salvà, *El Corpus de 1714. La Marina de Llevant durant la Guerra de Successió* (Premi Iluro 2015), 2016.
81. Enric Puig i Giralt, *Rock i cultura pop a Mataró: una visió implicada* (Accèssit Premi Iluro 2015), 2016.
82 i 83. Joan Giménez i Blasco, *Mataró 1936-1945, de la revolució a la repressió* (Premi Iluro 2018), 2019.
84. Pep Valsalobre - Eulàlia Miralles, *El poeta mataroní Joan Pujol (segle XVI) o la poesia en el seu context* (Accèssit Premi Iluro 2019), 2020.
85. Esther Alsina Galofré, *Dionís Baixeras 1862-1943. Un pintor entre el Maresme i els Pirineus* (Accèssit Premi Iluro 2020), 2021.
86. Joan Giménez i Blasco, *El primer franquisme a Mataró (1939-1950)* (Premi Iluro 2021), 2022.

Després de l'entrada de les tropes italianes a Mataró, el 27 de gener de 1939, els vencedors de la Guerra Civil Espanyola s'afanyaren a implantar a la ciutat un model polític i social que s'emmirallava en els projectes que ja s'havien instaurat a Itàlia i a Alemanya els anys precedents.

Es tractava d'un model que propugnava un rebuig absolut a la democràcia participativa i parlamentària i instaurava un rígida dictadura que perseguí amb duresa qualsevol dissidència.

Les pàgines d'aquest llibre constitueixen una mena de retrat, una foto fixa, de la realitat social, econòmica i política tal com la gestionaren els vencedors de la contesa bèl·lica.

L'accés impune als òrgans de govern locals, les depuracions dels llocs de treball de les persones dissidents, els intents de recatolitzar la societat, la imposició d'una ideologia autoritària i feixistitzant, el control de l'activitat econòmica, amb un fracàs absolut en la producció agrària, i la imposició d'un règim d'autarquia, castigaren, bàsicament, els vençuts, sotmesos a una precarietat econòmica i sanitària i a una repressió que esdevingué sistèmica. Per no parlar de la violència exercida contra les dones o contra la llengua catalana.

Aquest treball vol ser un homenatge a totes les víctimes d'aquelles dècades de repressió i de violència institucional, tot servant-ne els noms, i una denúncia ferma de la guerra i de totes les formes de violència exercides sobre qualsevol ésser humà.

www.premiluro.cat

9 788412 060430